80

"2000"

343

G. Gerhan

1730-36

922-U2

343 243 Ա-77 922-Ա2

ԳԻՐՔ ՈՐ ԿՈՉԻ

Մեկնութիւն Աղօթից։

Արարեալ Երանելւոյն Խոսրովու Անձեւացեաց Եպիսկոպոսի։

Եւ այլ ինչ Վարդապետաց։

Եւ հաւաքեցեալ ըստ կարգի ՚ի միում Տփի ՚ի Մովսիսէ Ումենէ Աշխատասէր Վարդապետէ։

1332-50

Յառաջաբանութիւն Մովսէսի Լօրենցինի Աւագ
փայեար, ընդ Պոլսոյս Հաստատչի.

ՉՈՒՓ ԾՈՒՆՈՒՉԵԼ ՈՒՆՁԻՆ

Ուսուցանեն մեզ ամ ծայրին օրէնք և պատուիրանք. և մի՛ ամբառնալ աւատել ք զարժանն. Զի քան զյանցանացն պատիժս և յոլովակի ցուցանի դատավճիռ խիղախութեն. Մանաւանդ թէ եպերի՛ և յամենեցունց, անխտրհրդաբար համարձակելն և ձեռնամուխ լինել յիրս ինչ, որ քան զկար զօրութեան ումեք բարձրագոյն իցէ. Նա և ոչ այս միայն, այլ և անվաւեր և տղայական լինին ամ առաջարկութիւքն, և նախատելի՛ ամենեցունց վս անյարմար և կաղակրկին բանիցն. Այլ և ինքն առ ինքն հարեալ դատի ՚ի խղճէ մտացն. երկբայաբար միշտ գոլով ՚ի գործառնութի գործոյն. անըստգիւտ դատախազ տեսանելով զմտացն իւրոց յանդիմանութի. զի Սահ մեծ է անկանիլ ՚ի ձեռս այ կենդանւոյ, ըստ գրեցելումն. Զի նախ ոք լինել պարտ է, և ապա հանդիսանալ և ճառել զորբութի մեծին այ. զի մի՛ փոխանակ վարձուց հատուցման՝ պատիժ կրիցէ անուպայ յամառութեն. Նա՛ և կրթութե յոյժ պէտք են գրոց որց և ներկուա վերծանութե. Այլ և արտաքնոց և տեղեկութե զբաւցատրութեանցն, և բայիցն և բառից. Ա՞յլ ճանաչող միտս ունել, զի կարող

լինիցի ընտրութիւն առնել խորթատեսակ բանիցն։ Նաեւ մարմնոյ եւս պնդութիւն եւ զգայարանացն առողջութիւն յոյժ պէտք են։ Նմ եւ անդորրութիւն ժամանակի եւ յապահով տեղւոջ դեգերման. առ ընթեր միշտ ունելով զյոլովութիւն տառից. յորս պարապեալ համապազ հմտասցի ճշմարիտ մակացու լինելով։ Նաեւ յայսմ ամէ՛ թափուր իմ գոլով, եւ հակառակօքն յաւէտ լցեալ. զոր թուի թէ ոչ այլ ոք այսպէս իմ իրօք. Բայց քանզի խնդրեցեր սիրելի զվերլուծութիւն աղօթից զորս թողեալ է մեզ երանելոյն Խոսրովու, ոչ բաւական համարելով զպարարեալն, կապեցեր զմեզ ընդ հարկաւ, գրաւելով ՚ի ծառայութիւն։ Զի ամենեցուն ‖ խնդրողաց հրամայէ տէրն տալ ըստ կարողութեան. եւ զո՛չ հնազանդեալսն ‖ կորստեան մատնէ իմաստունն։ Զի ոչ կարելն՝ տկարութիւն ասի. իսկ ոչ կամելն՝ անհնազանդութիւն. զի հասարակաց է շահն. եւ իւրաքանչիւր ոք զիւր վարձս առցէ. Այլ ապաւինելով յայն որ առանց ‖ նախատելոյ շնորհէ՛ հաւատով խնդրողաց, եւ աղօթիւք ձերովք եւ մեծաւ յուսով ձեռնարկեսցուք ՚ի գործս. Բայց սկսցուք ՚ի սկիզբն գրոցս զոր սկզբնաւորեալ է մեծին Խոսրովու, հաւաքելով յանձնիւր տեղիս ըստ պատշաճ պիտոյից. եւ զիւրաքանչիւր մեզցն խօսեցեալ բանս։ Նաեւ թէ տացէ տէր ըստ հաճոյից իւրոց յար

մա

մարել զառաջարկութիս, տն շնորհ. և թէ ո՛չ և այնչափ շնորհ. զի գիտէ ըստ արժանւոյն բաշխել: Նա՛ մերում տարտամութեանս ներեսցէ. զի ո՛չ գըտաք ըստ արժանւոյն ոռոգել զբանական երկիր մտաց մերոց ածային գրոցն վարդապետութե. որով 'ի դէպ ժամու պտղաբերէաք զարժանն:
Այլ աղաչեմ ծնազանդեալ հրամանաց քոց բարեսէր և պատուէլի՛ եղբայր Թէոդորէ, թէպէտ և յո՛յժ լրբութի գոլ մեզ և առաւել դատապարտութի, սկիզբն արասցուք ած 'ի գործս: Նա՛ դու աղօթեա՛ 'ի վե՛ր մեր, զի արժանի լիցուք առանց սայթաքելոյ յաւարտ հասանիլ. որով փառաւորի անկարօտն փառաց ած: Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն:

Յառաջաբանութի Սրբոյն Խոսրովու Անձևացեաց Եպիսկոպոսի, տէ Գրիգորի Ծօբինոցի:

ՆԴՐ ԱՅՆ ԵՒ ԱՅՆ ԽՕՍԱՑՈՂ, ամ արթնութբ պարտիմք միտ դնել բանիցն ասացելոց. զի մի՛ ընդունայն կամ թէ 'ի դատապարտութի մեզ ասացեալքն լինիցին: Զի թէ ընդ մեր նման մարդոյ ո՛չ դանդաղեալ մտօք խօսիմք, այլ իմացուածովք զբանն բերեմք և յօդաւոր ասիւք պատշաճեմք. և մանաւանդ յորժամ ընդ աւագագոյն ունիցիմք խօսիլ, երկիւղա-

լից

լից մտօք՝ բանիցն հոգ տանիմք։ Այլ որչափ ան
զբօս խորհրդովք ընդ Աստուծոյ և ընդ Աստուծոյն պարտիմք
խօսել։ և զմիտս երկիւղիւ ընդ նմա և վասն նորա բանա
նոր իմացուածովք անարատել զբանսն։ Զի յա
ղագս այսորիկ եմք բանաւորք և ոչ յաղագս այլ
իրիք։ Այլ թէ ոչ, մա՛րթէաք զմարմնաւոր պէտսն
անբանութեամբ հարկել ոչ անասնոցն ամենեցուն ջոկք։
Այլ եղաք բանաւորք և մտաւորք, և սպասաւորք
յանբանիցն. զի զնոցայն և զմերն բովանդակ մեք
տացուք Աստուծոյ բան՝ մտա՛ց լուսաւորութեամբ. և զուգա
հրեշտակք յերկրի, նման երկնայնոցն լիցուք.
և նոյնպիսի սիրով և ահիւ առ նորայն լիցուք պա
տուիւ և երկրպագութեամբ և փառաւորութիւն.
Նա՛ և առաւել ևս՝ որ քան զպատուականսն ա
նարգքն. և քան զհաճոյսն յանցաւորքն. և քան
զչափաւոր խնամեալսն յոքնաբար երախտաւորքն։
Զի ոչ զհրեշտակաց բուռն հարկանէ ասէ,
այլ զզաւակէն աբրահամու. որով և զամենայն
մարդկանէ։ Այլ զի պարարակ զենումն, և զամ
խրախճանութիւնքն ոչ յաղագս հրեշտակաց անդրա
նիկ և հաճոյ և պատուական որդւոց. այլ վասն
մեր փոքունցս և անհնազանդիցս և օտարադնացե
լոցս և զամ հայրենիսն վատնողացս է։ Այլ եթէ
շատ օգտողն և շատ թողուն դատողն, շատ խնդրի
և շատ սէր պարտի որպէս ասաց տէրն մեր երբեմն

‖առ աշակերտսն և երբեմն ‖առ կինն պոռնիկ •
ապա յայտ է թէ կարի՛ առաւել պարտին ազգք
մարդկան քան զհրեշտակս երախտահատոյց լինել
ա̃յ յորդն սիրոյն և յաձախ ներողութ̃են և անպա
տում և բազմաւոր պարգևացն •

Ա՜ զի այս այսպէս է, անշուշտ ջանասցուք ըստ կարի մերում զպաշտօնս մեր ՚ի մ̃բ սրտէ և ՚ի մտաց բարեաց և յանկեղծաւոր հաւատոց ըն ծայել ա̃յ • Բանզի և զսոյն ՚ի պօղոսէ աղաչիմք գթութ̃են ա̃յ պաղատեալ, զի ‖պատ̃րդ կենդանի մ̃բ և հաճոյ ա̃յ զխօսուն պաշտօնս պատրաստեսցուք • ՚Ի սոյն և սաղմոսանուագն յորդորէ • երբեմն ո̃չ յինքենէ, և երբեմն ո̃չ ՚ի դիմաց ա̃յ • Յինքենէ՝ յասելն, մատո՛ ա̃յ պատարագ օրհնութ̃ե, և կատա րեա՛ զբարձրելոյն զուխտս քո • Ա՜ դարձեալ թէ, հատե՛ր զկապանս իմ, քե՛զ մատուցից պատարագ օրհնութեան • և զանուն տ̃ն կարդացից •

Ա՜ որպէս յերեսաց ա̃յ, յորժամ ասէ, պատարագ օրհնութեան փառաւոր արասցէ զիս •

Ա՜ զի մի՛ դարձեալ բանբասեսցիմք յա̃յ ո̃չ հրէայքն • լսել զայն թէ, ‖ժողովուրդս այս շրթամբք պա տուէ զիս • և սիրտք իւրեանց հեռացեալ ՚ի բա ցեա՛յ են յինէն • զուր պաշտեն զիս • Ա՜ կամ ‖անպտուղ մօզք լինիցիմք ո̃չ ասէ առաքեալն • Ա՜ կամ ըստ տ̃րունեան բանին, ‖շատախօսք լեալ

առանց մըտացն առ ա̃ծ ամբառնալոյ․ և առանց զբանս աղօթից ստուգապէս և յստակութե̃ նմա մատուցանելոյ , համարիցիմք ըստ հեթանոսացն ՚ի բազում խօսից լսելի լինել։ Այլ զի ‖ սաղմոս ասասցուք և ՚ի միտ առցուք․ և զսակաւ բանս մտօք կամեսցուք ո̃պ ասացն պօղոս , քան զբազում բանս լեզուաւ։ Այլ զի մի՛ լինիցիմք որպէս ընդ օդս խօսեցելոց․ և կամ ո՛չ գիտելով զօրութի̃ ձայնին , ‖ լինիցիմք ասօղք խուժ , և լսօղքն դուժ ըստ առաքելոյ օրինակելոյն ։

Յաղագս այսորիկ կամեցայ ես բացայայտել որ ՚ի պաշտաման եկեղեցւոյ քարոզութի̃ք և աղօթք քահանայականք։ Զոր գիտակքն մի՛ արհամարհեսցեն․ զի թէ և ինքեանք անկարօտք են մերոց իմաստից , այլ ՚ի պարզամտացն հայե̃ցլ օգուտս , ընկալցին զմեր ջանս վաստակոց․ և զպակասութն՝ եղբայրական խնամով ուղղել խոկասցեն ։

Այլ հասարակաց հոգացողն քս̃՝ մեզ և նց̃ լիցի օգնական․ և տացէ բան ‖ աւետարանել զօրութե̃ բազմաւ։ Եւ Նմա փառք ընդ հօր և ընդ սբ̃ հոգւոյն։ Այժմ և յաւիտեանս յաւիտենից , Ամէն։

Ս՚կ

Милостив

Սրբազնութիւն Վսեմակարգութեան Հասարակաց
Նախորդին Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ.

Քարոզ Հրաշման Պիւղերոյ.

ԶԱՐԹՈՒՑԵԱԼՔՍ

ամենեքեան 'ի հանգստենէ քնոյ, զոր շնորհեաց մեզ մարդասէրն Տծ 'ի մեծի թարութիւն և 'ի սփոփանս տկարութեն մերում.

Մեկնութիւն Աւրանելոյն Խորհրդոյ.

Յիսկզբան բանիցս ցուցանէ զմեզ խնամսն, որ նախ քան զհանդերձեալսն եւ աստէն զհանգիստն յաշխատութեցս և 'ի հոգոց և 'ի մեղաց և յազգի ազգի տրտմ

տրտմութեց դիշերայնոյ։
Այլ քնով, զի Թէպէտ
և պարտաւորեցաք այսո
ցիկ ըստ յանցմանն, այլ
գութ մարդասիրին այ̅
ոչ անսաց միշտ յայսպի
սիս մնալ մեզ վտանգս։
այլ բաժանեաց զկեանս
մեր և ետ զմասն մի կե
նացն 'ի հանգիստ։ ոչ
ըստ արժանեց, այլ շնոր
հօք։ այսինքն ձրի մար
դասիրութեն հարկ արա
րեալ։ Վն̅ այնր ասէ,
զոր շնորհեաց մեզ մար
դասէրն ած̅։ Քանզի
ոչ միայն 'ի կամս ապաս
տան զայս արար, այլ և
հարկ 'ի վր̅ եդ ծանրու
թեամբ աչաց և մարմնոյ՝
ոգւոյն թմրութեամբ։
Այլ յայն սակս՝ 'ի ծան
րութե՛ քնոյ կոչէ զզար
թումն։ զի մխիթարի՛ և
սփոփի՛ քնով անձն մեր
և նորոգի՛ յաշխատութե։
ասէ, Շնորհեաց մեզ
մարդասէրն ած̅ մխիթա
րութի, և սփոփանս տկա
րութե մերոյ։

Այլ եկեալքս միաբան։
Ո՛չ վայրապար յաւել
զմիաբանն աստ, կամ յա
ռաջ 'ի զարթուցեալսն
զամենեսեանն։ այլ զի
ցուցցէ թէ՝ ամենեցունց
միաբանիլն յայ̅ պաշտօնն՝
դիւրահաշտ առնէ զած̅։
և զօրաւորս զմեզ, և ըզ
դիւաց մարտ անզօր։

Յոգևոր երգով 'ի փա
ռաբանութիւն և 'ի պա
տիւ ամենասուրբ անուան
տն̅ մերոյ և փրկչին
յի̅ քի̅։

Յոգևոր ասելով երգ,
յայտ առնէ թէ Հոգին
սբ̅ 'ի թիկունս և 'ի գոր
ծակցութի տկարութես
մերոյ գայ ըստ պօղոսի։
և երգակից լինի սրբե
ցելոցն մտօք, և յորդորե
լոցն 'ի փառաբանութին այ̅։
Փառաբանութի կոչի,
զի բանիւ փառաւորեմք
զանկարօտ բնութին այ̅։
Այլ՝ տրն̅ ասելով և փր
կիչն։ Զ տրն̅, վս̅ ստեղ
ծանելոյն։ և զի տիրէ՛
մեզ։ Իսկ փրկիչն, զի

զանձն

զանձն փրկանս տուեալ
փրկեաց զմեզ արեամբն
իւրով ՚ի մեղաց և ՚ի մա
հուանէ. և եբարձ զա
նէծսն որ ՚ի վերայ մեր։
Սակս այսր յաճախ զնա
անուանեմք յերկոցունց.
զի յարարչութենէն և
՚ի խնամակալութենէն,
և որով ընտանութի ընդ
մեզ եցոյց՝ գոհացուք
զնմանէ։
Ահի և դողութ կաց
ցուք յաղօթս առաջի
նորա։
Զհրեշտակաց հրա
մայէ ունել զահ և զդո
ղումն. վս այսր յաւել
թէ՝ առաջի՛ նր։ Զի ոպ
հրեշտակք ՚ի տեսլենէ
փառաց նր միշտ ահեալք
են. նոյնպէս և մեք յած
զմիտ ամբարձեալ և ա
ռաջի կացեալ ահադին
փառացն՝ դողութբ զնա
պաշտեսցուք։
Եւ գոհացարուք զնը
մանէ ՚ի գիշերային ժա
մուս յայսմիկ վասն իրա
ւանց և արդարութե
նորա։

Քանզի ասէ դաւիթ,
՚ի մէջ գիշերի յառնէի
գոհանալ զքէն վս իրա
ւանց և արդարութն քոյ։
Զնոյն և մեզ հրամայէ
առնել. և ցուցանէ զի
րաւունս և զարդարու
թիս նր զոր արար ընդ
մեզ։ և ո՛չ ըս արժանեաց,
այլ ողորմելով. վս այնո
րիկ ասէ,
Որ ընտրեաց զմեզ ողոր
մութբն իւրով։
Զի ողորմեցաւ ասէ՝
յայն սակս ընտրեաց։
Իբր զի խոտան էաք և
ընկեցեալք յերեսացն այ,
ողորմութի նր ընտիր
արար ըստ առաքելական
բանին։ Ընտրեաց զմեզ
ասէ նովաւ, այսինքն է
քի, յառաջ քան զհի
նիլն աշխարհի. լինել
մեզ սբս և անարատս ա
ռաջի նր։
Եւ շնորհեաց մեզ բե
րել զնմանութի երկ
նայինն հրշտկացն։
Զի նոքա յերկինս փա
ռաբանիչք են, ոպ յա
ւել

նել թէ՛ երկնային հրեշ
տակացն, եւ լինիլ մեզ
յերկրի հրեշտակս փա
ռաբանիչս այ։ Վն այսոր
յարէ 'ի նոյն, փառաբա
նիչս տն այ ամենեցուն
և մեզ լինիլ։ Եւ՛ ած և
տր տմցն ասելով, զար
թուցանէ զմիտս մեր գի
տել թէ զերկնից և զեր
կրի և զամ արարածոց
ստեղծիչն կարգեալ եմք
փառաւորել։ Եւ՛ դնէ
առ նմին,

Եւ՛ մեք այսու հետեւ
սրբելով զանձինս
մեր։

Այսինքն՝ թէ որով հե
տեւ հրեշտակս արար ընդ
մեզ յերկրի, կալցուք
յանձինս զհրեշտակացն
սրբութի։ Եւ՛ զոր ինչ
ըստ մարդկային բնութե
սխալեալ իցեմք, խոստո
վանութբ և ապաշխարու
թբ սրբելով զայն, մա
քրուրք լիցուք։ քանզի
ասէ սրբել 'ի խղճէ և
'ի չար գործոց։ Եւ՛ քզի
մարգարէն հրամայէ՛,

‖'ի գիշերի համբառնալ
զձեռս մեր 'ի սրբութի։
ըստ այնմ հրամայէ և քա
րոզա, նախ սրբել զխիղճ
և զչար գործս, և ապա
համբառնալ զձեռս 'ի
սրբութի։

Համբարձցուք զձեռս
մեր 'ի սրբութի առանց
բարկութեան և երկմը
տութեան։

Յաւելով 'ի մարգարէ
ականն և զառաքելա
կանն ևս խրատ, թէ ‖ա
ռանց բարկութե և երկմը
տութե։ Զի պէտք են
աղօթականին աներկմիտ
հաւատով և անբարկա
նալի մտօք մատուցանել
զաղօթսն՝ այ։ Վն որոյ
և տրն ասէ, ‖Թող զպա
տարագն քո զաղօթսն,
և երթ նախ հաշտ արա
զեղբայրն քո, և ապա զիս
Յայն սակս և քարոզն
զբարկութին թողուլ տայ
և ապա յայ զքաւութի
հայցել։ ասելով, Խընդ
րեսցուք հաւատով ընդ
թողութիւն մեղաց։

Զի թողլոյն եղբարց,
խնդրեսցուք մեզ զթո
ղութիւն յԱյ, և հաստա
տասցուք եթէ առ
նումք։

Խոստովանելով զգաղտ
նիս սրտից մերոց ծած
կագիտին Այ։ Զի անց
յառաջ՝ սրբել ՚ի խղճէ
զանձինս, աստ զօրինակն
ցուցանէ թէ խոստովան
լինելով և քաւութն խնդ
րելով սրբիմք։ Զի թէ
և չխոստովանիմք, ՚ի ծած
կագիտէն չկարեմք թա
քուցանել։ այլ խոստո
վանիլն և վնասապարտ
զանձն առնել, ՚ի խոնար
հութի ածէ զմեզ և յա
մօթ և ՚ի զեղջ և ՚ի պա
ղատանս։ որով և զողոր
միլն և զներելն գտանեմք
յԱյ և զարդարանալն։
Քանզի ասէ իսկ մարգա
րէին․ Ասա դու նախ
զանօրէնութիւնս քո՝
զի արդարասցիս յա
ւելն։

Զի ընդունելով զպա
ղատանս մեր աղօթիւք
և բարեխօսութբ ամե
նայն սբց։

Այսինքն է թէ՝ խոնար
հիլն խոստովանութբ և
անարժան համարել զան
ձինս՝ առ ՚ի սբցն ապաւի
նեալ ՚ի բարեխօսութիւն,
ընդունելի՝ առնէ Այ ըզ
պղտանսն։ Մանաւանդ
թէ զարթնուցումք ոչ
՚ի քնոյ միայն, այլ և ՚ի
զբաղմանց աշխարհիս,
և յազգի ազգի ցնորից,
և արթուն զոգիսն ունի
ցիմք։ Լսել նախ զոր ա
սիցեմք մեղէն, և ապա
յամենայնուր ականջան Այ
արկանել։ Որում փո
խարէն,

Շնորհեսցէ՝ մեզ մար
դասէրն Ած կեալ առա
քինութբ և անարատ վա
րուք ըստ կամաց նորա
յայսմ աշխարհիս։ ար
ժանաւոր լինելով յաւի
տենական ուրախուեցն
զոր խոստացաւ տալ սի
րելեաց իւրոց։

Շնորհելն՝ յայտ առնէ
թէ՝ ձրի՝ են պարգևք

նր․

նր․ Թէպէտ և բազում
առաքինեանմք․ Այլ զի
սիրէ զմարդիկ, և շնորհ
է զոր շնորհէ՛ մարդա
սէրն ած, և կեալն առա
քինութբ և ոչ մի ինչ
բիծ ունելով, այլ անխտ
փարուք կեալ․ Այլ առա
ւել քան զարքայութեն
պտիւ է․ որում ընտիրքն
բաղձային յոյժ ցանկու
թբ քան երկնից բարեացն․
Ո ի ոչ փարձս առնուլ
'ի քն է, այլ ձգնել յա
ղագս քո ցանկային․
Որ յաղագս սաստիկ սի
րոյն որ առ քն, բազմա
պատիկ ախորժական էր
նց քան ընդ քո 'ի փառս
լինիլ՝ չարչարիլ վն քո․
Այս և երանելին յովհան
ասէ թէ, քան ընդ քե
րովբէսն մերձ կալ այ,
'ի կապանս կալ վն քո
ընտրեմ․ Այլ երանելի
ածաբանն գրէ, զի մի՛
անցից թէ նոյն ինքն աշ
խատիլն է վարձ որ ոչ է
ամենևին փաձառական մը
տօք․ Այլ նիւսացի ընտ

րեալն գրիգոր, վն այնոր
ասէ երգերգոց լինիլ
օրհնութեցն սողոմոնի,
զի վն սիրելոյ զառաքի
նիլն և ոչ վն փարձու,
ունի զհարսնն․ Այլ յե
րիս որոշմունս ածա
բանի և սորա եդեալ է
զարդարութի․ Վն եր
կիւզի․ վն վարձու․ վն
սիրոյ․ Ամ զսիրոյ զդե
րակայութին յամուսնա
կան մերձաւորութենէն
օրինակէ՛ սողոմոնակա
նաւն, և նա յորդորէ․
երիս կարգս ապրեցելոցն
ասելով․ Ծառայ կոչէ
զերկիւղին ուղղեալսն․
և վարձկան զյօժարելսն
յառնուլն․ այլ թէ ա
ռաւել ք զայսոսիկ ասէ
որդի՝ հօրն հաճանեալ
և ոչ վարձուն․ Որդ՝է
առաջին և մեծ պարգև
այս՝ զառաքինութի ստա
նալ․ Այլ երկրորդն՝ յա
ւիտենական ուրխութեցն
արժանաւորիլ․ զոր սի
րողքն քո ըստ անսուտ
խոստման նորա առնուն

'ի

'ի նմանէ ։ Մեզ այնորիկ
'ի ճշմարտութէն կոչէ
զայն որ խոստացաւն․ զի
մի՛ երկբայեսցուք խոստ
մանցն ։ Այսպէս ասե
լով,

Ճշմարիտն ած յս քս
տր մեր կեցո՛ և ողորմեա՛
մեզ ։

'Ի խնդրուածս փակէ
զբանն, և զտնօրինական
անուանսն յիշէ․ որ վս
մեր եղև և կոչեցաւ յս
որ է փրկիչ․ վս զի փրկ
կեաց զմեզ 'ի մոլորութէ,
և 'ի սատանայական գոր
ծոց, և 'ի մեղաց, և յանի
ծից, և 'ի մահուանէ, և
յապականութէ, և 'ի դը
ժոխոց ։ Նաև քս անուա
նեցաւ, վս զի օծաւ հո
գւովն կոչի քս․ այսինքն
օծեալ ։ Նաև նովին հո
գւովն օծէ և զմեզ, և
օծեալս արար և քրիս
տոնեայս անուա
նեաց ։

Տր մեր և ած ։ Պար
գևէ հոգևոց տեառնն
մեզ սեպհական լինել․
վսնորիկ յաւել անդր
զմերն․ զի այնու առա
ւել զնա 'ի գութ ածի
ցեմք կեցուցանել և ո
ղորմել ։ Ասելով,

Յս քս տր մեր կեցո՛ և
ողորմեա՛ ։

Զնոյն և ժողովուրդքն
ասեն, կեցո՛ տր ։ Քանզի
մեռեալ էաք 'ի մեղս մեր․
և կեցուցանել քս կամե
լով եկն յերկիր և ասաց,
'ի կեցուցանել եկի և
ոչ 'ի կորուսանել ։ Նաև
զի՝ կորըստեան և ոչ կե
նաց արժանի էաք․ այլ
նա կեցոյց ողորմելովն ։
Այնորիկ քարոզն ասէ
կեցո՛ և ողորմեա՛ ։
Այսինքն՝ թէ և անար
ժան եմք կենաց, կեցո՛
ողորմութբ ։ Զի ողորմին
չթողու զարժանին խնդ
րել․ այլ հարկ առնէ և
զանարժանսն կեցուցա
նել ։

Զմնացուած գիշե
րիս խաղաղութբ
անցուցանել հաւատով
'ի տնէ խնդրեսցուք․

Հա

Քանզի վ̃ն խաղաղութե
հրամայիմք աղօթել․ ո՛չ
միայն մարմնոյ, այլ և հո
գւոյ և մտաց խաղաղու
թե̃ն հայցել․ ուստի բա
զում օգտութի̃ լինի և
լուսաւորութի և յըստա
կութի̃ յաղօթսն մ̃յ․
Նա՛ և ամէն ժողովուրդքն
միաբան՝ ո՛չ եթէ տո՛ւր,
այլ եթէ՝ Տ̃ ողորմեա՛ մ̃ր․
Ա̃մ ուրեք զշնորհելն
խնդրելով զողորմելոյն,
և յո՛չ արժանիսն զգթով
տալն մաղթէ․
Զհրեշտակ խաղաղու
թե̃ պահապան անձանց
մերոց ՚ի տ̃նէ խնդ''․
Վ̃ն զի՛ են հրեշտակք
որք ՚ի պատժել առաքին
ասէ երանելին յովհան․
և են որ պարգևաց և
խաղաղութե արքանեակք
են․ զորս ՚ի պահպանու
թիւն և ՚ի փրկութիւն
առաքել մեզ՝ և զո՛ր հա
նապազ ընդ մեզ լինել
հայցեմք․
Զքա̂ւութի և զթողութի
մեղաց մերոց ՚ի տ̃նէ''․
Մ

Զի կարի՛ պիտանացո՛ւ
է յա̃մ ժամ զմրուա̂ն ա
ծել զոր յանցեաքն առ
արարիչն, և ապերախտք
առ երախտաւորն եղաք․
Այլ առաւել կարևոր է
՚ի միաբանութեն զայս
առնել․ և միմեամբք վ̃ն
միմեանց պաղատել․ և
զերերաց թեթևացուցա
նել զմեղացն բեռն․
Զի ՚ի միաբանութեն
մերում և հրեշտակք և
մ̃բք կցորդակից լինին
մերոց մաղթանացս․
Նա՛ ա̃ծ առաւել խնար
հի ՚ի միաբանութե խըն
դիրսն և զհաշտութիւն
առնէ․ Որ̃պ և Նինուէա
ցւոցն միաբանելոց արար
քաւութի և անցոյց զբա
պառնացեալ պատու
հասն․
Նա՛ զա̃բյ խաչին զօրու
թին ՚ի պահպանութի
անձանց մերոց ՚ի տ̃նէ
խնդրես''․
Զոր գթութին մ̃յ մեծ
պահապան մեզ պարգև
եաց․ սուր սրեալ իւրով

 ահա

ահագին արեմբն ետ առ
ձեռն պատրաստ զէն մեզ
հակառակ անմարմնին թշ
նամեացն։ Այլ և՚ի մար
մնաւորականաց դիմամար
տաց պարիսպ և վահան
անմարտնչելի։ Միայն
թէ աներկբայ և անպղ
տոր ոգւով դրոշմեսցուք
զմեզ, խափանելին ամ երե
ւելի և աներևոյթ մրտք
՚ի մէնջ։ Միայն թէ՝ և
՚ի կնքելն մերում յիշես
ցուք զտն մերոյ զմարդա
սիրութին։ որ այ գոլով
որդի, սբ անմեղ անարտ
||զատեալ ՚ի մեղաւորաց։
և վս մեր մեղաւորացս
իւրով մարմնովն կրեաց
զչարչարանս խաչին։
Պնտեալ զնա բևեռօք
և սաստիկ մարմաջմամբք
ցաւոց՝ մեր յանցանացս
՚ի նմա՛ պհանջեցաւ պար
տիս։ Եւ լուծեալ ՚ի
նմա զանիծիցն և ըպմե
ղացն դատակնիք, ազատս
և անսպիս և անմահս և
անապականս զմեզ արար։
Ինքն քահանայապետ և
Ի

ինքն պատարագ ՚ի նմա՛ գո
լով։ Եւ ||իւրով արեմբն
յերկինս երկնից յանմա
տոյցն մտեալ սրբութիս։
Հաշտ առնելով զհայր
ընդ մեզ, յանդիման ե
րեսաց նր զմեզ՝ իւրն կա
ցոյց մարմնովն։ յորդիս
այ կարդեալ զդատապար
տութե անկեալքս յերե
սացն այ։ և ինքն մարմ
նով բարձրացլ ՚ի խաչին
ամբառնալով, անմեկնելի
գոլով ՚ի նմանէ ածութն։
Վ այնորիկ և մեք դնե
լով զնշան խաչին ՚ի մեզ՝
հաւատսցուք զնոյն ինքն
այ որդին ||ածական ա
րեամբն ՚ի մեզ կրել։ և
զերեսս դրոշմել։ և ըզ
գլուխս պսակել։ և զան
ձինս պարսպել։ և ||ընդ
գիրկս ոգւոց մերոց խօ
սիլ զփրկութի ոգւոց
մերոց։ Եւ ապաւինելով
՚ի սբ նշանն, աներկիւղ
լինիլ ՚ի չարէն։ Ըստ մար
գարէին, ոչ երկեայց ՚ի
չարէ՛, զի դու տր ընդ իս
ես։ Եւ՝ ցուպ քո և գա
ւա

1332-50 343

քահանան՝ նոքա մխիթարես-
ցեն զնա։

Արդ զնա համապաղ
խնդրեսցուք մեզ ՚ի պաշտ-
պանութի, և ՚ի նորին պար-
ծեսցուք միշտ։ Եւ ՚ի
քարոզէն լուեալ զայս՝
հաւատով նկարեսցուք
՚ի սիրտս և ՚ի դէմս մեր։
Եւ աւանդեսցուք այ սրտի
մտօք, Շնորհեաւ տր։
Զոր և ըստ իւրաքանչ
իւր տանց քարոզէին սո-
վոր եմք ասել և յայսմ
աւարտել։ Ապա քա-
րոզէ։

Եւ ևս՝ և վս միաբա-
նութե ճշմարիտ և
սբ հաւատոյս զտր աղա-
չեսցուք։

Որ է խնդիր մեծ և կա-
րևոր ամցն · քակե-
լոց յուղիղ հաւատոց և
մոլորելոց ՚ի հերձուածս՝
դարձ խնդրել և միաբա-
նութի յուղիղ հաւատս,
և ‖ ՚ի ճշմարտութին հաս-
տատել միաբանութբ։
Յաղագս որոյ և զտր ո-
ղորմեացն առ հասարակ
վերաձայնեն. զի ողորմես-
ցի և ՚ի գութ դարձեալ
խնամարկեսցէ յիւր յա-
րարածս · և գթալով ՚ի
գինս արեան իւրոյ, ո՛չ
թողցէ իսպառ կո-
րնչիլ։

Զանձինս մեր և զմի-
մեանց տն այ ամենկլին
յանձն արասցուք ·
Զմեր ոգիս և զամ հա-
ւատացելոց, մանաւանդ
զայնոցիկ որք աղօթս ՚ի
մէնջ հայցեցին՝ պարտիմք
յանձնել այ։ Քանզի և
զայս իսկ սովոր եմք պա-
տասխանի առնել նմ թէ
այ յանձն։ Յայն սակս
և առաջինքն այլ քարոզ
չառնէին վասն նոցա զի
այսու շատէին։

Ո՛չ վայրապար և զամե-
նակալն յաւելուն։ այլ
զի զմտաւ ածցուք թէ
նոյն տր է ամենեցուն,
և բաւական առ ամենե-
սեան · և զամ ունի ընդ
իւրով իշխանութբ · զի
այս է ‖ ամենակալն։
Ապա ՚ի նոյն ինքն ած-

ժողովուրդքն զբանսն դարձուցեալ ասեն միաբան, Քեզ տն յանձն եղիցուք։ ’Ի նո́յն բերէ և քարոզն զաւարտն։

Ողորմեաց մեզ տր ած մեր ըստ մեծի ողորմութ քում։

Ո՛ ո՛չ որչափ մեք խնդրեմք և իմանամք, այլ որչափ մեծ է ողորմութիդ ’ի քում բնութեանդ։ Զի որպ իւրն ած անսահմանէ, նոյնպէս և ողորմութիւն։ Ողորմութ ասի ըստ մեզ ’ի սրտի, ’ի նեղութիս և ’ի վիշտս և ’ի վարանս ուրուք աղէտանալ, և ըստ կարողութե դիւրել վտանգելոյն։ Թէ և պարտապան ինչ չիցեմք, սակայն գերումն սրտին խոնարհեցուցանէ ոպ պարտապան ’ի կարեկցութի։ Զայս և մեք յոյ մաղթեմք։ Թէ և այլովք դիմօք չեմք ասեմք արժանի քոց պարգևացդ, այլ զի անկաք ’ի փառացն որ տուեալն ’ի քէն և եղաք ’ի դրախտէն։ և ըստ մահուամբ և ըստ ապականութ դատապարտեցաք։ և ’ի հոգս և ’ի տրտմութիս և յաշխատութիւնս և յազգի ազգի ցաւս և ’ի տառապանս և ’ի տարակուսանս խարչիմք։ զրկեալք ’ի տեսութէ տր երեսացդ քոց։ և զբանսարկուն անհաշտ պատերազմող ունիմք մեզ և որոգայթադիր և մեղսածու զանազն ախտիւք։ և եղկելիք ըստ հոգւոյ և ըստ մարմնոյ և ըստ մըտաց եմք։ քանզի և նոյն իսկ բնութիւն հակառակ մեզ կարգեցաւ։ Այսպիսի աղէտս հայեցեալ ամենողորմ տն, և քով մեծաւ ողորմութբդ ըզ մեզ յամի ողորմելիս իմացեալ, ողորմեսցիս մեզ անչափ ողորմութբդ քով։ Այս ձայն ողորմագին պաղատանացս և ժողովուրդքն զհայցուածսն միաձայնեն ասելով առ հասարակ, տր ողորմեա։

Տալ

Արդ թէ քանի՞ կարեւոր է այս եօթն տուն քարոզիս ուսցիս․ զի ըստ ա՟մ ժամուց եւ ըստ իւրաքանչիւր կարգաց ա՛յլ եւ ա՛յլ քարոզք են․ իսկ սոքա յա՟մ ժամու պաշտին․ եւ ՚ի գիշերին երկիցս․ մի յիսկզբանն եւ մի ՚ի կատարմանն։ Արդ եւ զերիս տունսն՝ յա՟մ ձայնի՞ քարոզսն դնեմք, զառաւե՛լ պիտանութի՟ սոցա յայտ առնելով։

Աղօթք Գիշերապաշտման։

Զքէն գոհանամք տ՟ր ա՟ծ մեր․ որ շնորհեցեր մեզ հանգիստ քնոյ խաղաղութե՟։

Ա՟ զի հրամայեաց քարոզն գոհանալ զք՟յ, յառաջ կալով առաջնորդին բերան ա՟մ ժողովրդեանն լեալ․ եւ զսիրտս ա՟մցուն յինքն միացուցեալ, եւ ո՟պ մի ոգի զամենայնն ժողովեալ․ զհասարակաց գոհութի՟ն եւ զաղօթսն միով լեզուով մատուցանէ ա՟յ․ նախ զգոհութի՟ն եւ ապա զաղօթսն։ Քանզի այսպ՟ ուսուցանէ առաքեալն․ ի գոհութե՟ ասէ խնդրուածք ձեր յայտնի լիցին առ ա՟ծ։ Զոր եւ երանելի վ՟րդպ՟տն յոհան առել զբանս զայս՝ ասէ, ըստ առաքելական խրատուն յորժամ կամիցիս խնդրել ինչ յա՟յ, նախ գոհացի՛ր զորոց առեր, եւ ապա խնդրիցես․ զի այնպէս լսելի լինիցին։

Ըստ այնմիկ եւ սկիզբն աղօթիցս գոհութի՟ է․ Զքէն գոհանամք տ՟ր ա՟ծ մեր։

Պարձեալ՝ զառաւե՛լ ընտանութի՟ն ընդ մեզ հաստատելս յուշ առնէ, Տ՟ր ա՟ծ մեր ասելով։ Որպէս աբրահամու եւ իւրոցն ասի վ՟ս մտերիմ ն՟ց ծառայութե՟ն․ թէ եւ ամենեցուն ա՟ծ է։

Սոյնպ՟ եւ հաստատեցելոց

առա

առաւել կոչի ած ։
Նոյնպէս և որ լուսա
ւորիչն անց ․ որ ասէքդ
Թէ ած քոէ՝ բարուոք ա
սէք ․ զի որք ճանաչենն
զնա, նոցա՛ է ած ։ Իսկ
որք ո՛չն ճանաչէն զնա,
Թէպէտ և են նորա արա
րածք, սակայն հեռի՛ են
'ի սիրոյ և'ի խնամոց բա
րերարութեան նորա ։
Զայս և մրգրէքն յա
ճախ առնեն ․ զի է որ ած
ժողովրդեանն կոչեն ըզ
նա ած, և է երբեմն զի
ւրենց իսկ առանձինն ։
Ժողովրդենն, յորժամ
ասեն, ‖ տր ած իէլի ։
Եւ կամ ‖ տր ած մեր ։
Իսկ իւրենց առանձինն՝
ած ած իմ, ես առ քեզ
առաւօտ առնեմ ։
Եւ թէ՝ դու ած իմ մի՛
յամենար ։ Եւ թէ՝ ած
իմ ես դու՝ խոստովան
եղէց քեզ ։ Զսոյն և
'ի պօղոսէ գտանեմք ա
սացեալ ։ ‖ Գոհանամ զայ
իմոյ ։ Եւ ‖ գուցէ նկուն
ինչ առնիցէ զիս ած իմ

առ ձեզ ։ Եւ թէ՝ ‖ ած
իմ լի՛ արասցէ զամենայն
պէտս ձեր ։ Եւ այլ ևս
բազումս յառաքելոց և
յայլոց սբցն գտանեմք
ասացեալ ։ Որք առ ջերմ
եռանդն սրտին սիրոյ
խանդաղատէին՝ զհասա
րակաց տրն կոչելով այ
զառանձնականն ։ Նոյնպ
և աղօթքն՝ տր ած մեր
ասելով, բորբոքէ զգութ
մեր 'ի սէր նր ։ և զնորայն
'ի մեզ յանկուցանէ ։
Գոհանալն շնորհակա
լութի է ։ Եւ զորմէ՞ է
գոհութին ։ Զի հան
գոյց քնով զաշխատութիս
մեր ։ և զի խաղաղութե
պահեաց ։ Քանզի բա
զում և ազգի ազգի փոր
ձութիք յերևելիս և
յաներևոյթս կան մարդ
կային կենացս ․ մանաւ
անդ 'ի քնոյն ժամն ․
Զի բազում անգամ
յարձակին դևք հեղձու
ցանել և տանջել և զար
հուրեցուցանել ․ և խա
փանել լինին 'ի հրեշ

տակաց այ։ Զանան և
որոգայթս պատրաստել.
և ած անցուցանէ զմեօք։
Այլ և 'ի գազանաց և
'ի զեռնոց և 'ի սողնոց
ևս՝ և 'ի փոքր ճըճեաց
և ցաւք և մահք և վը
տանգք մեզ մերձին. և
փրկութի գտանեմք առ
յայ։ Յաղագս որոյ և
երանելին յոհան, առա
ռելքան զոր երևիս մեզ
և գիտիս, զանգիտելիան
ասէ լինիլ մեզ խնամ և
պահպանութիւն յայ։
Եւ մեր զայս ամ զմտաւ
ածելով պա՛րտիմք գոհա
նալ յամի։ ոպ առաքեալն
ասէ։ Գոհացարուք յամ
ժամ 'ի վր ամի։ Որպ և
ասա աղօթիցն գոհութի
վս զհանգիստ քնոյ շնոր
հելոյ. և զի խաղաղութբ
շնորհեաց. և զի զարթ
նուլ ետ և կանխել 'ի
փռբանւի անուան իւրոյ։
Քանզի ասէ։
Աւ ժամանեցուցեր ըզ
մեզ կանխել 'իփառա
բանութի և 'ի պատիւ
ամենսբ անուանդ քո։

Զ որ մեծ երանութի
մարգարէն համարի։
Երանելիք են ասէ որ
բնակեալ են 'ի տան տն.
յաւիտեանս յաւիտենից
օրհնեսցեն զքեզ տր։
Այսմ երանութե հասել
կանխեալքն 'ի տուն այ
և 'ի պաշտօն նր և 'ի փա
ռաբանութի սբ անուան
նր, 'ի պատուել զմեծու
թի նր, գոհանան զշնոր
հացն այ՝ բերանով առաջ
նորդին և միաբանութբ
ոգւոցն։ Այս ասէ,
Տուր մեզ տր աղաչեմք
զքեզ։
Զի աղաչանաց սովոր
ես ողորմել, վասն այնր
տուր, և ոչ զի արժանի
ինչ եմք. Ած զինչ է
խնդիրն։
Զ առաջակայ ժամ գի
շերիս առանց մեղաց և
առանց գայթակղութե
անցուցանել։
Քանզի հանապազ խսկ
բայց առաւել 'իժամ ա
ղօթիցն նետաձիգ լինիլ
սովոր է բանսարկուն,

աղաչէ՛ ապրիլ՝ ի պատրա
նաց նր՟ . և ազատ մնալ
յա՟մ մեղաց ծառայուէ.
և ո՛չ զօրել մեզ գայթակ
ղութեց նր՟ . այլ երկի
ղի՛ն ա՟յ պարսպիլ .

Ո՛չ միայն ՚ի մնացուած
գիշերին, այլ և յա՟մ ժա
մանակս կենաց. ա՛յսպէս
ասելով.

Նա՛ զա՟մ ժամանակս պան
դխտութն մերոյ՝ եր
կիւղի՛դ քո ամրացո՛ .

Պանդխտուի կոչէ զաս
տի կեանս ըստ մարգա
րէին, որ զի՛նքն և զա՟մ
հարսն պանդուխտս կո
չեաց որ սուրբքն էին.
Նա՛ ըստ տն՟ որ ա՛սց թէ՝
‖ դուք չէք յաշխարհէ.
այլ ես ընտրեցի զձեզ
յաշխարհէ. Ս՟րոյ և
առաքելոյն յովհաննէս
յաղագս այլոցն ասէ,
‖ յաշխարհէ՛ են, և աշ՟ս
լսէ՛ նց՟. մեք յա՟յ եմք.
որ զա՟ծ ճանաչէ, լսէ՛ մեզ.
Նա՛ զի՛ որ յա՟յ է, պան
դո՛ւխտ է յաշխարհի.
յայն սակս և առաքելոյն
պետրոս պատուիրէ՛ յա
սելն, ‖ և եթէ հայր կոչի
ցէք զառանց ակնառու
թն դատօղն, ապա եր
կիւղի՛ւ զձերոյ պանդխ
տութե ժամանակն գնաս
ջի՛ք. Նա՛ ըստ առաքելո
կանիս խրատու՝ մաղթէ
բան աղօթիցն եթէ,

Զա՟մ ժամանակս պան
դխտութե մերոյ՝ երկի
ղի՛դ քո ամրացո՛ .

Քանզի չի՛ք ինչ զգու
շաւոր ամրուի քան զեր
կիւղն ա՟յ . և ո՛չ դիւրըմ
բռնելի սատանայի քան
զաներկիւղսն յա՟յ . զի հե
ռի՛ են յա՟յ՝ հեռացեալքն
յերկիւղէ նր՟ . Իսկ եր
կիւղածք նր՟ մերձենան
առ նա . և այցելուի նր՟
շո՛ւրջ է զնոքօք և պահէ
զնս՟ . քանզի և բանակօք
հրեշտակաց պարփակէ՛
զնս՟ . Նա՛ ըստ ասելոյն
սաղմոսի, ‖ երկիւղ տն՟
ածէ՛ զանխռովութիս և
զթշնամանս և զամբար
տաւանուի. Նա՛ ոմն յե
րանելի վրդպտցն ասաց,

ուր

ուրանօր երկիւղ է, մնդ-
է պատուիրանաց պահպա
նութի և մարմնոյ մաք
րութի և որ 'ի կարգին․
Զոր և աղօթիցն բան՝
յետ զերկիւղն այ հայցե
լոյ՝ անարատ միալ ասէ
և զգուշաւոր ըղ կեալն
յաշխարհի․ այսպէս
ասելով․
Զի զգուշութե և ա
նարատ վարուք կրօնա
ւորեալք յայսմ աշխար
հիս․
Զի որ երկնչին, զգոյշ
և պատրաստ հանապազ
կան․ և զգուշանալովն
ոչ ըմբռնին յարատէ՝
մեղաց․ այլ ըստ այ կրօ
նաւորին յայսմ Ճիս, և
հասանին յապահով և 'ի
խաղաղ նաւահանգիստն․
զոր անքոյթ կոչէ բանն
ասելով,
Յամանեսցուք յանքոյթ
հանգիստ յաւիտենական
կենացն․
Ուր հողմք և ալիք մե
ղացն ոչ բերին․ այլ ան
երկիւղ ամ խռովութեց

կեանս յաւիտենականս
ստանան, որ է անհաս և
անսպառ՝ լի ամ բարութ․
Այլ լինի այս,
Շնորհօք և մարդասի
րութ տն մերոյ և փրկ
չին յի քի․
Վանզի քո ասէ սիրե
լովդ զմարդիկ և առ մեզ
գալովդ և 'ի վր մեր մե
ռանելովդ, հանդիպ իմք
այսմ ամենայնի․ զոր և
‖շնորհք քն սովորեն կո
չել գիրք․ Այլ տր եփրե
կիչ մեր 'ի խոստովանիլն
զնա, 'ի վիճաբանութի փակէ
զբանն յասելն․
Որում վայելէ փառք
իշխանութի և պատիւ․
Այսելեւ նմա՝ ցուցա
նէ՝ թէ նմա միայն ան
կաւորէ փառաւոր լինիլ
և իշխել 'ի վր ամի․ և
պատուիլ յամնցունց․
Յաժմ, զառ ձեռն ժա
մանակն ասէ․ և Միշտ,
զհանապազորդեանն․
և Յաւիտեանս յաւիտե
նից, որ 'ի հանդերձելն
է անսպառութեամբ․

Այլ

Եւ ժողովուրդքն միա
բան ասէին զամէնն. եւ
սակաւ բանիւս հաւա
սարին բովանդակ ասա
ցելոցս. գոհութեն եւ
մաղթանաց. Եւ է այնն՝
եբրայեցի բարբառով՝
այո, եւ արդարեւ.
Խաղաղութիւն ամենե
ցուն.
Սա այսր խաղաղութե
երկայն բանիւք եզում
գիրս խօսելով երանելի
վարդապետն յովհան եւ
այլք 'ի վարդպտաց մեց,
ասեն զսա զողջոյնն զոր
հրամայեաց քս առաքե
լոցն՝ ‖ տալ տանցն յորս
մտանիցենն. Եւ զի հա
սարակաց տունէ եկեղե
ցին, 'ի նմա հանդպզ տայ
գլխաւորն եկեղեցւոյն
զողջոյնս զայս. Եւ սա է
‖ խաղաղութին զոր տրն
հաստատեաց առաքելոցն.
որ լի՛ է ամ բարեաց պար
գեւօք. Եւ զի միջնորդ
կայ առաջնորդն՝ այ եւ
մարդկան, հանէ զաղօթ
սըն ժողովրդեննն առ ած՝

եւ իջուցանէ զնր խաղա
ղութին յերկիր առ մար
դիկ. Վա այնորիկ յետ
օրհնութեցն, կամ յետ ա
ղօթիցն, կամ 'ի կամիցն
կարդալ աւետարան,
տայ զխաղաղութիւնն.
Զի յաւետարանեցն՝
առաքելաբար տայ զող
ջոյնն, եւ ապա աւետարա
նէ. Իսկ յօրհնեցն կամ
յաղօթեցն՝ յերկինս ըզ
միտս տանելով զաղօթս
եւ զօրհնութիս, առ մեզ զա
մենապարգեւ խաղաղութի
նր բերէ. Զի ոպ հա
սարակաց ժողովրդեանն
բերան է, նոյնպ եւ այ.
Որպ ասաց մարգարէն,
‖ եթէ հանցես զպատուա
կանն յանարգէն, բերան
իմ եղիցիս. Եւ զի ա
ռաջնորդաց գործ է ըզ
պատուիրն զմարդն որ է
պատկեր այ յանարգութե
մեղաց հանել մկրտութ
եւ ապաշխարութ. վարդա
պետելով նմա զհաճոյսն
այ. վա այնորիկ բերան է
այ. Եւ զորօրինակ որք

 Հրեշ

Հրեշտակե՛ն զպատգամա
ւորութի երկոցուն կող
մանցն, տանին և բերեն
զերկոցունցն բանսն։
Ա՛յսպ առնեն և առաջ
նորդք եկեղեցւոյ, ինքն
կալով այ և ժողովրդեանն,
բանս տանին և բերեն.
և կոչին Հրեշտակք տն
ամենակալին 'ի մրգրէէն։
Որդ մատուցել այ զա
ղօթիցն հայցուածս, փո
խադարձե՛ն ժողովրդեանն՝
զխաղաղութեն ընդունե
լութի ամենատարանելով։
Այլ թէ ասիցեն, վասն որոյ
առաքեցիքն՝ լուաւ, և
զխաղաղութին իւր առա
քեաց բերել ձեզ զամ
պարգևս. ոչ միում ու
մեք կամ երկուց, այլ
բովանդակ ամ ժողովրդ
դեանդ. Այ ա՛յնր 'ի խա
ղաղութ ին յանելու՝ զա
մենեցունն՝ ասելով,
Խաղաղութի ամցուն.
Ա՞յս զի ամենեցե բանս,
ըստ ամենեցուն պայմանի
առնեմք գդարձուած.
բանին։ Զի երբ ասէ
ամենեքերն թէ ամենայն
ձեզ. ասեն նմա, և քեզ
բարեացդ ամենայն։
Այսինքն թէ՝ ամենեցդ
բարիք և քե՛զ պարգև
եսցին։ Այսպիսի առ
նեն և ժողովուրդքն.
լսելով զխաղաղութեն
ամենայն, ձայնե՛ն միա՛ն,
Ա՛ընդ հոգւոյդ քում։
Այսպիսի ինչ թէ, և
քո՛ւմ ոգւոյդ եղիցի զոր
մե՛զ ամենաւորեցեր։
Այլ առ այս որ արհա
մարհանօք և ո՛չ սրտի
մտօք առնուցուն և տայ
ցեն զխաղաղութիւնն,
գրեթէ թափուր յամ
պարգևաց խաղաղութեն
մնասցեն. Այլ որպ ասա
ցի՝ յոլո՛վ են առ այսպիսեցն
բանք. և մանաւանդ ե
րանելւոյն յովհաննու.
անդ զուսումնասէրսն
առաքեսցուք. և մեք յա
ռաջ ըստ կարգին զբանն
վարեսցուք.
Հրամայէ՛ ապա սարկա
ւագն, Այ երկիր պա
գեսցուք.

Բանզի և այսպ է օրէն.
պարգևատուութիւն 'ի Թա
գաւորաց՝ ուսուցանեն
հրահանգօղքն երկրպա
գութե շնորհ ունել:
Օ սոյն և սարկաւագն
առնէ. Մն ասէ՝ որ լը
ւաւ զպատգամաւորին
ձերոյ զաղօթից բանս.
և ետ ձեզ զխաղաղութի
իւր. որ ունի զամ ձեր
զհայցուածոց լրումն.
երկիր նմա պագէք:
Եւ երկրպագելով ամե
նեցուն, անդէն առ պար
գևատուն ասեն միաբն,
Առաջի քո տր:
Որպ ինձ թուի՝ ասեն
եթէ՝ դու տր մեր առ
ամենեսեան մերձենաս
որ կարդան առ քեզ.
և ուր երկրպագեն քեզ՝
առաջի քո է. և մեք այժմ
զոր երկրպագեցաք ա
ռաջի քո է և տեսանի 'ի
քէն. Բանզի և առ մար
դիկ յոլով անգամ զայս
առնեմք. թէ և տեսանի
'ի նմանէ երկրպագելն,
սակայն մեք յաւելումք
ասել, երկրպգի իմ տնդ.
Նպա անդրէն դառնայ
առաջնորդն առ տծ կըր
կին տանիլ զժողովրդնն
պաղատանս. Եւ զօրօրի
նակ՝ պարգևաբերքն դառ
նալով 'ի պարգևատուն,
ասեն նախ եթէ՝ երկիր
պագին և գոհացան. և
ապա զայլ և խնդիրսն
ասեն: Այնպ և առաջ
նորդն նոյնպիսի օրինա
կաւ առնէ սկիզբն բա
նիս ասելով.

Նայեաց տր բարե
րար ողորմութբդ
քո յերկրպագուս և 'ի
փառաբանիչս անուանդ
քում սրբոյ:
Եւ վս զի ողորմութբ սո
վոր ես խոնարհիլ 'ի
մարդիկ, և 'ի գոռովոյ և
'ի գթոյ հարկիս նայիլ
յամենեսեան թէ և ոչ
ունիցին արժանիս:
Նոյնպէս և 'ի քո ժողո
վուրդս նայեաց ողորմե
լով. տեսանել զքո զեր
կրպագութիս, և ունկն

դնել սոցա փառաբանու-
թեանս։ Եւ ապա ասա-
ցեալ վ՟ երկրպագելոյ
ժողովրդեանն, եթէ միշտ
երկրպագուք և փառա-
բանիցք ո՟բ անճառնդ քո
են, յարէ 'ի նոյն զպա-
ղատանսն։

Խաղաղացո զանձինս
մեր յա՟մ սատանայական
խռովութեանց և յաշ-
խարհական զբօսանաց։
Զհրեշտակ խաղաղու-
թե՟ քո առաքեա առ մեզ
որ եկեալ պահեսցէ ըզ-
մեզ անխռովս 'ի տուէ
և 'ի գիշերի յարթնու-
թեան և 'ի հանգստեան
մերում։

Զանազան խորհուրդք
ահագինք և խռովարարք
զոգիս մեր վտանգեն.
և աշխարհիս հոգք և
զբաղմունք խանգարեցու-
ցանեն զմիտս մեր. աղաչէ
զի խաղաղասցին ոգիք
մեր յայնպիսեաց դառն
վտանգից։ Եւ այս լի-
նի եթէ հրեշտակք ա՟յ ի
բաց հալածեն զդիւացն

բ

մարտս. և դիւրութի՟ս
արասցեն մեզ 'ի զարհու-
րանացն դիւականաց և
'ի ցնորից աշխարհակա-
նաց. Որ 'ի քուն և յարթ-
նութե՟ պղտորումն և եր-
կիւղս պակուցանօղս ան-
ձանց մերոց առնեն ան-
ճառելի ցնորիւք 'ի տուէ
և 'ի գիշերի. Ա՟ որոյ
արտասուաւլից պաղատա-
նօք հայցելի է մեզ զհրեշ-
տակացն պահպանութի՟ս.
Զի ո՟պ որոց 'ի թագա-
ւորաց պահապանս տա-
ցին՝ աներկիւղս պահին
'ի հակառակամարտիցն.
Նոյնպէս և վ՟ որոց ա՟յ
պատուիրեալ է հրեշտա-
կաց իւրոց պահել զն՟.
անհոգս մնան յա՟մ չարին
արկածից. և զերծեալք
'ի բռնահարութէ որսո-
ղին անխափան և զօրա-
ւոր զառաքինութեն գը-
նան ճանապարհ. վ՟որոյ
և յարէ 'ի նոյն։

Ո՟պ զի պարկեշտութե՟
և արժանաւորապէս
քեզ տ՟նդ ծառայելով 'ի

կեանս

կեանս յայսմիկ։
Բանզի արգելուն վասն
թար խորհուրդք զպար
կեշտութե վարս այսպիսի
օրինակաւ։ Կամիմք՝ ի կե
րակրոց և ըմպելեաց պար
կեշտանալ, և խորհուրդք
զորկրամոլութի՝ ի վեր յա
րուցանեն։ Կամիմք՝ ի
քնոյ զգաստանալ, և խոր
հուրդք՝ քնոյ զմեզ տալ
դրդեն։ Կամիմք և յըն
չիցն ծառայութե ազա
տանալ, և խորհուրդքն
զագահութիւն մեզ օրի
նադրեն։ Կամիմք համ
բերել թշնամանաց և
անարգանաց և զրկուեց
և ցաւոց և աղքատութեց
՚ի վերայ հասելոց, և խոր
հուրդքն զամբարտաւա
նութի և զանձնագանդու
թի և զանհամբեր բարս
մեզ ուսուցանեն։
Նոյնպէս և այլովք առա
քինութեք կամիմք զգաս
տանալ, և խորհուրդքն
զմեզ մեղկեն և լքուցա
նեն և անկարելիս մեզ
զայսոսիկ առնեն։

Յաղագս այսորիկ խա
ղաղանալ հոգւոյն աղա
չէ, և ՚ի հրեշտակէ՝ այ
ընկերկիլ առ ընդդիմա
կաց խորհրդոցն։ որպէս զի
նոցա խափանեալ՝ զօրաս
ցուք առաւել պարկեշտա
նալ. և արժանաւորապէս
ծառայել այ։ Ո՛չ յսէ ար
ժանաւորապէս ծառայել
այ, որչափ կարն մեր զօ
րէ, ըստ նորա մեծութեն
զծառայութիւն մեր բա
զում երկիւղիւ հատու
ցանել։ որպէս այ ծառայել
պարտէ մարդոյս հողոյս
և ստեղծուածոյս անար
գիս և փոքու՝ մեծին և
փառաւորելոյն և անբա
ւի արարչին և խնամողին
և փրկողին։ Ոչ եթէ որ
չափ նմա արժանաւոր է
կարեմք ծառայել նմա,
այլ որչափ մերս բաւա
կանանայ տկարութի,
և մեք ո՛չ հեղգայցեմք,
արժանաւոր ծառայութի
մեզ համարի զայն։
Ոչ յսէ զոր ասէն, պար
կեշտութե և արժանաւո

րա

րապէս քեզ տՆդ. ծա
ռայելով 'ի կեանս յայ
սոսիկ։

Ա՟ է՞ր յաւել 'ի կենս յայնոսիկ. քանզի այսու կենօքս մտերմութի առ արարիչն ցուցեալ, անըսպառին և անապականին կենաց առ հասարակաց տՆն ուրախ լիցուք միշտ վայելելով։ Որպ և յարէ 'ի նոյն։

Ժամանեսցուք յաւիտենական երկնից արքայութեն քոյ, զոր պատրաստեցեր 'ի սկզբանէ Ծի սբց քոց։

Ա՟յ և մեք զայս իմասցուք, եթէ յերկրի և յանցաւոր կենս սակաւ աշխատելով, յերկինս յաւիտենս յաւիտենից թագաւորեսցուք ընդ քի և ընդ սբս Նր. զի այսպէս է արքայութեն թագաւորութի որում արժանանան սբքն։

Եւ ընդ նոսին առ գոհանալով փառաւորեսցուք զամենասուրբ զԵրրորդութիդ։

Որով յայտ է եթէ կըցորդին մեզ սբքն 'ի գոհութի և 'ի փառաբանութին այ՝ և յայս ևս կենս. քանզի 'ի մի շնորհս կոչեաց զմեզ և զնոսա յանանց թագաւորութին. որոց պատրաստութին 'ի սկզբանէ աշխարհի յա՟յ կարգեցաւ։ Նոքա գընացին զճանապարհ որ յանտի երանութեան տանի. որ թէ և մեք նոյն ճանապարհցն ուղևորք լիցուք, աստէն իսկ զառհաւատչեայ յուսոյն ընկալցուք. աստէն և սըրբոցն հղորդ լիցուք յուրախալից փառաբանութեան այ, և 'ի կեանս մերձակայս, և միշտ յամ աւուրս մեր, և յաւիտեանս յաւիտենից յայն անկէտ և անթիւ աւուրն յետնում որ ոչ ունի ըզվախճան։ Եւ ժողովուրդն ասեն միաբան, ամէն։ Եւ այսու նկաւ բանիւս տմ գոհութեցն և աղօթիցն հաւանորդ

լը

լինին ։ Ա՟յ և վկայու-
թի՟ սովոր եմք կոչել ․ զի
զա՟ձն ասելով, վկա՛յ լի-
նիմք ա՟մ ասացելոցն յա-
ռաջնորդէն ։ Եւ յաւե-
լու ՚ի նոյն թէ, Օրհ-
նեալ է տ՟ր ։ Զի որպէս
ասէ առաքեալն ․ Հաւա-
տամք եթէ առնումք ըզ
հայցուածն զոր հայցեմք
առ ՚ի նմանէ ։ Ա՟ն այնո-
րիկ և ըստ այնմ օրհնա-
կի զոր ասացին, իբրև
պատգամաւորաւ զմեր
խնդիրն յ՟այ առաջնոր-
դաւն հայցեալ ․ և հա-
ւատացեալ թէ տայ, ա-
սեմք եթէ, օրհնեա՛ զա՟ծ
ընդ մեր ։ Եւ նա անդէն
օրհնէ ասելով, Օրհնեալ է
տ՟ր մեր յ՟ս ք՟ս ։ Եւ միա-
բան ասեմք ամէն ։ Զի
յայտ լիցի թէ մեք շնոր-
հակալութի՟ տուաք առ-
նել առաջնորդի եկեղե-
ցւոյն ․

Այլ թէ էր աղագաւ
աստանօր ոչ՟ ՚ի վախճան
ժամուն օրհնել հայցեմք ։
Թուի թէ առաջինքն
յայսմ վայրի գիրս ըն-
թեռնուին ։ Եւ ոչ՟ զկա-
նոն ՚ի կանոն չյարէին,
այլ զատուցանէին կար-
գացմամբք ․ Սոյնպէս և
ոչ զսաղմոսս առաջաբա-
նիցն ՚ի կանոնն յարէին,
այլ գրովք մեկնէին ։
Բանզի և կանոնական
բանն ա՛յսպ՟ս օրհնադրէ
չյարել զսաղմոսն ՚ի մի-
մեանս ։ Եւ սաղմոս ասե-
լով և ո՛չ կանոն, յայտ
առնէ թէ և յառաջաբա-
նից սաղմոսացն որոշել
արժանէ զկանոնն գրովք ․
Եւ օրհնեա՛ տ՟ր ասելն՝
զնոյն գուշակէ դարձել ․
Եւ զի կարեւոր ևս է
յայսմ տեղւոջ գրոց կար-
գացուածն վասն եկելոցն
մտաց նորոգութե՟ ․ և վ՟ս
չև ևս եկելոցն գալոյ ․
ոչ՟ զի ամենեքեան միա-
բան զսաղմոսին հոգևոր
երգ՝ տացեն ա՟յ ․ օժան-
դակ լեալ գրոցն խրատք
և լուսաւորութի ոգւոցն ։
Բայց թէ ընդէր այժմ
խափանեալ է ․ Ո՛չ վասն

այլ

այլ իւրի, այլ միայն վ՟ն պղերգութե. քանզի և զկանոնին դիրս 'ի յոլով տեղիս այժմ խափանեալ տեսանեմք. և ուր կարդանն, քնոյ պատճառ և ո՛չ խրատու օգտի ըզդիրսն առնեն ե՟ղուլք: Եւ ըստ յառաջանալ ժամանակիս՝ Թուի թէ և սուղ կարդացումն այս սպառի. քանզի աւելորդ իւրս և ո՛չ կարևոր յոլովից Թուի. Եւ երանի թէ աւելորդ միայն՝ և ո՛չ վնաս ևս իսկ համարէին բազումք, և վայրապար դատարկուք 'ի հոգևոր և 'ի մարմնաւոր գործոց: Եւ ասեն, զայսպիսի բանս և զմեղս և զարդարութի՟ ա՟մ ոք գիտէ. և եթէ խոստովիլ կամի 'ի չարէ՛ և զբարին առնել, տեղեակ է ա՟մ մարդ. իսկ զդրովք պատաղին չէ՛ ինչ շահ. այլ խափանումն 'ի կարևորաց: Եւ այսէ որ զամովսական ըսպառնացումն յարդիւնս աճէ. զսոմն ո՛չ հացի, և զծարաւն ո՛չ ջրոյ. այլ ‖ սովլսելոյ զբանն ա՟ծ: և թէ ո՟չ 'ի սովոյ խարշին և ապականին ոգիքն որք ո՛չ լսեն զպատգամն ա՟յ, յայտ մարգարէն առնէ: քանզի ո՟չ առանց մարմնակին կերակրոյ չապրի մարմին. նոյնպէս և ո՛չ առանց խրատու գրոց կեալ կարէ ոգին:

‖ Զայս և մովսէս ասէ: Զնոյն և տէրն 'ի վկայութիւն առնու ընդդէմ փորձչին. ‖ ո՛չ հացի ասէ միայն կեցցէ մարդ. այլ՝ ա՟մ բանիւ որ ելանէ 'ի բերանոյ ա՟յ: Եւ դաւիթ քան զմեղր քաղցր ասէ քրմաց զբանս ա՟յ: Զոր և գրիգոր ա՟ծաբանն ըստուգէ յասելն. կե՟րկուր իմն է վարդապետութի՟ն և կերակրողին. Եւ երանելին յովհան ասէ, զի՞նչ չար քո՞ զայն կայցէ՝ յորժամ զոր ա՟ծ 'ի տանջանաց կարգի՝ սպառնայ,

դու անձամբ յանձն կու
տես զապականիչ սովն։
Բա՛յց իմա զբանն եթէ
չգո՛յ ինչ ա՛յլ չար քան զայն։
Զի եթէ զկորնթացիսն
ողբայ Պօղոս զի չկրէին
զհաստատուն կերակուր
վարդապետութեն առնուլ.
այլ՝ կաթն ջամբել պի
տոյացաւ։ Նա և որ ո՛չ
կաթինն ջամբելոյ հաս
ցեն, որքան ողբալիք են։
Սա՛ նոյնպէս և զեբրայե
ցիսն բանբասէ՛ ասելով,
Եղէք կարօտք կաթին
և ո՛չ հաստատուն կերակ
րոյ։ Զի վասն Աստուծոյ բանին
ասէ զայս որ ոգւոցն է
կերակուր, յայտ յաջոր
դէն է։ Ամենայն որ կա
թընկեր է ասէ՝ տգէտ է
բանին արդարութեան։
Նա՛ ո՞րէ բանն արդարու
թն, եթէ ոչ՝ խրատք սուրբ
գրոց. և որ նոցա տգէտն է,
տակաւին տղայ է թէպէտ
և լաւ զնոսա։ իսկ որ և լաւ
ո՛չ, զիարդ կարէ ապրիլ։
Կատարելոցն է հաստա
տուն կերակուրն։ և

պ.

եթէ կերակուր է, ապա
և կենա՛ց է։ Որպէս ասաց
տէրն թէ Պատուէրն այն
կեանք են յաւիտենից։
Նա՛ եթէ պատուիրանն
Աստուծոյ՝ կեա՛նք են յաւիտենա
կան, յա՛յտ է թէ զուր
կեալքն ՚ի պատուիրա
նացն Աստուծոյ՝ մեռեա՛լ են յա
ւիտենական կենացն.
որպէս զրկեալքն ՚ի հարկա
ւոր կերակրոց՝ մեռեալ
են այսց կենացս։ Նա ո՛չ
միայն մեռեալ են այսմ
կենաց որք ո՛չն կերակ
րին պատուիրանօքն Աստուծոյ,
այլ և ՚ի խաւարի աստէն
են. քանզի ո՛չ ունին ըզ
լոյս պատուիրանացն Աստուծոյ։
Պատուիրանք տեառն լոյս
են ասէ, և լոյս տան ա
չաց։ Նա՛ ո՛չ լուսաւորէ
միայն. այլ և իմաստուն
առնէ։ Վկայութիւն տեառն
ասէ հաւատարիմ է, և
իմաստուն առնէ ըզ տը
ղայս։ Ճրա՛գ են ասէ
բանք քո ոտից իմոց, և
լոյս տան շաւղաց իմոց։
Որով յայտ է թէ որոց

շա

շամ̂իղքն այսու ո՛չ լու
սաւ̂որին, մինչ 'ի դայթակ
ղութեան են ոտք նց̅ ։
Ոպ̅ ասաց տ̅րն, որ գնայ
'ի գիշերի' գայթակղի ·
զի լոյս ո՛չ գոյ ը̅ նմա ։
Դարձեալ և 'ի նոյն սաղ
մոսին հաստատէ' զայն
թէ, և իմաստուն առնէ
զտղայս ։ Նաև զծերս
ասէ իմաստուն եղէ · զի
զպատուիրանս քո քննե
ցի ։ Դարձեալ, 'ի պատ
ուիրանաց քոց իմացեալ
ատեցի զա̅մ ճանապարհս
չարաց · զի դու օրէնս
դէտ արարեր զիս ։
Տե՛ս և զի՞նչ սողոմոն
ասէ, Ճրա՛գ է պատուի
րանն օրինաց · միանգա
մայն և լոյս յանդիմանու
թի և խրատ ։ Ո՞ սոյն և
գլուխ առաքելոցն պետ
րոս ասէ, ունիմք հաս
տատագոյն զբանն մար
գարէական · որում թէ
անսայցէք' բարւո՛ք առ
նէք · իբրև զճրագ որ
տայցէ լոյս 'ի խաւ̂արչտին
տեղւոջ · մինչև տիւ̂ն լու
սաւ̂որեսցի և արուսեակն
ծագեսցի 'ի սիրտս ձեր ։
Սա՛ ասե̅ց ո̅պ մարգարէն
ասաց թէ լուսաւ̂ո՛ր առ
նէ ։ Նա՛ պօղոս ըստ նո
ցին վկայէ թէ իմաստո՛ւն
առնէ, առ տիմոթէոս
գրէ, միտ դիր ընթեր
ցուածոց մխիթարութե̅
և վարդապետութեան ։
Նա՛ թէ, 'ի մանկութէ
զգիրս ս̅բս գիտես որ կա
րո՛ղ են իմաստուն առնել
զքեզ 'ի փրկութի̅, 'ի ձեռն
հաւ̂ատոցն որ 'ի ք̅ս յս̅ ։
Նա՛ յարէ 'ի նոյն թէ,
ա̅մ գիրք ա̅ծաշունչք
և օգտակարք' 'ի յանդի
մանութի̅ են և յուղղութի̅
և 'ի խրատ արդարութե̅ ·
զի կատարե̅լ իցէ մարդն
ա̅յ յա̅մ գործս բարութե̅
հաստատեալ ։ Նք̅ ասեն'
չե՞ն պէտք գրոց, և պօ
ղոս ասէ' օգտակա՛ր են ·
խրատեն ուղղեն և կա
տարե̅լ մարդ ա̅յ առնեն
և յա̅մ գործս բարութե̅
պատրաստեն ։ Ո՛րդ' դու
քեզէն տուր զերա̅ն'

թէ

թէ ո՞ւմ հաւանիլ ար
ժան է․ պօղոսի՞ թէ մո
լեգնոտացն որ արհամար
հեն զգիրս մեր․ Որոց
մարգարէն Եսայիաս վա՜յ
տայ․ Վա՜յ արհամարհո
ղաց ասէ, որ արհամար
հեն արհամարհանօք զօ
րէնսն․ Վա՜յ այնոցիկ որ
առ իմաստունս ունիցին
զանձինս, և յաչս անձինց
իւրեանց խորհրդականք։
Դարձեալ ուշ կալ․ թէ
տիմոթեայ որ լի՛ն էր հո
գւով մ͞ծւ և՛ի հոգւոյն
մ͞ծյ ուսանէր՝ պէտք էին
գրոց, որչափ և առաւել
մեզ։ Եւ զի՞նչ ասեմ տի
մոթէոյ, պօղոսի՛ իսկ գրը
խովին պէտք էին գրոց։
Գրէ՛ առ սոյն իսկ տիմո
թէոս, Մյրժմ գայցես,
բերջիր զգիրսն․ մանա
ւանդ զմատեանսն․
Եւ այն զի մօտ 'ի վախ
ճա՛ն էր․ Ես այսու հե
տև նուիրեա՛լ եմ ասէ․
և ժամանակ դարձի իմոյ
հասեալ կայ 'ի վերայ։
Ուստի յա՛յտ է թէ, որչա
հիւանդաց որոց յոյս հա
տեալ իցէ կենաց, հա՛րկ
առնեմք որչափ ունիցին
շունչ՝ կերակրել դոյզն
ինչ աղպէտաւ զի զօրաս
ցին ոգիքն որչափ 'ի մար
մնի իցեն։ Նոյնպէս և
հոգևոր կերակրոյն մին
չև յելանել ոգւոյն 'ի
մարմնոյն՝ պէտքն պահան
ջին։ Մանաւանդ եթէ
յայնժամ առաւել․ զի
զղջմամբ և յուսով և կա
տարեալ հաւատով գը
նասցէ աստի․
Բայց հարցից ցնոսա,
վայրապա՞ր հրամայեաց
ա͞ծ մովսէսի և մարգա
րէիցն գրել զգիրս․ և
կամ ունա՞յն գրեցին ա
ռաքեալքն զաւետարանս
և զթուղթս իւրեանց և
որ զգործս առաքելոցն
գրեաց, և կամ վարդա
պետքն զոր ինչ գրեցին։
Որակէս մի 'ի պատուի
րանացն ա͞յ՝ պատուակա
նագո՛յն է քան զերկինս
և զերկիր․ Ո͞րոյ պատ
ուիրէ՛ մովսէսի ա͞ծ․

թէ

Թէ ‖Եղիցին քեզ պատ
գամքս այսոքիկ զոր ես
պատուիրեմ քեզ այսօր՝
՚ի սրտի քում և յանձին
քում. և իմացուսցես
զայս որդւոց քոց. և
խօսեսցիս սոքօք ՚ի նըս
տիլ ՚ի տան և ՚ի գնալ ՚ի
ճանապարհի. ՚ի ննջել և
՚ի յառնել։ Եւ արկցես
զն̅ա նշան ՚ի ձեռին քում.
և եղիցի անշարժ առաջի
աչաց քոց։ Եւ գրեսցես
զսոսա ի վ̅ր սեմոց տանց
քոց և ՚ի դրունս քո։
Եւ դարձեալ յայս հայե
ցեալ, երանէ՛ որք յօրէն
սըն տ̅ն խորհին ՚ի տուէ
և՚ի գիշերի. Երանի տայ
որ քննեն զվկայութ̅իս
տ̅ն. բոլորով սրտիւ իւ
րեանց խնդրեսցեն զնա։
Սոյնպ̅ և Երեմիաս ‖Երա
նի տայ իէ̅լի վ̅ն այսր.
զի պատուիրանք տ̅ն լոյս
են ն̅ր։ Եւ եսայի ՚ի գի
շերոյն խաւարէ դիմէ
առ ա̅ծ, լոյս զպատուի
րանս ն̅ր ունելով. այսպ̅
ասէ։ ‖՚Ի գիշերաց կան

խէ հոգի իմ առաւօտ
առնել առ քեզ ա̅ծ. վ̅ն
զի լոյս են հրամանք քո
՚ի վ̅ր երկրի։ Եւ քարո
զէ՛ ամենեցուն, ուսա
րուք զարդարութիւն
բնակիչք երկրի։
Եւ ուստի՞ ուսանին
զարդարութ̅ի. եթէ ո՛չ ՚ի
հրամանաց ն̅ր որ լո՛յս է
երկրի։ Եւ եթէ այս
այսպէս է, խաւարով մը
թացեալ են ոգիք ատե
ցողացն զպատուիրանս
տ̅ն. և ո՛չ զլոյսն որ ՚ի
նոցանէն գիտեն. և ո՛չ
իմաստութ̅են որ ՚ի նոցանէ
են բաղձան։ Մեղադա
րեալք՝ և նման շամշե
լոցն խօսին։ Զի եթէ
գիտէին լսել ՚ի պօղոսէ՛,
թերևս իմանային։
‖Հաւատք ՚ի լսելոյ են
ասէ. և լուր՝ ՚ի բանէն
ք̅ի։ Եւ կամ տրուն̅են
ձայնին իսկ լսէին. ‖Քըն
նեցէք ասէ զգիրս, զի
նոքօք համարիք ունել
ըզ կեանս։ Նա և ‖մոլո
րեալս իսկ կոչեաց զայն

պի

պիսիսն որք անդէտք են
պատուիրանացն ա̅յ · զի
և զզօրութիւն ա̅յ անգիտա
նան ։ Իսկ որք զի պիտոյ
են պատուիրանքն ա̅յ՝ ի֊
մանան, այսպէս խօսին,
թէ վասն այսր զի զա̅յսն
խօսիցիմք՝ և ո՛չ վ̅ն այլ
իրիք բանաւորք եղաք·
Այլ եթէ՝ այսու լաւ եմք
քան զանասունսն ։ իսկ
յայլսն յոյժ տըկարա֊
գոյնք եմք քան զնոսա ։
Ոչ ի եթէ՝ ի մարմնաւոր
իրս իմաստնոցն խրատք
զօրանան, քանզի ո՛չ ՚ի հո
գևորան խօսեցելքն յա̅յ·
Այլ եթէ պղծոցն բանք
և ՚ի սատանայէ՛ ծնեցեալ
երգքն ‖ իբրև զքաղցկեղ
ճարակ գտանեն, և գե
րեն զմիտս զգաստից ՚ի
կորուստ ։ Ապա ո՛րչափ
հոգևոյն ս̅բյ ազդեալ
բանքն ՚ի հնազանդու֊թ̅
Քի̅ գերեն զունկնդրացն
ոգիս · Ոչ ի եթէ սոսկ
բան ո̅պ ասէ ա̅ծաբանն
՚ի յարութ̅ ճառին՝ յաւե
լուած ո՛չ սկ̂, այլ յո՛յժ

գ

օգտակար ։ Ապա ա̅ծա֊
շունչ բանքն քանզի բազ֊
մապատիկ յաւելուն զար
դարուն առաւելուն ։
Ոչ ի որքան միջոց ընդ
ա̅յ և ընդ մարդիկ է,
նոյնքան և ընդ մարդ
կային իմաստութ̅ խօ
սեցեալն և ընդ ա̅յ շնոր
հիւն ։ Այլ եթէ մարդ
կայինքն ո՛չ միայն առ մար
դիկ, այլ և առ անասուն
կարողանան ‖ ո̅րպ ասեն
գիրք· և զհեղգութիւն
զեզին և զձիոյ և զիշոյ և
զշան ՚ի փոյթ յորդորէ·
ապա զմարդ որ անասնա
գոյն հնդիպի ո̅պ զեզն,
և անմտագոյն ո̅պ զէշ,
և զվռնջելն ունիցի ՚ի կա
նայս նման ձիոյ, և շանց
գունակ ազգի ազգի պոռ
նկութ̅ պղծի · չկարէ՞
քաստուր խրատն դար
ձուցանել զնա ՚ի չարէն
՚ի բարին ։
Ամա՛, ո՛րքան ՚ի միում
աւուր որսաց ձկնորսան
բանիւն ուռկանաւ ՚ի կենս։
ո՛րչափ բիւրս ՚ի հրէից

՚ի

'ի սակաւ ժամանակս ա
ւտրանին հնազանդեաց։
Նա և խորանակարն ո՞չ
ապաքէն ‖ յհնդէ' մինչև 'ի
կողմանս լուրիկեցւոց'
բանիւ ընծայեաց քի
զանբաւութի մարդկան։
Ո՞չ և այլ առաքելոցն
բանք կարողացան յամ
երկրի լսիլ. և յամ ազ
գաց ժողովել յարքայ
ութեն աման։ Այլ ո՞պ
երանելին յովհան ասէ
վրդպտն տիեզերաց, թէ
սատանայական մրտա՛ց է
այն որ չտայ հայիլ մեզ
'ի դանձն, զի մի' զմեծու
թիւնն որ անտի'է շահի
ցեմք։ Նա՛ թէ' զոր օրի
նակ 'ի ծխի աչք բըժա
բերք և արտասուալիցք
լինին. իսկ որք 'ի մարդս
և յաղբերականս և'ի սբ
օդս զբօսնուցուն' սրա
տեսք և քաջահայեացք
լինին։ Ըստ այնմ օրինա
կի և ակն ոգւոցն եթէ
է ծուխ աշխարհիս իրոց
գայցեն, բազում վտան
գիւք խաւարալ և դառն
մրթով վարակեալ, ազգի
ազգի լալիւն և վայիցէ
և սուտ և անդ։ Ապա թէ
յաղբիւրս հոգևոր բա
նից ձայրակիցի, քաջատես
և սրանկն լինի։ Պարձի'
և որոց լսեն և ո՛չ պհեն
'ի մտի, մեղադրէ' սաս
տիկս։ Սակաւ ասէ ոսկի
գտեալ ուրուք 'ի քսակ
արկանէ և զգուշանայ
կապով և կնքով և պահ
պանութբ։ Նա՛ մեք ըզ
բանն այ զցանկալին քն
զոսկի և ք զականս պատ
ւականս' ո՛չ ամբարեմք
յոգիս. այլ թողումք սա
հիլ 'ի մտաց։ Նա՛ ո՛ այնու
հետև ողորմեսցի մեզ
անձանց նենգաւորաց,
և յայս քան աղքատուի
իջելոց։ Նա՛ զսերմնա
կալթն ‖ զպիղծն յօրի
նացն' երջանիկ վրդպտն
յայլում դրի նոցա օրի
նակէ, որք ո՛չ պահեն 'ի
միտս զսերմն բանին այ։
այլ ծորեցուցանեն 'ի մը
տաց։ վայ յո՛յժ պիղծք
են։ և թէ որ ո՛չ պահեն
'ի

՚ի միտս՝ առաւել պիղծք են. և ուր մերձինն պղծեն. Ապա յայտ է թէ բիւր պղծութե՛ լի՛են և կարի՛ անմերձենալիք, որք և ո՛չ լսել անգամ և ընդունել զբանն ա՟յ անսան. Իսկ թէ անդաստան և այգի անսերմ և անգործ չպտղաբերի. ապա և ո՛չ հոգի որ ո՛չ գործի և սերմանի ՚ի խրատուց ա՟յ՝ կարէ արդիւնս առնել. Նոյն ո՛պ օրինակէ եսայի վ՟ս հոգևորին զերկրաւոր մըշակութին ասելով, եթէ՝ նա՛խ կակղե՛ն, և ապա՛ զազգ ազգ սերմանեացն սերմանեն. Իսկ իվ՟ր բերէ թէ, խրատեսցիս դու խրաւամբք ա՟յ քո.

Յայտ արարեալ թէ այսպէս պիտոյ է արօրադրիլ ա՟մ ոգւոյ ա՟ծային երկիւղիւն, և զսերմն բանին կենաց ընդունիլ, և ապա՛ պտղաբերել ա՟յ. Որպէս և մ՟ե լուսաւորիչն օրինակէ երկրին սերմանեաց զսերմ ա՟ծպաշտութեն. և յիշէ՛ զակօսելն և զցախելն և զայլսն. Իսկ ասէ, նո՛յնպ՟ պարտիք կակղել զանդս մտաց ձերոց, զի սերմանիքն մ՟ե և օգտակար ցանիցին ՚ի ձեզ. Իսկ թէ այսպիսի ջինից պէտք են՝ անջանքն և անվաստ՟կքն և ուր ո՛չ սերմն ա՟ծպաշտութեն ցանիցի, զիա՞րդ արդիւնարարք լինիցին. Զի եթէ ‖սերմանահանին ՚ի չորից մի մասն արդիւնացաւ, ապա անսերմնացանելոյն զիա՞րդ արմրտիք լինիցին. Բայց զի ՚ի սատանայէ խօսին որք խափան լինին դրոց լսողութե, ասացաք փոքր ՚ի շատէ. դարձեալ ՚ի կարգն դարձցուք որում սկիզբն արարաք. Զի թէ և կարև որ է ընդէմ նոցա երկայնել զբանս, և յոլո՛վ են առ այս առասացութիւնք սրբոյն ձայնից, այլ ո՛չ թողու զմեզ պատաղիլ զայսու՝

շատուն երկիս որ առաջի
կայ։ Վայ սակաւուք
պատճառաւ տուեալ ու
սումնասիրաց, ՚ի մեր
խնդրոցն լուծումն յա
ռաջեսցուք։

Յաղագս Սաղմոսին որ յետ
Լ. չօրնիչին։

Յետ կատարման
աղօթիցն՝ սկսա
նին զկանոն սաղ
մոսին է գուբղայիւք
փառուք կատարելով։
Այս սարկաւագն քարո
զէ ը ամ գուբղայի,
Այս և խաղաղութեան
զտր աղաչեսցուք։
Լ. յսինքն թէ՝ և վս խա
ղաղուե դարձլ այլ աղա
չանս այ մատուսցուք։
Զ՛ի նան այլէ, և՛ նոնան
այլ։ Զ՛ի ուսցուք եթէ
հնապազ զնր խաղաղու
թին պարտիմք խնդրել։
Այս ապա ասեն ժողո
վուրդքն, տր ողորմեա։
Լ յսու զխոնարհութ
վրդպտիմք • զի ողորմիլ

մաղթեմք • և զպարգևս
խաղաղուեն շնորհել •
զի ողորմելի՛է աղքատն
և տնանկն և աղկաղկն։
Այս զի աղքտցաւ մարդ
կայինն բնութիս ՚ի փառաց
և ՚ի կենաց և յանապա
կանուէ և յարդարուէ.
և ամիս ողորմելի եղև։
Զ՛որ և թէպէտ ողոր
մութին այ դարձեալ ՚ի
փառս էած և նորոգեց
և անապական կենս խոս
տացաւ, և արդարս և
սբս և որդիս այ զմեզ
արար։ Սակայն դիւրա
դայթ մեր բնութիս յամէ
վրիպեցուցլ զմեզ ողոր
մելիս և եղկելիս առնէ.
վասն այնր՝ և նմանութբ
անառակ որդւոյն զոչ
արժանի լինիլն այ որդի
ուեն ընդ միտ ածեալ,
ողորմութբ յայ խնդրեալ
զմեր օգնութն աղաչեմք։
Վս այնր զխաղաղութ
խնդրել հրամայեալ քա
րոզէն, ասեմք միաբան,
տր ողորմեա։
Լ՛աէ ապա և քարոզն,

կեցո՛ և ողորմեա՛ց մեզ
տ՟ր։ Զ՟ի զամենապար
գև խաղաղութ՟ի քո
ասէ տուեալ վ՟ս ողոր
մութ՟ե, նո՛յն ողորմութ՟ք և
կեա՛նս շնորհեա՛ մեզ։
Եւ միաբանեալ նմա ա՟
սեմք միաձայն, կեցո՛ տ՟ր։
ապա ասէ ա՟ռ՟ջնորդն,
Օրհնութիւն և փառք
հօր և Որդւոյ և հո
գւոյն ս՟րբ՟յ ։ Այժմ և
միշտ և յաւիտեանս յա
ւիտենից։
Նստանօր զհամագոյու
թիւն Երրորդութ՟ե՟ն
և զմիասնականութ՟ի և
զհաւասարութ՟ի պատւոյն
յայտ բերեմք. միով օրհ
նութ՟ք և փառօք զհայր
և զորդի և զս՟բ հոգին
բարեբանելով. Որ 'ի մի
ա՟ծութ՟ին երեք անձնա
ւորութիւնք միանան։
Օրհնեալ և փառաւո՟րլ
են այժմ և հանապազ
և յանբա՛ւ յաւիտենին
ամէն ։
Ա՟ս յաւիտենին ասա
ցեալ եմք, նա՛խկայ ասել։

Եւ վ՟ս յաւիտենից յա
ւիտենին, զի կոչի մի յա
ւիտեան յաւագ քան զա
րարածս։ Եւ կոչի ա՛յլ
յաւիտեան յիսկզբանցն
արարածոց մինչև 'ի գա
լուստն ք՟ի երկրորդ։
Դրձ՟լ ասի յաւիտեան,
որ 'ի գալստենէն ք՟ի ան
ըսպառ և անհատն, որ ո՛չ
ունի կատարումն ։
Եւ զի սկզբանն յաւի
տեան կոչի՝ ուսցի՛ս 'ի
մ՟րգ՟րէէն յասելն զա՟ծ,
յաւիտենից մինչև յա
ւիտեանս դո՛ւ ես ։
Եւ 'ի կուրին ասելոյն,
յի՟տենից ո՛չ ո՟ք լուա՛
բանալ զաչս կուրի ։
Եւ 'ի պօղոսէ՛, որով ըզ
յաւիտեանսն արար. վ՟ս
որդւոյն ասէ զհօրէ։
Եւ զի գալուստն ք՟ի՝
այսմ յաւիտենիս սպա
ռումն է՝ ա՟մ ուստէք դի
տելի՛ է. Նա՛խ յօրինացն.
յորում զբաղո՛ւմ իրաց
ասէ, օրէն յաւիտենա
կան քեզ և որդւոց քոց։
Եւ յայտ է, զի այսմ կե
նաց

նաց պիտոյ է օրինադրու
թիւն՝ և ո՛չ հանդերձե
լումն։ Եւ դաւիթ ասէ՝
՚ի սկզբանէ ծանեայ ՚ի
վկայութեց քոց. զի յաւի
տեան հաստատեցեր զնս։
Ըստ եպիփանու՝ զլուսա
ւորսն կոչէ վկայս. որք
հաստատեալ են մինչև
՚ի կատարումն ա՛յսց կե
նացս. և ՚ի նշանս և ՚ի
ժամանակս և յաւուրս
և ՚ի տարիս։ Եւ ըստ
միւսում բանին սոյն այս
յայտ ցուցանի. Զա
ւակ նր ասէ որ է դաւ
թի, յաւիտեան կացցէ.
և աթոռ նր ո՛պ զարգկն
առաջի իմ. և ո՛պ լուսին
զի հաստատեալ է յաւի
տեան վկայ հաւատարիմ
յերկինս։ Եւ պօղոս վս
քի չարչարանացն խօսե
լով, ‖ միանգամ ՚ի կտրծ
յաւիտենիս ասէ իւրով
պատրգաւն յայտնել է։
Այսինքն թէ մօտ ՚ի ս
պառումն կենաց աշխար
հիս։ Որպ և յառաջ ՚ի
սկզբան թղթին յայտնա

գոյն զսոյն ասէ. ‖ ՚ի վախ
ճան աւուրցս այսոցիկ
խօսեցաւ ընդ մեզ որ
դւով։ Եւ այլ բազում
գտանի ՚ի գիրս ասել
վասն վախճանի յաւիտե
նիս այսորիկ։
Որդ՝ Յաւիտենից, այս է
յաւիտեան. ՚ի սկզբանն
և ՚ի կատարածին։ Իսկ
միւս յաւիտն երրորդն՝
որ ՚ի հանդերձեալ գա
լստենէն սկսանի, յաւի
տենից յաւիտեան կոչի.
զի յետ նոցունց սկսանի
և այլ ո՛չ սպառի։
Եւ յետ օրհնութեցն
միաձայնեն ամենեքեն
զԱծն. զի հասարակաց
լիցի օրհնութին։
Կրկնէ անդրէն առաջ
նորդն զխաղաղութին տյ
առ ժողովուրդն։
Բայց կամիմ հարևան
ցի չանցանել ընդ տե
ղիս. այլ ցուցանել աստ
զգերակայութի քահա
նայութեն զանազանութ։
Զի ամձցն միաբան է
իշխանութի ՚ի սաղմոսն

և՚ի փառս գուբղայից·
և՚ի քարոզութեցն վկայու
թե· և զանարատութն՝ քա
հանայութեն հաստատել:
Զի բովանդակ եկեղե
ցին չկարէ համեմատիլ
քահանային և գլխաւո
րել զօրհնութիւն· այլ
պէտք են քահանային ըղ
նդ ասացեալ սաղմոսեր
գուին՝ իւրանձնապէս
օրհնութն՝ նյ մատուցա
նել: Յայն սակս լուէ նմ
ժողովուրդն· և սարկա
ւագն ձայնէ առաջնոր
դին թէ՝ օրհնեա՛: Որպ
թէ ասիցէ՝ մատո՛ նյ զոր
ժողովուրդդ օրհնեաց
քո օրհնելովդ·
Սա՛ դարձեալ երևի միւս
ևս այլ առանձնելութի
քահանային· զի ՚ինոցա
սաղմոսելն, և ՚ի փառս
տալն, չկարէ եպիսկպսն
տալ ժողովրդեանն զխա
ղաղութին· այլ աղաչել
միայն հրամայէին ՚ի սար
կաւագէն վս խաղաղու
թեան: Իսկ յորժամ ՚ի
քահանայից մատուցանի

օրհնութիւնն, տայ ապա
եպիսկոպոսն զխաղաղու
թիւնն· զի նա՛ է գլուխ
քահանայութեանն:
Սա՛ զօրհնութիւնն թէ
ինքեամբ և թէ քահա
նայիւքն՝ առ ած հանել
առնու զխաղաղութի առ
՚ի յնյ և տայ ժողովրդն
Զի որպ նոյն պատարա
գաց զոհանս զևտացիքն
՚ի նաւիրացն մատուցա
նէին· բայց պարգևացն
որ ՚ի յնյ՝ մովսէս և ահա
րոն լինէին առիթք:
Նոյնպէս և բանաւոր
պատարագացս թէ և այլ
ոք մատուցանող ՚իքահա
նայից իցէ, զխաղաղութին
եպիսկոպոսն յորում է
կեղեցւոջ և հանդիպի,
առնու յնյ և տայ նդ·
որ քան զնմ պարգև դե
րադո՛յն է· մանաւանդ
թէ բովանդակ պարգե
ւօք լցեալ: Սա՛ զի նմ
տուրք բարիք և նմ պար
գևք կատարեալք ՚ի վե
րուստ են իջեալ առ ՚ի հօ
րէն լուսոյ· և գլխաւոր
եկե

եկեղեցւոյն զամենեսեան
զնոսա այսու միով բա
նիւս անտեսանորէ։
Խաղաղութի ամենեցուն
ասէ։ Զի որմէ առաքեալն
ասէ, Խաղաղութիւն այ
որ ՚ի վեր է քան զամ միտս,
պահեսցէ զսիրտս ձեր
և զմիտս ՚ի քս յս։
Անհասանելի հրշտկաց
և մարդկան մտաց ու
րեմն վկայեաց զայս ասե
լով։ յաղագս այսորիկ և
՚ի վեր ասաց քան զամ
միտս։ Սորին աղագաւ՝
թէ օրհնէ քահանայն,
թէ աղօթէ, առ ՚ի յայ
զխաղաղութիս զայս բերէ
պատասխանի. որ լի՛ է ան
իմանալի պարգևօք։
Նորոգ ցուցումն քա
հանային առաւելութե
այս է, զի կրկին առնու
միով անձամբն զպատիւ
ք զժողովուրդն ամենե
քումբք։ Զի ոչ միայն
զիւրեանց փառաբանու
թիւն քահանայիցն պատար
տեան։ այլ և զի նք ասեն,
փառք հօր և որդւոյ և
գ

հոգւոյն սրբոյ։ Իսկ ա
ռաջնորդքն և զօրհնու
թիւնն ևս յաւելուն ՚ի
փառսն. և չիշխէ ոք ՚ի
ժողովրդենէն զայս առ
նել. և ոչ բովանդակ իսկ
ժողովուրդն։ Նայլ ոպ
յայլ երս կրկին պահան
ջէ առաքեալն զերիցանցն
պատիւ ասելով, թէ բա
րւոք վերակացուքն Երի
ցունք կրկին պատուոյ
արժանի լիցին։
Նոյնպէս և յօրհնութիւն
այ կրկին կարգեալ է ըզ
պատիւ երիցանցն։
Դարձեալ, զի չիք ինչ
շնորհ զոր առանց առաջ
նորդաց տայ այ. Նաև
վերստին ծննդեանն որ
՚ի հոգւոյն, և կենարար
մարմնոյ և արեան տն
բաշխման, թողութե մե
ղաց դարձելոցն ՚ի խոս
տովանութի ապաշխարու
թե. և ամուսնութե զու
գութե, և ընծայից և պա
տարագաց և նուիրաց մա
տուցմանց, և հոգւոցն
հանգուցելոց առ քս

յու

յուղարկմանց, և մարմ
նոց նց ընդ ամենապահ
աջողք քն ամրանալոյ,
և որ այլ ևս կարգ են
քրիստոնէականք՝ և օրհ
նութիք նյ, եկեղեցեաց
կամ սպասուց նր կամ
նշանի խաչին, կամ գե
րագունի միւռոնին,
կամ երկրի, կամ ջուրց,
կամ սերմանց, կամ տըն
կոց, կամ պտղոց, կամ
անասնոց, կամ ախտից
բուժելոց ածային շնոր
հին, կամ այլ ինչ ածա
տուր պրգևի միջնորդք՝
առաջնորդք եկեղեցւոյ
լինին: Նոքա առնուն 'ի
ժողովրդոցն զխոստովա
նութիւն՝ զաղօթսն՝ զօրհ
նութիւն՝ զնուէրսն և
մատուցանեն այ: Նա
դարձեալ առնուն յայ
զօրհնութիւն և զզանազան
զշնորհսն և զխաղաղու
թիւն երկնային, և տան
մարդկան. մեռելոց և
կենդանեաց:

Մ'է վայրապար զայս է
ղանակեմ բազմօրինա
կապէս. այլ զի կարացից
իմացուցանել առ հասա
րակ քահանայից և ժո
ղովրդոց:

Քահանայից, զի՛ի հեղ
գալն կամ 'ի տգիտանալն
որ ինչ վն ժողովրդենն,
գիտասցեն թէ որչափ
առ այ մեղանչեն, կամ
որքան զժողովուրդն վը
նասեն. կամ որչափ դա
տէ քս որ զարիւնն իւր
էհեղ վն մարդկան՝ զայն
որում զհրեշտակութի
միջնորդութեն հնտաց.
և պատուիրեաց զգոյշ
լինել միում 'ի փոքրը
կանցն, եթէ ոչ այ սըր
տին և այ մօք յայմ զօ
րութե մատակարարիցեն
զժողովրդեանն այ, և
զայն ժողովրդեանն. և
այ ուղղութե միջնոր
դեսցեն: Ով և խրատէ
գլուխ առաքելոցն պետ
րոս. Եթէ ոք խօսեսցի
իբրև զայ պատգամս,
եթէ ոք մատակարարիցէ
իբրև 'ի զօրութենէ զոր
շնորհէ այ. զի յամի փա
ռա

ռաւորեսցի ած ՚ի ձեռն
յն քն: Զի եթէ որք
վասն անցաւոր կենացս
պատգամաւորեն ՚ի հօ
ղեղինէ և մահկինացուէ
առ նմանսն, հոգան և
զգուշանան զի մի՛ ամօթ
և երկիւղ հասցէ նց ՚ի
պատգամաւորելն. և
կամ վնասեսցին նոքօք
որք ունիցին զնոսա խօ
սօղս ՚ի միջի: այլ ած իմաս
տութբ ջանան յիմաստս
և ՚ի բանս: Ապա որք
ընդ ած և ընդ մարդիկ
ո՛չ միայն վասն անցաւո
րիս, այլ և վասն անանց
կենացն տարուբեր են,
բանիւք և արդեամբք
զգուշութիւն պիտի:
Որք այսմ կենաց կամ
մահու և այնմ առիթ լի
նին ՚ի զգուշանալն կամ
՚ի հեղգանալն: Աւրիւ
նապարտք լինելով ըստ
մրգրէին ՚ի ծուլանալն.
և Ափառացն քն հաղորդք
ըստ պետրոսի ՚ի փոյթ
գտանիլն:
Իսկ ժողովրդոցն, զի դ[illegible]

տասցեն թէ որպիսի պա
տիւ առ ՚ի յայ ունին ա
ռաջնորդքն. կամ որքին
օգտից և շնորհաց առ
՚ի յայ նց բերողք են.
և որչափ բարեաց միջ
նորդք: Կամ քանիօն ՚ի
վր նց իշխանութի առնել
յայ՝ կապել և արձակել
յերկինս և յերկրի:
Թողուլ զմեղս, և ու
նիլ բանալ նց զերկինս
և փակել: Մջուցանել
առ նս զողորմութին այ
և արգելուլ: Ներել նց
և իրաց նց օրհնութի այ՝
կամ անէծս. և զայլն ևս
զոր յառաջն ասցաք:
Եւ զայս ած իմացել,
ընկալցին զնս որպ հրա
մայեցաւ ՚ի տնէ այնպ
որպ թէ զինքնին իսկ քս
իցէ: Զի եթէ ժողովըր
դեանն իրք որպ ՚ի քսէ նց
շնորհին, ապա և ընդու
նիլ զնս որպ զքս ՚ի ժո
ղովրդենէ պահանջի:
Նոյնպս և ունկնդրութի
և հպատակութի որպ հրեշ
տակի այ զայսն խօսողի:

 Պար

Պարձլ, և մարմնական
պիտոյից լռումն ո՞չ հօր
հոգացի'։ Ո՞չ վարդա
պետի որո՞չ զհոգևորսն
սերմանողի ջանձեցի'։
Ո՞չ աշխատասէր մշակի
և այգէգործի քի՛ պըտ
ղատունեցի։ Իբրև 'ի
տաճարի ո՞յ գործողի,
իբրև սեղանոյ ո՞յ պաշ
տօնէի, անտուստ հար
կաւոր պիտոյքն լցցին։
Իբրև զաւետրանն աւե
տարանողի, յաւետարա
նէն կեալ պատրաստեցի։
Ո՞չ ապաքէն առաքեալն
այսու իրօք իրաւաբանէ
զառաջնորդացն հարկա
ւոր պարտիս դարմանա
տրութեն։ Նա զի՛ երկո
ցունց կողմանցս սէր 'ի
միմեանս առաւելասցի
քան զծնողաց և զծնըլն
դոց։ Նոյնչափ՝ որչափ
առաւելէ քան զմարմնա
ւորն՝ հոգևորն ծնունդ
և սնունդ։ Նո՛յնչափ և
դութքն յաճախեսցին
առ իրեարս քան զբարե
կամացն առ բարեկամս։

այն քան՝ որքան օգտութ
երկնայինն լա՛ւ է քան զօգ
տութ երկրայինն։ Նոյլ
և վշտակցիլն կամ կարե
կցիլն ևս առաւելագոյն
քան որ մարմնո՛յն են կա
րեկիցք։ այնքան՝ որքան
հոգի առաւե՛լ է ք զմար
մին։ Նաև այլք սոցին նը
մանք բովանդակ իրեա՞ց
փոխադարձեալ հարկես
ցին։ Նա՛ զի ինձ և՛ս
երկայնաբանելն՝ է՛ օրինակ
առաջի կացելոյ քո, և
աշակերտացն առ միմեանս
որպիսութիւքն։ և առաքե
լոցն առ իւրեանց աշա
կերտսն, և աշակերտացն
առ նս իրագործութիւքն։
Որոց թէ ո՛չ նմանին եր
կաքանչիւրքն, մեծ դա
տաստան ընդունելոց են
կողմ սխալելոցն, և բա
զում վարձս գտանելոց
այնպէս արարողքն։
Նոյլ ես յի՛մն դառնա
լով՝ զյաճախելն 'ի նոյն
բանս՝ առ այլ թողից ժամ
և ժամանակ եթէ տր
հրամայեսցէ։

Յետ կանոնին և օրհ
նութեանցն օրհնելոյ,
կան քարոզք և աղօթք
չորք կրկնովք։ Այս՛ պաշ
տի սոցա երկոցունց կա
նոնաց մի մի քարոզ և
աղօթք առ կանոն մի։
Այս՛ իբրև գլխաւորի,
դարձել սկիզբն առնու
'ի չորից կանոնացն մնա
ցելոց։

"Քարոզ Առաւօտու՝ և Իրիկն՝
Կանոնացն։ Զկնի ասելոյ
զՍաղմոսն՝ ըստ պատշաճի
աւուրն։

ա̄ 'ի վերուստ խա
ղաղութե և փրկութե
անձանց մերոց
զՏ̄ր աղաչեսցու''։
Աղաչել հրամայէ, զի
իջցէ խաղաղութին Տ̄յ
և փրկեսցէ զոգիս մեր։
Այն խաղաղութին զոր
խոստացաւ Տ̄րն Թողուլ
առաքելոցն։ Այս՛ ընկա
լեալ զայն՝ փրկեցաւ ո
գիք նց 'ի ձեռնարկու
թենէ սատանայի. և վե

րադոյն դատան քան զնեն
դուի դի՟ացն և մարդ
կան։ և առանց խռովու
թեան և զանդիտելոյ։
այսինքն չկասելոյ։
Բայց դու հա՛ստատ
միտ դիր բանին, թէ ո՛ր
յայն խորհուրդ խաղա
ղութեն զոր խոստացել է
'ի տնէ՝ բերէ զմեզ։
Զի անդ ասէ, ‖ ո՛չ որ
Ես տայ տամ ես ձեզ։
Այս՛ ասէ 'ի վերուստ
հայցել՝ զընաշխարհիկն
յայտնէ։ Տէրն ասէ, ‖ մի՛
խռովեսցին սիրտք ձեր.
որ զոգւոյն արութին ցու
ցանէ։ Այս՛ քարոզն զո
գւոցն փրկութի խնդրել
հրամայէ և է նո՛յն խրն
դիրն. զի անխռով և ա
ռանց զանգիտման ոգին
մնասցէ։ Յոր ոչինչ դի
ւական ախտք կամ երկ
րա՟որ ահք ազդել կա
րասցեն փրկութեն անձա
ռելոյ հասին։
Յաղագս այսորիկ և ժո
ղովուրդն միաբան ըզ
Տ̄ր ողորմեայն ասեն։

Զի թէպէտ և անար
ժան իցեմք, ողորմեսցի
և պարգևեսցէ զխաղա
ղութիւնն զխոստա
ցեալն։

Վասն լսելոյ տն մյ՝
ձայնի աղաչանաց մերոց
զտր աղաչես″։

Լսելն՝ զընդունելն զա
ղաչանս և տալ զխնդիրն
ցուցանէ։

Վն քաւիչ և ներող
լինելոյ մյ իմն մեղաց մե
րոց զտր աղ″։

Քաւելն սրբելն է։ Իսկ
ներելն, չածել զպատիժսն
ըստ մեղացն ՚ի վր։ այլ
տալ տեղի ապաշխարու
թեան։

Վն թողլոյ մեզ զամ
յանցանս մեր զկամայն
և զակամայն զտր″։

Վն զի և վն ակամայ
մեղացն դատիլ ունիմք,
խնդրեմք թողուլ զոր
մեքն յօժարեցաք գոր
ծել, և զոր անյօժար կա
մօք ՚ի հարկէ սխալե
ցաք։

Վն զի մի ընդ խոստանս

Գ

դատանիլ մեզ յաւուրն
պատասխանատուութն
զտր աղաչես″։

Որ պտասխանատրութն
է որ դատաստանին.
յորում որք առաջի կան
դատաւորին՝ զիւրաքան
չիւր գործոց պատասխա
նիսն պահանջին։ Իսկ խո
տան դատանին որք ոչ ը
քն յերկինս վերանան.
և հեղեղաւ հրոյ անկա
նին ՚ի գեհեանն։ Ըստ
տրունական առակին թէ
յուռականէն յետ զբարի
բարին յամանս ժողովե
լոյ, զխոտանն ՚ի բաց ըն
կեցին։ Զի արտաքոյ է
գեհեանն ոչ միայն երկ
նից, այլ և այսմ երկրիս
որ մարդաբնակս է։

Արդ՝ հրամայիմք աղա
չել զի մի յայնցանէ լի
ցուք. այլ որք ՚ի յարկան
յաւիտենից ժողովլին։

Ա տանց քարոզս, ա
ւարտէ զտր աղ″։

Իսկ զողորմութիւն յայ
ը իւրաքանչիւրոցն հայ
ցէն ժողովուրդն ասելով

տր

տր ողորմեա՛ : Ո՛վ ողոր
մի՛ն հաւանեցուցանէ
տալ խնդրողին թէ և
չէ՛ արժանի :

Ա. զօրն. Նորանեալ, և Իբրև՝ Կանոնացն :

Տուընջեան և գոյացուցիչ գի շերոյ, որ արարեր զտիւ՛ն ՚ի զբօսանս բարեգործութեն ՚ի փրկութի անձանց մերոց. և զգիշեր ՚ի հանգիստ քնոյ տըկարացեալ բնութեանս մերում :

Տրն անուն՝ զտիրանալն և զտիրելն յայտնէ ծառայիցն : Ա՛յ զի՛ նր հաստատեալ է զտիւ՛ և զգիշեր, վն այնորիկ և ծառայէ՛ հաստչին իւրոյ, և հրամանի նր անսայ : Որպ ասէ դաւիթ, հրամանի քում մնայ տիւ՛, զի ամենեքին ծառայ քո՛ է :

Ա՛յ գոյացուցիչ գիշերոյ : Այսինքն ստեղծիչ. որ ՚ի չգոյէ ՚ի գո՛յ ածէ : Ա՛յ զտիւ՛ն կարգեաց գործել և վայելել յարարածս այ բարեաց : Ա՛յ հաստատեաց, զի ՚ի նմա՛ տեսանեմք զերկնի գեղեցկութի՛ն և զերկրի վայելչութիս : Ո՛ կենդանեաց յօրինուածս : և Ո՛ ազգս ազգս բուսոց և տընկոց և ծաղկանց : Ո՛ աղբերաց՝ գետովք և ծովովք զառ ՚ի մեզ պիտանութիւն : Ա՛յ զբօսնումք ամենեքումբք՝ վայելելով ՚ի նմն, և փառաւորելով զարարիչն, որ վն մեր հաստատեաց զնմ, և ետ մեզ գործել սուրբ զպիտոյս մեր և զընկերց : Ա՛յ օգնական միմեանց լինիլ, և միմեամբք զմիմեանս հոգալ : Ոմն իշխէ և ոմն իշխի. ոմն արուեստս յառաջ բերէ շինողութ՝ և զհանդերձից և զանօթոյ պէտս : Ա՛յ ոմն մշակէ զերկիր սերմանօք կամ տնկովք, և զհնրակաց պէտս լիացուցանէ : Ո՛չ զմարդկն մի

միայն, այլ և զանասնոց։
Ո՜վ հրաշալի իւրաքան
չիւրոք 'ի վաստակս ձե
ռաց իւրոց, և հրաշալանա
ալոց կազմէ։ Ո՜վ անկա
րեցն ընծայ բերէ յար
դար վաստակոցն. զի ոչ
միայն յայսմ աւուր կե
նացս լիցի աշխատիլ տը
ւընջեամբն և շահիլ,
այլ և'ի հանդերձելումն։
Ո՜վ վայնորիկ է գոհու
թիս. զի այնպիսի շնորհս
գտաք յայս։

Արարեր ասէ զտէ՛ր 'ի
զբօսանս բարեգործու
թեն 'ի փրկութիւն ան
ձանց մերոց։

Ո՜վ ամ վաստակովքն
այ՝ երախտաւոր լեալք,
փրկեցիմք 'ի չարեաց և
'ի մեղաց և'ի գեհեննէն,
և երկնից հասցուք։

Ո՜վ թէ 'ի շինուածա
զօտարն հանգուսցես,
և'ի զգեստուցն զմերկն
ծածկեսցես, և կերակ
րովք և ըմպելեօք զկա
րօտսն լցուսցես, երկ
րաւս զերկինս գործե

ցեր. և շահեցար զամ
տիսս և զանտիսն։
Նա և 'ի բանտարգելոն
և'ի հիւանդսն և որ զըր
կինն տունընջեամբն, բա
զումս թէ կամիս բարե
գործես 'ի նմա։ Փրկես
և փրկիս. յուստն աստ,
և պարգևօքն անդ զը
նարձանաս։

Իսկ գիշերոյն հանգիստ
որպէս բանն ասէ՝ նորո
գումն առնէ տըկարու
թեան. և զօրինակ մահու
և զյոյս յարուե 'ի մեզ
տըպաւորէ։

Իսկ այժմ զարթուցեալ
բացեր զբերանս մեր 'ի
փառաբանութ փառաւո
րեալ անուանդ քում
սրբոյ։

Յայսպիսի օգտութի
զարթուցեր, զի հրեշտա
կաց լիցուք երգակիցք.
քանզի տկար է բնութիս,
ոչ զանմարմինս ոչ զօրէ
անդադար կալ 'ի քում
փառաբանութեանդ։

Յաղագս այնորիկ հան
գուցանելովդ զօրացու

ցեր

ցեր զմարմինս մեր, և հո
գւոյս օժանդակես ընդ-
հրեղէն փառաբանիչսն
զքո փառաւորեալ անուանդ
փառաւորել, որ յիսկզբանցն
փառաւորեր. և անկա
րօտ էր եղելովքս փառա
ւորիլ: Նոյն առ գութ
արարչութեան հաճեցաւ
յարարածոցս պաշտօն
առնուլ. Ո՛չ զի ինքն
յաւելուած կամ փառս
առցէ որ ամենակատարն է
և անփոփոխ. այլ զի փա
ռաւորիչքն վայելեսցին՝
զփառաւորեալն օրհնելով.
քան զոր պատիւ մեծ
այլ ո՛չ գոյ.

Ընկա՛լ և այժմ զաղա
չանս մեր, և յաջողեա՛
մեզ ուղիղ հաւատով
և առաքինասէր վարուք
միշտ ՚ի պաշտօն քո կան
խել երկնային կանո
նիւ.

Տեսանեմս թէ որպիսի
մեծապատիւ գիտացել
զմեզ փառաբանիչն լինել,
աղաչեմ մեծ բաղձանօք
միշտ ՚ի նոյն կանխել ու
ղիղ հաւատով և առա
քինասէր վարուք երկ
նայնոցն նմանիլ կարգ՟ց.
Զի որ և կանոն անուա
նէ. զի առանց ուղիղ
հաւատոյ և առաքինու
թեան անընդունակ է պաշ
տօնն. սակս այնորիկ վ՟ն
երկոցունցն մաղթէ. զի
‖ հաւատք առանց գոր
ծոց մեռեալ են, և գործք
առանց հաւատոց.

Իսկ որ ուղիղ հաւատով
զբարիսն գործէ, նա է
որ արդեամբք և ո՛չ բա
նիւք և եթ զա՟ծ փառա
ւորէ. Քանզի ասէ,
‖ Լուսաւորեսցի լոյս ձեր
առաջի մարդկան. ո՟պ զի
տեսցեն զգործս ձեր բա
րիս, և փառաւորեսցեն
զհայր ձեր որ յերկինսն է.
Արդ մեք զայս ա՟մ իմա
ցեալ, նախ քան բանիւք՝
գործովք փառաւորես
ցուք զա՟ծ. Արդ զսոյն
զայս ՚ի տ՟նէ խնդրեսցուք
երկնային կանոնիւն ան
դադար փառաւորել ընդ
հայր և որդի և զհո՟գ հո
գի. Այժմ և ".

Խոստովանիմ տասն։

Եւ յետ այսորիկ տայ և առնու զխաղաղութիւն աղօթամատոյցն՝ և ո՛չ և ս եպիսկոպոսն. զի դեռ ևս ունի դառնալոյ և ասելոյ զմնացուածոց ժողովրդեանն. և վ՟ն գոհութե՟ն ն՟ց և երկրպագութե՟։ Որով ո՟պ ասացաքն՝ շնորհակալութի՟ առ ա՟ծ ցուցանէ ըզ խոստման հայցուածոցն։ Ասա՛ այս սարկաւագն երկրպագել հրամայէ։ Զայս արարեալ, սկսանի քահանայն ասել։

Խոստովանութիւն Ամենեցուն։

Զքեզ որ յա՟մի գըթած և մարդասէր տ՟րդ եմ՚աղաչեմք հանապազ. զի զօրացուսցես զմեզ օրըստօրէ՝ կալ ՚ի կարգի կրօնաւորութե՟ մերում։ Թեթևացո՛ տ՟ր զքաղցր լուծ քո զոր եդեր ՚ի վ՟ր մեր. զի կարասցուք կե՟լ ՚ի պատուիրանի քում,

դ

և զհնազանդութեան առնել առաջի քո յա՟մ ժամ ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի, հրեշտակային երգակցութե՟ զքեզ օրհնել։

Աղէ՝ նայեաց դարձեալ թէ ո՛՟պ մեծաբաղձ պաղատանօք զնոյնս հայցէ, զգութն և զմարդասիրութի՟ն յիշեցուցանելով աղաչէ՝ օրըստօրէ զօրաւոր լինել ՚ի հրեշտակական կարգաւորութե՟ն. զայն ունել կրօնաւորութիւն՝ զոր հրեշտակքն։ Կրօնք ասի հաւատք և վարք ուղիղ։ յորմէ՝ աղաչէ անթերի մնալ և անմեղկելի ո՟պ վերինքն։ Զի թէպէտ և տաժանելի հողեղէն բնութե՟ս հրեշտակացն լուծ, այլ քեզ կարողութի՟ է թեթև և քաղցր առնել զնա մեզ՝ քո սիրովդ և յուսովդ։ Եւ զհոգիդ ս՟բ ՚ի թիկունս հասուցանել մեզ. որով անհնարինքն հնարաւորք՝ և անկարելիքն կարելիք լինին։ Քանզի

զայս

զայս ակնարկէ յասելն,
Օ՜ ի կարասցուք կեալ
՚ի պատուիրանի քում։
Եւ զոր օրինակ յառաջ
նում նուագին խնդրեց
ուղիղ հաւատով և առա
քինասէր վարուք միշտ
՚ի պաշտօնն կանխել ըստ
երկնայնոցն կանոնի։
Նոյնպէս և աստ զնոյն
յայտ առնէ ասելովն, ըզ
հաճոյս քո առնել յամ
ժամ։ Օ՜ ի հաճոյս նմա
հաւատ ճշմարիտ և վարք
են։ Ընդ ասէ՝ երկնային
նմանման։ այսինքն երկ
կային կարգաւորութեան։
Եւ որ առաջին կայ՝ ըզ
նոյն մաղթէ,
՚Ի տուէ և ՚ի գիշերի
հրեշտակային երգակ
ցութեամբ զքեզ օրհնել, ըզ
քեզ գովել, և զքեզ փառս
մատուցանել։
Տեսանես զբովանդակ
աղօթիցս բան. զի ոչ
յերկնէ ինչ խնդրէ և
ոչ յերկրէ. այլ զի միայն
նորա փառաբանութեանն
հրեշտակակրօն վարուք
արժանաւորեսցուք։
Քանզի ոչ ասացի՝ այս
պատուիրս քան զամ պա
տուիրս գերազանց է. և
քան զերկնից ես արքայ
ութիւն։ Որում պատուէր
մեծն դաւիթ. տենչայ
կաթոգին բաղձանօք ա
սէ ցած, զինչ կայ իմ
բնաւ յերկինս. կամ ՚ի
քէն զինչ ես խնդրեցի
յերկրի։ Եւ արդ ասա
ով երանելի մարգարէ.
զի չունիս պէտս իրց ինչ
յերկնէ և յերկրէ, ապա
զինչ է որ քեզ փափագե
լին է։ Նուաղեաց ասէ
սիրտ իմ և մարմին իմ։
Աստանօր սիրտ զոգին
անուանէ. և զոգւոյ
և զմարմնոյ ջերմին փա
փագն առ ած յայտ առ
նէ. ոչ թէ նուաղիլ ՚ի
սաստիկ ցանկութենէն։
Քանզի ոչ կարօտութ
հացի և ջրոյ նուաղէ ըզ
մարմինն, այսպէս և իմ
կարօտութիւս առ քեզ՝ նը
ուաղէ զիմ հոգի և զմար
մին։ Օ՜ որ և յայլում

սաղ

սաղմոսի ծարաւ՟ իսկ կո
չէ: ծարա՛ւ է ասէ առ
քեզ հոգի իմ․ քանի՛ պա
տիկ ես և մարմին իմ:
Եւ՞ դարձեալ, ոպ փա
փագէ՛ եղջերու յաղբերս
ջուրց, այնպ փափագէ
անձն իմ առ քեզ ած:
Եւ՞ ոպ անդ ասաց՝ նուա
ղեաց սիրտ իմ, զնոյն օրի
նակ ասէ և յայլում սաղ
մոսի, անձն իմ ոպ երկիր
ծարաւի է առ քեզ. վաղ
վաղակի լուր ինձ, զի նը
ւաղեաց յինէն հոգի իմ:
Զի ոպ ծրւին արագե
ցուցանէ՛ զմերձակայսն
թէ ա՛րգեցէ՛ք ջուր տալ.
ապա թէ ո՛չ, նուաղեալ
ոգիս չհանդարտի, այլ
փութով ըսպառի:
Նոյնպէս և մարգարէս
պապաքեալ ածային ծարա
ւոյն՝ զած աղաչէ, և ըզ
հոգին նուաղեալ ասէ:
Եւ՛ պաղատի, մի՛ դար
ձուցաներ զերեսս քո յի
նէն, նմանիցիմ այնոցիկ
ոյք իջանեն ՚ի գուբ:
Այսինքն, թէ ծրւոյս
վաղվաղակի զովացումն
չառնես՝ և զերեսդ դար
ձուցանես, մեռելոց նմա
նիմ որ իջանեն ՚ի գուբ:
Վն այսորիկ որպ աստ
վաղվաղակի լսել հայցէ
նուաղեցելումն. նոյնպ
և անդ յասելն, նուաղեց
սիրտ իմ և մարմին իմ
ած սրտի իմոյ: Դու ես
ասէ կենք հոգւոյս իմոյ
և առանց քո ո՛չ ունիմ
կեանս: Յաղագս որոյ
և խանդաղատի՛ և փարի՛
զած. բաժին իմ ասէ՝ ած
յաւիտեան: Ո՛չ սակաւ
ժամանակս, այլ մշտնջե
նաւոր բաժին իմ ես:
Եւ ասացեալ զհեռա
ցելոցն յայ զսատակումն
և զկորուստ, ասէ և զոր
ինչ իւր բարին է:
Եւ ո՛չ զարքայութիւն,
և ո՛չ որ անդր բարիքն
են ընտրէ, այլ զառ ած
մերձիլն և զյուսալն ՚ի
նա և զօրհնելն զնա:
այսպ ասելով, Ինձ մեր
ձենալ առ ած բարի է,
և դնել առ տր զյոյս իմ:

և

և պատմել զամ օրհնու
թիս նր։ Նախ՝ ասաց
թէ չկայ իմ խնդիր և
ցանկութի որոց ոչ յեր
կինս և ոչ յերկրի. բայց
առ քեզ ցանկութիւնս
նուաղէ զիմ սիրտս. և
դու ես իմ սրտիս բաղ
ձանքն։ Եւ ասա ասէ,
ինձ առ քեզ մերձ լինելն
բարի է։ Ապա աւարտ
զայն դնէ՝ զօրհնելն զնա
ամին։ Եւ յայլում՝ սաղ
մոսի ասէ, շուրջ եղէց
և մատուցից 'ի խորանի
նորա պատարագ օրհնու
թեն. օրհնեցից և սաղմոս
ասացից տն։ Լուր տր
ձայնի իմում զի կարդա
ցի առ քեզ. ողորմեա ինձ
և լուր ինձ զի քեզ ան
սաց սիրտ իմ. և խնդրե
ցին երեսք իմ զերեսս
քո տր խնդրեցին։
Եւ զինչէ զոր կարդա
ցերն։ կեա՞նս յաւիտե
նից, կամ որ ա՞նդ բա
րիքն խնդրեցեր։ Ո՛չ
ասէ։ այլ զինչ։ Զմի
ասէ խնդրեցի և զնոյն

աղաչեմ։ Եւ որ է այն։
Բնակել 'ի տուն տն,
և շուրջ զսեղանով նր
զերգս օրհնութե երգել։
Եւ որպ սովոր եմք զա
խորժակս մտացն յայտ
նել այսպիսի բանիւք,
եթէ չասէ ինչ ինձ մը
տացս՝ բաց յայսմ իրէ։
սոյնպէս և մրգրէս յամէ
հրաժարեալ զմինս զայս
խնդրէր, զամ աւուրս
կենացն 'ի տանն այ բնա
կիլ. և զնա տեսանել և
օրհնել հնդոյն հրեշտա
կաց։ Ասորոյ և զտեսն
չանման յայտ բերէ թէ,
քեզ անսաց սիրտ իմ. և
խնդրեցին երեսք իմ զե
րեսս քո տր խնդրեցին։
Եւ ոչ շատացաւ ասել
մի' անգամ թէ խնդրե
ցին երեսք իմ զերեսս քո
տր. այլ կրկնէ 'ի վերջն
թէ խնդրեցին։ Որպ թէ
ասել, իմ մտացս դու
ասիս միայն. և զքեզ
խնդրեմ, և ոչ դադարեմ
'ի խնդրելոյ։
Այսպիսի ոգի և միտս

և

և մե՛ք ստասցուք. և մի՛
իմէ նախամեծար Քէ զնա
և զնորայն օրհնութի Հա
մարեսցուք։ Նա՛ սրտի
մտօք խնդրեսցուք յա
ղօթից հայցուածսն ա
սել ցած մեծա՛ պաղա
տանօք զայս, Հրեշտա
կային երգակցուք զքեզ
օրհնել, զքեզ գովել, և
քեզ փառս մատուցանել
Հօր և Որդւոյ և Հո
գւոյդ Սբյ։ Այժմ և
միշտ և յաւի՛"։

Զ չնի Սաղմոսն։

Սաղմոսիւք և օրհնութե
և երգօք հոգևորօք
անդադար փառաւորեմք
զՀայր և զՈրդի և զՍբ
Հոգի։ այժմ և"։

Քարոզ Նորքինեաց պատմեն՝ և
Տրտուէն՝ Կանոնայն։

՚ի գիշերի և ՚իտր
ընջեան և յամժա
մու խօսիլ մեզ
զբան Տն զտր աղ"։

Քանզի բաղձացեալ
սաղմոսերգողին՝ երանու
թեցն բաժանորդ լինիլ,
խրատէ՛ քարողն խնդրել
զի տացին յա՛յ այս շնորհք
Յօրէնս Տն խորհիլ ըզ
տի՛ և զգիշեր, և զնոյն
խօսիլ։ Զ ՚ի ոպ ասաց
երանելին յովհան, թէ
՚ի հոգևորսն միշտ զբե
րանսն բանալով՝ սրբի բե
րանն յամ բանից որ ՚ի
սատանայէ ազդին։
Նա՛ զի սատանայի իսկ
բերան լինի՝ բերան որ
խօսի զսատանայինսն։
Նա՛ քն բանիցն խօսող
լինելով և ՚ի նոյն ցանկ
կրթելով, ըստանայ բե
րան նմանօղ բերանոյն
քն. մանաւանդ՝ թէ
յարդիւնս զբանն
ածիցէ։
Ա՜ չանկանելոյ մեզ
՚ի փորձութի յորում ոչ
կարեմք հանդուրժել
զտր աղաչես"։
Յոյժ աղօթելի է այս՝
չտալ դալ փորձութեց
որ մեզ չէ տանելի. զի
բաղումք կորեան ՚ի փոր
ձութեանց ՚ի վր եկելոց
առա

առաւել քան զիւրեանց
կարն ։ Եւ մատնեցան
պոռնկութեց և ազգի ազ
գի պղծութեց. և անկան
յուրացութիս և ՚ի հայ
հոյութիս։ Զհամբերե
լով ցաւոց կամ նեղու
թեց կամ սգոյ կամ աղ
քատութեց. կամ այլ ազգ
վտանգից. կամ չար խոր
հրդոց արկածից։
Եւ լինի այս վս ամբար
տաւան և յանձնապաս
տան լինելոյ ուրուք.
վս ցանկ պարտիմք յա
ղագս խոնարհութե աղա
չել. և զի ապրեսցուք
յանտանելի վշտաց. և
զի որ գիտէն զմեր կարն,
այնքան ածցէ մեզ փոր
ձութի որքան օգտիմք
և ոչ վնասիմք։ Զսոյն
զայս գրէ կորնթացւոցն
երանելին պօղոս ։ || Հա
ւատարիմ է ած որ ոչ
ածցէ զձեզ ՚ի փորձութի
առաւել քան զկարն ձեր.
այլ արասցէ ընդ փորձու
թեանն և զելսն զի համ
բերել կարասջիք։

Եւ տրն յիւր աղօթսն
զոր մեզ ուսոյց՝ զայս եդ
աւարտ, թէ || մի՛ տանիր
զմեզ ՚ի փորձութիւն.
այլ փրկեա՛ ՚ի չարէն։
Որով յայտ է ՚ի կարի կա
րևորացն սա գոլ։
Վս անբիծ և անդա
տապարտ կալ մեզ առջի
ահեղ ատենին քի
զոր աղ''.
Բիծ կոչի արտ մեղաց.
և անբիծ է, այսինքն ան
արատ։ Զի ոչ ՚ի մարմ
նում տեղի որ արատի,
անպիտանանայ և չկարէ
զիւրն առ բոլոր մրմինն
զպէտսն վճարել. այլ
և նախատանաց անուն
անձին բերէ խեղութն։
Յաչացն վնասեալ կոյր
կոչի. և յականջացն խուլ։
Յոտիցն կաղ, և ՚ի ձե
ռացն փեցի ։ Եւ եթէ
այլ տեղի վիրաւորեալ
կամ բորոտել, անդուստ
առնու զդըսրովանացն
զկոչումն ։ Եւ միանգա
մայն միոյ տեղւոյ ապա
կանումն՝ ծածկէ զայլոց

ող

ողջունեն անուն, և յինքն
զկոչօղսն հայեցուցանէ
զթշնամանացն միշտ ձայ
նել զանուն․ և անտի՛
յիւրեանց ուշի պահել
և այլոց ծանօթս տալ։
Նմանապէս և յարատիլ
ոգւոցն՝ հանդիպի ըստ
մեղացն զանուննն առ
նուլ․ սպանօղ․ կամ շուն․
կամ գող․ կամ թէ այլ
ինչ յանցաւոր գըտցի,
այնու արատեալ զանբը
ծուին 'ի բաց դնէ․ և
բոլոր ոգւոյն զյանցա
նացն ածէ զբիծ․ և այ
նու դարոքի 'ի մարդկա
նէ․ և անկեալ յերեսացն
այ դատանի։ Թէպէտ և
'ի մի յանցանս գտեալ
և յայլսն ուղիղ իցէ,
սակայն ըստ առաքելոյ
ամ օրինացն պարտին է։
Վն որոյ հրամայէ քա
րոզն՝ խնդրել յայ զի
անբիծ պահեսցէ զմեզ․
և զարատաւորսն 'ի դարձ
և յապաշխարութի ածել՝
քաւիչ լիցի։ Ո՛չ ի մի՛ լի
ցի մեզ արատեալս երե

ւիլ յորժամ գայցէ քս
և ահագին ատեանն դը
նիցի զոր ահեղ կոչեաց
քարոզն։ Քանզի ամ
ուստէք ահից յաճախու
թիւն լինի 'ի քն անձառ
փառացն և անտանելի
լուսոյն։ Քանզի հայրա
կանն գայ փառօք․ որում
և հրեշտակք ըսպասաւու
կալով յիսկզբանց մինչև
ցայն օր, և ոչ մի ժամ
առանց երկիւղի և դող
ման 'ի փառսն յայն հայիլ
կարասցեն․ զորս ըստ
հանդուրժելոյ նոցա նո
ցին ցուցանէր։
Դարձեալ՝ և 'ի հրեշտա
կաց անհուն զօրացն է
սարսուելի օրն․ քանզի
ամենայն հրեշտկք ասէ
գայցեն ընդ նմա։
Եւ թէ, մի հրեշտակի
երևումն այնքան տագ
նապ հրեշտկացելոյն է
բեր դանիէլի, մինչև հա
զիւ զոգւոյն ելումն ար
գելուլ 'ի մարմնոյ նոյն
հրեշտակի։ Ապա քանի՛
պակուցումն մեղաւորցն
իցէ

իցէ յերևմանէ ամ հրեշ
տակացն. որք ահագինս
հայեսցին 'ի նմա վս ապըս
տամբելոյն յիւրեանց
տեառնէն։

Նա և կոծն այն սաստիկ
տխեղերակոծ. քանզի
օրն անըմբերելի լինիցի։
և կամ հուրն որ առաջի
տն դայցէ՝ մեծաւ նա
խանձու այրել շուրջ
զթշնամիս նորա՝ որպիսի
ինչ տագնապաւեր լինի
ցի։ Նա և չար գործոցն
երևումն որքան երկիւղ
և ամօթն և վտանգ ածի
ցէ. քզի իւրաքանչիւր
ոք յանդամոցն, զիւրոյ
սխալմանն զկերպ աշխար
հատես ցուցանէ։

Այն՝ զարատութեն և
զչարակնութեն, զանողոր
մութեն, զանակնարկմանն
'ի կարիս եղբօրն։

Ծայրայն 'ի զդեստս
և յինչս և յարարս և 'ի
ստացուածոց յանձնիւումն
Նոյն զոչ տեսութե եղե
լոցս զարարիչն օրհնել.
և զոչ առաջնորդելն նո

քօք յընկերացն օգուտ.
գործով կամ օգնակա
նութե. կամ մխիթարա
կան տեսչութե և վշտակ
ցութե։ Ոչ արտասուե
լոյն վս իւրոց և այլոց
մեղացն. կամ որք վասն
մարմնոյ վտանգին։

Ոյս և որ սոցին նը
մանս կերպարանայ
աչքն։

Նոյնպէս և ունկն զան
լուրն լինիլ հրամանացն
այ. և զհլուլն անառակ
խօսից և երգոց և անի
րաւ խրատուց։ Նոյն զըր
պարտութեց և նենգու
թեանց և բանբասանաց
և այլոց պիղծ ասից։
Նոյն զչընդունելոյն ըղ
ձայն կարեաց և վշտաց
եղբօրն և զըկանաց զըր
կելոց. և զդատաստանաց
և զտառապանաց. և որ
այլ այսոցիկ նման ական
ջացն արատք։

Քներանն զդատարկաբա
նութեն, զստութեն, զերդ
մանն, զպղծաբանութեն.
զբանբասանացն, զանի

ծիցն, զտրտնջմանն, ըզ
թշնամանաց, զբարկութն
զլկտութն, զչարախրա
տութն • զարգելլոյն
զբարի խրատն • զոչ ու-
սուցանելոյն զօգուտն
զհոգւոյ և զմարմնոյ •
և զչխօսելոյն յար ընդ-
այ, և կամ զայսն ընդ-
մարդկան։ Այլ զուրաց
մանն, և զխաբէութն,
և զկեղծաւորութն,
և զունափառութեանն,
և զարհամարհանացն,
և որ այլ ևս անիրաւութիք
բերանոյ՝ կերպաձևին
յայնժամ։

Զեռք՝ զդատարկութն,
և զոչ վաստակելոյն,
և զոչ կերակրելոյն զաղ
քատս և զտրկարս և ըզ
վիրաւորս։ Այլ զոչ սպա
սաւորելն հիւրոց և հի
ւանդաց և բանտարկելոց։
Այլ զոչ աղաչելն զած հա
նապազ, և զոչ համբառ
նալն առ նա սրբութբ։
Այլ զոչ փրկելն զզըր
կեալս։ և զոչ թափելն և
խաղաղել զկռուեալն։

Ո՝ գողանալն, զզրկելն։
զարբանեկելն պոռնկու
թեց և ազգի ազգի պըղ
ծութեց • զձգելն 'ի կա
շառս կամ յանիրաւ հա
րուածս։ Կամ շինել
կամ ժողովել ոչ ուղղա
պէս զինչս կամ զայ
լոյն։ Կամ վաստնել և
աւարել անսրտացաւա
բար կամ ագահութբ։
Այլ որ այլ գունակ ձե
ւաց վնասք՝ ազգի ազգի
որոշմամբք երևելանան
այ և ամ աշխարհախումբ
հրապարակին •

Ոտք՝ առնուլ զհանգա
մանս ոչ աշխատելոյ 'ի
ճանապարհս բարեց՝ յա
ղօթից՝ յողորմութն՝ 'ի
տունն այ։ 'Ի սպասաւո
րութի հիւրոց • 'ի տես
հիւանդաց և արգելա
կանաց։ Այլ և պըղծել
գանալն առ 'ի գործ և
յուսումն բարուն • և
յօգնելն և 'ի կարեկցել
եղբարց ըստ ամ պիտոյից
և վշտաց։ Այլ զընթա
նալն 'ի չարիս՝ 'ի գողութի

յազգի ազգի վնասս. և
'ի պէս պէս պոռնկութիս
և պղծութիս. և 'ի խառ
դախութիս և 'ի կռիւս.
'ի խաղս և 'ի Թատերս և
'ի ժողովս այլանդակ 'ի
տեսս անառակ և պիղծ
երևմանց. և հանդանա
կաց և արբեցութեց. և
որ այլ ազգ ես անառակ
շաղօք գնացեալ
իցէ.

Յայտնէ և որովայնն զո
րովայնամոլութ տեսակն.
զգունակ գունակ շռայ
տութիւն և զբազմօրինակ
փափկութիան. և զյան
դրգնիլն պարծանօք յար
բեցութին՝ և զգեղխու
թիան. և մանաւանդ որ
յայլոց ես աշխատութեց
և 'ի բազմաց կարօտ և
անտես լինիլն. և կամ
սովամահ ես.

Ա՛ որ վն որդէծնու
թեն է մարմին, զպէս
պէս պղծալից ախտիցն
և զգիջութեցն բացայայ
տէ զօրինակն.

Ա՛ ոչ այս չափ միայն,
այլ և սիրտն զբազմութ
պղծալից խորհրդոց և
զյորդութ զանազան չա
րեացն զոր ծովացոյց 'ի
ներքս և վերաբերեաց
արտաքս, զամ որպիսութ
զանազան ախտից ազգի
ազգեաց, 'ի յայտերևու
թի այ և հրեշտակաց և
մարդկան բերէ. Ա՛ 'ի
կշտամբութ խորհելեցն
և գործելեացն ոպ ասաց
առաքեալ || յանդիմանել
զմիմեանս 'ի խորհրդոց
իւրեանց. կամ Թէ պա
տասխանի իսկ տալ յա
ռուր յորում դատէ այ
զգաղտնիս մարդկան ըս
աւետարանիս իմում.

Քանզի խորհուրդ խոր
հրդոց յանդիմանիչ լի
նի. և երևմամբ դատա
նեացն որպ Թէ պատաս
խանատու լինի. Թէ այս
պիսի վատթարութ յոր
ժպրհեցարն՝ և ինձ ոչ
լուար և խափանեցեր.

Ա՛ զի համառօտ ասա
ցից, ամ ըստ մեղացն նը
կարագրին իւրաքանչիւր
ան

անդամք։ Ո՞չ ասաց ա
ռաքեալն Թադէոս, թէ
ոչ 'ի մագաղաթի՛ կեր
պագրին իւրաքանչիւր
գործք։ Կամ ոչ մէ լու
սաւորիչն զգարունն 'ի
գալուստն քո օրինակել
ցուցնէ զբարի ցուցումն
բարեաց՝ բուսովք և
տնկովք ծաղկովք և հո
տովք • համօք մրգոց և
երևմամբ բիւր ազգի ազ
գի ծաղկանց և որ 'ի նո
ցանէ հեշտութիք աչաց
և քմաց և ճաշակելեաց։
Իսկ զմեղացն յայտ բե
րումն՝ զանազան փշովք
և վնասակար բուսովք։
Յորս ասէ, զի քեզ բու
սանին զոր ընդ քեզ թա
ղեցեր, արդարութիւքն
կամ մեղքն։ Նա և առա
քեալն պօղոս զայն ակն
արկեաց յասելն վս մե
ղաց թէ՝ և որ այլ ազգ
ինչ իցեն, թաքչիլ ոչ կա
րեն։ Իսկ դարձեալ վս
բոլոր չարեաց կերպարա
նալոյ 'ի մեղաւորս՝ ասէ։
‖ Մի՛ կերպարանիք կերպա
րանօք յոր ինչ աշխս այս •
այլ որ նորոգմանն է։
Իսկ զմեղօք կերպարա
նիլն՝ ‖ Հին մարդ կոչէ •
զոր մերկանալ հրամայէ
և զնորին զգենուլ որ ըստ
այն հաստատեալ է արդա
րութբ և սրբութբ և ճշ
մարտութբ։ Իսկ ապա
զխուրաքանչիւր անդամս
զհին մարդոյն զոր մեր
կանալ հրամայէ՝ համա
ռօտ բանիւք յայտ բերէ։
Զսոյն և յայլում թղ
թի գրէ, ‖ Թլփատեցա
րուք զանձեռագործ
թլփատութիւն 'ի մերկանալ
զանդամս մարմնոյ ձերոյ
թլփատութբն քի։
Իսկ ասացեալ նց զհին
մարդն մերկանալ զոր
ծովք խուովք, յաւելու
'ի նոյն • ‖ և զգեցարուք
զնորն նորոգեալ 'ի գի
տութիւն ըստ պատկերի
արարչին իւրոյ։
Զի ոչ միայն զհնացել
մեղօք անդամսն չմերկա
նալ դատապարտէ, այլ
դտպարտին և այնոքիկ

որք ո՛չ զնորին զգենու-
ցուն. և ո՛չ ՚ի կերպ̃րանս
արարչին նկարագրին.
Քանզի և յիմար կու-
սանքն ո՛չ զի պտունկութ̃
ունէին կերպ արտաքսե-
ցան յառագաստէն և
զրկեցան ՚ի փեսայէն,
այլ զի զողորմածութեն
զարդ ո՛չ ունէին յան-
ձինս որով ընդ առաջ
ելանէին փեսային:
Եւ ձախակողմեանքն ո՛չ
վ̃ն այնր զայծից Թխու-
թենին սևութի զի ըղ-
գողութ̃ և փայլոց ձեա-
սուց կրէին զարատ յան-
ձինս, այլ զի ողորմութ̃
պատկերանա՜ն՝ իւրեանց
արարչին ո՛չ էին նմանել:
Որդ որ մեղացն կերպա-
րանան՜ անդր փոխին,
և որք զարդարութեն ո՛չ
զգենուն զարդ, կայ ա-
ռաջի նց̃ դատապարտն
լինիլ: Որ̃ և ասաց առա-
քեալն, ‖ զի ոմ̃ բերան
խցցի և դատապարտ լիցի
ամենայն աշխարհ այ̃.
Աշխարհ՝ զմեղաւորս
Գ

ևոչ զարդարացեալսն սո-
վոր են կոչել գիրք. զո-
րոց խնուլ ասէ ըզբե-
րանսն և դատապարտ այ̃
լինիլ: Որ̃ որ ՚ի ձախուն
կան, վ̃ն անողորմութ̃
խցան բերանքն: Կամ
ծառային որ զտաղանդն
թաքոյց: Եւ՜ ո՞վ այն՝ որ
զխոր աղտեղի հանդերձ
զգեցեալ էր ՚ի հարսա-
նիսն. այսինքն ՚ի մեղսն
կերպացեալ մարմնովն:
Այլ զի մի՛ և մեզ այնպի-
սի ինչ դիպեսցի՝ հրա-
մայէ՛ քարոզն աղաչել
զա̃ծ զի շնորհեսցէ զա̃մ
բիծ բնաւ՜ անդամոց մեր
կանալ. և բոլորովին ՚ի
պատկերն քի̃ կերպանալ:
Եւ՜ անբիծ և անդատա-
պարտ կալ մեզ առաջի
ահեղ ատենին նորա.
Որ̃ զի՝ ո՛չ մեղացն բիծ
արատա՜որս զմեզ ցուց-
ցէ, և ո՛չ արդարութ̃
պակասութն դատապարտ
արասցէ. Այլ զի անբիծ
՚ի մեղաց լեալ և անհր
՜աղ յարդար վաստկոց

ա

առանց կշտամբանաց և
անդատպարտելիք լեալ,
յերկիւղէն մեծ է և յա
մօթոյն անբաւէ՛ և յան
վրձարելի տանջանացն
զերծեալ, զանեզրական
կեանսն անպատում պար
գևօքն շահեսցուք յա
հեղ ատենին որ այսպ՟ է
ոպ՟ ասացաքս։

Վասն առաջնորդելոյ
մեզ՝ 'ի նաւահանգիստ
կամաց տ՟ն, զտ՟ր"։

Բազում անգամ խրն
դիր էր 'ի միտս իմ թէ
էր աղագաւ ո՛չ զայս
տուն եդել նախ որ յաշ
խարհիս էր կամարար լի
նիլ այ՟, և ապա զանբիծ
և անդատապարտ կեանն
'ի հանդերձել ատենին։
Իսկ այժմ թերևս հասի
պատճառին 'ի շնորհացն
այ՟։ Զի ոպ՟ 'ի սաղմո
սեն օգնականութի և
պաշտպանութի խնդրելոյ,
յարէ 'ի նոյն, մի՛ տար սա
սանութե զոտն քո. և ո՛չ
ննջեսցէ պահապան քո։
Ն•յլ որպէս և աստ զան
Ի

բիծն և զանդտ՟պարտն
լինիլ հայցելով՝ ցուցա
նէ թէ որո՛վ օրինակաւ
այն լինիցի. և թէ աղօ
թիւք խնդրելին է 'ի տ՟նէ
առաջնորդել մեզ յայն
ճանապարհն որ 'ի կամս
նր՟ հանդուցանէ զմեզ։
Այլ մեք ևս ճանապար
հորդեսցուք 'ի նոյն. զի
առաջնորդել՝ ո՛չ որոց
արժանացեալ կան, այլ
որք գնան 'ի փախադե
լեան երթալ, նոցա են
պէտք։ Այլ զի որք գնան
'ի շաւիղս արդարութե
և 'ի նաւահանգիստ տ՟ն
հասանելին՝ նոցա է անդա
տապարտս և անբիծս ե
րևիլ յայնմ ատենին։
Վ՟ս այսորիկ զփախադե
լեան անբծութե 'ի դէմս
ածեալ, զճանապարհն և
զառաջնորդողն որ ա՛յսմ
հանդիպիլ առնէ՝ հայցել
հրամայէ։ Այլ եթէ
զի՛նչ օրինակաւ նաւա
հանգիստ զկատարելութի
այ՟ կամացն կոչէ։ Զի
որչափ արտաքոյ կամացն

այ՟

այ լինիմք, ոչ ՚ի ծուլու-
ալէկոծին մեր ոգիքս աղ
գի ազգի մեղօք և պէս
պէս ցանկութեք. անթիւ
հոգօք և զանազան տըրտ
մութեանց արկածիւք.
Իսկ շնորհիւն այ առաջ
նորդեալ ՚ի կամս նորա,
դադարումն լինի ամ
հողմոցն որ զոգիսն վնա
սեն. Քանզի չկարէ ցան
կութի մարմնոյ շարժել
զհաստատելն ՚ի կամս այ.
Զազդէ և կարիք մե-
ղացն յայնպիսին. այլ
խափանեալ լինին ամ
շարժմունք նր. և իբրև
վիմի դիպեալ՝ խորտակել
ընդ կրունկն դառնայ.
Նա և ոչ հոգք ինչ որ
վս աշխարհիս, և կամ
վս մեծանալոյ, և կամ
բնաւ իսկ հարկաւորացն
աղագաւ զնա հեղձուցա
նէ. զի այ հաճոյացեալ
լինի զպէտս հոգւոյ և
մարմնոյ. և օգուտ զա՛յն
գիտէ զոր նա՛յն առնէ.
և անտրտում և խընդա
միտ լինի միշտ. Նա՛ ոչ
երկիւղ ուստէք զնա սա
սանէ. այլ նման լերին
անխախտելի է յուսովն
այ. ըստ գրեցելումն,
՚Ի բաց լեր յանիրաւէ՝
անտի. և դողումն ՚ի քեզ
ոչ մերձեսցի. Նա՛՝ ոչ
երկեայց ՚ի չարէ, զի դու
տր ընդ իս ես. Նա՛ թէ՝
տր լոյս իմ և կեանք իմ,
ես յումմէ՞ երկեայց.
Օ ՚ի թէ որք մարդկան
ըստ կամաց հաճոյանան
ծառայք, անհո՛գ և ան
ըլըուկ իւրենց ստանան
կեանս. ապա քանի՞ ան
երկիւղ և անհոգ և ա-
զատ կեանս նոցա իմա-
նայցես՝ որ մարդասիրին
այ ըստ ամ կամաց հա
ճոյ լինին. Վասն որոյ
ասաց մարգարէին ած.
Ահաւասիկ որ ծառայենն
ինձ, ցընծասցեն ուրա
խութ սրտից. Մարգարէն
մեծ և անպատում ուրա
խութի է այն, յորժամ
սրտիւ կամարար այ գի
տէ զանձն. և վստահա
ցեալ ՚ի նա լինի ամ իւր

օգ

օգտի և պիտոյից ։
Արդ՝ է և այս հանդեր
ձելոցն, վ̃ այնր նաև
հանգիստ կոչէ քարոզն,
և յորդորէ խնդրել ՚ի
տ̃նէ զի առաջնորդ առ
այն լինիցի ։
Ս̃ արժանի լինելոյ
մեզ՝ վերին կոչմանն և
երկնից արքայութեան
զտ̃ր աղա" ։
Այն է վերին կոչումն,
եկա՛յք օրհնեալք հօր
իմոյ, ժառանգեցէ՛ք ըզ
պատրաստեալ ձեզ զար
քայութի̃ն իսկզբանէ աշ̃ի.
Ս̃ զի ՚ի վեր յերկինս
կոչէ և տանի. և անդ ժա
ռանգս առնէ իւր ամե
նապատրաստ թագաւո
րութեն զոր արքայութի̃
կոչէ. զոր և յիսկզբանցն
պատրաստեաց ։
Բայց ո՛ղէ տեսցուք ըզ
պարգևիս մեծութիւն.
ո՛չ որ քան էն. զի այն և
հրեշտակա՛ց անիմա՛ց է,
թո՛ղ թէ մարդկան ։
բայց որքան փոքրկու̃
մտաց մերո՛ց կարէ ձըկ
տիլ յիմացումն. Յրժմ
կոչօղ՝ ա̃յ միածին որդին
իցէ, և առ իւր հայրն կո
չիցէ, և օրհնեալս ՚ի նմա
նէն անուանեսցէ, և
զիւր թագաւորութի̃ն նց̃
խոստանայ. և ո՛չ տալ
միայն, այլ և ժառանգե
ցուցանել. այսինքն սեպ
հական նոցա առնել ոպ̃
և իւրն սեպհական է.
Ապա եթէ որդին ա̃յ զայն
ունելով թագաւորութի̃
ա̃ծ է, յա՛յտ է թէ և սո
քա որ զնոյն ժառանգեն
թագաւորութի̃ ա̃ծանան.
Յաղագս այսորիկ շնորհ
հա՛ց է զոր աղաչել քր̃զն
միաբանէ. Ապա զի երկո
քեան այս պարգևք, ան
բիծս և անդ̃տապարտս ՚ի
մեծի ատենին երևիլ, և
արժանի լինիլ վերին կոչ
մանն, յայնմ ի՛նէ լինի՛ թէ
՚ի նա՛ հանգիստ կամացն
ա̃յ առաջնորդիցիմք ։
Յայն սակս զսա ՚ի մէջ
երկոցունցն դնէ ։
Որոյ արժանի արասցէ
զմեզ ողորմութեն քո̃
շնորհն, Ամէն ։

Աղօթք Արքենի պատուհն՝ և Տիրապաւէն՝ Աստուածածնայն.

Ի գիշերի և 'ի տըւընջեան և յա՛մ ժամու առ քեզ կարդամք մարդասէր տէր.

Աստանօր զկարդալն առ ա՛ծ՝ ցուցանէ պատճառս լսելոյն՝ և զա՛յ մարդասիրութի՛ն. ո՛չ զուղիղ վարս և ո՛չ զբարեաց գործոց յոլովութի՛ն, այլ զի զտի՛ւ և զգիշեր յա՛մ ժամու ասէ առ քեզ կարդամք. և զա՛մ պէտս մեր քե՛զ ծանուցանեմք. և խնդրեմք զպարգևելն մեզ. յուսացեալք յայն՝ զի մարդասէ՛ր ես.

Ա՛ զի՝ որչափ դեգերեմք 'ի կարդալն առ քեզ՝ ախորժե՛ս. Զի՛ք ժամ գիշերի կամ տուընջեն որ անպատշաճ լինի աղաչելոյն զքեզ. Օ ի ո՛չ ես մարմնաւոր տերանց նըման որք ժամանակ պատշաճի խնդրեն, կամ յամելոյն մեղադիր լինին. Այլ յա՛մ ժամու կարդալն առ քեզ՝ հաճելի՛ է քեզ. և յաճախել զօգտակար խնդիրսն գովելի. և յա՛մ աղօթս առաւել բաղձաս. քանզի մարդասէր տէր ես. Ա՛ սաստկութի գթոց քոց, պատրաստ առ 'ի լսել առնէ քեզ յորժամ և կարդայցեմք. Ա՛ զօգտակարսն մեր առաւել ցանկաստալ՝ քան մեք առնուլ. Ա՛ յամելոյն առ քեզ յո՛յժ կարօտիս անկարօտ քո բնութի՛դ. Ա՛ զայս մեր գիտացեալ, երբ կամիմք՝ կարդամք առ քեզ 'ի գիշերի և 'ի տուընջեան.

Լո՛ւր մեզ ած փրկիչ մեր.

Պարձեալ ա՛յլ պատճառս դնէ լսելուն. ած մեր ես ասէ, և դու ստեղծեր զմեզ. և արարչի առ արարածս մե՛ծ է խընամակալութին.

Այլ

Այլ և փրկիչ մե՛ր ես՝
որ մարմնանալովդ քով
և մեռանելով՝ փրկեցեր
զմեզ 'ի չարէն որ վաճա
ռեաց զմեզ մեղաց, և
դատապա՛րտ արար զմեզ
ախտից և մահու և ապա
կանութե. Նա՛ զոր ինչ
վ̃ն մեր եղեր և'ի վ̃ր մեր
կրեցեր՝ ողորմիլ մեզ 'ի
քէն առնէ.

Խոնարհեցո՛ զունկն քո
'ի խնդրուածս մեր.
Մ՝ի թէ ուրոյն ուրոյն
զդայարանս իցեն ա̃յ, և
միւսն լսէ և միւսն տե
սանէ և այլ ոմն խօսի,
քա՛ւ լիցի. Նա՛ կամ թէ
ո՛չ 'ի վայր խոնարհի 'ի
լսելութի, չազդի՞ նմա
զոր ասեմքն. Ո՛ն անդր
իբա՛ց թողցես որ ինչ
մարմնոյ է. զի ա̃ծ՝ ա̃մի
լսո՛ղ է. ա̃մի տես է.
ամենայնիւ բա՛ն է.
Ո̃պ ասաց մեր ս̃բ լուսա
ւորիչն, և յա̃մ տեղիս
մօտ է. և ա̃մ գիտելի՛ է
նըմա. խորհուրդք, և
բանք, և գործք.
և

Այլ մեք 'ի մերո՛ց անտի
խօսիմք ընդ նմա.
Ասեմք՝ զարթի՛ր ընդէ՛ր
ննջես՝ անքունականն.
Ասեմք՝ արի՛, այնմ որ ո՛չ
ունի բնաւ պէտս նստե
լոյ. Ասեմք՝ արի՛ ա՛ռ ըզ
զէն և զասպար քո. նմա
որ ո՛չ է կարօտ զինու.
Բայց այնմ օրինակի ա
սեմք և խոնարհեցուցա
նել զունկն, և բանալ
զաչս, և առաքել զձեռն
'ի փրկութի, և զնետսն
ձըգել 'ի ցրումն թշնա
մեաց. Նա՛ այսու ամի
զկամիլն մաղթեմք.
'Նա և 'ի մարդկան սովո
րութե այսպիսի իրս գտա
նեմք. Խնդրեմք ինչ.
և 'ի չկամիլն տալ, ձէր
ւա՛ ասեմք. թէպէտ և
լուեալ իցէ. Նա՛ 'ի տալն
զխնդիրսն, ասեմք լւաւ.
Ո՛չ զայն ցուցանեմք թէ
յականջսն ազդեցաւ
ձայնն, այլ թէ կամացն
ընդունակ եղև. Այնպ̃
և աստ զկամիլն ընդու
նիլ՝ կոչեմք ունկն ա̃յ.
'ի

'ի խոնարհութիւն 'ի մեր խնդրուածս, և զայն մաղթեմք ։ Բաղում անգամ առաջի աչաց ուրուք աղաչանս արարել ասեմք՝ տեառն զաղաչանս ։ Ապա 'ի լուր ականջաց խօսելով ասեմք, մի՛ անլուր լինիր այլ մատո՛ առ իս զկ̃նջոդ.

Զայս խնդրելով, զի կամք նր̃ դարձցին 'ի մեզ։ Ապա եթէ լինիցի այն, և խոստանայ զխնդիրն, դառնալ ասեմք կամիցն։ Աստի իմասցիս և զոր ինչ մարմնապէս բանն առնու յա̃ծայինսն ։

Ո՛չ զի զքոյդ 'ի նմա նկարեսցես, այլ զի քոյ ովդ նորայոյցն գիտուի̃ առնուցուս ։

Զի մի՛ ընդունայն լիցին վաստակք ծառայից քոց ։

Զի տաժանելի՛ է բնութի̃ս և վաստակի՛ յաղաչելն ։ և զի ծառայք քո եմք՝ մի՛ ընդունայն առներ ։ այսինքն անօգուտ ։

Այլ համարեա՛ զաշխատութիւնս մեր գործ արդարուե̃ ։

Զայս ասէ, զոր աշխատիմք 'ի կալն առաջի քո յօրինել և յաղաչել, համարիցիս արդարութիւն գործել ։ և պտուղ ա̃ծ պաշտութե̃ բերել ։ Թէ և այլ ինչ արդարութի̃ս չունիմք։ Քանզի թէ բարի ինչ 'ի վարս մեր գտիցեմք, պա՛րտիմք հանել 'ի մտաց, և մեզ ողորմութե̃ վ̃ս զպարգևսն ա̃յ համարել։ Զի ∥ որ յաջողէն մեզ զկամիլն և զառնելն զբարին՝ ա̃ծ է ասէ առաքեալն ։ Ապա մեր նր̃ ղա̃մ համարեալ, խոնարհ հ̃գւվ առնա կարդասցուք ։ որպ̃ և աղօթիւցս վարին միտք ա̃մ խոնարհութե̃ ։ Զոր և ցուցաք միըստմիջէ, և ցուցցուք յառաջիկայ բանիցս ։

Ընկա՛լ տ̃ր զաղօթս և զերկրպագութի̃ս մեր, և հաստ մեզ զողորմութի̃ քո առատապէս։

Ողորմին ո՛չ պարտուցէ
ոչ ասացաքն · այլ ՚ի
կարեկցութենէ և ՚ի վշտակ
ցութենէ ։ Ա՛ արդ զի լի՛
եմք ասէ կարեօքն վշտօք՝
ընկալեալ զոր աղաչեմքս
երկրպագութեամբ,
Յատո՛ մեզ առատապէս
զողորմութի քո ։
Քանզի գիտես զպէտս
մեր զհոգւոյ և զմարմ
նոյ, ողորմելով առատա
ցո՛ զամ ։
Ծածկեա՛ զմեզ ընդ հո
վանեաւ աջոյ քոյ ·
Զի թէ և առատա
ցես ՚ի մեզ ողորմութե
պարգեւօքդ, չէ ինչ մեզ
օգուտ, եթէ ո՛չ քո խնա
մակալութեդ ամրացու
ցես զմեզ, զոր աջ կոչեն
գիրք ։ Քանզի էր և ա
դամ պատուաալից, այլ
անխմաց եղեալ՝ հաւա
սար անասնոց և նման
նց գտաւ ։ Ար և սողո
մոն իմաստութբ և ամ
շնորհօք լցեալ · այլ Սկա
նամբքն կողոպտել եղև
՚ի շնորհացն ։ Կոչեցաւ

յառաքելութի և յուդաս,
և յառաջին դունդ աշա
կերտացն թուեցաւ · և
զաքանչելագործելն ու
նէր · և մի յերկոտասան
աթոռոցն նր էր ։ Այլ
անկեալ յերանութեցն
եղկելի ամցուն եղև, չա
րին տուեալ տեղի ։
Սոյնորիկ և աղօթիցն
բան՝ ո՛չ միայն զի ողորմե
լով առատապարգեւ լի
ցի ՚ի մեզ մաղթէ յոյ,
այլ զի նովին պարգեւօքն
ամուրս և անըմբռնելիս
զմեզ արասցէ ։ Սորոյ
և յարէ ՚ի նոյն ։
Արա՛ առ մեզ նշան բա
րութե ։
Զոր և դաւիթն հայ
ցէր զօրաւոր առնել նշ
նաւն բարութե · զի
տեսցեն ատելիքն և ամօ
թով յետս դարձցին · և
մբ Խորհրդուին փառաւոր
լիցի մերով փրկութեամբ ։
Քանզի զայս յայտ առ
նէ յարելն ՚ի նոյն, ՚Իփա
ռաբանութի և ՚ի պատիւ
մբ Խորհրդութեդ · այժմ և՛ ։

 Խս

Խոստովանութիւն Ը.

նեցուն։

Հովիւ քաջ, հովիւ բարի և յաւիտենական, նայեա՛ց և այց արա բանաւոր հօտի քոյ զոր ժողովեցեր առ քեզ գթութեամբ քով։

Քաջ հովիւ է՝ որպէս ինքն ասաց․ զի զանձն իւր եդ ՚ի վերայ հօտի իւրոյ․ ո՛չ խնայեալ զանձն և ո՛չ զանգիտեալ ՚ի մահուանէ։ և Յաւիտենական, ո՛չ սպառումն ունելով․ զի առանց անցանելոյ ունի զքահանայութիւն և զհովուութիւն։ Որում մաղթէ աղօթիցն բան, չդարձուցանել զերեսն վասն մեղաց․ այլ նայիլ և խնամ տանիլ բեկելոյն, վիրաւորելոյն, մոլորելոյն, տկարացելոյն։ Զի՝ այցելութի, խնամակալութիւն կոչի։ Նա՛ զի՝ նոյն գութ որ ՚ի ցրմանէն և յօտարանալոյն յինքն ժողովել ըզմեզ ստիպեաց, և այժմ ՚ի խնամակալութի ամենեցուն մեզ ածցի։ Քանզի յամենայն տիեզերաց ՚ի մի միաբանութի հաւատոյ ժողովեաց ըստ գրեցելումն, Յամենայն գաւառաց ժողովեաց զնոսա, յարևելից և յարևմտից, ՚ի հիւսիսոյ և ՚ի ծովէ․

Ապա ասէ,

Քո առաջի կամք տէր, և առ ՚ի քէն ողորմութեանցդ ակն ունիմք։

Չունիմք ասէ ՚ի վարուց համարձակութի․ այլ առաջի կամք՝ ցուցանել զմեր աղքատութիւն, և ողորմիլ ակն ունիմք․ Որպէս ասաց մարգարէն, նայեա՛ց առ իս և ողորմեա՛ ինձ, զի միամօր և աղքա՛տ եմ ես։ Խնդրեմք օրհնել զմեզ․ իմաստութի առնել հոգևոր իմաստութեն․ լուսաւորել հոգւով գիտութե քոյ․ և տալ մեզ զերկնից արքայութիւնդ․ այսպէս ասելով։

Զամենեսեան օրհնեա՛, զամենեսեան իմաստնացո՛, զամենեսեան լուսաւորեա՛ • և ամենեցուն պարգևեա՛ զերկնից արքայութիւն։ զի դու ես տ͞ր կենաց և ա͞ծ ողորմութե։ և քեզ վայել''։

Ուսանիմք զայս այսու թէ, խոնարհութ͞բ պարտիմք խնդրել յ͞այ, և յողորմութիւն միայն յուսալ։ Զի դո՛ւ ես ասեմք կեցուցիչ, վ͞ն ա՛յնր խնդրեմք • Քանզի այսպէս է բանն • զի դու ես տ͞ր կենաց և տուօղ ողորմութե • և քեզ վայելէ փառք իշխա''։

Մաղթանք։

'Ի գիշերի և 'ի տուըն ջեան և յա͞մ ժամու անդադար փառաւորեմք զՀայր և զՈրդի և զՍ͞բ Հոգի։ այժմ և''։

Քարոզ Մինախանչիր ի Աստուածային Կանոնացն։

Վ͞ս ուղղելոյ զգնացս մեր 'ի ճանապարհս խաղաղութե զ͞տր աղա''։

Զինչ է ուղղել զգնացս։ ‖ Անձուկ զճանապարհն ասաց տ͞րն • Ա͞ե պատուիրեն օրէնքն, ‖ մի' յաջ խոտորիլ և մի' յահեակ • Ա͞ե սողոմոն ասէ ‖ է' ճանապարհ որ թուի մարդկան ուղիղ • բայց կատարածն հայի յանդս դժոխոց։ Իսկ սաղմոսանուագն և 'ի ճանապարհին իսկ որոգայթ եդին ցուցանէ • 'ի ճանապարհ յոր և գնայի ասէ՝ թաքուցան ինձ որոգայթ։ Զն առնել, եթէ տացէ տ͞ր՝ ք͞ս իւրաքանչիւրոցն պատմեսցուք։

Անձուկ է ճանապարհն այն աշխարհասիրաց։ Նախ՝ զի ո՛չ ախորժեն զառաքինութի • այլ զլոյծ և զմեղս կեանս սիրեն։ Ա͞ե

Անձուկ ասի դարձեալ, վն զի նուրբ է. և աստի և անտի ոչ ունի ուղիղ գնացելումն զոտնառութն 'ի կորստեան վիհն :

Այսպիսի ինչ է զոր ասեմս :

Խոտորումն է պոռնկութն յուղիղ ճանապարհէն : Խոտորումն է և պարծիլն կուսութբ և խոտել զամուսնութն : Ա՛յս է զոր ինքն պատուիրեաց ‖չխոտորիլ յաջ կամ յահեակ։ Դարձեալ խոտորումն է որովայնամոլութիւնն յահեակ : Խոտորումն է և պարկեշտին յաջակողմն, եթէ պիղծ զկերակուրսն համարիցի : Խոտորումն է բարկինալն։ Խոտորումն է և չխնդրել զվրէժ զրկելոցն, հեզ առ զըրկիչսն լինելով : Խոտորումն է աննու՛էր լինիլ. և յոյժ խոտորումն է 'ի յափշտակութե ընծայել այ . կամ զխոստաանն, կամ ապաշխարհանօք։ Ա՛ զինչ այլն։ Զաղօթել չա՛ր է։ Իսկ վն չարի՛ ուրուք, և վն անձին փառաց և մեծութե, և բնաւ իսկ վասն երկրային իրաց, կամ ոխս ումեք պահելով, և կամ թէ 'ի ցոյցս մարդկան աղօթեսցէ ոք, կարի ևս վնասակարք են այսոքիկ։ Զհաղորդիլ 'ի սբ խորհրդոյն, զմա՛րմնականն բերէ մահ։ Վա՛ խղճի՛ հաղորդիլն, քն արեանն առնէ պարտական։ Վն և այլք սոյնպիսիք բազումք որք վնասեն յերկոցունց կողմանց։ Վասն որոյ և նո՛ւրբ է ճանապարհն և դիւրադայթ։

Իսկ ըստ սողոմոնին որ ասէ՝ Թո՛ւի՛ ուղիղ, և կատարածն հայի յատակս դժոխոց։ Որպ սա՛ուղին։ որ ‖պատարագօքն կարծէր հաճոյ լինիլ այ, և այնու անարգիչ բանին այ եղև։ Ողորմիլ կարծելով ‖չսպան զագագ, և զրկեցա՛ 'ի թգրութեն :

Նա

Նա և ‖յեփթայէ բարե
գործել կարծելով, պար
տաւոր արեան դստերն
գտանէր։ Եւ որ ‖զմար
գարէն ոչ կառափեաց,
վրիժապարտ գտաւ։
‖Համարեցաւ Հերովդէս
ուղղութի զանսուտ մնալն
յերդմանէն, և մարդա
րէասպան եղև։ Այսպի
սիք ինչ բազում եղեն
և լինին մինչև ցայսօր։
Քանի՛ են որ երդնուն
վս չարիս գործելոյ, և
պահելով զերդումն, ան
ճարին չարեաց պարտա
ւոր գտանին։ Որչափ
մրդիկ զատանին յամուս
նացն առանց նոցա կա
մացն. և շնուն իւրենց
և նց պատճառ լինին։
Բազումք են որ քահա
նայ կամ կրօնաւոր լի
նիլ լաւ համարին. և
յատակս դըժոխոց զան
ձինս և զայլս առաքեն։
Յոլովք և զյանցաւորս
բանբասել պէտս համա
րին. և ‖որով դատեն՝ դա
տելոց են ըստ բանի տն։

Եւ զի կարի բազմանայ
բանս՝ զնմ զայնպիսիսն
թողել՝ զպտճառսն յայտ
նել, ՚ի միւսն եկեսցուք
զոր դաւիթն ասաց որո
գայթս եդեալ ՚ի ճանա
պարհին։ Այս է՝ յա
ղօթսն և ՚ի պահսն և յո
ղորմութիս և յայլ բարե
գործութիւն ամբարտա
ւանիլ կամ սնապարծիլ.
կամ այլոց գեր իվերոյ
ելանել. որով և փարիսե
ցին սնավաստակ եղև։
Արդ՝ քանզի այսքան և
առաւել քան զայսոսիկ
սխալանք են ճանապար
հաց մերոց, հրամայէ քա
րոզն միաբան աղաչել
զած, ուղղել ՚ի ճանա
պարհս արդարութե զգը
նացս մեր։ Այսինքն՝ ՚ի
ստուգութի որ անթիւր
է անխոտորն և անգայ
թակղն. որ երանելին առ
նէ զանբիծն ՚ի ճանա
պարհի։ Եւ այս ուղղի
աղօթիւք և երկնչելով
յտյ։ Քանզի գրեալ է,
ով է մարդ որ երկնչի
՚ի

'ի տ՟նէ, օրհնսդէտ առ
նէ զնա 'ի ճանապարհի
յոր և հաճեցաւ: Զի
զօրութիւն է տ՟ր երկիւղա
ծաց իւրոց. և զկատա
րանս իւր ուսուցանէ
ն՟ց: Ցուցանելով ընդ
որ պարտէ գնալ. և զօ
րացուցանելով 'ի գնալն:
Եւ երանին որ երկնչին
'ի տ՟նէ և գնան 'ի ճանա
պարհս ն՟ր: Զի հրեշ
տակաց իւրոց պատուէ
րեալ է տ՟ր պահել զեր
կիւղածս իւր յա՟մ ճա
նապարհս ն՟ր: Որք 'ի
բազուկս իւրեանց բարձ
ցեն և չտայցեն զքար
հարկանիլ ոտիցն:
Այլ աստի և անտի բա
նակք հրեշտակաց շուրջ
լեալ պահեն մինչև յան
քոյթ նաւահանգիստն
հասուցանեն: Աստ գրե
ըելումն թէ ‖երկիւղածն
անցցէ ընդ ամենայն:
Այսինքն թէ ընդ ա՟մ
որոգայթ սատանայի անց
ցէ, և ոչ միով իւիք
վնասիցի:
է

Վա՟ ցրելոյ զա՟մ չար
խորհուրդ 'ի սրտից մե
րոց զտ՟ր աղ՟:
Բիւր ազգք են խորհր
դոց անմաքրից. որ խը
ռովեն զոգիս մեր. զոր
գտակն չարեաց հակա
ռակ մեզ իմացաւ:
Զոր եթէ կամի ոք՝ հա
ստատեաւ ուսցի 'ի գը
րոցն եւագրի. որ աղօ
թիւք յազգս ազգս զբա
ժինսն ցուցանէ. որովք
զօրանայ խարդախութի
չարին 'ի պղերգսն:
Իսկ փոյթքն յառաջի
նութիւն՝ արմատախիլ
առնեն զա՟մ յիւրեանց
մտացն: Եւ գնայ ամօ
թալից յայն, զոր խոր
հրդովքն ծուլանալ 'ի
բարիս առնէ, և զմեղաց
ախորժակսն ընտրել տայ
ազգ ազգ պատիր պատ
ճառաւ: Որով և զհայ
հոյուն խօսելով 'ի խոր
հուրդն, զանգիտել և
լքանել 'ի հոգևոր պա
տերազմէն տայ: Որ տըրտ
մուքն խաւարեցուցանէ
և

և ձանձրութեն մեղկէ: Որ յորովայնին բռնութի գերէ, և՚ի փառացն ցանկութի գրգռէ. և ամբարհաւանութբ յերկիր կործանէ: Զայսոսիկ և զսոցին նմանս՝ առաքինացեալքն իբեաց մերժեցին յոգւոց. և զբոլորն զքո՞ յինքեանս բնակեցուցին: Մանաւանդ որ խոնարհ.քն հաստատի իցեն. զի նոքա դիւրաւ յաղթեն այնմ, որ ամբարտաւանութեն կործանեցաւ, և կործանեաց սովիմք զմարդն.

Քանզի ամ որ ‖ հակառակնէ ամբարտաւանից, նա շնորհս տայ խոնարհաց ըստ գրեցելումն, առ՚ի յաղթութի չարին խորհրդոց: Յայս և քարոզն յորդորէ յասելն,

Մ ցրելոյ զամ չար խորհուրդ ՚ի սրտից մերոց զոր աղ":

Մի՛ ասէ յանձինս ապատան լիցուք. այլ խոնարհութբ զամ աղաչեսցուք օգնել տկարութեսս մերում, կալ ընդդէմ ճնարիցն սատանայի: Ցրեսցէ ՚ի սրտից մերոց զարկածս առ՚ինմանէ: Եւ ո՛չ տացէ թոյլ՝ արդիւնս առնել սերմանցն զոր նա ՚ի մեզ սերմանէ. այլ անդէն հեղձուցանիցէ: Եւ թէ արմատ ինչ առեալ իցէ, արմատաքի խլեսցէ, և զբարին ՚ի ներքս սերմանեսցէ և տընկեսցէ: զոր և յաջորդաւն ցուցանէ.

Մ պարզևելոյ մեզ առողջ խորհուրդս և առաքինի վարս զոր":

Եւ որ են առողջ խորհուրդքն: Որ ընդդէմ մեղացն վառին: Զի չար խորհուրդքն հիւանդարար ոգւոցն են. և բարիքն առողջացուցիչք: Եւ զոր օրինակ մարմնոցն ըստ իւրաքանչիւր ախտից հակառակօքն լինի դիւրելն, ջերմն ՚ի ցրտէն՝ և հովն ՚ի

'ի տապացուցչէն։
Մաղձքն որ պնդեն ըղ
բնութեան, 'ի լուծակա
նացն և 'ի վեր և 'ի վայր
հանողացն զնմա բռնա
հարին 'ի դեղոցն։
Նոյնպէս և մաղասքն․ կըծ
ծագոյն զընդ դիմակսն
առնելով, այնպէս վայրա
գայիլ ստիպին։
Սմին նմանութեամբ յոգնանէ
տեսանել։ Ախտ բար
կութեան հեզութեամբ առող
ջանայ։ և Ամբարտաւա
նութեան խոնարհութեամբ։
Որկրամոլութեան պարկեշ
տութեամբ։ Պոռնկութեան և
յարատութեան՝ անխնամու
թեամբ մարմնոյ։ Ընչասի
րութեան և ագահութեան,
սակաւապիտութեամբ, և ար
համարհելով զմեծութիւն,
և զաղքատանալն սիրե
լով։ Ատելութեան՝ սիրով․
Անողորմութեան՝ ողորմե
լով․ Անագորոնութեան՝
գթով։ Ծուլութեան՝ աշ
խատութեամբ։ Եւ բոլոր
ախտքն՝ բոլոր արդարու
թեամբն․ որք ընդ իւրաքան
չիւր ախտիցն հակառակ
մրտեալ տան զառողջու
թեան։ Խորհրդով զխոր
հուրդն, և գործով ըզ
գործն բժշկելով։
Զոր և Քրիստոս հրամայէ
խընդրել զառողջ խոր
հուրդն ընդ դիմակաց
հիւանդ խորհրդոցն։
և զառաքինի վարս՝ խլիչ
ծոյլ և մեղկ վարուց։
Մ՟ս պահելոյ զմեզ ք՟ս
հզօր աջով ամենակալին
այ՟՝ զոր աղ՟"։
Միտ դիր գեղեցիկ կարգի ասացելոցս։
Նախ Ճանապարհի նմա
նեցոյց զարդարութեան,
և հրամայէ խնդրել զի
անխոտոր ընդ նա գնաս
ցուք։ Պարձ՟լ զսիրտն
որպէս անդաստանի իբրև
օրինակեալ, 'ի չար խոր
հրդոցն մաքրել խրա
տէ․ և առողջիւքն ծաղ
կազարդել։ Կամ իբր 'ի
կենդանւոյ իրէ զախտն
մաքրել․ և զառողջութիւն
'ի տեղւոջն հաստատել։
Եւ զի՞ օգուտ է Ճանա
պար

պարհորդին ուղորդ գը
նացքն, և անդաստանին
քաջաբերութիւքն, և կեն
դանւոյն առողջութին՝
եթէ ոչ յիւրաքանչիւրսն
պահապանն մերձ լինիցի։
Ո ի զճանապարհորդն
աւազակքն, և թերևս
գազանք կամ սողունք
վնասեն յարթունս կամ
՚ի հանգչելն յաշխատու
թէ։ Եւ զանդաստանս՝
արօտականք և անձ͞որք
ապականեն։ Իսկ զկեն
դանին՝ ախտաբեր կերա
կուրք և ըմպելիք վնա
սեն. կամ օդոյ փոփոխ
մունք. կամ աշխատու
թիւք անպատրաստք, և
որ առաւել քան զկարն։
Վ͞յնորիկ ամենեքեան
սոքա հմուտ և զօրաւոր
պահապանի կարօտանան։
Յաղագս այնորիկ զՏր
զօր աջն ա͞յ պահապան
խնդրէ յամենեսեան։
Ո ի ճանապարհորդն
աներկիւղ գնասցէ. և
անհոգ հանգչիցէ։
Եւ անդաստանն ամենա

պահ ձեռամբն պարըս
պեալ, ծաղկալից և ար
գաւանդապտուղ լինիցի
Եւ կենդանին ՚ի վնասա
կարաց արգելեալ և օգ
տակարօքն տածեալ, ա
ռաւել յառողջութիւն
գայցէ։ Եւ զի պահա
պանին է ո՛չ միայն պա
հել զիւրսն, այլ և զնեն
գիչսն ընկճել. յաղագս
այնորիկ յաւելու և զայն
և ս խնդրել ասելով։
Վ͞ս խորտակելոյ զհա
կառակորդն վաղվաղակի
ընդ ոտիւք մերովք
զ͞տր աղ"։
Եւ ո՞վ է հակառակորդն
բարւոյն, եթէ ոչ սա
տանայ։ Վ͞որոյ առա
քեալն ասէ, Ա͞ծ խաղա
ղութեան խորտակեսցէ
զսատանայ ընդ ոտիւք ձե
րովք մերձ ընդ մերձ։
Այսինքն վաղվաղակի
արագ ա͞րգ կոխան ոտից
լեալ, և գլուխ ն͞ր ընդ
ոտիւք մերովք խորտա
կեալ, անզօր լիցի աւա
ղակել և կապտել զձա
նա

ճանապարհորդսն. և կամ զառաքինութեան անդաստանն վնասել. կամ կենդանութեան մերում դառնալ։

Աղօթք Մեղանչականի և Խոստովան Անձնոյն։

Տէր երկնի և երկրի, արարիչ ամենայն արարածոց երևելեաց և աներևութից. առ քեզ կարդամք յամենայն ժամ. զի ընդ ամենայն տեղիս է տէրութիւն քո, և արքայութիւն քո ամենեցուն տիրէ։

Նայեա՛ ՚ի սկիզբն աղօթից թէ զիա՛րդ բարերարութեան ամենայն պատճառս յուզէ։ Չիք ասէ ա՛յլ տէր յերկինս և յերկրի. ո՛չ այլ արարիչ արարածոց որ երևին և որ ո՛չն երևին։ Ա՛հ զի այս այսպէս է, և մեր ո՛չ գո՛յ ա՛յլ արարիչ և տէր թէ առնա կարդասցուք և՛ի նմանէ զպէտս ոգւոց կամ մար

Ա

մնոց հայցեսցուք։ Յաղագս այսորիկ յամենայն ժամ առ քեզ կարդամք։

Ո՛չ ի թէպէտ և կամա կո՛ր եմք, սակայն ՚ի քո ծառայիցն եմք որ երկնից և երկրի տէր ես. զի յերկրէ և մե՛ք եմք։ Ա՛հ թէ և երկեցուցաք զքեզ, այլ սակայն արարածք քո՛ եմք որ զամենայն ստեղծեր. և մեք յամենեցունց եմք։ Ծառայի աչք ՚ի ձեռս տեառն է, և արարածս արարչին սպասէ և՛ի նմանէ կերակրի և խնամի. և տէրն և արարչին ողորմել և գթալ հարկի։

Ա՛հ զի՛ ընդ ամենայն տեղիս է տէրութիւն քոյ, և արքայութիւն քոյ ամենեցուն տիրէ։

Եւ թէպէտ և իցեն թագաւորք բազումք և տեարք բազումք, այլ այնոքիկ առ ժամանակ մի ըստ քո կարգածոյ տիրեն նմանեաց իւրեանց. և վաղափոխուք և եղծանե

նե

նեյլք են ։ Այո՛ անուն
լո՛կ է նց թագաւորութեն
և տէրութեն. և իւրեանց
անձանցն կենաց և մա
հու ո՛չ ունին իշխանու
թի, թո՛ղ թէ որոց իշ
խելն համարին։ Այո՛ իւ
րեանց նմանիս բազում
ունին ։ Այո՛ է՛ զոր և
տիրեցեալս՝ ինքեանց և
հակառակորդս գիտեն։
Իսկ դու յաւիտենակա՛ն
ես և ինքնիշխան և ո՛չ
յումեքէ կարգեալ . և
ամցն կենաց և մահու
տր։ Ով ասաց սողոմոն
Ո՛չ ոք զօրաւոր կամ բռ
նաւոր զակն իմէր կարէ
ամբառնալ հակառակ քեզ։
Որչափ առաւելութբ գե
րակայեալ ես քան զամ
գոյս, զի ստեղծիչ ես
ամի . Այո՛ չբաժանի քո
տրութիդ ըստ տեղեաց
ոպ մարդկան . այլ ընդ
ամ տեղիս է տրուիդ քո։
Այսինքն թէ՝ տիրելդ
քո և արքայութիդ քո
որ է թագաւորութիւ՛ն՝
ամցն տիրէ վերնոց և

ներքնոց . հրեշտակաց
և մարդկան և ամ արա
րածոց ըստ առակողին
բանի ։ Տիրելդ քո առ է
ամենեցուն՝ խնայել տայ
քեզ յամենեսեան ։
Այո՛ ըստ սաղմոսողին,
բանալ հարկիս զամենա
բաւական ձեռսդ, և լը
ցուցանես զամենեսեան
'ի կամացդ քաղցրութե .
Բանզի արարչակա՛ն կամ
քըդ քա՛ղցր է իմը չարաց
և ապաշնորհաց որ ան
շնորհակալութն լինին ։
և յայն սակս բարեգոր
ծե՛ս առ չարս և առ բա
րիս ։ Այո՛ մեք զայս գի
տելով՝ կարդալ առ քեզ
յամ ժամ վստահիմք։
Այլ և զայս ևս պաղա
տիմք, զի տացես մեզ
իմանալ զահեղ և զան
բաւ տրութիդ քո . և որ
չափ 'ի կարի մերում է՝
երկիւղի՛ւ կալ 'ի ծառայ
ութե քում։ Ճանաչել
զանոխակալ գթութիդ քո
և զանչափ մարդասիրու
թիդ և զանբաւ խնամա

կալութիւնդ ։ և փոխա
դարձել զմերն առ քեզ
զսէրն որքան կարո́ղ է
բնութիւնս մեր ։
Ա՟այնորիկ յետ զամե
նակալութիւն ն՟ր և զառ ամե
նեսեան զխնամակալու
թի՟ն ասելոյ, անդէն
դնէ զայս ։
Շնորհեա́ մեզ երկիւ
ղիւ ՚ի պաշտօնս քո կան
խել զօր հանապազ ։ սի
րել զքեզ յա՟մ սրտից
և ՚ի բովանդակ մտաց
և ՚ի զօրութենէ
մերմէ ։
Նա́ զի ասաց տ՟ր և թա
գաւոր և արարիչ ա՟մ,
և զի թագաւորաց և տե
րանց պաշտիլ ՚ի ծ՟այից
օրէնս է, և արարչի սիրել
՚ի ստեղծուածոցն ։
Ուստի զկեալ և զխնամս
և զդարմանս գտանեն ՚ի
նորա́յն սիրոյ անքակ մը
նալ ։ Ա՟յնորիկ զասա́մ
հայցեմ ։ առաջին և մեծ
պարգև գիտացեալ զեր
կիւղի́ ծառայելն ա՟յ ։
Զասե́ թէ տուր մեզ,

այլ թէ՝ շնորհեա́ մեզ ։
այսինքն թէ պար
գևեա́ ։
Իսկ կանխելն, թէ անյա
պաղ և անխափան յերկ
րաւոր պատարագմանց ՚ի
պաշտօն քո ժամանել ։
Նա́ պաշտօն՝ ո́չ միայն
փառաբանութի՟ն ա՟յ է,
այլ և բովանդակ ն՟ր ծա
ռայութի՟ն ։ զի և մարդ
կան ծառայութի՟ պաշ
տօն կոչի ։ Ո՟պ զ՟մբ լու
սաւորչէն ասէ պատմու
թի՟ն յերթալն առ տըր
դատ, թէ զանձն ՚ի ծա
ռայութի՟ տուեալ պաշ
տէր առաջի նորա ։
Նա́ ՚ի տ՟նէ լսեմք զայս
պիսի ծառայէն որ յա
գարակէն գայցէ ։ ասել
տ՟ն իւրոյ ‖ գօտի ածեալ
պաշտեա́ զիս մինչև կե
րայց և արբից ես ։
Նա́ զինքենէ ասէ տ՟րն
‖ որդի մարդոյ ո́չ եկն
պաշտօն առնուլ, այլ՝
պաշտել ։ Ո՟պ թէ ասիցէ
ո́չ եկն ծառայութի՟ առ
նուլ, այլ՝ ծառայել ։

Որ

Զորմէ մարգարէն ՚ի վա
ղուց գուշակէր. ‖արդա
րացուցանել ասէ զար
դարն որ մտադիւրն ծա
ռայեաց բազմաց. Նոյն
և ՚ի հասարակաց սովո
րութենէ ասի. երբեմն
այս անուն ՚ի պաշտելու
թեն է և երբեմն ՚ի ծա
ռայութե. Որդ՝ աղօթիցն
բան զայս աղօթէ, եր
կիւղիւ ՚ի ծառայութին
կանխել. ըստ դաւթայ
ծառայել տն երկիւ
ղիւ.

Իսկ Զօրհանապազ,
Թէ յամենայն օր.
Զի և ծայն փութայ
զմ աւուր ծառայուբն
կանգուն ունել. Նպա
եթէ պղերգի՝ երբեք,
բարկացուցանէ զտրն և
հաղիւ ապրի ՚ի պատու
հասէ յորում աւուր ծու
լանայ. թէ և յանցեալ
օրան առանց հեղգութե
ծառայեալ իցէ. Նա և
՚ի տնէ մերմէ ստէպ և
հանապազորդ արթնութե
պատուէր առաջ և ‖ գօ

տէպինտ ծառայութե.
վս այսորիկ ցանկ զնոյն
աղօթեմք. Նա՛ երկիւ
ղիւ յարմարեալ ՚ի ծա
ռայութեն, ՚ի բարձրութ
սիրոյն ամբառնալ զոր
յետ այսր խնդրէ յա
ղօթսն.

Սիրել զքեզ յամենայն
սրտէ.

Նա՛ որ է յամ սրտիցն.
Ն՛ յն է, յորժամ ըզ
սէր անձին և զաշխարհի
և որ ինչ յաշխարհին է՝
՚ի սրտէն ՚ի բաց հանցէ.
և զբովանդակ սիրտն՝
սիրոյն այ տացէ. Զի
ոչ մի ինչ կարասցէ հա
նել զնա յայնցանէ ‖զօրս
պօղոսն թուեաց.

Ի բովանդակ մտաց.
Նա՛ որ է այն.
Որչափ իմանայն՝ զայն
գործեսցէ. որ զսիրե
լոյն զսէրն հաստատէ՝
և անխզելի պահէ.

Իսկ՝ ՚ի զօրութենէ,
Որքան ունի զօրութ
և կարէ պատուել զսի
րեցեալն. եթէ բանիւք

եթէ

եթէ ընչիւք եթէ վաստակօք և եթէ այլ ինչ համօրյական ծառայութբ.

Նա՛ յարէ 'ի նոյն.

Պահել զպատուիրանս քո.

Որով յայտ լինի սէրն որպ ասաց յովհաննէս առաքեալն. Այս է սէրն զի գնասցուք ըստ պատուիրանաց նր. Նա՛ ինքն իսկ տրն, Եթէ սիրէք զիս ասէ՝ զպատուիրանս իմ պահեսջիք. Նա՛ դարձեալ, Եթէ պահիցէք զպատուիրանս իմ, կացջիք 'ի սէր իմ. որպ և ես զպատուիրանս հօր իմոյ պահեցի, և կամ 'ի սէր նորա.

Պատուիրանք ասին պատուիրեալքն յայ մարգարէիւքն և առաքելովքն և սուրբ աւետարանօքն.

Համբառնալ առ քեզ զձեռս մեր 'ի սրբութի առանց բարկութե և երկմտութե.

Մե զի պատարագ ընդունելի է այ այնպիսի ձեռաց տարածումն, որ սրբեալն է 'ի մեղաց և ոչ ունի 'ի մտի բարկութի առ մարդիկ կամ երկմըտութի առ ած. Զի եթէ այսպէս ամբառնայցեմք զձեռս, գտանեմք մեծ բարեաց փոխադարձութի, զոր և յաջորդն իսկ յայտ առնէ.

Նա՛ գտանել 'ի քէն զողորմութի՝ և զառաքինասէր գործոց յաջողութի.

Զի ողորմինն այ բաւական է առ ամ բարիս. որպ ասէ դաւիթ, ողորմութբ տն լի եղև երկիր. Նա՛ առաջին բարի է նր ողորմութեն՝ յաջողել յառաքինութիւն որ ըստ այ. որ ամ շահիւք լի է երկնաւորօք և երկրաւորօք. և օգտաւէտ է յարդիս և յապառնիսն. Որպ և ասէ առաքեալն պօղոս, Ածպաշտութի առ ամ ինչ օգտակար է և զաւետիս կենաց ունի զարդիս և զհանդերձելոցն. ապա

Զի դու ես բարեր և
բազումողորմ ած։
Եթէ զոր ինչ խնդրեմք
ոչ զի արդարս և ար
ժանիս զմեզ գիտեմք,
այլ զի զքեզ բարերար
և ողորմած ճանաչեմք
առ մեղաւորս անգամ։
Եւ յաղագս անզղջական
բարերարութեդ քո՝ փա
ռաւորեալ ես յամի։
Ա՛յս է զոր յաւելադրեն
և Քեզ վայելէ փառք
իշխանութի և պատիւ․
այժմ և միշտ և՛։

Խաղաղութի Ա․Ձ
Նեցուն։

Քում ամենազօր
և յաղթօղ տէրու
թեդ կրկնի ամ ծունր
յերկրպագութի․ և փա
ռաւորի յամենեցունց
թգրութի քո։
Զմեր ասէ ըստ կարի
զպարտսն հատուցանեմք
երկրպգելովս և փառա
ւորելովս․ Ոչ եթէ կա
րօտ մերումս զքեզ գի
տեմք որում կրկնի ամ
ծունր, և յամենեցունց
զ

փառաւորեալ ես ամցնց
տրդ և ամցնց թգորդ․
որ և յամի անկարօտդ։
Ա՛յլ առաջի քո արկա
նեմք երկրպագութ զա
ղաչանս․ շնորհս ունիմք
վս տուելոցն 'ի քէն բա
րեաց յանցեալ կեանսն,
և վս առաջիկայ կենացն
աղաչեմք։ Յայն սակս
ասէ,
Նայեաց յաղաչանս մեր
ամցն․ և շնորհեա խա
ղաղութ զամ ժամանակս
պանդխտութ։
Քանզի զոր ետուր ասէ
զխաղաղութին, հայեցել
յաղաչանս մեր հանապա
զորդեա մեզ․ զի քո խա
ղաղութեդ պահպանեսցէ
զմեզ 'ի ժամանակի պան
դխտութես մինչև դարցես
տանիլ զմեզ յերկինս զոր
ժառանգել մեզ խոստա
ցար․ Քանզի և վյսորկ
եկիր յերկիր, զի հաշտու
թի և խաղաղութի արաս
ցես․ և զհեռաւորս զհե
թանոսս, և զմերձաւորս
զհրեայս 'ի մի պարգև

բա

բարե՟ց աւետաւորեսցես.
Հանել 'ի պանդխտութե՟
կենաց յոր անկաք զմերն
կորուսեալ զբնակութի՟
զդրախտն։

Այլ կոչէ՝ ա՟ծ խաղաղու
թեան։

Վ՟ս զի սովոր են ո՟բք
յիրաց ինչ որ առաջի
կայցեն՝ կոչել զա՟ծ։
Ո՟պ յորժամ զողորմութի՟ն
հայցեն, ա՟ծ և տ՟ր ողոր
մութե՟ կոչեն։ Այլ յորժամ
զգթութե՟ցն պատմեն և
զմխիթարութե՟ 'ի կարե՟ց,
ա՟ծ մխիթարութե՟ ասեն և
հայր գթութե՟։ Այլ յրժամ
վ՟ս փրկելոյ 'ի վշտաց,
տ՟ր ա՟ծ փրկութե՟ կարդան։
Նոյնպ՟ և յորժամ վ՟ս խա
ղաղութե՟ մաղթեն, ա՟ծ
խաղաղութե՟ դնեն նմա
անուն. ո՟պ և աստ աղօ
թիցս բան ասէ։

Զի դուես ա՟ծ խաղա
ղութե՟ որ բարձեր զթշ
նամութի՟ 'ի միջոյ և արա
րեր զխաղաղութի՟ յեր
կինս և յերկրի։

Թշնամութի՟ էր երկնա
ւորացն ը՟ երկրայինսս՝
վ՟ս ապստամբելոյն յիւ
րեանց տ՟նէն որք յերկրիս։
Թշնամութի՟ էր և հրէից
և հեթանո՟ց առ միմեանս
վ՟ս այլադունակ կրօնիցն
Այլ ո՛չ այս միայն, այլ և
ազգային պատերազմօք
լի՛էր երկիր. և բնութի՟ս
մարդկան ա՟մի՛ թշնամա
նեալ էր։ Այլ զուստերս
և զդստերս և ս հաւանե
ցուցանէին դևք իւրեանց
զոհել. և ազգի ազգի
խայտառականս և ըսպա
նութի՟ս միմեանց առնէին։
Իսկ ա՟ծ խաղաղութե՟ է
բարձ զթշնամութի՟ 'ի մի
ջոյ և արար խաղաղութի՟
արեամբ խաչին իւրոյ ը՟
հրշ՟տկս և ընդ մարդիկ.
և հրէից և հեթանոսաց
զհաւ՟տցլսն միաբանեաց
զերկոսին մի առնելով.
և զպատերազմասէր ըղ
դևսն ջլատեաց որ զեր
կիր արեամբ շաղախել
ուսուցին։ Այլ 'ի սէր և
'ի միաբանութի՟ կոչեաց
զա՟մենեան, և հրաւիրեաց

յիւր

յիւր արքայութե՛ն և ՚ի փառսն։ Ո՛ այս և որ սո ցին նման՝ գոհաբանէ՛ ա ղօթիւցս բան յասեն։

Բարձեր զթշնամութի ՚ի միջոյ և արարեր զխաղա ղութի յերկինս և յերկրի։ Հեռաւորաց և մերձա ւորաց աւետարանեցեր զնոր պարգևս քոյին բարեացդ։

Ո՛ ի և յայսպիսի պար գևի՝ միշտ երկրպագութե երգս օրհնութե մատուցա նեն փառաբանիչքն այ. բաղձացեալ այսմ շնորհի մեծի զշնորհակալն լինել. և զերկրպագելն այ կոչե լով, այսպէս ասէ։

Որոյ մեծի շնորհի արժա ցես զմեզ արժանի։

Որո՞ւմ շնորհի։ Օրհ նելոյ ընդ ճշմարտ եր կրպագուս քո. որք յամ ժամ փառաւորեն զՀայր և զՈրդի և զՍբ Հոգիդ։

Արդարև մեծ շնորհէ, և անբաւ պարգևք, հո գւոյս և դիւրալուծելի բնութես՝ անհաս և անբո վանդակ բնութեն փառա բանիչ լինիլ. և մեծապար գևին այ խոնարհիլ, և փոխադարձուի ընծանել իւրով անկարօտ բնութեն ՚ի մեր ամենանուաստ զան գուածոյս։ Այլ կարի իսկ պատեհագոյն նմա ասէ զփառսն տալ. այս պէս ասելով։

Որում վայելէ փառք իշխանութի և պատիւ. այժմ և միշտ և՛՛։

Եւ միաձայնեալ ժողո վուրդն զամէնն և զհա ւանականն ասիցն, Տայ ապա եպսկն զխաղաղու թին, և առնու աւետա րանելովն զհայցուածոցն լրումն. և վայելելով յու րախութիւն, տալով ըզ խաղաղութիւնն և առնլով։

Մաղթանք։

Յերգս օրհնութեան և ՚ի ձայն սաղմոսաց անդադար փառաւորեմք զՀայր և զՈրդի և զՍբ Հոգի. այժմ և՛՛։

Բարսեղ Աղուէս, և ՚ի նէ զուրէն Կյանանոյն։

Լաւն գտանելոյ մեզ շնորհս և ողորմութի՛ ՚ի բարերար տ̃նէ մերմէ զո̃ր''։

Բազում անգամ յայտ արարի թէ տուրք ձրիք՝ շնո՛րհք կոչին • վ̃ն այնորիկ շնորհակալ լինիլ սովո՛ր եմք որոց առանց պատճառի տան ինչ մեզ։ Իսկ զորս ՚ի պատճառս իմիք՝ կամ ՚ի սիրոյ կամ յօգնականութե իմեքէ՝ չը համարիմք երախտիք։ Այլ թէ նոքա կամիցին առ երախտաւորս ունել զինքեանս, ասեմք թէ չե՛մք շնորհակալ, զի իմն յոլո՛վ է քան զնորայն։ Այ՛ յորժամ ասեմք՝ շնորհակա՛լ եմք, զայն ցուցանեմք թէ՝ ուստի չունէաք աղերս՝ պարգևս տուա՛ւ։ Իսկ վ̃ն ողորմութե ևս ասացեալ եմք, բայց ո՛չ ինչ դանդաղելիե զսոյն դարձել հաստատել։ Ո՛ւ է շնորհ՝ ձրի տուրքն է։ Իսկ ողորմութի՛ն ո՛չ ձրի միայն, այլ և կարեկցութեան։ Յորժամ կարեաց և նեղուե ուրուք ցաւեցուցեալ զմեր սիրտն՝ և խարշեալ զաղխսս տագնապեցուսցէ օգնել նմին• եթէ սիրելի և եթէ ատելի մեր իցէ• զի ողորմելի լինիլն՝ չտայ ողորմածին յիշել զթշուառացելոյն զսխալանս։ Ո՛րդ՝ զայս ուսուցանէ քարոզն, զի խոնարհու՛ք առ ա̃ծ մատիցուք, և ո՛պ ՚ի մարդասիրէ պարգևս տալ խնդրեսցուք և ո՛չ ծառայութեան հատուցումն։ Այ՛ որ՛պ վտանգաւորք ողորմութի հայցեսցուք։ և վշտակցութե զտուրն և ո՛չ պարտս հ̃մրեսցուք Քանզի և գիւտ իսկ հաշուեսցուք • զի և է իսկ գիւտ և կոչի՛ որ ո՛չ իւր իցէ, կամ ո՛չ ընդ վաստակոյ գայցէ • այլ դիպաւծ ինչ բարւոյ լինիցի

ա

տուանց աշխատութեանց
և աճնկալութեանց։
Ոչ այս գիւտ գտանել
զշնորհս և զողորմութի քա
ւոզն հայցել յորդորէ։
Այլ վստահութի տայ առ
նելոյ յասելն, ՚ի բարերր̃
տ̃նէ մերմէ։ Ոչ ի թէ
բարերարէ, այլ և առ
անարժանս բարի առնէ.
զի որ արժանեացն լինին
բարիքն՝ պարտք է. իսկ
բարեր̃րութի է ստուգի̂
որ առ անարժանսն է։
Նանզի և տ̃րն մեր կա
մելով զմեզ զի ապխտա
ւորացն և թշնամեացն
բարեգործիցեմք, ասէ,
Եղերուք դուք բարե
րարք, ո̃պ և հայրն ձեր
երկնաւոր գթած է։
Այլ անդէն ցուցանէ
զբարերարութեն զհանգա
մանս. զի ո̃պ արդարոյն
ասէ՝ նոյնո̃պս և մեղաւո
րացն ծագէ արև՝ և
անձրև տեղայ։
Պարձեալ և միւս ևս
վստահութի. զի տ̃ր մեր է
և զծառայիցս զաղաչանս

չժուժէ անտես առնել։
Ոչ ի թէ անպիտան ծա
ռայից մարդկան տէրու
թիւ՝ զհարկաւոր պէտս
շնորհէ։ այլ յայտ է թէ
և ս առաւել որ արարիչն
և ամենեցուն տ̃րն է՝ տայ
շնորհս և ողորմութի որ
խնդրեն ՚ի նմանէ։
Ոչ այս և առաքէլն տայ
յոյս։ Մատիցուք ասէ
այսու հետև համարձա
կութե առաջի աթոռոյ
շնորհաց նր̃. զի ընկալ
ցուք զողորմութի. և
գտցուք շնորհս ՚ի դէպ
ժամանակի, օգնեալք
շնորհօք և ողորմութե։
Այլ է դէպ ժամանակ՝
այժմու կեանքս, և ան
դէպ հանդերձեալքն։
Ոչ ի աստ խնդրելն հա
մարձակութի է ըստ ասա
ցելումս, և գտանել ըզ
խնդրելն ոչ վրիպանք։
Իսկ անդ՝ թէ և լայցեմք
և պաղատիմք, օգտել ոչ
ունիմք։ Ո̃պ և ոչ մեծա
տունն զկաթ ջրոյն յան
դէպ ժամուն հայցելով

ե

եգիտ։ Եւ ոչ կուսանքն
իւղ։ Եւ ոչ որ արտա
քոյ կալով բախէին յետ
փակելոյն. թէ և նշանս
ևս գործեցին անուամբ
փրկչին. Արդ՝ և մեք
մինչ դեռ շնորհացն է
աթոռ և ոչ դատաստանին,
խնդրեսցուք զողորմութ
նն. միաբան ասելով՝
տր ողորմեա։

Ած փրկելոյ զմեզ 'ի
զրպարտութէ մարդկան
և յորոգայթից սատա
նայի՝ զտր՛՛։

Քանզի ծանր վիշտս
ունի զրպարտութիւնն.
ոչ մարմնոյ միայն, այլ
եթէ ոչ առաքինաբար
տանիցիմք, զամ հոգևոր
վաստակն կորուսանեմք։
Քանզի թէ ատեմք ըզ
զրպարտողն, քակեցաք 'ի
սիրոյն որ զաշակերտու
թին քի երևելի՛ առնէ
որպէս ինքն ասաց։
Եւ զի գլուխ պատուի
րանին սէր է ասէ առա
քեալն, անգլուխ առնե
լով զպատուիրանն՝ մե
ռեալ առնեմք զնոսա 'ի
մեզ թէ և պահիցեմք 'ի
նոցանէ իրս ինչ։ Եւ 'ի
մեռանելն նոցա 'ի մեզ՝
յայտ է թէ կորեան ամ
հոգևոր վաստակքն ոպ
անցաւս։ Իսկ եթէ չար
ընդ չարի կամ բանբա
սանս ընդ բանբասանաց
ևս հատուսցուք սուտ
կամ արդր, յաւիտենից
դատաստանացն զմեզ մատ
նեցաք։ Թողում ասել
որ ինչ 'ի միտսն խռովու
թիւք և աղմուկք և յա
զօթիցն լուսոյ խափա
րումն. և պղերգութի առ
բարեացն վաստակս։

Ամենորիկ աղաչեսցուք
զած սրտիւ՝ փրկիլ 'ի
զրպարտութէ. զի յայսպի
սի վտանգից զերծեալ
լիցուք։ Այլ մի՛ և մեք
զրպարտութե պատճառս
տացուք զրպարտչացն.
և ընդ նց և մեր զդատ
տացուք այ։ Ապա թէ
մեր զգուշացեալ և աղօ
թեալ իցէ և վս այնր, և
թոյլ տայ վս զմեզ պաս

կե

կելոյ՝ անկանիլ ընդ զըր
պարտութը։ Պինտ կաց
ցուք քաջութը և համբե
րութը. օրինակ առնելով
զմեզ, և զտերն ինքնին
գլխովին. զոր ‖ դիտահար
և սամարացի կոչէին,
և ած ‖ հակառակ էր.
Նա՛ նա բանբասեալ՝ ո՛չ
փոխարէն բանբասէր։
Նա և այնչափ սէր առ
զըպարտօղսն ցուցանէր,
մինչ զի և մեռանիլ. և
ըզզըպարտողացն մեղս՝
իւրով մարմնովն 'ի խաչա
փայտն վերացուցանել.
և զերծ ուցանել զայն 'ի
մեղաց՝ որ կամիցին զայսո
սիկ. Այնպէս և պօղոս
զանձնէ և զայլոց ասէր
‖ բանբասէին զմեզ՝ օրհ
նէաք. հալածէին՝ յանձն
առնուաք. հայհոյէին՝
աղաչէաք. Նյապխսեաց
երանէ տէրն, ‖ երանի՛ է
ձեզ յորժամ նախատի
ցեն զձեզ և հալածիցեն
և ասիցեն զամ բան չար
զձէնջ սուտ վս իմ, ցըն
ծացէք և ուրախ լերուք

զի վարձք ձեր բազում
են յերկինս։ Նա և համ
բերելովն՝ և ծանուցուք
մարդկան թէ զո՛ւրէ ա
սելն զմէնջ. և ցնծալովն
և ուրախութքն՝ յամօթ
զբանսարկուն արսցուք.
զայ շնորհսն 'ի մեզ կոր
զելով։ Ո՛ի թէ յիրա՛
բանբասանացն արդարա
նամք որպ մաքսաւորն
այն, ապա քանիօն կա
տարեալ արդարք լինիմք
զըպարտութքն համբե
րեալ։ Ո՛ որոյ զվարձսն
որչափ ինչ է՝ տէրն ո՛չ սահ
մանեաց. այլ բազմա՛ն
զանբաւա՛ն յայտ արար.
զի բազումք 'ի սրբոցն
անսուտ զասօղսն համա
րեալ, քաջութք տարան
պոռնկութեց և այլոց
ախտից զըպարտութն.
և փառաւորեցան յերկ
րիս և յերկինս։

Վս ամ անձանց քրիս
տոնէից՝ և տանց հա
ւատացելոց՝ զտր՛՛։
Քանզի պարտապան եմք
'ի վեր միմեանց աղօթս

առնել. օգնել և փրկել
զիւրեարս 'ի մարմնոյ և
'ի հոգւոյ վտանգից.
Զի եթէ պատերազմա
կիցք 'ի մարտին ոչ միայն
անձին, այլ և ընկերաց
զգուշանան և մեռանին
ևս յայլոցն վերայ.
Որչափ ևս առաւել մեք
'ի հոգևոր պատերազմիս
պարտիմք միմեանց աղօ
թիւք և բազում բարե
խօսութբ օգնական լինիլ.
որպ ուսաք 'ի պօղոսէ և
'ի յովհաննիսէ գլխաւո
րաց առաքելոցն. և 'ի յա
կոբայ որ եղբայր տն էր.
Քանզի ասէ ‖ աղօթս
առնել 'ի վերայ միմեանց
բժշկութեց. և յոյժ զօ
րաւոր զօգնականութն
աղօթից արդարոցն ցու
ցանէ. Իսկ պօղոս ասէ
‖զգուշացրուք միմեանց
յորդորմամբք սիրոյ և
գործոց բարեաց.
Այլ դարձեալ թէ ‖աղօթս
առնել յամ ժամանակի
հոգւով և 'ի նոյն տքնի
ջիք ամ ժուժկալութբ

և խնդրուածովք վասն
ամ սրբց. այսինքն վասն
ամ քրիստոնէից.
Այլ 'ի վր ածէ թէ, և
վս իմ. Այլ եթէ պօղոս
աշակերտացն աղօթից կա
րօտանայր, որչափ ևս ա
ռաւել մեք աղօթից մի
մեանց կարօտանամք. և
մեր այլոց աղօթելով,
զայլոց աղօթս մեզ շնոր
հեսցուք. Իսկ յովհան
նէս ոչ միայն աղօթից
պարտական զմեզ արար,
այլ և մահու. ասելով,
‖ քս զանձն իւր եդ վս
մեր. և մեք պարտիմք 'ի
վր միմեանց դնել զան
ձինս. Այլ եթէ մեռա
նիլ մեզ պարտէ վս ամ
ուրուք, ապա ևս առաւել
պարտ է ասէ աղօթել
վասն ամենեցուն.
Քանզի և որ աղօթիցն է
վրդպտ և ընդունիչ, ոչ
անձին յատուկ, այլ հա
սարակաց առ հրակաց
հայրն աղօթել ուսոյց.
հայր մեր ասելով ամենե
ցունցս առ հասարակ.

որ սբ. աւազանաւն նմա
որդեգրեցաք։ Եւ այսպէս
կարգ ըստ կարգի վս բնաւ
եղբարց զհայցուածս
առնէ՝ մեր և մեզ, և ոչ
երբէք իմ և ինձ ասե
լով։ Եւ մեք 'ի ճշմարիտ
վրդպտէն խրատեալք,
խնդրեսցուք խաղաղութի
ամ անձին քրիստոնէի
և տան հաւտցելոյ։
Եւ առաւել այնոցիկ՝
որք 'ի լերինս և յայրս
և 'ի փապարս երկրի բը
նակեալ իցեն սուրբ
հարքն։
Վս որք սաղմոսիւք և
օրհնութբ կատարեն
զամ ժամանակս կենաց
իւրեանց՝ զտր''։
Եւ քանզի նոքա սիւն
և հաստատութի եկե
ղեցւոյ են. և հաշտեցու
ցիչք այ ընդ մարդկան.
վասն այնորիկ ոչ շատա
ցաւ ընդ համօրէն քրիս
տոնէայս միջել միայն,
այլ և առանձին յերկուս
տունս. զի աղաչեսցուք
զտր անփոփոխ մնալ նց.

և փորձանաւորացս մեզ
օգնական լինել։
Եւ ամ քարոզ յայս
յօդի,
Վս հոգւոցն հանգու
ցելոց որք ճշմարիտ և
ուղիղ հաւատով 'ի քս
ննջեցին զտր''։
Եւ այսու ուսանիմք
թէ յամ աղօթս մեր
խնդրել պարտիմք վս եղ
բարցն, որք ճշմարիտ հա
ւատս ունէին և յուսով
'ի քս ննջեցին։ Զի և
որ սբ.քն 'ի նոսա իցեն՝
զմեզ հոգասցեն. վս մեր
հասարակաց նց և մեր
եղբարց հոգալոյ։

Աղօթք Ողորմեա, և 'ի Ներքու-
րս Սահմանացն.

Գոհանամք զքէն
տր ած մեր որ
զարթուցեր զմեզ
'ի հանգըստենէ
քնոյ շնորհիւ ողորմութե
քոյ։
Ամ ուրէք մեզ գոհա
թն պէտք են. քանզի
մեծագոյն ընծայ 'ի բնու

թե

Թենէս զոր մատուցանէ
մարդոյ, տիրապէս այլ
ինչ ոչ գտանի, բայց
միայն օրհնութի գոհութի
և փառաբանութիւն։
Որպէս ասէ առաքեալն,
‖ գոհացօղք լերուք յամ
զայ և զՀօրէ նովաւ։
Նա՛ արդարև յիրաւի՛։
Զի որ զէսս էացոյց
յոչէից, օրհնի՛ յէիցս։
Նա՛ որ զգոյսս գոյացոյց
գոհաբանի՛ 'ի գոյիցս։
Նա՛ զի փառօք զարդա
րեաց, առաւել փառա
բանի 'ի փառաւորելոցս։
Նա՛ ոչ եթէ 'ի մատուցա
նելն զայս՝ յաւելուած
ինչ լինիցի անկարօտ բը
նութեանն այ. զի Նա 'ի
փառս իւր փառաւորլ է
լիով և անթերի և յառաջ
քան զլինիլն աշխարհի.
Այլ զմերս մտերմութի
և զսէրն ցուցանելով
առնեմք զայս. զի մի՛ ապ
երախտ գտանիցիմք և
անշնորհակալու ըստա
ցուած որպ հինն իէլ։
այլ ընդ գոհութեան և
առաւել ես յորդորես
ցուք զնա 'ի տուրս պար
գևաց։ Զի ամ ուրէք
յորժամ խնդիր կամիցի
ղք խնդրել, նախ գոհա
նայ և ապա խնդրէ։
Նա՛ դարձեալ, զի յառա
ջին աղօթից սկիզբն գո
հացաւ, և ապա զնային
խնդրեաց, և զխաղաղա
ցուցանելն 'ի սատանայա
կան խռովութեց և յչի
զբօսանաց, և հրեշտակ
պահապան շնորհել. և
յասելն զամ միրստմիջէ
զպաղատանս մատոյց։
Նա՛ ասա որպ թէ առեալ
զխնդրելին՝ գոհանայ։
Նա՛ վս այնոցիկ՝ և վս
խաղաղութե զհանգիստ
քնոյ շնորհելոյ և զար
թուցանելոյ՝ ասէ զնոյն
գոհութի. Զի առաւել
'ի քուն գիշերին ջանայ
դաւ ինչ գործել սատա
նայ. և խնամքն այ պահ
պանէ՛. վսյ միշտ գոհա
նալ պարտ է։
Գոհանամք զքեն տր
ած մեր։

Ս՜՝ տ՟ր ա՟ծ մեր ասե
լով, զառաքեալ մտեր
մութիւն յայտ առնէ.
Նա և փառս եւս վարկա
նի զծառայելն ա՟յ. և
արդարև յիրաւի՛ մեծ
և բարձրագոյն փառք.
Զի ոչ իբրև զհեթա
նոսս եմք մոլորեալք որք
զտարերս աստուածա
ցուցին. և առ կուռս
անմռունչս երթային և
գային, ուրուականացն
ծառայելով. և բանակա
նաց՝ զանբանն պատուե
լով որ ոչինչ էին յաշ
խարհի ըստ առաքելոյ.
Այլ մեք՝ ճշմարտին ա՟յ
ծառայելով որ արարիչն է
երկնի և երկրի և ա՟մ որ
՚ի նմ՟, զնա՛ միայն պաշ
տեմք և փառաւորեմք.
և միշտ գոհանամք վ՟ն
մեծի երախտեացն նր՟.
վ՟յ ասէ.

Գոհանամք զքէն տ՟ր
ա՟ծ մեր որ զարթուցեր
զմեզ ՚ի հանգստենէ քը
նոյ շնորհիւ ողորմութ՟
քոյ.

Զի շնորհքն ա՟յ է որ
յա՟մի հաշակ հարկանէ
ըստ առաքելոյ ՚ի բարե
րարելն, և ողորմութ՟ն
պահպանէ զա՟մսեան.
Ասկս որոյ ասէ. Որ ՚ի
հանգստենէ քնոյ շնոր
հիւ ողորմութ՟ քո զմեզ
զարթուցեր,
Զարթո՛ զմիտս մեր առ
դարութ՟ առ քեզ տ՟ր
ա՟ծ մեր.

Ստաց զարթնուլ զայն
խընդրէ, զի մի՛ ցնորք
զբաղմանց կենցաղոյս և
արկածք սատանայական
խորհրդոց ամբոխեսցեն
զմիտս, և զաղօթս մբ՟ և
յըստակ մտօք առ ա՟ծ ոչ
կարիցեմք մատուցանել.
Զի ՚ի զբաղեալ մտաց
աղօթքն ոչ հաճի ա՟ծ.
վ՟որոյ զմիտս զարթուցա
նել հայցէ արդարութ՟
առ ա՟ծ. զի կարող լի
ցուք հոգեւորական մատու
ցանել զաղօթսն և ը՟ղու
նիլ զողորմութ՟ յամէն
առատ տնէն. Զի միտք
որ արթուն է և հաւ՟տով
աղօ

աղօթէ՛ առնու զխնդրուածն յոյ։ ոմ և հետադայս ցուցանէ բանս։

Տեսցեն աչք մեր զփրրկուխս քո. եկեսցէ և բնակեսցէ առ մեզ ածութիւն քո։

Եթէ յըստակ և պայծառ ունիցիմք ըզմըտացս հայեցողութն, կարեմք արդարև տեսանել յարաժամ զփրկութին ոյ. և զամենաառատ շնորհաց նորին 'ի մեզ զենականալն տիրապէս։ Եւ փրկութի միշտ զօրըստ օրէն կոչէ զհոգեկան և զմարմնականն որում միշտ բաղձամք։

Եւ ողորմութի քո հովանի լիցի ի վր պաշտօնէից քոց։

Զոր օրինակ յարկ բընակութեն՝ հովանի և պահապան լինի բնակողաց 'ի տօթոյ արեգականն, և 'ի տեղումն անձրևի, և 'ի ցրտութէ օդոյ. 'ի գողոց և յաւազակաց և յայլոց ոմանց դաւողաց,

Զ

զի մի՛ վնասիցիմք։

Նոյնպէս և ողորմութին ոյ զպաշտօնեայս իւր պահպանէ՛ յերևելի և յաներևոյթ Թշնամւոյն։ զի մի՛ գայթակղիցիմք հոգւով կամ մարմնով. այլ միշտ պահպանեալ՝ պաշտեսցուք զնա երկիւղիւ հանապազ։

Եւ զմեզ զծառայս քո՛ արժանի՛ արա 'ի տուէ և 'ի գիշերի յամ ժամու միշտ խորհիլ 'ի սէր պատուիրանաց քոց։

Մեծագոյն վարձ և բարձրագոյն պարգևք է յոյժ ծառայի՝ Թէ և այլ ինչ փոխարէնս ո՛չ ընկալցի, յորժամ արժանի լիցի 'ի պատուիրանս ան խորհիլ միշտ և հանապազ։ Ոպ և սաղմոսանուագն ասէ։ Տէ՛ս զի զպատուիրանս քո սիրեցի. տր ողորմութբ քով կեցո՛ զիս։ Երանի որ խորհի զաղքատն և զտնանկն. Նոյնքն՝ որ վասն մեր աղքատացաւ՝ Ճշմարիտ

մե

մեծատունն արարիչն և
որդին այ։
Ի տունջ և ի գիշերի,
Ոչ միայն ի զգալիս,
այլ և ի տիւ բարի գոր
ծոց, և ի գիշեր մեղացն
խոկալ ի սէր պատուի
րանին այ։ Վս այսմիկ
արժանաւորեալ, առնել
պարտիմք գոհութի ամե
նայն մատուցանել զոր
և յաջորդ բանս ցուցա
նէ։ Այլ գոհանալով փա
ռաւորեսցուք զՀայր և
զՈրդի և զՍբ Հոգի։
Այժմ և"։
Խաղաղութեան Աղնէ
յուն.
Կենդանարար զօ
րութի և աղբիւր
անմահութե դու
ես քս այծ մեր.
որ շնորհեցեր մեզ ի մէջ
գիշերի յառնել և խոս
տովան լինիլ առ քեզ վս
իրաւանց և արդարու
թե քոյ։
Նմանայն զօրութի յէսս՝
կենդանական զօրութի
միայն է. թէ զգալի թէ
իմանալի։ Իսկ կենդա
նարար զօրութի՝ միայն
արարչականն է զօրութի։
որ ամենեցուն զլինիլն
ետ, և զբարւոք լինիլն
պարգևեաց։ Վս որոյ
ասէ, Կենդանարար զօ
րութի և աղբիւր անմա
հութե։ Ոպ զօրութե
արարիչ է, այսպէս և ան
մահութե աղբիւր է. զի
անսպառ միշտ աղբերա
ցուցանէ զանմահութի
և զտևողութի յարածս
՚ինքնակայութիւնս, և՚ի հան
դերձելումն զյաւէժա
կան անմահութե վայելս
պարգևէ սիրելեաց իւ
րոց Թգւորն մեր. որպ
ասէ յաջորդս։
Դու ես քս այծ մեր,
որ շնորհեցեր մեզ ՚ի մէջ
գիշերի յառնել և խոս
տովան լինիլ առ քեզ վս
իրաւանց և արդարու
թե քոյ։
Դու ես քս այծ մեր որ
շնորհեցեր ասէ, զի քո
սակի եմք գրաւեալ և
ոչ այլում ումեք։

Ո՛վ ի՝ որք 'ի քո՛ մկրտե ցաք ըստ առաքելոյն, զքո՛ զգեցաք քրիստո նեայ անուն ժառանգե լով. այսինքն զքո՛ ու նող. որով պարծիմք միշտ և յոյս ունիմք զփրկութե. Որ շնորհեցեր 'իմէջ գի շերի յառնել և խոստո վան լինիլ առ քեզ. Ո՛վ ի թէ սէրն ո՛յ բնա կեսցէ՛ 'ի մեզ, ո՛չ տայ մեզ թոյլ մինչ 'իմէջ գի շերին յամել յննկողինս. այլ ըստ մեծին եսայեայ կանխել առնա հանի̃պզ ասելով, 'ի գիշերաց կան խէ հոգի իմ առաւօտ առնել առ քեզ ա՛ծ. Ա՛յլ զայս խորոց արկա նէ զի մի՛ առաւել ծու լութե անագանեսցուք. Ա՛ խոստ՛վան լինիլ առ քեզ վ՛ն իրաւանց և արդարութեան քոյ. Իրաւունք են ո՛յ խոս տովանել միշտ զբարերա րութի՛ն. զի որ յոչ էից 'ի լինելութի էած և նա խախնամութե՛ն միշտ մա տակարարէ՛, որպէս արժանի է խոստովանա բար հանապազ փառա բանութե և երկրպա գութեան. Նա և զինչ պարտ է ասել և վ՛ն երկ րորդ նորոգմանս որ 'ի ձեռն քո՛ շնորհեցաւ մեզ. Մանաւանդ յորդէգը րութի հօրն երկնաւորի կոչելը, որ քո՛ եղև որ պէս. Վ՛որոյ խոստո վանութեամբն միշտ օրհ նեմք և շնորհակալու լինիմք.

Ա՛յժմ աղաչեմք ըզ քեզ տ՛ր ա՛ծ մեր.

Ո՛վ ի միշտ աղաչելն՝ միշտ պարգևաց արժանացու ցանէ. յորժամ հաւա տով և ըստ հաճոյից ո՛յ լինիցի. Ա՛յ տ՛ր և ա՛ծ ասէ, զդատողական և զարարչական անունն 'ի կիր առեալ.

Ա՛րա ըզ մեզ ասէ ար թունս և պատրաստս 'ի ժամ առաւօտու ընդ մ՛էս քո.

Ա՛րթնութի ինձ առաւել

ըղ

զմտացն իմացիր ․ որով
և մարմինն կանխէ՛ առ
ա͞ծ սիրով։ Ո͞պ դաւիթ
ասէ, 'ի մէջ գիշերի յառ
նէի խոստովան լինել
առ քեզ։ Նա՛և պօղոս և
շիղայ 'ի մէջ գիշերին
կային յաղօթս, 'ի բաց
ընկեցեալ զամենայնում
պէտս հոգս և զցնորս,
և յա͞ծայինսն միշտ պա
րապէլ։ Նորոյ և բան
աղօթիցս ընդ այսպիսիս
հայցէ արթունս և պատ
րաստ գտանիլ 'ի փա
ռաբանութիւնն ա͞յ ․
Ո՛ի որք աշխատանացն
կցորդ լինին ս͞բցն, և փա
ռացն հաղորդ լինելոց
են ․ որ͞պ և հետադայս
ցուցանէ բան։ Նա՛և ընդ
նոսին փառաւորել ըզ
Հայր և զՈրդի և զս͞բ
Հոգի ․ այժմ և միշտ և
յաւիտեանս յաւիտենից
Ամէն ։

Դարձեալ Աղօթք ։

Կանխեալքս 'ի ժամ
գիշերիս՝ աղաչեմք
զբարերարութի͞դ
քո որ բացեր զբե
րանս մեր 'ի փառաբա
նութիւն ամենասուրբ
անուանդ քոյ ․

Կանխել՝ զվաղայարոյց
լինելն ասէ։ Որ͞պ և
մարգարէն յայտ առնէ
թէ, կանխեցի տարաժա
մու աղաղակեցի, և ես 'ի
բանս քո յուսացայ։
Չև էր ասէ ժամ պաշ
տաման, և ես հասի կա
նուխ աղաղակել առ
քեզ։ Նա՛և դարձեալ, կան
խեցին աչք իմ առաւօ
տուց 'ի խօսիլ ինձ զբանս
քո։ Ո՛ այս կամի ասել՝
թէ զպաշտօնն առաւօ
տուս ո՛չ թողի 'ի սովո
րութ͞ե պաշտօնէից քոց
ժամ որ ըստ հաւուն խօ
սից ․ այլ կանուխ քան
զայն յարեայ խօսիլ ընդ
քեզ։ Նա՛և եթէ ո՛րչափ է
կանխութիւնն, 'ի սմին

սաղ

սաղմոսի յայտ առնէ. 'ի
մէջ գիշերի յառնէի առ
խոստովան լինել ՟տն:
Ա՞ւ վ՞ էր զայս առաջի
արկանէ մարգարէն:
'Ի գութ այսու կամի
շարժել զ՞ած զի խոնար
հեսցի: Ապ թէ ասել,
թէ և այլ ինչ լսելութե՟
պատճառս չունիմ, սա
կայն զի 'ի տարաժամու
և 'ի հասարակ գիշերի՝
զգիշերի և զքնոյ ծան
րութ՟ անցեալ առ քեզ
դիմեցի, պա՛րտիս ունկն
դնել: Ն-յպէս և առ
մարդիկ սովոր եմք առ
նել յորոց զկարիս մեր
պահանջեմք, զճանապար
հացն երկայնութի և
զգիշերի գնալն նպաստ
մատուցանեմք ասելով.
ելի և եկի առ քեզ, զի
ա՛րդ մարթիս ունայն յը
ղարկել: Ա.թէ այլ ո՛չ,
դո՛նէ զտարաժամութի
գալոյս զմրտաւ՟ ա՛ծ և
տո՛ւր զոր խնդրեմս:
Զ սոյն զայս օրինակ ա
ղօթականացն և ՟տր ինչք

նինն էառ. 'ի մէջ գիշերին
ասելով ‖ զգալ բարեկա
մին առ բարի նկանակացն
խնդիր: Որ թէպէտ և
պատճառեաց զփակել
դրանցն և զմանկանցն
ընդ իւրեաւ՟ լինել յան
կողինն, սակայն ժտելն
'ի գիշերին առ՟նել քան
զբարեկամութին հաւ՟ա
նեցոյց 'ի խնդիրն:
Ա՞ւ եթէ մարդ արհա
մարհէ որ ինչ ձանձրութի
առաջիկայ, Իսկ անքուն
ակն և անվաստակ և դո
րովագութ ՟տրն անտես
առնէ՞ որք տաժանելի
մարմնով զհանդիստ գի
շերոյ թերի թողեալ
առ նա՛ կարդայցեն:
Ն-յապիսի մտօք և աղօ
թիցս բան զկանխելն ըս
կիզբն դնէ. Ա՞ւ յարէ՛
'ի նոյն զմիւս պատճառն
լսելութեան զաղօթելն՝
թէ ո՞պ որ առ բարեկա
մին ժտեցաւ, նո՛յնպէս
և մեք առ քեզ ժտեմք:
Ա՞ւ ո՛չ ասէ աղաչեմք
զքեզ, այլ երրո՛րդ և ս

պատճառս յաճել լսե
լութեն։ Ա՛յս որ է այն.
Ամ բարերարութիւնն։
որ յամի սովոր է բարե
գործել առ չարսն և առ
բարիս։ Վասն այսպէս
ասէ, Աղաչեմք զբարե
րարութիդ քո որ բացեր
զբերանս մեր ՚ի փառա
բանութիւն ամենասուրբ
անուանդ քո։
Դոյն ասէ այդ մեծ բա
րերութեդ ցոյցք են՝ քո
ամենասուրբ անուանդ փառա
ւորել ՚ի հողեղէն զան
գուածոյս, և չդարշիլ
՚ի մեղանչական մեր բե
րանոյս։ այլ որով բա
զում անգամ զքեզ բար
կացուցանեմք, բանաս
զսա քոյին անկարօտու
թեդ ՚ի փառաբանութի
վն գթութեց ողորմութե
քոյ։ Զի եթէ մրգրէն
եսայի ՚ի կալն առաջի քո
աթոռոյդ, և ՚ի լսելն բզ
սերովբէիցն փառաբա
նութիւն, Վայ ասէր ին
քեան և պիղծ զիւր շըր
թունս կոչէր. և խոստո
է

վանէր զառ ՚ի պըղծա
շուրթն ժողովրդեան ըը
նակակիցն լինել՝ իւր եղ
կուն. Այ՛ս վասնի մինչև
մաքրեցա ՚ի սերովբէէն՝
չիշխեաց կցորդակից լի
նել փառաբանութեն այնմիկ։
Ապա քանի՛ոն մեզ խոր
շիլ պարտ էր, եթէ ոչ ՚ի
բարերարութիդ քո ա
պաստանէաք։ որով և
ուսուցեր մեզ սաղմոս
և օրհնութիւս և բանս աղօ
թից։ և այսուքիւք բա
նաս զբերանս մեր ՚ի փա
ռաբանութի ամենասուրբ
անուանդ քոյ։
Այ՛ զայտօսիկ մեզ շնոր
հեաց, բայց մի՛ մեք
անխորշ և առանց երկիւ
ղի առ այս մատիցուք։
որք ՚ի մարգարէին այս
պիսի երկիւղածութի տե
սանեմք։ Այլ նախ սըր
բեսցուք զբերանս մեր
խոստովանութե և ապաշ
խարութե։ հառաչանօք
և արտասուօք։ և ապա
բացցուք զբերանս մեր
՚ի նոր փառաբանութիւն։

 Զայս

Օ այս և յառաջաբանի
քարոզն խրատէ՛ յասելն,
Ա՜ մեք այսու հետև
սրբեսցուք զանձինս մեր
՚ի խղճէ՛ և ՚ի չար գոր
ծոց • համբարձցուք ՚ի
գիշերի զձեռս մեր ՚ի
սրբութի՟ առանց բարկու
թե՟ և երկմտութե՟ • հա
ւատով խնդրեսցուք ըզ
թողութի՟ մեղաց մերոց •
խոստովանելով զգաղտ
նիս սրտից մերոց ծած
կագիտին ա՟յ •

Օ գուշութի՟ անդէն տայ
իսկզբանն, մաքրել նախ
զանձինս ՚ի խղճէ, և սըր
բել զբերանս մեր յաղ
տոյ մեղաց • և ապա առ
նա՛ զբերանս մեր բաց
ցուք • Ա՜ արդ՝ գոհա
ցեալ զա՟յ վ՟ն նո՟ փառա
բանութե՟ն արժանանալոյ
մերոյ բերանոյս • ապա
և զհայցուածսն առաջի
արկանէ • և գոհութե՟
զխընդիրն յայտնէ ‖ ըստ
առաքելոյն խրատու •

Ա՜ որ է զոր խընդ
րէն •

Մ՝ըտցեն աղաչանք մեր
առաջի մեծի տ՟րութե՟դ
քոյ •

Ա՜ մտանելն այս է • լսե
լի լինիլ և ընդունակ •
Աւ զտ՟րութե՟ն զմեծութի՟ն
ո՛չ վարկպարազի յիշէ •
այլ զի զարթնուցուս ը
գւովդ, և իմանայցես,
թէ մահկանացու և ան
ցաւոր ունողացս զտ՟րու
թիւնս և փոքր մասին,
այնչափ ՚ի սրտէ բաղձա
նօք և երկիւղի՜ զպաղա
տանս առնեմք • Ա՜ ՚ի
լսելն և ՚ի տալն զեղծա
նելի պարգևսն՝ անչա՛փ
խնդամք • Ա՜ յոչընդու
նելն և յարգելուլն ըզ
հայցուածսն, անճ՟արին
սուգ առնումք • Ա՝պա
զհրեշտակաց տ՟ն որ զերկ
նից և զերկրի պարգև
՚ի բռին ունի, և իւր
ամ՟ ըստացուածք են,
և անմահութե՟ զյաւիտե
նական ամենակալութի՟ն
ունի անչափ մեծութե՟ •
Ո՛րք երկիւղիւ պարտ է
առաջի կալ • և սաստիկ

ցան

ցանկութե՟ առ 'ի նմանէ
խնդրել զօգտակար շնորհս.
և յառնուլն՝ ամենազօրին
խնդրութե՟ գոհանալ.
Այլ եթէ յապաղէ տալ,
անձանձրոյթ աղաչել
մինչև շնորհեսցէ։
Վասնզի տայ խնդրողացն
ըստ անսուտ խոստմանն.
Խնդրեցէք ասէ և տա
ցի ձեզ. Բայց է ուրէք
զի և յամէ՝ զտալն առ
սէր իւրոյ բարերարու
թե՟ն. ոչ զի կարօտութե՟
խնդրողացն՝ ցանկ առ իւր
մնալ մեզ արասցէ. զի ոչ
ծնօղք զորդիս սիրելիս,
և ոչ բարեկամք զբարե
կամսն, և ոչ այլ ինչ իրք
որ 'ի փափագն են՝ ախոր
ժեն առ իւրեանց փափա
գելիսն, որպէս ած զմեզ
ցանկորդել առ իւր բաղ
ձայ. Այլ վասն կարօ
տութե և նեղութե տայ
մեզ, զի առնա դիմես
ցուք. Այլ ոչ վաղվաղէ
զտագնապին զերծումն,
զի մի փոյթ ընդ փոյթ 'ի
նմանէ 'ի բաց դարձցուք.

այլ զի կարևորաքն ևս
առաւել զմաղթելն յա
ճախեսցուք. Այլ առնը
րով զշնորհս, գիտասցուք
զմեծութիւն և 'ի շնորհա
տուին սէրն հաստատուն
միասցուք. Բայց տես
ցուք և որ զկնի գայ.
Բացցին դրունք մար
դասիրութե՟ քո իմ ժողո
վրդեան քոյ.
Ով իմ թագաւորացն
տուրք՝ պէտս ունին դը
րանց խանթից բացման,
և այնպէս պարգևատուացն
շնորհին. Այսպէս քո ան
ծախ բարեպարգևութեդ
դրունք են քո սիրոյդ
առ մեզ յարձակումն.
Ով որ ըստ մարգարէին՝
մեղքն մեր որոշել սո
վորեն, և փակել զդրունս
մարդասիրութեան.
Այլ ոչ աղաչեմք չլինիլ
քան զքո մարդասիրու
թիւնդ յաղթական մեր
մեղացն. այլ 'ի մտանելն
մեր աղաչանաց առաջի
քո մարդասիրութեդ,
քո դուռն անարգելապէս

բաց

բացցի ժողովրդեան քո.
զի այսու առնել զսէրն
բորբոքեալ արասցէ ·
քանզի և մրջիւնք այսու
առնել զա̃ծ թախան
ձել սովորեն ։ Ո̃պ և մով
սէսն ասէր, ‖ընդէ՞ր չար
չարեցեր զժողովուրդս
քո, և փրկելով ոչ փրկե
ցեր զնո̃ա։ Նաև դաւիթ
ասէ, յիշեա՛ զժողովուր
դըս քո զոր ստացար 'ի
սկզբանէ։ Նաև սողոմոն
երկայն բանիւք խնդիրս
առաջի ա̃յ մատուցեալ,
և պէսպէս շնորհս ինէլ
'ի տաճարէն տալ հայցե
լով, յո՛յն զտալոյն պատ
ճառս անարտէ։ ‖քանզի
ժողովուրդ քո՛ են ասէ
զոր հաներ յերկրէն ե
գիպտոսի։ Նաև միւս մար
գարէն ասէ, ‖խնայեա՛ 'ի
ժողովուրդս քո · և մի՛
տար զժառանգութի̃ս քո
'ի թշնամանս։ Նա և ե
րանելին գրիգոր և 'ի
նորումս ա̃ծաբան, յա
ղօթսն որ վ̃ս հարուա
ծոց կարկտին՝ ըստ մար

գարէին նմանութ̃ց յայն
յանկէ զհայցուա̃ծս ·
Մ՝եք ժողովուրդ քո տ̃ր
և գառնազան ժառանգու
թե̃ քոյ։ Նաև 'ի վ̃ր բերէ,
վ̃յնորին խրատեա՛ զմեզ
ողորմութ̃բ քով · և մի՛
սրտմտութ̃բ քո վաներ
զմեզ զի ժողովուրդ քո՛
եմք։ Ըստ այսմ օրինա
կի և աղօթիցս բանի՝ բաց
ման դրանցն մարդասի
րութե̃՝ պատճառ մեծ զժո
ղովուրդ ա̃յ լինիլն դնէ։
Նաև յետ այսորիկ այլ
ինչ խնդիր ոչ յաւելու։
յայտ արարեալ թէ սէր
սիրողին ստիպէ տալ ա
ռաւել քան զոր խընդ
րեմք և իմանամք ըստ
պօղոսի։ Բայց միայն զա
ռաւել պատճառ մարդա
սիրութե̃ն առաջի արկա
նէ զա́յն՝ զի բարերար և
ողորմած է · Որ և զմար
դասիրութե̃ դրացն փակ՝
յո՛յժ 'ի բաց մղէ · և ըղ
յորդութիւն սիրոյն ան
հուն առաւելութ̃բ 'ի
մեզ ծաւալէ ·

Ս՝ասն այսորիկ ո՛չ մա
կեացես, այլ բացցես ըզ
դուռն մարդասիրութե
քոյ առ է։
Օ՝ի դու ես բարերար
և բազումողորմ ա՟ծ։
Եւ ապա փառս տայ այն
պիսի բարերարին և ողոր
մածին այսպէս ասելով։
Եւ քեզ վայելէ փառք
իշխանութի և պատիւ.
այժմ և՛՛.

Խաղաղութ Ա՟մենեցուն։

Օրհնեալ ես ամենա
կալ ա՟ծ և հայր
տ՟ն մերոյ յի՟ քի՟. որ զար
թուցեր զմեզ 'ի ծան
րութենէ քնոյ. և ետուր
երգել զերգս հո
գևորս։
Բ՝անզի այսպ իսկ վայե
լէ ծառայիցն ա՟յ միշտ
օրհնել զնա. և զարժանա
նալն օրհնել՝ մեծ պար
գև համարիլ և վ՟յնրկ
յոյժ գոհութի մատու
ցանել ա՟յ։ Ո՟պ և ասա՝
և յառաջին դրոնադին
գոհացան մասն սորին՝

Թէ բացեր զբերանս մեր
'ի փառաբանութի ամե
նայն անուան քոյ.
Եւ գլխածորելով զա
ռաջինն, դարձեալ յերկ
րորդումս զնոյն սկիզբն
առնէ գոհանալ՝ զի զար
թոյց 'ի ծանրութէ քնոյ.
և զի զհոգևոր երգսն
արժանացոյց երգել. ա
սելով, Օրհնեալ ես ամե
նակալ ա՟ծ և հայր տ՟ն
մերոյ յի՟ քի՟.
Օ՝երկուսին զայս դնէ
զամենակալն՝ և զհայր
տ՟ն մերոյ յի՟ քի՟.
Օ՝ի ամենակալութե՟ն
մեք ծանիցուք թէ որ
զվերինս և զներքինս է
իշխանութ ունի և յամե
նեցունց փառաւորեալ է,
ո՛չ կարօտ գոլով փառաց
փառաւորի 'ի մէնջ, այլ
վ՟ն առնել զմեզ սիրե
լոյ. Ո՟պ հարք որդեսէրք
զմատաղ մանկունս յիւ
րեանս բարձեալ, ասեն
նց զխուրեամբք ածել
զգիրկն, և համբուրել
զերեսս, և բանս գովու
թե

թեան ստիպեն ասել իւ-
րեանց։ Ո՞չ է զի երկիր
ևս պագանել առաջի իւ-
րեանց տան․ և՛ ի ծառայ
ութի ձևանալ։ Իբրև ոչ
եթէ ՚ի մանկանցն համ
բուրելոյ կամ մածնելոյ ՚ի
գիրկսն կամ դեռախօս
լեզուոյն գովութե կամ
երկիր մանկանն պագա
նելով հայրն յանելած
կամ փառս առցէ․ այլ
զի առնել սէր մանկանն
բորբոքեսցի։ Այնպէս
և ած զի անյագ սիրով
սիրէ զմեզ և կարի՛ այնմ
բաղձայ, կամի՛ զի մեր
սիրելովն և զնովաւ գա
լովն և օրհնելովն և ծա
ռայելովն նմա, ևս քան
զևս յորդորեսցուք ըղ
սէր նր ՚ի մեզ։ Արդ՝ յա
սելն ամենակալ, զասա
ցեալս զմտաւ ածցուք։
Իսկ՝ Հայր մերում ան
և փրկչին յի քի ասելով
հաւաստեմք առ մեզ ըղ
հայրութին․ զի եթէ մեք
և նա մի եղաք, նր մարմ
նանալովն և մեր ՚ի նա

մկրտելովն և ՚ի մարմին
և յարիւն նր հաղորդե
լովն, և նա ‖անդրանիկ ՚ի
բազում եղբարս ըստ ա-
ռաքելոյն բանի։ Ապա
որ նորայն հայր է, նոյն
և մեր է․ Ո՞չ զի՞ ասեմ
եղբարս միայն, այլ և
‖գլուխ նա մեր, և մեք
մարմին։ Ապաքէն որ
գլխոյն հայր է, նոյն և
մարմնոյն հայր է։
Արդ՝ յասելն մեր ցած-
թէ, հայր ան մերոյ յի
քի, զհարազատութիւն
որդիութեն մերոյ առաջի
արկանեմք․ Ո՞չ զայս ա-
սելով յարէ՛ ՚ի նոյն։
Որ զարթուցեր զմեզ
՚ի ծանրութէ քնոյ։
Բո՛ է ասէ փարատել
՚ի մէնջ զքնոյ ծանրու
թիւն․ և զարթնութե
շնորհս և զգուշութի ՚ի
դէպ ժամու քնով և արթ
նութբ մեզ շնորհելով։
Աիովն՝ զի զաշխատութի
մարմնոյ ՚ի բաց դիցուք․
և զի առ անգամ մի հան
գիցուք ՚ի հոգւոց և ՚ի

 սրտ

տրտմութեց որով զերկիր
ուտել վիճակեցաք։
Իսկ միւսովն՝ զի պաշ
տեսցուք զքեզ, և եր
գել զերգս հոգևորս։
Հոգևոր կոչի երգն,
նախ զի հոգին սբ. ու
սոյց մեզ մարգարէիւքն
և այլովք սրբովք։
Եւ դարձեալ, և այժմ
ևս նովաւ երգեմք. և
նա լինի Աբարեխօս յան
մռունչ հեծութիւս ըստ
առաքելոյ. 'ի զարթու
ցանել զմեր ոգիս 'ի սէրն
այ, և յորդորել առ նր
երգն. քաղցրացուցանե
լով մեզ զօրհնութի նր։
Ապա ասէ զշափն որ
'ի մեզ 'ի հոգևոր եր
գոցն։
Քեզ 'ի գովութի և 'ի
փառաբանութի, մեզ 'ի
քաւութի և 'ի թողութի
մեղաց։
Երկոքումբք օգտեցաք։
զի զգոհութեց նր դո
հանալով և փառաւորե
լով զնա, համարձակութի
առնումք խնդրել զպի

տոյսն մեր 'ի նմանէ։
Զի եթէ առ մարդիկ
շնորհակալութի առ տր
ւեալսն՝ ոչ տուելոցն մա
տակարարէ, որչափ ևս
առաւել յամենառատ
բարերարութեցն այ։
Իսկ՝ քաւութի և թո
ղութի մեղաց՝ յայտնի է
թէ որքանէ մեզ օգուտ։
Զի թէ անդէն քաւու
թե՝ հասեալ էր ադամ,
ոչ այսչափ պատիժ ինքեան
և մեզ բազմացեալ էր։
Որդ՝ զի բանս փառա
բանութե տալ այ՝ ոչ
միայն շնորհակալութի է
առ նա, այլ և մեզ քա
ւութի. այսինքն սրբութի
'ի մեղաց։ Եւ գոհա
ցեալ վասն այսպիսի օգ
տից, վս առաջիկայիցն
մաղթէ ասելով.
Արդ աղաչեմք զբարե
րարութիդ քո որ զայս
քան բարիս շնորհեա, ըղ
մնացեալս գիշերիս շնոր
հեա խաղաղութե անցու
ցանել։
Տէս թէ քանի՛ պէտս

ու

նիմք խաղաղութ̃ խընդ-
րելոյ· զոր յառաջին աղօ
թիցն մինչև ցկանոնին
յանդումնն, զխաղաղու
թի̃ հայցեալ և հայցել
հրամայեալ և յառաջնոր
դէն ընկալեալ՝ ոչ շատի·
այլ՝ և՛ս աղաչէ՛ զա՟նր·
առանց որոյ ոչ ոք տեսա
նէ զՏ՟րն։ Զոր և մեր
իմացեալ, անդադար ըզ
նոյն յա՟յ հայցեսցուք·
և զնորուն զհետ երթի
ցուք· զի մի՛ ասա և անդ-
զրկեալ լինիցիմք զՏ՟րն
մեր տեսանել։ Նայսու
միտ դիր եթէ՝ ո՞պ խոս
տովանի շնորհ զայսր
գիւտն՝ յասելն թէ,
Զմնացուած գիշերիս
շնորհեա՛ խաղաղութ̃
անցուցանել։
Այսինքն թէ՝ շնորհս
պարգևեա՛, զի և որ ինչ
մնացեալ է ՚ի գիշերիս,
խաղաղութեամբ ան
ցուսցուք։
Նա՛ հասանիլ ՚ի պաշ
տօն առաւօտուն, յեր
կրպագութ̃ և ՚ի փառա
է

բանութիւն ամենասբ
Երրորդութեդ։
Նաև ա՟մ իսկ շնորհաց
դերունակ է սբ Երրոր
դութեն երկրպագուս և
փառաբանիչս լինիլ։
Ցաղագս որոյ յոլովից
մաղթանաց զնոյն դնեն
առաջ։ Որում վայելէ
փառք իշխա՟ն։

Աղօթանք։

Գոհութեամբ և ճշմա
րիտ խոստովանութեամբ
անդադար փառաւորեմք
զՀայր և զՈրդի և զՍբ
Հոգի· այժմ և"։

Բանք պիտանի Խրախճանս.

Յոյժ օգտակար և հոգե
շահ։ Նորին սբ Հոգեկիր
Վարդապետին Խոսրովա.
Զ ջամքն և զերկինս Լոյս
Ճշմարտութ̃ Ծանուցողի։

Բազում աղօթից
մեզ պէտք են·
բազում արտասուաց·
յոլով պաղատանաց·
և մեծագոյն ճգնութ̃
հայցել յա՟յ ի ըժանի

լի

լիցուք լուսաւոր միտս
ըստանալ · որով բորբո
քեսցին 'ի մեզ բաղձանք
աղօթից և ա͞ծային գրոց
վերծանութ͞ի։ Եւ համե
ղասցին 'ի ճաշակելիս մը
տաց մերոց խահարարու
թի.ք իմանալի խորտկացն
այնոցիկ։ Եւ ծանիցուք
զշահ օգտու͞ե հոգևոր
երկանց , և զարդիւնա
բարութ͞ի անսպառ բա
րու͞եց· Եւ դիմեսցուք
սիրով զկաթն բանի հո
գևոր ստեանցն· և զմայ
լեսցուք յօժարու͞ք' հո
գւոյն ս͞բյ պարգևօքն·
զի մի' մնասցուք իբրև
զանդաստան անգործ
և անարդիւն · որ միշտ
սերմանի և սերմնակորոյս
լինի · զուր աշխատանք
և ընդունայն վաստակք'
Այսպիսիք են միտք ցը
նորեալք և բարք զբա
ղեալք · որոց սպառեալ է
սէր լսողու͞ե ա͞ծային
կտակարանացն · որք իբ
րև զկոյր և զաչացու
շրջին յաշխարհի·

Զի կամ բնաւ ոչ ըն
թեռնուն, և կամ զոր
ընթեռնուն՝ ոչ սիրով
և փափագանօք · այլ իբ
րև զհարկ ինչ և վրձար
պարտուց։ Զի չիք ինչ
ողորմելի քան որոց սպա
ռեալ իցէ սէր գրոց ս͞բց
և բաղձանք վերծանու
թեան ա͞ծային պա
տուիրանաց·

Ա͞ծսիրութ͞ի 'ի գրոց
ծնանի 'ի մարդս ։

Սէր աղօթից և արտա
սուաց՝ պահոց և ողորմա
ծու͞ե , խոնարհու͞ե
և սիրոյ, 'ի գրոց բուսա
նի 'ի միտս մարդկան·
Ուրախութ͞ի և համբերութ͞ի,
յուսոյ և երկիւղի և ա͞ծ
բարեգործու͞ե պտ͞ղք
մեզ գիրք լինին 'ի վեր
ծանելն մաքուր մտօք ։
Նա և օրհնաց և սահմա
նաց և ա͞ծ բարեկարգու
͞եց պատճառք և հաս
տատութ͞ի գիրք են յ͞ծի։
Այլ և օրհնութ͞ի միաւո
նի՝ խաչի և եկեղեցւոյ,
քահանայական ձեռնա

դրութի և օծումն թա
գաւորական, և քհնական
պատրգին բաշխումն,
գրովք սրբովք մեզ կա
տարեալ լինին։

Նա և հաւատ և մկրտ
ութի քրիստոնէութե,
և օրինաւոր ամուսնու
թի, և մահ և կեանք, և
անտի կենացն ծանօթու
թի, արքայութեն երկնից
տեղեկութի և ածգիտու
թի, և սկիզբն և կատա
րած, ի գրոց սբց մեզ
իմանին։ Նաև չիք ինչ հո
գևոր գործառնութի
կամ բարեկարգութի թէ
առանց գրոց լինիցի։
Մ ո որոյ և ոչ յովհան
անէ, թէ որով հետև
ի հոգւոյն գրեցաք,
զգրովք պարտիմք միշտ
գալ. Նաև տրն՝ Քննե
ցէք ասէ զգիրս զի նոքօք
համարիք ունել զկեանս
յաւիտենականս յան
ձինս։

Նաև արդ՝ պատուեսցուք
զգիրս սբս վերծանու
թբ. որ են պատճառք
մեզ ամ բարելաւութե։
Փափագեսցուք սիրով
ի վերծանութի գրոց սրբ
բոց, և յընթեռնուլն կըր
կին հոգ յանձին բեր
ցուք։ Մի՛ զի իմասցուք
զընթերցեալն։ Նաև միւս
ևս, զի անմոռաց ի մտի
կալցուք։ Մանաւանդ
թէ գործով կատարես
ցուք, և լիցուք առնօղք
օրինացն. զի մի՛ զրկես
ցուք ի մեծագոյն բա
րեացն թեթևամը
տութբ։

Նաւջինքն կարգեալ են
կանոնք՝ զկանոնսն
ի միմեանս ոչ յարել.
այլ յամ կանոնի վճարն
գիրք ընթեռնուլ ի լու
սաւորութի մտաց և ի
յորդորումն գործոց բա
րեաց։ Իսկ մեք զամ
սաղմոսս ի մի յարեմք,
և ի կատարածին կամ
հայիմ փոքր ինչ ընթեռ
նումք, և զայն ձանձրու
թբ. և կամ թէ բնաւ
իսկ չընթեռնումք։
Նաև այս վս էր։ Զի

սպա

սպառեցաւ սէր. զի բար
ձաւ երկիւղ . զի զար
տուղի ընթացաք . զի
զաշխարհ սիրեցաք և որ
ինչ յաշխարհի է. զի ըզ
կնի ոչընչի ընթացաք .
զի 'ի յուսոյ կասեցաք
և միայն առօրէիս ցան
կացաք, զի մարմին դար
ձաք։ Եւ զմարմնոյ իւրս
սիրեցաք, և զկնի մարմ
նական իրաց ընթացաք՝
'Ի հեշտութիս . 'ի զբօ
սանս . 'ի նախանձ և յա
տելութի և յայլ ամ չա
րիս . 'Ի փառս , 'ի պա
տիւս, յիշխանսիրութիս
և յագահութիւնս։
Ա̄մրոյ աղաչեմ զարթի
ցո՛ւք զարթիցո՛ւք և ա
ռաւել ևս սթափեսցուք
յարբեցութենէ սատա
նայական մոլութեանց։
'Ի բաց ընկեսցուք զա
ռագաստ հրէական ծած
կութի և լուսափայլ մը
տօք առ ած նայես
ցուք։
Ո՛ւր է մեղացն տեսակ.
և ևս չարագոյն ստացո
զինն լինիցի . և ա՛յնչափ
առաւել, մինչ զի բառ
նալ զերկիւղն ա̄յ 'ի սըր
տէ ստացողին, և ո՛չ թո
ղացուցանէ նայել 'ի շը
նորհս արարչին . այլ
զբաղեցուցանէ՝ երկրա
ւորօքս միայն . և թմրե
ցուցանէ՛ 'ի խորս խաւա
րինս։ Զոմն 'ի ցնորս
աշխարհականս, զայլ ոմն
յարծաթսիրութիւն։
Զմիւսն 'ի փառամոլու
թի . զայլ ոմն 'ի նախանձ
և յատելութի։ Եւ իբր
իրաւամբք տայ զչարն
ունել սիրով և յօժարութ̄
թշնամին կենաց մերոց։
Զի մի՛ ծանուցեալ ոք
ըզ սնոտի սիրոյն հետե
ւումն, զղջասցի և կեց
ցէ ապաշխարութ̄. այլ
զբաղանօք իբր 'ի խոր
գիշերի թմրեալ 'ի պատ
րանս չարին ոգիտաբար
զխաւարն իբր զլոյս սի
րիցէ։ Ա̄յ և մեր ծա
նուցեալ զխորամանկու
թի նենգաւորին, կան
խեսցուք միշտ սիրով

առ

առ ած՟ ահիւ եդողութ՟։
Պաստիարակեսցուք ըզ
միտս և զզգայարանս մեր
յորդորելով միշտ 'ի գո
հութի և յերկիւղն ա՟յ։
Ընդ նմանիլ զգալի դի
ւերոյս՝ փարատեսցուք
'ի մէնջ զխիշեր տըխրա
տեսիլ մեղաց։ և ընդ ծա
գիլ լուսոյ առաւօտու,
զառաւօտ խաղաղութեն
քո՟ սիրով 'ի մեզ ընկալ
ցուք։ Աղաչեսցուք միշտ
զմարդասէրն ած՟, զի դար
ձուսցէ վերըստին զգե
րութիս մեր ոգ՟ զուղիս
'ի հարամոյ․ և զհուր
սիրոյ իւրոյ բորբոքես
ցէ 'ի հոգիս մեր։
Հայցեսցուք միշտ զողոր
մութի յամենակալ և
յամենառատ տ՟նէն․ ոչ
բանիւք և եթ խնդրելով
յարժմ․ այլ՝ արդեամբք
և գործովք յաւէժ ար
ժանի արասցուք միշտ
զմեզ ողորմութեն
ա՟յ։
‖ Օ մեղս քո ողորմութ՟
քանեսցես աստ մարդա
Լ․

րէն․ և զանօրէնութիս
քո տրօք անանկաց։
Լ՟ թէ, ‖ որով չափով
չափէք՝ չափեսցի ձեզ
տ՟րն հրամայէ։
Լ՟ թէ՝ ‖ տուք ողորմու
թի, և ա՟մ ինչ ձեր ս՟բ է։
Լ՟՝ ‖ որոց առնէք եղ՟րց
փոքրկանց, ինձ հ՟մրիմ։
Ա՟յ ոչ միայն առնել
զողորմութի պարտ և ար
ժան է․ այլ և մեծաւ փա
փագանօք խնդրել յա՟յ
զի բացցէ զմիտս մեր ա
ռատապէս յորդորիլ սի
րով յողորմածութիւն։
Օ՛ի 'ի դէպ ժամանակի
արժանի լիցուք առնուլ
զփոխարէնն յարքայութեն
երկնից։ Մանաւանդ և
գոհասցուք միշտ զբարե
րար տ՟նէ մերմէ և զա
մենառատ բարձրագոյն
շնորհաց ն՟ր։ Կանխեսս
ցուք յաղօթս առնա յա
րաժամ սիրով և փափա
գանօք։ Օրհնեսցուք
անլռելի ձայնիւ զմեծա
գոյն շնորհ մարդասիրին
ա՟յ առ արարածս իւր։

 Սրբաս

Արասցուք խաղաղութի
և մեք յանձինս մեր և
առ ած և առ մարդիկ.
զի մեղքն մեր՝ թշնամի
առնէ զմեզ այ. ապա
յայտ է թէ բարի գոր
ծովք խաղաղութի հաս
տատեմք ընդ նմա.
Զի նախ նմ արար ըզ
խաղաղութի արեամբ խա
չին իւրոյ, և այժմ 'ի
մէնջ զնոյն գործովք պա
հանջէ. Եւ այս որպ լի
նի, Եթէ զմիմեանս սի
րեսցուք. Եթէ զմի
մեանց բեռն բարձցուք.
Եթէ զկարիս ընկերին
անձին համարեսցուք.
Եթէ ընդ լացեալս լաց
ցուք և ընդ խնդացեալս
զուարճասցուք. Եթէ
բարձցուք զթշնամութի
'ի միջոյ և որդիք այ լի
ցուք և նման քի՝ խաղա
ղարար լինելով. Եթէ
ասասցուք համարձակ,
ես եղբայրն՝ և եղբայրն
ես. թէ 'ի վիշտ՝ և թէ
յուրախութիւն. Եթէ
զձեռս յողորմութի կար
կառեսցուք. Եթէ աղօ
թից ստէպ կացցուք մբ
սրտիւ և խոնարհ ոգւով.
Ոչ երբէք ձանձրանա
լով. կամ հեղգութ և
'ի հարկէ զպաշտօն աղօ
թիցն կատարելով. այլ
սիրով և յօժարական կա
մօք. զի մի՛ երկասցի տր,
և փոխանակ վարձուց
դտպարտութի կրեսցեմք.
Եւ զի բարկանայ ած
հեղգացելոց 'ի պաշ
տօն փառաբանութե՝ 'ի
բանսարկուէն է յայտ.
Զի յորժամ յամցունց
նա միայն գտաւ վերջա
ցեալ յօրհնաբանութի
արարչին, երկացաւ նմա
ած և ընկէց զնա 'ի դա
սու կայանէն. Եւ որ
սակս պայծառութեանն
‖արուսեակ անուանէր,
վս ամբարտաւանութեն
խաւարեալ նսեմացաւ.
և փոխանակ հրեշտակի՝
‖սատանայ անուն ժառան
գեաց. Այլ և ‖որդիքն
ահարօնի յորժամ յամ
րացան 'ի պաշտօն խո

րանին, և 'ի տարաժամ ժամու հուր օտար մուծին 'ի սեղանն, կենդանւո՛յն այրեալք եղեն։ Ա՟ որոյ զգուշանալ պարտ է։ ‖ Զի եթէ 'ի բուն ոստն ո՛չ խնայեաց ա՟ծ ըստ պօղոսի ասելոյն, այլ դատեաց առժմայն. 'ի պատուաստեալքս զի՞ արդ խնայեսցէ յրժմ ըզ նո՛յն ախտ ախտանայցեմք։ Եւ դու մի՛ այժմ զներելովն ա՟յ արհամարհեր կարծիս առնլով յուշ այնպէս պատժելն առժամայն՝ թէ միշտ ներէ՛ ա՟ծ։ զի այն ա՟մ 'ի խրատ մեզ գրեցաւ՛ զի զգաստասցուք։ Ապա թէ ո՛չ, ‖կարգեաց օր, յորում դատէ՛

զգաղտնիս որդւոց մարդկան։

Բայց զաղօթսն մի՛ վայրապար բանիւք և եթ ճառեսցուք զօրէն զանգակաց լո՛կ ձնչումն տալով. կամ հանդոյն կապկաց զսովորականն միշտ 'ի բերան առեալ պապաջելով. Այլ հոգւով և մտօք ըստ հաճոյից ա՟յ պատրաստեսցուք զմեզ 'ի ժամ աղօթիցն։

Զի որ մարմնով 'ի տեղի աղօթից լիցի՝ և մտօքն արտաքս յածի զօրէն անկապ անասնոյ, ո՛չ թէ միայն վարձս ո՛չ առցէ յաղօթիցն, այլ և դատապարտի՛ ևս վ՟ս անզգոյշ աղօթիցն։ Զի եթէ առաջի մարմնաւոր թագաւորի ոք աղաչանս մատուցանելով, մեծ հոգաբարձութի՟ յանձին բերիցէ և առաւել հանդիսասցի ըստ հաճոյից նորին խօսիլ և ո՛չ սխալիլ։ Ապա զո՞ր ներել թողութե՟ ոք ունիցի յորժամ ա՟մցն արարչին և տ՟ն զաղօթս մատուսցէ լեզուաւ և եթ բարբառելով և զմիտսն զկնի խօսիցն ո՛չ ունելով. այլ անբանաբար աղօթելով իբր զանշունչս և զանբանս, որ ձայնի միայն իցէ շնչիւն անզգայաբար՝ և ո՛չ այլ

ինչ

ինչ իմանի։ Աւ՜ կամ
դարձեալ՝ որք տարտա
մուք և խեցբեկ բարբա
ռով զբանսն արձակեն
’ի դատապարտութի՛ն ան
ձին և յոչ օգուտ լսո
ղացն ․ պատերազմի՛ և
տրտնջման պատճառ լի
նելով։ Աւ՜ զինչ անցից
որք զդատարկաբանութի՟
և զշատխօսութի՟ անդ յա
ճախեն ․ Աւ՜ փոխանակ
արտասուաթոր պաղատա
նաց և հաճոյական աղօ
թից, իբր ’ի թատերս զօ
րէն կաքաւչաց կարկա
ջեն և ոչ զարհուրին։
Զի թէ առ այժմ հուր
ոչ անկեալ յերկնից տո
չորէ երագապէս, միթէ
’ի կատարածի ոչ հատուսցի
Ուր ոչ միայն գործոց է
քննութիւն, այլ և բա
նից ևս և խորհրդոց ։
Աւ՜ վս՟ դատարկաբանու
թե՟ և ծաղրածութե՟ պա
տիժ պատուհասի է ըս
տուգապէս յորժամ ’ի
գռեհս ինչ լինիցի։
Ապա որք ’ի տեղի աղօ
թից անխտիր յաճախեն
յայսոսիկ՝ զինչ պատաս
խանի տայցեն այ՟։ Զի
ուր քամահել զմեղս պարտ
էր և զա՟ծ հաշտեցուցա
նել հաճոյական աղօ
թիւք, անդ շատխօսութե՟
և ծաղրածութե՟ բարկա
ցուցանեն զա՟ծ ․ և դա
տապարտեալ ելանեն յա
ղօթարանէն փոխանակ
վարձս առնլոյ և հոգե
ւոր շահս շահելոյ ։
Թողում ասել և զհա
կառակութե՟ և զնախան
ձու առ իրեարս վարիլն
’ի ժամ աղօթիցն, և կեղ
ծաւորութե՟ և փառասի
րութե՟ ։ Կամ խեռութե՟
լռել, կամ նախանձով
զերգս եղանակել․ յորս
ոչ հաճի ա՟ծ յայնպիսի
պտղաբերութի՟ աղօթից ․
այլ զայրասցի առաւել
և դատապարտեսցէ ։
Նա և զայլն ևս զմտաւ
ածել պարտ է յաւէտ ։
Զի ոմն ’ի հարանցն ’ի
ժամ վախճանին ասի թէ
ուրախ գնայր առ տ՟ր ։

Եւ յորժամ հարցեալ
եղև յեղբարցն վ(ասն) խըն
դութենն թէ զինչ իցէ
պատճառն, ասաց, չի՛ք
իմ այլ ինչ բարի ստա(ցուա)ծ.
բայց միայն զի 'ի ժամ
աղօթից զմիտս արտաքոյ
աղօթարանին ոչ եմ թո
ղացուցեալ ելանել։
Որով յոյժ օգտեցան եղ
բարքն և գովեցին զնա։
Եւ ցայլ ոմն ծեր հար
ցին թէ արժանի՞ է 'ի
ժամ աղօթիցն խօսիլ
բան ինչ։ Եւ նա ասէ,
թէ իցէ այնպիսի ինչ բա(ն)
որ զտուն սաղմոսին ար
ժէ՞, խօսիցին. ապա թէ
ոչ, լռութ(եամ)բ աղօթեսցեն։
Եւ զմեծ-էն յովհաննու
ոսկեբերանէ գրեալ է
թէ, 'ի ժամ աղօթիցն ան
ճնար էր ումեք ընդ նմա
խօսիլ։ Եւ այս (ամենայն) մեզ
'ի խրատ և 'ի վարդապե
տութի(ւն) գրեցան յառաջ
նոցն, զի զգուշասցուք
զկնի եկեալքս և յառա
ջադէմ լիցուք յառաքի
նութիւս։ Վ(ասն) որոյ աղա

չեմ զամենեսեան, 'ի ժամ
աղօթիցն առաւել ստա
նալ լռութի(ւն). և զմիտս
և զզգայարանս երկի
ղի(ւ)ն (աստուծ)ոյ պարապել. իւրա
քանչիւր ումեք՝ ընդ ին
քեան և ընդ (աստուծ)ոյ խօսելով։
Եւ սիրով և խոնարհութ(եամ)բ
վարելով առ միմեանս։
Եւ եթէ ճնար ինչ իցէ,
ընդ (ամենայն) ումեք խաղա
ղութ(եամ)բ գնալ ըստ առա
քելոյն։ Քի(ստոսի) գոլով ան
դամք (ամենայ)նքն, 'ի գլուխն
մեր յօդեսցուք սիրով։
Եւ զի հովիւն քաջ եկն
'ի խնդիր մոլորեալ բնու
թեանս մերոյ և հրաւիրեաց
զմեզ յիւր յարքայութիւն
և 'ի փառսն, լուիցուք
բա՛նի հովուին ձայնի. և
պատրաստեսցուք միշտ
զմեզ լինել 'ի հօտէ՛ նո(րա)՝
գործովք առաքինութե(ամ)բ։
Զի մի՛ լուիցուք 'ի կա
տարածի, թէ ոչ գիտեմ
զձեզ 'ի բա՛ց կացէք յի
նէն (ամենայն) մշակք անի
րաւութե(ան)։
Եւ մանաւանդ զի յա
ւէտ

մէտ առ հովուի՛ն բար
բարի տր՟ն՝ ասելով առ
Պետրոս. եթէ սիրես զիս
արածեա՛ զոչխարսն իմ.
Նա՛ զի՝ թէ հովուի՛ք զըն
տանիսն արածէն և խը
նամարկեն և ո՛չ զվայրե
նիսն, ապա յա՛յտ է թէ
որ անձամբ զանձն օտա
րացուցանէ 'ի պատուի՛
րանացն ա՟յ և չար գոր
ծովք հեռանայ 'ի սիրոյ
նր՟, արտաքո՛յ է խնամոց
քա՛ղ հովուին. և զո՛ր վիշտ
վտանգի ոչ կրեցէ որ 'ի
խնամոց նր՟ հեռացի.
Նա՛ զի նա հանապազ կո
չէ և միշտ աղաչէ՛ և յա
րաժամ ձայնէ, Եկայք
առիս ա՟մ վաստակեալք
և ո՛յք ունիք զծանր բե
ռինս մեղաց, և ես հան
գուցից զձեզ ողորմու՟թ
'ի ձեռն խոստովանութ՟
և ապաշխարութեան.
Նաև մարգարեի՛ն պա
տուի՛րէ՛. Ասա՛ դու ըզ
մեղս քո զի արդարասցիս
և սիրելի իմ լինիցիս.
Ո՛վ մարդ զինչ խնդրէ

'ի քէն տր՟ ա՟ծ քո ասաց
այլ ո՟ք. բայց միայն 'ի նը
մանէն երկնչիլ և յերե
սաց մեծու՟թ նր՟ զարհու
րիլ. Յորմէ քերովբէքն
թևապքօղեն, և սերով
բէքն յինքեա՟նս սարսեալ
սուզանին. և տրու՟թիւքն
և պետութիւքն ահի՛ և
դողութեամբ պաշտեն.
Ա՟յ թէ և ոչ ինչ բա
րի էր գտեալ մեր 'ի նը
մանէ, պա՛րտ էր սարսիլ
և դողալ և ահի՛ և եր
կիւղի՛ պաշտել միշտ ըզ
նա. Ապա զո՛ր պատաս
խանատրութ՟ ունիցիմք,
յորժամ բազում երախ
տեաց և մեծագոյն սի
րոյ արժանացեալ 'ի նը
մանէ և յանթի՛ւ բարիս
վայելելք, խոտորնակա՛
և զարտուղի գնամք պա
տուիրանաց նր՟. Օ՛ ա՟մ
բարիս պարգևեաց մեզ
ա՟ծ. և ա՟մ մեծագոյն
շնորհի արժանացոյց. և
այնչափ առաւե՛լ, զոր
ո՛չ այլ ումեք յարարա
ծոցս երկնաւո՛րաց կամ

երկրաւորաց այնպիսի
արար։ Մանաւանդ զի
և յետ պատուիրանազան
ցութեն՝ ոչ արար անտես.
այլ՝ ետ օրէնս և մարգա
րէս. կոչելով 'ի գիտութի
ճշմարտութե։

Աւարտ և գլուխ ամի
բարերարութեն՝ Հայրն
երկնաւոր գթած բարի՝
'ի փրկութի մեր կորուսե
լոցս զորդին միածին ա
ռաքեաց. Եւ եկեալ
Թագաւորն անմահ խա
չին և արեամբ վն մերոյ
փրկութե զմահ ճաշակեց
մարմնովն. և զմեռեալքս
մեղօք՝ 'ի կենդանութի
փոխարկեաց։ Անտեան
սրովբէիցն մերային կեր
պին իվր խաչին տեսան.
և անշօշափելի բնութին՝
ձեռօք մարդկան շօշա
փեցան։ Դիապատեցաւ՝
և զմեր վէրս բժշկեաց
իւրով ամենային փրկագոր
ծութեամբն։ 'Ի գերեզ
մանի եդաւ անապական
մարմնովն վասն անկելոցս
'ի վիհս կորստեան։

Յարեաւ ամենաբար, և
զմեզ յարոյց յանկմանէ
մեղաց, և 'ի մշտընջենա
ւոր անմահութիւնն
հրաւիրեաց։

Եւ զի մեր հանապազա
մեռ մեղօք լինելով,
մշտնջենաւոր դեղ կեն
դանութեան օրըստօրէ
զճաշակումն մարմնոյ և
արեն իւրոյ պարգևեց.
Եւ դու հեղգաս և յա
պաղես հաղորդ լինիլ
քե՝ հաղորդութե մարմնոյ
իւրոյ. պատճառելով ըզ
պատճառս մեղաց։ և
դոյզն ինչ հեշտութե մար
մնոյ՝ հեղգաս հեռանա
լով 'ի քնէ։ Ոչ գիտես
թէ ‖ որչափ յամեմք 'ի
հեշտութի մարմնոյ՝ ոպ
առաքեալն ասաց, օտա
րանամք յոյ. ոչ իմանա
լով զկորուստ անձանց։
Արեգակնս այս զգալի
ճառագայթիւքն իւրովք
զաղտեղութի մաքրէ, և
զժահահոտութի ցամաքե
ցուցանէ. և զօդս նսե
մացեալս լուսաւորէ։

Եւ

Ա՜յ դու մարմնոյ և ա
րեան տն որ է ձռգայթ
իմանալի արեգականն ար
դարութե, ոչ համտաս
թէ կարող է զքեզ մաք
րել։ Զ ուր զաղտ լռա
նայ և սրբէ. հուր ըղ
ձանդ յերկաթոյ տրոհէ
և վերըստին նորոգէ։
Ա՜յ դու մարմնոյ և ա
րեան որդւոյն ոյ ոչ վըս
տահանաս թէ կարող է
զքեզ նորոգել 'ի ծնունդ
մեղաց։ Մ յլ մեղաւոր
եմ ասէ։ Ա՜յ երբ ար
դարասցիս. առանց խոս
տովանութե մեղք ոչ քա
ւին. և առանց ապաշխա
րութե՝ հաղորդութեան
արժանի ոք ոչ լինի։
Ս ոյնորիկ ասեմ մա
նաւանդ հաղորդիլ, զի
զղջասցիս. զի խոստովա
նեսցիս. զի զմեղսն ա
տեսցես. զի ապաշխա
րեսցես և քաւեսցես ըղ
ձանցանսն. զի մի զմար
մինդ առնել սիրեսցես
քան զքո. և զի մի յու
սահատութե կորիցես.

Մ աս դու զմեղս քո ասէ
զի արդարասցիս։
Ա՜յ ոչ թէ յամէ՝ 'ի հեշ
տութենդ զի փրկիս,
ծուլութե և հեղգութե
մեղք ոչ քաւին. և յու
սահատութե թողութի ոչ
լինի. և որ անարժանու
թե հաղորդի՝ դատապար
տութիւն է անձին և ոչ
փրկութի։ Ա՜յ յորժամ
կարծէ ոք զինքն արժա
նի գոլ հաղորդութե,
յայնժամ առաւել ոչ է
արժանի։ Մ յլ որչափ
կարողութի է, ջանալ
պիտէ և մաքրել զանձն
'ի մեղաց. և զղջմամբ և
յուսով հաղորդիլ. զի
մի' դիւրորսալի սատա
նայի ոք լինիցի։ Զ իոր
չափ յամէ՝ ոք 'ի հաղոր
դութենէ, ուրախանան
դևք. զի դիւրորսալի՛ է
նոյ հեռացեալն 'ի փրկա
կան խորհրդոյն։ Ա՜յ յոր
ժամ հաղորդեսցի ոք,
զարհուրին և խոյս տան.
և հեռագոյն ևս փախչին.
զի ի ւրեանց տեղի անդր

ոչ դատանեն։ Զի որ քո
լինի տաճար, մեհեան
դիւաց անդր ոչ յա
ջողի։

Ա̃յ աղաչեմ զամենե
սեան, և փոխան հայցեմ,
յորդորել փափագանօք
յերկիւղն և ՚ի սէրն ա̃յ։
զի մի՛ ընաւ՝ ումեք լիցի
կամ անարժանութե̃ հա
ղորդիլ և բարկացուցա
նել զա̃ծ։ կամ յուսա
հատութե̃ որոշիլ և ՚ի կո
րուստ մատնիլ։ այլ յեր
կո՛ւց ևս անչափութեց
խոյս տալ։ ՚Ի լրբութե̃
խիզախելոյն, և ՚ի հեղ
գութե̃ և յուսահատութե̃
յամելոյն և ՚ի բաց որո
շելոյն։

Այլ այս ա̃մ՝ յանու
սումնութե̃ լինի և յան
առաջնորդութենէ։ ուր
հովիւք զհօտից ոչ հո
գան։ Ա̃յ անտերունչ
հօտն քո՛ և մոլորական
շրջին։ և թափուր և ու
նայն ՚ի հոգևոր կերակ
րոյն։ Եւ՜ տգիտութի̃
և ամայութի̃ յաշխարհի

տարածի։ և ըստ ախոր
ժակաց և հակառակ վա
րուց ա̃մ ոք ընթանայ։
Ասաց տ̃րն պետրոսի՝ և
նովաւ ա̃մ առաջնորդաց
ո̃չ ասացաք։ արածեա՛
զոչխարս իմ, վ̃ն որոյ զա
րիւն իմ հեղի և փրկեցի։
և ձեզ յանձին արարի
հովուել բարւոք զի մի՛
ոք կորիցէ։ Եւ՜ մարգա
րէին ասէ, ‖ որդի մար
դոյ դէտ կացուցի զքեզ
՚իվ̃ր ժողովրդեան իմոյ։
եթէ տեսանիցես զսուրն
մերձեալ և ոչ ազդ առնի
ցես անօրինին, անօրէնն
յանօրէնութե̃ իւրում
մեռցի, և զարիւն նորա
՚ի ձեռաց քոց խնդ
րեցից։

Լուարո՛ւք հովիւք ըն
տրո՛ւք և երկերո՛ւք և
առաւե՛լ զարհուրեցա
րուք։ և ողբացէք ահի̃
և դողութ̃։ Զի ոչ թէ
վ̃ն այն կոչեցայք հովիւք
զի զանձինս արածիցէք,
և իշխանօք և երևելի
երիվարօք շրջիցիք յ̃հի։

և

և 'ի փառս մարմնականս յօրանայք· և զգեստուք խենեշանայք երբեմն զանիմաստս։ Այլ զի զժողովուրդ ա՟ն հովուիցէք· զի զբանաւոր խաշինս արածիցէք · զի զմտաւոր գառինս տածիցէք· զի զայծիսն յօդիս փոխարկիցէք · զի միշտ բանիւ վարդապետիցէք և գործով զնոյն յաւէտ առնիցէք։ Ամբարեաց յանձնէ տալ օրինակ հօտին մաքրութե · և'ի նախանձ բարի յորդորել զա՟մենեան։ Զի որում շատ տուեալ գիտութե իմաստ, շատ խնդրեսցի 'ի նմանէ առաքինութե տեսակ։ Այլ որում բազում աւանդեցաւ վերակացու՟ի բանաւոր հօտից, առաւել ևս պահանջեսցի 'ի նմանէ ուղղութի վարուց և հոգւո բարձունի ժողովրդոց։ Այլ դուք թողեալ զայս բարձրագոյն շնորհումպետ, աշխարհայնոց գործո՛ց հետևլիք և մարմնական հոգոց պարապիք · և անբան կենդանեաց տածօղք լինիք · և զզգալի երկիր կակղէք ·

Այլ զոր ներումն թողութե ունիցիք· կամ որում պատասխանւոյ արժանի զանձինս համարիք· միշտ զփառաց և զհեշտութեց հոգալով։ ‖ Երկուս դահեկանս աւանդեաց ձեզ տ՟րն մեր ք՟ս զհին և զնոր կտակարանս · զի նոքօք զբանաւոր ոչխարսն դարմանիջէք զանկեալն 'ի ձեռս աւազակաց և էղեալն կիսամահ ·

Այլ ձեր թողեալ զայս ա՟ծային առաջարկուիս, զկնի ոչընչի ընթանայք· Զկիթն ուտելով և զա՛սրն զգենլով · և զբեկեալն ո՛չ համարիք արժանի բժշկութե։ այլ կեղեքէք կրկին ևս կսկծեցուցանելով։ Այլ որոց օրինակ բարեաց լինել պա՛րտ էր, գայթակղութե լինելով պատճառ,

զանձինս և զընդ ձեռամբ
անկեալսն կորուսանէք:
Նաև որ զանձին կորուստ
անփոյթ առնիցէ, վասն
այլոց զինչ հոգ փոյթ
կուէ վարիցէ:
Ով հովիւք և հոգա
բարձուք քի հօտին.
ոչ լուայք ՚ի սողոմոնէ
որ ասէ, ‖հզօրք զօրաւոր
դատաստան ընկալցին.
այլ խոնարհագոյնն նե
րելի ողորմութե է ասէ:
Զի առաջնորդք և վե
րակացուք ոչ միայն զան
ձանց, այլ և զնոցա ընդ ե
լոցն հատուսցեն պա
տիժս պատուհասից ըստ
սխալանացն:
Նաև՝ որ մեծնե քան
զամ սխալանս, և առա
ւել ունիցի զդատապար
տութի յերկուց կողմանց:
Զի ձեռս վաղվաղակի
դնէք ՚ի վրս տգիտաց.
և զորոց ոչ գիտէք ըզ
կեանս վարուց. հակառակ
առաքելոյն զինելով,
‖կցորդ լինիք մեղացն
օտարաց: Յորժամ ասել

զախմոնեանն ախտ ախտա
նալոյն: Զոր թէ տե
ղեակ գոլով վարուց և
թէ ոչ, երկոքումբք տան
ջիք. և երկոքին կողմնք դ
դատապարտիք: ‖Սոտես
ցին ընտրեալքն տէ ար
ծաթով. և որք վս ագա
հուե կամ փառաց՝ գործ
վճարիցեն. և դատեսցին
տուօղքն և առօղքն:
Թէ առեր մամոնայ և
ձեռնադրեցեր զոք՝ զյու
դայեանն և զախմոնեանն
ախտացայք զախտ, ՚ի դա
տապարտութի անձանց.
‖զպարգևսն այ ընդ վա
ճառուք փակեալ:
Զարժանիսն զրկելով
՚ի շնորհացն, և զոչ ար
ժանիսն պատուելով:
Նաև դարձեալ՝ թէ և ոչ
առեր ինչ և զանարժան
ոք ձեռնադրեցեր, կըր
կին պատիժք պատուհա
սի եղիցին. զի գոնէ ոչ
վս ագահութե պատրե
ցար, այլ անմտութբ շոյտ
անփոյթ եղեր. յոչ արժա
նիսն զշնորհսն տալով:

Սրբոյ զգուշացարուք հոգւոք. և զգաստացարուք. և լերուք զուարթունք ՚ի գործ պաշտամանդ. լինելով ա̄ծասէր քան արծաթասէր:

Ո՛ ի‖ոչ օգնեսցեն ինչք ՚ի մեծի ատենին ասէ իմաստունն. այլ միայն արդարակշիռ լինիլն զփըրկանս շնորհէ ՚ի մահուն յաւիտենից:

Ո՛ արթի՛ք զարթի՛ք և առաւե՛լ ես զգաստացի՛ք. զի մի՛ լուիցէք ՚ի տ̄նէ ըզ սոսկալի բանն զայն եթէ ‖ահաւասիկ ես ի վ̄ր ձեր հովուացդ. և դատեցից զձեզ դատաստանաւ: Վա՜յ թէ՝ ‖փայտ որթուն այլ իմիք ոչ է պիտանացու. բայց զի ՚ի հուր այրեսցի:

Վա՜յ թէ՝ ‖աղն յորժամ անհամի, արտաքս ընկեցի և կոխեսցի յ̄մ̄ցնց: Վա՜յ թէ՝ ‖ել անօրէնութի՛ ՚ի ծերոց. թիւրութի՛ ՚ի քահանայից: Վա՜յ թէ՝ առաջնորդք միաբանեցին ՚ի չարիս հակառակ տ̄ն և օծելոյ նորա: և ‖բարկասցի տ̄ր վ̄յորկ. և կորընչիցիք ՚ի յուսոյն յաւիտենից: ‖Ո՛ ի թէ ՚ի կեանս այս միա՛յն յոյս ունիք լիցի, ողորմելի և ան յոյս կորնչի ո̄չ ասէ առաքեալն: Վա՜յ լսէ ՚ի տ̄նէ թէ ‖ընկալայք զբարիս անցաւոր կենօքս ՚ի կամաց ձերոց լրումն:

Որք արդարև վայի՛ են արժանի ըստ տ̄ն բանի:

Այլ վա՛յ է ինձ և եղուկ եմ ես. զի անձամբ զանձն իմ դ̄տպարտեցի. զայլս խրատելով և զիս ոչ ես: Ո՛ այլս ձաղելով՝ ես ՚ի նոյն յաւէժ դատանիմ: Ո՛ այլոց շիղ ականն տեսի, և զմեծագոյն գերանն իմ ոչ նըշմարեցի: Ո՛ այլս դատեցի, և զանձն իմ ոչ երբէք ՚ի բարիս կրթեցի: Բայց թէպ̄տ և այս այսպէս է և առաւե՛լ եղկելի եմք քան զա̄մ որք, այլ

որ

ողջամբ և է՛ կարողութն,
զարծաթ բանին արկա
նել պարտ է 'ի սեղանա
ւորս․ զի մի՛ եբր զքանքա
րաթաքոյց դատեցիմք։
Զի ժամանակս մեր
ձեալ է․ և սկիզբն լինե
լոյց է դատաստանի 'ի տա
նէ տն։ Յայտ է թէ 'ի
սրբութեցն սկիզբն լի
նիցի․ այսինքն յաջնոր
դաց, 'ի վերակացուաց,
'ի գիտնոց և յիմաստնոց։
'ի թագաւորաց, 'ի դա
տաւորաց և 'ի մեծամե
ծաց բանիւք և գոր
ծովք։

Այ աղաչեմ զամենե
սեան և փոխան պաղա
տիմ, դարձցուք առ տր
սրտի մտօք․ սիրով հե
զութե և խոնարհութե․
զի դարձցի առ մեզ տր
գթութբ և ողորմութբ։
Անխնեսցուք առ նա հա
նապազ երկարաձիգ ա
ղօթիւք․ և աղաչեսցուք
միշտ զերեսս նր 'ի դէպ
ժամանակի։ Այ զի մեծ
են մաղթանք հոգևորք

Ը

առ տն․ և կանխութն
յարաժամ աղօթից․ և
մեծի շնորհի արժանա
ցուցանեն զմարդ յոժմ
'ի մբ սրտէ լինիցին և
խոնարհ ոգւով։ Ոչ զի
տրունական է հրաման
յարաժամ կանխութե
միշտ և անդադար կար
դալ առնա։ Զի թէպտ
և այլոց առաքինութեց
ունիմք չափ և սահման,
այսինքն պահոց պնդու
թե և ճնշելոյ զմարմին
ըստ կարին՝ և զողորմութն
առնել ըստ գոյին և
ըստ ժամանակին։

Իսկ զպտուղ աղօթից
յամ ժամու պահանջիմք
յայ․ և յամ հասակի և
'ի դիպուածի։

Տղայոց բարուոք սնըն
դայեկ է աղօթքն․ և պա
հապան յելս և'ի մուտս։
Երիտասարդաց գործա
կից․ Ծերոց յոյս հաս
տատուն։ Քահանայից
պսակ պարծանաց։ Ժո
ղովրդոց պարիսպ ամրու
թե։ Զինուորաց վա

հան

Հան փրկութեան ։
Թագաւորաց ցնծութիւն ։
Իշխանաց ուղղութիւն ։
Դատաւորաց զգաստութիւն ։
Ճգնաւորաց մարտակից ։
Կուսանաց կենվարութիւն ։
Ողբաւորաց սփոփանք ։
Ներկրեցելոց հրճուանք
Նեղելոց անդորրութիւն ։
Խաղաղացելոց զգուշութիւն
Արանց գործակից ։
Կանանց տնակից ։
Ճանապարհորդաց ուղեկից ։
Նաւորդաց անջարկութիւն
Առողջաց խնդութիւն ։
Հիւանդաց մխիթարութիւն
Մեղուցելոց քաւութիւն ։
Արդարոց խնդութիւն ։
Ննջեցելոց թոշակ կենաց և յոյս բարեաց ։
Եւ զի՞նչ ևս ներբողեցից զարդխնաւորութիւն աղօթից ։ Հրեշտակաց դասակից առնէ. սրբոց քաղաքակից. սերովբէից կառաւակից ։ Ցանձր գործէ զմարդ այ և օթեվանս Երրորդութեան կազմէ ։ ‖ Ուր երկու կամ երեք ժողովին յանուն իմ ասաց տէրն, անդ եմ ես ՚ի մէջ նոցա ։ Եւ դարձեալ, ‖ որ զբանն իմ պահէ, ես և Հայր առ նմա եկեսցուք հանդերձ հոգւովն սրբով. և օթեվանս առ նմայն արասցուք ։

Աղէ հարց զարդարան զառաջինս . և աղօթիւք գտանես հաճոյացեալ այ ։ Եթէ զաբէլ ասես զառաջին արդարն, աղօթիւք նախ արդարացել և ապա զպատարագն ընդունելի մատուցանէր այ ։ Սէթ, Ենովս, Ենովք, Նոյ. աբրահամ, սահակ, յակոբ, մելքիսեդեկ, մովսէս, և ահարոն . ամենեքեան սոքա և այլ բարի գործօքն՝ և աղօթիւքն յաւէտ հաճոյ գտան այ ։ Դաւիթ ոչ միայն ՚ի մեղացն ուրիայ ազատէր, այլ և զմարգարէական շնորհն աղօթիւք յինքեն պահէր ։ Վաստակեցայ ասէ ՚ի հեծութեան իմում, լուացի զամ գիշեր զմահիճս իմ և արտասուօք

խմովք զանկողինս իմ թացի՛ : Պետրոս գլուխ առաքելոցն՝ երից ուրացութեցն զեղ և սպեղանի տիրապէս զաղօթսն զը տանէր : Ելաց ասէ դառնապ. և այնչափ սաստիկ մինչ զի արիւն ասի կաթեալ ընդ արտասուացն : Աղքատաւորն աղօթիւք արդարանայր և գեր՚ի վերոյ դատանէր փարիսեցւոյն : Կինն պոռնիկ յոլովից մեղաց թողութի աղօթիւք ընդունէր և կեայր հոգւով : ‖ Հաւատք քո կեցուցին ըզքեզ ասաց տէրն՝ ՚ի ձեռն աղօթից. Աւազակն միով բանիւ զմեղանսն յանձն առնէր և ՚ի քնէ յիշել հայցէր, և դրախտին ժառանգ լինէր : Նաև յուդաս եղկելին եթէ ճըշմարտիւ յաղօթս էր ապաւինեալ, թերևս ոչ էր այնպէս ՚ի կորուստ մատնեալ : Առաքեալքն աղօթիւք հանդիսացան : Արդարէքն հրաշալիք ցուցան : Մարտիրոսքն պսակաց արժանացան : Հայրապետքն ահարկուցուցան : Պօղոս և շիղայ ‖ զհիմունս բանտին շարժէին աղօթիւք . Պետրոս ‖ զանօթն կտաւի լի՛ հրաշիւք իջեալ տնէր : Եղիա ‖ հուր յերկնից իջուցանէր . և ‖ զմեռելն յարուցանէր : Եղիսէոս ‖ հանգոյն վարդապետին գործէր . և առաւել ևս գտանէր . ‖ զջուրսն երիքովի բժշկէր ‖ զիշխանն ասորի մաքրէր . ‖ զգէեղի գող՝ տանջէր . ‖ փայտին զերկաթ ՚ի ջրոց վերածէր և յօրինակ խաչին ներգործէր . և ‖ զգունդն ասորւոց կուրութբ կապէր հանգոյն բելիարայ և դիւաց նորա :

Ստեփաննոս նախասարկաւագ և առաջին վըկայ, ոչ միայն նշանս և արուեստս գործէր աղօթիւք, այլ և ‖ զերկինս փեռեկէր . և զորդի ընդ աջմէ հօր տեսանէր . և

զոգի իւր յաւէտ ՚ի նոյն յանձնէր։ ‖ Աղօթիւք և յմ̅ հանդիսանայր անկարօտն աղօթից և ընդունիչն մաղթանաց համայնից. զի զմեզ յորդորեսցէ ՚ի սէր սրբութեան աղօթից անձանձիր կալ միշտ և յարաժամ։

Աղօթք՝ պարիսպ ամրութեան. սիւն հաստատութե̅. հիմն հաւատոյ. խարիսխ յուսոյ. սանդուղք առ ա̅ծ ելից։ Աղօթք՝ պսակ պարծանաց. պատճառք փրկութե̅. առիթ բարեաց. մարզիչ համբերութե̅. ծանօթութի̅ ա̅ծպաշտութե̅. հոգւոյն ս̅բյ հրաւիրող։ և վկայէ ‖ Կուռնելիոս աղօթիւք զայս գտեալ և պայծառաց̅լ։ Աղօթք՝ երկիւղ սանդարամետականաց. հալածիչ դիւաց. բեկումն բելիարայ. կործանիչ բանսարկուին, և ա̅մ արկածից ն̅ր լուծիչ, և ամօթ կորըստեան։

Այլ քանզի գիտէ սատանայ եթէ մեծ շնորհ առնու մարդ յա̅յ ՚ի ժամ աղօթիցն, վ̅ն որոյ ջանայ ցնորել զմիտս մարդկան ՚ի ժամ աղօթիցն զի զրկեսցէ ՚ի շնորհացն զոր առնլոց է մարդ ՚ի մաքուր մտօք աղօթելն։

Ա̅յ և մեր զայս գիտելով, հանդիսասցուք հանապազ հակառակ նմին անզբօսղ կալ յաղօթս։ Այլ մաքրեսցուք զսիրտս մեր յա̅մ արկածից չարին ՚ի ժամուն յայնմիկ. և առանց բարկութե̅ և երկմտութե̅ միշտ աղօթեսցուք։ Այլ մանաւանդ ՚ի վ̅ր թշնամեաց աղօթեսցուք սրտի մտօք. զի ընդունելի լիցի և մե՛րն աղաչանք առ ա̅ծ։

Նաև ՚ի ժամ աղօթիցն զհուր սիրոյն ա̅յ ըստասցուք տիրապէս յանձինս մեր. կանխելով միշտ առ նա՛ պաղատանօք։ Թեթև համարելով զառօրեայ աշխատութիս առ մշտընջենա

ւոր

որ բարեացն վայելս։
Զարթուցո՛ւք զմիտս
մեր՝ 'ի հաճոյս կամացն
այ յամ ժամ. և առաքի
նասէր վարուք դաստիա
րակեսցուք զանձինս մեր
Մ՝ի՛ յառօրեայս և եթ
նայեսցուք. այլ յաւիտե
նականին միշտ ցանկաս
ցուք. և անտի՛ կենացն
յաւէտ պտղաբերեսցուք
Վաճառո՛րանէ կենցաղս
այս. և զոր ինչ վաճառէ
ոք աստ երկամբք անձին
զգործս վաստկոյ, զնո՛յն
գտանէ 'ի հանդերձելումն
պատրաստական անձին
եթէ բարի և եթէ չար։
Եկաք յաշխարհ և գը
նամք յաշխարհէս. և
գործքն զկնի մեր լիցին,
և 'ի մոռացօնս աստ կե
նացս լիցուք. և հոգք
հանդերձելոյն միայն նո
րոգի։ Սերմանեաց ոք
'ի մարմին, և հեշտացաւ
'ի վայելս մարմնականս.
փառաց հետևեցաւ, ըն
չից և ստացուածոց ծա
ռայեաց. հեղգութբ և

Ը

դատարկութբ զկեանս ան
ցոյց. որովայնին շուայ
տեալ, և մտօք միշտ զբօս
նեալ։ Յանց ամենայնի.
ապականեցաւ և յոչ ինչ
դարձաւ. և պատիժք պա
տուհասին կան և մնան
յաւիտեան։ Հուր բոր
բոքեալ, որդն եռացեալ,
և տարտարոս և խաւար
յո՛յժ սարսափելի։
Իսկ եթէ ոք զրկեաց
կամ գողացաւ, խա
բեաց կամ յափշտակեաց,
բազմապատիկ տոկոսեօք
հատուսցէ։ Մինչ զի 'ի
սպառիլ գործոյն՝ 'ի հա
ւատոյն ևս վրիպեսցի։
Զինչ ասեմ զմախա
ցողաց, զնախանձոտաց
և զատեցողաց, զդրդռո
ղաց և զվրէժառուաց.
որք՝ անբերելի աղէտից
հանդիպին։ Զի՛ ար
դարև իւրքչիւր գործք
բուսանին 'ի համաշխար
հական յարութեն եթէ
բարի և եթէ չար։
Ա՜յ գործունեայք՝ բա
րժանեացն ընկալցին

ոմն

ոմն պատիժ և ոմն պսակ։
Ահ՜ յայնժամ մեծ վիշտ
անդ տեսանի և սոսկալի
վտանգ դիպեսցի։ Զի
հարք և որդիք ՚ի միմեանց
բաժանին. և հարազատ
եղբարք որոշին. և մտե
րիմքն յոյժ հեռասցին,
և համասնունդքն ՚ի բաց
քեցեսցին. Զի ոչ փր
կէ եղբայր զեղբայր. և
ոչ հայր զորդի իւր զոր
ծնաւ. և ոչ կարէ գթալ
ոք ընտանի անձին իւրոյ։
Զի անաչառ է դատա
ւորն և իրաւացի է դա
տաստանն. Անդ սաստ
կագին ողբք երևեսցին
և աղաղակ անբաւ տի
րեսցէ. և ողորմագին
ձայնք յոյժ լսիցին ՚ի դա
տապարտելոցն անձանց.
Զի ոմն ՚ի հուր գեհե
նին մատնեսցի, ոմն ՚ի
տարտարոսն դատապար
տեսցի. Այլ ոմն որդանց
հրեղինաց կեր լիցի.
միւսն հրեղէն սրով միշտ
տանջեսցի։ Ահ՜ ամ̃ցուն
ըստ իւրաքանչիւր չափու

հատուսցի ըս̃ արժանոյն.
զի ահագին է ատեանն
այն. ահեղ և զարհուրե
լի է հրապարակն. և ան
պատկառ քննութի̃ իւրա
ւանցն։ ՚Ի թագաւորաց
ակն ոչ առնու. ՚ի քահա
նայից ոչ հարկի. մեծա
մեծաց պատիւ ոչ դնէ.
յալիս ծերոց ոչ գթայ։
Որք ոչ արարին ողոր
մութի̃, և ոչ գտանեն
անդ ողորմութիւն.
Որք զարծաթ առաւել
սիրեցին քան զք̃ս, և
զձիս և զջորիս և զշունս
ևս զարդարեցին. և զաղ
քատն անտես արարին,
Անդ դատեսցին ՚ի ք̃սէ
և ՚ի հուր գեհենին մա
շեսցին. բայց միայն ար
դարքն պսակին յարքայ
ութեանն ա̃յ.
Որոց լիցի ամենեցուն
մեզ հասանել Շնոր
հօքն ք̃ի Որ է օրհնեալ
ընդ հօր և հոգւոյն
ս̃բյ. այժմ և միշտ
և յաւիտեանս
յաւի՛՛.

Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղօթից Առաւօտեան Ժամուն. Որ կատարի 'ի դէմս Որդւոյն այ: Եւ ասի Լ ցայք առաւօտու. և այլն որ 'ի ցուցակին. և ապա Երգ երից մանկանցն:

Մովսէսի Քերթողահօր 'ի յերգս Երից Մանկանց.

Երեք մանկունքն օրինակէին մրդկային բնութեանս. և հնոց հրոյն՝ հանդերձեալ հրոյն: Իսկ զերգս երից մանկանցն հանապազ յառաւօտուն երգել յեկեղեցւոջ, զի ոչ նոքա գերեալք 'ի բաբելոնական բռնաւորէն 'ի հնոցն անկանէին, Նոյնպէս և մեք 'ի հնոցի կենցաղոյս գերեալք յաներեւոյթ բռնաւորէն, և ըմբռնեալք պէսպէս ախտիւք, և լուցեալք եղեալ յաւիտենական հրոյն, Աստանօր գոգցես ինն հրեշտակական ազդմամբ 'ի թառամեցուցանող քնոյն զարթուցեալք, աւուր աւուր ընդ առաւօտն զերգս երից մանկանցն 'ի բերան առեալ ասեմք, Օրհնեալ ես տր այ հարցն մերոց. օրհնեալ փառաւորեալ անուն քո յաւիտեան. Եւ ոչ նոքա 'ի փրկութիւն անձանց իւրեանց առ իւրեանց փրկիչն մատուցեալ, և ոչ առ երկինս 'ի հնոցէն 'ի վեր գոչէին, յորդորելով զամ արարածս 'ի փառաբանութիւն այ: Իսկ նմին օրինակի և մեք իբրև անդամք 'ի մարմնոյ քի և յոսկերաց քի, 'ի վր մեր և 'ի մեզ բերելով զգլուխն, վերագոչեալ աղաղակեմք առ ընդհանուր տեսակս արարածոց թէ, Օրհնեցէք

ցէ՛ք զամ գործք տն զտր։
Իբր զի ազատեալք 'ի մե
ղացն՝ և ազատութեանն
մերոյ հաղորդք լեալք
ամ բնութիւնք արարածոց,
հարկաւորին ամ իրօք և
նոքա ընդ մեզ օրհնել
և փառաւորել զած.
զայն՝ որ ազատէն զամե
նեսեան։ Բայց պա՛րտ է
նախ ապաշխարութբ 'ի
մեղացն արդարանալ, և
ապա՛ հրաման տալ արա
րածոց գալ 'ի փառաբա
նութիւն այ։ Նախ ասել
թէ, մեղա՛ք՝ անօրինեցա՛ք
յանցեաք։ Եւ ապա՛ հա
մարձակիլ և ասել թէ,
Օրհնեցէ՛ք զամ գործք
տն զտր։ Նախկին թէ,
Ողորմեա՛ ինձ ած ըստ
մեծի ողորմութե քում.
ըստ բազում գթութե
քում, քաւեա՛ զանօրէ
նութիս իմ. Առաւել
լուա՛ զիս յանօրէնութե
իմմէ. և 'ի մեղաց իմոց
սբ արա զիս։ Եւ ապա՛
համարձակիլ և ասել։
Օրհնեցէ՛ք զտր յերկնից

օրհնեցէ՛ք զնա 'ի բրձանց
Օրհնեցէ՛ք զնա ամ հրեշ
տակք նր. օրհնեցէ՛ք ըզ
նա ամ զօրութիք նր։

Ստեփաննոսի Սիւնեաց
Եպիսկոպոսի։

Արդ՝ տօնէ՛ եկեղե
ցի այ հանապազ
զփրկութի նախաստեղ
ծիցն զոր արար որդին
միածին։ Նա՛խ զարուին
'ի ձեռն քաղդէացւոցն
կործանման և երից ման
կանցն փառակցութեան
որդւոյն այ։ Բայց նախ
ասելոյ պատճառն զօրհ
նութի երից մանկանցն
քան զողորմեայցն ասմս,
Զի նախ զարուին յա
ռաջ բերէ զփրկանաւո
րութիւն. վս զի ա՛յրէ
գլուխ կնոջ։ Յետոյ և
զեդականին զազատութի.
ո՛չ ևս անօրէնութբ յղա
նալ և տրտմութբ ծնանիլ
որդիս յանէծս։ Ա՟ս զի
լուծաւ դատապարտու
թի, սրբու հոյ ածածնին
որդէծնութբն. և քանզի

բար

բարձաւ ած պատճառք
մահու որ յանիծից մը
տին, մարմնանալով որ
դւոյն այ ոն մերոյ յի
քի և մահուամբ և յա
րութե նորին, Ընդ նմին
եղաք յարուցելք՝ ի թագ
մանէ մեղաց՝ որք ընդ
նմա մեռաք մկրտութե։
Նա և համարձակիմ ասել
թէ ընդ աջմէ հօր նստաք
պսակելք։ Զայս տնէ
եկեղեցի մբ։ և յաղագս
այսպիսի երախտեաց որ
առ մարդն եղև յայ,
անդադար մատուցանէ
զյառաջադոյն ասացեալ
երդս երից մանկանցն և
զդաւթեան սաղմոսս։
Առաջինն յաղագս ադա
մայ որ քի՛ն եղև առ՝ ի
բժշկութի ազգի մրդկն։
Իսկ միւս ողորմեայն վս
սրբութեն և այի զորդէ
գրութի՝ ի մեզ ընդունիլ։
Այսու երկու խորհրդը
դածութեք՝ ի քս միացել
մարդն այ, անխառնարհե
լի կեայ՝ ի սրբութե։
Նու ած քա՛եայն, զխո

նարհութե պաղատանսն
հանապազօր Սրբեակ
միութեն մատուցանել
արժանէ ած քրիստոնէ
ից զկնի հարցին՝ ի դէմս
ադամայ։ և Ողորմեայն
՝ի դէմս և այի։

Նա՛ ապա Քարոզ չէնի ելից
Մանչանցն և Մաղբա
նայն։

Եկեալքս ամենե
քեան միաբանու
թե՝ ի մբ կաթո
ղիկէ և առաքելական ե
կեղեցի․ աղաչեսցուք
զմիածին որդին այ զտրն
մեր և զփրկիչն յս քս։

Մեծին Խոստովու։

Ոչ՛մ ոչ զայն իսկ դնէ
հիմն զաղաչեսցուքն,
այլ՝ զգալն միաբան յե
կեղեցին։ Թուի ինձ
յորդորել այսոք իւք ըղ
լսօղսն, զի առանց վր
հատելոյ՝ ի խնդրելոյն
տուրս յուսասցին։
Զի եթէ երկուք միա
բանք զինչ և խնդրեն

յայ

յո՜յ՝ տայ նոցա։ Որչափ
ապա բազմաց միաբանու
թեն ունկնդիր և տեօղ
հայցուածոցն լինիցի։
Կարծեմ թէ զմիաբա
նութն յայս սակս եդ,
զի զառաւելութի բազ
մաց միաբանելոյն՝ քան
զերկուցն ցուցանիցէ.
Իսկ զեկեղեցին յիշելով
զեւս լսելուն պատճառն
ցուցանէ։ Զի եթէ ՚ի
ձնունդն սողոմոն ՚ի տաճա
րին այ զիւրաքանչիւրոցն
հայցուածսն լսուլ և
առնուլ յուսայր։
Ապա դաւիթ ինքն գլխո
վին ՚ի տաճարին զլսել
խնդրուածոցն իւրոց
հայցէ, Ուր որ ասէ
ձայնի խնդրուածոց իմոց
յաղաչել ինձ առ քեզ.
՚ի համբառնալ ձեռաց
իմոց ՚ի տաճար սբ քո։
Ապա եսայի ասէ, Տես ՚ի
տաճարէ սբյ քումմէ և
՚ի փառաց քոց։ Ապա այն
զի՝ անդ սեղանն զանաս
նոց արիւնն մատուցա
նէր պատարագ. Ապա
թ

որչափ գերակայ է օգ
տութին որ ՚ի նորումն՝
՚ի տաճն այ զաղօթս մա
տուցանել առաջի նր։
Զորոյ վերայ արիւն ան
արատ գառինն այ դնի
պատարագ։ Վյսորիկ
և սբ կոչէ. զի սբյն այ է
բնակարան, և հրշտկաց
սբց բանակետղ։ և որ
դարոց կատարելոց տե
ղի՛ իջեվանի յերկնուստ
յերկիր երթ և եկուն։
Քանզի ՚ի սմա ամ իբաց
բարձեալ լինի կրճիմն.
և երկիրս ընդունի զերկ
նայինսն. և երկնայինքն
միանան ը երկրայինքս։
Ապա ննջեցել սբքն՝ ընդ
հաւատցլ կենդանիս.
եթէ հաւատամք եթէ
տուն այ և բնակարան է
եկեղեցի ‖ոպ և ինքն
իսկ ասաց։
Ապա զինչ է Կաթուղի
կէն։ Տիեզերական։
Զի ամ եկեղեցիք ուղ
ղափառաց որ ընդ տիե
զերս են՝ մի՛ են։ Սի քն
յամ եկեղեցիս է որ ըստ

ա

առաքելոցն հաւատոյ չի
նի • զոր և առաքելական
կոչեմք։ Որ զի թէ և
բաժանին՝ ըստ տեղեաց,
այլ ոչ եթէ ըստ ժողո
վրդոց։ Զի ՚ի ծագաց
մինչև ՚ի ծագս երկրի
ուր և հասանի ճըշմա
րիտ հաւատացեալն յե
կեղեցիս ուղղափառաց՝
իւր եկեղեցի է և ոչ որո
չէ զնա • ոչ աշխարհն և
ոչ լեզուոյն օտարութի։
այլ ընդունի որպէս մայր
՚ի գիրկս իւր սաստիկ սի
րով։ Եւ այսպէս ամենայն
ուրեք տիեզերական կո
չի վասն տիեզերաց հաւա
տացելոց զդրունս բանա
լոյ և զգիրկս սփռելոյ։
Եւ արդ՝ տես քանի՛ն
զուարեացն ունի լինիլ
առիթ։

Երկնայնոցն դարձեալ
առեմ սա է տեղի՝ հան
դերձ երկնաւոր թագա
ւորաւն։ Ազգակցաց
մերոց սրբոց ՚ի սմա ընդ
մէջ է խառնումն։
Ամենայն հաւատացելոց որ
յամենայն երկրի՝ սա է մայր։
Ահեղացն մերոց՝ և մերոց
ննջեցելոցն աստուած է
քաւութիւն։ Նուիրաց և
պատարագաց մերոց ա
ռաջի Աստուծոյ ա՛ստ լինի դրու
թիւն։ ՚Ի սմա զԱստուծոյ որդիա
նալն վերըստին ծընըն
դեամբըն ստանամք։
՚Ի սմա կերակրիմք զան
մահարար և զանապակա
նագործ կերակուրն ո
րով ընդ Քրիստոսի միանամք։
Սա է սանդուղք յերկ
րէ յերկինս վերելութեան։
Եւ եթէ զխաչելութիւն
Քրիստոսի և զգերեզմանն բաղ
ձամք տեսանել, ա՛ստ ըղ
փափագն լնումք։
Բանզի ուր պատարագի
Քրիստոս, ա՛նդ է խաչելութիւն։
Եւ ուր մարմինն սուրբ
առանց մարդկային նր
ոգւոյն ցուցանի, ա՛յն է
և գերեզման նորին։
Եւ ուր մեռելութիս
մեր կենդանանայ, անդ
հաւատամք կենդանու
թեան որդւոյն Աստուծոյ։
Զի թէ և մահու նշա
նակ

նմ՛կէ հացն և բաժակն,
այլ կենդանի և կենդա
նարար է։ զի ինքն ասաց,
‖ ա՛յսէ հացն կենդանի որ
յերկնից իջեալ է։
Արդ վա՛յ ինձ, և վա՛յ
այժմու ժամանակիս.
որ ըստ մարգարէին կան
խասացութեն օտարացաք
՚ի մօրէս. և յայս չափ
պարգևէ զմեզ օտարա
ցուցաք։ Ո՜ իթէ և ա՛յլ
ինչ չունէաք յանցումն,
այս միայն բաւական էր
մեղաւորս առնել զմեզ
Վ՛նզի և աստանօր մար
գարէս ոչ վ՟ այլ իրիք,
այլ վ՟ ՚ի հոգևոր մօրէս
օտարանալոյ կոչեաց մե
ղաւորս։ օտար եղեն ա՟է
մեղաւորք ՚ի մօրէ. խա
բեցան յարգանդէ, այս
ինքն յաւազանէն։
Քանզի վերին ՚ի շնոր
հէ՛ օտարացեալքն յեկե
ղեցւոյ. և ատեցեալ լի
նին իբրև զխորթսն վ՟
զնովաւ արհմրհանացն։
Ա՜ զի՛նչ է՝ խօսեցան
սուտ։ Ո՜ի ասեն, իբրև
սիրելի են յարկ.ք քո տր
զօրութեց. ցանկայ և
փափագէ անձն իմ ՚ի գա
ւիթս քո։ Ա՜ դարձեալ
ասեն, զմի խնդրեցի ՚ի
տնէ և զսոյն աղաչեմ
բնակել ինձ ՚ի տան տն
զամ աւուրս կենաց իմոց
Ա՜ դարձել թէ, ուրա
խացայ ես ոյք ասէին ցիս
՚ի տուն տն երթիցուք
մեք։ Ո՜ այս և որ սոցին
նման ասեն և մեծապէս
սրտեն. զի ախորժելի
համարին յառաջիկայս
ժողովել զժողովուրդն
այ, քան բնակել ՚ի տուն
նր. Ո՛հ գործոյն և ող
բումն գործելեացն։
Ա՛կեղեցիք այ խորթնա
ցեալք, և ժողովուրդք
՚ի նոցանէ քեցեալք։
Ըստ կամաց ուր և լաւ
ինքեանց հաշուեսցեն,
մինդ զեկեղեցւոյ ըզ
փառսն տան։ Ա՜ որ և՛ս
դժնդակն. զի ոչ այ,
այլ մարդոյ զնորայն սա
նին պաշտօն։ զի առ ա
ւագս դիւղից ՚ի պաշտօն

ժողովին։ ո՛չ ա̅յ, այլ ն̅ց
պաշտօն տանիլ. ո̅պ թէ
գերագոյն ն̅ջ քան զմ̅ծ
իցեն։ զա̅յ տամբքն զանց
արարեալ, զնոցա՛ տունսն
նախամեծար առնեն։
Որոց 'ի դէպ էր ասել
զտ̅րունական բանսն,
‖ Երթա՛յք տո՛ւք զկայսերն
կայսեր, և զա̅յն ա̅յ։
Թ. է որ ինչ աւագացն
ա՛նկ է պատուոյ, զայն յա
ւագացն տարայք տունս։
և դուք զպաշտօնն ա̅յ՝
յա̅յն պաշտեցէք տան։
Մարգարէին հաւանել
թէ, ա՛ստ օրհնեցէք ա̅մ
ծառայք տ̅ն զտ̅ր։
Թ. էպէտ և թագաւո՛ր
էր, գիշերին երթեալ 'ի
տուն տ̅ն՝ և այլոց ձայնա
տու լեալ հրամայէ, թէ
ծառայէ՛ք ասէ տ̅ն, առ
տ̅րն ձեր եկա՛յք և 'ի
տուն տ̅ն ձերոյ. և մի՛
պատճառէք գիշերաւ.
այլ՝ 'ի գիշերի՛ համբար
ձէք զձեռս ձեր 'ի սրբ
բութ̅ի և օրհնեցէ՛ք զտ̅ր։
Եթէ ծառա՛յ էք տ̅ն,

մի՛ ընդ դիմանայք կոչ
ման տ̅ն ձերոյ։ Ապա
եթէ կոչէ և ո՛չ գայք,
չէք նորա ծառայք։
Մարգարէի՛ն կոչէ ա̅ծ,
և դու չանսաս. ապա ու
րեմն և պաշտօն կոչողին
առ 'ի քէն չէ՛ հաճելի.
եթէ‖ ունկնդրութ̅ի լաւէ
քան զպատարագ։
'Ի վե̅ր ա̅մ պատճառացս
զոր ա̅ցաք վ̅ս քարոզիս
բանի, իմանալի է և այս։
զի 'ի բանս հայեցեալ որ
ասէ զգալն 'ի ս̅ր եկեղե
ցի, իմասցուք թէ չէ՛ր
հնար առ̅աջնորդացն յայլ
տեղիս համարձակիլ 'ի
պաշտօնն միաբանութե,
բայց միայն 'ի ս̅ր եկե
ղեցիս։
Աղաչեսցուք զմիածին
որդին ա̅յ զտ̅րն մեր և
զփրկիչն յ̅ս ք̅ս. որ էջ
փառօք հօր 'ի մէջ հնո
ցին և փրկեաց զերիս
մանկունսն 'ի քաղդէա
ցւոց անտի։
Քանզի չորս ետես Նա
բուգոդոնոսոր. և ասէ,

ոչ

Ոչ երիս արս արկաք 'ի
հնոցն, և ես չորս տեսա
նեմ. և տեսիլ չորրորդին
նման է որդւոյն այ.
Սոյն այսու իսկ յորդորէ
քարոզին բան թէ՝ նոյն
ինքն որդին այ միածին
տէրն մեր որ փրկեաց 'ի
մոլորութենէ զմեզ, նա է
որ յայնժամ ընդ աշարի
անան իջեալ եկաց 'ի հը
նոցին. և այժմ առ մեզ.
Ո ի թէ ուր երկու կամ
երեք ժողովեալ յանուն
իմ, անդ լինիմ և նա 'ի մէջ
նոցա. ապա որչափ ևս ա
ռաւել ուր միաբանութ
ժողովուրդքս իցեն 'ի
տուն այ՝ լինիցի 'ի նմա.
Նախանձեցուք ասէ զնա
այնպէս խոստովանութ
և պաղատանօք ոպ ման
կունքն 'ի հնոցին. զի որ
յայնժամ պահեաց զնս
'ի հրոյն, պահեսցէ և
զմեզ 'ի մեղաց և 'ի ցան
կութենէ աշխարհիս։
Վոյ և ասէ։
Լուսաւոր և սբ պա
հեսցէ զմիտս մեր. զի մի'

երբէք խաբեսցուք մեք
'ի մեղաց և 'ի ցանկութէ
աշխարհիս։
Մ մենյն նետք հրեղէնք
սատանայի՝ խաւարելոցն
ազդեն. Իսկ լուսաւո
րելոցն մտօք՝ անզօրք են
ըստ սաղմոսողին, ոչ եր
կիցես յերկիւղէ գիշե
րի, և ոչ 'ի նետէ որ թռչ
չի 'ի տուէ. Քանզի թէ
արեգակն արդարութե
ծագեալ տիւ առնէ քոց
մտացդ, աներկիւղ մնա
ցես յամ նետից. զի այն
իր 'ի խաւարի' շրջի. յոր
ժամ խաւարաւ դիւին
դայթակղին, և աւուր
հրեշակի լոյս զխաւարն
զայն կարծեն. զփափ
կութ աշխարհիս, և ըզ
ցանկութիւն մեղաց.
Մյնր աղաղաւ խրատէ
խնդրել զլոյսն ածային,
և զսրբութի և զպատա
կութ մտաց. զի մի' իբրև
լուսով խաբեսցուք մե
ղօք և ցանկութ աշխար
հիս. Նարեցին ասէ զա
ղեղունն իւրեանց յերա

դառ

դառնութն. ձգել ընդ դաղտնիս յայնոսիկ որ ուղիղ են սրտիւք, յանկարծակի ձգեսցեն 'ի նս։ Զի զերսն դառնութե և զխաւարի՝ իբրև զքաղցու և զլուսոյ ինչ դան ձգել արկանել 'ի սիրտն. այլ ուղիղքն սըրտիւք ո՛չ երկիցեն թէ յանկարծ և յանդէտս ձրգի. քանզի լոյսն որ յուղիղ սրտին է, չոք խաբիլ. այլ ծանուցանէ զդառնն դառն՝ և զխաւարն խաւար. և անպատիր մնացեալ լինի.

Արժանի՛ եղիցուք պահել զպատուիրանս նորա։

Այս է ճշմարիտ և անխաբ լոյսն։ Պատուիրանք տն լո՛յս են ասէ և լոյս տան աչաց. առ 'ի տեսանել զնետս բանսարկուին և խոյս տալ 'ի չարէն։ Եւ փոխարէնս զոր գըտանեմք պահելով զպատուիրանն, աստ զանպատիր և զանմոլար կենս, և անդ զպսակն անանց լուսոյն և անվախճան կենացն։ Որպ և յարէ 'ի նոյն։

Առնուլ զպսակն լուսոյ և կենաց 'ի յանձինս մեր զոր խոստացաւ սիրելեաց իւրոց։

Քանի՞օն է երանութիս այս. աստ 'ի լոյս՝ անդ 'ի պսակն։ Եւ որ մեծն է քան զամ՝ սիրելի այ լինիլ. որ և 'ի տանջանս քաղցր է և անզուգական փառք սիրելն 'ի նմանէ, թո՛ղ թէ 'ի լուսոյ և 'ի կենաց պսակն. Եւ զի մի՝ թերահաւատ այսուիկ լինիցի՝ դնէ առաջի զմեծագոյն յոյսն զճշմարտութն այ. որոյ՝ ստուի 'ի խոստմունսն ո՛չ գոյ, զի ստոյգ և ճշմարիտ է։ վսյորիկ ասէ։

Զոր խոստացաւ տալ սիրելեաց իւրոց ճըշմարիտն ած։ Եւ ապա յաղօթս փակէ զբանն, Յս քս տր մեր կեցո՛ և ողորմեա՛։

Զնոյնն ասեն և ժողովուրդն՝ կեցո՛ տր։

Ապա ասէ գլխաւոր եկեղեցւոյն։

Ցօղեա՛ տր զցօղ ողորմութե քո 'ի մեղուցեալ անձինս մեր․ շիջո՛ զբոց հնոցի յանցանաց մերոց։

Քանզի խրատեաց քարոզն աղաչել փրկել 'ի մեղաց և 'ի ցանկութե աշխարհիս։ Ըստ այնմ մի անձն և մի սիրտ ժողովրդեանս լեալ, միով լեզուաւ իբրև ամենեքումբք ընդ այ խօսեցլ լինի։ Զնոց՝ զաշխարհիս ցանկութի իմացեալ, և բոց զմեղաց շրջակայութին, մաղթեն, որպ 'ի հընոցն՝ և 'ի մեզ ցօղել զողորմութեանն զցօղ։ Քանզի ասէին նոքա, արա՛ առ մեզ ըստ ողորմութե քում․ փրկեա՛ զմեզ վս սքանչելեաց քոց։ Երկու իրօք փրկութի խնդրեն․ ողորմութբ՝ և վս այ սքանչելեացն։

Թէպէտ և վս այ 'ի հուր ընկեցեալ լինէին, բայց ոչ ըստ արժանեաց՝ այլ ըստ ողորմութե ապրիլ մաղթէին։ Այլ զայն ոչ զիւրեանց կամելով կենս, այլ վս սքանչելեաց քոց ասէին։ այսինքն զի սքանչելիքն զոր ցուցեր 'ի սկզբանէ, և զոր յեգիպտոս և 'ի կարմիր ծովուն և զոր յերկիրն պարգեւաց արարեր զօրութս, այսու փրկութբս այնք ամ հաւատարիմք լիցին։ Զի աչօք զայս տեսցեն և զոր ականջօք 'ի գրոց լուեալ իցեն՝ հաւատասցեն։ Այլ 'ի վր այսորիկ երրորդ ևս յաւելուն պատճառ, Այլ փառաւորեսցի ասէ տր անուն քո յաւիտեան։

Զի և որ այժմ ասէ և որ զկնի գալոց են յաւիտեան, քո՛յ փրկեալս զմեզ լուեալ, փառաւո՛ր արասցեն զանուն քո յաւիտեան։ Այլ փրկելովդ՝ զամ արարածս յօրհնութի

կո

կոչեալ և ասացեալ Թէ՝
օրհնեցէ՛ք և բարձր արարէք
զնա։ Ո՛չ միայն այժմ,
այլ և յաւիտեան։
Առ յոր սակս։ Զի
փրկեաց զմեզ ’ի հնոցէ
և ’ի միջոյ բոցբոցեալ
բոցոյն և ’ի հրոյ։
Առ ասացեալ բանս գո
հութեան, ամ պաշտօնէիցն
հայնատու լեալ՝ յօրհնու
Թեն յայն զբանն գլխա
ւորեն։ Զի քաղցր է
զի յաւիտենն է ողորմու
Թի նր։ Ո՛չ ասէ զի ար
ժանի էաք մեք, այլ զի
քաղցր է և յաւիտեան
ողորմած։ Առ եկեղե
ցիքն զայսպիսի խոնար
հութի ուսեալ՝ վս ողոր
մութե խնդրեն շիջու
ցանել զհուր մեղացն
որ տոչորէ զբնութիւնս
մարդկան։ Յասելն,
Յօղեա՛ տր զցօղ ողոր
մութե քոյ ’ի մեղու
ցեալ անձինս մեր։ և շի
ջո՛ զբոց հնոցի յանցանաց
մերոց։ Ապա յաւելու, և
փրկեա՛ զմեզ ’ի յաւիտե
Թ

նախկան հրոյն։
Ո՛չ միայն աստ՝ ասէ,
այլ և ’ի հանդերձե
լումն յայնմ յաւիտենկն
հրոյն փրկեա՛։ այսինքն
’ի մշտնջենաւորէն։
Թէ աստ ’ի մեղաց բո
ցոյն ապրիմք, ապա և
անդ յանշէջ և յանս
պառ հրոյն։
Առ արա՛ արժանի ընդ
երիս մանկունսն օրհ
նել զամենատր զԱրրոր
դութիդ։
Զի ոպ նոքա ’ի հնոցին
ապրեալք՝ օրհներգուք
քեզ եղեն, նոյնպ և մեք
աստ ’ի մեղացն հրոյ, և
անդ ’ի գեհենէն զեր
ծեալք, օրհնութի և գո
հութի և փառս մատուս
ցուք քեզ։ այժմ և միշտ
և յաւիտ"։
Խաչ ’ի կիւրակէին այսպէս ասա
փառօք ասէ։
Հզօր ամենակարօղ
և տր։
Զօր և ամենակրօղ է,
վասն զի յաղթեաց մա
հուամբ մահու։ և խոր

տա

տակեաց զդրունս դը
ժոխոց, և եհան զարդա
րեալսն 'ի նմանէ։ Որդ՟
իջանելովն 'ի ներքսն՝ ըզ
մանկունսն ապրեցոյց։
Նոյնպ՟ և 'ի դժոխս իջա
նելով՝ զմարդկային բնու
թիւնս 'ի մահուանէ 'ի
կեանս վերածեաց։ և
վ՟ն այսորիկ՝ նմա փառք
իշխանութի՟ և պատիւ.
այժմ և''։

Յովհաննու Օձնեցւոյ վ՟ն Միաշաբաթին։

Իսկ միաշաբաթի ա
ւուր առաւօտու
աղօթքն՝ ոչ ըստ
այլոց խորհրդեանն կար
գեալ են։ Քանզի զկնի
հարցինն մեծացուցէ՝
ասեն։ Ա՟ զի հարկա
ւոր համարիմ այնմ որ
զյարութին քի՟ պատմէ,
ընդ նմին և զծնունդն
յիշել և զգերեզմանն։
Զի թէ չէր ծնեալ,
և թաղեալ իսկ ոչ։
Եւ եթէ չէր թաղեալ,
և յառնել իսկ անհնարէր.
Արդ՝ զկոյսն յիշելով,
զթաղումն հաստատեաց։
Եւ զգերեզմանն յիշե
լով, զյարութիւն հաւա
տարմացուցանէ։ քանզի
մինչ չև ևս զաւ՟տրանն
կարդացեալ, դեռ ևս 'ի
թաղման փարկանելով
զտ՟րն՝ արտաքուստ 'ի
ներքս 'ի գերեզմանն ա
ղաղակեն ողբերգական
ձայնիւ եթէ, Արի՛ տ՟ր
օգնեա մեզ և փրկեա ըզ
մեզ վ՟ն անուան քո։
Զի խոնարհ եղեն մին
չև 'ի հող անձինք մեր.
և յերկիր կցեցան մէջք
մեր։ Եւ լսեն պատաս
խանի աւետեաց 'ի մար
գարէէն եթէ, Թագա
ւորեսցէ տ՟ր յաւիտեան
ա՟ծ քո սիօն յազգէ մին
չև յազգ։ Եւ թէ, պա
հէ զճշմարտութի՟ յաւի
տեան. և առնէ իրաւունս
զրկելոց։ Բանայ զաչս
կուրաց, և կանգնէ ըզ
գլորեալս տ՟ր։ Եւ յաւե
տարանին յարուցեալ 'ի
մեռելոց՝ կատարէ զխոստ

մունս ‖ անետեաց մար
գարէին։ Եւ անդէն ա
նետարանական բանիցն
ընդ դէմ բերեն թէ,
՚Ի գիշերի համբարձէք
զձեռս ձեր ՚ի սրբութի
և օրհնեցէք զտր։ Որ ը
նա աղօթից մերոց, և
յարուցեալ ՚ի մեռելոց
փրկեաց զմեզ։ Թագաւո
րելով համաշխարհական
՚ի վր ամ տիեզերաց։
Իսկ գիշեր՝ ո՛չ եթէ ըղ
ժամանակն ասաց, այլ
զհրէակին զանհաւատու
թիւնն առակէ ըստ ե
սայեայ պանծալի մար
գարէութեանն եթէ,
‖ ՚Ի գիշերաց կանխէ հո
գի իմ առաւօտ առնել
առ քեզ այ. Եւ ապա
յայլ անուրց կարգն ե
լանեն։ Եւ յետ որ յերկ
նիցին՝ փառք ՚ի բրձունս
Եւ զկնի եղիցի ասեն.
որ նկարագրէ զխրհուրդ
իմաստից աշակերտաց տն։
Որ յետ յարութե տն տե
սին յարուցեալ ՚ի մեռե
լոց. և ուրախութբ հան

դիպէին ՚ի նահատակութեն
իւրեանց ՚ի տիեզերական
ժողովուն։ Որպ և գրեալ է
‖ ՚ի պատմութե անետարա
նին. և ‖ ՚ի պրակս առա
քելոցն։

Քարոզ շնչի Մեծացուսցէին, Մէ ածածին։ Եւ աղօթք Ընկալ տր։ Իսկ ՚ի Սրբոչէի շնչի Մեծացուսցէին ղոյս տաեն։

Լս որք տեղւոյս չէ
նուն, և բարեկար
գութն ուխտիս
զտր աղ՚՚։

Մէ տեղի ասէ եկեղե
ցւոյն։ Շինութի է ժո
ղովրդոցն յաճախութի,
և որ ՚ի ժողովրդոցն ուղ
ղութիւնք ըստ խրատու
գրոց սրբոց։ Ո՛ որ և
՚ի պօղոսէ ուսանիմք տալ
այ ‖ զառաքեալս և զմար
գարէս և զաետրանիչս,
զհովիւս և զվարդպտս.
՚ի հաստատութի սբց.
՚ի գործ պաշտաման. ՚ի
շինուած մարմնոյն քի։
Եւ սբս կոչեաց զհաւա

տա

տացեալսն։ Նոյնպէս և մարմին քո․ որ շինի պաշտօնէիւքն ա՟յ որ խորանէն զնո՟ յուղիղ վարս։

Դարձեալ ասէ, ‖ իւրաքանչիւր ոք 'ի մէնջ ընկերին հաճոյասցի 'ի բարիս վ՟ շինութեան։

Եւ երբ զընտրութիս վ՟ լեզուօք օտարօք խօսելոյ արար, ոչ ինչ օգուտ կայ ասէ ‖ զի եկեղեցին շինութիւն առնուցու։

Այս յոյժ կարևոր շինութիւն է որ 'ի խորանուց գրոց ս՟րբց լինի եկեղեցւոյն ա՟յ։ Եւ աղօթելի է նախ վ՟ սորա, և ապա վ՟ յաճախումն ժողովրդոց։ Իսկ ուխտս ասէ՝ ըստ որ քահանայականին վիճակեալ են։ Վ՟ սորոյ առաւել աղօթելի է բարի կարգօք քաղաքավարելոյ։ Որք եթէ 'ի բարեկարգութենէն սխալեսցին, ըզ բոլոր ժողովուրդն կորուսանեն։ Ո՟պ ակն որ չար է, զա՟մ մարմինն 'ի խաւարի է։

Արդ լորատէ՛ քարոզն՝ վ՟ եկեղեցւոյ շինութե՟ և վ՟ ժառանգաւորաց եկեղեցւոյ բարեկարգութեան զո՟ր աղաչել։

Այսպէս գլխաւորելով զսա՝ և զտունսն որ զկընի՝ թէ զո՟ր աղ՛՛։

Վ՟ ժողովրդենս որք մտանեն ընդ դրունս սորա՝ զո՟ր աղ՛՛։

Զի մի՛ ոք կորիցէ 'ի հօտէս, և արտաքս քան զփարախս զայս ելեալ գազանակուր լինիցի։ Այլ զի ուր և երթիցէ, բարի և քաջ հովիւն քս՟ ակն իվ՟ կալցի․ անվնաս պ՟հեսցէ և աստէն 'ի փարախս հաւաքեսցէ։

Յայսմ վայրի հարցից զայնոսիկ որ յաւելեալ տանցս առնեն։ Որ են այն պաշտօնեայքն՝ վ՟ որոց աղօթիցս խնդիր են։

Հրամայեաց խնդրել զեկեղեցւոյն 'ի խաղաղութե՟ և 'ի հաստատութե՟ շինիլ․ և եկեղեցականացն բարեկրօն լինել․ և ժողո

վր

վըրդեանն փրկիլ։ Մարդ ո՞ր է որ ողիշն է յայսցանէ և պաշտօնէյ կոչի։ Բայց զի զուխտն ո՛չ կարացլ գիտել եթէ ո՛յք են, և բնաւ խակ միտ բանին ո՛չ եղեալ, համարեցաւ որ զայն յաւել՝ 'ի զրկման զվիճակաւորսն. և զայն՝ պաշտօնէից անուամբ կարգեաց։

Մտ զի ընդունելով զխնդրուածս սրտից միաբանելոցս։

Զի միաբանեալ եմք ասէ 'ի խնդրուածս, աղաչեսցուք տալ ըղ խնդրուածս զոր խնդրեմքս։

Պարձեալ ասեմ, պաշտօնէիցն այն զոր նոքայն ասեն, չե՛ն միաբանեալ սրտից հայցուածքն ընդ այլսն. զի ուրոյն նոցայն յիշէին խնդրուածքն. Յա՛յտ է թէ յո՛յժ տըգիտի՛է յաւելուածն։ 'Ի վր ապա բերէ՛ թէ, գթասցի և ողորմեսցի։ Տեսանէս զշահ սրտից Թ. միաբանելոց. 'ի գութ և յողորմութի ասէ ածէ՛ զած ընդունիլ զհայցուածսն։ Այս աւարտեն և զայս և ս 'ի գոհութի տն այ և փրկչին մերոյ յի քի։

Քարոզ չէնի Իւղաբերից Աւետարանին։

Զուարճացեալքս ամենեքեն աւետեօք յարութեան մերոյ և փրկչին յի քի։

Յաւետարանէ՛ ասէ զաւետիս յարութեն քի լսելով որ տրն է և փրկիչն մեր՝ զուարճացեալ եղաք. Յո՛ր սակս՝ Նախ՝ զի տր մեր է և փրկիչ որ յարեաւն։ Երկրորդ՝ զի այնմ ծննդեանն որ 'ի յարութեն մարմնոց մերոց լինելոց է՝ պտուղ՝ նաև անդրանիկ եղև. Ա՛յր աղագաւ ասէ ո՛չ զուարճանամք միայն, այլ և մեծաւ ուրախութեամբ. Զի եթէ ամուլ արգնդ երկ

երկրի որ զսերմանեալ
մարմինս մարդկան ընկա
լաւ և անծնունդ կայր
առ 'ի յարութե̃ն պտուղ,
ծնընդական եղև արդ-
զտրունական մարմինն
զանապականն ծնանելով
որ անապականութե̃ մերոյ
եղև ծնունդ անդրանիկ
Ապա յայտ է թէ ամ̃այ
արգանդին բանալով՝
չէք արգել ա̃մ մարդկն
առ վերստին ծնունդ յա
րութեն. Նա զինչ օրի
նակ եղև այսմ շնորհի
որ յարեաւն ասէ 'ի
մեռելոց.

Խորտակեաց ասէ ըզ
դրունս դժոխոց և ելոյծ
զբռնութի̃ մահու.
Յանցեաւ ադամ և ըզ
մահ տիրեցոյց իւքեն
և որոց յիւրմէն. և բնա
կեցաւ մահ 'ի մարդիկ.
Նա որպէս դրամբք և
նրգովք արգելեալ էր
մարդս 'ի կենդանութէ,
և բարձեալ էր յոյս մար
մնոց նորոգման՝ և հո
գւոց 'ի նս̃ դարձման.

Ժ

Ո՛չ ի թէ և եղեն արդ̃րք
և ս̃բք, այլ ո՛չ բնաւ էին
անմեղք. վասն այնորիկ
ո՛չ զիւրեանց և ոչ զայլ
մարդկան զօրեցին բառ
նալ զմահ. Յաղ̃ս որոյ
պէտք եղեն անբիծ ա
րեանն առ 'ի քաւութին
ադամայ և ծննդոց նր̃.
և մեռանելոյ անարատ
մրմնոյն քի̃ որով մեռաւ
մահ. Նա զարգելումն
մարդկային հոգւոց 'ի
մարմնոց՝ խափանեաց մե
ռելութին քի̃՝ և ոգւոյ
նր̃ առ ոգիս մարդկան
գնացումն. Որ և վերա
ծեաց զնս̃ ընդ իւր, և
անխափան գործեաց ըզ
մուտ անդրէն իւրաքան
չիւր ոգւոց յանձնիւր
մարմինս. Քանզի որպ̃
յանցանքն ադ̃մայ զմահ
եմոյծ, այսպէս և արդա
րութին քի̃ զկեանս շնոր
հեաց. Որպ̃ ասէ առաքել
եթէ, ‖ որպ̃ միոյն յանցա
նօք յա̃մ մարդիկ դատա
պարտութի̃, նոյնպէս և
միոյն արդարութբ̃ յա̃մ

մար

մարդիկ արդարութ՟ կե
նաց։ Նա՛ դարձել թէ,
‖որպ՟ թգ՟աւորեցին մեղք
՚ի մահու անդ, նոյնպէս
և շնորհքն թագաւորես
ցեն ՚ի կեանսն յաւիտե
նից ՚ի ձեռն տ՟ն մերոյ
յի՟ քի՟։ Նա՛ զի կեանս
յաւիտենականս շնորհե
ցաւ մեզ. քի՟ յարութե՟ն,
յայն սակս ասէ քա
րոզն։
Նա՛ ետ յոյս հաստա
տուն վերստին նորոգ
ման կենդանութե՟ ա՟մ
մարդկան։
Հաստատուն՝ ասէ, որ է
անսուտ։ Նա՛ տե՛ս՝ զի ո՛չ
վն՟ աստի ինչ իրացս է
տուեալ յոյսն, այլ վն՟
հանդերձելոցն։ զի ՚ի նո
րոգումն յաւիտենից կե
նացն է յոյսն։ Նա ասէ
յոյս հաստատուն։
Որպիսի ինչ։ Վերստին
նորոգման ա՟մ մարդկան։
Վերստին՝ թէ միւսան
գամ։ Իսկ նորոգելն՝
զնացեալն՝ և զապկ՟նեալ
մարմնոց նորոգանալն ա

նապականութ՟ ցուցանէ։
Նա՛ զի՝ վն՟ այսպիսի պար
գևիս գոհանալ խրա
տեաց։
Խնդրեսցուք ՚ի փրկչէն
մերմէ յէ՟ քէ՟ որ փրր
կեացն զմեզ ՚ի մահուա
նէ։
Նա՛ զի՛նչ է զոր խնդրել
հրամանն տայ։
Ո՛չ ի արժանաւոր արաս
ցէ յարութե՟ն իւրում
կերպարանակից առնել
զմարմին խոնարհութե՟
մերոյ ըստ նմանութեան
մարմնոյ փառաց
իւրոյ։
Տե՛ս զո՛րպիսի պարգև
խնդրել վստահացու
ցանէ․ այնպէս զմեր խո
նարհ մարմինս փառաւո
րել, որպ՟ զտէրունական
մարմինն։ Քանզի ՚ի սոյն
յայս առաքեալն պօղոս
յու՟ցոյց ասելովն եթէ՝
‖նորոգեսցէ զմարմին խո
նարհութե՟ մերոյ կերպա
րանակից լինել մարմնոյ
փառաց իւրոյ։ Սոյնպ՟
և պետրոս ‖հանդերձել

փա

փառացն յայտնելոյ հա
ղո՛րդս զմեզ ասաց։
Ե՞ւ յովհաննէս ասէ թէ
յորժամ նա՛ յայտնեսցի
այսինքն ք՟ս, նման նմա՛
լինելոց եմք։ Ո՛վ մեծի
պարգեւիս։ Եթէ ոք ու
նիցի իմացումն, խնայել
յինչս կամ յանձն մաքր
թիցի՝ այսպիսի ունելով
յոյս։ Եւ յարէ 'ի նոյն
աղաչանս։
Ամենակալ տ՟ր ա՟ծ մեր
կեցո՛ եւ ողորմեա՛ մեզ։
Զսոյն զայս հայցելով
յամենակալ տ՟նէն եւ յա
մենակարող, զայս ապա
եւ միաբան հայցեն՝ զկե
ցո՛ տ՟րն ասելով։

Ս՟ողբանք։

Ամենապայծառ եւ
ճշմարիտ յարու
թեանն քո տ՟յ
մերոյ։
Զի ո՛չ եթէ առաքե
լոցն միայն, այլ եւ որ ա՛յլ
եւս ընտրեալքն էին յետ
յարո՛ւթե տ՟ն համայն շնոր
հօքն որ տո՛ւան առաքե

լոցն՝ եւ նոքօք աշխարհի,
ամենեցուն պայծառ եւ
ճշմարիտ քո՟ յարութ՟ին
երեւեցաւ։ Յարութեն
քո՟ տ՟յ մերոյ վայելէ փ՟ռք
իշխանութի՟ եւ պատիւ։
այժմ եւ՚՚։

Քարոզ շ՟նի Ուրբ
Դայ՟ին։

Ե՜ւ նախ առաջին
զայս կ՚րեւոր հա
մարիմ ուսանիլ
թէ զի՛նչ աղագաւ այլ
քարոզքն ընդ ժողովր
դեանն խօսին, իսկ սա՛
ըստ աղօթիցն կերպի ե՟
տ՟յ խօսս ունի։ Եւ ո՛չ
սա՛ միայն, այլ եւ որ 'ի
պատարագին յետ յիշա
տակացն քարոզն է, եւ որ
յերեկոյին ժամուն յետ
ճրագացն օրհնութե։ երե
քին առաջ ընդ ա՟ծ խօ
սին. զորս այսպէս իմա
նալի է։ Զի գոհութիք
շնորհակալութե՝ տ՟յ մա
տուցանին։ մին վ՟ս 'ի դի
շերին խաղաղութե՟ մ՟նա
լոյ եւ յառաւօտին հասա
նե

նելոյ փառաբանութի՛։
Եւ միւսն՝ վս ՚ի տունըն
ջեանն և յերեկոյին փա
ռաբանութի խաղաղութե
գալոյ։
Իսկ որ ՚ի պատրգին է
զայնմանէ գոհանայ և
շնորհակալէ, զի այնպիսի
մեզ պարգևեցաւ պա
տարագ և զենումն։
Վասն այնորիկ բարձր
ձայնիւ սրկաւագն ասէ.
ով զի ամ ժողովուրդքն
հաղորդեցին գոհուեցն
և մաղթանացն։ Այլեն
յոլովք որ առ ծուլութե
շուլթափեալք թողուն
զքարոզս զայս, և յարէն
յիրեարս զողորմեայն և
զՏր յերկնիցն՝ և երկուս
մեծամեծս առնեն վը
նասս։ Մի՛ զայն, զի զո
ղորմեայն փառս տալով
չառարտեն ով կարգաւո
րութին է։ Եւ միւսն՝ զի
զփառատրութին որ ՚ի բո
լոր ժողովրդենէն առ
ՏԷ Երրորդութին՝ ՚իբաց
հատանեն. ով թէ ամփ
իվր բերանոյ եդեալ ամ
ժողովրդեանն, զի մի՛
փառաւորեսցի ՏԷ Երրոր
դութին ՚ի ժողովրդոցն։
Պարձեալ՝ զի որ վս դի
շերոյն պահպանութե է
շնորհակալութին փառա
տրութե, զայն մի՛ մատու
ցեն այ։ Եւ վս էր զայս
չար դևն իմացաւ։
Գիտէ թէ որ վս անցե
լոցն խաղաղութե շնոր
հակալ լինի, և յառաջի
կայսն պահպանութի դը
տանէ. վս այնր՝ գիշերոյ
պահպանութե անշնորհա
կալս առնէ, զի ՚ի տունըն
ջեանն դիւրամուտ առ
՚ի յիւրմէ փորձութիքն
լինիցին։ Ոչ ի չէ՛ ընդ
վայր ասացեալն, Բերան
գոհացող՝ պարտական ու
նի զԱծ։ Յաղագս որոյ
առաքեալն ասէ, Գոհա
ցարուք յամ ժամ ՚ի վր
ամի յանուն Տն մերոյ
յի քի։ Եւ մեր զայս ամ
իմացեալ, մի՛ պղերգաս
ցուք գոհանալ զԱծ։
այլ՝ ՚ի յուտել և ՚ի յըմ
պել, ՚ի գործել և ՚ի հանգ
չիլ

չէր, 'ի ննջել և յառնել, 'ի կատարման տուընջեան և'ի սպառիլ գիշերոյ, գոհուի այ մատուսցուք ։ Այսպ վարդապետեալ յառաջելոյ, Եթէ ուտիցէք, եթէ ըմպիցէք, եթէ զինչ և գործիցէք, 'ի փառս այ արասջիք։ Այսինքն թէ՝ ընդ ամի փառս տաջիք այ ։ Ո՛վ ի այսպէս այ խնամքն և պահպանութին մեզ շնորհեսցի, և ամ պէտս մեր հոգասցի ։ Քանզի և մարդկան այսպիսի սովորուի է . շնորհակալացն յօժարամիտ տան զպարգևսն, և գանդաղկոտ ու նոսա են որք ո՛չն գոհանան ։ Նաև յաւետարանին տեսանեմք այսմիկ

վկայութիւն մեծ ։

Ինն բորոտ յՆլէ և մի այլազգի, զի սրբեցան 'ի տնէ՝ ինունքն ո՛չ դարձան առ տր փառս տալ նովաւ այ . և այլազգին 'ի ձայն մեծ փառաւորռանէր զած ։ Աո որոյ

ժ

ապերախտիցն մեղադրութի 'ի տնէ . քարոզի մինչև ցայսօր յեկեղեցւոջ ընդ ամ տիեզերս . և միոյն գովուի յամենեան հուչակեալ։ Եւ ո՛չ այսչափ միայն, այլ և'ի կենան յաւիտենականս ևս ընդ

խաղաղուի ստացաւ։

Իսկ նոքա զրկել յայսոսիկ եղեն։ Նմա ասց տրն հաւատք քո կեցուցին զքեզ . ո՛չ ասաց եթէ սրբեցին յախտէն . որ հասարկաց նր և այլո՛ցն էր . այլ եթէ՝ կեցուցին ըզքեզ։ Ո քեզն ասել՝ զառանձին նմա միայնոյ զպարգևելն յայտնէ որ է

յաւիտենից կեանքն։

Ապա ասէ, երթ 'ի խաղաղուի . և այս յատուկ սմին . զի երթ, և ո՛չ երթայք ասաց։

Տեսե՛ր արդեամբք զոր բանիւքն ասացի, թէ վն այնր սատանայ խափանէ զգոհանալն, զի մի՛ այլ ևս պարգև առցուք։ Տե՛ս և զայն թէ որպէս

սա

սամարացւոյ բերանն որ
գոհացաւ, պարտական
նմա զանձն կացոյց կենաց
և խաղաղութե. Վս որոյ
և ես ասացից առ այս զոր
սբն այն ասաց գրիգոր
կոչեցելն ածաբան, թէ՝
լե՛ր մի՛ յինունսցն ապերախ
տից, այլ տասներորդին
նմանեա՛ց և ասա՝

Երկրպագեմք քեզ
տր ածմեր՝ անցելքս
ընդ երկարութի գիշերիս
և կանխեալքս ՚ի տեղւոջ
խոստովանութե. մատուցա
նեմք քեզ զառաւօտու
աղօթս մեր.

Երեքէն վյ երկրպա
գել աստ. զի պահեաց
յերկարութե գիշերին.
և զի կանուխ գալ ՚ի սբ
եկեղեցի արժանացոյց.
և զի յառաւօտին պաշ
տօն ժամանեցոյց.

Տեսանէս և աստ դրձլ
յեկեղեցւոջ զքարոզս
լեալ, զոր սբ տեղի խոս
տովանութե կոչէ. այսինքն
գոհութե. Վս զի գո
հանալ կամելով՝ զտեղին
աստ թէ՝ վս զքէն գո
հանալո՛յ սա շինեալ է.
Յոր սակս և մարգարէն
ասէ, մտէ՛ք ընդ դրունս
նր խոստովանութբ, և
օրհնութբ ՚ի յարկս նր.
Եւ վս ձնոյ տաճարին
աստ՝ մինչ ելանէին ազգք
ազգք տն վկայութի իէլի՝
խոստովան լինել անուան
տն. Եւ դարձեալ թէ,
երկիր պագից ՚ի տաճար
սբ քո. և խոստովան եղէց
յանուն քո. և գոհութի
տաց անուան քում վս
ողորմութե և ճշմարտու
թե քոյ. Եւ թէ վասն
զմեղս խոստովանելոյ յե
կեղեցւոջ սբ և քաւութի
հայցելոյ կոչէ զնա խոս
տովանութե տեղի՝ ոչ
սխալէ.

Զքեզ տր օրհնեմք և
փառաւորեմք և զքեն
տր գոհանամք ի վր այսր
ածմի. Յո՛ր վր օրհնելդ
և փառաւորելդ է և գո
հանալդ. ասէ առաջիկայ
բանն.

Որ արժանի արարեր ըզ

գի

գիշերս խաղաղութ̃ ան-
ցուցանել և հասանիլ
՚ի ժամ առաւօտուս ։
Ո՛չ եթէ մեք այսպիսի
շնորհի արժանի էաք
ասէ ․ այլ դու արարեր
արժանի գթալով ։
Ապա զինչ է զոր խընդ-
րելն կամի ։
Արժանիս արա զմեզ
որ երկնային խոստմանց
քոց ․ զոր խոստացար տալ
սիրելեաց քոց ։
Բոլոր զաստի կենցաղս
գիշեր կոչեաց առա-
քեալն յասելն , ‖ գիշերն
մերժեցաւ և տիւն մեր-
ձեցաւ ։ Այսինքն թէ
եկեալ է ՚ի սպառումն որ
յերկրիս կեանք ։ Զոր
մարգարէն ասէ , խոնարհ
արար յերկիր զկեանս իմ
՚ի խաւարի ։ Իսկ զի մերձ
է արեգակն արդարութ̃
երևիլ լուսաւորել զար-
ժանաւորս ։ Արդ զոր
խնդրէն՝ է այս , Որպէս ՚ի
գիշերոյն խաւարէ առա-
ւօտիս լուսաւորեցեր ,
նոյնպէս և յայս խաւա-
րէս կենաց ասէ՝ այնմ ու-
լուսով լուսաւորեա որ
յերկինս է ։ Մայնորիկ
երկնային խոստումն կո-
չէ ասելով , Զոր խոս-
տացար սիրելեաց քոց
Ճշմարիտդ ած ։
Խոստացար ասէ և ան-
սուտ ես Յս̃ Քս̃ Տր̃
մեր կեցո և ողորմեա ։

Աղօթք ։

Ողորմած մարդասէր
և քաղցր տր̃՝ քա-
ւեա և թող ըզ
մեղս մեր ։
Ըստ սղմսին զաղօթսն
առնէ ․ զի անդ ասէ ,
ողորմեա ինձ ած̃ ըստ մե-
ծի ողորմութ̃ քում ։
Սոյնպէս և աստ զողոր-
մութին և զմարդասիրու-
թին և զքաղցրութին
առաջի արկեալ , այնու
զքաւութի մեղացն հայցէ ։
Իսկ ապա՝ զի որ առաջի
կայ սաղմոսն փառաբա-
նութ̃ , աղաչէ արժանաց̃
զփառաբանութին զայն ,
և զոր այլ ևս մատուցա-
նի

նի առաքեալ տյ, և ըզ
հանապազորդն 'ի նոյն
յաւէլու։ Որմ արժա
նի ասէ փառաւորել ըզ
Հայր և զՈրդի և զՍբ
Հոգիդ․ այժմ և միշտ
և յաւէ՛ի''։

Վ_ Օրհնութեն շինի տր ջերչնիցին։

Յորժամ խէթ ա
չօք պշուցեալ
նայիցի ոք ընդ
վձիս ճոգայթս
արեգականն առ 'ի զննել
զհանգամանս վայելչու
թեն գեղոյ նր, առաւել
վնասի իսկ, քան թէ օգ
տեսցի։ Սպա որչափ ես
առաւել՝ յորժամ զիմա
նալի ակն ոգւոյ ոք նսե
մացեալ ունիցի, և զան
հետազօտելի լոյս արե
գականն արդարութե խի
զախեսցի որոնել, զորպի
սի ոչ կրեսցէ վնաս։
Իսկ թէ այլում ումեք
այս վնասակար է, ապա
յոյժ մանաւանդ իմում
ակարութե․ որ առաւել
զառածեալս եմ մեղօք,
և ո՛չ ճանաչելով զչափ
անձինս՝ կամ ունկնդնե
լով մրգըրէին որ ասէ,
մեղաւորին զխո՛րդ լեցի
պատմել բնաւ զմեծու
թիւն փառացն տյ։
Ես մեղսամակարդ մը
տօք և սևաթորմի՛ ոգւով
յայս յանդըգնեցայ․ 'ի
վեր քան զկար և զարժն
անձին իմոյ համարձակեալ։
Սա՛նաւանդ զի և՛իկարգ
տըցն բանիցն՝ իմոյս հո
ծեալ բերանոյ բանիցս
յեռեալ․ որ է յոյժ մա
նաւանդ լրբուի և եղ
կելի անձին իմոյ դատա
պարտուի․ Նայց քանզի
դրաւեցեր եղբայր սի
րելի ընդ կապով բանի
զանձն իմ եղկելի, և ան
ճողոպրելի զիս յայսմ
արարեր փախստեան յու
սոյ։ Զի սա՛ստ սպառ
նալեաց անհնազանդու
թեն՝ ո՛չ տայ մեզ թոյլ
ա՛յլ ազգ ինչ խորհիլ․
այլ միայն հաւանիլ։
Նա՛ և տրունական բա

նիցն

նիցն հրամանն 'ի սոյն յոր
դորէ, || ածի տալ խնդրո
ղաց և մի՛ հեղգանալ։
Այլ և սէր՝ յաղթող
ածի գտանի. և ո՛չ տայ
թոյլ ումեք զնուրեա՛ն ան
ցանել։ Ձի այ մոռանամք
այժմ զտկարութի անձին.
մանաւանդ թէ և վստա
հանալով յողորմութին
այ. և օգնականութը աղօ
թից ձերոց բուռն հար
ցուք զնրէս, յուսով և
հաւատով ձեռնամուխ
լինիլ 'ի սոյն։ Նաև աղա
չեմք առնել՝ ձեռն կար
կառել մեզ առ 'ի յօգնա
կանութի. զի թերևս
արժանի գտցուք տեսու
թե բանիս։

Օրհնութիւն չինի տէր չէրէ
նիչին։

Վերնագրութի բանիս
յայտնի ցուցանէ զանուն
աղօթիցս. զի օրհնութի
ասէ։ Նաև օրհնութիւն՝
ըստ մեծին դիոնեսիոսի՝
յայտնութի լսի. որ է՛
պատմաբանել. կամ գո
վաբանել։ Նաև օրհնութի՝
յատուկ այ վայելէ. զի
նա միայն է օրհնութե ար
ժանի որ արարիչն է ածի.
ըստ առաքելոյ, || օրհնեալ է
ած և հայր տն մերոյ
յի քի։ Նաև մարգարէն
ասէ, օրհնեալ է ած որ
ուսոյց զձեռս իմ 'ի պա
տերազմ։ Նաև թէ՝ օրհ
նեա՛ անձն իմ զտր, և
ամ ոսկերք իմ զանուն
սբ նր։ Օրհնեա՛ և մի՛
մոռանար զամ տուրս նր։
Նաև թէ՝ օրհնեցից զտր
յամ ժամ, յամ ժամ օրհ
նութի նր 'ի բերան իմ։
Ի սոյն յորդորէ և զա
մենեսեան ասելով, օրհ
նեցէ՛ք զտր ամ ազինք,
գովեցէ՛ք զնա ամ ժողո
վուրդք։ Նաև ամենայնն
ասելով, ո՛չ զոք եթող
արտաքոյ բանիս. այլ զա
մենեսեան հրաւիրեաց
յօրհնաբանութի արարչին.
զհրէշտայս և զհեթանոսս.
զայլազգիս և զբարբարոսս
նա և զտարերս ամ զան
բանս և զանշունչս ևս.
Այլ և մանկանց եկե

զեցւոյ առանձնակի տայ
հրաման՝ միշտ պարապիլ
յօրհնաբանութիւնն ա՟յ
ասելով, օրհնեցէ՛ք ման
կունք զտ՟ր, և օրհնեցէք
զանուն տ՟ն։ Եւ երևս
զյաղթօղսն 'ի պատ՟րզմի
կոչէ մանկունս. որք հան
դիսացան ընդդէմ բրու
նութե՟ չարին։ Զի թէ
զմարտիրոսսն ասես՝ և
թէ զճգնաւորսն, ամե
նեքեան անօ՛ամբն ա՟յ
յաղթեցին չարին խոր
հրդոց և զօրացան 'ի
պատերազմի որով ման
կունք կոչեցան։
Նաև մարդկան սովորու
թի՟ է զըմբիշս և զքաջ
պատերազմօղս մանուկ
կոչել։ և հոգևոր ման
կունք միշտ օրհնաբանք
կոչին ա՟յ։ Նոյնպէս և
առաջիկայս բան՝ օրհնու
թե՟ միշտ պատրաստ ցու
ցանէ զառաքինիսն և
զսբ՟սն։ Իսկ որ ասէ թէ՝
զկնի տ՟ր յերկնիցին, ցու
ցանէ թէ և այն օրհնութի՟ է
ա՟յ. ա՟րում և 'ի բանիցն է
յայտնի։

Իսկ այս իբր գլուխ և
զարդ 'ի վե՟ր ամենայնին է
դա՛ և կնիք ճշմ՟րտութե՟։
զի բազմօրհնեան կոչի,
և բարձրագոյն տեսուխս
յինքեան ամբարեալ ու
նի. զի հրեշտակական է
այս օրհնութի՟, և փրկութե՟
մարդկան ա՛նեալք. որ
եղև 'ի ձեռն միածնի որ
դւոյն ա՟յ։ Ապ՟ ուսանիմք
'ի սրբում ա՛տ՟րանին.
երևիլ հովուացն լուսա
տեսիլ հրեշտակին և ա
ւետարանել եթէ ‖ ծնաւ
ձեզ այսօր փրկիչ որ է
օծեալ տ՟ր 'ի քաղաքի
դա՛թի. Նա որ եղև
ասէ յանկարծակի ընդ
հրեշտակին ընդ այնմիկ
բազմութի՟ զօրաց երկ
նաւորաց. որք օրհնէին
զա՟ծ և ասէին, Փառք
'ի բարձունս ա՟յ և յեր
կիր խաղաղութի՟ 'ի մար
դիկ հաճութիւն։
Սորա՟յ տ՟մ օրհնութե՟քն
որ յառաջ քան զսա զոր
օրհնեն մարդիկ ընդ երկ
րաւորաց, 'ի յերկրի են

և 'ի յերկրի օրհնեն ։
Իսկ այս օրհնութիւնս բարձրանամք յերկրայնոցս յերկինս. և ընդ երկնայինան ձայնակցելով օրհնեմք զամենամեծ զԵրրորդութիւնն ։ Այլ աստի' ճանաչել պարտ է զմեծութի աղօթիցս, և զլի իմաստիւք բարձրագոյն փառաբանութիւնս ։
Այլ առաւել խոհեմ մըտօք և երկիւղածութբ յօրհնելն մերում, ամենեւին զմիտս յերկրայնոցս ամբառնալ . և ընդ երգաբանել բանիս' 'ի բարձունս երձրանալ մտօք. և ընդ բարձրագոյն զըւարթնոցն օրհնել զամենեցունցն ած ։
Բայց են ոմանք որ առ տարտամութեան մտաց' շուԹափեալք իւրաքանչիւր ոք առանձինն 'ի միտս երագեն զօրհնութիւնս զանխլաբար . և յոյժ մեղանչեն անմտութբ ։ Զի թէ ինքեանք չիմանան զոր ասենն , ած որպէս ակն ունիցին ունկնդիր լինել ։ Այլ մանաւանդ զի հրեշտակական ունիմք զայս աւանդութի, միաբանութբ և բարձրագոյն եղանակաւ երգել որպ նոքա 'ի ժամուն յայնմիկ ։ Զի յօժարական կամօք և ջերմ սիրով լիցի փառաբանութիւնն մեր, և մի' 'ի հարկէ . և մի' երկմտութբ և սառնասառույց սրտիւ . այլ սիրայորդոր ջերմութբ և միամտութբ փառազարդ գեղապարելով ։ Զի յայտնի լիցի ամենեցուն հաւատս մեր և դաւանութի և խոստովանութի 'ի սբ Երրորդութին ։ Զի որք տեսցեն' փառս մատուցանիցեն ամենակալին այ , ճշմարտապէս զած 'ի մեզ հաւատալ ։ Իսկ զի' կարդեալ եղև սա յամենայն աւուր երգել յեկեղեցւոջ միաբան հաւատացելոց անխափան սովորութբ, ունիմք զայս

Հաստատադոյն յաւան
դութենէ մեզ հարցն ։
Որք երբեմն ՚ի մի ժողո
վեցան հրամանաւ հո
գւոյն սրբոյ, զօրացեալ
՚ի քակտումն աղանդոյ
անվաւեր չարափառու
թեան. որ զինեցան սուրբ
հերքելով ընդդէմ ճշմար
տութեան. Որք երգե
ցին զփառաբանութիւն
զայս առ ՚ի հաստատութիւն
հաւատոյ զկնի եկելոց.
Որպէս զհաւատամքն ՚ի ժո
ղովն Նիկիական ընդդէմ
մոլորութեան Արիոսի ։
Ա՛յս իմն հրեշտակական
փառաբանութեամբ հիմնար
կելով զօրհնութիւնս զայս,
իբր զի հաստատադոյն
յաւէտ լիցի շինուած
հոգւոյ դաւանութեանս որպէս
և եղև իսկ. զոր յաւէտ
ընկալեալ կաթողիկէ և
առաքելական եկեղեցի
մեր՝ երգէ միշտ օրըստօրէ
հաւատով և յուսով իբր
զածատուր պարգև և
գանձ անկողոպտելի. և
իբր զթագ արքայական
ժ

և մատանի դրոշմեալ ա
ջովն հայրական ։
Ո՛ խոսմեղ կենաց առիթ
և պատճառ փրկութեան.
Ա՛յ հաւատոյ խոստովանութիւն
և ճշմարիտ դաւանութիւն
առ մեզ Երրորդութեան ։
Ա՛յ դուռն կենաց մտից
առ Աստուած, և ճանապարհ
անսայթաք առաջնորդե
լով յարքայութիւն ։
Ա՛յ սարսափելի օդային
այսոցն, և երկիւղ սան
դարամետականացն ։
Ա՛յ պարծանք յուսոյ
առ Աստուած, և նշան քրիս
տոնէութեան.
Ա՛յ ժառանգ անտի կե
նացն, և թոշակ ելից
մերոց յերկինս ։
Ա՛յ ցանկալի հրեշտակաց,
և բաղձալի վերնոցն դա
սուց ։ Սովաւ օրհնեմք
զեռանձնեայ աստուածութիւն,
և սովաւ փառաւորեմք
զհամագոյ տէրութիւն
Հօր և Որդւոյ և Հո
գւոյն սրբոյ զփա
ռաւորեալն
յամի ։

 Օրհ

Օրհնութիւն շնորհի Տ̃ր յերէկ նիշին ։

Փառք 'ի բարձունս ա̃յ ։

Մեծին Խոսրովու ։

Փառաւորելն ըզնոյն ունի զօրհնութեն զցոյց ։ Ո̃պ ասէ օրհնեսցուք զ̃տր զի փառօք է փառաւորեալ ։ Նոյն̃պ և բարեբանելն և մեծացուցանելն զմի և զնոյն դիտաւորութ ունին սոքա ամենեքեան առ 'ի պատիւ ա̃յ ։ ո̃պ 'ի սաղմոսին ցուցանի ։ զի ասէ , յեկեղեցիս բարե̃նեցէք զ̃ած ։ Նաև թէ՝ Տուք փառս ա̃յ Տուք օրհնութի տ̃ն ա̃յ մերոյ ։ Նաև սրբուհի կոյսն ընդ մեծամեծի շնորհին և անհամեմատ պարգևացն զոր ընկալաւ , փոխարէն զայս մատուցանէր ասելով , մեծացուսցէ անձն իմ զ̃տր ։ այսինքն օրհնեսցէ , գովեսցէ , բարեբանեսցէ , բարեհամբաւեսցէ , բարձրացուսցէ ։ զի զամենեսեան ըզսոսա՛ և զսոցին նմանս միով բանիւն բովանդակեաց մեծացուսցէն ասելով ։ Նոյնպէս և աղօթիցս բան 'ի փառաց ըսկըսանի ։ զի այլ ոչ ինչ ունի մարդկայինս բնութի բարձ̃րգոյն պատիւ մատուցանել ա̃յ , բայց միայն զօրհնութի և ըզփառս ։ վ̃ս որոյ ասէ ։

Փառք 'իբարձունս ա̃յ ։

Փառացն բան հաստուցել եղև փոքրիշատէ ։ Իսկ 'ի բարձունս ասելովն , զմեզ խրատէ տիրապէս զմիտս 'ի յերկրայնոցս իբաց քեցել ։ և 'ի վեր յերկինս տանիլ առ ա̃ծ 'ի ժամ աղօթիցս ։ ուր բարձրեալն է փառօք , անդ բարձրանալ մեզ մտօք 'ի բարձունս ։ զի մի' լիցի մեզ բանիւ և եթ առ բարձր̃ելն աղօթել , և մըտօք զերկրաւորս խորհիլ ։ Նաև լինիցի մեզ այն թէ , Ժողովուրդս այս շրթամբք պատուէ զիս , և սիրտք

իւ

իւրեանց օտարացեալ են յինէն. զո՛ւր պաշտեն զիս. և ո՛չ ճշմարիտ սըրտիւ։ Օ՜ի ո՞պ անհնարէ միով ակամբ զերկիր և միւսով զերկինս նըկատել, այսպէս և ո՛չ երկրաւոր և երկնաւոր սիրով հաճոյական աղօթս մատուցանել այ. Օ՜ի սէր աշխարհիս թշնամութիւն է առ ած ըստ աւտրանչին յովհաննու. Եւ միով անձամբ՝ այ և երկրաւորիս չէ հնար իմիասին պաշտօնատար լինել. Օ՜ի զինչ նմանութիւն է տաճարի այ և մեհենեաց. կամ զինչ հաղորդութիւն է քի ընդ բելիարայ ասէ առաքեալն. զի հակառակ միմեանց տան հրաման։ Ոմն զհոգւոյ կամս ասէ կատարել, և ոչ զմարմնոյ։

Յայսոսիկ խրատէ զմեզ աղօթիցս բան. Օ՜ի յոր ժամ ասիցէ ոք, փառք 'ի բարձունս այ, և յերկինս խոստովանի զած, զմտաւ ածել պարտի թէ երկնայնո՛յն այ մատուցանէ զփառաբանութիւն. որում հրեշտակք ահիւ և դողութբ կան 'ի պաշտօն սպասաւորութե. Եւ սերովբէքն և քերովբէքն թևարկեալ ծածկեն զերեսս և զոտս իւրեանց, զեռահիւսեակ սրբասացութիւն 'ի բարձունս երգելով։ Որք ըստ սբյն դիոնիսեայ, զերեսս ծածկելով յայտ առնեն եթէ բարձրագոյնքն այ խորհուրդք անգիտելիք են մեզ։

Եւ զոտսն ծածկելով, ծանուցանեն թէ խորագոյնքն այ իմաստք՝ նոյնպէս անհետազօտելիք են առ 'ի մէնջ։ Իսկ միջնովքըն թռուցեալք, զչափ բաւականին յայտ արարեալ. ընդունելով յինքեանս յածայնոց շնորհաբաշխութեցն, և ըզհամեմատ կշիռ պատշաճաւոր պիտոյիցն.

Եւ արդ՝ եթէ նոքա որ

ան

անմարմինքն և բարձրա
գոյնքն են՝ յայնպիսի ըզ
գուշութե և զգաստութե
են և բազում երկիւղա
ծութիւ բերեն յինքեանս,
և ահիւ և դողութեամբ
պաշտեն հանապազ,
Ապա մեզ որ անչափ մի
ջոցաւ հեռի եմք 'ի նո
ցայն կարգաւորութէ, ո՞ր
չափ ևս առաւել պարտ է
արթուն և զգաստ լինիլ
մեզ 'ի ժամ պաշտա
մանն․ և երկիւղիւ և
զգուշութբ կալ յաղօթս․
Ըստ այնմ, ծառայեցէք
տն երկիւղիւ, և ցնծա
ցէք առաջի նր դողու
թեամբ յօրհնաբանելն․
Եւ յորժամ ասեմք,
Փառք 'ի բարձունս այ,
ո՛չ թէ ըստ միջոցի երկնի
և երկրի պարտ է զմտաւ
ածել զանջրպետութի
բարձրութեն․ այլ՝ անչափ
հեռաւորութբ և զանհե
տազօտելի զորքանութիւն․
Զի բարձրն՝ բացարձակ
բառ է․ և զչափ իրիք ո՛չ
նշանակէ․ և այս է՝ փառք
'ի բարձունս այ․

Եւ բարձրելոյն այ ասե
լով, զատոյց 'ի պիտակ
և 'ի սուտ անուն աստուա
ծոցն որք չեն իսկ ած,
այլ սուտք և սնոտիք և
հակառակք այ․ և խաբե
բայք և պատճառք կորըս
տեան մոլորելոց մրդկն․
Այլ և ոմանք 'ի մարդ
կանէ կոչին աստուածք․
բայց ո՛չ ճշմարտութբ,
այլ՝ առօրեայք և պիտա
կաւոր․ Որպ այն զի ասէ,
Ես ասացի թէ աստուածք
իցէք․ Եւ մովսէսի ա
սացաւ, || Եդի զքեզ
աստուած փարաւոնի․
Վրոյ՝ 'ի բարձունս այ
ասելով զփառս, զատոյց
յայսմ տմէ․ և զարարիչն
տմի յայտ առր բանիւս․
Որ անճառ խոնարհութբ
եկեալ յերկիր մեղաւորս
և մեղապարտից․ մանա
ւանդ և մահապարտ․
Ըստ այնմ, լսել զհեծու
թի կապելոց զմարդա
րէիցն որ 'ի դժոխս․ և
արձակել զորդիս մահա
պարտաց 'ի կապանաց

սատանայի և յաննէրելի
նորին տանջանացն ։
Ա̃սէ դարձեալ՝ Փառք
'ի բարձունս ասելով,
այնպէս կային մըտացն
տեսուէք, զի ո̃րն բար
ձանց 'ի հայրական ծոցոյ
խոնարհեցոյ և էջ 'ի մեր
բնութիս միանալով։
Ուստի և զօրք բ̃րձանց
որ դիտակք էին անճառ
ելնօրէնութե̃ ն̃ր, և նոքա
իսկ արժանաւորեցան փա
ռաբանութե̃ երգել և
ասել, Փառք 'ի բ̃րձունս
ա̃յ և յերկիր խաղաղութի։
Զ̇ի և ոչ սեպհական
որդիք մարդկան համար
ձակին օրհնել որ չէ՛ և ս
են հաստատացեալ ճշմար
տապէս և ճանաչեալ
զա̃ծ, որ մարմնով երևե
ցաւ 'ի բեթլեհեմ հրե
աստանի իբրև զարդիկն
արդարութեան ոչ
և էն իսկ։
Ա̃սէ յերկիր խաղաղու
թիւն։
Խաղաղութի ոչ զերկրա
ւորս ասէ և զմարմնոյ

խաղաղութի որ առօրեայ է
և անցաւոր. այլ զերկ
նային խաղաղութին որ 'ի
վե՛ր է քան զա̃մ միտս որ
քի̃ պարգևեցաւ մեզ.
զոր առաքեալն յայտ առ
նէ ։ ‖ Ա̃րար խաղաղութի
ասէ արեամբ խաչին իւ
րոյ։ Զ̇ի թշնամութի
մեծ էր 'ի մէջ ա̃յ և մարդ
կան պատուիրանազան
ցութե̃ն։ Վ̃որոյ փրկիչն
մեր ք̃ս զմիջնորմն ցան
կոյն քակեաց խաչիւ̃ն
իւրով ս̃բ. և զթշնամին
մեր եսպան։ Ը̇ստ այնմ,
‖որ կայր մեզ հակառակ՝
եբարձ զայն 'ի միջոյ և
բևեռեաց ընդ խաչա
փայտին ։ մերկեաց զիշ
խանութիս և զպետութիս.
Ա̃սէ դարձեալ թէ՝ ‖ մինչ
թշնամիքն էաք՝ հաշտե
ցաք ընդ ա̃յ մահուամբ
որդւոյն նորա։
Ա̃սէ յերկիր ասէ խաղա
ղութի։ Ա̃սէ դարձեալ՝ զի
վրդովեալ էր ա̃մ ոք 'ի
միտս իւր և զարհուրել
յերկիւղէ մահու. և

տարակուսեալ տատանէր
յինքեան թէ յետ աստեացս
վճարելոյ զինչ լինելոց
իցէ։ Նաեւ բազմաստուա
ծուն մոլորութի զամ ոք
'ի պատերազմ եւ 'ի խռո
վութի շարժէր․ եւ չարի՛
լցեալ ներքուստ եւ ար
տաքուստ, ընդ անձին եւ
ընդ ընկերին բազում
հակառակութե բերիւր։
Իսկ եկեալ որդին այխա
ղաղեաց զամ վրդովմունս
արկածից բանսարկուին․
զճշմարիտն ած ծանուցել
հաստատացելոց, եւ իւրով
ճր շմարիտ մահուամբն
թեթեւացոյց զերկիւղ
մահու յաչս մարդկան։
Նա՛ խրախոյս տալով ա
մենեցուն, ‖ քաջալերեցա
րուք ասէ զի ես յաղթեցի
աշխարհայնոցս․ եւ զի՞
խան աշխարհիս կոխան
եալ սիրելեաց իմոց։
Նա՛ զմահ մարդոյ հան
գիստ ծանոյց եւ քուն
անոյշ եւ յանմահութի
փոխումն եւ պսակի եւ
պատուոյ առիթ։

ԺԷ

Որով միաբանեալ հաւա
տացեալք որք 'ի հրէից
եւ 'ի հեթանոսաց՝ գոչե
լով ասեն, Ո՞ւր է մահ
յաղթութի քո․ ո՞ւր է դը
ժոխք խայթոց քո։
Խաչի՛ն կործանեցար․
քի՛ն յամօթ եղեր։ այսու
հետեւ ո՞վ մեկնեսցէ ըզ
մեզ 'ի սիրոյն քի․ ոչ մահ
եւ ոչ կեանք եւ ոչ այլ ինչ
պատճառք որոշօղք․ զի
ծանեաք յետ մահու ըզ
կեանս եւ զանմահութի։
Նա՛ այսու հետեւ խրա
խացեալ ուրախ եմք յու
սով հանապազ։ զի թէ
կեմք եւ եթէ մեռանիմք
տն եմք։ այսէ,
Յերկիր խաղաղութի 'ի
մարդիկ հաճութի։
'Ի նոյն միտս վերաբերի
եւ այս․ զի խաղաղութի
վն հաճելոյ հաստատի
եւ անտի՛ գայ յառաջ։
Զի ընդ որս հաճի ոք,
առ նոյն եւ խաղաղութի
հաստատէ։ Զայս ցու
ցանէ աղօթիցն բան ասե
լով, 'ի մարդիկ հաճութի։

Որ

Որ եղև յա՟յ 'ի վե՛ր քան
վարժանն մեր. ըստ տրու-
նական հրամանին ։ Հա
ճեցաւ հայր ձեր ասէ
տալ ձեզ զարքայութին ։
Եւ դարձեալ թէ, Այն
չափ սիրեաց ա՟ծ զաշ
խարհ, մինչև զորդին իւր
միածին ետ 'ի մահ խաչի
վ՟ս կենաց աշխարհի ։
Զ ի մարդկայինս բնու
թի ոչ ինքնայօժար կա
մօք չարացաւ ո՟մ սատա
նայ ։ այլ դաւաճանութբ
և պատրանօք բանսար
կուին ։ Վ՟սյ ողորմութե
արժանի՛ գտաւ յա՟յ իբրա
ւանցն և արդար դատա
ւորութեն ։ որք և յետ
մեղանացն՝ զղջումն ա
պաշխարութե գտին. որով
հասանիլ կարացին փրը
կութե ։ Եւ այսու առա
ւել Ցնաւոր երևեցաւ
հողանիւթեայ բնութիս
և իմաստնագոյն առ 'ի լա
ւութի, քան զանմարմին
և զհրանիւթեայ բնու
թիս, զի յետ մեղանացն՝
ապաշխարութբ հաճոյ

գտան ա՟յ ։ Եւ ամենա
տես բնութին ա՟յ որ յա
ռաջ քան զլինելն գիտէ՛
զա՟մ, հաճեցաւ այսպի
սեացս առնել զփրկա
գործութի միջնորդու
թեամբ որդւոյ իւրոյ ։
Որոյ մահուամբն հաճե
ցաւ ընդ մարդիկ. կենա
գործելով 'ի մահուանէ՛
'ի կեանս ։

Ի մարդիկ հաճութի ։
Վ՟ս զի մոլորեալ և
դանդաչեալ շրջէին դի
ւական խաբմամբ ա՟մ
ազգ մարդկան ։ զարա
րիչն թողլով, արարածոց
մատուցանէին զերկրպա
գութի ։ Եւ հրեշտակացն
զայն տեսանելով, մեծաւ
բարկութբ խռովեալ
կային ընդ նոսա ։
Իսկ 'ի ծննդեան փրկ
չին՝ իջեալ զօրաց երկնա
ւորաց մեծաւ խնդութբ
յերկիր՝ խառնեցան ընդ
մարդիկ և հաշտեցան ը՟
ն՟ս հրամանաւ արքային
յի ։ Եւ երգակցեալ
ասէին, Փառք 'ի բար

ձունս այ, և յերկիր խա
ղաղութի, 'ի մարդիկ հաճ
ութի : Զի այլ ոչ ևս
հեղուն ծնօղք զանարատ
արիւնս տղայոց իւրեանց՝
դիւաց պղծոց իւր երկ
րի։ Որ և ամբաստան լի
նի մարգարէն, զոհեցին
ասէ զուստերս և զդըս
տերս իւրեանց դիւաց,
և հեղին զարիւն անբիծ։
Փոխան որոյ 'ի ձեռն մի
ածնին և զնորա հաշտութին
յաւէտ ընկալաք։ Ըստ
առաքելոյն, Հաշտեցաք
ընդ այ մահուամբ որ
դւոյ նորա։ Նաև Խաղաղ խա
ղաղութի յերկինս և
յերկրի։ զհրեշտակաց և
զմարդկան առ միմեանս
ասէ։ և զմիջնորմն քակե
լով։ Զի միաձայնեալ
հրեշտակք և մարդիկ օրհ
նեն գովեն և փառաւո
րեն զած անլռելի ձայնիւ
որ եկն 'ի կեցուցանել
զմեզ։ Նաև այս մինչև
ցայս վայր հրեշտակականն է
օրհնաբանութիւն զոր
'ի ծննդեան փրկչին եր

գեցին։ Նաև եղաւ 'ի ըս
կիզբն աղօթիցս իբր հիմն
հաստատուն և ածապար
գև յօրհնութիս յայս։
յորոյ վերայ շինել եղև
շինուած հոգևոր յոյժ
գովելի և պատշաճաւոր։
Զի նոյն որ է որ շնոր
հել ազդէ զիւրն յիւրսն
ըստ պատշաճի պիտոյից
յիւրքանչիւր ժամանակս
իւրով բարերարութեն
և առաւել մարդասիրու
թեն 'ի փառս և 'ի գո
վութի անուանն իւրոյ
սբյ։ Նաև որ զկնի հե
տակայ բանս է՝ յառա
ջելոցն ասի երգել։
Օրհնութի քեզ 'ի բար
ձունս։
Ն՛զի երգեն ես յայսմ
վայրի այսպիսի իմն՝
օրհնութի տն 'ի բարձունս։
որ է այլ յարմար և պատ
շաճագոյն ըստ հրեշտա
կականի օրհնութեն։ որպ
թէ ուսանի իմն 'ի զուարթ
նոցն հրեշտակական փա
ռաբանութեամբն, եթէ
տուաւ ծննդեամբն քո

յեր

յերկիր խաղաղութիւն և
'ի մարդիկ հաճութիւն։
Սյ երկնայինքն փառք
երգէին 'ի բարձունս այ։
Զնոյն և մեր ձայնակցե
լով երկնայնոցն ասեմք,
օրհնութիւն տն 'ի բրձունս։
Որպէս թէ ասիցէ թէ՝
զինչ այլ ունիցիմք փո
խարէն հատուցանել
երախտեացն այ, քան թէ
զոր 'ի հրշտկացն լուաք
զփառաբանութիւն, ընդ
նոսին և մեք օրհնութիւն
'ի բարձունս այ մատու
ցանեմք ընդ մեծաձիր
պարգևացն որ առ
մեզ։
Օրհնութիւն ասէ քեզ 'ի
բարձունս. օրհնեալ ես
տր ած մեր։
Ոպ մարգարէն ասէ,
օրհնեցէք զտր յերկնից.
օրհնեցէք զնա 'ի բրձանց։
Այսպէս և բան աղօ
թիցս զնոյն ցուցանէ թէ
օրհնութիւն քեզ երգեմք
միշտ 'ի բարձունս. որ ես
յանմարմնոց հրշտկացն
օրհնեալ 'ի բարձունս.

և 'ի մէնջ մարմնաւորացս
նոյնպէս ձայնակցութե
բարեբանեալ ես տր ած
մեր վս անճառ բարերա
րութեանդ։ Զի թէ վս
մերոյ փրկութե հրշտկք
'ի բրձունս օրհնեն զած
հանապազ ըստ որում ենն
մարդասէրք և ածասէրք
ոչ վկայէ մեծն ածաբան։
Նա և տրունական հրա
մանն յայտ առնէ. Ուրա
խութիւն է ասէ յերկինս
առաջի հրեշտակաց այ
վասն միոյ մեղաւորի որ
ապաշխարիցէ։ Ապա որ
չափ ևս առաւել մեք 'ի
փրկութե մերում պար
տիմք ուրախութե մեծաւ
օրհնել զած։ Զի ար
դարև ոչ ըստ մեղաց
մերոց արար մեզ տր. և
ոչ ըստ անօրէնութեան
մերում հատոյց մեզ։
այլ ըստ խորում առատ
բարերարութեն դըթա
ցաւ 'ի մեզ։
Օրհնութիւն քեզ 'ի բար
ձունս. օրհնեալ ես
տր ած մեր։

Մաքի և այս՝ օրհնեալ ե
կեալ անուամբ տ՟ն։
Ո՟պ թէ զոր հրեշտակքն
ասացին Ծնաւ ձեզ այ
սօր փրկիչ. զնոյն օրհնեն
և խոստովանին եկեալ
յանուն հօր ըստ իւրում
տ՟ն բանի, Ես եկի յա
նուն հօր իմոյ։ Նա՛ ապա
դարձեալ զհայր օրհնեն.
և երկոքեան բարի՛ են.
զի 'ի փառս տ՟ն կատարին
զո՛ր և ասէ ոք։
Օրհնեալ ես տ՟ր ա՟ծ մեր.
Նա՛ տ՟ր և ա՟ծ ասելովն,
զտիրական և զարարչա
կան անունն յայտ արար.
զի տ՟ր անունն արքունա
կան անուն է. որ զտի
րելն և զարդարա՟պ դա
տելն նշանակէ. ըայնմ,
տ՟ր թագաւոր մեծ 'ի վ՟ր
ա՟մ երկրի։ Նա՛ թէ՝ դա
տէ տ՟ր զժողովուրդ իւր։
Իսկ ա՟ծ անունն արար
չական է. որ զնախախնա
մելն յայտ առնէ ըստ փի
լոնի։ Նա՛ առ մեզ ստու
գաբանի թէ ա՛ստ էած
զմեզ։ Զ՟ի ո՟պ արարչու
ծա

թե՟ն յոչ էից 'ի լինելու թ՟
էած զէղեալքս ա՟մ, նոյն
պէս և գթութե՟ն միշտ
խնամէ՛. զի սովորութ՟է
արարչին խնամ տանիլ
արարածոյն։ Վ՟ս որոյ
թէպէտ և ամենեցուն է
տ՟ր և ա՟ծ արարչագործու
թե՟ն և նախախնամութե՟ն՝
սակայն սեպհական մեզ
ասեմք օրհնեալ ես տ՟ր ա՟ծ
մեր, վ՟ս առաւել սիրե
լոյն զմեզ։ Ո՟պ մարգա
րէքն՝ ա՟ծ ի՟լի կոչէին
զամենեցուն ա՟ծն վասն
խնամոցն որ առ
նոսին։
Օրհնեմք զքեզ և գո
վեմք զքեզ. խոստովա
նիմք տ՟ր զքեզ. և երկիր
պագանեմք քեզ։
Դարձեալ կրկնէ զօրհ
նութիս բան հանդերձ
գովութ՟ և խոստովանու
թեամբ։ Նա՛ էր վասն.
Զ՟ի առաջինն իբր բաց
արձակ իմն էր և աննիշ
բառ, օրհնութիւն քեզ
ասելով. և թէ՝ օրհնեալ
ես տ՟ր ա՟ծ մեր։ Ո՟պ այն

զի

զի ասի 'ի սաղմոսին ,
քե՛զ վայելէ օրհնութի՛ւն ա̅ծ
'ի սիօն։ Բեր թէ ասէ ,
պատշա՛ճ է քեզ տալ օրհ
նութի՛ւն։ Նո՛յնպէս և այն
որ ասաց, օրհնեալ ես տ̅ր
ա̅ծ մեր։ Բեր թէ յամե
նեցունց օրհնեալ ես յեր
կինս և յերկրի։ Նա՞ այս
ո՛չ է առաւել մտերմութե
ցոյցք՝ այլ ո̅պ թէ ասի
ցէ ով առ ով, թէ դու
յամենեցունց պատուեալ
ես։ Նա՞ թէպէտ սովո՛ր
եմք զի այսու միշտ օրհ
նեմք զա̅ծ՝ ասելով օրհ
նեա՛լ ես տ̅ր ա̅ծ։ այլ ա
ռաւել սիրոյ ըցայայտիչ
ա՛յս է, զի ասեմք, օրհնեմք
զքեզ։ այսինքն պատմա
բանեմք և առաւե՛լ տա
րածանեմք յամենեսեան
զքո բարերարութիդ։
ո՛չ ծածկեմք զանչափ
մարդասիրութիդ զոր առ
մերս բնութի ցուցեր։
այլ միշտ օրհնելով՝ ամե
նեցուն ծանուցանեմք։

Գովեմք զքեզ։

Ըստ այնմ, գովեա՛ երմ
զտ̅ր։ այսինքն զմեծութի
փառացն պատմեա՛։ զըս
քանչելիսն յայտնեա՛։
Մի՛ նմանիր ապերախտ
ծառայից զլացող երևիլ
փառաց տ̅ն։ այլ բարե
միտ և հաւատարիմ պաշ
տօնէից, որք մեծագոյն
գովութ̅բ բարձրացուցա
նեն զպատիւ տ̅ն
իւրեանց։

Խոստովանիմք տ̅ր զքեզ։
և երկիր պա̅գ̅նեմք քեզ։

Զնոյն միտս բերի և այս
ըստ մարգարէին։ խոս
տովան եղերուք տ̅ն զի
քա՛ղցր է զի յաւիտեանս է
ողորմութիւն նորա։
Որ̅պ թէ ասել՝ զքեզ
միա՛յն խոստովանիմք տ̅ր
տերանց և ա̅ծ աստու
ծոց։ արարիչ երկնի և
երկրի։ և նախախնամիչ
ա̅մ̅ցուն։ որ կրես զա̅մ
բանիւ զօրութ̅ քո արա
րօղ։ և զանգործս մարդ
կան տեսանես։ և գրեալ
ունիս 'ի դպրութ̅ քում
զամենայն մինչև 'ի դա
տարկ բանս և'ի վատթար

խոր

խորհուրդս։ Եւ Ս ‖ կար
գեաց ասէ որ, յորում
դատէ զգաղտնիս մարդ
կան և հատուցանէ ըստ
գործոց։ Նաև Ն՛ս՝ զի
խոստովանութե բան կրօ
նին է. մի՛ դաւանութի
հտոյ զոր Այ ընծայեմք.
զոր և առաջիկայս ցու
ցանէ բան։ Եւ երկրորդ՝
զմեղսն զղջմամբ ասել
և զգործելն յանցանան
պատմել առաջի ուրուք։
Իսկ երկրպագութիւնն
պտուղ է հաւատոյն և
յայտնութի խոստովանու
թեն. այս է ըստ իմում
բանիս խոստովանիլն
որ ասէ։

Խոստովանիմք Տր զքեզ.
և երկիր պագանեմք քեզ։
Զի ածային բնութին
միայն է երկրպագութե
արժանի. ըստ տրունկն
հրամանին որ առ բան
սարկուն պատասխանեաց։
‖ Գրեալ է ասէ՝ Տն Այ
քում երկրպագցես, և
զնա միայն պաշտեսցես։
Զի արարածական բն
նութի ոչ է երկրպագութե
արժանի. ոչ հրեշտակի
և ոչ սբյ ուրուք. այլ
միայն Այ պարտ է մատու
ցանել երկրպագութի.
որ արարիչն է երկնի և
երկրի. որ անեղանելի
բնութի է. և միայն ունի
զանմահութի բնակեալ
'ի լոյս անմատոյց։
Զի երկրպագութի է
յերկիր 'ի խոնարհ ան
կանիլ որ վայելէ միայն
Այ։ Եւ վասն որոյ ասէ,
քեզ երկիր պագանեմք։
Եւ թէ ասիցէ, յերկիր
պագելս խոստովանութե
և օրհնութե՝ յայտնի՛ քա
րոզեմք զքո տրութիդ
ամենեցուն. զամենեսեան
առնելով քեզ փառաբա
նիչս և երկրպագուս
ճշմարտապէս։

Փառաւորեմք զքեզ։
Ոչ անկարօտ է փա
ռաց. զի միշտ լիով զիւր
պատիւ և զփառս ունի.
այլ զմտերմութի սիրոյ
'ի մեզ պահանջէ փա
ռաւորելովն. Ըստ այնմ,

‖ տուք փառս այ․ ‖ տուք օրհնութի տն այ մերոյ ։ Եւ թէ՝ ‖ զինչ խնդրէ ՚ի քէն տր ած քո ինէ․ բայց միայն երկնչիլ ՚ի տնէ այ քումմէ, և որ ՚ի կարգին։ Եւ առաքեալն թէ՝ ‖ փառաւոր արարէք զած ՚ի մահկանացու մարմինս ձեր։ Զի ոչ միայն բանիւ պարտիմք փառաւորել զած, այլ և գործով և խորհրդով։ ‖ Տեսցեն ասէ տրն զգործս ձեր բարիս՝ և փառաւորեսցեն զհայր ձեր որ յերկինս է։ Եւ մարգարէն ասէ, ած փառաւորեալ է ՚ի խորհուրդս սրբց իւրոց։ Եւ զիարդ յաւիտենիցն ած ՚ի մահկանացու մարդոյ փառաւորի։ Յորժամ կամք իւր ՚ի մեզ կտրի։ Որպ ուսոյց տրն աղօթել՝ ‖ եղիցին կամք քո որպ յերկինս և յերկրի։ Եւ զինչ են կամքն այ։ Մեր փրկութիւնն ։ ‖ Այս են կամք հօր իմոյ զի մի՛ կորիցէ ոք ասէ տրն։

Եւ՝ ‖ զի կատարեցից ըզ կամս այնորիկ որ առաքեացն զիս․ որ էր փրկութիւն աշխարհի։ Այս և մարդկան է սովորութի․ զի փառաւորիլ ասի յորժամ ՚ի կատարումն կամաց ոք հասցէ․ ասէ՝ փառաւորեցայ։ Այսպէս և ած կամի ՚ի մէնջ փառաւորիլ միշտ բանիւ և գործով ՚ի լրումն կամաց իւրոց փրկութե մերով։ Զայս ուսուցանէ աղօթիցս բան որ ասէ, փառաւորեմք զքեզ։ Որպ թէ ասիցէ, թէ՝ կամիմք զի դու տր զմեզ փառաւորես։ Որպ այն զոր և պետրոսն ասէր, ‖ մեք թողաք զամ և եկաք զկնի քո․ արդ զինչ լինիցի մեզ։ Որոց զմեծամեծ շնորհս և զյաւիտենական կեանս խոստացաւ։ Եւ թէ՝ ‖ ես որ զիսն սիրեն սիրեմ։ Եւ՝ ‖ որ ըզբանս իմ պահիցէ, ես եկից և ընթրեցից առնմա՝ և նա ընդ իս։

Պո

Գոհանամք տ̃ր զքեն
վասն մեծի փառաց
քոց։

Գոհութ̃ին զոր մատու ցանեն մարդ ա̃յ, երկու մեծամեծ է̃րիս վճարէ։ Մ̃ի՝ զի զա̃ծ յորդորէ բարեգործել միշտ և ս առաւել գոհութ̃են։ Եւ միւս՝ զի զա̃մցուն միտս զարթուցանէ́ բազ ձանօք 'ի փափագ և 'ի սէրն ա̃յ։ Ըստ այնմ, պատմեցից զանուն քո եղբարց իմոց․ 'ի մէջ ե կեղեցւոյ գոհացայց ըզ քեն։ Եւ թէ՝ պատմե ցից զտ̃նէ ազգի որ գա լոց իցէ․ պատմեցից զար դարութ̃ի ն̃ր ժողովրդ̃են որ ծնանելոց իցէ զոր արար տ̃ր։ Եւ թէ՝ գո հացայց զքեն տ̃ր բոլո րով սրտի̂ իմով․ պատմե ցից զա̃մ սքանչելիս քո։ Եւ այլ սոյնպիսիս։ Ն․յլ և զա̃ծ պարտական առնէ գոհութ̃իւնն և յորդորէ́ 'ի պարգևա տուութ̃ի։

Բայց գոհութե տեսակ կրկին է։ Նախ՝ զի միշտ 'ի մտի ունելով զե րախտիսն ա̃յ՝ գոհասցի զնմանէ́։ Ըստ այնմ, ‖ Եղիցին պատգամքս այ սոքիկ 'ի սրտի քում․ և խօսեսցես սոքօք 'ի նստ իլ 'ի տան, 'ի գնալ 'ի ճանապարհի․ 'ի ննջել և 'ի յառնել։ Եւ դա ւիթ ասէ, յօրէնս տ̃ն են կամք առն արդարոյ, և յօրէնս ն̃ր խորհի 'ի տուէ և 'ի գիշերի․ որով յաճախէ́ միշտ 'ի գոհու թ̃ի։ Եւ առաք̃լն ասէ, ‖ գոհացող լերուք զա̃յ և զհօրէ՝ նովաւ։

Եւ այլ արտաքերին բանիւ̂ 'ի շտեմարանէ́ մտացն արտաքս բերեալ զամբարեալն գանձ որ է տիրապէս գոհութ̃ին, յամենեցունց լսելիս գո հասցի զպարգևացն ա̃յ մեծապէս։ Ո՛վ յաէ զոր ասէ, Գոհանամք տ̃ր ըզ քեն վասն մեծի փա ռաց քոց։

Մեծ փառք ո՛չ եթէ միայն զայն ասէ զոր միշտ ունի ած լիով անթերի, այլ և զոր մեծագոյն բարերարութն իւրով միշտ նախախնամէ՝ զարարածս իւր և փառաւորի յամենեցունց։
Ըստ այնմ, մեծ է տր և օրհնեալ է յոյժ. Եւ թէ՝ մեծ է տր մեր և մեծ է զօրութիւն նորա։
Եւ թէ՝ ‖ Ծածկեցին զերկինս վայելչութի փառաց նորա։ Եւ թէ՝ Համբարձաւ մեծ վայելչութի քո ՚ի վերոյ քան զերկինս։
Եւ՝ Վն այսորիկ խոստովան եղէց քեզ ՚ի հեթանոսս, և անուան քում սաղմոս ասացից։
Եւ՝ Անանիանքն, ‖ Օրհնեալ զմեզ վասն սքանչելեաց քոց. և փառաւոր լիցի անուն քո յաւիտեան։
Գոհանամք տր զքէն ասէ վասն մեծի փառաց քոց։
Եւ այ փառացն մեծութիւն զոր ասէ, ո՛չ թէ այնպէս ասէ որպ մեծ ինչ առ փոքր համեմատելով. իբր մեծագոյն լեռն առ չնչին հատն մանանխոյ. կամ համատարած ծով առ դոյզն շիթս անձրևի. Այլ՝ զանչափութի և զանհասութի նշանակէ ըստ առաքելոյ. ‖ Ո՛վ խորք մեծութե և իմաստութեն այ. որպ զի առանց քննելոյ են դատաստանք նր, և առանց զննելոյ են ճանապարհք նր։
Զոր և եսայի յայտնապէս ցուցանէ։ ‖ Ո՛ չափեա՛ց ասէ ափով իւրով զջուրս, և զերկինս թըզա՛ւ և զերկիր ամ քլա՛ւ։ Ո՛՝ կշռեաց զլերինս կշռով, և զդաշտս կշռորդով. Եւ այն որ պատմի անկասկածելի դատաստանին սաստ. ‖ Ահա՛ասիկ տր ինքնին եկեսցէ ասէ, և ո՛վ ժուժկալեսցէ աւուր մտի նորա. կամ ո՛վ հանդարտեսցէ աւուր յայտնութն նր

Եւ

Ե՛ւ այս ա՟մ զանհամե
մատ մեծութ՟ փառացն
ա՟յ յայտառնէ․ ո՟վ և հե
տակայ բանս ցուցանէ․
Մ՛ինչև ցայս վայր առա
քելոցն ասի երգս․ և աս
տի սկսանի այս հետա
կայս բանք․

Տ՟ր Թ՟գ՟ւոր ս՟բ՟դ երկ
նային և ա՟ծ հայր
ամենակալ․

Տ՟ր ասելովն՝ զտիրելն
ա՟մի յայտ արար․ ըստ
սաղմոսին, Տ՟նե է երկիր
լրի՛ւ իւրով․ աշխարհ և
ա՟մ բնակիչք նորա․
Ե՛՝ տ՟ր տ՟ր մեր զի սքան
չելի՛ է անուն քո յա՟մ
երկրի․ Ե՛ւ Թ՟գ՟ւորի՛ է
պատժելն և պսակելն․
ըստ այնմ, տ՟ր մեռուցանէ
և տ՟ր կեցուցանէ․ իջու
ցանէ 'ի դժոխս այսինքն
'ի դուռ գերեզմանին և
հանէ․ Այլ և տ՟ր և
Թագաւոր ասելովն՝ ըզ
յաւիտենական մշտնջե
նաւորութին յայտ արար,
ըստ առաքելոյ․ ‖Երանե
լին և միայն հզօրն Թա
գաւորն Թագաւորաց և
տէրն տերանց․ որ միայն
ունի զանմահութի՟ բնա
կեալ 'ի լոյս անմատոյց․
Եւ այն զոր ասէ, ‖Ես եմ
Ես եմ․ և մինչև կարի՛
իսկ ծերացիք Ես եմ․
և ո՛վ է իբրև զիս․ յա
ռա՛ջ կացցէ, ձա՛յն տացէ․
պատմեսցէ՛ և պատրաս
տեսցէ․ Եւ զոր այլուր
ասէ առաջին, ‖Թագաւո
րին յաւիտենից միայնոյ
իմաստնոյն ա՟յ 'ի ձեռն
յի՟ ք՟ի՟ որում փառք յա
ւիտեանս, ամէն․

Սուրբ երկնային․

Ա՟ծ 'ի վե՛ր է քան ըզ
սրբութի՟․ այլ ըստ մերում
սովորութե՟ ձևացուցանէ
զբանս․ Զի ս՟բ է ա՟ծ՝
ո՛չ որպէս մեզ է հասանե
լի․ այլ որպէս ինքեան
միայնո՛ւմ է գիտելի․
Զի մեք ս՟բ կոչեմք ըզ
մաքուր հոգի և զառա
քինի անձն․ Այլ և զեր
կինս ս՟բ ասեմք յորժամ
ջինջ լինի յամպոց․
Նաև զոսկի մաքուր և

զար

զարծաթ զուտ • զպատմուճան պայծառ, զապակի և զհայելի ջինջ և յըստակ, և զայլ ինչ ՚ի նիւթականաց որ յաղթոյ մաքուր և զերծ իցէ, սովորութի̃ է մարդկան սբ̃ կոչել։ Այլ ոչ են սոքա տիրապէս սբ̃, այլ պիտռակաբար կոչին • Իսկ ա̃ծ ոչ է այսպիսի սբ̃ • այլ գերի վերոյ քան զայս ա̃մ• անիմանալի և անհասանելի։ Ոչ ո̃պ սերովբէքն սբ̃ կոչին կամ քերովբէքն բազմաչեայքն և վեցթևեանք։ զի և ոչ նոցա է հասանելի որքանութի̃ սրբութեան ա̃յ, այլ միայն ահիւ և դողութ̃ կան ՚ի պաշտամանն իւրեանց• հանապազ կարօտեալք ընդունելութ̃ յաւելուածոյ շնորհի։ Բայց ինձ թուի՝ սբ̃ ՚ի վե̃ր ա̃յ զպարզ և զյըստ̃կ և զանփոփոխ բնութի̃ն ասէ • ըստ որում և սբ̃դ երկնային ա̃ց։ Այսինքն թէ՝ ո̃պ բարձրութիւնն

երկնի երկար միջոցաւ հեռի է յերկրայնոցս և մեծութի̃ նորին գերազանց, ևս առաւել անբովանդակելի հեռաւորութե̃ք դոյդ սրբութի̃ որիշ և անհաս է ՚ի մէնջ• ա՛յս է ո̃պ կարծեմ սբ̃դ երկնային ։

Ա̃ծ և հայր ամենակալ ասի ։

Եւ այսո̃պ սբ̃ երկնային և ա̃ծ հայր ամենակալ։ Եւ վայելուչ է ։ Զի որիշ է ՚ի ստորայնոցս աստուածոց• և երկնային խոստովանի միայն ա̃ծ ո̃պ և ասէ ։ ‖ Հայր գթութեանց է և ա̃ծ ա̃մ մխիթարութե̃ց ըստ առաքելոյ։ Զի ո̃պ արարչաբար ստեղծ, նոյնո̃պ և հայրաբար գըթայ ըստ իւրում անբովանդակելի գթութե̃ցն• և մխիթարէ յիւրաքանչիւր պէտս զամենեսեան ըստ կըրկնակի վտանգից ։ Զի թէ մարմնական հարք գըթան յորդիս՝ և ձեռա

կերտի իւրեանց խնամ տանին։ Ապա որչափ և ևս առաւել որ աղբիւրն է գթութեց և շտեմարանն ամ մխիթարութեց ածային Նախախնամութին։

Բայց գթութեն տեսակ կրկին է և ոչ մեկին։

Զի զարարչական խընամն իւրոյ ամի ունի ըստ իւրաքանչիւր պատշաճ պիտոյից։ Իսկ ըզհայրական գութն արկանէ տիրապէս 'ի վր մեզ և երկիւղածաց իւրոց։ Որպ գթայ ասէ հայր 'ի վր որդւոց իւրոց, այնպէս գըթասցի տր յերկիւղածս իւր։ Այլ թէ՝ զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ տր․ աղօթից նց լսէ և կեցուցանէ՛ զնոսա։ Պահէ տր զամենեսեան որ սիրեն զնա սրտիւ։

Ած՝ ասէ և հայր ամենակալ։ Այսինքն զամ ունող․ զգթութի և զողորմութի, զնախախնամութի և զամ պէտս բարեգործութե։ Որպ և երեմիաս ասէ, Ամենակալ մեծ անունդ տր․ ա՛չք քո բա՛ց են յամ ճանպրհս որդւոց մարդկան, տալ իւրաքանչիւր ըստ ճանապարհաց իւրեանց։

Այլ դարձ ամենակալ է զօրութբ և այսպէս․ զի փակէ զգութ նախախնամութեն յարարածոցս, և ոչ ոք է որ բանալ կարիցէ։ Այլ դարձեալ իւրով առատ ողորմութբն բանայ զդրունս մարդասիրութեն 'ի վր արարածոց իւրոց, և ոչ ոք է որ ընդդէմ փակել կարիցէ։ Ասաց և եղեն հրամայեաց և հաստատեցան։ Այլ յորժամ կամի փոփոխել, ունի՛ զամ․ և հրամանի նորա անսայ ամ ինչ։ Ամենակալ զօրութի է որ հաստատեաց զհաստատութին 'ի բարձունս․ և ձգեաց զվերնայարկն 'իվերոյ ջ զնա։ Տարածեաց զօդ իբրև զառստ, և հաստատեց

զեր

զերկիր 'ի վր ջուրց • և
կախեալ ունի զհիւսիս
զոչընչիւ 'ի փառս ա-
նուանն իւրոյ և 'ի գո-
վութիւն ամենազօր
տրութեն :

Տր և որդի հօր միածին
յս քս •

Ասաց յառաջագոյն վս
հօր, Տր թագաւոր •
նոյնպէս և աստ դնէ ըզ
տիրականն անունն 'ի վր
որդւոյ ասելով, Տր և
որդի հօր միածին :
Այսինքն թէ նոյն տրու-
թեն փառակից և պատ-
ուակից է : Իսկ որդի հօր
ասելով, զբնութենակցու-
թին ընդ հօր յայտ առնէ :
զի ամ որդի հարազատ՝
զնմանութի հօրն բերէ
յինքեան : Այլ 'ի մար-
մնաւոր հարց և որդւոց
միջի բազում իրօք զա-
նազանութի գտանի •
առաւելութի, կամ պա-
կասութի • Իսկ աստ ոչ
այնպէս • այլ՝ ամի հա-
ւասարակից է որդի հօր,
ծոցածին և անժամանակ
ծնունդն • անճառաբար
ծնեալ 'ի հօրէ յառաջ
քան զյաւիտեանս :
Այս յեղանակ ծննդեանն
ինքեան և հօր միայն գի-
տելի • և ոչ ումեք հետա-
զօտելի յեղականացս ըս
տրունական հրամանին :
‖Ո՛չ ոք գիտէ զորդի՝
եթէ ոչ հայր • և ո՛չ ըզ
հայր ոք գիտէ՝ եթէ
ոչ որդի •

Տր և որդի հօր միածին •

Որդի ասէ հօր • զի
առ ինչ ունակ անուն է •
որով զհաւասարութին
յայտ առնէ ընդ հօր և
զճշմարտութին ցուցանէ •
Զի որդի միշտ որդի է,
և ո՛չ երբեք եղեալ հայր :
որպ հայր միշտ է հայր,
և ո՛չ երբեք որդի լեալ :
Զի այս մարդկա՛ն է սո-
վորութի եղականի, որ եր-
բեմն որդի եղեալն, ա՛յլ
երբեմն հայր լինի •
Իսկ ածային բնութին
ո՛չ այսպէս • այլ միշտ մի
և նո՛յն է անփոփոխելի •
զի ո՛չ փոխարկեալ լինի

 հայր

Հայր յորդի, կամ որդի 'ի Հայր: Այլ թէպէտ մի՛են բնութբ Հայր և որդի, սակայն անուամբ որիշ են և զանազան:

Զի Հայր ծնօղ ասի և ոչ ծնունդ. և որդի ծնունդ ասի և ոչ ծնօղ: Այլ տիրապէս որդի, զի Հայր ոչ եղև երբէք: Որպէս և Հայր տիրապէս ասի Հայր, զի որդի երբէք ոչէ եղեալ. այլ միշտ է Հայր որպէս որդի միշտ որդի է.

Տէր և որդի Հօր միածին.

Գոնէ զմիածինն, զի յայտ արասցէ թէ այլ ծնունդ ոչ գոյ Հօր. այլ նոյն և մին միայն է միութեն Հօր և ըստ բնութեն: Այլ եթէ միածին և ծոցածին, ապա և Հօր հաւասար և ոչ ինչիւք նուազեալ: Զի թէպէտ և պատճառ է Հայր որդւոյ անճառ ծննդեամբն, և որդի յառաջ եկեալ 'ի Հօրէ անքննաբար և անժամանակապէս, սակայն ոչ կրսերութի կամ նուազութի երբէք տեսանի յորդի: Այլ որչափ Հայր Հա՛յր է, որդի որդի՛ է. զի Հայր որդւո՛յ է Հայր. և որդի Հօ՛ր է որդի:

Այլ միածին է, զի երկրորդ ոչ գոյ. որպէս ածաբանն ասէ, Հօր սահման և բան և շարժեցալ կնիք վասն միածին գոլոյն. Այլ այս մինչև ցայս վասն Հայրական ծննդեանն փոքր 'ի շատէ ըստ մերում փանաքի տեսութեան. զի 'ի մեծն յոլով և բարձրագոյն բանք գոն ասացեալ վասն այսորիկ: Իսկ Հեստակայ բանս՝ զկուսական ծննդենէն յայտ առնէ՝

Յս Քս ասելոյն.

Այլ յուն անուն, յեբրայականէն 'ի մերս փրկիչ թարգմանի ըստ հրշտկին որ առ յովսէփ: Մ՝ի՛ երկնչիր ասէ առնուլ առ քեզ զմարիամ կին քո. զի որ 'ի նմա՛յն ծնեալն է՝ 'ի Հոգւոյն սրբոյ է: ծնցի որդի և կո

չեսցեն զանուն ն՟ր Յս՟. զի նա փրկեսցէ զժ՟ղ՟վրդ իւր 'ի մեղաց իւրեանց: Զնոյն և առ հովիւսն ասէր հրեշտակն:

‖Ծնաւ ձեզ այսօր ասէ փրկիչ որ է օծեալ տ՟ր 'ի քաղաքի դաւթի.

Այսպէս և զաքարիա հայրն յովհաննու, ‖Օրհնեալ տ՟ր ա՟ծ իէլի ասէ որ յայց ել մեզ և արար փրկութի՟ ժողովրդեան իւրոյ. և յարոյց մեզ եղջիւր փրկութե՟ 'ի տանէ դաւթի: Եւ թէ՝ տալ մեզ առանց երկիւղի ըզ փրկութի՟ 'ի ձեռաց թշնամեաց մերոց:

Եւ ք՟սն անուն օծեալ կոչի. այսինքն ա՟ծ և մարդ. զի բանն մարմին եղև ըստ անետրանչին. և ա՟ծութի՟ն է օծ զմարմինն. Զի ք՟սն ո՛չ սոսկ մարդկութեանն է անուն և ո՛չ լոկ ա՟ծութե՟ն. այլ՝ ա՟ծ և մարդ ասի. այսինքն յերկուց միացեալ անշըփոթաբար և անճառապ՟

Ո՛չ ո՟պ ջուր ընդ գինի խառնեալ և շփոթեալ և յերկոցունցն զրկեալ բնութե՟ց. զի ո՛չ ջուր է և ո՛չ գինի 'ի խառնիլն իմիասին. Այլ՝ ա՟ծային բնութի՟ն 'ի միաւորիլն ը՟ մարմնոյն, զերկոցունց յատկութի՟ն անշփոթ պահեաց ո՟պ հոգի մարդոյ 'ի մարմնի. թէպէտ և տիրապէս ո՛չէ ապացոյց: Զի բանին ա՟յ մարմին լինիլն 'ի վեր է քան զհասողութի՟ մտաց. չքնաղ և զարմանալի խառնումն Ո՟պ ասէ մեծն գրիգոր ա՟ծաբան. ո՜վ նոր խառնմանս. ո՜վ սքանչելի խառնուածոյս.

Եւ 'ի բանէն և 'ի մարմնոյն՝ է մի ք՟ս ճշմարտապէս. ո՟պ 'ի հոգւոյ և 'ի մարմնոյ մի մարդ. ո՟պ առաքեալն ասէ. ‖մեզ մի է ա՟ծ հայր յորմէ ա՟մ. և մի տ՟ր յ՟ս ք՟ս որով ա՟մ:

Յամօթ լիցին երկաբնակքն. զի առաքելն ո՟պ մի ա՟ծ զհայր ասաց

ուանց մարմնոյ, նոյնպէս
մի տ͞ր յ͞ս ք͞ս զորդի ա͞նց
մարմնով։ Որով յայտ է
թէ յետ անճառ միաւո
րութեն մի է և երկու
ոչ ասի։ Զի զոր առա
քեալն մի ասէ, ո՞վ է որ
յանդըգնի յերկուս բա
ժանել։ Եւ տ͞րն առ Նի
կոդիմոս ասաց, ‖ ոչ ոք
ել յերկինս, եթէ ոչ որ
էջն յերկնից որդին մար
դոյ որ էն յերկինս։
Յայտ է թէ զբանն ա͞նց
որդի մարդոյ. զի բանն
էջ յերկնից և ոչ թէ
մարմինն։ Եւ հայր վը
կայէր 'ի յորդանան և 'ի
թաբօր, դա է որդի իմ սի
րելի և ոչ թէ որ 'ի դմա.
որ զմիութին ցուցանէ
և զերկու ասօղսն յանդի
մանէ։ Զի յորժամ ա͞ծ
հայր՝ եզական անուամբ
դա ասէ որ յայտնապէս
միոյ բնութե է յայտնիչ.
Ո՞վ է որ յանդըգնի եր
կու ասել։ Եւ դիոնէ
սիոս ասէ, առ բաժանա
կանս մեր ըստ բնութե

ԺՈՒ

միոյ յառաջ եկեալ։
Եւ դարձեալ ասէ, մի
բնութի և պարզութի և
թաքնութիւն յ͞ս։
Եւ աղեքսանդրացին
ասէ, զինուորքն զպատ
մուճանն ոչ կարացին
պատառել. իսկ հերետի
կոսք զորդին ա͞յ պատա
ռել կամելով և բաժնել
յերկուս, զայն որ միայն
անբաժանելին է։
Եւ վկայութի միոյ բնու
թեն քի յոլովք են 'ի ս͞բ
գիրս ով կամիցի ուսա
նիլ. իսկ առ այժմ այս
բաւական է։ Զի ‖տուր
ասէ իմաստնոյն պօղոս
և իմաստնագոյն լեցի
'ի բարիս։
Եւ ս͞բ որդի։ 'Ի կէս
օրինակս 'իտեղիս յայս
փոխանակ որդւոյ այս͞պ
ունելով բանին, և ս͞բ
հոգի։ Եւ ապա դարձ
յորդի սկսանի, և 'ի հո
գի աւարտէ. զի սկիզբն
'ի հայր արար։ Սալ վ͞ս
դիւրահաս լինելոյ ըն
թացից բանիս, զորդի

դի

դիցուք 'ի կարգիս ոմ՟ն
սկսեալն եղև ։ Նա երե
ւի և այլ իմն պատճառ 'ի
բանիս թէ յորդի է և
ոչ 'ի հոգի ։ զի ասաց՝
տ՟ր թագաւոր զհայր ։
և 'տ՟ր և որդի հօր միա
ծին յ՟ս ք՟ս զորդի ։
Իսկ աստ տ՟ր ոչ գոյ որով
հաստատէր թէ 'ի վերայ
հոգւոյ է բանս հաւա
սար հօր և որդւոյ ։
Իսկ 'ի կատարածն յայտ
նա՟պ ասէ, տ՟ր և հոգիդ
ս՟բ որ 'ի փառս ա՟ծ ընդ
հօր ։ Ապա թէ փոխա
նակ տ՟ր ասելոյն զք՟ն
ասիցէ ոք բաւական հա
մարեալ, չկայ ինչ վնաս
զոր և կամի ոք ընտրեսցէ ։
Զոր և առաքեալն եր
բեմն ասէ, ‖ տ՟ր է հոգին ։
Եւ երբեմն ասէ, ‖ մի է
հոգի ս՟բ յորում ա՟մ,
Ըհմ աստ զք՟ն եդ 'ի
վ՟ր հ՟գւյն, և անդ զտ՟րն
յառաջն կարգեաց ։
Եւ այս բաւականն է վ՟ս
այսորիկ ։ այլ մեք 'ի կարգ
բանիդ ընթասցուք ։

Տ՟ր ա՟ծ գառն ա՟յ և որ
դի հօր ։
Գառն ա՟յ կոչէ զմիա
ծին որդին, ոչ միայն
վ՟ս անմեղութեն զի իբրև
զգառն անմեղ 'ի սպանդ
վարեցաւ, այլ և գառն
ասելովն՝ զ[illegible]աչիւ մեռա
նելն յուշ արար և զծա
նակութեամբ մահն ։
Զի թէպէտ իբրև ըզ
գառն պրկեցաւ անմեղ
մարմնովն 'ի վ՟ր խաչին,
այլ 'ի խաչողացն իբրև
զմահապարտ դատապար
տիւր ։ Եւ դարձեալ,
ա՟պ գառնն ոչ վ՟ս անձին
ինչ պատճառի մեռանի,
այլ վ՟ս այլոց օգտութե ։
Նոյնպէս և գառն ա՟յ ոչ
վ՟ս անձին ինչ յանցա
նաց զենաւ 'ի վ՟ր խաչին ։
այլ վ՟ս մերոյ փրկութե ։
Եւ որպէս ասր գառին
զգեստ լինի և ծածկոյթ
մերկութե մարդկան,
այսպէս և ք՟ս գառն ա՟յ
եղև մեզ ծածկոյթ և
զգեստ շնորհաց ։
Զի որք 'ի ք՟ս մկրտեցք

զքո՟ զգեցաք և զարդա
րեցաք լուսով։ Ա՛ն ո՟պ
մարմին գառինն յորժամ
զենանի՝ կերակուր լինի
կարօտելոց, այսպէս և
անմահ գառնն ա՟յ զե
նեալ միանգամ ի վ՟ր խա
չին և հանապազօր ի վ՟ր
ս՟բյ սեղանոյն, զմարմին
և զարիւն իւր պարգև
եաց մեզ կերակուր ու
րախութե և դեղ անմա
հութե։ Զի որք սրբութ՟
ճաշակեն հաւատով սի
րով և յուսով, զյաւիտե
նական մահն ո՛չ մեռա
նին. ըստ իւրում տ՟ն
բանին թէ, ‖ որ ուտէ
զմարմին իմ և ըմպէ զա
րիւն իմ, զմահ մի՛ տեսցէ
յաւիտեան։

Տէր ա՟ծ գառն ա՟յ ասէ
և որդի հօր։

Որդի հօր ասելովն՝ ըզ
համարձակութիւն առ
հայր յայտ առնէ։

Ունիս ասէ համարձա
կութիւն իբր որդի առ
հայր բարեխօսել վասն
մեր զի հաշտեսցի ընդ
մեղուցեալքս հեզմամբ
ս՟բ արեան քո, ‖ որ առա
ւել գոչէ առ ա՟ծ հայր
քան զհաբելին ըստ բա
նին պօղոսի։ Զսոյն և
աւետարանիչն յովհաննէս
ասէ, ‖ ունիմք բարեխօս
առ ա՟ծ զյս՟ք ս՟ զարդարն
և զանարատն, և նա՛ է քա
ւութի մեղաց մերոց.
և ո՛չ եթէ մերոցն միայն
այլ և ա՟մ աշխարհի։
Զի արդա՛րև յորժամ
տեսցէ հայրն երկնաւոր
զմիածին և զսիրելի որ
դին իւր ի վ՟ր խաչին վ՟ս
մեր, հաշտեսցի տիրապ՟
ընդ արարածս և կենդա
նացուսցէ զմեռեալքս
մեղօք վերստին։

Որ առեր զմեղս աշ
խարհէ. ողորմեա մեր.
բարձեր զմեղս ա՟րհի. և
ա՛րդ ընկա՛լ զաղա
չանս մեր։

Դարձեալ զմարդեղու
թենէն և զխաչէն ճա
ռէ. որ առեր զմեղս աշ
խարհէ, այսինքն զբո
վանդակ բնութիս մեր

 ըզ

զմ՟րմին զհոգի և զմիտս։
Եւ այս վասն ապողինա-
րի ասացաւ • զի զմարդ-
կային հոգի ոչ ասէր ք՟ն
առեալ • այլ միայն զմար-
մին • և ՚ի տեղի հոգւոյ
զա՟ծութիւն ասէր ունել։
Զոր յամօթ առնէ ա-
ռաքեալն ասելով‖ մ՟րդն
յ՟ս ք՟ս։ Եւ մարմին ա-
ռանց հոգւոյ մարդ ոչ
ասի • այլ՝ մարմին և ոգի
միաւորել իմիասին՝ այս
է մարդ կատարեալ։
Եւ ք՟ս ճշմարտապէս
մարդ կատարեալ եղև՝
զա՟մ զմերս առնլով։
Զի թէ ոգի բանական
ոչ ունէր, զիմարդ ասէր
՚ի ձեռս հօր աւանդել։
Եւ ՚ի դժոխս երթալ ո՟պ
ասի քն և զնիգս փշրել։
Զի մարմինն ոչ էջ ՚ի
դժոխս • և առանց բա-
նական հոգւոյ բանն՝ ք՟ս
ոչ ասի։ Վկայէ և պետ-
րոս բանական հոգի ու-
նել ք՟ի • ‖ ոչ թողաւ անդ
ոգի նորա ՚ի դժոխս։
Եւ վ՟ս մրտացն պօղոս

վկայէ • ‖ Մեք ասէ զմիտս
ք՟ի ունիմք։ Եւ հարցն
ս՟րբք ևս յայտնապ՟ հաս-
տատեցին ՚ի հաւատոն նի-
կիական • ունել բանին
այսպէս • ծնաւ ասէ կա-
տարելապէս ՚ի Մարիամայ
սրբոյ կուսէն հոգւով
ս՟րբով • որով էառ մարմին
հոգի և միտք • և ա՟մ որ
ինչ է ՚ի մարդ՝ ճշմարտա-
պէս և ոչ կարծեօք․
Այ՟ բան աղօթիցս զա-
մենայնն միով բանիւս
բովանդակէ՝ ասելով •
որ առեր զմերս յ՟է •
այսինքն ՚ի մարդկային
բնութենէս։ Զի սովո-
րու՟թ է գրոց և զմարդ-
աշխարհ և երկիր կոչել•
ո՟պ զհրեշտակս երկին։
զի ադամն երկիր թարգ-
մանի։ և իմաստասէրքն
փոքր աշխարհ ասացին
զմարդ։ Իսկ եկեղեցւոյ
վարդապետք մեծ աշ՟
ասացին զմարդ վասն
բանականութեն և
պատկեր գոլոյ
արարչին։

 Որ

Որ առեր ասէ զմերս
յաշխարհէ։

Նախնիքն թէ՝ յամ՟ արա րածոց զմե՛րս միայն ընտրեցեր բնութի. զոր առել միացուցեր ընդ քում ած՟ութեդ։ Զի աշխարհ կոչի որ յերկնէ՛ և յերկրէ՛ և որ 'ի մէ՛ջս են վայելչութիք։ Նախնիքն տարերք, օդ, լուսաւորք, աղբերք, ծովք, գետք, բոյսք, տունկք, փ՟ղանք, անասունք, սողունք, թռչունք. և որ այլ ևս։ Նաև հրեշտակք 'ի յերկինս։ 'Ի յայսմ ամէ ասէ ո՛չ զոք ընտրեցեր առնուլ քեզ հաղորդակից, այլ հաճեցը՟ր 'ի մե՛զ միայն խոնարհիլ և զմե՛զ բարձրացուցանել 'ի վեր քան զամ՟։ Այ՟ս փառք քեզ յաղագս ամի։ Նորդորև ո՛չ այսպէս արար ամ՟ ազգաց տ՟ր։

Ողորմեցար. բարձեր ըզ
մեղս աշխարհի. և
արդ ընկալ զաղա
չանս մեր։

Ողորմեցար ասէ։

Նախնիքն՝ ըստ քոյին մեծութեդ. զի ողորմին սեպհական և յատուկ այ՟ է. որ բնութ՟է ողորմած. որոյ անսպառ է ողորմութի՟ն. զի ողորմութ՟ արար զարարածս. և ողորմելով միշտ նախախնամէ ըստ իւր ամենառատ բարերարութեն։ Զի ամ՟ ուրեք գիրք զա՟ծ ողորմած կարդան։ Ս՟պ դաւիթ ասէ. ողորմած և արդա՛ր է տ՟ր ա՟ծ մեր։ Նաև թէ՝ ողորմի և պահէ՛ զտղայս 'ի մեղաց տ՟ր։ Նաև թէ՝ ողորմեա՛ ինձ ա՟ծ ըստ մեծի ողորմութե քում և ըստ բազում գթութե քում։ Նաև թէ՝ զողորմութի՟ս քո տ՟ր յաւիտեա՛ն օրհնեցից. Նաև թէ՝ ողորմութ՟ տն լի՛ եղև երկիր. և այլս բազումս. զոր վիպէ՛ վս՟ ողորմութեն այ՟։ Իսկ որդի Նորին սողոմոն ասէ. ‖ ա՟ծ հարց և տ՟ր ողորմութեան։

Ո՛չ այլ ումն ‖ գիտէի տր
ասէ զի ողորմած ես և
գթած, երկայնամիտ բա
զումողորմ. և զղջանաս
’ի վն չարեաց մարդկան։
Ո՛չ յոլովք են այսպիսիք
’ի գիրս տես որ անբաւ
և անպատում զողորմու
թիւնն այ քարոզեն ։
Զայս ցուցանէ աղօ
թիցս բան ասելով, Ողոր
մեցար. բարձեր զմեղս
աշխարհի։ Ըստ առաքե
լոյ որ ասէ, ‖ զմեղս մեր
եբարձ և բևեռեաց ընդ
խաչափայտին։ Զի ո՛չ
կարաց ժոյժ ունել. տե
սանելով զստեղծուածս
ձեռաց իւրոց գերեալս
’ի բանսարկուէն։ Այլ
խանդաղատեալ արարչա
կան գթութեն և յաղ
թեալ ’ի մարդասիրութե
նէն, եկն ’ի խնդիր մեզ
մոլորելոցս կամաւ հօր
և հաճութբ հոգւոյն
սբյ և փրկեաց զմեզ։
Ըստ այնմ, ‖ հովիւն քաջ
զհետ մոլեալ թափեաց
’ի բերանոյ առիւծուն.

ունդն մի դրոշմաւոր,
զևայրն զչարաչար ախ
տացեալն ’ի թունից կա
մակոր օձին։ և աքեացս
երկու, զոտսն ադամայ
’ի ծառն ընթացեալ։
Զի ամենաբաւական
ձեռինն միայն էր կարո
ղութի զվէրս զայս բը
ժշկել։ Ըստ մրգրէին
որ ասէր ’ի դիմաց տն,
‖ Հայեցայ և ոչ ոք էր որ
օգնէր. զմտաւ ածի և
ո՛չ ոք էր որ ’ի թիկունս
հասանէր։ փրկեաց զնս
բազուկ իմ, և սրտմտու
թիւն իմ միայն զդէմ
կալաւ։

Ողորմեցար ասէ և բար
ձեր զմեղս աշխհի։

Ո՛չ ասաց առեր, այլ
թէ բարձեր. այսինքն
թէ՝ վերացուցեր սրբե
ցեր ջնջեցեր մաքրեցեր
կորուսեր անյայտ արա
րեր։ Զի ո՛չ շփեցաւ
’ի նմա տեսակ ինչ աղ
տոյ զի մաքրիչ է ամի.
և անմեղ մարմնով զամե
նեցուն մաքրեաց զմեղս

և

և ջնջէց զանօրէնութիս։
Զի մեղանչական մե-
ղանչականի օգնական լի-
նիլ ոչ կարէ ։ այլ անա-
պականն և անմեղն զմե-
ղանչականացս քաւեաց
զպարտիս։
Բարձեր ասէ զմեղս աշ-
խարհի։
Այսինքն ոչ միայն զա-
դամայ կամ որք յետ նո-
զդարուցն առաջնոց,
այլ զամ հաւատացելոց
որք զկնի գալոց են մինչ
'ի կատարած աշխարհի
և հաւատան 'ի հեղումն
արեանն քո որ լուաց զգ
տիեզերս 'ի մեղաց, և զա
հաւտոցն գործս բարիս
ցուցանեն, ազատեսցին
'ի մեղաց շնորհօքն քո։
Սա խուռն ամն հրա-
մանին որ առ հրէայսն,
Եթէ որդին ասէ զձեզ
ազատեսցէ, ճշմարիտ ա-
զատք լինիջիք։ այսինքն
զյաւիտենական ազատու-
թիւնն ժառանգիցէք ։
Զի եթէ ոչ էր աշ
ապականեալ մեղօք, ոչ

լինէր հարկ գալստեան
որդւոյն այ։ Այլ զի ա-
պականեաց ամ մարմնա-
ւէր մարդ զընթացս ճա-
նապարհի խւրոյ մեղօք,
վասնորոյ հարկ եղև գա-
լստեան բանին այ զի
բարձցէ զմեղս ամցուն ։
զի ոչ էր հնար այլ ումեք
զայս առնել։
Բարձեր ասէ զմեղս աշ-
խարհի ։ և արդ ընկալ
զաղաչանս մեր։
Սա այսպիսի ասէ զբ-
թութեց և մարդասի-
րութեց համարձակութի
առեալ աղաչեմք զողոր-
մած տրդ զբարձօղդ մե-
ղաց աշխի ։ զի դարձեալ
վիրաւորեցաք 'ի չար թըշ-
նամւոյն կենաց մերոց
և 'ի դաւաճանողէն զգ
մեզ ։ տկարացեալ մարմ-
նով ոչ ժուժելով կալ
ընդդէմ մեքենայից նո-
րին։ Վասն որոյ դարձեալ
վստահացեալ 'ի քոյին
անբաւ մարդասիրութիդ
և յանեզրական գթու-
թիւնդ, աղաչեմք տր,

որ

որ բարձեր զմեղս աշխի,
և արդ ընկալ զաղաչանս
մեր։ Զի որչափ ’ի մար
մնի գոլով մեղանչեմք և
տկարանամք մեղօք, դար
ձեալ զղջամք և առաջի
քո անկանիմք խոստովա
նութե՟ և աղաչեմք ող՟
ուսաք ’ի մ՟եց քոց պատ
ուիրանաց․ զոր հրամայե
ցեր մարգարէիւ՟ն թէ,
Ասա՛ դու զմեղս քո զի
արդարասցիս։ Ա՛յ թէ՝
Յորժամ դարձցիս և
հեծեծեսցես, յայնժամ
կեցցես։ Այլ աղաչեմք
կեցո՛ զմեզ ըստ ողոր
մութե՟ քո։
Ա՛րդ՝ ընկա՛լ զաղա
չանս մեր։
Ա՛յժմ ասէ՝ տէր ըն
կալ զաղաչանս մեր և
ըստ հրամանի քում ըղ
խոստացեալն կատարեա՛
զոր ուսուցեր մարգա
րէիւ՟ն։ Կարդասցես դու
առիս ասէ յաւուր նե
ղութե՟ քո՝ ես փրկեցից
զքեզ և դու փառաւոր
արասցես զիս։

Ա՛յ թէ՝ կարդասցէ ա
ռիս և ես լուայց նմա․
և առ նմա եղէց ’ի նե
ղութեան։ Բայց զկար
դալն՝ հաւատով կամի
և ո՛չ երկմտութեամբ։
Խնդրեսցէ ասէ առա
քեալն հաւատովք և ո՛չ
երկմտեսցէ։ Ա՛յ տէրն,
զամ զոր ինչ աղօթս ա
րարեալ հաւատով խնդ
րիցէք, եղիցի ձեզ։
Տեսանե՞ս զի մեծի հա
ւատոյ պէտք են մեզ յա
ղօթս և զգուշաւոր խըն
դըրուածոց և միամտու
թե՟ սրտի․ զի մի՛ հողմն
երկմտութե՟ ’ի ներքս ան
կեալ, զնաւ հաւատոյն
խախտեսցէ, և փոխանակ
պարգևի դատապարտու
թի՟ կրեսցէ երկմիտ խըն
դրողն վ՟ իւրոյ թերութե՟ն
Այլ որք զղեակ հաւա
տոյն պինդ ունիցին՝ ո՛չ
երբէք սասանին․ այլ
լսեն ’ի տ՟նէ թէ՝ ըստ
հաւատոց քոց եղիցի քեզ։
Զի չէ՛ ինչ մեծ կամ
փոքր յերկինս կամ

յերկ

յերկրի զոր հաւատով
խնդրեցէ ոք՝ թէ ո՛չ առ
նուցու անդէն փաղփա
ղակի զպատշաճաւորն։
Ապա թէ յամիցէ յառ
նուլն, մի՛ կասեսցի 'ի յու
սոյն, այլ առաւել ժրաս
ցի երկայնամիտ լինելով
և զմրտաւ ածելով թէ՝
այնպէս են կամք տն զի յա
մելով առցէ։
Եւ արդ ընկա՛լ զաղա
չանս մեր։
Այլ և զխոնարհութի
ևս ուսուցանէ բանիւս
աղօթողին և զհեզութի
բարեմտութ հանդերձ։
Որպ թէ ասիցէ, այսօր
մի՛այն է զոր եկեալ կամ
առաջի քո յաղօթս. և
այսօր սկիզբն արարեալ
եմ աղօթից։ Ըստ մե
ծին եղիայի որ ասէր,
‖կենդանի է տր որոյ կա
ցեալ եմ առաջի այսօր.
և սկիզբն արարեալ բա
րեպաշտիլ առնա.
Զսոյն և առաքեալն
յայտ առնէ ասելով,
‖զյետոյսն մոռացեալ եմ,
և յառաջադէմսն նըկըր
տիմ։ զհետ մտեալ եմ
թէ հասից։ Այսինքն
թէ զյառաջագոյն գոր
ծեցեալ բարիսն ոչինչ
անձին համարիմ. այլ
միայն առաջիկայիս ուշ
եդեալ ընթանամ թէ
կարասցի՛ց զընթացս իմ
բարւոք կատարել։
Այս է ըստ իմում բա
նիս որ ասէ։
Եւ արդ ընկա՛լ զաղա
չանս մեր։
Եւ այժմ ընկա՛լ ասէ
զոր այսօր մատուցա
նեմ պաղատանս առաջի
քո տրունդ։
Սուրբդ որ նստիս ընդ
աջմէ հօր՝ ողորմեա՛ց
մեզ։
‖Սբ է տր ած մեր որ
բնակեալն է 'ի բար
ձունս ըստ մարգարէին
եսայեայ։ Որոյ ո՛չ ոք գը
տանի համեմատ սրբու
թեն. զի ո՞վ իցէ 'ի մարդ
կանէ որ ամենևին սբ
իցէ. ‖թէ և միօրեա՛յ իցէ
'ի վր երկրի ըստ յոբայ։

‖ զի և երկինք չե՛ն ս՟բ
առաջի ն՟ր ըստ գրեցե
լում. այսինքն երկնայինն
հրեշտակք. այլ նա միա՛յն
էանց ը՟ ա՟մ կիրս մարդ
կայինս բաց ՚ի մեղաց:
Ո՟պ ասէր առ հրէայսն
ինքն տ՟րն յաւուրս մար
մնոյ իւրոյ, ‖ ո՞վ յանդի
մանեսցէ զիս ՚ի ձէնջ վ՟ս
մեղաց: Եւ թէ՝ ‖ գայ
իշխան աշխարհիս այսո
րիկ և յիս ինչ ո՛չ գտա
նէ յիւրոց չարու
թեանցն:

Սուրբ որ նստիս ընդ
աջմէ հօր՝ ողորմեա՛ց
մեզ:

Ընդ աջմէ հօր ասելովն՝
զորդիական պատիւն
յայտ առնէ. զի որդի
նստի ընդ աջմէ հօր, և
հոգի ընդ աջմէ որդւոյ
՚ի փառս փառաւորելոյ
որ յառա՛ջ է քան զյաւի
տեանս: Զի նստիլն ըղ
մշտնջենաւորութիւն յայտ
առնէ և զտ՟րութի փա
ռացն հայրենի: Իսկ ընդ
աջմէ հօր ասելն, զյաս

կութի անձանցն ցուցա
նէ բաժանեալ յանբա
ժանելի ա՟ծութեանն:
Եւ զի որդի նստի ընդ
աջմէ հօր՝ և առաքեալն
վկայէ, ‖ որ ելն ասէ ՚ի վե
րոյ քան զա՟մ իշխանու
թիւնս և զպետութիւս.
և նստաւ ընդ աջմէ մե
ծութեն ՚ի բարձունս:
Զսոյն և դաւիթ ևս
յայտնագոյն ցուցանէ,
ասաց տ՟ր ց՟տր իմ նիստ
ընդ աջմէ իմմէ, մինչև
եդից զթշնամիս քո պատ
ուանդան ոտից քոց:

Սուրբ որ նստիս ընդ
աջմէ հօր՝ ողորմեա՛ց մեզ:

Զի ո՟ղ մեք միշտ մեղան
չականք եմք և զղջ՟ինք,
դու միշտ ողորմած:
Վասն որոյ զնոյն հայցեմք
զոր միշտ սովո՛ր ես
առնել:

Զի դու միայն ս՟բ դու
միայն. բարձրեալ ես
դու միայն. տ՟րդ մեր
յ՟ս ք՟ս:

Զի դու միայն՝ այսինքն
դու միա՛յն միածին որդի

բնու

բնութենակից, աթոռա
կից փառակից և պատուա
կից հօր։ Զի մի՛ է միա
ծին որդին այ հօր, և
երկրորդ ո՛չ գոյ նմա.
վն զի ոչ մի է ծնօղն,
մի է և ծնեալն ՚ի նմանէ
բանն ։

Զի դու միայն սուրբ,
դու միայն։

Դու միայն ասէ երևե
ցար մարմնով որբ ՚ի վր
երկրի և ճշմարտապէս
յսմ կրից ազատ. որով
զամենեսեան սրբեցեր
քոյին սրբարար տընօրէ
նութեդ։ և կամիս մեզ
՚ի նոյն մնալ մաքրութե
և սրբութե. Որդարև՝
միածինն այ հօր և միայն
սրբարար որն՝ նա ինքն է
մաքրութին ամենայնի։
Քանզի՝ ‖ ճաճա՛նչ է այ
զօրութեն ոչ ասէ սողո
մոն. և ծագումն ճըշ
մարիտ փառաց ամենա
կալին. Վն այնորիկ և
ո՛չ մի ինչ պղծեալ խառ
նի ՚ի նա. քանզի նշո՛յլ է
մշտնջենաւոր լուսոյն և
հայելի անարատ այ ազ
դեցութեն և պատկեր
առատութե նր. Մի է և
ամի կարօղ. կայ յինքեն
և զամ նորոգէ։
Նաև աւետարանիչն յով
հաննէս զսոյն վարդապե
տէ՛ այլով եղանակաւ։
‖ Մի՛ տըրտմեսցի ասէ
վն ձեր բարերարն ամ.
գըթածն, ողորմածն,
սբն, յստակն, անարատն,
անհիւթն, միայնն, մին,
անփոփոխն, ստոյգն, ան
նենգն, անցասումն. որ
՚ի վե՛ր է քան զամ ասելի
և իմանալի անուն՝ ամ յն։
Որդա՛րև՝ ո՛չ զօրեն
միտք իմանալ կամ ասել
ինչ վն այ. զի ՚ի վեր է
քան զամ իմացումն.
Որպ ըստ կարողութե
ումեք ճառելն, միայն
ամսիրութե է բացայայ
տիչ, և մտերմութե ցու
ցակութի. զի մի՛ անշնոր
հակալու ստացուածք
երևեսցուք։

Զի դու միայն սուրբ
դու միայն. բարձրեալ

ես

ես դու միայն, տ̅րդ մեր
յ̅ս ք̅ս ։

Բարձրեալ ես ասէ դու
միայն ։ Այսինքն ոչ ե
ղականացս համեմատէ
բարձրութ̅ քո․ այլ միայն
ես գերազանցեալ․ և 'ի
վեր քան զա̅մ բարձրա
ցեալ անսահման միջո
ցաց․ 'ի հրեշտակաց և
'ի մարդկանէ․ 'ի փառս
հայրենի մերով բնութ̅ս
միայն դուս բարձրացեալ՝
տ̅րդ մեր յ̅ս ք̅ս։

Որպ̅ առաքեալն ասէ․
|| որ ելն զինչ է, եթէ
ոչ զի էջ նախ 'ի ստորին
կողմն երկրի ։ որ էջն
նոյն է և որ ելն 'ի վերոյ
քան զա̅մ երկինս։

Բարձրեալ ես դու միայն
տ̅րդ մեր յ̅ս ք̅ս։

Ա̂ այսու առաւել ևս
յոյս դնէ հաստատե
լոց և վստահութ̅ տէրա
պէս․ զի թէ բարձրեալ
ես ասէ մերով բնութ̅ս
ը̅ աջմէ հօր, և մեզ խոս
տացար ընդ քեզ բարձ
րանալ յարքայութեան

ժբ

քում ասելով, || ուր եսն
եմ, անդ և պաշտօնեայն
իմ եղիցի։ և այսու յու
սով առաւել ևս վստա
հացեալ կարդամք զա
նուն քո։

Տ̅րդ մեր ասէ յ̅ս ք̅ս ։

Աստ՝ աւարտէ զբա
նիս դիտաւորութ̅ն որ
առ որդին՝ տընօրինական
անուամբքս․ պատմելով
զմեծագոյն բ̅րեգործու
թ̅իւն որ առ ազգս մարդ
կան․ զի մի՛ մոռացմամբ
ապերախտք լիցուք․ այլ
միշտ յիշելով գոհացուք
զշնորհացն ա̅յ։

Տ̅ր և հոգիդ ս̅բ որ 'ի
փառս ա̅ծ ընդ հօր
ամէն։

Դնէ այժմ տէրական
անուամբ կնքեալ և ըզ
հոգւոյն փ̅ռբանութ̅ն․
յայտ առնելով զհաւա
սարութ̅ն և զփառակ
ցութիւնն ընդ հօր։

Զի յառաջագոյն ճա
ռեաց ճշմարտապէս վ̅ն
հօր ա̅ծութ̅ն և որդւոյ
անճառ տընօրէնութ̅ն

որ

որչափ հնա́ր էր տըկար
բնութեան մարդկան յա
ղագս այ՟ վկայել բանիւք։
Իսկ այժմ անարատութն՟
առնէ բնիխս 'ի Հոգին մր՟.
տր՟ զնա ասելով և ած՟
խոստովանաբար ճշմար
տապէս փառակից ընդ
Հօր որպ՟ որդին սիրելի
այսպ՟ ունելով բանին։
Տր՟ և Հոգիդ մր՟ որ 'ի
փառս ած՟ ընդ Հօր։
Այսինքն՝ որպ՟ Տր՟ թա
գաւոր Հայր և ած՟.
Տր՟ և որդի Հօր միածին
օծեալն այ՟ և փրկիչն
մարդկան յա՟ջն աթոռա
կիցն Հօր որդի։ այսպէս
Տր՟ և Հոգին մր՟ ած՟ 'ի
փառս ընդ Հօր արարչա
կից և պատուակից. և
ներգործօղ 'ի տնօրէ
նութեն որդւոյ։
Տր՟ և Հոգիդ մր՟ որ 'ի
փառս ած՟ ընդ Հօր։
Ան որ 'ի փառս այ՟ Հօր
ասեն, մի և նոյն է. զի
որ 'ի փառս այ՟ Հօր է,
ած՟ է ճշմարտապէս և
Հաւասար այ՟։

Տր՟ և Հոգիդ մր՟ որ 'ի
փառս ած՟ ընդ Հօր։
Այսու ոչ միայն զՀա
ւասարութի՟ և զպատիւ
յայտ առնէ ընդ Հօր և
ընդ որդւոյ զՀոգւոյն
մրյ՟. այլ և զերիս անձ
նաւորութիւն 'ի միում
ածութեն ճշմարտապէս
քարոզէ. և զուգէղ Հա
ւասս և զանբիծ խոստո
վանութի՝ ամենեցուն
ծանուցանէ՛։
Յամօթ լիցի սաբէլ և
Համախոհք իւր. որ ոչ
խոստովանին զերիս անձ
նաւորութիւն Հօր և որ
դւոյ և Հոգւոյն մրյ՟։
Ամաչեսցէ արիոս և նր
մանիք նորին. որք ոչ
խստ՟ին զորդի Հաւ՟ր
փառակից և պատուակից
Հօր։ այլ՝ նուաստ ասե
լով ոչ զարՀուրին։
Կարկեսցի բերան նես
տորի և Հետևողաց նո
րին. որք յետ անճառ
միաւորութեն՝ յերկուս
բաժանեն զմարմնաւո
րութի՟ որդւոյն այ՟։

Գա

Պապանձեսցին եւ որկքէս՝
ապողինար եւ համախոհք
իւր · որք բանական հո
գի ոչ առեալ ասենքն ·
կամ միտս մարդկայինս ·
կամ որ առաջօք ասեն
երեւեալ քն ·
Զ ըմբռեսցի մակեդոն
եւ հոգեմարտքն ամ ·
որք զտրութի հոգւոյն
ուրանան եւ ոչ դողան ։
Մ այէ նոցա եւ եղուկ է
'ի նոսա · զի կորիցեն եւ
ոչ կեցցեն ։ Ա յլ մեք 'ի
բան աղօթիցս դրձցուք ·
եւ զտրուի հոգւոյն վե
րաձայնելով խստվանես
ցուք հաստատ ընդ
հօր ասելով ։
Տր եւ հոգիդ նբ որ 'ի
փառս ած ընդ հօր ։
Ա յնինքն ոպ հայր ած
տր է եւ ած · անեղանելի
բնութի · անսկիզբն եւ
անժամանակ · արարիչ
եւ հաստիչ բոլորից ·
Ա յսպէս եւ հոգին նբ
ընդ հօր այսմ ածի զու
գակից է եւ պատուակից ·
փառացն հաղորդ , եւ
տրութեանն կցորդ եւ
ածութին գոլով մի ։
Ո՞չ թէ ընդէր ասա զոր
դի ոչ յիշէ , այլ միայն
զհոգին ընդ հօր տր եւ
ած 'ի փառս ասէ ·
Պ՚ճառն ինքեան միայնէ
գիտելի հոգւոյն նբյ ·
որ քննիչն է ամենայնի
ըստ առաքելոյ որ ասէ ,
‖ հոգին զամ քննէ եւ զխ
խորս այ , եւ ինքն յում
քէ ոչ քննի ։ Զ ի ինքնէ
ամի լցուցիչ եւ բացա
յայտիչ · եւ կամ որոց
ինքն յայտնէ զգաղտնիս՝
եւ զծածուկս իմաստութե
իւրով ծանուցանէ նբց
իւրոց եւ հոգիընկալ ա
ռանց ոպ ասէ մրգրէն ·
Ա յլ մեզ վերջացելոցս
'ի գործոց բարեաց եւ
վրիպելոցս 'ի հոգւոյն
շնորհաց , զիարդ լիցի
յայս համարձակիլ եւ ա
սել թէ Ճշմարտութե 'ի
վր հասաք բանիս կամ
ա՛յս է զոր ստուգիւ իմա
ցաք · Զ ի զայս եւ ոչ
սրբոցնէ համարձակելի

ասել. Թո՛ղ թէ մերումս նուաստութե։ Այլ միայն այսչափ թելադրութի տացուք փափագողաց բանիս, թէ նախ քան զայս զորդւոյ համապատուութիւն ընդ հօր ծանոյց Ճշմարտապէս, մի խոստովանելով 'ի փառս տրութե՛ն զհայր և զորդի։ Այ՛ աստ ա՛ւելորդ համարեցա՛ դարձեալ երկրորդել և որոշաբար զորդի ևս ընդ հօր յիշել յայսմ վայրի։ այլ միայն 'ի կամս լսողացն ապաստան արար իմանալ, թէ ա՛մ որ ինչ հօ՛ր է՝ նոյն և որդւո՛յ է ըստ տրունին հրամանին. և որդւոյն՝ հօ՛ր է։ Այսպէս և զայս պարտէ իմանալ թէ որ 'ի փառս ընդ հօր աստ զհոգին, նոյն և ընդ որդւո՛յ կոչեսցի։ Այ՛ զի տր է հոգին և պարգևատու և շնորհաբաշխ. և գիրք մեք վկայեն։ Որպ և սողոմոն յաճախապէս ցուցանէ ասելով այսպ։

Ամենեցուն ճարտարապետն ուսոյց ինձ իմաստութի. զի դոյ 'ի նմա հոգի մտաւոր, սբ, միածին, բազմաբաշխ, նուրբ դիւրաշարժ, պարզ, անարատ. և ա՛յլն ևս զոր ասէ ըստ կարգի։

Տր և հոգիդ սբ որ 'ի փառս ած ընդ հօր։

Սուրբ ասելովն՝ զած հոգին յայտ արար. զի հոգի կոչին և հրեշտակք. նա և մեր հոգիս հոգի անուանի. բայց սբ ո՛չ ասին սոքա։ Այլ սուրբ հոգի միայն նա՛ ասի որ ածութե՛ն փառակիցն է հօր և արարչակիցն որդւոյ։ որ տր հոգին է. որ անեղանելի բնութե 'ի վե՛ր է քան զամ եղականքս. միայն ընդ հօր և ընդ որդւոյ հաւասարեալ։ Որ աղբիւրն է ամ բարութեանց, և պարգևիչն շնորհաց։ Որ մրգրէս յարդարէ, և առաքլս ձեռնադրէ, և քհնայս և թագաւորս օծա

օծանէ։ Որ յորդէգրու
թիւն հօրն երկնաւորի
զամենեսեան պատրաստէ
վերըստին ծննդեամբ սբ
աւազանին. Ինքեամբ և
Ջրով նորոգել. Որ ‖ բա
րեխօսն է 'ի հեծութիւ
անմռունչս ըստ առաքե
լոյ վասն հաւատացելոց
իւրոց առ հայր։
Որով և յմ վկայեալ լի
նէր 'ի հօրէ ճշմարտամ
որդի սիրելի 'ի թաբօր
և 'ի յորդանան. Նա վա
րիւր յանմպտ 'ի հոգւոյն
և յաղթէր փորձողին։
Որոյ զօրութեն դառնայր
'ի գալիլեա և զմեծամեծ
նշանսն և զսքանչելիսն
հրաշագործէր. և համ
բաւն տարածիւր յամե
նեցունց լսելիս. Նա ա
մենեքեան գային և բը
ժշկեին յիւրաքանչիւր
ախտից, և փառաւոր առ
նէին զած։ Օ որոյ ըղ
հայհոյութին անթողլի
ասէր տրն ասա և 'ի հան
դերձեալ աշխարհին։
Նա վճիռ հատանելով
ասէր առ հրեայսն. ‖ եթէ
հոգւովն այ հանեմ ես
զդևս, ուրեմն հասել է
'ի վր ձեր արքայութին
այ։
Տր և հոգիդ սբ որ 'ի
փառս ած ընդ հօր։
Նմ և ասա յոմանց հա
կառակութե կրի թէ՝
ընդէ՞ր հմռօտ և սուղ է
եդեալ զբանս որ յղփս
հոգւոյն. և ոչ երկայնա
գոյն ոմ վասն հօր և որ
դւոյ պերճաբանեաց։
Օ որ ոչէ իրաւացի զայս
քննել. այլ միայն հաւա
տով ընդունել. Օ իյե
րեսինն մի է ածութին.
և երեքինն մի՝ յորս ածու
թին ըստ սբյ ածաբա
նին գրիգորի. Օ ի հօր
փառաբանութին և որ
դւոյ՝ և հոգւոյն համա
րեալ է. և հոգւոյն պա
տիւն՝ որդւոյ և հօր։
Նա զհօր այ երերարու
թին պատմեաց բանիւն,
և զորդւոյ զորնօրէնու
թիւնն. Իսկ հոգին զի
մարմին ոչ զգեցաւ, այլ

միայն ներգործեաց 'ի տը
նորէնութի̄ որդւոյն։
Ա̄յ երկայնապատում
ոչ արար • այլ կարճ և
համառօտ բանիւ էանց։
Բա̂ւական համարելով
աւ 'ի հա̂ւատարմութի
ա̄ծ ընդ հօր դաւանել
զհոգին ճշմարիտ։
Զի թերևս վ̄ս ձանձ
րութեա̄ն ոչ երկայնեաց
զբանս • այլ խնայելով
յաղօթի̄նսն կարճեա̄ց ։
զի հանպզօրեա̄յ է բանք
աղօթիցս • և յետ բ̄զում
աշխատութեց օրհնաբանի
յառաւօտին ժամուն ։
Զի թէ կամեցեալ էր
երկարել զբանս , գոյր
տեղի ընդարձակութե ։
Յիշելով զիջումն հո
գւոյն 'ի յորդանան և
'ի դաս առաքելոցն 'ի
վերնատունն • և զերե
ւումն 'ի թաբօրական լե
րինն լուսաւոր ամպով։
Նաև զշրջիլն 'ի վերայ
ջուրց և արարչագործել
'ի սկզբանն ։ Նա̂ զիջա
նելն մինչ 'ի ջուրս աւա

զանին • և զշնորհս և ըղ
պարգևս ամենեցուն տի
րապէս բաշխել ըստ ար
ժանւոյն։ Բայց զի ոչ
արար , վայելուչ է զոր
պատշաճ համարեցաւ
եդեալ համառօտ և լիա
պէս , ո̄պ ասէ ։
Տէր և հոգիդ ս̄բ որ 'ի
փառս ա̄ծ ընդ հօր
ա̄մէն ։
Ամէն ասելն իմն եդեալ
հաստատութի է և կնիք •
զի յեբրայականէն 'ի մերս
ամէնն՝ եղիցի թարգմա
նի • ասի և՝ է • և ստոյգ •
և ճշմարիտ ։ Նաև համա
ձայնութի̄ է ժողովրդա
կանացն մանկանց եկեղե
ցւոյ • զի ամէն ասելովն
կցորդ լինին ժողովուրդ
քըն քահանայիցն ։
Ո̄պ առաքելն յայտ առ
նէ ասելով վասն այլա
լեզուա̂ցն թէ , Զիա̄րդ
ասիցէ զամէնն 'ի քում
գովութեն որ կայցէ 'ի տե
ղի տգիտին • յորժամ հա
մաձայնութի ոչ իցէ միով
բարբառով և լեզուա̂ւ ։

Վասն այսորիկ և մերն թարգմանիչք աշխատեցան վասն գիւտի գրիս մերոյ և աղօթիւք խնդրեցին յԱյ մինչև առին. զի ժողովուրդն 'ի խաւարի մի' մնասցէ. որոց յիշտկն օրհնութբ եղիցի:

Եւ այս մինչև ցայս վայր որպէս յառաջին ասացաք՝ մեզ արանց իսկ է աղօթք և դաւանութիւն 'ի մեր Երրորդութեն կարճ և համառօտ բանիւք. առ 'ի հաստատուն ուղղափառ դաւանողաց, և զկնի եկելոց վստահութի և հաւատարմութիւն:

Վերոյ և զամենն 'ի վեր եդեալ կնքէ զբանս. որով աւարտ բանիս ամենեցուն յայտ լիցի: Որպէս թէ ասիցէ, փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն մեր. այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

Եւ աստ հնգերորդ պրտ է առնել. և երկար միջոցաւ դադարել. որպէս 'ի մէջ դուբղայից սաղմոսացն յորժամ զօրհնութի և զփառս մատուցանեն:

Զի մի' ոք յանդգնեսցի տգիտաբար խիզախելով. որպէս տեսանեմք յանուսումն և յանհոգայ մարդիկ. որ զվերջին բանս աղօթիցս 'ի հեռակայ բանիցդ սկիզբն խառնեն:

Եւ զայն որ ոչ է յայսմ աղօթից, այլ՝ անջրպետաւ որոշեալ և զատել, 'ի սոյն յարելով շփոթեն զճշմարտութիւնն:

Զի լաւ է կոյր աչօք, քան կոյր մտօք:

Զի կոյր մտօք՝ զմարմինն ոչ վնասէ. այլ ըզհոգին 'ի խաւարի և 'ի ըստուերս մահու միշտ ընկղմէ. և որպէս թէ 'ի լոյս իցէ՝ զբօսնուլ յորդորէ. որպէս և լսեմք այժմ 'ի տըգիտաբարոյ և յանձնահաճ մարդկանէ զի ասեն: Տր և Հոգիդ մեր որ 'ի փառս ած որ ընդ Հօր և ընդ Որդւոյ օրհնիս այսօր և յամ ժամ:

Եւ

Եւ կամ որ այլ իմաս-
տունքն ձևանան, իբր
քերելով իմն ասեն. Տ՟ր
և հոգիդ ո՟բ 'ի փառս ա՟ծ-
ը՟ հօր ամէն և յամ ժամ։
Եւ ամենեքեան տընա
բաժին կէտ և հանգիստ
զայս առնեն անմտու՟բ.
Ո՛ւ հետակայ աղօթիցդ-
սկիզբն, առաջնոյ օրհնու-
թեանցս վերջ և անարտ
դնեն ոգիտաբար և ոչ
ամաչեն։ Առ որս ասել
պարտ է անող ոգիտու-
թե՟գ, եղուկ կուրութե՟գ-
վայ անուսումնութե՟գ.
Ո՛ւ ի այնչափ հոգս ոչ
առնէք զի 'ի գիրս նայիք
և դոնեայ մարմնական
աչօք զգրեալսն տեսա-
նէք։ զի իբր զյաւանակ
ընդ մարբ գալով, զճըշ-
մարտութ՟ին ճանաչիցէք։
Այլ իբրև զագդ կապ-
կաց զմի ինչ ծանուցե՟լ,
սովորաբէր զնոյն պապա-
ջէք։ Ո՛ւ ի բաց յայնմ
օրէ յորում 'ի սախտա-
կոչ ընթերցեալ են ըղ
գիրս աղօթից կամ ըղ

սաղմոսաց, բնաւ այլ
ոչէ փոյթ լեալ 'ի գիրս
նայելոյ զի զճշմարտու-
թիւնն ուսցին։ Այլ
թէ ուր ուրեք զոք տե-
սանեն զի սաղմոսարան
կամ աղօթամատոյց ըն-
թեռնուն, զարմանալով
ասեն, զոր 'ի բերան ու-
նիս՝ վա՜ էր գրովք վար-
ժիս. ընթերցիր զայն
զորս ոչ գիտես 'ի բերան։
Եւ ոչ իմանան թէ առա-
ւել այնր է պարտ հոգ-
վարել յաճախ ընթեռ-
նուլ և ստուգել զոր 'ի
բերան մատուցանեմք ա՟յ
երգելով 'ի տուէ և 'ի
գիշերի առանձին և հա-
սարակ։ Ո՛ւ ի զոր 'ի գիր
ընթեռնուք, թերևս
զսխալեալն կրկնեալ ա-
չօք ըստուգեսցէ. իսկ
առանց գրոց ասացեալն
ընդ տարակուսանօք մը-
նայ սըխալանքն, եթէ
միշտ առանձինն իվերայ
գրոցն ոչ ստուգեսցէ։
Ա՟ւ որոյ առանձինն 'ի
գիրսն պարտ է նայել

և զճշմարիտն ստուգել.
զի կարող լիցի ՚ի ժամ
աղօթիցն զուղիղն եր
գել բերանով առանց
գրոց։ Նաև զայս վ̃յնո
րիկ աստ երկարեցաք ըզ
բանս, զի զբազմաց սխա
լանս յաղօթիցս բան՝ ծա
նուսցուք. զի մի՛ ոք որ
գիտաբար զերկոսեան
աղօթս առանց միջոցի ՚ի
միմեանս յարելով՝ շփո
թեսցէ զճշմարտութի̃ն։
Նաև որ̃պ ասացաք՝ ՚ի
վերջ առաջնոյ աղօթիցս
յորժամ տ̃ր զհոգին ս̃բ
և ՚ի փառս ա̃ծ ընդ հօր
դաւ̂անէ և զամէնն ասէ
միջոց և հանգիստ առա
րեալ փոքր ինչ լռութե̃
դադարեսցէ։ Զի բա
ժանեսցի առաջին աղօթ
քըս միջոցաւ̂ն և յամե
նեցուն յայտ լիցի թէ որ
յառաջն իսկ էր ասա̃ցլ
օրհնութի̃ւ՝ աւ̂արտեցաւ
աստ։ Նաև ապա երկրոր
դումն աղօթիցդ որ ըզ
կնիք է՝ սկիզբն արարեալ
իբրև նոր իմն երգոյ և

նոր սկզբան։ Զի այդ
որ զկնիք է, յետո՛յ է ա-
սացած յեփեսոսի ժողո
վոյն, իբր վկայութի̃ և
ձեռնարկ առաջնոյ օրհ
նութե̃ցդ որ ՚ի ս̃բցն էր.
Ապ̃ այն որ ՚ի հաւ̂ա̃տմքն
են յաւ̂ելեալ ՚ի վ̃ր նիկի
ական ժողովոյն որ ասէ։
Իսկ որք ասեն՝ էր եր
բեմն յոր̃ժմ ո՛չ էր որդի։
և զիսկ մեք փառաւ̂որես
ցուքն։ Զի և այն յե
տոյ է անդ եդած։ որ̃պ
աստ ՚ի յայսմ օրհնութե̃ս
այս երկրորդ բանքս յե
տոյ աղօթական ձևով
՚ի վերայ է յօդած։
Նաև այս բաւ̂ականն է որ
միտս ունի և կամիցի լը
սել և հաւ̂անիլ կամ ՚ի
միտ առնուլ։ Զի յան
լուր ականջս ո՛չ է օգուտ
ինչ երկայնաբանելն ,
այլ զուր աշխատանք։
Իսկ ‖ իմաստնոյն պատ
ճառս սուղ ինչ ասէ
տուր, և իմաստնաս
ցի առաւ̂ել ևս
ա̃մի̂ւ։

Նաւ̂

Յորդորակ։

Եւ արդ՛ եկայք այժմ
և մեք միաբան հա
ստատեալքս ուղղափառ
դաւանութեն ճշմարիտ
խոստովանողքս սրբոյ
Երրորդութեն՝ փառաւո
րեսցուք զհայր և զորդի
և զհոգին սբ. ո՛չ միայն
բանիւք այլ և գործովք
ևս և խորհրդով։ Զի
իմանալի բնութի է ած,
և զգաղտնիս մարդկան
տեսանէ. և ոչ եղեալքն
և ոչ գործեցեալքն առ
՚ի մէնջ, բացայայտ են
առաջի նր. ‖Եւ կար
գեաց օր յորում դատէ
զգաղտնիս մարդկան. և
ո՛չ առնու ակն ամցուն
տրն. և ո՛չ խորշի յումե
քէ. զի անաչառ է դա
տաւոր, և իրաւացի առ
նէ զդատաստանն.
Ողորմածացն է խոստա
ցեալ զողորմութիւն։
Իսկ անողորմիցն տան
ջանք և դատապարտութի
ոպ ‖ մեծատանն։ Եւ զաղ
քատացեալսն հոգւով
մխիթարէ՛ յարքայութեն
որպէս ‖ զղազարոս։
Եւ որք ՚ի սուգ ապաշ
խարութե տխրեցին,
ըսփոփանս խոստացաւ
և անվախճան խնդութի։
Որք սրբեն զսիրտս յախ
տից մեղաց, տեսեալ ըզ
քս հայրականն փառօք
բերկրեալ ցնծան ՚ի յա
ւիտենիցն ուրախութիւն։
Ոչ սիրողաց զեղծարս՝
մարդասպանութե սպառ
նայ պատիժս. Իսկ սի
րողացն և զպատուիրանն
պահողացն՝ զհայրական
սէրն խոստանայ և զիւրն
երևումն հնդերձ քաղց
րագոյն սիրովն որ ո՛չ
սպառի։
Եւ դու ո՛վ մարդ,
զայս ած գիտելով պատ
րաստեա զքեզ ՚ի պատե
րազմ ՚ի կենցաղումս.
զի ՚ի կեանս յայս՝ ՚իջանս
մուծաւ մարդ և յաշխա
տանս։ Եւ թէ կամիս
՚ի կեանսն յաւիտենից
հանգչել, աստ հանդիստ
մի՛ խնդրեր. այլ մարտի՛ր

զբարուոք մարտն զի պը
սակեսցիս։ ‖ Ո՛չոք պսա
կի ասէ առաքելն, եթէ
ոչ ըստ օրինին մարտիցէ։
Եւ թէ՝ ‖ Ո՛չէ մեզ պա
տերազմ ընդ մարմնոյ և
ընդ արեան. այլ ընդ իշ
խանութիս և ընդ պե
տութիս չարագայն դի
ւացն և օդայինն այսոցն
պղծոց։ Այս նախ ուղ
ղափառ հաւատով զքեզ
զօրացո՛ ով սիրելի որդ̃ի
ուսար 'ի սրբոց հարցն
և 'ի հոգէկիր արանցն։
Եւ թէ իվր յառնէ պա
տերզմ ինչ՝ մի՛ երկիցես.
այլ մարտի՛ր հաւատով
և յուսով իվր ճշմարտու
թեն ող̃ջ և հարքն առա
ջին. զի ո̃ր ընդ քեզ է
ող̃ջ և էր ընդ նոսա։
Նաև թէ արքունական
սպառնալեաց պատահիս
և թշ̃նորական սաստից
և իշխանական ատենի,
մի՛ զարհուրիր և մի՛
թիւրեր զճշմարտութին։
Մի՛ ակն առնուք երե
սաց. մի՛ ամաչեր. մի՛
պատկառիր և մի՛ զանգի
տեր։ Այլ համարձակու
թ̃ ընդ դաւ̂թայ խօ
սեա՛ց զվկայութիս ճշմար
տութին ա̃յ առաջի թագաւ̂ո
րի առանց ամօթոյ։
Ատեա՛ զփառս մարդ
կայինս, զի յա̃յ ընկալցիս
զյաւ̂իտենականն փառացն
վայելս։ Եթէ հալածա
նաց հանդիպիս յաղագս
ճշմարտութեն, յօժարու̃թ
հալածեցի՛ր ընդ քի, զի
ընդ նմին հանդիցես։
Եթէ նախատեցիս կամ
յընչից զրկիցիս, նոյն̃պ
սիրով յանձն առցես.
զի զանսպառ բարիսն 'ի
քո̃է ընկալցիս։ Իսկ եթէ
մահ հասանէ գլխովին
վս̃ հաւ̂ատոց, մեռի՛ր
սիրով ընդ քի. զի ընդ
նմին յաւ̂իտենական թա
գաւ̂որեսցես։ ‖ Զի ոչ
են արժանի չարչարանք
ժամանակիս առ հանդեր
ձեալ փառսն որ յայտնե
լո՛ց են 'ի մեզ ասէ առա
քեալն։ Եւ թէ՝ ‖ Զոր ակն
ո՛չ ետես և ունկն ո՛չ

լուաւ. և ո՛չ ել 'ի սիրտ մարդկան, պատրաստեաց ա̃ծ այնոցիկ որ սրտին սիրեն զնա 'ի բոլոր սրտէ.

'Ի վե̃ր ա̃մի և նախ քան զա̃մ մի' յանձն ապաստան լինիր. այլ 'ի տ̃ր պարծեցիր և տ̃րամբ գործեսցես զա̃մ և տ̃ն շնորհ ունիցիս. զի առանց ա̃յ եղև և ո՛չ ինչ և ո՛չ այլ լիցի. Ա̃րոյ միշտ զխոնարհութի̃ սիրեսցես և զհեզութի̃ և զողջախոհութի̃ և զանստացուածութի̃ և զկարեկցութի̃ և զողորմածութի̃ և զսէր և զգութ առ աղքատս և առ տնանկս. Ն̂ թէ 'ի հալածանս իցես և 'ի տանջանս և 'ի նահատակութեան, զպահս և զաղօթս և զճգնութիւս մի' մոռանար.

Լաւ է թէ մերձ ես 'ի մարտիրոսութե̃ մեռանել, և կամ նշանս և ըսքանչելիս գործիցես և մեռեալս յարուցանիցես, այսմ ա̃մի առնել պէտք են հանդերձ խոնարհութե̃ և սիրով վճարել. Զ'ի առանց սիրոյ և խոնարհութե̃ 'ի զո՛ւր է ա̃մ բարեգործութի̃ զինչ և գործեն ազգք մարդկան. ‖ Թէ ունիցիմ մարգարէութի̃ ասէ առաքեալն և գիտիցեմ զա̃մ գիտութի̃, և նշանս և ըսքանչելիս գործիցեմ, և զա̃մ ինչս իմ աղքատաց բաշխիցեմ. և այրիցիմ ես հրով վ̃ն ա̃յ, և զեղբայրն ո՛չ սիրիցեմ ըստ պատուիրանին տ̃ն, ոչինչ օգտիմ յայսմ ա̃մէ.

Ն̂ սողոմոն ասէ. ‖ տ̃ր ամբարտաւանից հակառակ կայ. և խոնարհաց շնորհս պարգևէ.

Ն̂ հայր սուրբն, պատարագ ա̃յ ասէ հոգի խոնարհ, զսիրտ ն̃բ, և զհոգի խոնարհ ա̃ծ ո՛չ անգոսնէ. Ն̂ տէրն մեր հրամայէ, ‖ որ խոնարհեցուցանէ զանձն վ̃ն իմ, ես բարձրացուցից զնա փա

ռօք

ւոք յերկինս և յերկրի։ Արդ ես յո՞ բնակեցայց. եթէ ոչ 'ի հեզս և 'ի խոնարհս և որք դողան 'ի բանից իմոց։ Արդ այլ ինչ բարձրագոյն փառա՛ք քան այս ընդունակ և տաճար հանգստեան լինել և տեղի և բնակարան։

Որ փառք այսմ համեմատի, կամ ո՞ր մեծութի այսմ հանգունակ լիցի։ Զի թէ զաւուրս մաթուսաղայի ոք լցցէ 'ի վերայ երկրի, և զամենայնն 'ի բարութեան վայելեսցէ, և 'ի մեծապայծառ ճոխութեան զուարճասցի, և գլխովին զթագաւորական ունիցի պատիւ, և 'ի փառացն այս զրկեսցի յետ աստեացս վճարելոյ, ողորմելի՛ է այնպիսին և քան զանբանսն ևս՝ և քան զանշունչսն։ Զի նոքա թէ և յարութեան յոյս ո՛չ ունին, և ո՛չ տանջանաց երկիւղ։ Իսկ սա՛, որ զաւուրս 'ի բարութեան վայելեաց, և 'ի մարդկանէ փառաւորեցաւ ըստ մարմնական պատուոյ. կամ կեղծաւորութեամբ ձևացաւ բարի և իբրև զսուրբ պատուեցաւ, և այս ո՛չ պտղաբերեաց ճշմարտապէս բարի ինչ որ զծածուկ սրն տեսանէ. արդարև մեծաց տանջանաց արժան կալցի այնպիսին և դատապարտութեան։

Արդ մի՛ ոք խաբեսցի որպէս ասեն ոմանք անմիտք. թէ գո՛յ տեղի որ միջոց է արքայութեան և դժոխոցն. որ թէ ոք որ յարքայութեան ո՛չ է, նա և ո՛չ 'ի դժոխսն է, ապա 'ի միջոցի անդ լիցի։ Արդ սուտ է այս կարծիք. մի՛ ոք հաւատասցէ։ Որպէս ընդ մահն և ընդ կենաց մէջ ո՛չ գոյ, այսպէս և ընդ դժոխքն և ընդ արքայութեան մէջ ո՛չ կայ։ Որ 'ի ցամաքի հանգիստ ո՛չ գտցէ, 'ի ծով ընկղմեսցի. և որ յարքայութեան չէ, 'ի տանջանսն է։ Յիմար կուսանքն որ արգելան յար

քայութենէն, ա՛յլ տեղի
ո՛չ գտին կալոյ. այլ լը
ռան 'ի տնէ թէ երթայք
յինէն անիծեալք 'ի
հուրն յաւիտենից։
Որոց փրկեսցէ քս ած
զհաւատացլքս անուանն
իւրոյ. և արժանի՛ արաս
ցէ ողորմութե իւրոյ.
Իսկ ինքն եղիցի օրհնեալ
ընդ հօր և սբ հոգւոյն
մբ. այժմ և միշտ և
յաւի՛՛։

Իսկ այս 'ի Պաւղոսի Առաքելոյն Իսկ
ասէ Մացասու։

ն յամ ժամ օրհ
նեմք զքեզ տր.
և գովեմք զանուն
սբ քո յաւիտն և յաւի
տեանս յաւիտենից։
Եթէ ո՛րքան մեծ են
բանքս ասացեալ, որք
մրտօք նայիցեն՝ նոցա՛ է
յայտնի. այլ զի աղօթա
կան բանիւ յօդեալ է
յօրհնութիս հարցն առ 'ի
վկայութի հաստատութե։
Բայց պա՛րտ է անձն հոգ
յանձին ունել և ուսու
ցանել զանձրապետութի
և զորոշումն աղօթիցս.
զի մի՛ ոք տգիտաբար մի
աղօթք կարծիցէ զերկո
սինս. ոպ տեսանեմք 'ի
յոլովս որ յասելն զիա
ւաբանական և զբազմ
օրհնեան աղօթս, զվերջ
նոյս սկիզբն յառաջնոյն
վերջն միաւորեն. և զեր
կոսին շփոթեն. զի ո՛չ
առաջնոյն վերջն ճանաչի
և ո՛չ վերջնոյս առաջքն։
Այլ միաւորելով յի
րեարս առնց հանգիստ
առնլոյ զանխուլ անցա
նեն։ Ո ի ոմանք ո՛չ գի
տեն բնաւ թէ երկո՛ւ են
աղօթք և ո՛չ մի. և յայլ
և յայլ ժամանակս ասա
ցած յայլոց և յայլոց ա
րանց. Իսկ ոմանք ո՛չ զա
ռաջինն ճանաչեն թէ
որո՛ց է, և ո՛չ զվերջինս
թէ այլոց ևս է և ո՛չ 'ի
նոյն կարգէ։ Վասն որոյ
աղաչեմ զամենեսեան,
զի յաղօթելն միջոց և
հանգիստ առնիցէք 'ի
մէջ

մէջ երկուց աղօթիցս
ոչ ասացեալ եմք յառա
ջագոյն զի յայտ լիցի
ամենեցուն։
Եւ յամ ժամ ասէ օրհ
նեմք զքեզ։
Զմարգարէին առնու
զբանն որ ասէ, օրհնեցից
զտր յամ ժամ. յամ ժամ
օրհնութի նր 'ի բերան իմ։
Այսինքն 'ի տուէ և 'ի
գիշերի միշտ գոհացայց
զքէն ։
Եւ գովեմք զանուն տր
քո յաւիտեան և յաւի
տեանս յաւիտենից։
Թէ զինչ է օրհնելն
կամ գովելն' ասացեալ
եմք յառաջին աղօթիցն
տեսութն։ Իսկ զյաւի
տեանսն' մեծին Սոսրո
վու յայտ արարեալ է եր
կայնապատում բանին ։
Այլ աստ համառօտի
զայս ծանուցանեմք թէ'
յաւիտեան է ներկայս։
և յաւիտեանս' սկիզբն
հանդերձելոյ աշխին։
և' յաւիտենից' անսպառ
և անծերանալի յաւի
տենին ։

Արժանի արա տր զօրս
զայս խաղաղութբ, և
առանց մեղաց պահեա
զմեզ. օրհնեալ ես տր ած
հարցն մերոց. գովեալ
և փառաւորեալ է անուն
տբ քո յաւիտեանս
ամէն։
Արարածապետութն մով
սէս զտիւ և զգիշեր 'ի
մի համար առնու և օր
մի կոչէ. ոչ ասէ, երկու
երեկոյ և երկու վաղոր
դեան օր մի։ Այլ զի սո
վորութ է մարդկան հա
մառօտիւ բաժանել. և
որչափ արեգակն 'ի վերին
կիսագունդս կայցէ, որ
կոչել զերկոտասան ժամն
միայն։ Նաև տրն պըն
դէր զմիտս աշակերտացն
'ի հրաժարեցուցանելն
գնալ 'ի հրէաստան. ասէ'
ոչ երկոտասան ժամ է
յաւուր։ Այսպ և աղօ
թիցս բան ասէ։
Արժանի արա տր զօրս
զայս խաղաղութբ, և
առանց մեղաց պահեա
զմեզ։

Զի ՚ի տուընջեն առա
ւել սխալէ՛ դիւրագայթ
բնութիս մեր, և անար
գել լինի ՚ի մեղանչելն:
Վասն որոյ մաղթէ՛ զխաղա
ղութիւն անցուցանելն.
զի ՚ի գիշերի է զոր քնով
անցուցանեմք և նահան
ջիմք ՚ի մեղաց: Եւ է՛
զոր նսեմութի խաւարին
առագաստէ՛ զբնութիս
մեր և կաշկանդեալ կա
պէ՛ իբրև շղթայիւք ո
մամբք: Զի ո՛չ զօրեն
ներգործել զգայարանքն.
այլ խափանին վն լու
սոյն պակասութե: Իսկ ՚ի
տուընջեան զամենայնն
պատրաստ ունին ՚ի գործ.
և յոլո՛վս մեղանչեն մար
դիկ յորժամ զերկիւղն
այ պհպան ո՛չ ունիցին:
Վասն այսորիկ ասէ:
Արժանի՛ արա տր զօրս
զայս խաղաղութբ, և
առանց մեղաց պահեա՛
զմեզ:
Այլ և որ կոչի կենդա
ղոյս ընթացք որ արե
գական բերմամբ չափի

ըստ հասարակաց մինչև
՚ի կատարած առանձին
իւրաքանչիւր ումեք կե
նացն չափ: Զի յառաջ
քան զմարմնով երևիլն
քն, գիշեր կոչէր կեն
ցաղս: Որպէս ցուցանէ
եսայի. ՚Ի գիշերաց կան
խէ հոգի իմ ասէ առա
ւօտ առնել առ քեզ ած:
Իսկ յորժամ ծագեաց
արեգակն արդարութե
քն ՚ի խաւարեալ բնու
թիս մեր և լուսով դի
տութե ելից զտիեզերս,
տիւ կոչեցաւ կենցաղս
այս ըստ իւրում տն բա
նի: Ինձ պարտ է ասէ
գործել զգործս այնո
րիկ որ առաքեացն զիս
մինչ դեռ օր կայ:
Եւ թէ մինչ յաշխի եմ
լո՛յս եմ աշխարհի:
Վկայէ և առաքեալն.
Որ խորհի ասէ՝ զօրն
տն խորհի. և որ ո՛չն խոր
հի՝ զօրն տն չխորհի այ
անձնիշխան կամացն:
Եւ յայսմ առաւր կենդա
ղոյս միշտ որոգայթադիր
ու

ունիմք զսատանայ. որ
հանապազ ջանայ որսալ
զմեզ 'ի կորուստ։
Ո՟պ գրէ գլուխ առաքե
լոցն պետրոս. Արթուն
կացէք հսկեցէք, զի ո
սոխն ձեր սատանայ իբ
րև զառիւծ գոչէ. շրջի
և խնդրէ թէ զո՞ կլանի
ցէ։ Ա՟յ խնդրէ աղօ
թիցս բան՝ խաղաղութ՟ե
և առանց մեղաց անցու
ցանել խնամոցն ա՟յ.
Ո՛չ միայն զաւաջիկայ
հասեալ օրս յորում եմք,
այլ և զա՟մ ժամանակս
պանդխտութ՟ե մերոյ իվ՟ր
երկրի։ Եւ ընդ մեծա
գոյն պահպանութ՟ե խնա
մոցն ա՟յ փոխարէնս մա
տուցնէ զհետակայ բանս
գոհութ՟ե։
Օրհնեալ ես տ՟ր ա՟ծ
հարցն մերոց. գովել
և փառաւորեալ է անուն
մ՟բ քո յաւիտեանս
ամէն։
Զերից մանկանցն առ
նու զօրհնաբանութ՟ի.
որ յիշատակաւ նախնեացն
ժգ

'ի գութ ածէին զա՟ծ։
Օրհնեալ ես ասէ տ՟ր
ա՟ծ հարցն մերոց։
Այսինքն նահ՟պտացն
աբրահամու իսահակայ
և յակոբայ. որոց հա՟ւա
տոցն և մեք որդիք և
ժառանգք կոչիմք։
Եւ նոցին միջնորդու
թեամբն աղաչեմք թէ՝
թէպէտ և ո՛չ վ՟ս մեր բա
րի ինչ գործոց, այլ գո
նեայ վ՟ս նոցին ողորմեա՛
մեզ տ՟ր. որոյ անունդ քո
մ՟բ գովեալ է և փառա
ւորեալ. ո՛չ այժմ միայն,
այլ և յաւիտեանս
ես.
Օրհնեալ տ՟ր՝ ուսո՛ ինձ
զարդարութ՟իս քո։
Երիցս կրկնէ զբան
օրհնութ՟ես ըստ սրով
բէիցն սրբասացութ՟ե որ
միշտ օրհնաբանեն.
Եւ 'ի դէմս որդւոյ ասէ
զերիս օրհնեալսն. ո՟պ զե
րիս սրբասացութիւնսն
սրովբէքն. Զոր վկայէ
յովհաննէս եթէ Եսայի
ետես զփառս որդւոյ՝
և

և խօսեցաւ վասն նր։
Նաև և կիւրեղ աղէք-
սանդրացի և դաւիթ ան-
յաղթն՝ 'ի դէմս որդւոյ
ասացեալ։ Նոյնպէս և
աստ աղաչէ բանսողորդի՝
լուսաւորել զաչս մտաց՝
կարող լինիլ նայիլ 'ի լոյս
գիտութե օրինացն այ։
Նաև 'ի խորհուրդ անօ-
րէնութեն քի որ արդա-
րութի մեզ եղև և ար-
դարացոյց զընութիս ձրի
շնորհօք ողորմութե իւրոյ
'ի ձեռն խաչին իւրոյ։
Նաև ճանաչէ զմեծագոյն
երախտիսն և գոհանայ
զառատ ողորմութէ նր։
Քանզի շնորհօքն քի
եղաք արդարացեալք և
ոչ անձին քաջութբ։
Զոր և մրգրէն ասէ ·
արդարութի քո ով լե-
րինք տր ած մեր · և իրա-
ւունք քո ով խորք բա-
զումք։ Քանզի ոչ բը-
նութբ, այլ արդարութբ
յաղթեաց թշնամւոյն
մերոյ և արդարացոյց
զմեզ։

Տր ապաւէն եղեր մեր
յազգէ յազգ։
Նախամարգարէն մով-
սէս կարդաց զանուն
տն այ մերոյ՝ ‖ տր ապա-
ւէն։ Նաև ածահայրն
դաւիթ առեալ դնէր
յերգս սաղմոսին իւրոյ։
Խորհրդաբար զսոյնս
պարզատեալ և աստ աղօ-
թիցս բան, ապւէն կար-
դաց հաւատացելոց ըն-
տրուե ամենակալին այ։
Զի ապաւէն եղև բը-
նութես, և 'ի խաւարէ
անգիտութե առաջնոր-
դեաց 'ի լոյս ճշմարիտ
ած գիտութե · յազգացն
առաջնոց որ 'ի սկզբանէ՝
մինչև 'ի վերջինս որ քի
լուսաւորեցաք, ապւէն
եղեալ մարդասիրապէս
արարչական խնամօքն
տրն իւր արարածոց իւ-
րոց · և միշտ լինի մեզ
'ի կատարած ·
Ես ասացի՝ տր ողորմեա
ինձ · բժշկեա զանձն
իմ ես մեղայ քեզ։
Զսաղմոսին առնու-

զբաւն․ և հայցէ՛ ողոր
մուԹի յողորմած տ՟նէ․
և զբժշկուԹի ոչ մարմ
նոյ խնդրելով, այլ զհո
գւոյ։ Նո՛ւ ուսուցանէ
ամենեցուն, զանձն օրի
նակ բարեց տալով այսպ՟
աղօԹել միշտ։

Ցո՛յց մեզ տ՟ր զողորմու
Թիւնս քո, և զփրկու
Թիս քո տո՛ւր մեզ։

Արժանի արա ասէ մը
տաց աչօք նայիլ 'ի սքան
չելարար ողորմուԹիս քո․
ո՟պ աբրահամ իսահակ
և յակոբ և մարգարէքն
՟ամ։ Նո՛ւ մեծա՛ գոհու
Թե՟ 'ի քէն միշտ զփրկու
Թի ընդունել հոգւոյ
և մարմնոյ, ո՟պ սովոր ես
պարգևել որոց խնդրեն
'ի քէն։

Տո՛ր ողորմուԹի քո յա
ւիտեան, զգործս ձե
ռաց քոց մի՛ անտես
առներ։

Անսպա՛ռ է ողորմուԹի
քո ասէ․ և ես զի՛ ստեղ
ծուած ձեռաց քո՛ց եմ,
արարածս արարչիդ միշտ
կարօտ գոլով ողորմուե՟։
Ա՟րոյ խնդրեմ, ո՛չ առ
նել անտես այլ կեցու
ցանել միշտ զկարօ
տեալս։

Տո՛ւր իմ զքեզ ապաւէն
ինձ արարի․ ուսո՛ ինձ
առնել զկամս քո զի դու
ես ՟ած իմ։

Զոր յառաջին ասաց
և աստ երկրորդէ․ յիշա
տակելով զապաւէն առ
նելն յօգնականուԹի,
շարժէ տկարացեալ բը
նուԹս զամենազօրն ՟ած։
Զքե՛զ ասէ արարի ա
պաւէն և ո՛չ զայլ ոք․
վ՟յ պա՛րտիս խնամարկել
միշտ։ Նո՛ւ ապաւէն կոչի՛
որ տեղի ապաստանի՛ է
սարտուցելոցն և կարո՛ղ
է 'ի Թշնամեացն փրկել․
վ՟յ ամենեքեան դիմեն
առնա։ Այսպէս և ես
զքեզ միայն ինձ ապ՟ւէն
արարի ասէ․ և խնդրեմ
զի ուսուսցես ինձ զեր
ծանիլ 'ի հընարից բան
սարկուին, և հետևիլ
միշտ կամաց տ՟նդ իմոյ

և այլ։ Զայս և աւետա
րանիչն յովհաննէս ասէ՝
Ո՛ որ գիտես զամ ուրէք
զչարախօսին մերոյ զմե
քենայս։ Դու ծածկեա՛
զմմն ընդ հովանեաւ
խնամոց քոց։

Ուսո՛ ինձ ասէ։ Միշտ
զուսանիլն խնդրէ.
զի անյագ է բնութի
մարդկին ըստ սողոմոնի.
Ո՛չ յագեսցի ասէ ակն
տեսանելով և ո՛չ ունկն
լսելով։ Նո՛ւ թէ ՚ի զգա
լիս այսպէս, որչափ ևս
առաւել յիմանալին։
Ի քէն է տր աղբիւր կեն
դանութե և լուսով քո
տեսանեմք զլոյս։

Զայս մարգարէն յա
ռաջագոյն ասաց ՚ի սաղ
մոսի անդ հոգւովն սբվ,
և զանձառ ծնունդն որ
դւոյ ՚ի հայրական ծո
ցոյ՝ և զանհաս բղխումն
ամենասբ հոգւոյն յայտ
արար, այսպէս ունելով
բանին. ՚Ի քէն է տր աղ
բիւր կենաց և լուսով
երեսաց քոց տեսանեմք
զլոյս։

Հաւատացեալքս ՚ի քս
ընդունիմք զլոյս գի
տութեան ածային շնոր
հացն, պայծառանամք ՚ի
շնորհացն մկրտութե աւա
զանին, և երեսք մտացս
պայծառանան ՚ի շնոր
հաց երեսացն այ։ Ըստ
որում ասէ երեմիաս,
Հոգի երեսաց մերոց տր
քս։ Նա և կենդանական
զօրութի հոգւոյն սրբոյ
միշտ ներգործէ յարժա
նաւորս և զանազան
շնորհօք լնու։

Ձգեա՛ զողորմութիս
քո որք ճանաչեն զքեզ
տր։

Ընդ լուսոյ առաւօտու
և զգութ ողորմութե քո
և զլոյս իմանալի մարդա
սէր կամաց քոց ՚ի հա
ւատացեալքս ծագեա՛.
տարածելով յամենեսեն
որք ճանաչեմք զքեզ տր
մեր և թագաւոր։

Ձգեա՛ ասէ զողորմու
թիւնս քո։

Այսինքն զորօրինակ ՚ի
ժամ առաւօտուն նշոյլք
ճա

Ճառագայթից արդականն ծագեալ՝ զնսեմուն խաւարին հալածական առնէ. Նոյն ողորմութե քո լոյս ճառագայթեալ ՚ի բնութե մերում, իբաց մերժէ զխաւար մեղաց և զանգիտութեան:

Նաև մեք ծանուցեալ զբարի տրդ մեր և զարարիչ, գոհասցուք զառատ ողորմութե քումմէ.

Որ ես օրհնեալ գովեալ և փառաւորեալ, այժմ և միշտ և յա":

Զկնի տոնելոյ զՓառս ՚ի բարձունս:

Փառք պատիւ և գոհութի ՚ի բարձունս Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սբյ. այժմ և":

Ե[illegible]:

Փառաւորեալ իւր անճառ փառօքն. և պատուեալ ՚ի հրեշտակաց. և գոհացեալ ՚ի մարդկանէ մրշտընջենաւորականս: Նոյ և մեք զնոյնս նմա վեր առաքեմք:

Յովհաննու Իմաստասիրի վասն Նստաւորին երգոյն:

Երկու շաբաթին՝ ըստ առաւօտին պաշտաման խորհրրդեանն կարգեալ է. Յորում ժամու միւս անգամ գալուստ փրրկչին պատմի. Նոյնորին յառաւօտին աւուրն աղաղակեն ողբերգական ձայնիւ եթէ, Լոյս տուր տր աչաց իմոց, զի մի՛ երբէք ննջեցից ՚ի մահ ըստ յիմար հինգ կուսանացն. Մի՛ ասասցէ թշնամին կենաց թէ յաղթեցի նոմա. կամ նեղիչք իմ ցընծասցեն թէ ես սասանեցայց ՚ի հուրն յաւիտենից որ պատրաստեալ է սատանայի և հրեշտակաց նր:

Իսկ Երեք շաբաթին՝ ըստ երրդ ժամու խորհրրդեանն կարգեալ է. Յորում ժմու գալուստ հոգւոյն հեղաւ յառաքեալսն. Որոյ զկենա

րար գալստեանն զմորձ
առեալ մանկունք եկե
ղեցւոյ՝ առաջի անկանե
լով աղաղակեն եթէ,
Ի քէնն է որ աղբիւր կե
նաց • և լուսով երեսաց
քո գալստեանդ տեսա
նեմք զլոյս։ Այլ թէ՝
Ծագեա տր զողորմու
թիւն քո՛ ի պաշտօնեայս և
յերկրպագուս ամենասբ
Երրորդութեդ•

Իսկ Չորեք շաբաթին
ըստ վեցերորդ ժամու
պաշտամանն խորհրդոյն
կարգեալ է• Յորում
ժամու հիւանդութիւն
նախահօրն պատմի։
Այլ 'ի նմին ժամու բը
ժշկուն իւրացն չարչա
րանօք խաչին տն մերոյ
յի քի ըստ պիտառուն
յովհաննու աւետարա
րանագրի յասելն եթէ՝
‖Էր ժամ վեցերորդ և
ուրբաթ զատկին, և հա
նին զնա 'ի խաչ։ Այլ զայս
պիսի զփրկական տնօրէ
նութե խորհուրդ ծանու
ցեալ մանկանց եկեղե
ցւոյ, աղաղակեն գոհա
նալով եթէ, Այս աղա
չեմ տր ողորմեա ինձ• և
բժշկեա զանձն իմ ես
մեղայ քեզ։

Իսկ Հինգ շաբաթին՝
ըստ իններորդ ժամու
խորհրդեանն կարգեալ է։
Յորում ժամու 'ի խաչին
աղաղակէր զելիէլին ա
սելով միածին որդին այ։
Այլ 'ի նմին ժամու ընդ
երեկս աւուրն զլուսա
ւորսն 'ի խաւարէն փա
րատէր ըստ մարգարէա
կան ձայնին Նոր առա
ւօտ ծագելով ‖Նստելոցն
'ի խաւարի և 'ի ստուերս
մահու։ Ուստի լուսաւո
րեալ մանկանց եկեղե
ցւոյ՝ աղաղակեն յառա
ւօտին յասելն թէ՝ Այս
առ քեզ տր աղաղակեցի•
առաւօտու աղօթք իմ
ժամանեսցեն առ քեզ•
և որ 'ի կարգին։

Իսկ Ուրբաթին՝ ըստ
տասներորդ ժամու պաշ
տամանն կարգեալ է։
Յորում ժամու 'ի գե

րեզման իջեալ տե՛րն արա
րածոց. և իւրո՛վ անա
պական մահո՛ւամբն զա
նապականութի մեզ շնոր
հելով, ազատեաց ՚ի դը
ժոխոց և ՚ի գերութե
նէն սատանայի: Յորմէ
փրկեալ մանկանց եկեղե
ցւոյ՝ աղաղակեն գոհա
նալով յասելն թէ՝ Տէ՛ր
ած փրկութ իմոյ ՚ի տը
ւէ կարդացի և գիշերի
առաջի քո: Նո՛ւ թէ՝
Մտցեն աղօթք իմ առա
ջի քո տր. և որ ՚ի կար
գին յարմարի պաղատա
նաց բան:

Իսկ Շաբաթին՝ ըստ
հանգստեան աղօթից
խորհրդոյն կարգեալ է.
Վս զի շաբաթն հան
գիստ ըստ եբրայեցւոց
ձայնին է և կատարումն
յա՛ւիտենից: Յորում
և մարտիրոսացն հանգի
սից յիշատակն պատմի.
‖որք զմարմինս իւրեանց
՚ի խաչ հանին կարեաք
և ցանկութբ հանդերձ
ըստ առաքելոյ. Խաչա
կից լինելով առաջին վը
կային ՚ի խաչ ելելոյն և
զիս ժողովողին: Յոր
ապաւինեալ մանկանց ե
կեղեցւոյ ՚ի նց կարող
‖բարեխօսութիւնն՝ ա
ղաղակեն ողբերգագին
ձայնիւ՛ եթէ՝ Առաքեա՛
տր զլոյս քո և զճշմար
տութիւնս քո, զի նոքին
առաջնորդեսցեն ինձ մո
տելոյս ՚ի դիտութի ճշմար
տութեն. և հանցեն զիս
՚ի լեառն սբ և ՚ի յարկս
քո. զանապատացեալս ՚ի
գերակայ բնակութենէն
՚ի սորին նո՛ւաստու
թիւս:

Նո՛ւ տաղ աւր Մասայուսի,
կամ այլն ըստ պատշաճի
աւուր:

Խորհրդոյ ժամն Երրորդին
Նախ ժամ զՄէ ածն:

Փառա՛ւորեսցուք
զամենակալն ած
զհայր տն մերոյ
յի քի. գոհանա
լով զնմանէ որ պահեաց
զմեզ խաղաղութբ ՚ի գի
շերիս:

Տես զի գոհացաւ նախ
կին, և դարձ այլ ևս
գոհանալ հրաման տայ։
Ուսուցանելով թէ վս̃
այսորիկ գոյացաք, զի
հանապազ̃այ գոհութի̃
մատուսցուք. և մի՛ եր
բէք մոռասցին 'ի մէնջ
երախտիք նր̃։ Զսոյն
զայս և մարգարէն ասէ,
օրհնեա՛ անձն իմ զտր̃ և
մի՛ մոռանար զա̃մ տուրս
նորա։

Փառաւորեսցուք զամե
նակալն ա̃ծ։

Ամենակալ ասի. զի զա̃մ
արարածս ունի ընդ իշ
խանութ̃ իւրով. և չիք
ոք որ կարէ ապստամբել
'ի նմանէ։ Թէպէտ թոյլ
ետ հրեշտակաց և մարդ
կան անձնիշխան լինել,
այլ ո՛չ եթէ յորժամ կա
միցի արգելուլ զնս̃ 'ի
կամակորութէ իւրեանց՝
զօրասցին առնել զոր կա
մին։ Որ և հա՛յր է ա̃ն
մերոյ յի̃ քի̃։ Այն որ
բնութբ̃ որդին էր ա̃յ,
կամեցաւ վս̃ ողորմութ̃
լինիլ որդի մարդոյ.
և այսու հետև եղբայր
մեր է։ Նա՛ որ նր̃ բնութ̃
հայրն է, շնորհօք և մեր
հայրն է։ Նա՛ արդ՝ ո՛չ
միայն արարչական գթու
թբ̃ն խնամէ զմեզ, այլ
և հայրականաւն։

Վս̃ այսորիկ ասէ՝ փա
ռաւոր արարէք զնա։

Զի ո̃չ զիւր ծնունդս
ընդ հովանեաւ իւրով
ամրացոյց զմեզ և խաղա
ղութբ̃ պահեաց 'ի գիշե
րիս։ Նա՛ ո՛չ միայն վասն
յառաւօտի լուսս հասու
ցանելոյ գոհասցուք,
այլ զի յե՛ս մեծագոյն
լոյսն զմեզ եհան։

Ի մահուանէ 'ի կեանս.
յապականութենէ յանա
պականութի̃. յանգիտու
թենէ 'ի գիտութի̃ ճշմար
տութե̃ իւրոյ։

Այս է լոյս ճշմարիտ՝
իւր ա̃ծ գիտութիւնն.
յորմէ զրկեալ եղաք ան
գիտութեն խաւարաւ։
Այլ ողորմեալ ա̃յ հօր,
առաքեաց առ մեզ զոր

դին

դէն իւր սիրելի, զի հան
ցէ զմեզ 'ի խաւարէ 'ի
լոյս և 'ի մահուանէն յա
ւիտենական 'ի կեանս։
Զոր և ասէ միածինն
Յիսուս զքեզ 'ի լոյս հե
թանոսաց. հանել զկա
պեալս 'ի բանտէ և 'ի խա
նէ կապանաց որ նստէին
'ի խաւարի։ Նա՛ ինքն
տէրն վասն իւր ասէ,
Ես եմ ճանապարհ և
ճշմարտութի և կեանք։
Ճանապարհ, որով 'ի խա
ւարէն 'ի լոյսն եկաք։
Ճշմարտութիւն, որով
յանգիտութէ 'ի գիտութի
ճշմարտութե հասաք։
Կեանք, որով 'ի մահուա
նէ 'ի կեանս փո
խեցաք։
Իսկ յապականութէ յա
նապականութի, Նորո
գումն զոր աւազանաւն
ընկալաք։ Վասն որոյ ասէ
պօղոս, թէ Ըստ իւրում
ողորմութեն ապրեցոյց
զմեզ 'ի ձեռն աւազանին
վերստին ծննդեանն,
և նորոգութե հոգւոյն

Սրբոյ զոր եհեղ 'ի մեզ
առատապէս։ Զի որ
դարձուցելք շնորհօք եղի
ցուք ժառանգորդք յու
սով կենացն յաւիտենից։
Զայն վերստին ծը
նունդ յիշէ և պետրոս
թէ, Ծնեալք վերստին
ո՛չ յապականութե սեր
մանէն, այլ յանապակա
նացուէն. կենդանի և
մշտնջենական բանիւն
այ։ Նա՛ զի այ մարմին
խօսէ։ Նա՛ զի Ծնեալն
'ի մարմնոյ մարմին է որպէս
տէրն ասաց։ Զոր և երկ
րորդեաց առաքեալն։
Նա՛ խօսէ անապականացու է։
Վասն այնորիկ ասէ առա
քեալն վերստին ծնանիլ.
ո՛չ յապականութե սերմա
նէն զոր յադամայ ու
նիմք. որ մեղօք ապակա
նեալ, զապականութեան
սերմն ծննդոց իւրոց ա
դէ՛ յազգս սերմանեացն։
այլ՝ յանապականացուէն։
Այս ծննդեան սերմն՝
է՛ կենդանի և մշտնջենա
կան բանիւն այ։ Նա՛ ո՞վ է

բանն

բանն կենդանի, Քս. որ մշտնջենաւո՛րէ. և մշտնջենաւորն անապական է։ Արդ՝ որպ յապականացուէն ապականացու ծնաք, այսպէս և յանապկանէն ծնանիմք անապական։ Տեսե՞ր որպ հայրն երկնաւոր լոյս և կեանք անապական՝ և ճշմարիտ որդւովն առաջնորդեաց մեզ 'ի խաւարէ 'ի լոյս՝ 'ի մահուանէ 'ի կեանս՝ յապականութէ յանապականութի՝ յանգիտութէ 'ի գիտութի ճշմարտութեան իւրոյ։

Արդ գոհասցուք զնորմանէ. և փառաւորեսցուք զնա. աղաչեսցուք և խնդրեսցուք, զի և զերկարութի տունջեանս խաղաղութբ և մտադիւր զուարթութբ արասցէ անցուցանել մեզ։

Ս այն երկոքումբք զբանս ասաց. զի կարի կարևոր է խնդիրս՝ խաղաղութբ՝ և ըստ մտաց

ժդ

դիւրի զուարթութբ զերկարութի աւուրն անցուցանել։ Սյ ոչ միայն խնդրել ասէ, այլ և սըրտի մտօք աղաչել յղջս այսորիկ։ Ո՞ւ լինի այս որպէս։

Ա՛ պարսպեալ պահեսցէ զժողովուրդս իւր ածային զօրութբն որ 'ի վր ամի բարերարութե իշխանութի ունի։

Ածային ասէ զօրութին որ 'ի վերայ ամի բարերարութե իշխանութի ունի, եթէ պարըսպէ զմեզ, խաղաղութի յոգիս մեր մտանէ և ամ խռովութի հալածի 'ի մտաց մերոց։ և դիւրութի նմա շնորհի որ զուարթ առնէ ըստ գրեցելումն. եթէ, ‖ սըրտի բերկրեցելոյ երեսք զուարթ։ Արդ եթէ և շատ է երկայնութի տուընջեան և բազմորոդայթ, համայն զայսպիսի օգնութի խնդրել և գտանել 'ի բարերարէն այ՝ խընդամիտ զօրն կատա

րես

րեսցուք: Այ՟ քարոզն
թողեալ որ ընդ ժողո
վուրդսն՝ յա՟ծ զբանն
աւարտէ:

Ամենակալ տ՟ր ա՟ծ մեր
կեցո՛ և ողորմեա՛ց
մեզ:

Եւ ժողովուրդքն առ
հա՟րկ ասեն՝ կեցո՛ տ՟ր:
Զի է և յա՟մ իսկ բարիս
սովո՛ր եմք ասել թէ՝ կե
ցաք բարեաւ զո՛ւրձա
ցեալք: Զի սոյն զայս
աղաչեմք զի ընկալեալ
զբարիսն զոր խնդրեցաք՝
կեցցուք:

Մեծին Խոսրովու ասաց աղօ
Ընթյն: Որ ասի նախ քան
շ Սբ ածն:

Ըստ խրատու քա
րոզին՝ սկիզբն առ
նէ գոհանալ
զերկուց լուսոյ՝
զզգալւոյս, և զիմանա
լւոյն: Զի գալիէ արե
գական լոյսն որ երևի
ամ՟ցուն հասարակապէս:
Իսկ իմանալի լոյսն է որ
յոգիս մաքրեցելոցն ծա

դէ և զիմանալին լու
սաւորէ: Զի որ 'ի լուա
նալ աւազանին զաղա
ոդուոցն՝ 'ի սրբելն զներ
քին մարդն՝ 'ի բանալն զա
ներևոյթ տեսանելին,
ծագեն փառքն այ՟ ան
շէջ լուսովն 'ի նա, և լու
սաւորի անճառ լուսովն:
Զի որմէ ասէ պօղոս,
ա՟ծ որ ասաց 'ի խաւա
րի լոյս ծագել:
Զի է 'ի սկզբան որ մինչ
խաւա՛րն էր անդնդոց
և ասաց ա՟ծ եղիցի լոյս,
զայն դարձեալ մեզ խա
ւարելոցս ասէ յիւրմէ՝
լուսոյն արար: Զի բանն
յառաջ բերէ առաքեալն
այսպէս, ա՟ծ որ ասաց 'ի
խաւարի լոյս ծագել,
որ և ծագեաց իսկ 'ի
սիրտս մեր զլուսաւորու
փառացն այ՟ 'ի դէմս քի՟:
Այսպիսի ինչ է զոր ա
սէս եթէ, ծագեաց 'ի
սիրտս մեր լոյս, որով տե
սանեմք զփառս նր՟ զոր
ունի տ՟րն մեր ք՟ս իվր՟ դի
մաց իւրոց: Քանզի

տե

տեսանի ս՟բ Երրդութ՟ին
մաքրեցելոցն մտօք։
Որպ՟ և յառաջ կոյս առա
քելական բանս ես յայտ
նապէս ասէ․ ‖ Այլ մեր
ամենեցուն բացաւ երե
սօք զփառսն տ՟ն իբրև
ը՟ հայելի օրինակաւ տե
սեալ, 'ի նոյն պատկերն ո
րոգիմք փառաց 'ի փառս
որպ՟ 'ի տ՟ն հոգւոյ։
Քանզի որպ՟ մարդկային
հոգի՝ մարմնոյ աչաց ըղ
տեսանելն տայ որք՟ իցէ
'ի մարմնում, Նյ՟պէս
օրինակաւ և ած՟ային հո
գին ցորքան յոգիս մեր
բնակէ, զայ՟սն մեզ երև
եցուցանէ․ Նա́ տայ տե
սանել զած՟ և զհրշ՟տկս
և զսրբոցն ժողովսն․ և
զայն բարիսն զոր պատ
րաստեաց ած՟ սիրելեաց
իւրոց։ Իսկ որք վասն
մեղաց ամայանան 'ի ս՟բ
հգ՟յն, ընչաւոր մարդք
կոչին զմ՟րդկայինս միայն
ունելով զհոգի․ և զայն
որպ՟ զանասնոյ․ Ս՟րոյ
շունչ և ոչ հոգի կոչի․

վ՟ս զի հաւասարեալ է
անձանց անբանից և
նմանեաց նց՟, զմարմնա
ւոր ցանկութիւնս ևեթ
խնդրելով։ զկերակուրս
և զըմպելիս և զխառնու
թիւս և որ այլ ես մարմ
նաւոր հեշտութիւնք․ զըր
կեալք 'ի հոգևորացն։
‖ Քանզի շնչաւոր մարդ՝
ոչ ունի զհոգւոյն ա՟յ,
զի յիմարութիւն է նմա
ասաց առաքեալն։
Յիմարեալ ասաց և ան
գէտ հոգևորացն․ ‖ Այլ
մեզ ասէ յայտնեաց ած՟
հոգւովն իւրով։
Զի որպ՟ հոգի մարդոյ
զմարդոյն գիտէ, նոյնպ՟
և ա՟յ հոգին զայ՟սն գի
տէ․ և գիտել տայ յո
րում բնակէ։ Նյ՟պէս
սեացն ասէ առաքեալն,
‖ Այլ մատուցեալ էք 'ի
սիօն լեառն և 'ի քաղաք
ա՟յ կենդանւոյ յէմ՟ յեր
կինս և 'ի բիւրաւոր բա
նակս հրեշտակաց․ և յե
կեղեցիս անդրանկաց
գրելոց յերկինս առ գա

տաւորն ամենեցուն ած․
և յորդիս արդարոց կա
տարելոց․ և՚ի նորոց կտա
կարանաց միջնորդն յս
և՚ի հեղումն արեանն նր։
Այս ամ մօտաւոր տե
սանի աչցն սրտից․ որոց
||երանի տայ տրն վասն
տեսլեանն։ Այս արդարև
յոյժ երանելիք են․ զի
աստէն իսկ յարքայուեն
են անդր մատուցեալքն
ոչ ասաց առաքելական
բանս։ Ըստ այսմ և մար
գարէին ընդ այ խօսեալ
ասէր, երանեալ է այր
որոյ օգնութի իւր ՚ի
քէն է․ ելս եդ ՚ի սրտի
իւրում ՚ի հովտէս տրտ
մուե։ Այս զի յայտնա
գոյն բանս լիցի՝ հովիտ
տրտմութե երկիրս է․
վսյ ասացաւ ադամայ,
||տրտմութբ կերիցես ըզ
հաց քո զամ աւուրս կե
նաց քոց։ Որդ երանէ
մարգարէն զայնս որք
մտացն աստի ելս առնեն
յերկինս․ ՚ի յոր տեղիս
զուարթս աղօթիցն կորդէ

Այնպիսին զօրհնութի
ըստասցի․ զի օրէնսդիր
եղև իւր անձինն և այ
լոց։ Գնասցէ նա ՚ի զօ
րութէ ՚ի զօրութիւն․
յառաքինութէ յառա
քինութի․ որ զօրացու
ցանէ զնա ոչ յաստիճա
նէ յաստիճան զգնացսն
փոփոխելով․ մինչև ել
ցէ ՚ի վերինն սիօն։
Զօրմէ ասաց առաքեալն
||մայր լինել մեզ։
Այս ապա զինչ։
Արևեսցի ած հրեշտա
կօք իւրովք ՚ի սիօն։
Տեսանես զհամեմատու
թի մարգարէական և
առաքելական և աւետա
րանական բանիցս։
Այսպիսի լոյս է նոցա․
որք զաւազանին նորոգ
յինքեանս պահեն ըզ
շնորհ․ Իսկ որ ՚ի տիղմն
մեղաց զանձինս ընկե
նուն արտաքսելք յայնմ
լուսոյ, խաւարաւ ծած
կին, և աստէն յարտա
քին խաւարին են։
Որոց կուրցեալ է առաջ

նորդականն, և 'ի խաւա
րի շրջին։ Ոպ ասէ աւե
տարանիչն յովհաննէս
եթէ ‖'ի խաւարի է և ընդ
խաւար շրջի և ոչ գիտէ
յո՞ երթայ. զի խաւարն
կուրացոյց զաչս նր։
Զսոյն և տրն ինքն ասէ
օրինակաւ մարմնոյ։
‖Ճրագ մարմնոյ ակն է.
յորժամ ակն առատ է,
ամ մարմինն լուսաւոր
եղիցի. և երբ ակն չար է
ամ մարմինն խաւար ե
ղիցի։ Իսկ եթէ լոյսդ
որ 'ի քեզ է խաւար է,
խաւարն որչափ ևս։
Զմոյն խաւարմանէ
զայս ասէ։
Աւա՛յ է մեզ. զի այն
չափ օտարացաք 'ի լու
սոյն որ լուսաւորեաց
զմեզ, մինչ զի և գիտեմք
իսկ ոչ՝ եթէ 'ի լոյս ծը
նեալ եմք յաւազանէն.
և ոչ զգալ անգամ խա
ւարիս ունիմք։ Այլ
ոպ 'ի ծնէ կոյրքն այամ
լուսոյ անտեղեակք են,
այսպէս և մեք ճշմարիտ

լուսոյն անհմուտք. և
նստիմք 'ի խաւարի և
'ի ստուերս մահու. ոպ
և որք անընդունակքն
աւտրնին լուսոյ։
Արդ' գէթ անագանեալ
քեզ՝ դիմեսցուք առ
լոյսն մեր քս և աղաչես
ցուք զնա. զի բացցէ՝
զաչս սրտից մերոց և լու
սաւորեսցէ զոգիս մեր։
Ասացուք, լոյս տուր
տր աչաց իմոց զի մի՝ եր
բէք ննջեցից 'ի մահ.
Զի որք ասէն ոչ լու
սաւորին, անդ զզջանալ
ունին. Ասելով զայն
որ յառաջն իբր յերգոց
ամբարշտելոյն գրեալ է
թէ ասի, յորժամ զար
դարոյն տեսանեն զփառս
և անճառելին երկիւղին
իւրոյն և ասեն բանս
երկայնս։ յորոց և է այս։
‖Մոլորեցաք 'ի ճշմար
տութեն ճանապարհէն.
և լոյսն արդարութե ոչ
լուսաւորեաց զմեզ. և
արուսեակն արդարութե
ոչ ծագեաց 'ի սիրտս մեր։

Այլ

Այլ մեզ մի՛ լիցի անդ-
սգալ զտուգանս լուսոյ․
այլ լսել Տրունոյ ձայնին
որ ասէ, Ես լոյս յաշ եկի․
որ գայ զկնի իմ, ՚ի խա
ւար մի՛ գնասցէ․ այլ ըն
կալցի զլոյսն կենաց։
Ո՜ որ արժանասցուք և
մեք ընդունիլ և լինիլ
որդիս լուսոյ և որդիս
տուընջեան։ Ո՜ ի այնպի
սեացն երանէ՛ մրգրէն
ասելով․ Երանի ժողովրդ
դեան որ գիտէն զօրհնու
թիւս քո Տր․ ՚ի լոյս երե
սաց քոց գնասցէն զօր
հանապազ։ Այսինքն
թէ լուսով երեսաց քոց
տեսցեն գնալ ուղիղ․ և
յանուն քո ցնծասցեն
զօրհանապզ։ Տեսանես՝
զի արքայութիւն բերկ
րանքէ և աստէն․ զի ար
դարքն զամ օր յամ երե
սաց լուսոյն լուսաւորլք
և ՚ի գնացս իւրեանց ան
մոլարք և անխափք ՚ի չա
րէն լեալ, բերկրին մշտ
և անուանմբն այ․ Եւ այն՝
զի նր կոչին հանպզ՝ ու-

րախալիցք են։ Իսկ զինչ
լինիցի ո՛վ մարգարէ։
Յարդարութեան քում
ասէ բարձր եղիցին․
Բարձրանան ասէ և աստ
արդարութեամբ քով։
Այլ առաւել յարդար
դատաանին քում բարձ
րանան, յորժամ ըստ ար
դարուէ իրաւանց քոց
զվաստակս նոցա բարիս
առաջի ամ հրեշտակաց
և մարդկան յարգանօք
ցուցանես․ և անեղծ պը
սակօք զնս պսակես։
Բայց վս զի չափաւորա
պէս վասն իմանալի լու
սոյն ասացաւ, սկիզբն
արասցուք ՚ի բանս
աղօթիցս։

Առօրէ․ Նախատօնէ ՂԱԾ
ամն։

Գոհանամք զքէն
Տր Ած մեր․
Զերմ գթովէ
գովուիս նախա
շաւիղ․ զի զհորկաց տրն՝
սեպհական մեր և առա
ւել մերձաւոր ցուցնէ։

Տէր ած մեր, որ երևելի
լուսովդ քո զուարճա
ցուցեր զամ արարածս
քո։

Քանզի ծագումն լու
սոյն զուարճացուցանէ
զամ կենդանեաց ազգ։
Եւ ո՛չ այսչափ միայն,
այլ և աձելականքն ևս
բոյսք և տունկք և սեր
մանք լուսովս այսու զի
րեանց գեղեցկութիւնն
և զպտղաբերութի ցուցա
նելով զուարճալի 'ի տե
սողսն լինին հանդերձ
երկրաւ և ծովուք։
Իսկ իմանալի լուսով
պատուիրանաց քոց՝ ըզ
մեզ զամենեսեան լուսա
ւորեցեր զհաւատա
ցեալքս 'ի քեզ։

Լոյս են պատուիրանքն
այ և լոյս տան աչաց պա
տուիրանապահացն։ ըստ
այնմ զոր ասացն։
Քանզի սէրն այ պատ
ուիրանապահութեամբն
ճանաչի։ և պատուիրա
նապահն փոխադարձի յայ
սիրել և զնա տեսանել։

ըստ ասելոյն տն, Եթէ
ոք սիրէ զիս, զբանն իմ
պահեսցէ։ Եւ դարձեալ
թէ՝ Որ ունի զպատուի
րանս իմ և պահէ զնա,
նա է որ սիրէն զիս։ և
որ սիրէն զիս, սիրեսցի
'ի հօրէ իմմէ։ Տեսե՞ր
զլոյսն ճշմարիտ որ լու
սաւոր առնէ զամ մարդ
որ գալոց է յաշխարհս,
թէ ո՛պ ցուցանէ զինքն
պատուիրանապահաց իւ
րոց։ Այլ եթէ ասիցէ
ոք եթէ՝ աղօթիցն բան
ո՛չ վն պատուիրանապա
հացն է։ և եթէ ասաց
եթէ լուսաւորեցեր։
այլ վն բովանդակ հա
ւատացելոց։ Լուսացաք
և մեք եթէ՝ 'ի հաւատոյն
և 'ի մկրտիլն մաքրեալ
լուսաւորին ամ հաւա
տացեալք։ ապա յետոյ
որք աղտեղինն մեղօք,
դարձեալ խաւարանան։
Վն որոյ և տրն ասէ,
Մինչ դեռ զլոյսդ ու
նիք՝ գնացէք 'ի լոյսն։
զի մի՛ խաւար ձեզ հասցէ

զի

Զի պատուիրանապահա՛ցն է լուսոյ առողջութեան աստէն յաղօթիցս լուր. զի յետ գոհանալոյն զիմանալի և զերևելի լուսոյն՝ ասէ։

Զօրացո՛ զմեզ Տ՟ր ՚ի պահպանութ՟ն պատուիրանաց քոց յա՟մ՟ենաշունչ գրոց, ՚ի տու՛ընջենիս յայսմիկ և յա՟մ ժամանակի։ ո՟պ զի լուսաւորեալ մտօք միշտ զհաճոյս քո արասցուք։

Եցոյց տուեալ եթէ՝ ՚ի պահպանութէ՟ պատուիրանացն Ա՟յ լուսաւորին միտքն. վ՟ն որոյ խնդրէ զօրանալ ՚ի պատուիրանապահութիւնն և զլոյսն առնուլ։

Եւ զի յայտ է զօրանալն՝ Մովսէս ասէ, ‖Մի՛ ասիցես եթէ զօրու՟թ իմ և ուժգնու՟բ ձեռին իմոյ արարի ինձ զզօրու՟թս զայս մեծ. այլ յիշեսցես զՏ՟ր Ա՟ծ քո. զի նա՛ տայ քեզ ուժ՝ առնել զօրութիւն։

Եւ յոբ ասէ վասն Ա՟յ,

ժգ

‖Նորա՛ է զօրու՟թի և ուժգնու՟թի. Նորա՛ է հանճար և իմաստութիւն։

Եւ Տ՟րն ինքնին՝ ‖առանց իմ ոչ ինչ կարէք առնել։

Եւ մեք զայս իմացեալ՝ խոնարհ մտօք խնդրեսցուք զօրու՟թի ՚ի Բ՟րձանց։

Ուստի և առաքելոցն տուա՛ւ ճնչիւն յերկնից եկեալ. յորմէ և զօրութ՟ի էր։ Եւ զոր ինչ ուղղիցեմք, Ա՟յ շնորհացն համարեսցուք ՚ի մեզ։ Ո՟պ և առաքե՟լն զվաստակսն որ առաւել քան զամենեսեան վաստակեաց ասէ՝ ‖Ո՛չ եթէ ես՝ այլ շնորհքն Ա՟յ որ ընդ իս։

Զօրացո՛ զմեզ Տ՟ր ՚ի պահպանութիւն պատուիրանաց քոց։

Աս՟ էր յաւել և զայն թէ՝ յա՟մենաշունչ գրոց։

Զի իմասցուք եթէ հոգի Ա՟ծային կայ ՚ի գիրս. քանզի և ոգւոյ յոլով անգամ գիրք շունչ կոչեն։ Արդ կենդանի են գիրք պատուիրանացն Ա՟յ

հոգւով ա՟ծայնով որ 'ի
նմ՟ա։ Զսոյն և 'ի նախա
վկայէն ուսիր. զի ասէր
զմովսիսէ եթէ, ‖ Ընկա
լեալ զպատգամս կենդա
նիս տալ մեզ։ Զի եթէ
չէին կենդանի, մեզ զի
ա՛րդ զկենդանութ՟ի տալ
զօրէին։ Այլ զի տան
կենդանութ՟ի՝ նախ 'ի մով
սէս ասէ վ՟ս օրինացն.
‖ և որ արասցէ զայն՝ կեց
ցէ նովին։ Ապա տ՟րն
ասէ. ‖ Եթէ ոք զբանս
իմ պահեսցէ, զմահ մի՛
տեսցէ յաւիտեան։
Եւ դարձեալ ասէ, ‖ որ
առաքեացն զիս, նա՛ ետ
ինձ պատուէր զինչ ա
սացից և կամ զինչ խօ
սեցայց, և գիտեմ զի
պատուէրն այն կեա՛նք
են յաւիտենական։
Եւ զի կենդանի և կեն
դանարա՛ր է՝ ա՟ծաշունչ
կոչէ։ Եւ յայն զօրանալ
ո՛չ վասն յաւուրն միայն
խնդրէ, այլ ասէ, 'Ի տը
ընծենիս յայսմիկ և յա՟մ
ժամանակի. Զի յա

աւուրս յայս և յա՟մ ժա
մանակս մեր պահեսցուք
զպատուիրանս ա՟ծաշունչ
գրոց։
Որ՟պ զի լուսաւորեալ
մտօք միշտ զհաճոյս
քո արասցուք։
Աւասիկ իրերօք օգնեն
միմեանց. հանապազոր
դիլ 'ի պահպանութիւն
պատուիրանացն՝ անսխալ
զլուսաւորութ՟ի մտացն
պահէ. և լուսաւորեալ
միտքն միշտ զհաճոյսն
ա՟յ առնել մեզ ազդեն.
որով և երկնից ժամա
նեմք զոր հանդերձեալ
բարիսն կոչեմք։ Եւ հան
դերձեալ ասեմք, վ՟ս զի
ակն կալութ՟ե սպասեմք
առնուլ զառաջիկայն՝
հանդերձեալ կոչեմք։
Եւ է այսպ՟ զոր կից աղօ
թիցն ունի բանս։
Եւ հանդերձելոց բա
րեացն արժանաւոր
լիցուք ընդ ա՟մ
ս՟բս քո։
Բանիօ՛ն ասացից ուրա
խութիւն լինիլ այնմիկ

որ

որ առաջի աստուծոյ ընդ հրեշ
տակաց և ընդ արդարոց
բազմութիւն յանպատում
երկնին վայելէ և նոցուն
հաղորդակցի 'ի գովա
նալ զտուողէն բարեաց
զաստուած · զի այսպէս զոր
ասէն։

Եւ ընդ նոսին փառա
ւորեսցուք զամենասուրբ
զԵրրորդութիւնդ · այժմ
և միշտ և ”։

Եւ յետ ասելոյն զխաղաղու
թիւն՝ ասէ։

Խաղաղութիւն մեր և կենաք
որ 'ի հօրէ առաքեցեր
միածին որդի աստուծոյ տէրդ մեր
և փրկիչդ յիսուս քրիստոս։

Զքեզ ասէ մեզ խա
ղաղութի և կեանք առա
քեալ 'ի հօրէ գիտեմք ·
զոր յերևիլն քո յերկրի
ծննդեամբ՝ օրհնաբանէին
հրեշտակք ասելով, փառք
'ի բարձունս աստուծոյ և յեր
կիր խաղաղութիւն։

Եւ զքէն առաքեալն քո
ասէ, ‖Նա է խաղաղութի
մեր որ արար զերկոսին
մի, զհրեշտակս և զմար
դիկ · այլ և զհրեշտակս և
զհեթանոսս։ Արդ՝ զի
խաղաղութի մեզ առաքե
ցար և ասացեր, ‖զխաղա
ղութի զիմ թողում ձեզ ·
զխաղաղութի զիմ տամ
ձեզ։

Տուր մեզ զքո խաղա
ղութիդ զոր շնորհե
ցեր սրբոց քոց առաքելոցն
փչմամբ քո 'ի նոսա զկենդա
նացուցիչ և զամենազօր
զհոգիդ քո սուրբ։

Զի կենաց ես և խաղա
ղութի · և քո սուրբ առաքե
լոցն յերեսս փչեալ և
ասացեալ ‖ առէք զհոգին
սուրբ, ետուր նոցա հոգւոյն
կենդանարարի կենդա
նութի աստուածային · և խա
ղաղութի, որով անդորր
արարեր սրտից նոցա · զնոյն
ասէ և մեզ տուր։

Որպէս զի և մեք խաղաղա
ցեալք յամենայն աշխարհա
կան սասանեցմանց՝ լցուք
տաճար և բնակարան սրբոյ
Երրորդութեանդ ·

Զի որ 'ի մեղաց կամ
յաշխարհական հոգոց

ալէ

ալէկոծին ոգւոյն՝ ո՛չ կա
րեն ընդունարան ս՟բյ
Երրորդութեան լինել։
Վ՟ն այնորիկ աղաչեմք
տալ զքո խաղաղութի՟դ.
որ զա՟մ մրրիկ մեղացն
փարատեսցես ՚ի սրտից
մերոց, և զալիս աշխար
հական զբաղմանց։
Եւ մեք մաքրեալ ՚ի հո
գւոյդ ս՟բյ՝ լիցուք բնա
կութի՟ ս՟բյ Երրորդութեանդ։
Եւ այսմ մեծի պարգևի
արժանի եղեալ՝ իջևանս
ս՟բյ Երրորդութեանդ լի
նելով զի՛նչ տրիտուր հա
տուսցուք։ Միայն՝ զգո
հութի՟ և զփառաբանութի՟.
Վ՟յ և ասէ, Եւ գոհա
նալով փառաւորեսցուք
զքեզ ընդ Հօր և սուրբ
Հոգւոյդ ՙԲ՟ն Ա՟ծ մեր.
այժմ և միշտ և"։

Օ՟չնի Սուրբ ա՟ծնին առ
Սաշխանան և ՙԲաբաչն.
Եւ այս Սանչանան։
Եւ չնի Սանչանցն՝
Մաշօրեա։

Սէ ես տ՟ր ա՟ծ մեր
հզօր և փառաւո
րեալ. որ նստիս ՚ի
կառս քերովբէական և
լոյս ծագես յարարածս
քո։
Զի՞նչ այլ ինչ ախորժելի
ա՟յ և զուարճալի մեզ՝
քան զընտանութի՟ ունել
առնա և մե՛ր ա՟ծ կոչել։
ՙԲանիւն որոյ իւր են եր
կինք և երկիր, հաճեցա՟
յա՟մ ազգաց երկրի առ
նուլ իւր ժողովուրդ սեպ
հական զհաւատացեալս
իւր և եղև մեզ ա՟ծ,
որ ամենեցունց է ա՟ծ։
Ո՟պ յառաջագոյն ասաց
մարգարէիւն,‖ Ես եղէց
նց՟ ա՟ծ, և նոքա եղիցին
իմ ժողովուրդ։
Արդ ասեմք՝ Սէ ես տ՟ր
ա՟ծ մեր, հզօր և փա
ռաւորեալ։
Ի բնութէ ունելով ըզ
սրբութի՟ և զփառաւո
րութի՟։ Եւ հզօր ես յա
մենայնի. մեծութբ՟, զօ
րութբ՟, արարչութբ՟,

ան

անապականութե՟, իմաս
տութե՟, գիտութե՟. և որ
սոցին նման զօրութիւքեն.
և փառաւո՟րեալ ես
յամենեցունց.
Որ նստիս 'ի կառս քե
րովբէականս ‖ըստ մար
գարէին տեսութե՟ն.
Ողջ՝ ա՟ծ անկարօտէ կա
ռաց և անբովանդակե
լի՛ է բնութ՟.
Սե՟ լոյս ծագես յարա
րածս քո. Երկնաւո՟
րացն 'ի քէն ծագես լոյս
և 'ի փառաց քոց. Իսկ
երկրաւո՟րաց՝ լուսաւո՟
րօք հրամայես տալ.
Լուսաւո՟րեա՛ զմեզ տ՟ր
'ի ժամ առաւօտուս.
Ո՛չ զլուսոյ զգալւոյս
որ տու՟եալս է ասէ, այլ
որ զհոգիսն լուսա
ւո՟րէ.
Ա՟պ զի 'ի ծագել լու
սոյ տու՟ընջեանս՝ ծա
գեսցի 'ի մեզ ողորմութ՟
գթութ՟եց քոց.
Քա՛ջ է ասէ մեր հոգս.
զի ստեղծուա՟ծ քո՛ եմք.
Որդ՝ որ մարմնոյս ըղ

տու՟ընջեանս ծագեցեր
զլոյս, ծագեսցես 'իմար
դասիրութենէդ և'ի գը
թութ՟եցդ քոց զանանցն
լոյս ոգւոցս. Ողջ է
ողորմութ՟ և գթութ՟ քո,
լուսաւո՟րել զմեզ քո է
ըևմամբդ. Ա՟պ զի դու
ինքնին ասացեր զքեզ
սիրողին, ‖սիրել 'ի հօրէն
և'ի քէն. և քո երևմանդ
արժանաւո՟րիլ.
Հեռացո՛ 'ի մէնջ տ՟ր ըղ
խաբէութ՟ սատանայի.
և զբռնութ՟ նո՟ր խորտա
կեա՛ աղօթիւք և բարե
խօսութե՟ ա՟ծ ծ՟նգ.
Քանզի զերկիր և որ
ըստ մարմնոյ կեանք՝ իբ
րև քաղցր բանսարկուն
մեզ ցուցանէ, և 'ի բաց
տանի զմեզ 'ի քո լու
սոյդ, զաստի խաւարս
իբրև զլուսով փարել
պատրէ. Օ՟ի ո՟պ խաղա
լեօք զմանուկ, այսուիկ
զմեզ խաբեալ զրկեսցէ
'ի քո բարեացդ. և իւր
խաւարին հաղորդ արաս
ցէ. Ողջ դու զքո գը

Թու

թուլթիդ և զմարդասի
րութի զմեզ ծառայեալ՝
հալածեա և հեռի՛ արա
զնի՛ր խաբան 'ի մէնջ։
Զի թէ և մեք անար
ժան եմք, վասն աղօթից
արդարոցն որ կան յերկ
րի՝ և վ՟ն բարեխօսութե
սրբոցն որք յադամայ,
գթասցիս 'ի մեզ։
Նրա՛ և զերկիրս պտղա
բեր 'ի սնունդս ծա
ռայից քոց։
Տանզի որպ՟ ծառայք
'ի տերանց իւրեանց ըղ
պէտս իւրեանց հայցեն,
այսպէս հայցեմք և մեք
քո ծառայքս 'ի քէն տ՟ր
մեր և արարիչ։ Նո՛ զոր
օրինակ նոքա հրամայեն
շտեմարանապահաց իւ
րեանց զծառայակցացն
իւ՟րեց տալ զկերակուրս։
ըստ նմին նմանութե և
դուքո ծառայիս երկրի՝
մեզ սորուն ծառայակ
ցացս հրամանն տացես
պատրաստել զդարմանոց
մերոց պէտս, զի սնուս
ցի՛ զծառայքս և զինա

ժ.Ն.

ռաքանչիւր։ Որ աստ և
'ի հանդերձելումն փառա
բանիցեմք եմք և լիցուք։
ամէն է զոր ասէ։
Յորոց հանապազ դո
վեալ փառաւորի 'ի
բարձունս ամենասուրբ
Երրորդութիւն • այժմ և
միշտ և յա՟՟։

Օ՟ չնի առնելոյ Սիսեցի շն ըը
ալիցէ։ Յամ Բանից ինոյ։ և
Մաղքանեան Բ՟ն Ն՟Ձ։
Ն՟ւ Բարոյ։

Ա՟ ձրգնաւորօքն
աղաչեսցուք զտ՟ր•
որք զչարսն պար
տեցին • նեղութեցն համ
բերեցին • լուսեղէն և
երկնաւոր պսակացն ար
ժանի եղեն • աղօթիւք
նց և բարեխօսութեն մեզ
ողորմեսցի • ամենակալ
տ՟ր ա՟ծ մեր կեցո՛ և
ողորմեա՛ ։
Սուրբք կոչին որք ըստ
հաճոյիցն ա՟յ քաղաքա
վարեցան • և կամ վկայա
կան արեամբ զմահ ըն
կա

կալան։ Ո՛վ ձգնաւորք
ասին, զի ընդ դէմ սա
տանայի պատերազմաւ
ձգնեցան. և յաղթեցին
համբերելով զանազան
վշտաց և նեղութեց վն
անուանն տն։

Աղօթիւք նց աստ և
բարեխօսութբն մեզ ողոր
մեսցի. ամենակալ տր
ած մեր կեցո և ողոր
մեա։

Զի թէպէտ և վն մե
րոց գործոց ոչ ունիմք
համարձակութի ինչ աղա
չել զամենազօր տրու
թիւնդ քո, այլ նոցին
աղօթիւքն միջնորդութբ
և բարեխօսելովն կեցո
զմեզ և ողորմեա մեզ։

Աղօթք Ս[illegible]
աց։

Պսակիչ սրբոց, որ
պսակես զսբս քո
և առնես զկամս
երկիւղածաց քոց
և հայիս սիրով և քաղց
րութեամբ յարա
րածս քո։

Պսակ իմանամք տիրա
պէս որ եդեալ լինի
'ի գլուխս թագաւորաց
յորժամ օծանեն և տէր
'ի վր երկրի և գահաւո
կացուցանեն որ բարձրա
գոյն է քան զամենայն
պատիւս որ է յաշխարհի
Զի թգ՛րն զնմանու
թին այ բերէ յինքեան
ի վր երկրի. իշխանութի
ունելով կորուսանել և
կեցուցանել։ զայս աստ
աղօթիցս բան։

Պսակիչ սրբոց որ պսա
կես զսբս քո։

Այսինքն թգ՛որ առ
նես զամենեսեան որք
հաճոյ եղեն քեզ, և որք
թագաւորեցին ի վր ախ
տից 'ի կեանս յայսոսիկ.
և իշխանաբար սպանին
յոգիս իւրեանց զերգա
կան և զհեշտասէր բարս
և զընդունակս մեղաց.
և զարուական բարեզար
դութիս քաջապէս ապ
րեցուցին։ Արդարև
զայսպիսիսն ընդ քեզ
թագաւորեալ պսակես
'ի

'ի հանդերձեալ և յան
վախճան կեանսդ յաւի
տենական փառօք։
Եւ առնես զկամս եր
կիւղածաց քոց. և
հայիս սիրով և քաղց
րութեամբ յարա
րած ս քո։
Որք երկիւղիւ քեզ ծա
ռայեն և զխնդրուածսն
ը̄ հաճոյից քոց առնեն,
դու տր աղօթից նոցա
լսես և վս նոցին սիրես
զարարածս քո և քաղց
րութբ խնամես։
Տուր մեզ յերկնից 'ի
սրբութէ քումմէ. բա
րեխօսութբ սբ ածածնին
և աղաչանօք ամ սրբոց
քոց։ Տուր մեզ տր և
ողորմեա։ Ներեա քա
ւեա և թող զմեղս
մեր։
Զի թէպտ երկրաւոր
գոլով մեր և յերկրի ա
ղօթեմք, այլ դու երկնա
ւոր տրդ յերկինս կա
ցող ես լսել զաղաչանս
մեր. և 'ի բարձանց այտի
'ի սրբութենէ քումմէ

զխնդրուածս մեր կատա
րել։ Եւ մանաւանդ
յորժամ զանձն պատուա
կան և զմիջնորդն ամ աշ
խարհի զսրբուհի կոյսն
և զամ սբս քո բարեխօս
առ քեզ ունիմք, հաւա
տամք թէ լսես հայցուա
ծոց նց և ներես սխալա
նաց մերոց և քաւես ըղ
յանցանս։
Նորա արժանի անդադար
փառաւորել զՀայր և
զՈրդի և զսբ Հոգին.
այժմ և միշտ և "։
Մեծագոյն պատիւ է
ծառային յորժամ բա
րեփառ տն գովող և փա
ռաբանիչ լինիցի. և մա
նաւանդ թէ և վարձ և ս
զայն ինքեան ընդ մեծա
գոյն աշխատանացն հա
մարի։ Ապա որչափ ևս
առաւել բարձրագոյն
պատիւ ոք համարեսցի
գերզանց ք զամ փառս,
յորժամ ամենեցունց տն
և բոլորից արարչին լիցի
օրհնաբանիչ։ Այս բան
աղօթիցս խնդրէ արժանի

լի

լինիլ միշտ 'ի փառաբա
նութիւն այ պարապիլ:
Որ ասէ, անդադար փա
ռաւորել զՀայր և զոր
դի և զսբ Հոգիդ·
այժմ և'':

Նշխարք Նահատակաց, Մար
գարէից, Հայրապե
տաց:

Որ ընտրեցեր և ըն
կալար զերանելի
վկայսն քո քս ած
մեր, և հաղորդս արրեր
զնս կամաւոր չարչարա
նաց քոց:

Որ ասէ առաքեալն թէ՝
‖ընտրեաց զմեզ ած յա
ռաջ քան զլինելն աշ
խարհի, լինիլ մեզ սբս
և անարատս առաջի նր
սիրով: Զորօրինակ թա
գաւոր ոք գիտելով զծա
ռայից իւրոց զիւրաքան
չիւր առն զքաջութի և
զուժոյ կարողութի, նաև
զպատշաճ պիտոյից գործ
առնութի ըստ ժամանակի
և ըստ իրի՝ առեալ կար
գէ զնս ըստ արժանւոյն·
զոմն 'ի զինուորութի ընտ
րելով, զմիւսն 'ի դատա
ւորութի· զայլ ումն դաւա
ռապետ կարգելով և ըզ
միւսն գլուխ զօրաց կա
ցուցանելով: զմին 'ի
դուռն արքունի կար
գեալ, զմիւսն 'ի վերայ
խահեցն, և զայլ ումն մա
տռուակ և սպասաւոր
իւրոյ թագաւորութեն
ընտրեալ: Նոյնպիսի իմն
և ամենակալ թագաւորն ած
ըստ իւրում նախատես
գիտութեանն ընտրեաց
զամենեսեան ըստ իւրա
քանչիւր պիտոյից յիւ
րաքանչիւր դարս և ժա
մանակս ըստ արժանաւո
րութե: Որպս յայտ առնէ
երանելին պօղոս ասելով
թէ՝ ‖Նա ետ զոմանս ա
ռաքեալս· զոմանս մար
գարէս· զոմանս աւետա
րանիչս· զոմանս հովիւս
և վարդպտս առ 'ի հաս
տատութի սբց, 'ի գործ
պաշտաման, 'ի շինուած
մարմնոյն քի: Եւ դար
ձեալ թէ, ‖զորս ետ ած

յե

յեկեղեցւոջ այս են․
Նախ զառաքեալս․ երկ
րորդ զմարգարէս․ երրդ
զվարդապետս․ ապա զօ
րութիւնս․ ապա շնորհս
բժշկութեան․ օգնութիւնս,
վարիչս, ազգս լեզուաց․
Թարգմանութիւնս լեզուաց։
Զի այլ պէտք էին նոյ
եան դարուն, և այլ
պէտք և ընտրութիւն աբրա
համեան ժամանակին։
Նա և այլ կոչումն էր մե
ծին մովսէսի, և այլ խոր
հրդածութիւն մրգրէիցն։
Այլ ընտրութիւն առաքե
լոցն, և այլ հրաւիրումն
հայրապետացն։ Այլ
եղանակ էր ընտրութեան
մարտիրոսացն, և այլ՝ սըր
բոց կուսանացն և ճգ
նաւորացն դասուց։
Արդ յառաջախնամ դի
տութիւն այ զամենեսեան
յառաջագոյն սահմանեալ
և կնքեալ պահէր՝ ի գան
ձի իւրում։ Նա և ըզ
մերն լուսաւորիչ ընտ
րեալ մովսիսաբար և պա
հեալ պատշաճեցուցա
ժե

նէր իւրում ժամանա
կին հանդերձ իւրովքն
ամենայնիւ առընկալեալ
ըստ յետին մշակացն։
Հաւասարելով ոչ միայն
յօժարական կամօք, այլ
և երկովք վաստակոց՝ ի
վարձս առաջին ընտրելոցն
Արդ թէ ումեք յանդըգ
նութբ բանս ոչ թուեսցի, և որդէգրական ա
նուամբ Հս առնել դե
րազանցել քան զբազումս։
Այս է ընտրութիւն ըստ
իմում բանիս զոր աղօ
թիցս բան ցուցանէ։
Որ ընտրեցեր ասէ և
ընկալար զերանելի վը
կայսն քո քս աստուած մեր․
և հաղորդս արարեր զնս
կամաւոր չարչարանաց
քոց։
Վկայ անուն հռմկէ․
զի առաքեալքն վկայու
թբ քարոզէին․ մարգա
րէքն վկայութբ գուշա
կէին․ և նահատակք և
կուսանք և ճգնաւորք
իւր վկայ քի ճգնէին
հաւատալով, թէ հաւատու

ցա

ցանօղէ իւրաքանչիւր
գործոց ա̃ծ. Նա՛ յորժամ
ասէ թէ՝ որ ընտրեցեր
զերանելի վկայսն, զա̃մն
ընդ բանիւս փակէ։
Որդւորն ‖ որ չարչարա
նացն կցորդին տն̃, և
փառացն հաղորդ լինի
լոց են ըստ առաքելոյ։
Նա՛ զմ̃ տրունակն հրա
մանին ‖ որք ըմպեն զբա
ժակ չարչարանաց փրկ
չին յօժարական սիրով
ո̃ղ որդիքն զեբեթեայ,
ընդ նմին և յարքայուե̃ն
պատուեսցին։
Որդ՝ բարեխօս առ քեզ
ունիմք որք աստ և ընդ
ա̃մ տիեզերս մեք իցեն.
զի աղօթիւք սոցա և բա
րեխօսութե̃ն խաղաղա
ցուսցես զկենցաղավա
րութիս մեր. փրկելով յե
րևելի և յաներևոյթ
թշնամւոյն։
Բարեխօս ասէ ունիմք
առ քեզ զոր յա̃մ տեղիս
և որ առ մեզ մեք իցեն.
զի միշտ յիշատակ մեցն
'ի գութ ածէ զա̃ծ իւր̃

մեղուցելոց։ Որպ̃ այն
զի ասէր, ‖ վերակացու
եղէց քաղաքիդ այդմիկ
վասն իմ և վ̃ն դաւթի
ծառայի իմոյ. և պահպա
պան եղէց դոցա յա̃մի։
Զայս ցուցանէ աղօ
թիցս բան թէ՝ յա̃մ տե
ղիս ուր մեք իցեն՝ և
մեք զյիշտկս նց̃ կատա
րեմք յուսով և սիրով,
դու տր̃ յիշեսցես զնո
ցին չարչարանս և զնե
ղութիւն զոր վ̃ն քո յանձն
առին. և վ̃ն նոցին բա
րեխօսութե̃ն՝ մեզ ողոր
մեսցիս. փրկելով զմեզ
յանմարմին դիւաց որ
միշտ որսան 'ի կորուստ.
և'ի մարմնականաց դաւողաց
որ հակառակին ընդ կենաս
աշխարհիս։
Շնորհեա մեզ տր̃ ըստ
օրինակի նց̃ կեալ. և
զվախճանն մեր կնքեա
ուղղափառ խոստովանու
թե̃ 'ի յոյս կենացն յա
ւիտենից։
Թէպէտ զնոցին քաղա
քավարութին ոչ կարեմք
ասէ

ասէ բերել յանձին, այլ
գոնէ ըստ նոցին օրինա
կի շնորհեա սիրել զքեզ.
և յուսով և հաւատով
ըստ կարի մերում քեզ
ծառայել: Նաև ՚ի վախ
ճանին ևս արժանի լինիլ
ուղիղ խոստովանութե
զվետին Թոշակն ըն պատ
շաճի ընդունել առ հա
ղորդելոյ յաւիտենական
կենացն:

Զի և մեք արժանի լի
ցուք մտանել յերկնային
խորանսն լուսոյ և ժա
ռանգել զպատրաստեալն
ի սկզբանէ աշխարհի մեզ
քոց զարքայութիւն:

Խորան լուսոյ զվերին
մայրաքաղաքն է իմա
նալ ըստ պօղոսի:

Զոր և յովհաննէս յի
շէ ՚ի յայտնութեանն.
Զորոյ զյօրինուածն ա
սէ ՚ի ոսե և ՚ի սպիտակ
ապակւոյ. և դրունք եր
կոտասանք յերկոտասան
մարգարտոյ: Նաև ճրագ
ասէ ՚ի նմա զգառն այ
զոր մեր յս քս փոխանակ

արեգական որոյ գիշեր
ոչ տիրէ երբէք, այլ
միշտ առ լցեալ լինի լու
սով անծայրին ճառագայ
թիցն: Նայսէ զոր ասէ
խորան լուսոյ ոպ ինձ
թուի: Այս աղաչէ՛
բան աղօթիցս մտանել
և ժառանգել զպատրաս
տեալն զայն լուսեղէն
յարկ ընդ սրբոցն դա
սուց: Զի թէ աստ
ըստ կարի մերում հե
տևիմք հետոց նց, ապա
հաւատամք թէ և անդ
ընդ նոսին յարքայութեան
առնումք զխոստացեալ
բարիսն. երգակցելով
միշտ ընդ նոսին յօրհնա
բանութիւնս ոպ հետա
կայս ցուցանէ բան:
Նաև ընդ նոսին փառա
ւորել զամենասուրբ
զԵրրորդութիւն.
այժմ և":

Իաւք

Իսկ յաւուրս Պահոց չէնի
աւուրց՝ Ասա զօ երկիցս Թղ
ապաշաւէն, ապա Տարուղա։

Աղաչեսցուք զամե
նակալն ած՝ զի
պահպանե
ցուսցէ զժողովուրդս
իւր ընդ հովանեաւ ամե
նազօր խաչի իւրոյ 'ի
խաղաղութի։
Ախորժելի՛ է յաւէտ
միշտ՝ ծառայի խօսակից
լինիլ տն. Մանաւանդ
յորժամ վս խնդրուա
ծոց իւրեք պաղատիցէ և
հայցեսցէ զօգտակարսն
և ակն ունիցի առնուլ
ես զոր խնդրէն, առա
ւել ևս յօժարականն սի
րով թախանձիցէ։
Ապա յոյժ մանաւանդ
առ ամենատրն և արարիչն
զայս պարտիմք առնել
որ տմ պարգևացէ քաշ
խիչ և զամենեսեան միշտ
խնամէ՛։ Զ սոյնս խրա
տէ և քարոզիս բան, ա
ղաչել միշտ ջերմեռանդն
սիրով զամենակալ մեծ

անուն տրն, զի կեցու
ցէ զանձինս մեր ոգ և
յաջորդ բանս ցու
ցանէ։
Ամենակալ տր ած մեր
կեցո՛ և ողորմեա՛։
Զի մեք միշտ կարօտի՛
ըղձամք ը̃ունել 'ի քէն
զողորմութի։ և դու տր
միշտ և հանապազ առա
ւել սիրով յօժա՛ր ես 'ի
տալն. վասն որոյ զնոյն
հայցեմք հանապազ։

Աղօթք Պահոց։

Ողորմեա՛ մեզ ած
փրկիչ մեր վասն
փ̃ց անուան քոյ։
Օգնութի՝ ցաւակցա
բար գթոյէ քաջա
յայտիչ և կարեկից լինե
լոյ. զի զով սիրէ ոք՝ նմին
և ողորմի և 'ի նեղուե
օգնական լինի։
Եւ դարձեալ զի տկարի
և զրկելոյ է պէտք օգ
նութե յողորմած և 'ի բա
րերար տերանց և յոյժ
խնամարկելոյ յրժմ տե
սանէ յանիրաւաց զրկել

և

և յաղթահարեալ ։
Զայս մեզ ուսուցէ բանն ՚ի սկզբան աղօթիցս օգնութի խնդրել յա̃յ յա̃մ իրողութիւնս ։
Զի որչափ եմք ՚ի մարմնի՝ և ՚ի կեանս յայս տատանիմք՝ միշտ հակառակամարտ ունիմք զթշնամին կենաց մերոց ։
Նաև հին ժամանակէն և խորամանկ և հմուտ պատերազմիկ ․ անմարմին բնութի և սրընթաց և թափանցիկ յա̃մի ։
Վ̃որոյ միշտ խրոխտա՛յ իվերայ մեր, և ջանայ յաւէտ կլանել զմեզ ։
Իսկ մեք տկարք և երեկեանք ․ ունայն և թափուր ՚ի հանճարոյ ․ և ը̃ մարմնոյ անկել թանձրութե և կարօտութե ։
Վ̃որոյ ՚ի քո զօրութիդ միշտ ապաւինիմք ո՛վ տ̃ր բարերար և զօգնութի խնդրեմք ։ Օգնեա՛ ասէ Այսինքն ձեռն կարկառեա և զօրացո՛ տ̃ր յա̃մի ։
Որ փրկեցեր զմեզ յա̃մ մեքենայից խարդախողին մերոյ ․ և եղեր օգնական և զօրավիգ տկարացեալ բնութես մերոյ ․ և այժմ և հանապազ յաւէտ ըզ նոյն մաղթեմք ։ Ո՛չ վ̃ մերոյ ինչ արժանաւորութե, այլ վ̃ անուան քոյ փառաւորելոյ ․ որպ̃ ասէ ՚ի կարգիս ։
Տ̃ր փրկեա՛ զմեզ և քաւեա՛ զմեղս մեր վասն անուանդ քոյ տ̃էր ․ պարսպեալ պահեա՛ զժողովուրդս քո ընդ հովանեաւ ամենազօր խաչի քոյ ։
Զի վ̃ մեղաց մատնեցաք ՚ի ձեռս թշնամւոյն և անկաք ՚ի նեղութիս և ՚ի վիշտս և ՚ի ցաւալից և ՚ի բազմածուփ կենցաղս յայս ։ Նաև թէպէտ և մի անգամ պատուականն խաչիւ քոյ բարձեր ըզ մեղս ա̃մցն, սակայն մեք օրըստօրէ հանապազ մեղանչեմք ․ և ընդ նոյն ծառայութե մեղաց միշտ անկանիմք ։ ըստ ա̃ծային

քո անսուտ հրամանիդ,
Թէ || որ առնէ զմեղս՝
ծառայ է մեղաց։
Զի որում ինչ յաղթա
հարեսցի մարդ նովին և
ծառայէ ըստ առաքելոյ։
Եւ արդ ո՛ր մեք տկարք
և դիւրասայթաք բնութբ.
՚ի ծովածուփ կենցղոյս
և՚ի պատրանաց որսողին
միշտ մեղանչեմք և հա
նապազ մեռանիմք յան
ցանօք։ Այլ անդադար
աղաչեմք զանոխակալ
և զմարդասէր տրութի
ամենաբարի արարչիդ մե
րոյ, զի ողորմեսցիս ըստ
մեծի ողորմութե քում,
և քաւեսցես զյանցանս
մեր։ Զի թէ արժանի
արասցես զմեզ թողութե
մեղաց հասանել, հաւա
տամք թէ և փրկութե
շնորհաց հանդիպիմք։
Եւ միշտ ընդ հովանեաւ
ամենազօր խաչի քոյ տա
ղաւարիմք հաւատացել
ժողովուրդս քո և գինք
պատուական արեան քոյ
սբյ. յամ վնասակար ար
կածից անկասկած մնալ
և միշտ ՚ի խաղաղութե
վայելել ՚ի փառս քո
քս ած մեր։
Փրկեա՛ ասէ յերևելի
և յաներևոյթ թըշ
նամւոյն։
Զի կրկին գոլով մարդ
կայինս բնութե՝ հոգի
իմանալի և մարմին անաս
նեղէն. վն որոյ և կըր
կին ունիմք թշնամիս.
իմանալի և զգալի.
Եւ յամենեցունց մաղ
թէ բանս փրկել և ամրա
ցուցանել։ Եւ յաւէտ
յերանի։ Զի ոպ լծակ
ցեցաւ մարմին ընդ հո
գւոյ յարարչէն ՚իպէտս
բարեգործութե, այսպէս
և փրկութե պէտք է. զի
միշտ ընդ նմա տընօրինէ
զարժանն. Զի գործ
նական առաքինութիւն
առանց մարմնոյ կցոր
դութե ոչ վճարի. այլ
լծակցաւն միշտ կատա
րին գործիական բարե
զարդութիւնք ամ ըստ
արարչին սահմանի։

Որով արժանի լիցուք միշտ փառաւորել զամենա՟սբ զԵրրորդութիւն, զոր և հետակայ բանս ցուցանէ։

Տ՟ր արա՛ աստ արժանի անդադար փառաւորել զՀայր և զՈրդի և զՍ՟բ Հոգիդ․ այժմ և՛՛։

Տ՟ր զիա՞րդ լիցի հնար մարդոյ ընդ մարմնոյ կարեօք կապեալ՝ անդադար 'ի փառաբանութե ա՟յ գտանիլ․ Զի հարկն բռնադատէ և կարիքն ստիպէ․ երբեմն հանգչիլ, երբեմն զրուցատրել՝ երբեմն ճաշակել և ննջել, և այլ երբեմն յայլ պէտս զբաղիլ։ Տ՟ր այս ա՟մ և սոյնպիսիք՝ խափանումն են փառաբանութեանցն ա՟յ․ և յակամայ կամս լռել տան մեզ յաղօթից և'ի կարդալոյ առ ա՟ծ․ ապա զիա՞րդ իմասցուք զբանս որով ճշմարտին գրեալքն ա՟մ.

Առաքեալն լուծանէ զտարակոյսս ասելով այսպ՟, ‖Եթէ ուտիցէք՝ եթէ ըմպիցէք՝ եթէ զինչ և առնիցէք, զա՟մ 'ի փառս ա՟յ արասջիք և մի՛ ըստ մարմնոյ։ Տ՟ր տուր յայտնապէս հաստատէ՛ զմիտս բանիս իւրով ա՟ծայինն հրամանաւն․ ‖ տեսցեն ասէ զգործս ձեր բարիս և փառաւորեսցեն զՀայր ձեր որ յերկինս է։

Արդ ա՛րև տիրական և ա՟ծական ճշմարիտ և անսուտ հրամանք․ որով յայտ է ճշգրտի՛ բանիս տեսութիւն։ զի գործով փառաւորելն զա՟ծ անդադար է․ Զի յորժամ ստանայ ոք զառաքինութիւն, որով հրաշանան մարդիկ 'ի տես և 'ի լուր, ա՟մ ուրեք 'ի բերան առեալ 'ի գուեհս և 'ի փողոցս, 'ի տան և յեկեղեցւոջ պատմելով միմեանց փառաւորեն զա՟ծ ասելով այսպ՟, օրհնեալ է ա՟ծ․ գոհութիւն և փառք ա՟յ․ որ այնպիսի կարողութիւն և շնորհս պարգևէ սիրելեաց իւրոց։

Տ՟ր

Նաև ահա՛ յայտնի եղև
ստուգապէս թէ ճշմա
րիտ է բանս. և է ահրա
պէս ճնար անդադար փա
ռաւորել զա՟ծ գործովք
առաքինուե. Զի որ գոր
ծունեայ գործոյն թէ
ճաշակիցէ թէ զինչ և
առնիցէ, աքանչելի վարք
նո՟ր ա՟մ ուրեք պատմին,
և ա՟ծ փառաւորի.
Ըստ այնմ, ա՟ծ փառաւո
րեալ է 'ի խորհուրդս
սբց իւրոց: Նաև այս ո՛չ
միայն 'ի կենդանուե,
այլ և յետ մահուն լինի
ցի զի անդադար փառա
ւորի ա՟ծ 'ի սբս իւր:
Զի ո՞վ ոք լսիցէ զվարս
մեծին յովհաննու, ըզ
հանդերձն 'ի ստեղոյ ուղ
տու՝ և զմարախա՛ կե
րակրին՝ և զբազօթեայ
լինիլն և ո՛չ փառաւորես
ցէ զա՟ծ. Կամ զպօղոսի
զստովալլուկ լինիլն և
ոչ սխրասցի և մեծապէս
փառաւորեսցէ զա՟ծ
Երանելին անտոն յանա
պատին երբեմն ճաշակել

երբեմն ննջէր. և սքան
չելի վարք նորա և մենա
մարտուե ընդ դիւացն
միշտ յաղէքսանդր և 'ի
հռոմ հռչակեալ լինէր.
և ա՟մքեան իբրև զերդ
'ի բերան առեալ փառա
ւորէին զա՟ծ ա՟մ ուրեք:
Նաև մերն լուսաւորիչ
և գովելին 'ի հայրա՟պետս
սբն գրիգորիոս՝ յետ ան
տանելի չարչարանացն
և բնակուե վիրապին,
քառասուն քառասուն
զպահքն լուծ անելոյ, ո՟պ
վիպէ մեծ քարտուղարն
ագաթանգեղոս թէ սբն
գրիգոր յոլով ամս զան
խլացեալ 'ի լերինս սե
պուհոյ 'ի յայրն մանեայ
բնակէր. և իւր վիրապին
և համբաւ սքանչելեացն
իբրև զձայն ճպռան յեր
կինս վերանայր և զա՟ծ
փառաւորէր: Վ՛աղ ու
րեմն ննջեցին հարքն
սբք և ճգնաւորքն առա
ջինք. և հրաշալի գործք
նո՟ց յիշատակին մինչ 'ի
կատարած աշխարհի.

և ա՟ծ փառաւորի նոքօք հանապազ. և փոխանակ բերանոյ՝ գործք նոցին աղաղակեն անդադար ՚ի փառս ա՟յ:

Այսպէս իմն էին ս՟բքն ա՟յ. այսպիսի քաղաքավարութի՟ բարուք և գեղեցիկ ստացան ՚ի կեանս իւրեանց. և այսպիսի անուն բարի թողին յաշխարհի. և օրինակ բարի զինքեանս տալով ամենեցուն, և անդադար փառաւորելոյն ա՟յ:

Զա՛յսպիսիս ես կոչեմ անդադար փառաբանութի՟. զա՛յսպիսիսս գովեմ և պատուեմ և յոյժ սիրեմ. թէպէտ և անձամբ վերջացեալ գտանիմ:

Զորօրինակ ՚ի ծնէ կոյր՝ թէպէտ զգայութ՟իւքն ոչ վայելէ ՚ի լոյս ար՟գկանն, սակայն ՚ի բնութենէ և ՚ի լրոյ հաստատեալ գիտէ եթէ գեղեցիկ և վայելուչ և յոյժ պիտանի են ճառագայթք լուսոյ արեգականն:

Այսպիսի իմն և ես բնութ՟ իմանամ և ՚ի գրոց լսեմ և յէլից իրացն ճանաչեմ եթէ չիք ինչ համեմատ ՚ի կենցաղումս գործոց առաքինութե՟.

Այլ հաւատամ թէ նշոյլէ սա ճառագայթից իմանալի արեգականն արդարութե՟:

Այլ վայ է ինձ և եղուկ եմ ես թէ ո՞ւր վրտարէ զիս բանս. զի զայս պատմելով՝ ՚ի մէջ լուսոյ ՚ի խաւարի՛ մնամ: Ի մէջ աղբերաց ծարաւի՛ գտանիմ: ՚Ի մէջ ականց պատուականաց և անգին մարգարտաց իբրև յառապարի՛ փշալից և արիւնռուշտ շրջիմ: ՚Ի մէջ վայելուչ անուշահոտութեց իբր խոզ գարշասէր ՚ի տղմի՛ թաւալիմ: ՚Ի մէջ օրինաց և պատուիրանաց՝ իբր անկարգ և անկանոն թիւրիմ: Նաև բնաւ երբէք յուղիղն զիս ոչ գիտեմ:

Այլ զայն զինչ արարից, զի զայլս ուսուցանեմ, և զիս ոչ խրատեմ: Այլոց քարոզեմ, և ես ոչ առնեմ: Զայլս զարթուցանեմ, և ես 'ի խոր ննջեմ: Զայլս յորդորեմ, և ես հեղգ մնամ:

Բայց սբցն երանի' անձանց զի ճոխացան: Երանի վարուցն' զի պայծառացան: Երանի գործոցն' զի բրձրացան: Երանի կենացն' զի կենդանացան: Երանի յիշատակին' զի յիշեցան 'ի գիրս սբս և անջինջ գրեցան 'ի յիշատակարանի առաջի այ: Երանի փառացն' զի փառօք իւրենց անդադար փառաւորեցին զփառաւորեալն ած: Զի սբքն և ընտրեալքն մինչ յաշխարհի էին և 'ի մարմնի' միշտ փառաւորէին զած. յօրէնս տն խոկալով 'ի տուէ և 'ի գիշերի: Այլ և 'ի վարս հարանցն պատմի թէ ոմն 'ի ճգնաւորաց 'ի ճաշակելն' զմի ձեռն 'ի վեր ամբառնայր և 'ի միտս աղօթէր առ ած: Նաև յանուրջս տեսլեամբք և խորհրդովք ընդ այ լինէին. զորոց ոչ է դանդաղելի ասել թէ և 'ի վայելչականան և ոչ կասէին 'ի բարուոք խորհրդոց, այլ զմիտս միշտ շարժէին յօգուտսն: Այլ և անդադար ասելն փառաւորել զած, զմեր հեղգութիւս զարթուցանէ յարիուն: Զի գիտասցուք թէ անդադար պարտ է լինիլ փռբանիչ այ բանիւ և գործով և խորհրդով ոպ սբքն ամ: Եւ թէ ոչ իբրև զնս, գոնեայ 'ի ծուլութէ և 'ի թմրութէ և 'ի մտաց զբաղմանէ զարթիցուք և արիասցուք: Զի և նք մարդիկ էին իբրև զմեզ. և չարչարելն մարմնով անդադար փառաւորեցին զած: Զի որ անդադար նախախնամէ զարարածս, անդադար փառաւորութե է արժանի յարարածոց:

Յորդորակ։

Պանծացուք և մեք 'ի
գործս բարիս, և զթըմ
րութի մտաց մերոց զար
թուսցուք յերկիւղն և
'ի սէրն այ։ Զանցեալ
ժամանակն բաւական հա
մարեսցուք ունայնութե
կենցաղոյս և խաբեբայ
պատրանաց սորա։ զի որ
դարև նանիր և սո՛ւտ է
կենցաղս այս • և 'ի զո՛ւր
ամբոխի ամ մարդ 'ի ցան
կութի անձին իւրոյ։
Զի թէ գոյր հնար հա
մեմատել զմեծութի կե
նացն յաւտնից առ սուտ
վայելս կենացս այսոցիկ,
քան զանուրջ և զերազ
զարթուցելոց և ս վատ
թարագոյն լինէր։
Զի որ ետեսն ճշմար
տապէս՝ զունայնութիւն
ունայնութեց ասաց և
սնոտիք սնոտեաց և ոչըն
չութի ոչընչի • Նաև որք
խաբեցանն՝ զղջացան և
ո՛չ զուարճացան • և պատ
մեցին տխրութ արտասօք
և հառաչանօք յօգուտ
և 'ի շահ զկնի եկելոց զի

մի' խաբեսցին։ Որպ և
ինքն սողոմոն 'ի կարգ ար
կեալ բանիւ՝ մանրամաս
նաբար պատմէ' զամ։
Զի ո՞վ այլ ոք իբրև ըզ
նա՛ որ վայելեաց և ըզ
փորձ էառ ամենեցուն։
Ոչ միայն զգալի կրիւք
իմացեալ, այլ և գիտութ
և իմաստութ տեղեկացել։
Նաև պատմէ' միըստմիոջէ
զոր արար • զխահիցն զա
նազանութի • զմատռուա
կացն բազմութի • զբու
րաստանացն վայելչութի •
զկոյտս երամակացն և հօ
տիցն • զզանազան պատ
րաստութիւս յարկացն • և
զոսկւոյն և զարծաթոյն՝
որոց ո՛չ էր համար • Նաև
'ի վեր ամի զունայնութի
քարոզեաց • և գոչէ' յա
մենեցունց լսելիս և իմա
նալ տայ որոց միտս ու
նին իմացական, եթէ սը
նոտի'է ամ • և ո՛չ օգնես
ցեն ինչ յաւուր բար
կութե արդար դատաւո
րութեն այ • այլ արդարութի
միայն է որ փրկէ 'ի յաւի
տե

տենականն մահուանէն եւ յաններելի տանջանացն ։

Նա՛ մեր զայս Ա՟ծ դիտելով եղբարք՝ փութասցուք ստանալ զառաքինութի՟ ։ զի արժանաւոր վարս Ք՟ի Ա՟յ յանձինս մեր ընկալցուք ։ եւ համբձակ լիցուք ասել ընդ պօղոսի թէ ‖ո՛վ մեկնեսցէ զմեզ ՚ի սիրոյն Ք՟ի ։ նեղութիւն, թէ անձկութի՟, թէ հալածանք, թէ սով, թէ սուր, թէ վիշտ եւ այլն ։ Զի արդարեւ նեղ է դուռնն եւ անձուկ ճանապարհն որ տանի ՚ի կեանս յաւիտենից ։ Նա՛ մեծագոյն հոգս պարտ է բերել յանձին զի արժանի լիցուք այնմ ուրախութեանն ։ Զի զպատմութի՟ անտի կենացն ‖ անճառ ասէ պօղոս ։ եւ ոչ պարտ վարկաւ յունկն մարդոյ խօսիլ ։ եւ ոչ տեսանելի եւ ոչ լսելի եւ ոչ իմանալի ասաց զպատրաստութի՟ այնմ բարեացն ։

ԺԵ

Այ՟լ նախ քան զա՟մ՝ սիրեսցուք զա՟ծ որ սիրեացն զմեզ ։ Սիրեսցուք եւ զեղբարս որ է օրինակ սիրոյն Ա՟յ ։ Ողորմածութե՟ զհետ երթիցուք ։ զօտարսիրութե՟ եւ զաղքատսիրութե՟ ։ Պահօք պնդեսցուք, աղօթիւք ժրասցուք ։ զՔ՟ս պատուեսցուք ։ զվկայս փառաւորեսցուք ։ զտօնասիրութեան միշտ զհետ երթիցուք ։ զնահատակաց եւ զճգնաւորաց զյիշատակն յուսով կատարեսցուք ։ Մի՛ օրախնդիրք լիցուք զի մի է Ա՟մ ։ եւ սէրն եւ յոյսն է գովելի առ Ա՟ծ եւ առ Ք՟ս իւր ։ Մի՛ սիրեսցուք զաշխարհ եւ մի՛ որ ինչ յաշխարհի է ։ Մի՛ զփառս ։ մի՛ զմեծութի՟ ։ մի՛ զարծաթ ։ մի՛ զստացուածս եւ զինչս ։ Նա՛ զա՟մ փոխանակեսցուք սիրոյն Ք՟ի ։ զի յերկնից արքայութե՟ արժանի լիցուք փառաւորել զհայր եւ զորդի եւ զհոգին Ս՟բ ։ այժմ եւ՛՛ ։

Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղօթից Արեւագալի Ժամուն, Որ կատարի 'ի դէմս Հոգւոյն։ Եւ ասի՝ Եղիցի անուն տն օրհնեալ. եւ այլն որ 'ի ցուցակին։

ՏՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ, ԵԹԷ ԶԻՆՉ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՈՒՆԻ ԱՐԵՒԱԳԱԼԻՆ ԱՂՕԹԻՑՆ։

Այս աղօթքս զմիւս անգամ գալուստն քի նշանակէ, եւ զյարութիւն մարդկան 'ի գերեզմանացն յաւուր միաշաբաթոջ յառաջին ժամուն։ Վասն զի յայնմ ժամու լինելոց է յարութիւն մարդկային բնութեանս. Թէպէտ եւ ‖ գիշերի ասի ըս տրունական առակին. Այլ նա՛ է առաւօտ եւ սկիզբն ծագման արեգականն արդարութեան։ Եւ լինելոց է այն յառաջին ժամուն մեծի աւուրն։

Վասն զի յայնմ ժամու վարկանիմ ստեղծեալ զմարդն առջին, յորում ժամու միւսանգամ կենդանանան 'ի գերեզմանէն. Այսու խորհրդով բազումք վարին 'ի ներկայ ումս. ակն ունելով առաքելական խոստմանցն, եթէ ‖ փող հարկանի եւ մեռելքն 'ի քս յարիցեն յռջագոյն. եւ մեք նորոգեսցուք, այլովքն հանդերձ։ Ըստ նմին օրինակի եւ իմ պսակաւորն եւ հայրապետն սբ գրիգոր ‖ ըստ տրունական առակին՝ զյարութիւն մեռելոցն բուսոց եւ տնկոց օրինակէր. 'ի գարունն բուսաբեր դալարանալ մարդկան 'ի գերեզմանաց. Քանզի յետ անցանելոյ ձմերայնոյն եւ լինելոյ գարնայնոյն եւ հաւուցն լինելոյ մերձ յռաւօտն,

Ճայնքն զկարուն մարդկան նշանակեն։ Աՙսան այսորիկ սթափեալ ՚ի ժամուն յայնմիկ աղօթեն. ակն ունելով վերստին նորոգման յարութեանն մեռելոց։ Իսկ զուարթաթուիչ լուսով ճեպեալք ՚ի հանդիպումն ամպովք երևեցելոյն և հատուցանողին զիւրաքանչիւր ումեք զարժանն։ Աՙսան այնորիկ կարգեցան ՚ի ժամուն յայնմիկ աղօթք։ Իբրև արժանի լինիլ մեծի առաւօտի լուսոյ ծագմանն, և զմերն փառաց առանց ամօթոյ տեսանել։ Որ յառիտենից ՚ի կատարումն եօթներեկին ՚ի նախնի ութերորդարուն մտելոյ՚ յամեցելոյ փեսային ՚ի վերջնումն գիշերին։ ՚ի տրոհիլ օդեացն և այծեացն։ յընտրման որոմանն և ցորենոյն։ Որ օրն մեծ և երևելի ՚ի մրգրեիցն դատանեալ։ յորում յանդիման լինիլ մեզ կայ առաջի բեմին քո։ զի ընկալցի իւրաքանչիւրոք իւրով մարմնովն զոր յառաջ գործեացն եթէ բարի և եթէ չար։ Յորում աւուր փայլին արդարքն ոպ զարեգակն յարքայութ երկնից։ Որոց կայ ած ՚ի մէջ աստուածացելոց և թագաւորեցելոցն․ որոշելով և բաժանելով զարժանաւորութի անտի երանութեցն։

Որոց և մեք արժանի լիցուք հասանիլ խոստացելոց բարեացն Շնորհօք և մարդասիրութ ան մերոյ յի քո։ Որում վայելէ փառք իշխա''։

Մեծին Խոսրովու վանան Բարսեղին Լ․րսա գալի։

Յարևելից մինչև ՚ի մուտս արևու ընդ ամ տեղիս քրիստոնէութ որք կարդան զանուն ան սրբութե, որ յաղօթից նց և խնդրուածոցն և մեզ ողորմեսցի։

Յուսադրէ՛ զժ՟ղ վւրդն
թէ մի՛ վհատիք աղա
չել զա՟ծ. զի թէ և յան
ձանց չունիք համարձա
կու՟թ, համայն վ՟ս ս՟բցն
բ՟րեխօսու՟ե՝ և աղօթից
ա՟մ քրիստոնէից որ յա
րևելից մինչև 'ի մուտս
արևու աղօթս առնեն
իւ՟ր հա՟տացելոց, ողորմի
մեզ մարդասէրն ա՟ծ։
Քանզի ամենեքեան պա
տու՟իրան և կարգադրու
թիւն ընկալաք յառաքե
լոցն և 'ի ս՟բ հարցն վ՟ս
ա՟մ եկեղեցեաց որ ընդ
ա՟մ տիեզերս վ՟ս բոլոր
հա՟տացելոց աղօթս
առնել. զի միո՛յ գլխոյ
ամենեքեան մարմին և
անդամք եմք. Նա՟ եթէ
մեք սրտի մտօք իւ՟ր եղ
բարց մերոց աղաչեսցուք
զա՟ծ, յա՟մ եղբարց աղօ
թից և մեք ողորմեալ
լիցուք։
Ուխտիւք զա՟ծ աղաչես
ցուք։
Սա՟ զի աղօթիցն օգ
նականք են ողորմու՟թքն

և նուէրքն. Սո՟պ և կուռ
նելիոսին ողորմու՟թն և
աղօթքն եղեն յիշատակա՟
առաջի ա՟յ, և զհրեշտակս
իջուցին զփրկութիւն
ա՟ետարանել նմա։
Զսոյն և քարոզն յոր
դորէ՛, զի նուիրօք յեկե
ղեցիս և 'ի քահանայս և
ողորմելով 'ի կարօտե՟լս՝
դիւրահաշտ լինի ա՟ծ և
առատապարգև յաղօթա
կանն։ Որ՟պ և ասէ իսկ
քարոզին բան։
Զի նա փրկեսցէ զմեզ
'ի մեղաց և 'ի ցանկու
թէ՟ աշխարհիս. ընկալցի
զուխտս և զխնդրուածս
սրտից մերոց. և արժանի
արասցէ զմեզ հա՟ատոց
և պատուիրանաց
իւրոց։
Փոխադարձէ՛ զփրկու՟թ
'ի մեղաց և 'ի ցանկու
թէ՟ աշխարհիս որք գե
հենին առիթ լինին. և
արժանացուցանէ կալ
հաստատուն 'ի հա՟ատս.
և զօրացուցանէ՛ 'ի պահ
պանու՟թ պատուիրանաց
իւ

իւրոց։ Ա՜յս է զոր ասեն Արժանի՛ արարեք զմեզ հաւատոց և պատուիրանաց իւրոց, ամենակալ տ՟ր ա՟ծ մեր կեցո՛ և ողորմեա՛ մեզ։

Նորին Խոսրովու վ՟տ Ա՟ձ°
Ըսից Արտագուշին։

Յարևելից մինչև ՚ի մուտս արևու օրհնեալ ես տ՟ր։

Ընդ ա՟մ տիեզերս ասէ յարևելից մինչև ՚ի մուտս արևու ծանուցա՟ն անուն քո ըստ մարգարէիցն նախագուշակութե՟. և օրհնի յա՟մ ազգաց։ Բանիւք քարոզեցաւ յամենեսեան աւետարանն արքայութե՟.

Նա՛ եղիցի անուն քո օրհնեալ յայսմ հետէ մինչև յաւիտեան։

Օրհնեն ասէ յարևելից մինչև ՚ի մուտս արևու։ Նա՛ եղիցի օրհնեալ ո՛չ միայն այժմ, այլ անխափան յայսմ հետէ մինչև յաւիտեան։

Մինչ ո՛չ սահման ինչ դնէ օրհնութե՟ սուրբ անուանն ա՟յ. այլ զանսահման և զանհատ յաւիտենին զմշտնջենաւորութիւն յայտ առնէ։ Ապա զի արժանի է միշտ օրհնութե՟՝ ասէ զբարերարութիւն որ ՚ի նմանէ.

Որ բարձեր ՚ի մէնջ ըզխաւարն կուրութե՟ և ծագեցեր ՚ի յիմարեալ միտս և ՚ի մահկանացու մարմինս մեր.

Որդ արև կուրացեալ էաք անգիտութե՟ խաւարաւն և զրկեալք յա՟ծածանօթութենէ։ ողորմեալ մեզ ա՟յ՝ քարոզութե՟ ս՟բ աւետարանին՝ փարատեաց զխաւարն մոլորութե՟. և զյիմարութի անգիտութեանն ՚ի բաց եբարձ ա՟ծային լուսովն. որով ծանեաք ս՟բ զԵրրորդութիւն ա՟ծ և կեցուցիչ և արարիչ ա՟մի. Նա՛ մահկանացու մարմինք մեր ընկալան զաւհաւատչեայ

ան

անմահութեան՝ քո՛ ուսո
րչնութեն. զի ՚ի մահ նո
միրտեալք՝ ընդ նմա յա
րեաք և ընդ նմա կենդա
նի մնալոց եմք յանանց
յաւիտեանսն։

Արդ այժմ աղաչեմք և
խնդրեմք ՚ի բարերա
րութենդ քումմէ, արժ
արժանի սրբութ. տեսա
նել զճառագայթս արե
գականն։

Ընդէ՞ր յաւելու թէ
՚ի բարերարութենէդ
քումմէ խնդրեմք։

Զի բարերարութ. քո
առէ փրկեցեր ՚ի խաւա
րէ մոլորութեան և լուսա
ւորեցեր զոգիս մեր,
ծագես նովին բարերա
րութ.դ զարեգակն՝ և
զմարմինս լուսաւորես։
Նոյն բարերարութ. և
զմեր անարժանութիս ար
ժանացո սրբութ. մնալ
և տեսանել զզգալի՛ ա
րեգակն։ Զի թէ ըզ
սա սրբութ. տեսանել
լինիցի, ոչ զրկիմք ՚ի տե
սանելոյ զարդարութե
ժդ

արեգակնդ որ յիմանա
լեան ծագէ և լուսաւո
րէ։ Արդ զի որք յոլով
անգամ ասացաք, թէ բա
զում են փորձութիւք և
խռովութիւք որ հասանեն
մարդկան ՚ի գիշերի և
՚ի տուընջեան. վ. այսո
րիկ աղաչէ զԾ երկայնու
թիւն տուընջեանն ան
փորձ անցուցանել այս
պէս ասելով։

Խաղաղութ. անցուցա
նել զերկայնութիւն
տուընջեանս, և հասա
նիլ ՚ի պաշտօն երեկոյին
յերկրպագութ. և ՚ի փա
ռաբանութի ամենայն
Երրորդութեդ։

Զի հասեալք առէ յե
րեկոյն՝ խաղաղութ. եր
կրպագուցուք և փառա
տացուք զԵ Երրորդութեդ։
Որ ամ ուրեք ուր և
երթայցեմք՝ ընդ մեզ լի
նելով պահապան մեր և
յաջողիչ գործոց մերոց
և ցուցիչ պիտոյից մե
րոց, հասուցանես զմեզ
յերեկոյին պաշտօնին։

 Ապա

Նմա ասէ, Որում վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ․ այժմ և միշտ և"։

Խաղաղական Մնեցւոյն։

Առաջի քո տր և առաջի փառաց քոց և առաջի մեծի տէրութեանդ քո խոնարհեցուցանեմք ծառայք և աղախնայք զգլուխս մեր։

Ասեմք զայն ցԱծ զի զարթուսցէ զմիտս մեր թէ ո՞յր առաջի երկրպագեմք․ կամ ո՛ր փառաց և ո՞րպիսի մեծի տէրութեան խոնարհեցուցանեմք ըզգլուխս․ զի լիցի ահ մեծութեան նր յոգիս մեր։ Նա՛ որչափ ՚ի կարի մեծութեան մերո՛ւմ է՝ նմանեսցուք երկնաւորացն բանակաց որ մեծաւ երկիւղիւ զԱյ մեծութիւն պաշտեն։ Նա՛ ըստ մարգարէին՝ Երկիւղիւ երկիր պագցուք առաջի ահաւոր և անչափ փառացն Այ։

Դու տր Ած մեր ձգեա զամենազօր աջ քո և օրհնեա զմեզ։

Ո՛չ եթէ զի ձեռն և աջ գոյ Այ՝ յայն սակս զայն ասեմք․ և կամ պէտք ինչ են ձգել ՚ի մեզ և օրհնել զմեզ․ զի այսպիսի անդամք անմարմին բնութեան չեն պէտք․ ո՛չ Այ և ո՛չ հրեշտակաց։ Այլ զի զԱծ ավայելուչսն չըկարեմք արդէն իմանալ և ասել, ապա ՚ի մերոց ասածի առցուք օրինակս․ որպէս մեք սովո՛ր եմք առնել․ զի ձեռն դնեմք և այսպէս օրհնեմք։ Այլ միտքն այս է․ գթալ և խնամարկել և օրհնել․ զի զոր Ած օրհնէ, երանելի է յերկինս և յերկրի։

Ասէ․

Օրհնեա և բա՛ականս ւորս զսոսա․ զի յամենեցունց յամի փառաւորեսցի ՚ի ծառայս և յաղախնայս ամենաբ անուն քո։

Արդարև ծառայք և

աղախ

աղախնոյ մրտերմի և տի
րամիրի գործ այս է, ո՛չ
զի՛ւր ինչ խնդրել, այլ
զտն. որպ և աստ աղօ
թիցն բան ասէ ո՛չ յերկ
նից և ո՛չ յերկրէ խընդ
րել ինչ, այլ զի փառաւոր
լիցի անուանն այ մեօք։
Այնպ ասէ կարօղս արա
զմեզ քով օրհնելովդ, զի
այնպիսի ունիցիմք վարս
որով սբ անուանդ քո փա
ռաւորեսցի։ Եւ քեզ
զօրհնութի և զփառս համ
ցուք Հօր և Որդւոյ և
սբ Հոգւոյն. այժմ և
միշտ և"։

Զ ձայնի առաջնոյ՚ղ Սաղթանքն
Աղաչենք ողորմեա. ասի
Քարոզս։

Սբ Ծրդնաւորօքն
աղաչեսցուք զտր։
Այս քարոզս և
աղօթիցս և փառօտուն՝
մի՛ են բանք։ Բայց կըր
կին եդաւ աստ, զի միշտ
զյիշատակս սբցն և զե
րախտիսն անմոռաց ՚ի մը
տի ունիցիմք. և նոցին

միջնորդութբն զան աղա
չեսցուք զի հաշտեսցի
ընդ մեղուցելքս, և կե
ցուսցէ զմեզ ողորմութբ
իւրով։ ոպ ասէ.
Ամենակալ տր այ մեր
կեցո՛ և ողորմեա՛։

Աղօթք։
Սբ ես տր և ՚ի սբս
հանգուցեալ։
Զմարգարէին առ
նու զբանն որ ասէ ‖ սբ է
տր այ մեր որ բնակեալ է
՚ի բարձունս։ Եւ զոր
՚ի դիմաց այ բարբառի.
‖ Եղերուք սբք ասէ զի
ես սբ եմ տր այ ձեր։
Եւ թէպէտ ո՛չ է հնար
մեզ՝ նման լինել նմա սըր
բութբ ոպ և ո՛չ այլով
ի՛նիք. այսինքն անեղ
բնութբ կամ անսկզբնու
թբ կամ անվախճանութբ։
Սակայն ըստ կարի մե
րում որչափ և գոյ հնար՝
զգուշանալ պարտ է
սրբութբ։
Սուրբ ես տր ասէ.
Այսինքն անհաս յա
մե

մեծնեցուցանեց՝ անհամեմատ
և անհետազօտելի և ՚ի
վեր քան զա̃մ իմացումն
և զննմանութի՝ գերազան
ցեալ սրբութե̃ ։

Նա՛ ՚ի սուրբս հանգու
ցեալ ։

Երկինք է միւս հանգչե
լոյն զոր բանս ցուցա
նէ․ զի առաջին հանգիստ
կմ̃ցն լրումն է հաճոյիցն
ա̃յ․ որպ̃ այն զի ասէ,
‖Հանգեաւ ա̃ծ յա̃մ գոր
ծոց իւրոց զոր արար։
Այսինքն թէ զա̃մ զոր
արար՝ ետես զի բարի են
և կամքն կատարեցաւ ՚ի
նս̃ ։ Նա՛ տ̃րն ՚ի խաչին
ասէր, ‖ա̃մ ինչ կատա
րեա՛լ է ։ Այսինքն տընօ
րէնուե̃ խորհուրդն ՚ի
կամաց իւրոց լրումն և
՚ի մեր փրկութիւն ։
Իսկ երկրորդ հանգիստ
այն է՝ զի ՚ի ս̃բս և ՚ի բա
րեգործս յորս հաճի կա
մօքն և հանգչի, որպ̃ ՚ի
տաճարի բնակէ ՚ի նոսա
շնորհօք ։ Ըստ այնմ,
‖Եւ յա՛ բնակեցայց, եթէ

ոչ ՚ի հեզս և՚ի խոնարհս
և ոյք դողան ՚ի բանից
իմոց ։ Նա՛ թէ՝ ‖Դուք տա
ճար ա̃յ կենդանւոյ էք
որպ̃ ասաց ա̃ծ թէ բնակե
ցայց ՚ի նս̃ և հանգեայց
՚ի նս̃ միշտ․ և եղէց նց̃
ա̃ծ, և նոքա ինձ ս̃բ ժո
ղովուրդ և հաճոյ և
կամարար ։

Նա՛ մեք ս̃բ վկայիւքն
աղաչեմք զքեզ․ բարե
խօսութե̃ ս̃բ ա̃ծածնին
և աղաչանօք ա̃մ սրբոց
քոց, մի՛ մերժեր զմեզ
յողորմութե̃ քումմէ․
այլ կացո՛ զմեզ առ ոտս
ս̃բց քոց ։

Անարատ կուսին ասէ
բարեխօսութեամբն, և
չարչարանօք և հեղմամբ
արեան ս̃բց քոց վկայից՝
մի՛ զրկեսցուք ՚ի փառաց
երեսա̃ց քոց ողորմած տ̃ր ։
Այլ առ ոտս ս̃բց քոց
միշտ դեգերել զմեզ ա
րա՛․ և նոցին միջնորդու
թե̃ն խնդրել ՚ի քէն զո
ղորմութի̃ որպ̃ ՚ի բազմա
գութ և յան յիշաչար

տ̃ն

տնէ . զոր և ասէ։ Ո՜վ ի
դու ես բաղումողորմ
ած . և քե՛զ վայելէ՛։

Փոխ և Մաղթանք, ի տաղս Քարոզս։

Փառաւորեսցուք
զամենակալն ած
որ ծագեաց ըզ
լոյս առաւօտու յա
րարածս իւր, ծագեսցէ
և այժմ զառատ ողորմու
թի իւր ի մե՛ր փառաբան
չաց անոխան իւրոյ. ամե
նակալ տր ած մեր կեցո՛
և ողորմեա՛։

Սրատէ՛ զամենեսեան
փառաւորել զած իմ՛ր
զգալի լուսոյ ընդունե
լութեան. որ զի նախըն
ծայ փառաւորութեամբ յոր
դորեսցուք զբարերար
տրն մեր, զի ընդ առա
ւօտեայ և անցաւոր լուսոյ
ծագման՝ ծագեսցէ և
զառատ ողորմութի՛ն ՚ի
փրկչին անոխան իւրոյ
սբյ և կեցուսցէ զմեզ.
Որ ասէ, ամենակալ տր
ած մեր կեցո՛ և ողորմեա՛։

Աղօթք.

Զառաւօտու աղօթս
և ըզ բանաւոր
պաշտօնս ընկա՛լ
ամենակալ ամենամեծ դ
ած ՚ի քո անպիտն և յերկ
նային խորանսդ։
Առաւօտ ոչ միայն զգա
լի՛ այլ և իմանալի պարգևէ
գիտել զզգաստման ժամուն.
յորում առաւել լուսէ
ած . ըստ մարգարէին,
ընդ առաւօտս լուիցես
ձայնի իմում. Բանա
ւոր պաշտօն ասէ, վն զի
դոյ և անբան պաշտօն.
որ է սէրն և ողորմու
թին, հեզութին, պահքն,
խոնարհութին, անոխակա
լութին, ժուժկալութին
և համբերութին ՚ի չար
չարանսն և ՚ի վիշտսն։
Ուստի այսըն հրճանդաց.
հիւր ընկալելն. ընդ վըշ
տացեալսն սխրիլն. և ը
բերկրեալսն ցնծալն։
Արդ ամ և սոյնպիսիք
անբան պաշտօն կոչին
զոր կտրէ մարդ վն այ

Ա~

Սրբոյ աղօթիցս բան զբանաւորն յաւել 'ի պաշտօնն որ է երգովք փառաբանութիւն. զոր և ասէ.

Ընկալ ամենակալ ամենամեծդ ած 'ի քո անապական և յերկնային խորանսդ.

Զվայելչութի երկնային խորանի քո անեղծ և անապական ասէ խոստովանիմք. և բարձրագոյն քան զէսս ամ. Սրբոյ աղաչեմք ընդունել ըզպաղատանս զոր մատուցանեմք առաջի մեծազօր տրութեդ քոյ. և յառատաձիր շնորհաց քոց հեղուլ յարարածս քո. ոպ և կարգ բանիս ցուցանէ.

Նորոգեա՛ 'ի մեզ զիմաստութն և զարդարութն գլոյս քո.

Զմտացն լուսաւորիչն կոչէ իմաստութն լոյս. որով զմեծագոյն երախտիսն այ ճանաչել կարեմք. և նովին շնորհիւն զարդարութ ըստանալ. որով պայծառանայ իշխանականին առաջնորդութ առ 'ի յընտրութի ճշմարտութն.

Արա՛ զմեզ որդիս լուսոյ և որդիս տուընջեան.

Զի որպէս զգալի լուսոյս ծագումն առողջ զգայարանք յըստակապ ընդունին, այսպէս մտաց մերոց տեսութի մաքրեալ յախտից՝ զիմանալի լոյս գիտութեանն ճանաչէ. որով ճշմարտապս որդի լուսոյ կոչեսցի.

Ոպ զի 'ի գալ աւուրց երկիւղածութբ վառեսցուք զկեանս մեր, և առանց գայթակղութ կատարեսցուք.

Միշտ ասէ 'ի շրջագայութն արեգականս և յօրըստօրէ ծագելն և 'ի լուսաւորելն զարարածս, արժանի արա ըզմեզ բեւեռել յերկիւղ քո և 'ի սէր. և զլոյս գիտութն քոյ միշտ առաջի

մե

մրտաց աչաց ունելով.
զոր ո՛չ գիշեր փոխանա
կէ ըստ իմաստնոյն։
Որով առանց գայթակ
ղութ քաղաքավարիցիմք
՚ի կենցաղումս։ Այլ այս
լիցի քո օգնականութ̃դ
ողորմած ա̃ծ մեր։ Որ̃պ
և հեստակայ բանս ցու
ցանէ, ՙՈ՛վ ի դու ես բա
զումողորմ ա̃ծ. և քեզ
վայելէ փառք իշ՛՛։

Փոխ և Ողորմեանս. Այ՛
տաղ ՙՆարողս։

Աղաչեսցուք զամե
նակալն ա̃ծ զի յա
ջողեալ ուղ
ղեսցէ զճանապարհս ծա
ռայից իւրոց ՚ի բարի և
՚ի խաղաղութ̃ի. ամենա
կալ տ̃ր ա̃ծ մեր կեցո՛ և
ողորմեա՛։
Յաջողել՛ զձեռն տալն
և զօգնական լինիլն
ասէ։ Այլ բարի և խա
ղաղութ̃ի կոչէ զառանց
սայթաքելոյ կատարելն
զկրկնակի ընթացս կե
նաց մերոց ըստ ներքին
և արտաքին մարդոյս։
Որ̃պ ասէ առաքեալն,
որով կեցցուք ո՛չ միայն
այժմ, այլ և ՚ի հանդեր
ձեալ կեանսն։

Աղօթ։

Առաջնորդ կենաց
և պարգևիչ խա
ղաղութեան
քո ա̃ծ մեր. առաջնոր
դեա՛ մեզ գնալ ՚ի ճանա
պարհս քո արդարութ̃.
և խաղաղութ̃ ժամանել
՚ի նաւահանգիստն փրր
կութ̃ շնորհօք ողորմու
թ̃ե քո։
Առաջնո՛րդ է կենաց,
զի յոչ էից ՚ի լինելութ̃ի
եած. և կենդանի բանա
ւոր և մտաւոր ստեղծա
գործեաց զմեզ։ Այլ յոր
ժամ մեռաք մեղօք և
պատուիրանազանցութ̃,
դարձեալ վերստին նորո
գեաց և կենդանացոյց
չարչարանօք խաչին իւ
րոյ և կենդանարար տ̃ե
արհմբն իւրով. ասելով,

‖Որ ուտէ զմարմին իմ և ըմպէ զարիւն իմ, ընդ մահ մի՛ տեսցէ։ Նա՛ եթէ՝ ‖Ես եմ ճանապարհ և ճշմարտութի՟ և կեանք։ Նա՛ պարգևիչ է խաղաղութե՛ն զոր խոստացաւ առաքելոցն ո՟ւր ասելով ‖զխաղաղութի՟ զիմ տամ ձեզ․ զխաղաղութի՟ զիմ թողում ձեզ․ Նա՛ զի ինքն է ճանապարհ և ճշմարտութի՟ և կեանք, ստուգա՟պ զնո՛յն հայցե և բան աղօթիցս։

Արդարութե՟ ընթանալ ըստ հաճոյիցն ա՟յ․ և խաղաղութե՟ ՚ի կէտ և յաւարտ ժամանել շնորհօք և ողորմութե՟ փրկչին մերոյ և ա՟յ․ ո՟պ ասէ, Ո՛վ դու ես օգնական և փրկիչ մեր․ և քեզ վայելէ փառք իշխանութի՟ և պա՟։

Ո՛վ զայս միշտ սովո՛ր է բնութիւնս փոխարէն մատուցանել ա՟յ զփառս և զպատիւ, զի այլ մեծագոյն տուրս ո՛չ կայ ժգ րէ դրտանել զոր տայ մարդ ա՟յ, քան զօրհնութի՟ և զփառս։ Ըստ այնմ, ‖տո՛ւք փառս ա՟յ․‖տո՛ւք օրհնութի՟ տն՟ ա՟յ մերոյ։ Ո՛վ նմ է փառաց և պատուոյ արժանի փառաւորեալն յաւիտեանս։

Աղօթք։

Օրհնեա՛լ ես տր՟ ած՟ փրկիչ մեր որ յա՟մ ժամ ընդ մեզ ես և ո՛չ երբէք թողուս ՚ի ձեռանէ քումմէ զայնոսիկ որք հաւատով և ճշմարտութե՟ կարդան առ քեզ։ Ո՛վ տ՟րն հրամայեաց թէ ‖զա՟մ ինչ վ՟յ հաւատով աղօթս արարեալ խնդրիցէք՝ առնուցուք։ Ո՛վ հաւատն լծակից լինի աղօթիցն և թևաւոր կեալ յերկինս ելանէ․ և առաջի ա՟յ մտեալ ընդ խնդրուածսն ճշդիւ պահանջէ իւր ՚ի պարտականէ իմեմնէ։ Մատուցի՛ ասէ բոլորով սրտիւ և հաւատով զաղօթս

ո՟պ

ոչ հրամայեցեր․ տուր
զոր խոստացարն․ զոր
անճառ է թէ ոչ առ
նուցու։

Աղաչեմք և խնդրեմք
՚ի քէն Տէր, ճանապարհոր
դակից լեր ծառայից քոց
քոյին վերակացութեամբ
պահելով ՚ի խաղաղութեան։
Այլ առաջնորդեա մեզ
խաղաղութեամբ և խնդութեամբ
հասանել յիւրաքանչիւր
բնակութիւնս ՚ի քո յոյս
՚ի Տէր մեր։ Որում վայել
է փառք իշխան"։

Ըստ հրամանի քում
ամէ հետով աղաչեմք
և խնդրեմք զքոյ վերա
կացութիւն և զճանապար
հորդակից լինելն, և խա
ղաղութեամբ զիւրաքանչիւր
ճանապարհ կատարել․
Թէ մարմնաւոր և թէ
հոգևոր։

՚Ի քո յոյս ՚ի Տէր մեր ասէ։
Ս՛ զի ինքն է սկիզբն
ամէ և կատարծ․ ոչ ասէ ՚ի
յայտնութեն յովհաննէս,
Ես եմ այբ և ես եմ քէ․
Այլ ՚Նմա փառք ընդ
Հօր և ընդ Հոգւոյն սբյ․
Որ զամ յամի լինու և նա
խախնամէ՛ ըստ իւրում
առատ բարերարու
թեան․

Յորդորակ․

Օրհնեսցուք և մեք հա
նապազ զամենօրհնեալ
և զբարերար տէրն մեր․
և գոհասցուք միշտ զա
ռատ ողորմութե նորա․
Խնդրեսցուք մանաւանդ
զլոյս իմանալի շնորհացն
ծագել ՚ի սիրտս մեր․ և
ճառագայթարձակ փայլ
մամբ զամ զգայարանս
մեր լուսաւորել։ Օ ՚ի
յարևելից մտաց մերոց
մինչև ՚ի մուտս արևու
թանձրագոյն մարմնոյս՝
մի՛ գտցի ինչ նսեմացել։
Այլ առաջնորդութե
հոգւոյն սբյ ճանապար
հորդեսցուք միշտ յեր
կրին ամենայն։ Մ՛չ ու
նելով զկնի խոմորեալ
ինչ որ է՛ քցախուտ վարք
չարութե, և ծանրացու
ցիչ պատարագումն վայրա

քարշ կենցաղոյս, և ուռուցիկ փքացումն թեթևամտութե անձեցեալ յամ տեսակս չարութե: Այլ մոլախառաբար զըսպեալ ունելով 'ի մախաղի մտաց մերոց զոսկերսն յովսեփայ որ է նշխար պատուիրանաց փրկչին մերոյ յի: Այլ մեծաւ հոգաբարձութե ընթասցուք զառաքար կենցաղոյս, զի մի' ծարաւով տոչորման մեղացն կիզեսցուք զոկեալս 'ի կենդանի ջրոյ ածային պատուիրանացն. լեղի և դառն ունելով ջուր' զչարուսումն սրտայօդ պատմութեանց զոր ոչ կարէցէ ածատես միտք ըմպել: Մանաւանդ թէ խաւարելոցն մտօք և զոկելոցն 'ի ճշմարտութէ' դառն թուի ածային օրինադրութին և անախորժ և անճաշակ: Մինչև խաչին շնորհի՜ մակարդեալ մաքրեսցին ճաշակելիք մրտացն յախտից և իմասցէ զքաղցրութի պատուիրանացն այ:

Մ որոյ կօշկօք առաքինութե և հաւատոյն ամրութե զոտս մտաց մերոց պնդեսցուք, զի մի' 'ի խարամանեաց օձիցն խայթեսցիմք. Այլ 'ի բարձրութի բեմի ձողակերտ խաչին սեղանոյ միշտ անկանակառոյց եղեալ յառեսցուք: Որով զյս տեսեալ փրկիմք տիրաւ և կենդանանամք զանմահ կենդանութին:

Այլ յապագայսն արժանի լիցուք լսել եթէ' եկայք օրհնեալք հօր իմոյ ժառանգեցէք պատրաստեալ ձեզ զարքայութին:

Որոց լիցի ամենեցուն մեզ հասանել Շնորհօք և մարդասիրութ տն մերոյ և փրկչին յի քի: Ընդ Որում Հօր և սբ Հոգւոյն վայելէ փառք իշխանութի և պատիւ: Այժմ և միշտ և յաւէտ':

Կար

Կարգաւորութի Հասարակաց Աղօթից Սրբոյ ժամուն, Որ կատարի 'ի դէմս իջման Հոգւոյն սբյ։ Եւ ասի, Օրհնեալ Հոգին սբ ած ճշմարիտ։ Եւ այլն որ 'ի կարգին։

Յովհաննու Հայոց Կաթողիկոսի եւ Իմաստասիրի, վասն Սրբոյ Ժամու Աղօթիցն։

Իսկ տուընջեանն որոշեալ սահմանք ժամու աղօթիցն, այդ ըստ յանցման ժամու նախահօրն հեշտասիրութե եւ մեղացն։ Եւ 'ի նմին ժամու բըժըշկել զյանցանսն չարչարանօք խաչին տն մերոյ յի քի։ Զի որպէս ադամաւն ամենեքին մեռան ասէ, նոյնպս եւ քիւ ամենեքին կենդանասցին իւրաքանչիւրոք յիւրում կարգի։ Զի յորում ժամու յանցեաւ ադամն առաջին՝ եւ յետ յանցանացն յամեաց 'ի դրախտին, նոյնչափ եւ քս եկաց 'ի չարչարանս խաչին 'ի բժշկութիւն վիրաց նորին։

Իսկ յերրորդ ժամու աւուրն կարգել զժամ աղօթիցն, քանզի Սերրդ ժամու ասաց մարկոս 'ի խաչ ելանել միածնի որդւոյն այ։ Որով յայտնի՛ է թէ՝ եւ 'ի նմին ժամու ընդունել եղեւ եւայի զՀրապուրանս բանսարկուին եւ ցանկանալ պտողոյն ճաշակմանն։ Իսկ յորժամ էմմանուէլն մերովս բնութե Սըղ ծանրութի մեղաց մերոց բառնայր, երթայր 'ի դիտին՝ զի զանկեալսն վերացուսցէ։ Բեւեռեալ զոտսն եւ զձեռսն յղգս յանդուգն գնացիցն 'ի ծառն. եւ զի՝ զձեռագիր յանցնացն խափանեսցէ։

Եւ

Եւ զտարերցն ապակա
նուն որ յայնժամ օձա
ջամբ պողովն դղրդեց՝
խաղաղացուսցէ իւրով
մաքրողական չարչարա
նօքն ։

Իսկ յովհաննէս ժամ
վեցերորդ ասէ ․ ո՛չ
զժամ խաչելութեն, այլ
զժամ ձաղանացն որ ՚ի
հրէիցն եղև ։ Իսկ ՚ի
խաչն յերրորդ ժամուն
բարձրացաւ ։ ‖ Բազէն
տարածեալ զթևսն ըստ
յոբայ անշարժ դիտէր
ընդ հարաւ ․ յափշտակե
լով զմեզ ՚ի մահուանէ
՚ի կեանս ։ Զոր առաջ
տեսեալ մարգարէական
ակամբ երանելւոյն դա
նիէլի, ‖ յերրորդ ժամու
աւուրն ըզ պատուհան
տանն իւրոյ բանալով ե
արևելս ընդ դէմ երու
սաղէմի աղօթէր վասն
դարձի գերութեանն ։

Տեսանելով զմիածին
որդին ա՜յ բազկատարած
՚ի խաչին ․ որ յերրորդ
ժամու աւուրն ճըշմա

ԺԶ

րիտ աւարտումն գերե
լոյն արար ։

Եւ ապա յետ այսր յո
բելինի՝ տեսանեմք յեր
րորդ ժամու զշնորհա
հոգւոյն ՚ի վ՜եյ հեղեալ
յառաքեալսն , զհեռա
ցեալսն յադամային բնու
թէս յաղագս ոչ ՚ի դէպ
ժամու ճաշակմանն ։

Վասն այսր ամենայնի
ասեմք յերրորդ ժամու
դլորեալ զմարդն առա
ջին ․ յորում ժամու ըզ
բժշկութիւն վիրացն և
զբարեգործութին ըն
կալաւ ։ Ապա յիրաւի
յայսմ ժամու աղօթից՝
աղաչեմք զա՜ծ՝ առաքել
զհոգւոյն օգնականու
թիւնն առաջնորդ լինիլ
մեզ յերկիր բարի ուս
տի զրկեցաք մախանօք
չարին ։ Այս է պատ
ճառ երրորդ ժա
մու աղօ
թիցն ։

Մեծին Խորհրդոյ վասն Պենտեկոստէին.

Ս խաբուան ամենե-քեան գոհացմունք զմարդասիրէն ա̃յ և զփրկչէն մերմէ յս̃է ք̃սէ. որ ազատեաց զազգս մարդկան ՚ի դա-տապարտութէ անիծիցն. և եբարձ զմեղս աշխար-հի ՚ի ժամուս յայսմիկ խաչին իւրով ս̃բվ. Երամման այս միաբա-նութե գոհանալ զք̃սէ. զի յերրորդ ժամուս աստ յայսմ՝ ազատութի շնոր-հեաց ազգի մարդկան ՚ի դատապարտութենէ անի-ծիցն. Ա̃ն զի յերրորդ ժամուն ստեղծաւ ա̃դմ որպ̃ յայտ առնէ նահան ջիդ երեք ժամն յաւե-լեան յաւելադրեալ. Նա̃ զի եանց զպատուի-րանն ՚ի պտղոյ փայ-տին ճաշակել, անիծիւք մահու դատապարտեցաւ. Այն սակս ըստ ժամու ստեղծման մարդոյն և տ̃րն մեր ՚ի խաչափայտին բևեռեալ եբարձ զմեղս և զանէծս Ա̃ (ի)նքն անէծք եղեալ. Վ̃ անզի յորի-նացն Ա̃ անիծեալ էր ըղ փայտէ կախեալն.

Նա և զմեղս՝ ադամային մարմնոյն ընդ խաչափայ-տին բևեռեալ, ազատեաց զմեզ փայտիւն. փայտիւն զփայտ սրբեալ, և մարմ-նով զմարդկան մարմինս յանիծից և ՚ի կապանաց արձակեալ. Նա և ՚ի նոյն ժամու յորում յա-դամն զՀոգին ս̃բ փչեաց զի եղիցի մարդն յոգի կենդանի, Հոգւոյն ս̃բյ ստեղծագործել զմարդ-կային Հոգի, Լնդանոր զՀոգին ս̃բ եհեղ յերա-նելի առաքեալսն զի կեն-դանասցին ըստ ա̃յ Հո-գւով. և կենդանասցու-ցէ վերստին ծննդեամբ զազգս մարդկան.

Բանզի և վ̃ այսր ես քարոզն խրատէ գոհա-նալ՝ ասելով.

Ա̃ շնորհեաց առատա-պէս ՚ի Հոգւոյն ս̃բյ երա

երանելի առաքելոցն։ Առատապէս ասէ, զի ոչ ոք ՚ի մարգարէսն. այլ առաւելապէս ևս և բը նախկանաբար և առանց մեկնելոյ։ Ըստ տրունական անսուտ խոստմանն թէ՝ Ընդ ձեզ բնակեսցէ յաւիտեան։

Խնդրեսցուք հ̂տով, զի զմեզ զամենեսեան արասցէ հաղորդս մեծամեծացն. և ա̄ծային բարեացն այնոցիկ։

Որոց մեծամեծաց բարեաց։ Որ խաչի՛ն և չարչարանօքն քո շնորհեցաւ մաքրութի՛ն ՚ի մեղաց և զերծումն յանիծից։ Եւ զի Հոգի սբ ընկալցուք ՚ի սմին ժամու ընդ առաքեալսն։ Եւ զի մի ոք զրկեսցի յայսպիսի շնորհաց, վասնորիկ ասէ, Խնդրեսցուք հ̂տով, այսինքն առանց երկմըտութե։ Զի զամենեսեան զմեզ արասցէ հաղորդս այնպիսի պարգևաց։ Քանզի և այսուիկ պատ ճառաւ՛ զայն ժամն աղօթիցն սահման եդեալ է։ Եւ չտայ ՚ի միաբանելոցն հայցուածս միայն ապաւինիլ, այլ և զաղօթս կենդանեաց սբց և զբարեխօսութի վախճանելոց սիրողացն այ յօգնականութի կարգել։ վն որոյ և ասէ իսկ։

Աղօթիւք և բարեխօսութբ ա̄մ սբց որք աստ և ընդ ա̄մ տիեզերս։

Որք առ մեզ ասէ և որք յա̄մ երկրի. թէ ՚ի մարմնի և թէ ՚ի բաց գնացեալ ՚ի մարմնոյ։ Ասէ ապա և զոր ինչ օգտեցիմքն. խաչին և հոգւոյն շնորհաց հաղորդեալք։

Որպ զի անարատ վարուք և ճշմարիտ առաքինութբ կացեալ ըստ կամաց նր յայսմ աշխարհիս, մասն և վիճակ ժառանգութե ընկալցուք ընդ ա̄մ սբս նորա զբնակութի յաւիտենական երկնային խորանացն։

Ըստ

Աստ ասէ 'ի մեղացն արատոյ զերծանիցին մեր վարք՝ խաչին պարըսպելով • և առաքինութիւքն ճշմարտիցին՝ հոգւոյն սբյ գիտութբ և զօրութի տալով մասն և վիճակ ժառանգութե ընդ սբս • և ընկալցուք զընակլին յերկնից խորանսն ուր յաւիտենականքն են •

Ո որ և խոստացել իսկ է քս այնոցիկ որ սիրենն զնա։ Լաւ զի անսուտ են խոստմունք նր, վս այնորիկ յաւելլու զայն թէ, զոր խոստացաւ տալ սիրելեաց իւրոց ճշմարիտն ած յս քս տր մեր • կեցո՛ և ողորմեա՛։

Աղօթք ։

Որ 'ի քրովբէական և յանպատում հանգուցել ես աթոռ, և այցելո՛ւ ես միշտ յարարածս քո ։

Անպատում աթոռ ածութեն ասէ զքերովբէսն։ Վս զի հուպ են առ ած քան զամենայն զօրս երկնայնոցն որպ ասէ մեծն դիոնէսիոս • և անընդմիջաբար առնուն յայ զհեղումն շնորհաց գիտութե և իմաստից • և ինքեամբք յա՛յլսն անցուցանեն ։

Լաւ զի յաւէտ կամարարք գտանիցին քան զամնեան՝ մեծի տրութեն ածն • վսյ և հանգչիլ 'ի նս բանսցուցանէ առաւել քան յամենեսեան ։

Որ 'ի քրովբէակն ասէ և յանպատում հանգուցեալ ես աթոռ։

Ո՛չ եթէ յօդաւոր անդամք գոն այ որովք յենուլ կարօտանայ և հանգչի յաշխատութեանց • զի անմարմին յանմարմինն զի մարդ յենու • կամ որպ կրէ աշխատութի անաշխատ բնութիւնն ։

Այլ միայն մարդկօրէն ձևացուցանէ զբանն որով հասու կարասցուք լինել։ Լաւ զկամաց լրումն ասէ հանգիստ որպ ասացաք • Քանզի այս և մարդկան

կա՛ն է սովորութի · զկա
տարումն ախորժակացն
հանդիստ կոչել · զոր և
բազում անգամ ասա
ցեալ եմք։

Նա՛ այցելու ես ասէ
միշտ յարարածս քո։
Նայինքն խնամես · և
ըստ իւրաքանչիւր պի
տոյից դարմանես զամե
նեսեան զբանաւորս և
զանբանս · զկենդանիս
և զանկենդանիս։

Որ և 'ի ժամուս յայս
միկ հեղեր յերանելի
առաքելան զշնորհս հո
գւոյն սբյ։

Յորմէ վրիպեցաւ բնու
թիւնս պատուիրանա
զանցութեամբն, վրըս
տին ընկալաք ասէ տընօ
րէնութեն քի այ մերոյ
առատապէս զամենասբ
հոգւոյն պարգևս և ըզ
շնորհս · և հրաւիրեցաք
յորդէգրութի հօրն երկ
նաւորի վերստին ծնըն
դեամբ աւազանին,

Որոյ նախ ընդունակ է
ղեն յետ քի երանելի
առաքելոցն 'ի վերնա
տունն, և նոքօք յընդ
հանուր հաստատեալս
տնօրածեցաւ մկրտութե
սբյ աւազանին։

Դու տէր յառաջիկայ
ժամէս յաւէտ մինչև 'ի
կենցաղոյս աւարտումն
տըպաւորեալ միացո՛ ըզ
մեզ ընդ ամ բարեգոր
ծութե յորդորմունս։

Ոչ ի յետ ընդունելու
թեան հոգւոյդ շնոր
հաց՝ այլ մի' լիցի մեզ
ասէ ըմբռնիլ 'ի հաղբս
բանսարկուին և 'ի ցան
կութի պատրանաց կեն
ցաղոյս · այլ միշտ յորդո
րեալ լիցուք յամ բարե
գործութիս և 'ի հան
դէս առաքինութեան ·
որոց փոխարէնս հայցէ
զոր հետակայս ցուցա
նէ բան։

Նա՛ խոստացելոց բա
րեացդ հաղորդս լի
նիլ զմեզ արժանի արա
տէր մեր և փրկիչդ յս քս.
որ ես օրհնեալ ընդ հօր
և ընդ հոգւոյդ սբյ ·
այժմ և"։

Զի թէ աստ բարե
յորդոր կենօք քաղաքա
վարիմք ըստ հոգւոյդ
սրբոյ առատաձիր պար
գեւացն, հաստատամք տի
րապ թէ և յերանաւէտ
և յանվախճան կեանսդ
ժառանգեմք զխոստացլ
բարիսդ. փառաւորելով
զՀայր և զՈրդի և զՀո
գին սբ. այժմ և"։

Խաչաշուրբեան Օրհնե ցուն։

Որ էիր յառաջ քան
զյաւիտեանս բանդ
ած. էակից Հօր
և արարչակից սբ. Հո
գւոյն։

Յառաջ ասէ քան զյա
ւիտեանս զբանն Հօր
ըզ միածին որդին. ո՛չ
միայն քան զլինելն աշ
խարհի և զներկայ յաւի
տեանս, այլ և քան զան
բաւ և զանսահման և
զանհաս յաւիտեանսն որ
ինքեան միայն է գիտելի.
որ զէութիւն ընդ Հօր
միշտ ունի. և արարչակ
ժէ

ցութբ Հոգւոյն սրբոյ
արար զարարածս ամ
յոչէից. և զարդարեալ
նորոգեաց և միշտ նախա
խնամէ՝ տիրապէս։

Որ զնախաստեղծին պա
տուիրանազանցութին
պտղոյն ճաշակմամբ՝ նը
շանաւ ամենայաղթ խա
չի քոյ 'ի ժամուս յայս
միկ ենթադրեալ 'ի կեն
դանութիւն փոխեցեր.
և զանօրէնութիս մեր 'ի
նմա բևեռեալ, կեանք
անապական և նորոգումն
կենաց յուսացելոցս 'ի
քեզ խոստացար։

Ընդ փայտին գիտութեն
զխաչ քո ասէ շնորհե
ցեր. և ընդ նախաստեղ
ծիցն հեշտալի պտղոյն
ճաշակման որով և դառ
նութիւնն տարածեցաւ
'ի վր մարդկայինս բնու
թեան, բարերար տրդ
մեր փոխանակ ամցուն
զլեղին դառնութե 'ի վր
խաչին ճաշակեալ, ըզ
քաղցրութի մեզ շնորհե
ցեր. կենագործելով
'ի

'ի մեռելութէ մեղաց.
Եւ նորոգութի և անապական կենաս յետ աստեացս վըճարելոյ խոստացար. որք հաւատով և բարի գործովք 'ի քեզ յուսան և այն ունին մխիթարութեան 'ի հան դերձեալ կեանսդ.
Որոց հայցէ կցորդ լինել 'ի բարիսն որպէս և ասէ,
Որոց մասնաւորիլ և զմեզ արժանի արա տր մեր և փրկիչ յս քս.
Որ ես օրհնեալ ընդ հօր և սուրբ հոգւոյդ. այժմ և''.
'Ի սկզբանն էակից հօր դաւանեաց և արարչակից հոգւոյն. և 'ի կատարածիս ընդ հօր և ընդ հոգւոյն սրբոյ օրհնաբանէ յաւիտեանս յաւիտենից
Ամէն.

Լուր Սաղմոս և Մաղթանս, Եւ շինի Կնքա բող.

Խնդրեսցուք հաւատով 'ի տէնէ վս ճանապարհորդաց հարց և եղբարց մերոց. որք ընդ ծով և ցամաք գնասցեն. ոպ զի առաջնորդեսցէ նց խաղաղութք. և տարեալ հասուսցէ յիւրաքանչիւր տեղիս տր ած մեր.
Ամ հաւատացելոց հրամայէ աղօթել որք յիւրաքանչիւր ազգաց 'ի մի եկին հաւատ և 'ի գիտութի ճշմարտութե. զի որք 'ի քս մկրտեցան, միոյ աւազանի ծնունդ և միոյ մօր եկեղեցւոյ որդիք՝ և հօրն երկնաւորի ժառանգք՝ եղբարք կոչին ամենեքեան.
Եւ վս ամենեցուն հրամայէ բան քրզլիս՝ աղօթս մատուցանել հաւատով և յուսով. Եւ հարս կոչէ ոչ միայն զզգային հա

սա

սակաւ ծերացեալսն,
այլ որք գիտունք և իմաս
տունք ուսուցիչք և դաս
տիարակք եղեն, և ծնան
բ̃զում որդիս։ Ո՛չ միայն
մկրտութ̃ աւազանին,
այլ և բանիւ վարդապե
տութ̃ և խրատով պատ
ուիրանի տ̃ն վարժելով
և ուսուցանելով։ Որոց
վ̃ն աղօթել պարտիմք սի
րով և յօժարութ̃, զի ՚ի
նոյն զօրասցին և յառա
ջադէմ լիցին։ Զի և
պօղոս գրէր և պատուի
րէր աշակերտելոցն եթէ
‖ աղօթս արարէք և վ̃ն
իմ• զի և ինձ տացի բան
՚ի բանալ բերանոյ։
‖ Զի պարտին զմիմեանց
հոգւոյ անդամքն ըստ նո
րին դարձեալ բանի։
Եւ ոչ միայն այս• այլ
և զի ՚ի սոյն կարգեցան
դասք քահանայից զի հա
սարակ ՚ի վ̃ր ա̃մ հաւա
տացելոց աղօթեսցեն։
Եւ յաւէտս յիրաւի• զի
հայր է քահանայն հոգե
ւոր՝ և մաքրող կոչի հա
սարակաբար։

Խնդրեսցուք աստ վ̃ն
ա̃մ ճանա̃պրհորդաց։
Վ̃ն զի ճանապարհ կո
չի ոչ միայն որ ըստ
մարմնոյն են ընթացք,
այլ և որ ըստ հոգւոյ
բազմադիմի և զանազան
ճանա̃պրհիւք ընթանան ՚ի
կենցաղումս։ Քանզի
ճանապարհ կոչի և օրի
նաւոր ամուսնութ̃ին՝
և կուսութ̃ին• միաբա
նութ̃ին, առանձնական
կեանքն, և օտար ընկա
լութ̃ին, և բարւոք վերա
կացութ̃ի։ Սոյսքիկ ամե
նայնքս և սոցին նմանքս
ճանապարհք ասին։
Եւ պէտս ունին ամենե
քեան աղօթից օգնակա
նութ̃, զի խաղաղութ̃
հասցեն ՚ի կէտ կատար
ման իւրաքանչիւր ըն
թացից։ Նսի և ՚ի հակա
ռակէն ճանապարհ որք
չարաւ ընթանան։
Ոպ̃ վ̃ն որդւոցն հեղ̃էյ
ասէ գիր, ‖ երթալով եր
թային և չար էր ճանա
պարհ նոցա։

Եւ

Այլ թէ ոք ծուլագնաց ճանապարհորդ զմեղաւորս ասէ որք 'ի ծով կենցաղոյս թաւալին 'ի մեղս, և ցամաքընթաց զարդարսն, ոչ ինչ մեղան չէ։ Այլ վ̃ս ամենեցուն պարտ է աղօթել և խնդրել հաւատով 'ի տ̃նէ։ զի մեղաւորք 'ի զղջումն եկեալ զգաստասցին. և արդարք 'ի նոյն զօրասցին յառաջադէմ լիցին։

Վասն զի նա ինքն է առաջնորդ կենաց և յոյս փրկութե, որ յաջողէ ծառայից իւրոց խաղաղութ̃ հասանել 'ի նաւահանգիստն փրկութե։

Կենաց առաջնորդ ասի վասն կենարար գոլոյն։ Այլ յոյս փրկութե, վասն յաւիտենից յուսոյն։ Զի ա̃մ բարեաց յօրինիչ ա̃ծ է. և նորա́ վերակացութ̃ն միշտ նախախնամեալ տնօրինեին յուսացեալքն 'ի նա. և ողորմութ̃ և շնորհօք նորին ա̃մ ոք զընթացս առաջ փրկութե ըստ բարւոյ մասին առ̂արտէ, թէ ըստ հոգւոյ և թէ ըստ մարմնոյ ոք ընթասցի 'ի կենցաղոյս ընթացս։ Որոց վ̃ս խնդրէ ասելով, Ամենակալ տ̃ր ա̃ծ մեր կեցո́ և ողորմեա́։

Աղօթ։

Առաջնորդեա́ մեզ տ̃ր ա̃ծ մեր և ուղղեա́ մեզ գնալ 'ի ճանապարհս քո արդարութ̃։

Բարոզին համաձայնի և աղօթիցս բան. և ըստ հրամանի նորին խնդրէ զա̃յ առաջնորդութիւնն յա̃մ իրս. և զարդարութ̃ գնալ 'ի ճանապարհս նր̃. Այլ արդարութի կոչի ո́չ յաջ խոտորիլ և ո́չ յահեակ։ Զի թէ փառասիրութ̃ ոք զբարիս գործէ կամ առ մարդկան ակնածէ կեղծաւորութ̃, կամ զօշաքաղութ̃, ամբարտաւանութ̃, կամ հպարտութ̃ մեծաբանելով 'ի

խլի՟ ումեք, չէ՛ այնպիսին
արդարութ՟ ընթացյլ զճա
նապարհս օրինացն ո՟ն։
Ո՛ այց զի՞նչ է որ ասէ
թէ՝ զքո ճանապարհս
ուսո՛ մեզ գնալ արդա
րութ՟։ Զի ո՟մ ճանա
պարհք ո՟ն ողորմութ՟
և ճշմարտութ՟ են ասէ
դաւիթ. և ո՞վ է որ ՚ի ճա
նապարհի ո՟ն իցէ և ար
դար ոչ լինի։ Ս՟այլ թը
ւի թէ պարզութենէնե
բանս. զի արարչագոր
ծութ՟ն ա՟յ ածաք յ՟եհս
յայս. և յոչ էից ՚ի լինե
լութ՟ եկաք։ Այլ ո՟մ ճա
նապարհք զոր ըստ հո
գւոյ և զոր ըստ մարմնոյ
անձնիշխան կամօք ըն
թանան մարդիկ, ա՟յ են
պարգևք. զոր պարտի
ո՟մ ոք յիւրաքանչիւրան
արդարութ՟ ընթանալ
ո՟պ ասէ։

Ուսո՛ մեզ գնալ ՚ի ճա
նապարհս քո արդա
րութ՟։

Ո՟պ թէ ասիցէ, զասուի
ճանս և զվիճակս ճա
նապարհի քո զոր ՚ի քէն
ընկալաք, թէ առաջնոր
դութ՟. թէ վերակացութ՟.
թէ քննայութ՟. թէ թա
գաւորութ՟. թէ զօրա
վարութ՟. թէ դատաւո
րութ՟. թէ կուսութ՟.
թէ ամուսնութ՟. թէ զինչ
և իցէ, քո խնամելովդ
առաջնորդեա՛ և ուսո՛
գնալ արդարութ՟ ըստ քո
կամացդ։ Ս՟այլ և զուղիղ
հաւատսն ասէ ճանա՟պրհ
ա՟յ. զոր խնդրէ շնորհիւն
ա՟յ անսայթաք գնալ և
արդարապէս միշտ։

Պահեա՛ ՚ի խաղաղութ՟
զկենս մեր և զգնացս։

Յերևելի և յաներևոյթ
թշնամւոյն զընթացս
կենաց մերոց ասէ ամրա
ցո՛ և խաղաղութ՟ յաջո
ղեա, զի անսայթաք վա
րեսցուք զընթացս կե
նաց մերոց։

՚Ի հաճոյս քո ժամանե
ցո՛ զհոգևոր և զմարմ
նաւոր ընթացս ծ՟այից
քոց անարատ ճանապար
հաւդ յաւիտենականն ՚ի
կեանս.

Անարատ ճանպրհ դքս
ասէ ըստ խոստում տն բա
նին. Ես եմ ասէ ճանպրհ
և ճշմարտութի և կեանք.
Այ ըստ հաճոյից տյ
խնդրէ հասանել յա
ռաջ և՚ի կէտ հոգևոր
և մարմնաւոր ընթացից.
Այ այս լինի շնորհի և
ողորմութբ փրկչին մերոյ
քի. որ ասէ,

Շնորհօք միածնի քո,
տն մերոյ և փրկչին յի
քի. որ եղև մեզ առաջնորդ
կենաց և յոյս փրկութե.
Առաջնորդ կենաց եղև
զի զմեռեալքս մեղօք
կենդանացոյց, և հրաւի
րեց յերկնից արքայութն
ասելով. Ո՛ն արի՛ք գնաս
ցուք աստի. Այ յինքն
յանկմանէ մեղաց և՚ի մե
ռելոտի գործոց յառնել
հրամայէ. և կենդանական
և լուսաշաւիղ փառութք
յերկինս վերանալ.
Այ յոյս փրկութե ասէ.
Օ՛ի որք՚ի խաւարի և
՚ի ստուերս մահու անյոյ
սութբ նստէաք, լոյս ծա
գեաց ճառագայթարձակ
մարմնոյն. և յոյս և փրր
կիչ եղև դերելոցս ՚ի
բանսարկուէն, ասելով,
Քաջալերեցարուք զի ես
յաղթեցի աշխարհասէր
թշնամւոյն. Այ այս
յառաջ բանիս.

Ընդ որում օրհնեալ ես
հայր ամենկլ հանդերձ
կենդանարար և ազատիչ
սբ հոգւովդ. այժմ և՛.

Քարոզ.

Գոհաբանելով աղա
չեսցուք զբարե
րար հոգին տծ,
և խնդրեսցուք
զողորմութի ՚ի նմանէ. զի
անցուսցէ ՚ի մէնջ զցա
սումն պատուհասի յան
ցանաց մերոց երերարու
թբն խռով. ամենակալ
տր տծ մեր.

Օ՛ի զբարերարէն տյ ըզ
հոգւոյն սբյ միշտ գոհա
նալն է վայելուչ. որով
առատաձ վայելեսցուք
՚ի պարգևսն. Այ նորա և
խնդրել հրամայէ զողոր
մութի ՚ի նմանէ. զի նա
միշտ

մինչ զերծուսցէ զմեզ 'ի պատուհասէ սխալանաց մերոց որ բարեր՟րնէ։ յորմէ և կեցուցանել մաղթէ։ Ամենակալ տ՟ր ա՟ծ մեր կեցո և ողորմեա։

Աղօթ։

Խաղաղութ՟բ քով հոգիդ տ՟ր ա՟ծ որ 'ի վերէ քան զա՟մ միտս և զխորհուրդս, մխիթարեա զանձինս ծառայից քոց ընդունելով զաղաչանս մեր։

Ո՟վ առաք՟լն ասէ Խաղաղութ՟ն ա՟յ որ 'ի վերէ քան զա՟մ միտս, պահեսցէ զձեզ ամբողջս և անարատս։ Զսոյն հայցէ և աղօթիւս բան. զի մինչ 'ի խաղաղութ՟ն քաղցրութ՟ի վայելեսցիմք և մխիթարեսցիմք հոգւովն. վ՟ս զի մխիթարիչ է հոգին ս՟բ ո՟վ վկայէ. Իսկ մխիթարիչ հոգին ս՟բ ասէ զոր առաքեսցէ հայր յանուն իմ, նա ուսուսցէ ձեզ զա՟մ։ վ՟յ ասէ։ Մխիթարեա զանձինս ծառայից քոց։ Այսինքն որք սուգ ունին խ՟ղճ մեղաց. թէ անձանց և թէ օտարաց, և տրտմութ՟բ և հեծութ՟բ և յոգւոց հանելով մինչ 'ի վշտի մաշեն զանձինս իւրեանց։ Ո՟վ այն զոր եզեկիէլ պ՟տմէ. Դիր նշան ասէ 'ի ճակատ արանցդ որ հեծեն և յոգւոց հանեն. խ՟ղճ անօրէնութ՟ց գործելոց 'ի դմա. Աւ դաւիթ տրտմութ՟ն կալաւ զիս 'ի մեղաւորաց ասէ։ Արդարև այսպիսիքն ո՛չ միայն մխիթարին 'ի շնորհաց ս՟բ հոգւոյն, այլ և երանելի ևս լինին ըստ հրամանի փրկչին մերոյ. Երանի ասէ սըգաւորաց զի նոքա մխիթարեսցին։ Զայսպիսիս մաղթէ աղօթիւս բան մխիթարել և զպաղատանս ընդունել։

Անցո 'ի մէնջ զցասումն պատուհասի յանցանաց մերոց. Ներեա քաւեա և թող զմեղս մեր։

Զի մեք մեղաք ասէ և

դու-

դու Երկացար և պատու
հասի արժանի գտանեմք
զանձինս։ այլ ներեա՛ ո՟ր
քաւեա՛ ո՟ր ջնջեա՛ զյան
ցանս մեր քոյով մարդա
սիրութեդ. զի բաց ՚ի քէն
զայլ ոք ո՛չ գտանեմք մար
դասէր ո՟ր ողորմած և
քաղցր։ Ա՟յ աղաչեմք՝
ներեա՛ քաւեա՛ և թո՛ղ
զմեղս մեր. արժանի արա
գոհանալով փառաւորել
զՀայր և զորդի և զսբ
հոգիդ. այժմ"։

Յորդորակ Աղօթօրէն.

Ա՜ մեք մատուցուք
յա՟մ ժամ զծնրանուն
ամենա՟բ Երրորդութեն
բոլորով սրտիւ և ուղիղ
հաւատով. Պատմեսցուք
զա՟մ սքանչելիս նր. և ու
րախութբ սաղմոսեսցուք
առաջի նր։ Աղաչեսցուք
զմարդասէր հոգին ա՟յ և
խնդրեսցուք զմխիթա
րութի միշտ ՚ի նմանէ։
Պաղատեսցուք առ նա
յա՟մ ժամ ասելով, Հո
գիդ ա՟բ ա՟յ. հոգի հեզու
ժէ

թե. հոգի որդեգրութե.
հոգի իմաստութե և հան
ճարոյ. Որ զա՟մ յա՟մի ըն
նուս և նորոգես ըստ հա
ճոյից կամաց քոց. Հոգի
խորհրդոյ և զօրութե. որ
զտգիտութիս մեր բա
զում գիտութբ լնուս, և
զտկարութին զօրացուցա
նես. Հոգի գիտութե և
ա՟ծ պաշտութե, որ զա՟ծ ու
թիւնդ քո միշտ վարդա
պետես խնդրողաց քոց
օրհնել սիրով և պաշտել
զտ՟րութիդ քո յարաժամ
աներկբայելի հաւատով.
որոց և զանմահութի շնոր
հես և զանվախճան խըն
դութի. Հոգի ա՟բ բարւոք
երկինցի. զոր շնորհես
սիրողաց քոց յանձին կը
րել իբր զթագ արքայա
կան և զկնիք ա՟ծային,
ա՟մ բարեաց սկիզբն և
առաջարկուի զնոյն ու
նելով. Հոգի արարչա
կան. որ միշտ արարչա
գործես զեղեալքս ա՟մ
ըստ կրկնակի ծննդեան
յարգանդի մարց և ՚ի

Ջուրս հոգևոր ս՟բ աւա
զանին: Հոգի անեղ և
համագոյ հօր և որդւոյ
փառակից և պատուակից.
արարչակից և նորոգօղ:
Որ 'ի սկզբան լինելու
թեն 'ի համաշխարհական
գոյացութեն ի վ՟ր ջուրցն
շրջելով արարչագործեիր
և կենդանածնեիր ըզ
գոյակքս ամ՟: Նաև այժմ
միշտ նախախնամես և
առաւել հրաշագործել
յօրինես, և զհողանիւ
թեայ բնութիւնս մեր
տաճար ած՟ութեանդ
քում յարդարես:
Առաքելս ձեռնադրես:
Աւետարանիչս կազմես:
Մարտիրոսս պատրաստես:
Քահանայս և թագա
ւորս օծանես: Նորոգե
ցողաց բանս շնորհես:
Զամենեսեան քրիստո
նեայս քոյին շնորհի
առնես: Որդնաւորաց
և կուսանաց ժուժկա
լութի պարգևես:
Վ՟որոյ օրհնեմք զքեզ
հոգի ս՟բ ա՟յ. որ զա՟մ
յամենայնի նա առաւել
բարեգործես որոց ոչ
գոյ թիւ: Մխիթարեա
զանձինս ծառայից քոց
ած՟ային շնորհի քո:
Նաև արժանաւորեա ըզ
նշխարս կենաց մերոց 'ի
հաճոյս քո միշտ կ՟տրել
և ոչ երբէք խոտորիլ
'ի պատուիրանաց քոց.
այլ ցնծալ և բերկրիլ
'ի փառս քո հանապազ:
Ատել զաշխարհ և որ
ինչ յաշխարհի'է. և ըզ
կամս աշխարհասիրին կո
խել միշտ' և ընդոտնել
զա՟մ պատրանս ն՟ր և ըզ
դաւաճանութիւնս:
Զ նախանձ. զատելու
թի. զոխակալութիւն.
զհպարտութիւն և զա
մենայն չարիս: Նաև 'ի
ձեռն բարի գործոց և
առաքինի վարուց փա
ռաւորել զՀայր և զՈր
դի և զս՟բ Հոգիդ:
Այժմ և միշտ
և յաւիտեանս
յաւիտենից
Ամէն:

Կարգաւորութ̃ հասարակաց Աղօթից Վեց երրորդ ժամուն, Որ կատարի 'ի դէմս հօր ա̃յ: Եւ ասի, Օրհնեալ հայր մ̃ր ա̃ծ ճշմարիտ:

Եւ այլն որ 'ի կարգին:

Տն Յովհաննու հայոց Կաթողիկոսի, Վ̃ Վեցերորդ Ժամու Աղօթիցն.

Իսկ վեցերորդ ժամու կարգեալ աղօթքն յայտնի է. զի ադամն առաջին որ 'ի վայելս դրախտին փափկանայր, 'ի նմին ժամու անցանէր ընդ սահման պատուիրանին և ճաշակէր 'ի պտղոյն. և 'ի դրախտէն և 'ի պատուիրանէ օրինադրին ունայնանայր 'ի վեցերորդ ժամուն: Վ̃ս զեօթանասնեկին եօթն ժառանգէր ըզ տրտմութի. և ընդ բազում ցաւոց անկանէր տոյժս: Կայր իբրև 'ի ջերման հիւանդութե, և քաղէին ոգիք նորա. լուծեալ յօդք ոտիցն և ձեռացն 'ի բարեացն շարժմանէ: Կայր լեզուն անշարժ 'ի խոստովանութիւն ապաշխարութե: Եւ զոր օրինակ մեռեալ ոք անզգայ յա̃մ շարժմանէ, սոյն օրինակ և մ̃րդն առաջին պարփակեալ 'ի մէջօրէին իբրև 'ի մէջ գիշերի կայր 'ի տարակուսի և քաղէին ոգիք նր: Քանզի 'ի կարճմտութենէն ըմբռնեալ յանօրէնութե խորխորատն անկանէր: Մերկէր զմահ քան զյանդիմանութիւն ա̃յ. Եւ յիշատակ տ̃րունական պատուիրանին և ս առաւել խոցոտէր. և մահուն երկիւղն որ սպառնայր թէ մեռանիս. և ոչ գիտէր թէ զինչ

գործէր։ Ա՟յ փրկութե՟
միածինն հօր 'ի վեցե՟րդ
ա՟ւուր 'ի վեցերորդ դա
րուն կայր 'ի ջանս ցա
ւոցն։ Այլ տրտմութե՟ն
զտրտմութի՟ն հալածէր.
և ցաւովքն ըզ ցաւսն
բառնայր։ Այլ համա
խմբելով ընդ փայտին
անշնչապէս, զառ 'ի փայ
տէն բառնայր զպատու
հաս մեղացն ադամայ։
Այլ փոխանակ քաղցր
ճաշակման մեղացն, ճա
շակեաց զքացախն ընդ
լեղի խառնեալ 'ի բժըշ
կութիւն պտղոյն ճա
շակման դառնութե՟։
Այլ միանգամայն կարեօք
և կամօք յանձնառնլովն
լուծանէր զպատիժս պա
տուհասից նախնի մար
դոյն։ Այլ ա՟ծազան խո
նարհութեամբն իւրով
պայծառութիւն առնէր
արարածոց իւրոց։
Այլ զխաւարն առնելով
'ի մէջօրէի որ գրեալ է
յա՟տրանին թէ ||'ի վեց
երորդ ժամէ անտի խա
ւար կալաւ ի վե՟ր երկրի
մինչև ցինն ժամն, այսու
խաւարաւ յանդիմանէր
զկարծեալ ճաճանչ լու
սաւորացն որ 'ի պարզա
միտ արարածոցն ա՟ծքյօ
րինեին։ Այլ զլոյս ա՟ծ
գիտութե՟ն 'ի սիրտս ա՟մ
մարդկան տնկէր ճանա
չել զճշմարիտն ա՟ծ և
զողորմածն որ բժշկեաց
զախտս հոգւոց և մարմ
նոց։ Ա՟յ յիրաւի յայսմ
ժամու աղօթից՝ պատուի
րէ՛ արթուն լինիլ և ըզ
գուշանալ 'ի ձանձրու
թեց դիւին միջօրէի.
որ դժնդակագոյն է քան
զա՟մ դևս. որ յոլով մեղ
կութե՟ ի վե՟ր հասանէ և
գողանայ ըզ միտս մեր
յիւրն միտելով կամս.
և անդիւտ կորստեանն
ուղևորս կացուցանէ։
Այսօրիկ կարգեցան
վեցերորդ ժամուն ա
ղօթքն իբրև օգնակա
նութի՟ մարդկային բը
նութե՟ս ընդ դէմ հակա
ռակամարտ զօրութեանց։

և յիշատակ տնօրինածըր բժշկութեն չարչարանօք տն մերոյ յի քի ։

Այս է պատճառ վեց երրորդ ժամու աղօթիցն ։

Խորհուրդ Սաղմոսի Ննջողին ։

Արթուն մտօք և անզգօս խորհրդով, ահիւ և դողութբ կացցուք յաղօթս առաջի տն մերոյ և փրկչին յի քի․ Զի ինչ է մտացն արթնութի և անզգօսութի խորհրդոց․ Զգուշանուլ ՚ի հոգս և ՚ի ցանկութիս երկրաւորս․ այլ յերկինս թռանուլ և զվերինն խորհիլ զոր ինչ այ և ածայնոցն․ Զի ոչ որք ննջեն՝ չկարեն լուսոյ տեսօղք լինիլ և ոչ այլ ինչ իրաց թէ և մերձաւոր իսկ իրք կայցեն ։ Այնպս և միտք մարմնաւոր ցնորիւք թմրեալք՝ ոչ կարեն տեսանել ըզ լոյսն անշիջանելի փառացն այ որ զոգիս լուսաւորէ․ և ոչ որ ինչ այնու լուսովն յերկնայնոցն տեսանի մաքուր ոգեացն ։ Այլ խաւարանայ ոգին և միտն․ և օտարանայ ՚ի կենաց անտի այ ։ Արդ զգուշացուցանէ քարոզն զարթնուլ և զահ և զերկիւղն այ յագիւն ընդունել և ամենեւին զգաստանալ յոր ժամ աղօթեն․ Զի եթէ հողեղէն և մահկանացու թագաւորի ահիւ և դողութբ կան առաջի ծառայքն․ և մանաւանդ եթէ յանցաւորք ևս իցեն․ Որչափ ևս առաւել անմահին այ արարչին երկնաւոր զօրացն և ամենեցուն արքայի ահիւ կալ առաջի պարտ իցէ և դողալ առաւելապէս․ Մանաւանդ զի հանապազ յանցաւոր այ գտանիմք․ և այն յայտնի լինի ամենատես աչացն այ․ զխորհրդ ոչ բազում երկիւղիւ

կալ պարտիցիմք առաջի
նորա։
Համառօտ խնդրեսցուք
՚ի Նմանէ զՀրեշտակ խա
ղաղութեան պահապան ան
ձանց մերոց։
Յանպէտ քարոզութեամբ
պատուիրեն համառօտ
խնդրել. քանզի ոչ ու
սուցին առաքեալքն և
տէրն ինքնին գլխովին։
Քանզի պօղոս ասէ, համ
բառնալ զձեռս ՚ի վեր
առանց բարկութեան և երկ
մտութեան։ Նա՛ յակոբոս թէ
խնդրեցէք համառօտ
և մի՛ երկմտիցէք. քան
զի որ երկմտին է ասէ, վս
նզի մի՛ ակն կալցի մարդն
այն առնուլ ինչ յԱյ։
Իսկ տէրն ասէ. զամ ինչ
վերոյ աղօթս արարեալ
և համատայցէք թէ առ
նուցուք, տացի ձեզ։
Այ ՚ի դուռն ողորմու
թեանն այ վստահացեալ
զօգտակարն մեր խընդ
րեսցուք. և յուսացեալ
թէ առնուցումք ՚ի պատ
շաճ ժամու։

ԺԲ.

Զհրեշտակ խաղաղու
թեան հրամայէ խնդրել
պահապան. և յարէ ՚ի
նոյն թէ, Նշխեալ բանա
կեսցէ շուրջ զմեօք և
աներկիւղ պահեսցէ ըզ
մեզ յամ հրեղէն նետից
սատանայի։
Բանակելով ասէ շուրջ
զմեօք յոր կողմ և ձգիցէ
սատանայ զնետսն, նա
ոչ թողցէ հասանել ՚ի
մեզ. այլ անդրէն ՚ի նա
դարձուսցէ և աներկիւղս
արասցէ զմեզ։
Հրեղէն կոչեաց զնետս
սատանայի։ Զի ոչ թէ
բորբոքեն զմեզ ՚ի ցան
կութիւնս ազգի ազգիս
և ՚ի ցասումն և յայլ ևս
ախտս։
Այլ զինչ է ասելն թէ
որ թռչի ՚ի տուէ, յիրէ
որ շրջի ՚ի խաւարի ՚ի
գայթակղութեան դիւին
՚ի հասարակ աւուրն։
Ճշմարտապէս խաւարէ
ոչ ասաց տէրն այն և լոյս
կեղծաւորի. չարէ, և
բարի՛ կարծեցուցանէ։

դառն է, և քաղցր թուի
ցուցանէ։ Զի յորժամ
տեղի գտանիցեն 'ի մեզ
նետք նր, յայլ այլ զա
խորժական շրջեն։
Քանզի այսպ և մարմին
որ յախտս է ինչ վտանգի,
զվնասակարսն բաղձայ
և ոչ զօգտակարսն։
Առնէ զայն զայս և 'ի
խոցմանէ նետին սատա
նայի յոգին։ Թռանիլն՝
զանկարծն և զարագն
յայտնէ։ Եւ զի աներե
ւութաբար հասանէ և
չերևի թէ տիրեցէ։
Բայց թէ ոք զհոգին ու
նի լուսաւոր, նա տեսա
նէ և զգայ զնետս չա
րին։
Յորժամ զգուշութբ պա
հելով աղօթիւք և
բարեխօսութբ ամ սբց
որք աստ և ընդ ամ
տիեզերս։
'Ի հրեշտակէ ասէ ըզ
գուշութբ պահիլ վասն
աղօթից և բարեխօսութն
ամ սբց։ Զի թէ ան
արժան եմք հրեշտակացն
այ պահպանութն, սակայն
'ի սբց աղօթսն ապաւի
նեալ և 'ի բարեխօսութիս
հաւանեցուցանեմք զած
նոքօք՝ շնորհել մեզ 'ի
վերին զօրութեցն պահա
պանս։ Որով և ամրացեալք
'ի նետից բանսարկուին,
կարասցուք կեալ առա
քինութբ ըստ կամացն այ
յայսմ աշխարհիս։ Զի
խորհուրդքն անմերձե
նալի լեալ խաբէութն չա
րին, կարողանամք յամ
առաքինութիս ըստ կա
մացն այ յայսմ աշհիս։
Ապա ուրեմն են առաքի
նութիւք որ չեն ըստ այ
կամացն, այլ ըստ մարդ
կան հաճոյից․ և կամ 'ի
մտացն հաճութի որով
ամբարտաւանութի յո
գիսն վերանայ 'ի չարին
ազդմանց։ Իսկ յորժամ
'ի նր խաբեցն փրծանիմք
և առաքինութիս գոր
ծեմք, ըստ հաճոյիցն այ
առնեմք․ որով մեք օգ
տիմք, և զանունն այ փա
ռաւորեմք։ Քանզի
և

և զօրյն յաջորդն յայտ
առնէ։
Ի փրկութիւն անձանց մերոց. 'ի պատիւ և 'ի փառս կենդանացուցիչ անուան իւրոյ։
|| Արդարն ա՟է յորսողաց փրծանի։ || Արդարութի՟ փրկէ 'ի մահուանէ։
Ամենայնի՛ յա՟մ վտանգէ փրկին առաքինե՟լքն։
Փրկէ տ՟ր զանձինս ծառայից իւրոց։ Եւ՛ որ՟պ մեղաւորօքն || Հայհոյի անուն՟ն ա՟յ վ՟ն չար գործոց ն՟ց, այսպէս և յառաքինեացն գործոց ն՟ց տ՟րն ասէ՝ || փառաւոր լինի և պատուի կենդանացուցիչ անուն՟ն ա՟յ։ որ կենաց մարմնոյ և կենաց հոգևորացն և կենաց հանդերձելոցն է կենդանացուցիչ։
Այս հաղորդութե՟ ըն կալցուք 'ի յայտնուե՟ միածնի որդւոյն ա՟յ. կերպարանակից առնել զմարմին խոնարհութե՟ մերոյ ըստ նմանութեան մարմնոյ փառաց իւրոց։ Վասն զի զայս խոստացեալ է. մեծ և անճառելի շնորհս պարգևեաց սիրելեաց իւրոց ճշմարիտն ա՟ծ։
Երբ զառաքինութի՟ գործիցեմք, հաղորդիմք յուսոյ հանդերձելոցն։ Քանզի զա՟ծ անսուտ գիտելով՝ հա՟տամք առնուլ զոր խոստացաւ առաքինեացն զմեծն զայն և զանճառելի խոստումն զոր ո՛չ բաւէ ոք ասել։ Զի զթագաւորի ուրուք զփառս անկարանայ պատմել լեզու. ապա զն՟յան զիարդ կարասցէ ճառել զկերպարանակից լինելն փառաց մարմնոյն որդւոյն ա՟յ. Եւ յայսպիսի յոյս խնդացեալ՝ համապազ աստէն իսկ հաղորդիմք անտի խնդութե՟ցն։
Զի եթէ ոք հաւաստի գիտէր եթէ թագաւորելոց է երբ և է, ո՞չ ապաքէն և նախ քան զհաղորդիլն վստահուե՟ հա

ղոր

ղօրդէր յուրախութիւս
ապագայիցն: Եւ՛ թէ
երկրաւորքս և ապակա
նացուքս որ ընդ մահու
են վիճակեալք և ոչ են
'ի ցաւոց և 'ի տրտմութե՟
և 'ի հոգոց ազատք՝ մեծ
խնդութի յուսացելովքն
գործեն, Ապա որքան
յոյս հանդերձելոցն որ
յերկինս է առանց հո
գոց և ցաւոց և տրտմու
թեանց կերպարանակից
փառացն ք՟ի լինիլ՝ բերկ
րէ զհաւատացեալսն:
Նաև սէրն ա՟յ և՛սառա
ւել խնդամիտ առնէ:
Ուրախացուցանէ՛ և տե
սութիւն մտացն զմաք
րեալսն. զի ա՟ծ մաքրմանն՝
անճառիցն տեսօղ լինի.
այսինքն ա՟յ և հրեշտակաց
և ս՟բց և նոցուն փ՟ռցն.
Եւ՛ այսպիսի առհաւա
չեօք քաղցրանայ և թե
թևանայ լուծն և բեռն
որ վ՟ս ք՟ի: Ապա յաղօթս
զբանն փակէ, զի արժա
նացուք այսպիսի յու
սոյ հասանիլ. տ՟ր մեր
կեցո՛ և ողորմեա՛:

Նորին Խոստովանողի Ս-հա
Ա. զօրհնոյն:

Զգեցո՛ մեզ տ՟ր ա՟ծ
մեր զզէն արդա
րութե, զօրաւոր
և յաղթօղ լինիլ ը՟ դէմ
սատանայական պատե
րազմաց.
Խրատեաց քարոզն ա
ղօթս առնել զի պահ
պանիցիմք հրեշտակա՟ ա՟յ
'ի նետից սատանայի. և
ամրացեալք՝ զօրաւորք
յառաքինութիւն լիցուք.
Որդ յառաջ կացեալ
քահանայն զնոյն ամրու
թիւն հայցէ յա՟յ.
Եւ՛ս առաւել զի և զի
նուքն արդարութե վա
ռել հայցէ ասելովն թէ
զգեցո՛ մեզ զէն արդա
րութեան: Զէն ո՟չ 'ի
մարմնական մարտս մարմ
նականն ամրացուցանէն
սպառազինութիք, սա
ղաւարտք. զրահք. և
վահանք. և այլքն.
Նոյնպէս և 'ի հոգևորսն՝
առաքինութեան վառեն
զէնք. Որովք ըսպառա
զի

զինել հրամայէ զզօրա
վարն հաւատացելոց պօ
ղոս այսպէս ասելով,
զօրացարո՛ւք տրամբ և
կարողութբ զօրութե նր.
և զգեցարո՛ւք զսպառա
զինութին այ. զի կարող
լինիջիք կալ ընդդէմ
հնարից սատանայի։ զի
ո՛չ է մեզ պատերզմ ընդ
մարմնոյ և ընդ արեան,
այլ ընդ իշխանութիս և
ընդ պետութիս և ընդ
աշխարհակալս խաւարիս
այսորիկ ը այսս չարութե
որ 'ի ներքոյ երկնից։
Տուէ՛ ապա միրստմիոջէ
որովք վառիլն պարտէ։
պնդեալ ասէ զմէջս ձեր
ճշմարտութբ հաւատոյն.
գօտի ածեալ և զգեցել
զզրահսն արդարութե.
և ագուցեալ զոտս պատ
րաստութբ աւետարա
նին խաղաղութեան։
Եւ 'ի վր ամի առէք զվա
հանն հաւատոյ որով կա
րող լինիջիք զամ նետս
մուխս չարին շիջուցնել։
Եւ առէք զսաղաւարտն
փր

փրկութե և զսուսեր հո
գւոյն որ է բանն այ։
Եւ իվր բերէ թէ՛ զօրա
ւոր և յաղթող լինելով
ընդդէմ սատանայական
պատերազմաց.
Եւ զամ հրեղէն նետս
նր շիջուցանելով ան
կասկած լիցուք յիրաց
խաւարային գայթակղու
թեց դիւին 'ի հասարակ
աւուր։
Զօրաւոր լինիլ բան
սարկուին՝ և յաղթու նր
պատերազմացն՝ զէնքն
արդարութե առնեն.
որովք և շիջանին ամ հրե
ղէն նետք սատանայի.
Եւ 'ի շիջանիլ նց՝ ո՛չ ու
րէք կասկած լիցի յիրաց
խաւարային գնացից։
Զի լուսովն այ պայծա
ռացեալ ոգիքն՝ գիտեն
գնալ ընդ արդարութե
շաւիղսն և ո՛չ գայթակ
ղին որոգայթիւք դի
ւացն. որք զխաւարելսն
ոգւով և'ի հրկ աւուր
գայթակղեցուցանեն։
Զի ո՛չ արդէ այս լոյս
առ

առ 'ի գերել զնո յորո
գայթմն. բայց արդարոց
լուսն անշէջ յոգիս նց.
և 'ի տունջ և 'ի գիշերի
անսայթաք գնան 'ի ճա
նապարհս առաքինութե.
քանզի զայս և յառաջի
կայսն մաղթէ աղօթիցն
բան.

Զի զգաստասցուք վայել
չական ամենեցուն.

Որ է վայելչական տուն.

Որ 'ի քնոյ յարդա
րութե արեգակնէն ծա
գեցաւ մեզ լոյս, և ըզ
գիշերն մեղաց մերժեաց
և տիւ արար. Նա գոչէ
պօղոս, ‖ Գիշերն մերժե
ցաւ և տիւն մերձեցաւ.
'ի բաց արասցուք այսու
հետև զգործս խաւա
րին. և զգեցցուք ըզ
զէնն լուսոյ. իբրև 'ի տը
ւընջեան զգաստացելք
շրջեսցուք. Զայս խնդ
րէ աղօթիցն բան զգաս
տանալ վայելչական տը
ւընջեամբս. Քանզի եր
կոքումբք կայմի առաքի
նութին, յոյս տալոյն և
մեր ջանալոյն. Այսո
րիկ զոր քարոզն ասաց'
զնոյնն յոյս խնդրէ.

Առաքինութե կացցուք
յայսմ' աշխարհիս 'ի փըը
կութի անձանց մերոց.

Նա մք Երրորդութիդ
փառաւորեսցի. զի և
վայելէ իսկ քեզ փառա
ւորութի. Այժմ 'ի նոյն
յարէ, Որում վայելէ
փառք իշ''.

Խաղաղութ ամէն.

Երկնաւոր խաղա
ղութեդ քո պա
րըսպեսլ պահեա
զանձինս մեր որ զօրու
թեանց.

Ասն զի անխռով են
երկնաւորքն, և չիք
անդ մուտ սատանայա
կան վրդովմանց, և ոչ
մարդկային խարդախու
թեց. Այլ ամ ուսանէք
անխռով խաղաղութ և
հոգևոր ուրախութի.
Զնոյն մաղթէ լինիլ
և յերկրի աղօթիցս բան.
զի որպէս յերկինս պա

րըս

ըըսպեալ յա՟մ վըդով
մանց բանից պարսպեալ
պահեսցուք։
Որ դու ես ա՟ծ խաղա
ղութե · և բ.աց 'ի քէն
զայլ ոք ո՛չ գիտեմք · և
զանուն քո անուանեմք
զօրհանապազ ։
Որ 'ի քէնէ ասէ երկ
նայնոցն խաղաղութի ·
և մեք քո՛ եմք ո՟չ և նո
քայն ։ Վ՟յսորիկ ասէ,
զայլ ոք ո՛չ գիտեմք · և
զանուն քո անուանեմք
զօրհանապազ ։ Հանպ՟զ
ասէ զքեզ կարդ՟մք յօգ
նականութի և քո ժողո
վուրդք անուանիմք և
'ի քո անուն քրիստո
նեայք կոչիմք։
Նայեա՛ց տ՟ր յերկրպա
գութիւնս մեր ա՟մցւն,
և շնորհեա՛ մեզ առնել
զարդարութի ճշմարտութե
առաջի քո յա՟մ ժամ։
Վասն զի ո՛չ ա՟մցուն է
ա՛ռնել զճշմարիտ ար
դարութիւն, բայց որոց
ա՟ծ վարդապետէ ·
Որ պահեն և աղօթեն

և ողորմին բազումք,
բայց ո՛չ ըստ ա՟յ · այլ ըստ
իւրեանց մտաց և ըստ
մարդկան հաճոյից · վ՟ն
այնորիկ ո՛ւտէ արդա
րութին այն և ո՛չ ճշմա
րիտ ։ Յաղագս որոյ և
սողոմոն ասէ, ‖'ի միտ առ
նուլ զարդարութի ճշմա
րիտ։ Եւ պօղոս ասէ ·
‖ որ յա՟յ արդարութին է ։
Արդ երկիրպ՟գանելով
խնդրէ զայս և ասէ։
Նայեա՛ց յերկրպագութիս
մեր ա՟մցուն, և շնոր
հեա՛ մեզ առնել զարդա
րութի ճշմարտութե առա
ջի քո յա՟մ ժամ։
Քո՛ առաջի լինել արդա
րութեցն և ո՛չ 'ի ցոյց
մարդկան · և մի՛ դադա
րել երբէք յայնմ արդա
րութեցն, այլ յա՟մ ժամ
յարդարութե վաստակել։
Որ ծառայքն 'ի ծա
ռայութի տերանց անթուլ
խոնջին։ Եւ եթե հողե
ղէն տէրութի միշտ վաս
տակս պհնջէ յանդիման
տերանցն, Ապա որչափ
երկ

երկնային և անմահ որ քային պատուհասն հարկանէ առաւել լքանելոյ զարդարութեն գործել ծառայութի. Որոյ փոխարէննէ ոչ յերկրէ միայն ոչ յերկրէքս շնորհեն, այլ ասա բազմապատիկ և 'ի հանդերձեալսն անպատմաբար։ Հանդերձեալ ասէ որ լինելոցն է չև ևս լեալն. զոր և ասէ։

Եւ հանդերձելոց բարեացն արժանի լիցուք ընդ ամ̃ սբս, և ընդ նոսին գոհութե փառաւորեսցուք զհայր և զորդի և զսբ հոգին. այժմ"։

Քարոզ։

Վն̃ հիւանդաց և ամ̃ վշտացելոց աղաչեսցուք զՏէր կեցն մեր քս, զի ողորմեսցի ըստ մեծի ողորմութե իւրում և բժշկեսցէ զախտս և զհիւանդութիս հոգւոց և մարմնոց ծառայից իւրոց։

Աղօթք սբցն յոյժ զօրաւոր են յօգնականութի. ոչ միայն զմարմնոյ բառնալ զցաւս, այլ և զհոգւոյ. որ հաւատով և յուսով հայցեն։

Ըստ մեծին յակոբայ որ ասէ, || հիւանդանայցէ ոք 'ի ձէնջ, կոչեսցէ զերիցունս եկեղեցւոյն և արասցեն իվր նր աղօթս. և աղօթքն հաւտով փրկեն զաշխատեալն։ և եթէ մեղս ինչ իցէ գործեալ՝ թողցի նմա։

Եւ զի ասէ՝ օծցեն և իւղով յանուն տն. այլ վս նորագունիցն 'ի հաւատս զի առաւել հաստատեսցին 'ի սէրն այ.

Եւ զի զգալի մարմին զգալեաւ և զնիւթ բժըշկութեն սիրէ ըստ թանձրութե մարմնոյն։

Այլ առ 'ի միտս՝ իւղն յօրինակ շնորհաց հոգւոյն սբյ տուաւ. որ աներևութաբար զներքին մարդն մաքրէ. և յայտնապէս արտաքին մարմնոյն առողջութիւն

պար

պարգեւէ որք հաւատով յուսան: Բայց եւ զայն տեսանել պարտ է, զի եւ զիւղն աղօթքն զօրաւոր առնէ եւ դեղ բժշկութ̃ կատարէ: Ապ̃ա թէ եր կոքին լինիցին՝ բարւի է. եւ թէ վն̃ ծուլութեան կամ այլ պատճառի իրիք օծութիւն իւղոյն խափանի, աղօթիցն լինիլ պարտ է առանց ա̃մ պատճառի. զի կարեւոր է եւ յա̃մ իրս պիտանի, եւ յա̃մ ժամու: Խնդրէ պատրաստ լինիլ ըստ տ̃րունական հրամանին: Զսոյն եւ քարոզիս բան հրամայէ աղաչել զփրկիչն մեր ք̃ս. ոչ միայն վն̃ մարմնոյ հիւանդութեանց, այլ եւ վն̃ հոգւոյ եւս որ մեծագոյնն է եւ կարեւորն:

Զի ողորմեսցի ասէ ըստ մեծի ողորմութեան իւրում եւ բժշկեսցէ զախտս եւ զհիւանդութիս հոգւոց եւ մարմնոց ծառայից իւրոց:

Արդարեւ մեծ է ողորմութիւն ա̃յ եւ 'ի վեր քան զա̃մ հաստողութ̃ի եւ իմացումն մտաց: Որ ըստ առատ բարերարութեան իւրոյ միշտ նախախնամէ զեղեալքս ա̃մ. եւ ըստ կրկնակի պիտոյից մերոց զամենեսեան լնու առատապէս յա̃մ ժամ:

Այլ 'ի ձեռն արժանաւոր աղօթից եւ անբիծ հաւատոց բժշկէ հանապազ զախտս հոգւոց եւ մարմնոց ծառայից իւրոց որպ̃ ճշմարտապէս տ̃ր եւ արարիչ եւ մարդասէր:

Այլ կատարեալ առողջութ̃ հաստուսցէ զամենեսեան 'ի մշտնջենաւոր եւ յանախտ կեանս:

Կատարեալ առողջութ̃ զայն երկուսին ասէ ըղ հոգւոյ եւ զմարմնոյ. այլ եւ զամենեւին մաքրելն յախտից եւ զանըմբռնելն դարձել 'ի նոյն տեսակս վշտաց: Որով արժանի լիցուք յետ աստեացս զմիշտնջենաւոր եւ զանախտ կեանս ժառանգել.

Այլ

Նա՛ այս լինի տիրապէս
շնորհօք և ողորմութե՟
մարդասէր փրկչին մերոյ
յի՟ քի՟ զոր հայրն երկ
նաւոր առաքեաց մեզ 'ի
փրկու՟թի. զոր և յաջորդ
բանս ցուցանէ.

Որ առաքեցաւ աստ 'ի
հօրէ 'ի բժշկու՟թի ազ
գի մարդկան միածին
որդին այ՟ տր՟ մեր և փրր
կիչ յս՟ քս՟ կեցո՛ և ողոր
մեա՛.

Ոի յայն սակս առա
քեցաւ՝ զի կեցուսցէ ըզ
կարօտեալքս առատապար
գև ողորմութե՟ իւրով.
զոր միշտ հայցեմք կեցու
ցանել յամ ժամ:

Աղօթք.

Փարատեցո՛ զցաւս
և բժշկեա՛ զհիւա՛նդու
թիս 'ի ժողովըր
դեան քոյ տր՟ ած՟
մեր. և շնորհեա՛ ամենե
ցուն զկատարեալ առող
ջութի՟ նշանաւ ամենա
յաղթ խաչի քո. որով
բարձեր զախտարու՟թ ազ
գի մարդկան և դատա
պարտեցեր զթշնամին
կենաց և փրկութե՟
մերոյ.

Փարատեցո՛ աստ զցաւս.
այսինքն ապաքինեա՛ և
'ի բաց մերժեա. որպէս
‖զզոքանչին պետրոսի.
և ‖զհարիւրապետին ման
կան. և ‖զկնօջն տեառ
տեսին. և ‖զբորոտիցն և
զայլոցն ամենեցունց.
զորս կենարար բանիւ
քով բժշկեցեր 'ի ճշմա
րիտ մարդեղութե՟ քում:
Նա՛ այժմ զնոյն հայցեմք
բարերար տր՟. զի սովոր
ես ըստ իւ՟րքանչիւր հա
ւատոց տալ զառողջու
թիւն. ո՛չ միայն մարմ
նոյ, այլ և հոգւոյ.

Յորոց նախ պահանջէիր
'ի սկզբան զթելադրու՟թի
հաւատոց առ 'ի յընդու
նելու՟թի շնորհաց. և ապա
իբր ճշմարտապէս բժիշկ
զզօրութիւն ամենազօր
ած՟ութե՟դ առ 'ի բժշկու՟թի
իկեր արկանէիր ասելով՝
‖ըստ հաւատոց քոց եղի

ցի

ցի քեզ. և թէ՝ Հանապազ
քո կեցուցին զքեզ երթ
'ի խաղաղութիւն.
Արդարև մեծ խաղա
ղութի. զի ուր հոգւոյ
և մարմնոյ վիշտ ոչ իցէ,
անդ է ճշմարիտ խաղա
ղութի: Զի ուր խա
ղաղարարն քո բնակէ,
ամենայն արկածք խռո
վութեց 'ի բաց մերժին
որպ 'ի տանցն Սիմոնից
Ձկնորսին և Բորոտին.
Զսոյն մաղթէ և աղօ
թիցս բան առելով.
Շնորհեա ամենեցուն
զկատարեալ առողջութի
նշանաւ ամենայաղթ խա
չի քո. որով բարձեր ըզ
տկարութի ազգի մարդ
կան և դատապարտեցեր
զթշնամին կենաց և փրկ
կութե մերոյ.
'Ի ձեռն պատուական
և ամենազօր խաչի քո
ասէ որով զյանցանս մեր
բարձեր և զմեռեալքս
մեղօք կենագործեցեր,
և փոխանակ մեր զմեր
թշնամին և զհակառա

կորդն կենաց մերոց 'ի
մահ դատապարտեցեր.
Նա և այժմ տր բարերար
զվէրս հոգւոց և մարմ
նոց մերոց բժշկեա. և
շնորհեա կատարեալ մըշ
տընջենաւոր առողջութ
յանախտ կեանս
ժամանել.
Դու ես կեանք մեր և
փրկութի բազումողորմ
ած. որ միայն կարող ես
թողուլ զմեղս և մերժել
զախտս և զհիւանդութիս
'ի մէնջ. որում յայտնի
են պէտք կարեաց մերոց,
պարգևեա զառատ ողոր
մութի քո 'ի վր արարա
ծոց քոց ըստ իւրաքան
չիւր պիտոյից.
Բաց 'ի քէն զայլ ոք ոչ
գիտեմք ասէ փրկիչ և
կեցուցիչ. և կամիլդ քո
գործ է կատարել. որում
և յայտնի են պէտք կա
րեաց մերոց: Որ ոչ կա
միս զմահ մեղաւորի ըստ
մարգարէին, այլ զտիրա
պէս կեալն և զճշմարիտ
առողջութին. Զոր և

աղա

աղաչեմք պարգևել արա
րածոց քոց ըստ խնդրեան
չիւր պիտոյից ըստ հո
գւոյ և ըստ մարմնոյ ՚ի
փառս և ՚ի գովութիւն ամե
նասուրբ Երրորդութեդ ։

Որ և ասէ իսկ,

Յորոց հանապազ փա
ռաւորեալ գովի ՚ի բար
ձունս ամենասուրբ Երրոր
դութիւնդ ։

Յամենայն արարածոց
քոց ասէ յերկնաւորաց
և յերկրաւորացս զորոց
զպէտս առատապէս լնուս,
բարձրացեալ տրութիւնդ
քո փառաւորի այժմ"։

Քարոզ։

Խնդրեսցուք հաւա
տով ՚ի տնէ վս քա
ւութե մեղաց և
թողութե յանցանաց ·
փրկելով զմեզ ՚ի վշտաց
և ՚ի նեղութեց · իջանե
լով իւր մեր ողորմութի
և գթութի տն մյ ամե
նակալին կեցո և
ողորմեա ։

‖ Զի ամ տուրք բարիք
ժը

և պարգևք կատարելք
՚ի վերուստ են իջեալ և
միջտ իջանին ՚ի հօրէն լու
սոյ որ աղբիւրն է առա
տաքուղխ ամ բարութեց ։
Որ հայրական սիրով
միշտ նախախնամէ՛ զարա
րածս իւր և դարմանէ՛
ըստ պտշաճի · Որ գթայ
հայրաբար յարարածս
իւր և ոչ առնէ անտես
զգործս ձեռաց իւրոց
որպ տր և արարիչ ·
Այսորոյ և քարոզիս բան
յորդորէ՛ զամենեսեան
հաւատով միշտ խնդրել
զքաւութի մեղաց և զթո
ղութի յանցանաց · զի
առնց հաւատոց ունայն
և զուր է աղաչանք, և
ոչէ հնար առնուլ ըղձ
խնդրուածսն ։ Իսկ որ
կատրլ հաւատով խընդ
րիցէ, անհնար է թէ ոչ
առնուցու · թէ և բարձ
րագոյն իցէ խնդիրն ։
Զի ‖ անհնարինքն հնա
րաւորք լինին առ մեծու
թե հաւատոյն ըստ տրու
նական հրամանին որ կե
ցու

ցուցիչն է ա՟մցուն և զօ րացուցիչն։ Ամենակալ տ՟ր ա՟ծ մեր կեցո՛ և ող՟։

Մաղօթք։

Հա՛յր գթուե՟ց և ա՟ծ ա՟մ մխիթա րուե՟ց · որ մխի թարես զմեզ յա՟մ նե ղութ՟իս մեր։

Հա՛յր ասելովդ՝ մեզ վս տահութ՟ի տաս և յորդորես որդիաբար և մտերմութ՟ե միշտ աղօթել · և հաւա տալ թէ յորժամ ջերմ եռանդն սիրով իբրև որդի առ հայր մատչիմք և աղերսեմք գողտրիկ և խանդաղատական բա նիւք, ճշմարտապէս առ նումք զխնդիրն իբր 'ի գորովագութ հօրէ։

Նոյն ա՟ծ ասելովդ, զարր չական փառացն զճոխու թիւնն յայտ առնէ։

Ոչ է մի՛ միայն 'ի հայրա կան գութն վստահաց՟ել յանհոգս լիցուք, այլ և զտ՟րութ՟են զպատիւ գիտե լով՝ ահիւ և դողութ՟ե միշտ կացցուք առ՟ջի նր՟։

Նա՛ զի հա՛յր է գթուե՟ց և ա՟ծ ա՟մ մխիթարուե՟ց, գիտէ զա՟մ պէտս մեր յա ռաջ քան զխնդրել՟ն մեր 'ի նմանէ և պարգևէ՝ միշտ առատապէս։ Նա՛ կամի՛ զի մեք միշտ սիրով զնովիմբ գայցեմք և ա ղերսելով ժտիցեմք 'ի նը մանէ։ Ո՛չ զերկրաւոր և զդիւրանցանելի փառս, այլ զանանցն և զմշտըն ջենաւորն։

Տէ՛ր և այժմ ձայնի պաղատանաց ծառայից քոց · ընդունելով զաղա չանս մեր · անցո՛ 'ի մէնջ զցասումն պատուհասի յանցանաց մերոց · փըր կեա՛ յերևելի և յաներև ւոյթ թշնամւոյն։

Տէ՛ր և այժմ ասէ ձայ նի պաղատանաց ծառ՟յից քոց · Մ՟յ՟ինքն կտրեա՛ 'ի բարի զաղաչանս մեր · մի՛ անտես առներ զոր խնդրեմքս · Նա՛ ա՟ծ զգա լի ձայնի զխ՟րդ լսէ · որոյ յօդաւոր մասունք ան

գումոց ոչ էին նաև միջոցս
երկնի և երկրի կարի՛ էր
կայն իմն և հեռաւորոյնէ։
և ձայն բարբառոց մերոց
ոչ զօրէն յերկինս ելա
նել։ Այլ՝ կերպարանք
բանիս զայն յայտ առնէ
թէ՝ ընդ զգալի ձայնիս՝
և զմտացն յօժարութին
պարտ է կալել։ որոյ ած
առաւե՛լ լսէ և զաղա
չանսն կատարէ։ Որպ Մով
սիսի՛ ասէր, Զի՞ գոչես
առ իս։ Թէպէտ և շրթն
ջիւն ձայնի ոչ էր, այլ՝
լռութբ աղօթէր։ Նաև
եղիայի ոչ էին բանք բար
բառոյ և ոչ արտաբերու
թիւն խօսից․ այլ միայն
Զգլուխն յերկիր խոնար
հեցուցեալ իմջ երկուց
ծընգացն, զբազմօրեայ
ամլութի երկնի և երկրի
'ի ծննդականութի փոխար
կէր։ Այլ մեք զի յայս
պիսի մաքուր մտաց զըր
կեցաք, հարկի՛մք զգալի
ձայնիւ աղօթել, թերևս
ընդոստուսցուք զթըմ
րութի մտաց մերոց զկնի

ձայնիցն․ որով խոնար
հեսցի ած յաղաչանս
մեր․ զոր և աղօթիցս
բան մաղթէ։

Ընդունել ասէ զաղա
չանս, և անցուցանել
զցասումն պատուհասի
յանցանաց մերոց․ և փըր
կել յերևելի և յաներև
ւոյթ թշնամեոյն։

Ո՛վ թէպէտ մեք միշտ
մեղանչեմք ասէ ըստ որ
կար և գթոտ բնութեն
մերում և ըստ պատրա
նաց բանսարկուին, և
զանբարկանալի բնութիդ
'ի ցասումն շարժեմք 'ի
վր մեր։ Այլ դու բարե
րար և ողորմած ած մեր
ըստ հայրական գթութեց
քոց լո՛ւր ձայնի աղաչա
նաց մերոց անտես առ
նելով զախալանս մեր․
և անցո՛ զցասումն բար
կութե քո 'ի մէնջ․ և փըր
կեա՛ զմեզ 'ի յայտնի և
'ի յանյայտ թշնամեաց։
Ո՛վ միշտ 'ի փառաբա
նութե քում կացցուք․
գոհանալով զմեծաձիր

և

և զա̃տապարգև ա̃նէդ։ Զոր և յաջորդս ցուցանէ։ Արժանաւորեա՛ անդադար փառաւորել զքեզ ընդ որդւոյ և հ̃ր հոգւոյդ ս̃բյ · այժմ"։

Յորդորակ։

Զարթիցուք և մեք ՚ի թմրութե̃ մտաց · և զիմանալի աչն ոգւոց մերոց յառեսցուք առ տ̃ր ա̃ծ մեր։ Առցուք օրինակ մեզ ա̃մ բարեաց զս̃բս ա̃մ և զառաջին ընտ̃րլսն։ Մանաւանդ աղօթից և մաքրութե̃ մտաց։ Որք հաճոյական խնդրուածովք զերկինս բացին · զծով բաժանեցին · հա՛ց անձրևեցին · զչար դևս հալածեցին · զախտս փարատեցին · զմեռեալս յարուցին · և զայլս բ̃զումս հրաշագործեցին որոց ո՛չ գոյ թիւ։ Աղաչեսցուք զհայրն երկնաւոր ասելով հանապազ, հա՛յր մեղաք յերկինս և առաջի քո · և ո՛չ եւս եմք արժանի կոչել որդի քո · վասն զի մեղօք մերովք բարկացուցաք զքեզ։ Դարձ առ մեզ ա̃ծ փրկիչ մեր և դարձո՛ զսրտմտութիւն քո ՚ի մէնջ։ Եւ այս որպէս լիցի։ Եթէ ՚ի չարեաց դադարեսցուք։ Եթէ զմեղս խոստովանեսցուք։ Եթէ արտասուօք անկցուք առաջի նո̃ր. և աղաչեսցուք զերեսս նո̃ր հանապազ հաճոյական աղօթիւք · և խնդրեսցուք միշտ զողորմութի̃ ՚ի նմանէ։ Թողցուք միմեանց ըզյանցանս · զի և մեք արժանի լիցուք թողութե̃ ՚ի հօրէն գթութեանց և ողորմութեանց։ Որով և հանդերձելոց բարեացն արժանի լիցուք հասանել։ Փառաւորելով զՀայրն երկնաւոր և զՈրդին միածին և զՀոգին ճըշմարիտ։ Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն։

Կար

Կարգաւորութի՛ւ Հասարակաց Աղօթից Իններորդ ժամուն, Որ կատարի 'ի դէմս որդւոյն այ։ Նա՛ ասի, Օրհնել որդիդ այ ած ճշմարիտ։ Նա՛ այլն որ 'ի կարգին ։

Տն Յովհաննու Հայոց Կաթողիկոսի, Ասան Իններորդ ժամու Աղօթիցն .

Իսկ յիններորդ ժամուն կարգեալ զաղօթսն, այս վն անդարձ խոստովանութե մեղանացն ադամայ. յորում ժամու դատապարտեալ ելաւ 'ի դրախտէն ։ Նաւ 'ի նմին ժամու աղաղակելով ա՛անդեաց զհոգին փրկիչն աշխարհաց, եւ զադամ եհան 'ի դժոխոց.

Նա՛ զիններորդ ժամու զխորհուրդն տեսանեմք բարձրագոյն ա՛անդութեամբ քան զայլսն պատո՛եալ յառաքելական դասուցն. Քանզի Պետրոս եւ յովհաննէս ասէ ելանէին 'ի տաճարն յիններորդ ժամու աղօթիցն. եւ 'ի նմին ժամու բժշկէին զկաղն որ նստէր առ դրան տաճարին ։

Նա՛ արդ՝ Քանզի մեծ է խորհուրդ ած պաշտաւն ըստ առաքելոյ որ 'ի քս կարգեալ է։ զի ընկալցի ճշմարտութին 'ի նոյն եւ 'ի ստո՛երականացն։ Օ քահանայութեանցն ասեմ եւ զպատարագացն զզանազան կենդանեացն արեանցն հեղմանց. 'ի մտանել ազնո՛ագունի յուսոյն որով մերձենամք առ ած. որով փարատեցա՛ խա՛արն անգիտութե 'ի կատարիլ ժամանակիս։ Որ յառաջին միջօրեայն եղեւ նսեմն նախնի մարդոյն յանցանօք։

Իսկ երկրորդ ադամն յերկ
նից գոլով՝ բարձր բար
բառով իւրոյ խաչին աւան
դեալ զՀոգին յիւրն ժա
մուն։ Արձակեաց ըզ
տիեզերս 'ի բանտէ և 'ի
տանէ կապանաց զազգս
մարդկան ոյք նստէին 'ի
խաւարի և 'ի ստուերս
մահու։ Եւ 'ի նմին ժա
մուն զլուսաւորսն 'ի
խաւարէն փարատէր Քս
մարգարէական ձայնիւն
ընդ երեկս աւուրն լոյս
առնելով աշխարհի։
Եւ ինքն էնն Ած մերով
բնութբս 'ի խաչին աղաղա
կէր զելիէլին ասելով։
այսինքն է՝ Ած Ած իմ
նայեաց առ իս ընդէր թո
ղեր զիս։ Եւ թէ՝ Հեռի
եղէ 'ի փրկութէ իմմէ
վասն բանից յանցանաց
իմոց։ Որպէս որ եկն 'ի
խնդիր ոչխարին կորու
սելոյ 'ի հօտէ իւրմէ թէ
ուր ես ադամ։ Եւ ըզ
նա զապիրատ պատաս
խանին զկնին բերելով
պատճառ։ Այս բանից

արտաքս ընկեցաւ 'ի կե
նաց տեղւոյն ինքնակամ
ընտրութբն։ Ուրանօր
լուաւն թէ՝ Հողեղէն և
'ի հող դարձցիս։ Սոյնպ
և 'ի նմին տեղւոջ լուաւ
'ի ձեռն աւազակին թէ՝
ընդ իս եղիջիր այսօր 'ի
դրախտին։ Եւ եղև 'ի
նմին ժամու իններորդի
արձակումն 'ի մահուանէ
'ի կեանս. և մուտք կե
նաց ճանապարհին 'ի ծառն
կենաց։ Յորում ժամու
ընդ երեկս աւուրն ար
տաքս ընկեցաւ 'ի կենաց
տեղւոյն, 'ի նմին ժամուն
կանգնեցաւ 'ի գլորմա
նէն։ Ըստ մարգարէա
կան յառաջագոյն աւե
տաւոր գուշակութեցն
եթէ՝ յաւուրն յայնմիկ
ոչ եղիցի լոյս, այլ ցուրտ
և պարզ եղիցի օր մի. և
օրն այն յայտնի Տն ոչ
տիւ իցէ և ոչ գիշեր.
և ընդ երեկս եղիցի լոյս
յիններորդ ժամուն։
Զոր և յաջորդն յայտ
առնէ յասելն եթէ,

յաւուր յայնմիկ բըղխեսցէ ջուր կենդանի յեէմէ 'ի խաչելոյ մարմնոյն արիւն և ջուր. մին իբրև զմարդոյ, և միւսն առաւել քան զմարդոյ: Կէս նր 'ի ծովն որ առաջին, 'ի հին ժողովուրդն որ ակն ունէին մխիթարութեն եէմի օրինադիրք և հայրապետք և մարգարէք. և կէս նորա որ 'ի ծովն որ յետոյ 'ի նոր ժողովուրդս. որք առաքելական քարոզութբն ժողովեցան 'ի մեղացն թափառմանէն. և լուսաւորեցան ջրովն կենդանութե բղխելոյն յէմէ խաղացեալ 'ի կեանսն յաւիտենից. և եղեն նոր ժողովուրդք և նոր եկեղեցի: Սոյր խորհրդոյ յիշատակք յայս ժամու կատարին. վն զի սա է փրրկուե մերոյ աւարտումն: Նա 'ի նմին ժամու կատարեցան ամ գրեալքն յօրէնս և 'ի մարգարէսն: Սոյսու խորհրդով հալածեցաւ 'ի մերս տապանէ ադուաւն մահացան. և ընկալաք զաղաւթն ձիթենւոյ աղաւնաբեր ընդ երեկս աւուրն բանիւն կենաց: Որով կարասցուք յայս ժամ պըտղաբեր մտօք կալ առաջի նր, և հանապազ յիշել զերախտիս մարդասիրութեան նր և զկամաւոր չարչարանսն զոր կատարեաց յայսմ ժամու վն մերոյ փրկութեան:

Սոյս է պատճառ իններորդ ժամու աղօթիցն որ կատարին:

Խոստովանութիւն Սրբոյն Ներսէսին:

Ս է սրտիւ և հաստատուն հաւատով, ահիւ և դողութ կացցուք յաղօթս առաջի տն մերոյ և փրկչին յն քի:

Հանապազ զայս զգուշացուցանէն քարոզքն, երբեմն ասեն արթուն մտօք և անզբօս խորհրդով

դով կացցուք յաղօթս.
երբեմն սբ սրտին։
Մ՟ զի սրբութի սրտին
լեալ՝ բարւոք խօսիլ առ
նէ զմարդն այ։ Իսկ 'ի
զբաղիլ սրտին 'ի ցնորս
աշխարհականս՝ ընդու
նայն բերանոյն կարդա
ցումն լինի։ Այն և այլ
անմաքրութիք սրտի, նա
խանձ, ոխակալութի, ցան
կութի ընչից, ցանկութի
մարմնոյ. և հօրկէ զամ
սրբել 'ի սրտէն որ աղօ
թիցէն այ։ Այլ և հաս
տատուն լինի 'ի հաւատս։
Երկրորդումեք այսոքիւք
պիտոյ է աղօթել ըստ
առաքելական բանին որ
ասէ, ‖ հաւատալ արժանէ
այնմ որ մերձենայն առ
այ եթէ է այ։ այս ա
ռաջին հաւատ։
Երկրորդ եթէ՝ որ խնդ
րէն զնա՝ լինի պարգևա
տու. որ քաջայոյս առ
նէ 'ի հայցուածսն։
Որպէս վստահանայ
զառնուլն որպ որդի 'ի
քաղց կամ 'ի ծարաւ կամ
'ի մերկութի, 'ի գոյաւոր
հօրէ զայսպիսի պէտս
պահանջէ։ Նա փոքր է
օրինակս։ Բայց զի որ
քան է տուողին գորովա
լիր տուողութին՝ աղքա
տանամք տալ օրինակ։
Ապա զոր զօրաւորն առ
մեզ դիտեմք պայման՝
յայն հանդչիմք։
Բանզի որքան անկարէ
մարդ քան զած, այնքան
անկարէ մարդկան դի
տութի քան զածականն։
Ա՛ արդ՝ եթէ քաղցն լն՝
'ի հօրէն զհացի դտա
նելն ոչ հաւատայ, ոչ
ապաքէն անդթութէ պար
սաւանս դնէ հօրն եթէ
պատճառք չկայցեն իմէջ
արդելմանն։ Այսպէս
և մեք զօգտակարն մեր
հայցելով և ոչ յուսա
լով առնուլ, ուրացօղք
նորա ամենախնամ բարե
րարութեանն լինիմք։
Մ՟ այ ստէպ զայս սկիզբն
քարոզէցն ասեմք և խրա
տեմք հաւատալ
զառնուլն։

Իսկ

Իսկ ահիւ և դողութբ
հրմյել կալ յաղօթսն,
Որպ և վայելէր առաջի
մեծի և հզօրի՝ կալ ոչըն
չի և աղկաղկի մեր բնու
թեա: Մանաւանդ զի
և ամաչեցեալք իսկ 'ի գոր
ծոց մերոց եմք: և յիշա
տակ գոլով մարդոյ յան
ցանացն՝ երկնչիլ և դո
ղալ և զարհուրիլ պա՛ր
տիմք յահէ զօրութեց
մեծին այ:

Յիշելով զմեծամեծս
նր զանչափ շնորհսն:

Արդարև՛ մեծամեծք
են և ո՛չ չափին բանիւք
կամ իմացութբք շնոր
հեալքն 'ի ժամուս յայս
զոր յիշեմն հրամայէ:

Զհամբերութի կենսա
տու խաչին և զհեղումն
ազատեցուցիչ արեանն նր
և ըզ սոցին նմանս զոր
յայսմ ժամու վասն մեր
մեղաւորացս կրեաց
նա:

Զի յայսմ ժամու ա
պըստամբութե մերոյ եղե
ակիզբն. և զպտուղ փայ
տին ճաշակել՝ նախամ
ծար քան զամենայնն հա
մարեցաք, մոլար խրա
տուն խաբեալք: Այ
մերկացաք 'ի փառացն
և մահու դատապարտե
ցաք. և զանիծիցն ընկա
լեալ կեալ կեանս. և
ընդ մեղաց թագաւորու
թեամբ անկեալ եղաք:
Իսկ փոխանակ դրախտին
զերկիր աշխատութե գոր
ծել և 'ի սա՛ դառնալ
պարտաւորեցաք:

Թողում ասել որք յայս
ցանէ ազգի մարդկան
ախտք զանազանք ըստ
հոգւոյ և ըստ մարմնոյ
և օտարութե յայ, և պա
տուհասք բազմօրինակք
Իսկ որք 'ի յայսցանէ թըշ
նամութիք և ախտալից
կեանք և մահ դժնդակ.
և որ 'ի հանդերձեալն
համբարեալ կան անհնա
րին և անհանդուրժելի
և անսպառ տանջանքն:
Յորոց ամցուն փրկել
զմեզ կամեցեալ փրկչին
'ի սոյն յայսմ ժամու

 յան

յանձն իւր էառ զպատու-
հասն: Մերկացաւ, զի
զմերկութեան յինքն առեալ
զամօթ՝ զզգեստ մերումս
լիցի մերկութեա: Այլ խա
չեալ 'ի փայտին՝ զյան
ցանսն որ փայտիւն՝ պա
տուհասելովն փայտին
լուծցէ: Այլ բևեռեալ
ձեռօքն՝ զձեռացն մեղսն
հատուսցէ: և ձեռն ըզ
ձեռն ազատեսցէ:

Այլ կերակուր լեղւոյն՝
զկերակրոյն սխալանսն
սրբեսցէ: Մահ զմահ
լուծցէ, և անէծք զա
նէծս եղծցէ: Այլ աւա
զակն 'ի նմին ժամու դը
րախտին բնակիչ լիցի:
Այլ արիւնն անբիծ հե
ղեալ՝ մաքրումն յանօ
րէն արեանց աշխարհի
պարգևեսցէ: Մանա
ւանդ թէ ընդ մերոյ հօրն
գրիգորի ասացից:

Շիթք դուզնաքեայ
արեանն՝ զաշխարհ վե
րստին ստեղծանեն. և
լինին իբրև խախաց կա
թին ա̃ծ մարդկան՝ իմիա
ժթ

սին զմեզ կապելով և
ժողովելով: Մանաւանդ
թէ ազատելով զմեզ յա
մենայն պարտեաց իւրով
պատարագաւն: Այլ 'ի
սրբուն սրբութեանցն
մտանել մեզ արար իւ
րով պատարագելովն. և
որպէս եւս ա̃յ զմեզ կար
գեաց. ջնջելով զբնութ̃
մերոյ զապըստամբութ̃
պարտս: Զայս և որ սո
ցին նման յիշել հրամայէ
զմեծամեծս և զանչափ
շնորհս. և յարէ 'ի նոյն,

Այլ մեք զայս ա̃ծ զմտաւ
ածելով՝ սրբեսցուք
'ի մեղաց զխորհուրդս
զբանս և զգործս:

Զի ա̃յ զմերն հատու
ցել պարտիս՝ և մեր դար
ձել 'ի նոյն լինիլ պարտս՝
կարի յանդըգնութիւն է.
Այլ զի ոչ միայն գործ
քըն մեր մաքուր 'ի մե
ղաց լինին, այլ և խոր
հուրդք և բանք սրբեալ
լիցին: Զի թէ ‖ անաս
նոց արիւնն զպղծելովքն
սրսկեալ սրբէր 'ի մարմ

նոյ

նոյ սրբութ̃ի, ապա քն̃
արեանն յոգիս մեր սրբ
սրկեալ զիմ̃րդ իշխես
ցուք այն ոգւոց զպղ
ծութ̃ի ընդունել տալ:
այլ զի՛նչ ասէ:

Կատարեսցուք զսրբու
թ̃ի անձանց մերոց
ահիւ̃ն ա̃յ:

Կատարեալ ասէ արաս
ցուք զոգիս մեր յա̃մ
սրբութ̃իս. զի մի՛ ինչ
արատ յոգիսն լինիցի.
այլ յա̃մ բծէ մաքրեալ
լիցի. Յատելուէ̃. 'ի մա
խանաց. յոխակալուէ̃.
յագահուէ̃. 'ի ցանկուէ̃
չարաց. յամբարտաւա
նուէ̃. 'ի ստուէ̃. 'ի փա
ռամոլութէ̃. յապիրա
տութենէ. 'ի յանդըգ
նութենէ. և բոլորովին
յա̃մ սխալանաց.

Եւ զի ա̃մ արդարութ̃ե
առաւելեալ լիցուք սի
րովն ա̃յ և սիրով եղբ̃րց:
Եւ այսոցիկ ամենայնի
երկիւղն ա̃յ է արարող.
վ̃ս և ասէ իսկ:

Կատարեսցուք զսրբու
թիւն անձանց մերոց
ահիւ̃ն ա̃յ:

Ապա թէ կամ իցէ ասել
ումեք թէ անզգոյշ կա
ցեալ եմ ցանկ, արդ զի
մ̃րդ կարիցեմ սրբութ̃ի
ըստանալ: Եւ այնոցիկ
ճանապարհ սրբութե̃ ցու
ցանէ զստոյգ խոստովա
նութե̃ և զապաշխարութե̃:
Վ̃ս և ասէ իսկ.

Մի՛ յա̃պղեսցուք խոս
տովանիլ նմա զմեղս մեր.
և խնդրել զթողութիւն
մեղաց մերոց. զի մի՛ կո
րիցուք անապաշխար ըզ
յաւիտենական կո
րուստն:

Բանսարկուն սովոր է
հեղգ առնել և յապա
ղեցուցանել զխոստովա
նութիւն և զապաշխարու
թիւնն. Այլ մի՛ յապա
ղեսցուք մեք, և առ սա
կաւ սակաւ յա̃պղմամբն
'ի չարէն գողացեալ լի
ցուք ըստ ասա ասացե
լումն: Այլ ո̃պ խրատ
տայ իմաստունն՝ ‖ մի՛ օր յօր
առնել դառնալ առ ա̃ծ:

Եւ

Եւ երանելին Գրիգոր
Աստուածաբանն ասէ, հեղգ
լեր առ 'ի չարութիւն ով
մարդ, և արագ առ 'ի
բարեգործութիւնն։
Զայն զայս քարոզն
խրատէ փութալ խոստո
վանութեամբ յապաշխարութի,
զի մի' մանկն արագեալ
անապաշխարս հանցէ ըզ
մեզ յաշխարհէ աստի,
և յաւիտենականաւն կո
րընչիցիմք կորըստեամբ։
այսինքն անսպառաւն։
Այլ մինչ դեռ ժամա
նակս 'ի ձեռս է գործես
ցուք զբարիս 'ի կեանս
յայսմիկ։
Տէրն ասէ ‖ Գայ գիշեր
յորժամ ոչ կարէք գոր
ծել. այն յաւիտենական
խաւարն մեղաւորացն գի
շերէ. յորժամ ոչ.ոք կա
րէ բարիս գործել. և
ոչ ապաշխարութեամբ
քաւութիւն ստանալ։
Զի ոչ ոք է որ 'ի մա
հու յիշէ զքեզ ասէ,
կամ 'ի դժոխս խոստո
վանի առ քեզ։

Զի անօգուտ է անդ
խոստովանութի և զըղ
ջումն. և ոչ կաշառաւ
կամ բարեխօսիւ փրկու
թիւն է գտանել։ Ըստ գրե
ցելումն, եղբայր ոչ փըր
կէ և ոչ փրկէ մարդ և
ոչ տայ Աստուծոյ զփրկանս իւր
և ոչ զգինս փրկանաց ան
ձին իւրոյ։ Այլ վաստա
կեա յաւիտեան և կեց
ցես 'ի սպառ և ոչ տես
ցես զապականութի։
Եւ որ իցեն յաւիտենա
կանացն վաստակք։
Մի թէ երկրիս հաստա
տութիւնք և համբարըք, քաւ
լիցի։ Այլ առ Աստուած սէրն
և պատուիրանացն պահ
պանութիւնք. որոյ փոխա
րէն կեցցես ասէ իսպառ
և ոչ տեսցես զապկնութի։
Ապականութիւն է տան
ջանքն անհատ. որ ան
չէջ հրոյն այրեն և ան
մահ որդամբքն գիշա
տեն զմեղաւորացն զմար
մինսն. և անմահ ապա
կանութեամբք ապակա
նեն և ոչ սպառեն։

Իսկ

Իսկ որք վաստակին աստ
յարդարութե՟ անհաստ
և անպատումս ստասցին
և հանապազորդս· այսէ
խոսպառ:

Օրինակ վարուց մե
րոց ունելով զն՟մ ն՟բս
և զսիրելիս և զյաղթող
նահատակս:

Զի թէ ապրել կամիցի
ոք, ազգի ազգի օրինակ
գտանէ 'ի նոցին ըստ իւրա
քանչիւր կարգի· աղքա
տաց և ձոխաց· իշխանաց
և ռամկաց· գիտնոց և
տգիտաց· արհեստաւորաց
և անարուեստից· զօրա
ւորաց և տկարաց· հիւան
դաց և առողջից· տերանց
և ծառայից· արանց և կա
նանց և ա՟մ չափու հա
սակի: Նա և մեղաւորաց
գտանին յաձիս օրինակք
քաւութե՟ այնց չարեաց:
և մարթիմք ըստ իւրեքան
չիւր հասակի վարուց 'ի
նցնէ օրինակս գտանել·
որք յաղթողք եղեն սա
տանայի, նահատակեալք
ընդ դէմ նր՟: Ոչ յանա

պատի միայն, այլ և յաշ
խարհի· ոչ կուսութե՟ յա
տուկ, այլ և ամուսնութե՟·
ոչ 'ի բեմականաց և եթ,
այլ և 'ի զինուորին կար
գաց: Որք ոչ օրինակք
միայն և քաջալերիչք մեր
են, այլ և օգնականք աղօ
թիւք և բարեխօսութե՟
իւրեանց: Զի թէ պէտ
և ինքեանք զբարուոք պա
տերազմ պատերազմեցան
և զընթացսն կատարեցին,
սակայն մեզ որ դեռ ևս
պատերազմիմքս՝ իբրև
եղբարս հայցեն ձեռն
կալութի յ՟այ· և մարմ
նակից լինին ձգնութե՟ն
իւրեանց: Մանաւանդ
թէ մեք զգաստացեալ
և զգուշացեալ լիցուք
և զն՟ս 'ի թիկունս գալ
հայցիցեմք: Որոց ա
նուանն ևս մինչ ցայսօր
պակուցումն է թշնա
մեաց· քանզի ահագինս
'ի նցնէ վէրս առեալ են:
Որոց մինչև ցայսօր յի
շումն դողացուցանէ ըզ
ն՟ս· և անզօրս առնէ 'ի

պա

պատերազմ որ 'ի դէմ մեր․
և քաջայոյս առ բարեացն
հանդէս ։ Ս՟րոյ և
քարոզն ասէ ։

Որոց աղօթիւք և բա
րեխօսութեամբն շնոր
հեսցէ մեզ մարդասէրն
ա՟ծ՝ զհաճոյսն իւր և
զօգուտն մեր խորհիլ
միշտ և առնել ։

Քանզի որք ըստ մարմ
նոյ խորհին կամ առնեն՝
թշնամութի՟ ա՟յ խորհին
և առնեն և վնաս անձինց
Իսկ մեք աղօթիւք սըր
բոցն արժանասցուք ըզ
հոգևորսն խորհիլ միշտ
և առնել որ է հաճոյ ա՟յ
և օգուտ մեր․ մանաւանդ
թէ օգուտն մեր է հաճոյ
ա՟յ․ Որ ո՛չ աստ միայն օ
գուտ է մեզ յաղթօղս և
քաջանունս առնելով,
այլ և անպատում պսա
կօք անդ զմեզ պսակէն ։
Զի ո՟չ աստ քաջ նա
հատակացն յերկրաւոր
թագաւորացս եղծանե
լին պարգևին պսակքն,
նոյնո՟չ առ հանդերձելսն
նահատակելոցն անեղծ
և անթառամ և անպա
տում պսակքն պատրաս
տեալ են ըստ անսուտ
խոստմանցն ա՟յ ճշմարտի
առ իւր սիրելիսն որ սի
րեցինն զնա և սիրեցանն
'ի նմանէ ։ Քանզի զայս
յայտ առնէ քարոզն յա
սելն, Եւ՟ անպատում
պսակացն հաղորդս գը
տանիլ զոր խոստացաւ
սիրելեաց իւրոց ճշմա
րիտն ա՟ծ յ՟ս ք՟ս տ՟ր մեր
կեցո՛ և ողորմեա՛ ։

Նորին Խոստովանօղ Սահ
Ն. զօրիչն ։

Տէր զօրութեանց․
Ն՟ յսինքն վե
րին զօրացն ։

Որ կմ՟որ մահուամբդ
քո 'ի ժամուս յայսմիկ,
Ս՟ զի յիններորդ ժա
մու՟ն աւանդեաց զհո
գին տ՟րն 'ի խաչին կա
մաւ եդեալ զանձն ։
Իշխանութի՟ ունիմ ասէ
դնել զանձն իմ, և իշ
խանութի՟ ունիմ առնուլ

զնա․ և ո՛չ ոք հանէ զնա
յինէն․ այլ ես դնեմ
զնա անձամբ իմով։
Որ և յայտնի իսկ եցոյց
զկամաւոր մահն, զի յա
ռաջագոյն բազում ան
գամ կամեցան ունել
զնա և ել ՚ի ձեռաց նց՟։
Նա՛ ՚ի գիշերին յորում
մատնէր զանձն, կալա՛
զաչս նոցա առ ՚ի չճանա
չել զնա։ Նա՛ իբրև ա՟ց
թէ ‖ Ես եմ զոր խնդ
րէքն, յետս յետս տա
րեալ զարկոյց զգետնի։
Նա՛ ՚ի ձեռս տալն զինքն՝
ասաց թէ ‖ վ՟ս լնլոյ զ
գիրս մ՟րգրէիցն յանձն
առի զմեռանումն։
Ա՟յ և աշակերտին սաս
տեաց որ զունկն ծառային
եհատ․ և մատուցեալ
բժշկեաց զունկն։
Նա՛ մինչչև համօրէն կա
տարեց զգրեալսն վ՟ս իւր՝
ո՛չ եհան զոգին․ յղ՟ս
որոյ և ա՟ց ծարաւի եմ։
Նա՛ մատուցին զքացախն
հանդերձ լեղեաւն՝ ար
բեալ ասաց, արդ ա՟մ ինչ
կատարեալ է․ և ապա խո
նարհեցուցեալ զգլուխն՝
աւանդեաց զոգին։
Ո՛չ առ սակաւ սակաւ
զօրութիւն լքեալ ո՟պ ա՟մ
մարդիկ, այլ ուժգին
ձայն արձակեալ և ասա
ցեալ՝ Հա՛յր ՚ի ձեռս քո
յանձն առնեմ զհոգի իմ։
Յորմէ հարիւրապետն
և որ ընդ նմայն էին՝ զիշ
խանութ՟ բ մեռանելն տե
սեալ խոստովանեցին ճշ
մարտա՟պ լինել որդի ա՟յ։
Քանզի և ձայնն այն
զերկիր շարժեաց, զվարա
գոյր տաճարին եհերձ,
զվէմս պատառեաց, զ
գերեզմանս եբաց, և զ
բազումս ՚ի ննջեցելոց
սբ՟ց յարոյց․ զի ա՟մցուն
յայտնի լիցի թէ վասն
զմեր մահն սպանանելոյ
մեռաւ՝ և յաղագս զմեր
պարտականութիւնս ա
զատելոյ եդ զանձն։
Քանզի և զլուսաւորսն
խաւարեցուցանելով՝
եցոյց եթէ արարածոց
արարիչ է․ և կամաւ և

ոչ

ոչ ակմ̃յ կրէ զոր կրէն։
Զի որ զվէրս հերձեց՝
ոչ անկարանայր զխաչա
հանուանն պայթել։
Եւ որ ՚ի դերեզմանացն
զմեռեալսն վերածեաց՝
ոչ անկարանայր թօթա
փել զբևեռսն և իջանել
՚ի խաչէն։ Նաև ոչ սաստ
կութի̃ ցաւոցն ազդէր
մեռուցանել զկենդա
նատուն ամենեցուն։
Այլ զի ըստ եսայեայ
առաջաձայնութե̃ն ‖ վերա
ւորեցաւ վասն մեղաց
մերոց, և պատժեցաւ վն̃
մերոյ անօրէնութե̃։
Ինքն ասէ վէրս և պա
տիժս յանձն էառ կա
մաւ և ոչ բռնազբօսել
ուրուք։ Արդ և մեք ՚ի
սոյն ժամու յորում դա
տապարտութի̃ մեր բար
ձաւ և մեղքն լուծան և
անէծքն եղծան և մահ
մեռաւ և մեք կենդանա
ցաք․ և դրախտն վերըս
տին բացաւ․ և յերկինս
ևս ճանապարհ մեզ հոր
դեցաւ։ Գոհացողութիս

և մաղթանս առ ա̃ծ մա
տուցանեմք և ասեմք։
Տր̃ զօրութե̃ց որ կամա
ւոր մահուամբ քո ՚ի
ժամուս յայսմիկ կենդա
նացուցեր զմեզ ՚ի մեռե
լութե̃ մեղաց մերոց։
Զի զհրեշտակային զօ
րութեանցն տր̃դ ոչ եր
բեք զօրէր մեռուցանել
մարդկան ստրկութիւն․
այլ զի յերկուց մահուց
մեզ կենդանութի̃ շնոր
հեսցես՝ կամաւորաբար
մեռանիլ յանձն առեր․
զի զբնութե̃ս մերոյ զմահ
և զմեղացն բարձցես ՚ի
մէնջ, անմեղիդ և անմա
հիդ զմերն մեռանելով
մահ։
Եւ բևեռեցեր զկնիք
դատապարտութե̃ մերոյ
՚ի խաչի քոյ։
Զի և ՚ի մեղանչական
մարմնոյս մերոյ էառ
տր̃ն մեր մարմին և բևե
ռեաց ընդ խաչին։
Եւ քանզի ա̃ծական դա
տաստանաւն, իբրև դա
տակնքաւ մարմնս մեր
ու

ունէր զդատապարտութ
խաչին և բևեռացն. զա
դամային զոր ունէր տը
ւեալ մարմին՝ ՚ի նա բևե
ռեաց. զմերն դատապար
տութի ՚ի բաց բարձեալ
՚ի մէնջ. Քանզի որ ոչն
արար զմեղս՝ մարմինն դա
տապարտեալ մմ մարմնոյ
ազատութի շնորհեաց.
Վ որոյ և ասէ իսկ աշօ
թիցս բան.

Սէ շնորհեցեր ազա
տութի ազգի մարդկան
՚ի ծառայութէ ապակա
նութե յազատութի փա
ռաց հեղմամբ արեան
քոյ սբյ.

Զի ՚ի ձեռացն ադա
մայ եղ ապականութ վն
ուտելոյ ՚ի փայտէն գի
տութե զպտուղն. և ապա
կանեցան որդիք մարդ
կան մեղաց ախտիւք.
Սէ մարմինք ցաւալից
կենօք վտանգեալ ՚ի հող
դառնալ և յերկիր ապա
կանիլ վիճակեցան.
Զոր և տրունական ձե
ռացն բևեռօք հոսեալ
ժթ

արիւնն ընջեաց զապա
կանութի յոդւոց և ՚ի
մարմնոց մարդկան. և
ազատութ յերկուց ախ
տից շնորհեց. Ոչ միայն
յայնցանէ ազատեաց,
այլ և փառաւոր արար.
վն այնորիկ ասաց, շնոր
հելով զազատութի փա
ռաց. Քանզի ոչ ասէ
առաքեալն, զորս կոչեաց՝
զնոսին և արդարացոյց.
և զորս արդարացոյց՝ ըզ
նոսին և փառաւոր արար.
Արդ գոհացեալ զպար
գևացն քո որ յայնմ ժա
մու՝ աղաչէ այսպիսի
բանիւք.

Ընկալ և այժմ զաղա
չանս մեր և յաջողեա
մեզ ուղիղ հաւատով և
առաքինասէր վարուք
կալ յայսմ ժի.

Որ զայն չափ ասէ սէր
առ մարդիկ ցուցեր ՚ի
ժամուս այս զքեզ մեզ
եդեալ պարտահատոյց,
խոնարհեաց ՚ի սոյն ժա
մու պարգևատուութ
ընդունել զաղաչանս մեր.
և

և յաջողեա́ մեզ հաստա
տուն կալ յուղիղ հա
ւատս ․ և սիրել և գոր
ծել զառաքինութիւն ։
Զի սիրելն զառաքինու
թիւն՝ զանձն է սիրել ։
Իսկ ‖ որ սիրէ զմեղս՝ ա
ատէ զանձն ըստ գրեցե
լումն ․ զի մատնէ զինքն
մշտնջենաւոր տանջանացն
Իսկ որ զառաքինութի
սիրէ՝ սակաւ ինչ աշխա
տեալ, ասա յուսովն զո
ւարճանայ, և անդ յաւի
տենական բարեաւն հր
ճուի ընդ սբ հրշտկսն
և ընդ արդարսն ։ քանզի
և զայս յաջորդն յայտ
առնէ ։
Եւ յաւիտենական ու
րախութեացն արժանի լի
ցուք ընդ ամ սբս, և ը
նոսին փառաւորել ։
Ո՞ր միտք իմանալ կարէ
կամ ո՞ր լեզու ասել
բաւէ զուրախութիւնն
զայն ․ յորժամ սուրբք
փառաւորին անճառ փա
ռօքն ․ և ինքեանք վասն
անձանց և հրեշտակք վն

նց փառս այ փրկողին և
պսակողին զնս միաձայ
նութբ վեր առաքեն ։
Յորժամ ած ընդ նս՝
և նոքա ընդ ած և ընդ
ինքեանսն բերկրին ՚ի
փառս այ ․ յապականու
թէ և յանարգութէ և
՚ի մահուանէ յանապա
կանուի փոխեալ և յան
պատուել պատիւ և ՚ի
կեանս ․ ուստի մերժեալ
են ցաւք և տրտմութիք
և հեծութիք ։ Քանզի
ոչ միայն այնց տեսութի
և իւր ինքեան փառաւո
րութին բերկրէ զիւրա
քանչիւրսն, այլ և ամ
բազմութեան սբցն փա
ռաւորութի, զիւրաքան
չիւր ոք առանձինն որպ
զիւրսն բերկրէ ։
Զի որպ ասաց առաքեալն
‖ փառաւորութի միոյ ան
դամոյն՝ բոլոր անդա
մոցն բերէ զխնդութի ։
Դարձեալ և հրեշտակաց
փառացն տեսութիւն,
նոյնպէս որպ զանձինս
բերէ սբցն զբերկրումն

ան

աննախանձ յայն կենսն ·
ուր սբ Երրորդութին
ամենի ցուցանի թագա
ւոր և պարգևատու և
ուրախացուցիչ։ Եւ ա
մենեքեան ՚ի մի ական
լուսոյ աղբերէն առ լը
ցեալք՝ գոհութիս միա
բան մատուցանեն ամե
նապարգև տրութեն։
Քանզի և զայս փափա
գումն լնուլ ասէ աղօ
թիցս բան ոչ միայն անդ,
այլ մինչ ՚ի մարմնիս եմք
փառաբանակից լինիլ
սբցն · այսպէս ասելով,
Ընդ նոսին։ Այսինքն
ընդ սբսն՝ փառաւորեա
ցուք զՀայր և զՈրդի
և զսբ Հոգին · այժմ
և միշտ և"։

Խաղաղութեան ամյան,

Բազումողորմ ած
և հաստիչ խաղա
ղութե՝ հաստատեա
զանձինս մեր քոյով
խաղաղուեդ · որով ու
նիս յիւրաքանչիւր կար
գի զամ արարածս քո։

Վասն զի ողորմութբ
կրեաց զոր ինչ կրեաց
տրն մեր · այսինքն զմար
մնանալն և զխաչելն և
զմեռանիլն։ Քանզի ե
տես զմեզ ընդ անիծիւք
և ընդ մեղօք և ընդ մա
հուամբ և ապականութե
անկեալ, և ողորմեցաւ
և փրկեաց կամաւոր չար
չարանօքն և խաչիւն և
մահուամբ։ Վայնորիկ
անտի անուանէ բազում
ողորմ ած ասելով։
Եւ խաղաղութե կոչէ ՚ի
նոյն միտս հաստատիչ։
Քանզի ասէ առաքեալն
Արար խաղաղութիւն
արեամբ խաչին իւրոյ որ
ինչ յերկինս և որ ինչ
յերկրի։ Արդ նոյն ողոր
մութբ ասէ և ՚ի մեզ
գթասցիս։
Որով ունիս յիւրաքան
չիւր կարգի զամ արա
րածս քո · և ուղիղ հրա
մանաւդ մատակարա
րելով։
Ոպ զամ արարածս քո
ուղիղ հրամանաւդ
՚ի

իկարգի ունիս և ո՛չ տաս
թոյլ ըստ իւրաքանչիւր
սահմանաց անցանել։
Նոյնպ̃ս և զմեզ քո խա
ղաղութբ̃դ հաստատեա՛
անխռովս մնալ յերևելի
և յաներևոյթ փորձու
թեանց • զի մի՛ առ քեզ
և մի՛ առ մարդիկ ամբո
խիցիմք ինչ • և մի՛ այլոց
դըժրանք զմեզ վնա
սեսցեն։
Վասն զի այդ իսկ են
կա̂մք քո՝ խաղաղական
և հոգևոր սիրով առ մի
մեանս կալ մեզ յայսմ
աշխարհիս։
Զի խաղաղութիւն ու
նիցիմք առ միմեանս և
սէր հոգևոր • և զայն
զխաղաղութիւն խոստա
ցար առաքելոցն ասելով
‖ զխաղաղութի̃ զիմ թո
ղում ձեզ • զխաղաղութի̃
զիմ տամ ձեզ։ Նա̂ և վ̃ս
սիրոյ պատուիրեցեր թէ
‖ յայսմ ծանիցեն ա̃մքն
թէ իմ աշակերտք էք՝
եթէ զմիմեանս սիրիցէք։
Արդ տո՛ւր մեզ զքո զա
շակերտութեանդ ծանօ
թութիւն և զսէրն • զի
առանց քո ոչ ինչ կարեմք
առնել։ Նոյնպէս և ըզ
խոստացեալ զխաղաղու
թի̃դ ընդ աշակերտաց
քոց և մեզ շնորհեա։
Զի խաղաղութբ̃ և սի
րով ընդ միմեանս կա
ցեալք՝ քո գալստեանդ
սպասիցեմք արթնութբ̃։
զոր և յա՛յտ առնէ
յասելն։
Նա՛ ըսպասել արթուն
մտօք յայտնութեան
մեծին ա̃յ և փրկչին
մերոյ յի̃ քի̃։
Զի մի՛ աշխարհական
հոգովք թմրեալք որպ̃
քնով՝ անփոյթ ա̃րասցուք
հոգալ վասն ահագին
ա̂ւուրն յորում դուն
յայտնիս մեծդ ա̃ծ և
փրկիչ մեր։ Այլ որպ̃ որ
պա̂տուիրեցեր մեզ արթուն
կալ և սպասել քում գա
լստեանդ, զնոյն և ա
րասցուք • զի ընդ պատ
րաստսն ընդ առաջ քեզ
ելցուք։

Որ

Որում արժանաւորք եղիցուք հանդիպիլ ամպովք ընդ առաջ տն յօդս։

Բանզի 'ի գալստեանն տն հրեշտակքն ժողովեն զընտրեալ սբսն, և յափշտակեն ամպովքն վերացուցանել յօդս ընդ առաջ տն։ Որդ՝ հայցէ աղօթիցս բան՝ զի յընտրելոցն լիցուք և ամպովք ընդ առաջ տն վերասցուք։

Զուարթերես կացցուք յաջմէ քումմէ Քէ տմ սբս և սիրելիս անուան քոյ։

Զի 'ի կացուցանողէն որոշեն օդիքն և այծիքն. և կան ձախակողմեանքն ամօթով. զի տմ գործք չար զոր գործեալ իցեն՝ կերպարանին 'ի նմ և յանդիմանեն զնոսա առաջի ահեղ ատենին քո։ Իսկ աջակողմեանքն զուարթերեսօք կան առաջի քո. պարծեցեալ 'ի փառս զոր իւրեանց վաս

Ժ.Թ.

տակօքն ըստացեալ իցեն։ Որդ՝ աղօթիցս բան՝ այսպիսեաց լինիլ մեզ 'ի սբց և սիրելեաց քո։

Ժառանգեսցուք զբ պատրաստեալն 'ի սկզբանէ աշխարհի սբց քոց զարքայութիւն։

Որ զի 'ի սկզբանէ աշխարհի արդարոցն պատրաստեալ է անպատում բարութիւնն. զոր յաւիտեանս յաւիտենից վայելելոց են ընդ քո անմահ կենօք. զոր հանապազ աղաչել և խնդրել պարտիմք յոյս և այնմ ժառանգութե բաղձալ միշտ. զի հասանել կարասցուք ընդ սբցն, և ընդ նոսին գոհանալով փառաւորեսցուք զհայր և զորդի և զսբ հոգին։ այժմ և "։

Քարոզ։

Աղաչեսցուք զկենսատու փրկիչն մեր քս որ կամաւոր խաչելութբ իւրով զաշխարհս փրկեաց, և

հեղ

հեղմամբ արեան իւրոյ
զԹողուԹիւն շնորհեաց
յուսացելոց իւրոց։
Աղաչեսցուք ասէ. այս
ինքն սրտի մտօք պաղա
տեսցուք և՚ի խորոց սըր
տէ զաղօԹս առաջի ամե
նասուրբ մատուսցուք.
առանց որոյ՝ լեզուի աղա
ղակ ընդունայն է։
Նաև զի փրկիչ է մեր յե
րևելի և յաներևոյԹ
Թշնամեաց։ Այլ և կա
մաւոր մահուամբն որ
իւրովն խաչին՝ փրկեաց ըզ
տիեզերս ՚ի մեղաց և ըզ
յաւիտենից կենդանու
Թիւն մեզ պարգևեաց։
Նաև քս արեանն հեղմամբ
զհաւատով յուսացելոցն
մեծապէս ԹողուԹեն ար
ժանի արար, զոր միշտ
հայցել հրամայէ ամենե
ցուն բան քարոզիս։
Նաև ինքն ՚ի նոյն յարեալ
ասէ՝ ամենակալ տր ած
մեր կեցո և ողոր
մեա։

Ի

Աղօթք։

Անկեալ առաջի քոյ
բարերար և
բազումողորմ
ած, աղաչեմք զմ սըր
տիւք մերովք. ով խոս
տացար ծառայից քոց և
ասացեր Թէ, զոմ զոր
ինչ խնդրիցէք հաւատով
յանուն որդւոյ ՚ի հօրէ՝
տացի՝ ձեզ։
Անկանիլ ոչ միայն ըզ
մարմնոյ խոնարհուԹն կո
չէ զոր երկրպագեմ դի
մօք որք առաջի այ անկա
նի, այլ և զհաւատով ՚ի
նա անկանիլն և զնա տր
և ած խոստովանիլն։
Ըստ դաւԹայ՝ ՚ի քեզ ան
կայ ես յարգանդէ, յորո
վայնէ մօր իմոյ դու ես
ած իմ։ Ով որ Թէ ըստ
մարմնաւոր ծննդեանն
և Թէ ըստ աւազանին շը
նորհացն առնուցու որք՝
ոչ վնասեսցէ։ Նաև յոբ
ասէ, իբրև զկաԹն կը
Թեցեր զիս և իբրև ըզ
պանիր մածուցեր յորո
վայնի մօր իմոյ։

Ըն

Ծնկեալ առաջի քո տէր:
Որպէս թէ ասիցէ, հանա
պազ առաջի ամենատես
աչաց քոց ունիմ զմտաց
իմոց զհանդէս. և միշտ
առ քեզ պաղատիմ որ բա
րերար և բազումողորմ
տէրդ ես. որ բարեգործե
ցեր մեզ 'ի սկզբանէ. և
միշտ բարեգործես յամի
առատապէս: Որ և վն
բազում ողորմութեն քո
խոստացար ճշմարտապէս
պարգևել ծառայից քոց
զամ հայցուածս որք հա
ւատով յանուն քո խնդ
րեն: Զի ամ ուրէք
հաւատոց պէտք են. և
սերտ և պինդ հաւատոց.
որ հիմն և հաստատութի է
ամ բարեպաշտութե:
Եւ նաւ է 'ի ծովու կեն
ցաղոյս. որ ոչ տայ ընկղ
միլ յալէկոծութեց սորին.
այլ բարւոք նաւել և 'ի
նաւահանգիստն ժամա
նել: Եւ զի ասէ, յա
նուն որդւոյ' 'ի հօրէ'
տացի խնդրողաց ամ
խնդրուածքն:

Բեր ոչ եթէ որդի ան
կարանայ պարգևս տալ
ումեք. այն որ ամց կու
րին, զինչ կամիս թէ ա
րարից քեզ: Եւ որդւոյ
այրւոյն' պատանի դու
քեզ ասեմ արի':
Եւ աշակերտացն, զխա
ղաղութի զիմ տամ ձեզ:
Եւ այլս բազումս այս
պիսիս: Մալ այսու ըզ
համակամութիւնն յայտ
առնէ զերից անձնաւո
րութեցն: Նաև մեծա
ցուցանէ զերախտիս որ
դւոյ իւր բնութեանս.
զի 'ի ձեռն որդւոյ իջա
նեն ամ պարգևք 'ի հօ
րէ յարարածս:
Շնորհեա և այժմ հա
ւատացելոցս 'ի քեզ, և
կատարեա 'ի բարի ըզ
խնդրուածս մեր. զի 'ի
քեզ եմք ապաւինեալ.
և քո առատ ողորմութեդ
մխիթարեա զմեզ 'ի կենս
յայսոսիկ. և առաջնոր
դեալ հասո յանձն երկ
նից արքայութիւն 'ի փա
ռաբանութի:

 Շնոր

Շնորհել ասէ, և ոչ
թէ ըստ արժանեաց ինչ
պարտս հատուցանել.
զի ա̃ծայինքն ա̃մ պար
գևք են և տուրք և ըն
ծայք. զոր շնորհէ տի
րաբար ծառայից իւրոց.
զի ըստ գործոց ոչ ու
նիմք համարձակութիւն
խնդրել ինչ. այլ միայն
'ի հաւատն ա̃պւինիմք:
Այ̃ս և զբան հաւատոյ
միայն բերէ առաջի ասե
լով, Շնորհեա և այժմ
հաւատացելոցս 'ի քեզ:
Ո̃պ թէ ասիցէ, զոր խոս
տացար պարգևել միշտ
հաւատով խընդրողաց՝
և այժմ զնոյն հայցեմք
զի շնորհեսցես հաւատա
ցելոցս 'ի քեզ. որք ըզ
քեզ ճշմարտապէս որդի
խոստովանիմք Բնութե
նակից Հօր. Այ̃ս աղա
չեմք զի զա̃մ խնդրուածս
մեր 'ի բարի կատարես
ցես. Այսինքն՝ զի թէ
մեք տրգիտաբար խընդ
րեմք զայն ինչ որ ոչ է
բարի, դու տ̃ր ըստ քում

մարդասիրութեդ 'ի բարի՛
կատարեա զամենայնն.
զի զայլ ոք ապաւէն և
յոյս օգնականութե ոչ
ունիմք բաց 'ի քէն տ̃ր:
Ա̃ սորոյ հայցեմք միշտ
զի 'ի ձեռն առատ պար
գևաց քոց մխիթարես
ցես զմեզ հանա̃պզ յայսմ
տրտմալից պանդխտա
կան կեանս: Եւ քոյին
առաջնորդութեդ ժա
մանեսցուք 'ի քո անճա
ռելի և երկնային թագա
ւորութիւնդ: Զի ար
ժանի լիցուք և յանվախ
ճան կեանսդ զքեզ միշտ
փառաբանել ընդ ամե
նայն ս̃բս քո և ընդ երկ
նային զօրութիւնս.
Զի որ և յաջորդս յայտ
առնէ, 'ի փառաբանու
թիւն և 'ի պատիւ ամե
նա̃սբ Երրորդութեդ:
Այժմ և միշտ և
յաւիտեանս յա
ւիտենից,
ամէն.

Բա

Քարոզ Ննջեցելոց:

Վս̄ հոգւոցն հանգուցելոց աղաչեսցուք զփրկիչն մեր քս̄ զի զնոսա ընդ արդարսն դասեսցէ, և զմեզ կեցուսցէ շնորհիւ ողորմութե̄ իւրոյ:

Հրամայեաց քարոզն յառաջագոյն աղօթս առնել վս̄ կենաց ընթացից մարդկան. և վս̄ վշտացելոց 'ի ցաւս և 'ի հիւանդութիս. որք դեռևս 'ի կենցաղումս տատանին: որոց և զքաւութի մեղաց խնդրել հրամայեաց, և զիջումն ողորմութե̄ յա̄յ առատապէս յարարածս: Իսկ այժմ մաղթել հրամայէ վս̄ հոգւոցն հանգուցելոց որք ճշմարիտ հաւատով 'ի քս̄ ննջեցին զի զնոսին դասաւորեսցէ 'ի լուսեղէն խորանս ընդ սբս ա̄մ. և զմեզ կեցուսցէ միշտ ողորմութե̄ն իւրով. որ ա̄պ ասէ քարոզիս բան: Ամենակալ տր ա̄ծ մեր կեցո և ողորմեա:

Կեցո 'ի վտանգէ նեղութե̄ս, և ողորմեա վշտացելոցս 'ի չարէն հարուածոց. որք հաւատով կարդամք առ քեզ տր ա̄ծ մեր.

Աղօթք:

Քս̄ որդի ա̄յ անոխակալ և բարեգութ, գթա 'ի հոգիս հանգուցելոց մերոց: Յերեւմ և այց արա 'ի փառաւոր միւսանգամ գալստեանդ քո: դասաւորեա պայծառացեալ ընդ սբս քո: զի դու ես տր և արարիչ ա̄մց. դատաւոր կենդանեաց և մեռելոց:

Քս̄ անուն՝ ոչ սոսկ մարդկութե̄ է անուն և ոչ լոկ ա̄ծութե̄: այլ՝ օծեալ թարգմանի. այսինքն ա̄ծ և մարդ. վս̄ զի ա̄ծութե̄ն էօծ զմարդկութի. Այլ և աւետեաց է անուն. իբրու թէ՝ քս̄ յոյս քրիստոնէից. Որով յուսով վստահացաւ բնութիս կոչել զա̄ծ հայր. զի ||ժառան

ուանդակից եղաք միած-
նի որդւոյ նր ըստ առա
քելոյ։ Թէպէտ նա բնութ
որդի, իսկ մեք շնորհօք։
«Ես որդի իմ ասէ անո
խակալ և բարեգութ,
գթա՛ ՚ի հոգիս հանգու-
ցելոց մերոց։ Ո՛ մեծ գը
թութիւն իմ յիշատակէ
և զանոխակալութիւն զոր
եցոյց առ ազգս մարդ-
կան մարդասէր տրն։
Ո՛ ի թէպէտ և յանցեա
բնութիւս պատուիրանա
զանցութբն ՚ի դրախտին,
և մահու գրաւեցաւ ըն
արարչադիր հրամանին,
սակայն բարրր և քաղցր
տրն ոչ արար անտես զըս
տեղծուածս անարտ ձե
ռաց իւրոց․ այլ գըթա
ծաբար զմերս զգեցաւ
մարմին կամաւ հօր և
հաճութբ սբ հոգւոյն։
Սակս որոյ ասէ, ոպ գը
թացար ՚ի մեղօք մեռելքս
և կենագործեցեր վերըս
տին, և այժմ տր բարե
րար գթասցիս և ՚ի հոգիս
հանգուցելոցն որք հա
ի

ւատով յանուն քո նըն
ջեցին։ և ողորմեսցիս նց
ըստ մեծի ողորմութեան
քում։ Ոպ և հետակայս
ցուցանէ բան։
«Ներեա՛ և այց արա ՚ի
փառաւոր միւսանգամ
գալստեանդ քո։
Փառաւոր ասէ զերկրորդ
գալուստն․ զի առաջինն
խոնարհութբ էր և ծառայա
կան կերպիւ․ իսկ ըզ
միւսն հայրական փառօք
հանդերձ է գալ իբրև
տր և դատաւոր։ Վորոյ
ներումն խնդրէ յանցա
նաց․ և այցելութի ՚ի
քմ ննջեցելոցն։
Իսկ այց առնել՝ զխնամ
արկելն ասէ և զանուա
նէ կոչելն․ զոր և յա
ջորդս ցուցանէ։
Դասաւորեա՛ պայծառացըլ
ընդ սբս քո։
Այսինքն ընդ աբրահա
մեանցն և ընդ պետրո
սեանց գլխաւորութեանցն
դասակարգեա՛ պճնազար
դեալ պայծառակերպութբ։
Ո՛ րօրինակ թգաւորք
երկ

երկրի ըստ արժանեաց
բաշխեն զպտուղս. և կար
գաւորեն զդասս գլխոցն
զհարիւրաւորսն և զհա
զարաւորսն և զայլսն ամ:
Նոյնպիսի իմն աղաչէ
բանս ասելով, դասաւո
րեա՛ զհոգիս հանգուցե
լոց մերոց ընդ երեսնա
ւորսն ը վաթսնաւորսն
և ընդ հարիւրաւորսն.
շնորհելով յառաւել բա
րեաց բարերար կամացդ.
Ոմանց զերկուց քաղա
քաց ունել զիշխանութի,
ոմանց զհնգից, և ոմանց
զտասանց. ոպ բարերար
և առարչակին կամքդ դա
տեսցեն. զոր և ասէ բանս
Զի դու ես տր և արա
րիչ. դտւոր կենդանեաց
և մեռելոց. Ոպ այլ ոք
ո՛չ գոյ արարիչ բաց ՚ի քէն՝
այսպ և ո՛չ այլ դտւոր.
Զայլ ոք ո՛չ գիտեմք որ
կարող է կորուսանել և
կեցուցանել, և ըստ իւրա
քանչիւր գործոց հատու
ցանել տիրապ. այլ միայն
զմարդասէր տրդ. Որում
չիք այլ ինչ փոխարէն հա
տուցանել, բայց միայն
զօրհնութի և զփառս.
Յոր և զաղօթիցս բան
աւարտէ ասլով, Նա՛ քեզ
վայելէ փառք իշ":

Յորդորակ.

Փառաւորեսցուք և
մեք զբարերարն տրն.
զանոխակալն և զանյիշա
չարն. զգթածն և զմար
դասէրն. զերկայնամիտն
և զբազումողորմն. զնե
րողն և զքաղցրն. Որ ո՛չ
ըստ մեղաց մերոց առնէ
և ո՛չ ըստ անօրէնութեց
հատուցանէ. այլ ներելով
միշտ և երկայն մտութե
կոչէ՛ յապաշխարութի.
Նաև յինձնէ և ս տայ օրի
նակ ամցուն յառաջադէմ
լինիլ հանպզ ՚ի գործս
բարիս. Ուրուք յինէն
ասելով զի հեզ եմ և խո
նարհ և անյիշաչար առ
ամմն. Սորոյ աղաչեմ,
պատկառեսցուք յօրինա
կէն. ամաչեսցուք ՚ի գա
ղափարէն. զարթիցուք ՚ի
թմրութե ծանրութե չարին

 սթա

սթափեսցուք յարբեցու
թէ որ ո՛չ 'ի գինւոյ։ փա
խիցուք յօձէն կամակո
րէ․ առեսցուք զչարն․
ատեսցուք զմեղս․ դար
ձեսցուք 'ի սիրոյ Տ̃իս։
փախիցուք 'ի բելիարայ․
դիմեսցուք առ ա̃ծ սիրով
և յօժարութե̃․ փառաւո
րեսցուք զնա 'ի գործս բա
րիս․ զի ‖ զփառաւորիչս
իմ ասէ փառաւոր արա
րից․ և ‖ որ սիրեն զիս՝
սիրեսցի 'ի հօրէ իմմէ։
Նաև զիւրն ես խոստա
նայ ‖ զսէր և զերևումն
որ 'ի վե՛ր է քան զարժան
և զկար մեր։ Ողջ̃ս որոյ
ասէ մրգ̃րէն խոստորելոյն
յայսպիսի ամե̃նարժեայ
տիրական սիրոյ և հարե
լոյն 'ի սէր Տ̃իս, ո՛րդիք
մարդկին մինչև յե՛րբ էք
խստասիրտք․ ընդէ՞ր սի
րէք զնանրութի և խնդ
րէք զստութի․ Ա̃ս զի ա̃մ
ոք իւրում ուռկանի զո
հէ․ և զիւրն ախտ աստ
ուածացուցանէ․ ամբոխե
լով իւրաքանչիւրոք 'ի
կամս մտաց իւրոց։

Ոմն զփառաց փութայ
ընուլ զփափագ․ ոմն զա
գահութե̃ և զընչասիրութե̃․
Ոմն զարբեցութե̃ և զպոռ
նկութե̃։ Ոմն զվաշխոյ և
զտոկոսեաց։ Ոմն զգրկա
նաց և զկաշառակերութե̃
Ոմն խաբէ՛ և գողանայ։
Այլ ոմն ցանկայ և ո՛չ հա
սանէ։ Այլ ոմն ամբոխի
յորժամ 'ի կմ̃ցն վրիպի․
Միւսն կործանէ զաստա
մունսն և մոլեգնի։ Այլ
ոմն հառաչէ՛ և յոգւոց
հանէ․ հաշի և մաշի և 'ի
նեղուէն դժգունի․ և
եղո՛ւկ զինքն ասէ և վա՜յ
անձին կարդայ։ Ա՞ յոր
ժամ զայլս ոմանս ե̃րւոյ
իմիք դիպեալ տեսանէ,
մախայ և ատէ․ և ոխերիմ
մտօք միշտ հայի։ զանձն
միա՛յն համարի զրկեալ 'ի
ե̃րեաց և զա̃մն 'ի փառս
վայելե̃լ։ Ա՞ թէ նեղուե̃
իմիք պատահէ, կործանմ
տէ՛ տխրի և նեղասրտի․
և ա̃յ թողեա՛լ 'ի ձեռաց
զինքն կարդայ։
Այլ վա՜յ է ինձ և եղո՛ւկ

եմ

եմ ես • զի անձամբ զան
ձին կիրս գրեցի • և ան
ձամբ զանձն իմ դատա
պարտեցի • և զոր բանիւ
զայլս պախարակեցի, գոր
ծով զնոյն ես կատարե
ցի • և այժմ 'ի գրի ար
ձանացուցանելով 'ի կո
րուստ և 'ի դատապար
տութիւն անձին •
Արդ աղաչեմ զամենան
և ժտելով հայցեմ յամե
նեցունց, դարձջիք առ
տր սրտի մտօք • և խընդ
րեսջիք զողորմութի
'ի բարերար տնէ մերմէ
'ի դէպ ժամանակի •
Չէ պարտ ումեք յուսա
հատ լինիլ վն բազմութե
մեղաց կամ հեղգանալ
յապաշխարութենէ • զի
քաղցր և ողորմած է տր
ած մեր• Միայն մինչ
դեռ ժամանակս 'ի ձեռս է
դիմեսջիք առ նա զղջ
մամբ և արտասուօք •
խոստովանելով զմեղս և
աղաչելով զերեսս նորա
հանապազ: Զի յոր
ժամ հեծեծեսցես՝ յայն
ժամ կեցցես ասէ մար
գարէն• Ահ՜ առաքեալն
ասէ • Այս է ժամանակ
ընդունելի • այս է օր
փրկութե • մինչ դեռ ժա
մանակս 'ի ձեռս է և 'ի
շնորհաց աթոռն է Թա
գաւորն և բաշխէ իւրա
քանչիւրոց զպէտս որք
խնդրեն հաւատով և
յուսով• Զի յետ աս
տեացս վճարելոյ՝ միայն
դատաստան է և քննութի
ճշդիւ՝ և հատուցումն
գործոց• Ահ՜ որք աստի
անզեղջ և անապաշխար
գնան առանց խոստովա
նութեան, անդ ոչ է թո
ղութի թէ և բազում ան
գամ լան և հառաչեն•
Ահ՜ յայտ 'ի յիմար կու
սանացն է և 'ի մեծա
տանն կրեց • զի խնդրե
ցին և ոչ առին• Արդ
փութասջիք աջակող
մեան դասուն հանդի
պիլ • և ընդ նոսին գո
հանալով փառաւորել
զՀայր և զՈրդի և զՍբ
Հոգին • այժմ և'' •

Կարգաւորութի̃ Հասարակաց Աղօթից Երեկոյի ժամուն, Որ կատարի 'ի դէմս որդւոյն ա̃յ։ Ասի, Ասա առ ա̃ծ կարդացի։ Ասէ այն որ 'ի կարգին.

Սրբանէլայոյն Խոսրովու վ̃ս Երեկոյին ժամուն։

Սախ քան զերեկոյին պաշտաման զքարոզն և զաղօթսն մեկնել՝ կարևոր համարիմ զոր ասելոցս եմ։ Լոյս յ̃այ գտեալ և զօրութի̃ն առ 'ի նմանէ և իմաստութի̃ն 'ի գործ կամ 'ի ճանապարհ կամ 'ի զբօսանս ինչ զօրն կատարեալ, 'ի նմանէ կերակրեալ և 'ի նմանէ արբեալ և նովիմբ պահպանեալ, զիա՞րդ է զի առ նորայն փառաբանութիւն պղերգին բազումք. և ոչ գայցեն երկրպագանել և փառս տալ բարերարութեն ա̃յ։ 'Ի մարդոյ սակաւ ինչ երախտիս գըտեալ՝ եթէ ոչ յոլով շընորհակալութիս հատուցանեմք, տըմարդիք երեւիմք. և զպարգևատուն ցասուցանեմք. և յառաջիկայսն արգելումք զառ 'ի նմանէ բարերարութին Ապա որ՞ք բարկանայցէ ա̃ծ իւր այնոցիկ որ 'ի նո̃ր բարիսն վայելեն և անշնորհակալու առ նո̃ր բարերարութիւն լինիցին։ Մանաւանդ զի բ̃զում և զանազան մեղօք զպարգևատուն ցասուցանեմք. և չար ընդ բարւոյ հատուցանեմք. զիա՞րդ ոչ փութայցեմք հաշտեցուցանել զնա նախ քան ըզգիշերին իւր հասանիլն։ Եթէ ընդ ընկերին բարկութին հրաման առաք յառաքելոցն չտալ արեգականն մտանել, քանի՞ օնէ փութալ 'ի հաշտ

առ

առնել զքո՛ նախ քան 'ի
բաց գնալ 'ի նորայն լու-
սոյ։ Եւ՞ կամ վն էր իսկ
ընա՞ւ եղաք բանաւո՞րք
և մտաւո՞րք և զարարծս
քո՛յ ծառայեցուցանեմք.
մի թէ զի ուտիցեմք և
ըմպիցեմք և ցանկութե՛ք
մարմնոյ վարիցիմք։
Եւ՞ վն այսոցիկ զի՛ մարդ-
ա՞ւելի պատուեցիմք քան
զանասունսն. զի այս և
նոցա՛ և ս է։ Ո՞չ ապաքէն
զի զքո՛ ճանաչիցեմք և
նմա՛ ծառայիցեմք և նր
փառաբանիչք լինիցիմք,
վն այնորիկ ամի տիրեմք։
Երկինք և երկիր՝ ծով
և ա՛մ որ 'ի նս՛ վն մարդ-
կա՛ն եղեալ է և մարդկն
պիտոյից։ և մարդս՝ քո՛յ
վն ամցւնց պարտական։
Եւ՞ չառնէ փոյթ՝ սա
կա՞ւ ինչ մասն յա՞ւուրն
'ի նորա՛յն անցուցանել
ծառայութե՛ն. և զի՛ մարդ-
ա՛կն ունիցիմք զաստիս
վայելել և կամ զանտիսն
առնուլ։ Մնացէ՛ օրն ըզ
քեւ խաղաղութե՛ . վաս

տակեցեր . կերեր . ար
բեր. 'ի հանգիստ գիշե
րոյն մերձեցար։ Արդ ո
քի՞կ ամքն ո՞չ ապաքէն 'ի
խնամոյէց գթութեցն քոյ
պարգևեցան քեզ։
Արդ՝ էկ 'ի միտս քո ով
մարդ . և առ այն յորմէ
զամ բարիս գտանես՝ ժա
մանեա՛ հանապազ։
Մանաւանդ 'ի սկզբան
աւուրն և 'ի վախճանի
գոհացիր զպարգեւա՛
տուէն։ Եթէ յանցեար
ինչ՝ նմա՛ առաջի անկիր .
խոստովան լեր. աղաչեա՛.
հա՛շտ արա ընդ քեզ .
և մի՛ տար գիտել թշնա
մւոյն թէ 'ի խռովութե՛ է
ընդ քեզ պահապանն քո։
Զի մի՛ համարձակիցի
յարձակել 'ի վր քո. իբր
թէ թողեալ իցես 'ի ձե
ռացն քոյ։ Եւ՞ կամ թէ
ոմ զբաղումս 'իքո՛ւն ան
գամ և յարթունս սպան
իսկ. զնոյնս և ընդ քեզ
արասցէ։ Շնորհակա՛լ
լեր զի պահեցարն։
Աղաչեա՛ զի և յա՛ջիկայն

պա

պահեսցիս։ Ո՜վ անքուն ակն ՚ի պահպանութի մաղթեա և անհոգութե ննջիցես։ Ո՜վ ամենազօր աջն վերակացու որա, և համարձակ և աներկիւղ լեր ՚ի նստիլ ՚ի տան և ՚ի գնալ ՚ի ճանապարհի· ՚ի վտանգս և ՚ի հանգըստեան։ Ո՜վ բարձրեալն որա ամ̃ենեն, և ո՛չ երկիցես յերկիւղէ գիշերոյ· և ո՛չ ՚ի նետէ որ թռուչի ՚ի տուէ։ Ո՜վ արարչակին աջն ՚ի ձեռն օգնականն առցես, և զա̃մ զոր ինչ առնիցես յաջողեսցի քեզ· և ընդ ա̃մի գոհացող լինիցիս։ Յայն սակս կարգեցին հարքն մեր յառաւօտս և յերեկոյս ժողովիլ, և ի միասին միաբան զաղօթս և զգոհութիս առ ա̃ծ մատուցանել· միմեամբք միմեանց օգնական լինիլ և նպաստամատոյց առ ա̃ծ։ Ո՜վ իրերօք զօրաւորք լիցուք· թէ և յանձինս անհամար ձանկք և տկարք իցեմք։

Նորոնեկանոյն Յովհաննու Օձնեցւոյ։

Իսկ յերեկոյին միայարութե աղօթելն՝ գոհութի է· վ̃ս զի տիւն կատարելով ժամօքն լցեալ ըստ ժամուց· նաև պաճարիցն հասեալ ՚ի խոնարհ լուսոյն մեծի, աւելի փոյթ ունին ՚ի լռութիւն որովայնին յաղագս պակասութեան գիշերոյն·

Վ̃ս զխափան գիշերոյն զմտաւ ածեալ աղօթէ՝ եկեղեցի ըստ մրգրէին ասելով, Ես առ ա̃ծ կարդացի և լուաւ ինձ· ՚Ի մի ժամանակի ասէ կարդացի՝ և յերեսին լուաւ ինձ· Յերեկոյս՝ յայսմ ծի· զի կարճեալ է օրս։ ՚Ի վաղորդեան՝ ՚ի յարութեն։ ՚Ի հ̃րկ աւուրս՝ յորժամ դ̃տաստանն դնի անսաստէր լուսով երրորդութեն, և սաստկանայ տապն յանցաւորաց։

Ո՜րոյ զօրինակին ասա

կարդեցին աղօթք իդէպ
'ի սկիզբն աւուրն. և
ճաշք պատարագին 'ի ժա
մարակն երթայ երբ օրի
նօք լինի. Նա՛ 'ի կատար
մանն հայցել բարիս. և
ապա գոհանալ զանցե
լոյն: Իսկ մերոցս մնաց
կերակուր՝ լրութիւննէ
իմանալի առաքինութե
զոր կատարեմք աղօթիւք
'ի սկսման աւուր, իմէջ
օրէի, և ընդ երեկոյս.
յերիս հատածս կենաց
մերոց ըստ շրջաբերութե
ամանակաց:

Զենի համառօտ սկըս
մանս՝ և ութսներորդ
հինգերորդ սաղմոսն կա
նոնեալէ խորհրդաբար,
Խոնարհեցո՛ տր զունկն
քո և լո՛ւր: Որպ կնոջն
յանցաւորի ծնունդ՝ հի
նանդ դոլով բնութիս 'ի
թունաւոր օձին խածմա
նէ, աղօթեալ աղերսեմք
զբնութես մեր կազմիչն.
Յաւուր նեղութե կար
դացի. և մեծ եղև ողոր
մութի քո. անօրէնք յա
ի

րեան 'ի վե՛ր իմ դեք.
և կեցո՛ զորդի աղախնոյ
քոյ զեւայի. և արա՛ առ
մեզ նշան բարի զդրոշմն
նշանի քոյ. զոր տեսցէ
ատելին չար և պատկա
ռեալ 'ի զօրութէն անպար
տելւոյ, զամօթն յաւէի
տենից զգեցցի. Իսկ ես
օգնեալ 'ի քէն տր մխի
թարեցայց յաւիտեան.
Իսկ Հյթ սղմն 'իդէմս
նախահօրն աղօթէ,
Մարեցո՛ զիս տր. և զբա
զում վտանգից արարե՛լ
յիշատակ: Նա՛ Հի սաղ
մոսն, Տր կարդացի առ
քեզ. և հայցէ պատարգ
երեկոյի զհամբարձումն
ձեռացն լինիլ. և խունկ
ընդունելի զաղօթսն.
Յիշել զհամբառնալ
ձեռացն տն և 'ի հօրէ
խնդրել զթողութի խա
չահանութեանցն. զոր պար
տիմք առնել և մեք:
'Ի դնել պահապան բե
րանոյ և դուռն ամուր
շրթանց. և ոչ խոտորել
սրտիւ 'ի բանս չարս:

Նա՛

Ա՜յ ապա՛ ձիւն սղման։ Ձայնիւ խմով ես առ տէր կարդացի։ Ա՜յ հեղում առաջի տն զաղօթս ՚ի նուաղել հոգւոյն պարգևաց։ Յերևելի և յաներևոյթ թշնամեաց կեցո՛ցանն ՚ի բանտէ զանձն իմ, զհոգիս ՚ի չարաց։ Ա՜յ սպասել արդարոցն հատուցման։ Երիւք սաղմոսիւք հայցէ եկեղեցի յերից միութեանցն զփրկիչն։

Յաղագս Օրհնութե Ձ՚րգայն։

Օրհնեալ ես տր բնակեալդ ՚ի բրձունս. և օրհնեալ են փառք մեծութե քոյ. որ հաստատեցեր զլուսաւորս ՚ի բարձունս. յերկնից լոյս ծագեցեր ընդ ամ տիեզերս։

Ամանք յովհաննու մր կրտսերի սահէն ասացել զաղօթս և յոյժ սաէն։ Ա՜յ այլք ոմանք պնդին թէ ոչէ նր և Ճշմարիտ ասեն. զի ոչ ունի զնր մանուկն։ Այլ թէ յովհաննու մանդակունոյ է որպ և այլ աղօթքն և քարոզքն, և թէ այլ ումեքր չէ յայտ։ Ա՜յ վարսորիկ չէ պարտ ՚ի տարակոյս անկանել. այլ մեք զտեսուն բանիս առաջի արկեալ քննեսցուք։

Օրհնեալ տր բնակեալդ ՚ի բարձունս։

Նա տր Արարչութենէ բանք մաղթանացս և յօրհնութէ առնէ զբս կիզբն. զի օրինակ ՚ի տնէ ունիմք իվր մեծամեծ բարեաց գոհանալ զմյ։ Ոչ յորժամ ասէր ‖գոհանամ զքէն հայր։ Ա՜յ առաքեալն պատուէրէ, ‖գոհացօղք լերուք զմյ և զհօրէ նովաւ։ Այլ քնչ ոչ ունի բնութիւս որխտուր մատուցանել այ. այլ միայն զօրհնութիւն և զգոհութի և զփառս. որպ ասէ։

Օրհնեալ տր բնակեալդ ՚ի բարձունս։

Զօրհնեալն քննեալ
էմք յայլում վայրի զի
յայտնեալ է։ Իսկ՝ ընա
կեալ ՚ի բարձունս ասէ,
զի զմեզ ՚ի յերկրայնոցս
՚ի բաց տարեալ առ ած
վերացուսցէ ՚ի ժամ աղօ
թիցն։ Որպ այն զի ասէ,
Հայր մեր որ յերկինսդ
ես։ Զի ոչ եթէ միայն
յերկինս փակէ զած, զի
յամ տեղիս է տրուն նր։
այլ որպ ասացաք՝ զմեր
միտս կամի ամբառնալ
առ ած աղօթիւքս։

Նա օրհնեալ են փառք
մեծութն քո։

Մեծ է տր մեր և մեծ է
զօրութի նր ըստ մարգա
րէին։ Նա փառք մեծու
թեն բարերարութին է
և նախախնամութիւնն։
որ ՚ի ձեռն զօրութեան
իւրոյ ներգործի սքան
չելապէս ՚ի տրութենէ
իւրմէ առ արարածս իւր։
զոր օրհնէ աղօթիցս բան
ըստ թելադրութե մարգա
րէին զոր յառաջագոյն
նախաձայնեալ ասէր,

օրհնեալ են փառք տն
՚ի տեղւոջէ իւրմէ։
Նա այսու՝ հրեշտակակա
նացն նմանիմք դասուց
որք միշտ յօրհնութի հան
դիսանան փառցն տյ։

Որ արարեր զլուսաւորս
՚ի բարձունս։

Զհրեշտակական դա
սակարգութիւն հրանիւթ
բնութի արարչագործել։
և լուսեղէն կազմեալ։
որք երկրորդ լոյսք յա
ռաջականդ լուսոյ գոյա
ցան, ՚ի պէտս իմանալի
աշխարհիդ առ կայա
ցեալք։

Յերկնից լոյս ծագեցեր
ընդ ամ տիեզերս։

Զերից աւուրցն սփիռ
և տարած լոյսն ասէ։ որ
նախ քան զգոյանալ լու
սաւորացդ տարածեցաւ
ի վերայ երկրի ընդ առա
ւօտս, և ընդ երեկս ՚ի
տեղի իւր հաւաքէր ըստ
հրամանի արարչին։

Արարեր զարեգակն լու
սատու տունջեան։ ըզ
լուսին և զաստեղս լու

սա

սաստու գիշերոյ և զլոյս
Ճրագի։

Որպ արարիչ և մարդա
սէր՝ ամի խնամարկել.
ոչ միայն զտիւն մեծա
գոյն լուսովն արեգական
զարդարեալ առ ՚ի զբօ
սանս մարդկան և՚ի պէտս
գործոյ։ Այլ և զգիշեր
լուսնիւն և աստեղօք պայ
ծառացուցեալ. զի և յայնմ
ևս վայելիցեն մարդիկ.
և ծանիցեն զարարչին
մեծասքանչ զօրութիւն.
Այն զի ՚ի յարկս և՚ի բնա
կութիս լուսինն և աս
տեղք ոչ բաւականանան
ներգործեն լուսովն իւ
րեանց որպ զարեգակն,
և զայն ևս ոչ արար ան
տես մարդասէրն տր։
Այլ և զլոյս Ճրագի պար
գևեաց ՚ի պէտս այնո
րիկ, որով բազում լինի
արդիւնարարութի յերկ
րասէրսն և ՚ի վաստակա
ւորսն. Այն որպ զգալի
լուսով զզգայարանս զը
նարձացոյց արարիչն ած,
այսպ և՚ի ձեռն բանական
լուսոյ զիմանալի հոգիս
մեր պայծառապէս զար
դարեաց ՚ի դովեստ փա
ռաց իւրոց։

Դու ես լոյս գովելի,
տր և առաջին լոյս։
Զի լոյսք ամ ասէ ՚ի
քէն են էացեալք. և դու
միայն ես անեղ և արար
չական լոյս. որ զամ կա
ռավարես ըստ պատշաճ
պիտոյից։ Այն գովելի
ասէ, վս զի խաւար զնա
ոչ փոխանակէ. և ընդ
ստուերաւ երբէք ոչ ան
կանի։ Իսկ տր ասելն,
զի նա միայն է սուրբ և
ազատ ՚ի սխալանաց, որ
ոչ երբէք ընդ կարեօք
անկանի. կամ ընդ ճնա
զանդութբ նուաճի.
Զի թէ հրեշտակականն
լոյս որ երկրորդք կոչին
յետ առաջին լուսոյն՝
ընդ սխալանօք անկան
ոմանք ՚ի նոցանէ և ընդ
մեղօք գրաւեցան թէպտ
և դժուարաշարժք էին
՚ի չարիս. և սկզբնահարք
եղեն մեղաց. գրոհչք

չա

չարեաց և մե՛զ աւանդիչք ո՟պ ասաց ոմն 'ի ս՟բցն : Իսկ մարդկայինս բնութի՟ դիւրամէտ և շուտասաղապ, երագասխալ և հեշտապատիր գոլով, մինչ ընդ մեղօք անկանի ըստ զանազան արկածից չարին. Իսկ արարչականն լոյս միայն է ս՟բ յա՟մէ և գովելի և առաջին լոյս: Ո՟պ ասէ, ‖ որ զա՟մ յա՟մի լնու առատապէս. և նախախնամէ ո՟պ և կամի:

Նա՟ առաջին լոյս ասէ, զի սկիզբն և կատարած ա՟մի ա՟ծ է. որ ա՟մցն ըզլինելն տայ և զբարուք գոլն շնորհէ:

Իքէն փախչի խաւարն. Զի հաստատիչ է լուսոյ և հալածիչ խաւարի ո՟պ զտ՟ր և զարարիչ որ իշխէ հզօրեղապէս ա՟մի: Զի թէ զգալի և եղական լուսոյս այսորիկ շընորհեալ է զօրութի՟՝ փախըստական առնել և հալածել զընդդիմակն իւր խաւար. ապա որչափ ևս առաւել ինքն որ անեղ բնութի՟ն է արարչական և իմանալի լոյսն՝ սաստկապէս իբաց հալածէ զա՟մ ընդդիմակ զօրութի՟ խաւարի. և լուսով դիտութե՟ իւրոյ զուարճացուցանէ զա՟մենեան:

Նա՟ զլոյս քո կենդանի տ՟ր ծագեա՛ 'ի սիրտս մեր:

Զի այսու միայն չեմք բաւական առ 'ի կեալ, եթէ ո՛չ զխաւար մեղաց և զտգիտութե՟՝ ողորմութ՟ և գթութ՟ 'ի մէնջ իբաց հալածես: Ով կենդանիդ տ՟ր աղաչեմք զի և զկենդանի և զկենդանարար լոյս քո ծագեսցես 'ի սիրտս մեր որ է բանական միտս. զի զգալի սըրտի՝ լուսոյ ազդումն ո՛չ պիտանանայ. Նա՟ կենդանի լոյս ասէ 'ի կենդանի տ՟նէն ծագեալ. զի ա՟մ տէրութ՟ անցանէ և նորայն միայն է յաւիտենական. Ըստայնմ, ա՟ծ կայ և մնայ յաւիտեան:

Ո՜վ ամենայն լոյս փոփոխի և
այլայլումն կրէ և զնմա
նութիւն մեռելութեան
ընդունի յինքեան։
Իսկ նորայն լոյս միայն է
անշիջող և անփոփոխելի
բնութեամբ· կենդանի և կեն
դանարար· որ ամենայն զան
մահութիւն պարգևէ։
Զոր և մաղթէ բան ա
ղօթիցս՝ զառհաւատչեայ
յաւիտենական կենդա
նութեան աստէն ծագել 'ի
սիրտս մեր· և մինչ դեռ
եմք 'ի մարմնի՝ լուսաւո
րել զակն ոգւոց մերոց·
որով և զյաւիտենական
կենդանութիւն ժառան
գեսցուք յերկրին կեն
դանեաց։ Ո՜վ յայսմ
մեծածիր և ամենառատ
պարգևաց տրիտուր և
փոխարէն այլ զինչ է հա
տուցանել 'ի մէնջ, եթէ
ոչ զոր հետակայս ցու
ցանէ բան յաւարտման
աղօթիցս ասելով այսպէս։
Ո՜վ մեք միաբան ասաս
ցուք օրհնեալ է անուն
սուրբ փառաց քոց։

ԻԲ

Ո՜վ քեզ երգեմք զօրհ
նութիւն և զփառս Հօր և
Որդւոյ և Հոգւոյդ սրբոյ·
այժմ և"։

Օրհնութիւն Աերաքեմոբին։

Լոյս զուարթ սուրբ·
փառաց անմահի
Հօր· երկնաւորի
սրբոյ կենարարի յիսուսի քրիստոսի։
Ո՜վ ինձ թուի՝ այս օրհ
նութիւն յառաւել է քան
զմիւսդ զոր 'ի լուր ա
ռնուրսն երգեն։ Զի
մեծն բասիլիոս յիշեալ է
'ի հոգւոյն ճառն որ ը
դէմ հոգեմարտիցն և
ասէ թէ՝ 'ի վաղուց հե
տէ ունիմք և 'ի հնոց է
ասացեալ։ Ասէ և զայս՝
թէ ո՛ւմ ումեք է ասացեալ
ո՛չ գիտեմք· բայց յամենայն
կիրակէմուտս երգեմք·
և զհոգին՝ հօր և որդւոյ
հաւասար փառաբանեմք։
զայս բարսեղ ասէ։
Ո՜վ ոմանք մայր բանիս
զաթանագինէս եպիսկո
պոս ասեն զսեբաստացին,

 գէ

զի յիւրում ճառէին փոքր
ինչ նշանակուն տայ բա
նիս ճշմարտութն։

Լոյս զուարթ սբ. փա
ռաց անմահի հօր. երկ
նաւորի սբյ կենարարի
յս քս։

Յոմանց այսպէս է ասա
ցեալ, երկնաւորի սբյ
երանեալ յս քս.

Զ մի և զնոյն ունի զօ
րութն, Զի կենարրն
զմշտընջենաւոր կենդա
նութիւնն նշանակէ. և
երանեալն զնմ բարեաց
պարառութիւնն որ յա
տուկ այ է։

Լոյս զուարթ սբ. փա
ռաց անմահի հօր. երկ
նաւորի սբյ կենարարի
յս քս։

Զ ակիզբն բանիս առ
որդի դնէ և լոյս զուարթ
կոչէ, որ զանմահութին
յայտ առնէ և զմշտնջե
նաւորութի և զպարազը
ւարձ լինիլն։ Վասն զի
ճաճանչ է մշտնջենաւոր
լուսոյն. և հայելի անա
րատ ամենակալին այ հօր.
և ճառագայթ փառաց
և կերպարան սկզբնատը
պին. և հօրն երկնաւորի
սահման և բան և կնիք.
Վասն զի զհայր ոչ գի
տէաք, եթէ ոչ որդւոյ
էր ասացեալ ‖ես և հայր
իմ մի եմք. և ‖որ ետես
զիս՝ ետես զհայր. և
‖հայր յիս և ես՛ի հայր։
Ա զոր օրինակ յորժամ
զծայրակարմիր նշոյլս ճա
ռագայթից արեգականն
տեսանեմք՝ զարձանամք
և՛ի գիտութի գամք բո
լորակութե նորին. և
զուարթագին մեզ թուի
՛ի տեսանելն։ Այսպէս
և զհօր գիտուն որդւովն
ընդունիմք. թէպէտ և
տըկարանայ ապացոյցս
առ ՛ի բացայայտել։

Զ ի էութն որդւոյ անձ
նաւոր է և գոյաւոր. և
բովանդակ յինքեան ու
նի զհօրն ազդեցութի
Վայ և լոյս կոչէ զորդի.
ըստ իւրում տն բանին
որ ասէ ‖ես եմ լոյս աշխ
Ա թէ ‖ես լոյս աշխեկի.

Ա

Եւ թէ՝ ‖ Գնացէք ընդ
լոյս մինչ դեռ զլոյսդ
ընդ ձեզ ունիք։
Եւ զճշմարիտ և սբ ասէ
Վս զի ընդ նմ կիրս
մարդկայինս էանց ազատ
՚ի մեղաց։ Որպ ասէր հա
մարձակ զոր այլ ոք ո՛չ
կարէ ասել. ‖ Ո՛վ յանդի
մանեսցէ զիս վս մեղաց։
Եւ թէ՝ ‖ Գայ իշխան աշ
խարհիս այսորիկ և յիս
ինչ ո՛չ գտանէ յիւրոցն
արկածից։ Եւ զի մեղքն
են թառամեցուցիչք զը
ճարթութեն. որպ խորշակ
տապոյ՝ բուսոց և տնկոց։
Իսկ տրն վս զի ո՛չ արար
մեղս և ո՛չ գտաւ նենգ
գութի ՚ի բերան նր, ան
թառամելի պահեաց ՚ի
մարդեղութեն իւրում
զզճարթութին իւր։
Զ այսպիսի զճարթու
թի ունէր և բնութիս
մեր ՚ի դրախտին որ քան
էր յանմեղութեն. և ՚ի
յանցանելն զպատուիրա
նաւն կորուսաք զճար
թութին։ Եւ հրեշտակք
որք կացին հնացին յիւ
րեանց սահմանին՝ զճար
թունք կոչին։ Իսկ սատանի
էլ կորոյս զզճարթութիւն
անունն և սատանայ կո
չեցաւ որ է հակառակ։
Զ ի ուր մեղք է, անդ
զճարթութի ո՛չ է.
Իսկ ուր անմեղութի է,
միշտ զճարթ կոչի։
Եւ այս է ըստ իմում բա
նիս զճարթն և սբն.
Իսկ զի ասէ, Փառաց
անմահի հօր։
Ն ու ինչ ունակ անունն է.
զի հայր ասելն զորդի
նշանակէ, և որդի զհայր.
Եւ զի փառաց և զօրու
թե անունն է. ըստայնմ,
‖ Հայր՝ փառաւորեա զա
նուն քո, որ է զորդի քո.
զի փառք հօր կոչի որդի.
որպ և որդւոյ հայր։
Եւ անմահի հօր ասէ,
որ զարարչական և զա
նեղ բնութին յայտ առ
նէ. զի անմահութիւն
անեղին է տիրապէս։
Զ ի հրեշտակք թէպտ
և անմահք կոչին, նկայն

եղականք են. և վրիպիլն
նց ՚ի շնորհացն այ՝ մահ
կոչի. որպ և սատանայի
յետ սխալանացն անուն
մահ կոչեցաւ: Որպ առա
քեալն ասէ՝ ‖ յետին թըշ
նամին խափանի մահ:
Այլ զոր օրինակ զգալի
կենդանիքս թէ զտուր
և առուլթի օդոյս ոչ ճա
շակեն՝ մեռանին. այսպ
և իմանալիքն եթէ մի
ժամ ոչ ըմբունին ՚ի շնոր
հացն այ՝ մահանան:
Այլ մի՛ ոք ընդդէմ դի
ցէ բանիս եթէ սատանայ
մեղաւ և դեռևս կայ
յանմահութեան: Այլ
գիտել պարտ է թէ՝ ըստ
իւրում բնութեն մե
ռեալ է. զի անմարմին է
բնութին. և անմարմին
զմարմնաւորի մահ ոչ կա
րէ մեռանիլ: Այլ զի
ասէ առաքեալն, ‖ ցան
կութի յղացեալ զմեղս
ծնանի. և մեղքն կատա
րեալ զմահ ծնանին:
Այլ զոր օրինակ՝ ադամ
յորժամ ճաշակեաց ըզ

պտուղն՝ ՚ի մեռելոյ հա
մարի էր. թէպտ իննհա
րիւր երմն ամ այլ ևս
եկաց: Նոյնպէս և սա
տանայ յորժամ վրիպե
ցաւ յիւրոցն փառացն,
անկաւ ՚ի սհմանէ իւրմէ
և մահացաւ ըստ իւրում
բնութեն: Նաև տևելն
նր և երկարաձգիլն՝ ըստ
ներելոյն այ է առ ՚ի յօ
գուտ մեզ: Ըստ այնմ
‖ մի՛ սպանաներ զնս զի
մի՛ մոռասցին զժողո
վուրդս քո:

Երկնաւորի սրբոյ կե
նարարի:

Զի որ զերկինս ձգեց
որպ խորան և իւր կոչեաց
աթոռ՝ երկնաւոր ասի:
Ո՛չ որպ հրեշտակք ասին
երկնաւորք. այլ որպ տր
ամի: Ըստ այնմ, ‖ մբ է
տր ած մեր որ ՚ի բար
ձունս բնակեալ է:
Որպ ասէ: Երկնաւորի
սբյ կենարարի:
Որ հայր է փառաց և
զանմահութի սեպհական
ունի յինքեան՝ երկնային
և

և սբ՟ է և կենդանարար։
Ըստ այնմ, սբ՟ք եղերուք
զի ես սբ՟ եմ տր՟ ած՟ ձեր։
Եւ որ կեանքէ՝ կենաց
բաշխօղ է։ Որպ՟ հայր ու-
նի կեանս յանձին ասէ,
իշխանութի՟ ետ և որդւոյ
ունել կեանս յանձին։
և 'ի ձեռն նր՟ ամ՟ հաւա-
տացելոց։ Զի ոպ՟ որ 'ի
մահ մերձենայ՝ մահու
լինի ընդունակ. այսպէս
և որ 'ի կեանս հպի՝ կենս
կրէ յինքեան։
Իսկ յս՟ քս՟ ասելն, փրր
կիչ և օծեալ լոի ըստ
եբրայականին։
Ընկեալքս 'ի մտանել
արեգականն՝ տեսաք
զլոյսդ երեկոյիս։
Ա՟ զի 'ի յարուն երե
կոյի՟ ժողովեալ միաբան
առ 'ի տօնախմբել զօր
փառաւոր և կենսակիր
յարուն քո, տեսաք ըզ
լոյսդ իմանալի. յերե
կոյիս ժամու ազդուամբ
ընկալեալ 'ի սքանչելարար
շնորհաց քոց։ Ըօյլ յե
րեկոյացեալ դարուս
իս

մարմնաւորկ՟ տնօրէնութե՟
քո շնորհ ծագեալ 'ինը
սեմացեալ ակն ոգւոց
մերոց, ծանեաք զլոյսդ
իմանալի։ Որ յերեկոյա
ցեալ ժամուս ծագեցաւ
մեզ յարուն քո սբ՟ ճա
ռագայթ։ Ա՟ որոյ զորի
տուրն հետակայ բանս
ցուցանէ ոպ՟ ասէ։
Օրհնեմք զհայր և զոր
դի և զսբ՟ հոգին այ՟.
և ամենեքեան ասեմք
ամէն։
Քանզի կամաւ հօր և
հաճութե՟ սբ՟ հոգւոյն
եղև մարմնաւորկ՟ տնօրէ
նութի՟ որդւոյ։ Ա՟ որոյ
զերիս անձինսն յիշէ և
միով տրութ՟ փառաւորէ
ասելով, Օրհնեմք զհայր
իբր զպատճառ որդւոյ
ծննդեամբ։ Եւ զորդի
ծնեալ 'ի հօրէ բնութե
նակից և հօր հաւասար։
Եւ զհոգին բղխումն 'ի
հօրէ։ Ա՟ զի յերեսին
մի է ածութին և երեքեն
մի՝ յորս ածութին ըստ
մեծին ածաբանի։

Եւ

Եւ ամենեքեան ասեմք
ամէն։

Թէ ‖ Երկուց և Երից
վկայուի հաստատունէ
ամ օրինացն, ապա որչափ
եւս առաւել յորժամ
ըամեալքս ա՟մ իմիասին
ամէն ասելով վկայեմք։

Եւ զամէնդ եղիցի ասա
ցին որք քննեցինն. կամ
ճշմարիտ. կամ ստոյգ.
կամ է։

Արժանաւորեա զմեզ
յա՟մ ժամ օրհնել ձայնիւ
երգով զանուն փառաց
ամենասուրբ Երրորդու
թեանդ։

Մեծ հոգք յանձին
պարտէ բերել զի արժա
նի լինիցիմք անուանն ա՟յ
օրհնաբանիչք գտանիլ։
Զի թէ նախ սրբիլ
պարտ է և ապա ՚ի սուրբս
մերձենալ, ապա որչափ
և առաւել յորժամ առ
ա՟ծ ոք հպի որ սրբութիւն է
սրբոց։ Զի թէ այլինչ
ոչ դոյր փոխարէն հա
տուցումն, այն բաւա
կանէ զի անուանն ա՟յ
օրհնաբանօղ գտանիմք։

Եւ փառաց անուն ասէ,
զի բնութեան անուն ոչ
գիտեմք ա՟յ. բայց միայն
՚ի միոյն զոր առ Մովսէս
ասաց ‖ Ես եմ ա՟ծ որ էն։
Իսկ դրական անուանցն
ոչ գոյ բաւ։ վ՟ն զի կոչի
տ՟ր և ա՟ծ, արարիչ, Թա
գաւոր, լոյս, բարի, գը
թած, մարդասէր, հզօր.
և այլս բազումս որոց
ոչ է թիւ։

Եւ զի օրհնել ասէ զա
նուն փառաց ամենա
ս՟բ Երրորդութ՟են։

Օրհնելն և գովելն և
փառաւորելն՝ գոհա
նալն՝ բարձրանալն, և
շնորհ ունելն, և մեծա
ցուցանելն՝ և այլ սոյն
պիսիքս զմի և զնոյն ու
նին դիտաւորութիւն.
զի փոխարէնք են ՚ի մէնջ
երախտեացն ա՟յ. Եւ չիք
այլինչ ՚ի մէնջ որ այնքան
ուրախ առնէ զա՟ծ, որպ՟
օրհնութ՟իւն և գոհութիւն
և փառաբանութիւնն
և նմանք սոցին։

Մա

Մանաւանդ յորժամ 'ի նեղութիս և 'ի վիշտս գոհասցի ոք • կամ յորժամ 'ի զուր դատապարտի ոք• կամ յորժամ փոխանակ բարւոյ չար ընդունի և գոհանայ։ Այդքիկ առաւել ուրախ առնեն զա̄ծ քան զայլ ա̄մ բարեգործութիս։ Լաւ Թէ և աղօթս ևս առնիցէ ի վ̄ր նեղչացն, յայտնապէս նման լինի որդւոյն ա̄յ։ Լաւ զի մեծագոյն ընծայէ օրհնութիւն, հանապազ զայս մատուցանեմք ա̄յ։ որովք համարձակութի առնումք 'ի մուտս սըրբութեցն և յանդիման լինելոյ երեսացն ա̄յ։

Լաւ զերիս անձինան յիշէ ասելով,

Արժանաւորեա՛ յա̄մ ժամ օրհնել ձայնիւ երգով զանուն փառաց ամենասուրբ Երրորդութեդ։

Զի յա̄մ ժամ ունիմք հրաման 'ի ա̄նէ աղօթել. զի Թէ այլոց բարեգործութեց չափ կայ և սահմանս • ապա աղօթից ո՛չ եղաւ սահման• այլ միշտ աղօթել։ Ոպ̄ ինքն իսկ ասէր ա̄ծ, ‖ խօսեսցիս սոքօք 'ի նստիլ 'ի տան 'ի գնալ 'ի ճանապարհի 'ի ննջել և 'ի յառնել։ Լաւ 'ի նորումս տ̄րն, ‖ Արթուն կացէք և յա̄մ ժամ աղօթս արարէք։

Լաւ ո՛չ ոք կարէ ընդդիմանալ • զի հրամա՛ն է տ̄րունական՝ Թէ 'ի հինն և Թէ 'ի նորս յա̄մ ժամ աղօթել։ Լաւ որք յարթնութեն միշտ յաղօթս խոկան, 'ի ննջելն 'ի նո՛յն գեդերին։ Լաւ 'ի ճաշակելն ևս աղօթեն։

Ոպ̄ գրեալ է Թէ՝ ոմն 'ի հարանցն յորժամ ճաշակէր 'ի սեղանն ընդ եղբարսն զմարմնաւոր կերակուրն, զմի ձեռն յերկինս ամբառնայր և աղօԹէր • և ձայնիւ երգով օրհնէր զա̄ծ յաղօթսն •

Զոր ո՛չ է հնար յա̄մ ժամ ա̄մ ումեք ձայնիւ աղօթել • այլ՝ ձայնիւ իմա

խմմ ինձ ըղ հաճոյական աղօթանս։ Որ մովսիսին որ ոչ բարբառէր. և ած ասէր, զի գոչես առիս։ Նոյնպէս և եղիային․ որ զգլուխն 'ի մէջ ծընկացն խոնարհեցուցեալ զերից ամաց պապքումն երկրի զովացուցանէր և բարբառ ոչ լինէր լսելի։ Նաև հրեշտակք իմանալի գոլով բնութի, զգալի ձայնիւ ոչ երբէք հանդիսանան յօրհնութիւնսն այ․ և մեք թէ աստ 'ի հաճոյսն այ պարապիմք, յերկրին կենդանեաց նոցին լինիմք ձայնակիցք իմանալի ձայնիւ օրհնել զած։

Նա այս վն յամ ժամ օրհնելոյ զանուն փառաց ամենասբ Երրորդութեանն։

Նա զի՝ երեքն կատարեալ է․ ունելով ըսկիզբն՝ մէջ՝ և աւարտ։ Վասն որոյ երեք և մի ասի․ մի և երեք։ Զի աւելին 'ի բազմաստուածութի ցնդի․ և պակասն թերի գտանի․ իսկ երեքն կատարեալ է որպ ասացաւ․ որ վայելէ 'ի կատարումն ամենեցուն կատարունութեն։

Արժանաւորեա ասէ զմեզ յամ ժամ օրհնել ձայնիւ երգով զանուն փառաց ամենասբ Երրորդութեն որ տայ զկենդանութի․ վայ և աշխարհս զքեզ փառաւորել։

Մինչև յարաժամ պարտիմք կանխել առ ած ամ յօժարութբ․ զի մի՛ ապերախտ գտանիցիմք որպէս հինն իէլ։ Որոց ասէր ած մարգարէիւն ծանեաւ եզն զստացիչ իւր, և էշ զմսուր տն իւրոյ, և իէլ զիս ոչ ծանեաւ։ Նաև յայնժամ մտերիմ ծառայք երևեսցուք այ, յորժամ միշտ զսիրովն այ գայցեմք և առնան միշտ փափագանօք դիմիցեմք, և առաջի նր հանապազ անկանիցիմք․ և զերեսս նորա միշտ ար-

տա

տասն՛օք աղաչեսցուք։
Յայնժամ անհնա՛ր է թէ
ոչ առնուցումք զխնդր
ուածս որ ըստ կամաց ն՟ր
լիցի։ զի քան զ՟մ հայր
գթած է. և քան զ՟մ
մայր գորովագութ։
Ո՛չ զկամս երկիւղա
ծաց իւրոց առնէ ՟տր.
աղօթից ն՟ց լսէ և կեցու
ցանէ զն՟ս։
Որ տայ ասէ կենդա
նութ՟ի։
Թ.էպէտ և ա՟մ գոյիցս
կեանս շնորհէ. ոմանց
զգոլն, և ոմանց զգոլն
և զբարուոք գոլն։
Բայց եւ առաւել մարդ
կային ազգի յետ իմա
նալեացն դասուց, ըստ
կրկնակի բնութես մերոյ
կրկին շնորհէ և զկեն
դանութի. Քանզի ո՟պ
տայ անասնոց կերակուր
և զուրախառուն օդոյ
և ձագուց ագռաւուց
և ա՟մ կենդանեաց։
Թէպ՟տ և ոմանք առ ինց
օդոյս տուրևառութե
կեան ըստ սահմանելոյն

՟տյ. ո՟պ ազգ մեղուացդ.
և նմանքնոցին ո՟պ ասեն։
և բղ մարմնաւոր պէտս
մարդկան ո՟պ զայլ կեն
դանեաց տընօրինէ.
Այլ վ՟ս բանականիս
ոգւոյ յայտնապէս հրա
մայէ ՟տրն, ‖ ո՛չ եթէ հա
ցի՛ միայն կեցցէ մարդ,
այլ ա՟մ բանի՛ որ ելանէ
՚ի բերանոյ ՟տյ. Ո՛չ արդ՝
որ՟պ զգալի կերակրովք
մարմնոյ տայ կենդանու
թի ա՟ծ կենդանին յաւի
տենից, այս՟պ և իմանալի
հոգւոյս շնորհէ զկեն
դանութիւն հին և նոր
կտակարանօք և ա՟մ պատ
՛ուիրանօք իւրովք.
Ա՟յ և աշխարհս զքեզ
փառաւորէ.
Աշխարհ է որ յերկնէ
և յերկրէ և որ ՚ի միջի
սոցին կան որ՟պ յառաջ
նոցն ասացաւ. Ո՛չ վե
րին աշխարհ կոչի երկինք
և երկնից երկինք. ընդ
որով և հաստատուիդ.
զոր հինգերորդ տարր
ասացին արտաքինքն ար

տա

տաքոյ չորից այսոցիկ։
Նա՛ բնակիչք վերին աշ
խարհին յայտ է զի ան
դադար կան 'ի փառաւորա
նութի . և երբէք հան
գիստ ոչ առնուն։
Ո՛ որօրինակ զգալիքս
եթէ դոյզն ինչ ժամ զօ
դոյս տուրևառուի ոչ
ճաշակեն՝ մահանան .
սոյնպ̃ և իմանալիքն թէ
փոքր ինչ ժամ դադարին
'ի փառաբանութենէն,
ոչ կարեն կեալ ըստ իւ
րեանցն սահմանի։
Իսկ երկինքն մեծութ̃ն
իւրով և խորանայարկ
գմբեթաձև բոլորակու
թեամբն մատուցանէ՛
փառս ա̃յ։ և միշտ հիւ
գալովն ոպ̃ ասեն՝ պատմէ
զմեծութի արարչին։
Իսկ արփին և լուսին և
աստեղք 'ի ծնազանդին
հրամանի արարչին և յան
սայթաք լինելն 'ի գնալ
և յոչ դադարել պայծա
ռառագայթիւք և անա
ղօտ նշուլիւք լուսոյն՝
փառաւորեն զա̃ծ։

Իսկ օդդ լայնատարած
և դիւրընկալ բնութ̃ն
և զա̃մսեան պարունակե
լովն և դիւրափոփոխ լի
նելովն՝ տայ փառս ա̃յ։
Իսկ երկիր՝ հաստատու
թ̃ն և սեղմ և սերտ
և խիտ և կուռ լինելովն
և 'ի վերայ ոչնչի կալովն
և մայր և դայեակ ամե
նայնի լինելովն՝ գտանի
փառաբանիչ ամենա̃բ
Երրորդութեանն։
Իսկ բոյսք և տունկք
'ի բուսանելն և յաճելն
'ի գոյնս զանազանս 'ի
համս և'ի հոտս, և'ի նիւթ
բժշկութեան լինելն՝
փառս տան ա̃յ։
Իսկ քարինք և երկաթ՝
'ի կարծրութն և յամրու
թին իւրեանց և 'ի ծնըն
դականութ̃ հրափայլու
թ̃են, և ոսկի հրատես
գունովն, և արծաթ լու
սափայլութ̃ն, և անագ
և կապար ըստ իւրեանցն
մրտղագունութ̃ն՝ գտա
նին փառաբանիչք ա̃յ։
Իսկ ծով՝ լայնանիստ և
մե

մեծատարած բոլորակու
թեամբն և պարփակու
թեամբն, և կայան կի
տոց և ձևունակ ուղխից
լինելովն, և ամ ջուրք
գետոց և աղբերաց 'ի
գնացս իւրեանց և 'ի զո
վացուցանելն և 'ի սնու
ցանելն զամ ինչ, այլ և
ամպոց որոտմունք՝ անձ
րևք և փայլատակմունք
և նմանք սոցին ամքեան
ըստ իւրեանցն եղանակի
փառաւորեն զած:

Իսկ կէտք և կայտառք
որ 'ի ջուրս, լօղակք և
թռչունք որ յօդս, գա
զանք և անասունք, սո
ղունք և ամ շարժունք,
'ի շրջելն իւրեանց և 'ի
կալն, ըստ ձայնից և ըստ
լռութե 'ի բնութիս իւրնց
փառաւորեն միշտ զած:

Նա զիմրդ ես տառա
պեալս և տկարս զմե
ծագոյն արարչագործութե
հզօրին այ թողեցից.
վայ յաղթեցայ և զպար
տութի խոստովանիմ.
զի անգիտացայ զչափ ան
ձինն, և 'ի վեր քան զար
ժան և զկամր իմ ձեռնա
մուխ եղէ: Այլ 'ի վր
ամի՝ մարդս միայն գր
տաւ պատկերաւ պատ
ուեալ և բանիւ զարդա
րեալ. թագաւոր 'ի վր
ամենայնի՝ և ընդ թագա
ւորութբ վերնոյն այ:

Մայ պարտի ըստ առա
ւելութե շնորհացն և
առատաձիր պարգևացն
բերան լինիլ ամ արարա
ծոցս՝ և ընդ ամ գոյից
փառս մատուցանել մե
ծագործ արարչին:

Որք յառաջելով մեծն
դաւիթ և գ մանկունքն
թելադիր լինին:

Նա ամն 'ի մեցն սահման
սովորակի յանձին կար
գեալ՝ միշտ երգէր առ
ած, Փառք քեզ ած յա
ղագս ամենայնի:

Այսինքն վս ամ գոյից
բարերարելոյ արժանի
ես փառաւորելոյ՝ փա
ռաւորեալ որ յա
ւիտեանս
ամէն:

 Փա

Յորդորակ։

Փառաւորեսցուք և մեք զա̃ծ. մի՛ միայն բանիւ և եթ, այլ և 'ի խորհուրդս և 'ի գործս։ զի ա̃ծ փառաւորեալ է ասէ մրգ̃րէն 'ի խորհուրդս ս̃բց իւրոց։ Նո՛ տ̃րն հրամայէ, տեսցեն զգործս ձեր բարիս և փառաւորեսցեն ըզհայր ձեր որ յերկինս է։ Նո՛ արդ փառաւորեսցէ՛ բերան զա̃ծ յերգս օրհնութեան. և 'ի ձայն սաղմոսաց և 'ի պատմել զմեծամեծս ա̃յ։

Փառաւորեսցէ՛ և ունկն 'ի լսել պատուիրանացն ա̃յ, և ունկնդիր լինել խնդրողաց որք հայցիցեն զպէտս կարօտութե̃։

Փառաւորեսցէ՛ և ակն, նայելով 'ի մեծասքանչ զարմանալիս արարչին. և ակնարկելով յաղքատս և 'ի տնանկս։

Փառաւորեսցէ՛ և հոտոտելիք յընդունել

խա

զհոտ անուշութե̃ իմանալի և զգալի ա̃ծային պարգևացն։

Փառաւորեսցէ՛ և ձեռն համբառնալով առ տ̃ր սրբութ̃ իբր զպատա̃րգ երեկոյի. և կարկառելով յողորմութ̃ առ աղքատս և տնանկս. և ժրանալով յարաժամ 'ի գործ արդար վաստակոյ. զի բաւական իցէ տալ ում պիտոյ իցէ։

Փառաւորեսցէ՛ և ոտն ընթանալով յաղօթս և 'ի գործս. 'ի խոստովանութ̃ և յապաշխարանս. 'ի տեսս հիւանդաց և 'ի մխիթարութ̃ բանտարգելոց. 'ի բարեխօսութ̃ զըրկելոց և յօգնականութ̃ զզրուելոց և նեղելոց։

Փառաւորեսցէ՛ և սիրտն՝ սրբութե̃ լինելով շտեմարան և տեղի արդար խորհրդոց 'ի սիրտ ս̃բ և յոգի ուղիղ նորոգիլ։

Փառաւորեսցէ՛ և որովայնն իբր զչեղջ ցորենոյ լցեալ ա̃մ բարի

ար

արգասիւք և զարդա
րեալ պարկեշտութ՟բ
և մաքրութ՟բ։

Փառաւորեցէ՛ և հոգին
բանական և միտքն իմա
նալի յօրէնս տ՟ն խորհե
լով հանապազ. և յաղ
քատս և 'ի տնանկս և
յա՟մ հաճոյս ա՟յ. հոգի
խոնարհ միտս մ՟եզ և պա
տարագ ընդունելի մա
տուցանել ա՟յ զխօստուն
պաշտօն և զմտաւոր ա
ղօթս. ողջակէզ բանա
ւոր և զոհ փրկութ՟ե և
պատարագ հաճոյական,
միշտ զանձն ընծայել ա՟յ
ա՟մ լռութեամբ։

Մ՟ի՛ թողցուք մասն ինչ
արտաքոյ սրբուն՟ե սեղա
նոյն. և մի՛ բաժին բելի
արայ։ Մ՟ի՛ գողասցի
գողն դարանամուտ, և
մի՛ ինչ յափշտակեսցէ
գազանն պատառող։
Մ՟ի՛ խաբեսցէ խորա
մանկն, և մի՛ թունա
թափ լիցի օձն ահագին
և վիշապն կամակոր։
Մ՟ի՛ պատրեսցէ պատ
րողն բազմաց. և մի՛ քար
շեսցէ շարժօղն վեհից։
Մ՟ի՛ մեղկացուսցէ միշտ
մայրն մեղաց և հայրն
չարեաց. գոնէ աւօրին
ինչ յափշտակել. այսօր
ինձ ասելով և վաղիւն
ա՟յ. և այսօրն ոչ երբէք
պակասի։ Ա՟յ և մեք
զգուշասցուք միշտ յա՟մի
Զ՟ա՟մ տացուք ա՟յ. զա՟մ
ընծայեսցուք հօրն փա
ռաց. զա՟մ մատուսցուք
արարչին։ Մ՟ի՛ ըզ լեր
դաբոյթն միայն. մի՛ ըզ
թաղանթն և զճարպ քա
ղըրթին. Մ՟ի՛ միայն ըզ
քահանայական մասն զե
րին և զակն աջու, այլ
և զձախն աջ արասցուք
բոլորովիմբ բոլորապը
տուղ։ Զ՟մեզ ինքենս
մատուսցուք բոլորից
ա՟յ, և ամենայնիւ յա՟մի
փառաւորեսցուք զփա
ռաւորեալ տ՟է Երրոր
դութիւնն յաւի
տեանս յաւիտե
նից ամէն։

Մեծին Խոսրովու Անձա Երեկոյեան Քարոզին :

Արդ՝ յերեկոյն հասեալք՝ նախ համաձայնել բովանդակ ժողովուրդն 'ի Ճրագաց օրհնութիւն գոհանան վն լուսաւորացն, որ 'ի տուընջեան զմեզ լուսաւորեն և 'ի գիշերի · և վասն լուսոյ Ճրագաց · և հայցեն կենդանի լուսովն այ լուսաւորել ըզ սիրտս · և 'ի փառս ամենասբ Երրորդութեն գլխաւորեն :

Ապա վերաձայնէ՝ սարկաւագն զերեկոյին գոհուին ըստ նմանութե առաւօտին և պատարագին գոհաբանութեն և ասէ այսպէս :

Քարոզ Երեկոյին :

Հասեալքս 'ի ժամ երեկոյիս ամքեան համբառնալով զձեռս մեր փառաւորեմք զքեզ տր ած մեր :

Քանզի աղաչէր մարդարէն զհամբարձումն ձեռացն լինել պատարագ երեկոյի : Համբառնամք և մեք փոխանակ պատարագի զձեռս առ անկարօտդ ած, բովանդակ զմեզ պատրաստելով պատարագ կենդանի · զոր սրբելով ընկալցիս բանաւոր պաշտաման քո, զի տր մեր և ած ես և ամ բարեաց տուօղ :

Եւ փառաւորեմք ըզքեզ որ շնորհեցեր մեզ զտիւս խաղաղութբ անցուցանել և հասանել 'ի ժամ երեկոյիս :

'Ի բազմորոգայթ կենս ասէ զօրս մեզ խաղաղութբ շնորհեցեր և հասուցեր յաշխատութէ տուընջեան յերեկոյի պաշտամանս ժամ :

Արժանի արա զմեզ մբ սրտիւ հրեշտակային երգով փառաւորել զքեզ տր ած մեր :

Ան զի բազմադէմ են երախտիք քո, պահպանե

նելով զմեզ, կերակրե
լով, առաջնորդելով, և
յաջողելով մեզ և փրկե
լով: Եւ՛ արդ 'ի սուրբ
սրտէ արժանացո՛ զհրեշ
տակային երգս քեզ մա
տուցանել տ՟ր ա՟ծ մեր.
Հանապազ զայս ասեմք՝
'ի գութ զա՟ծ ածելով
թէ տ՟ր մեր ես և ա՟ծ:
Որ և զմեզ 'ի սէրն ա՟յ
յորդորէ, Կեցո՛ և
ողորմեա՛ մեզ:

Մաղթանք.

Հասեալքս 'ի ժամ երե
կոյիս ամենեքեան գո
հութ՟ փառաւորեսցուք
զՀայր և զՈրդի և զՀո
գին ս՟բ. այժմ և միշտ
և յաւ՟ի":

Առաջնորդին բերինովն
դարձեալ անարատեն
զգոհութիւնն վ՟ն ա՟մ
բարեաց տուրընջեանն,
և վասն միաբան ժո
ղովելոյ առ ա՟ծ և
'ի պաշտօն
նորա:

Յովհաննու Օձնեցւոյ վ՟ն
Մեսեդիսացն:

Ե՛ ապա ըստ հր
նոյն նուիրելոյ
չորք դորակից
գինւոյ՝ մեզ պատկանի
վկայիցն խոստովանական
համարձակութիւն, որք
զարիւնս անձանց նուի
րեցին: Որոյ հանդէտ՝
մեսեդին կայ առաջի խա
չին. և ուղղեալ աղօթք՝
խնկոցն նման. որով զը
ւարճանայ եկեղեցի.
Զի թէ բանական ա՟մ
պատարագ ասի 'ի պօղո
սէ, ապա 'ի սաղմոսաց
ոմն նաշիհ, ոմն իւղ, ոմն
գինի, ոմն խունկ գեղե
ցիկ: Որպէս խնկարկու
հաշտարարն և սաղմոսն
ցուցանէ զհամբարձումն
ձեռաց պատարագ:
Եւ՛ ժողովեալ զէրին
միտս քահանայն յինքն՝
միջնորդ ա՟յ և մարդկան
'ի մէջ անցեալ՝ զամենե
ցուն աղօթս ընծայ
մատուցանէ ա՟յ:

Խա

Խոսրովա Սոփ ՝Բռո-
քողին.

Ա ղաչեսցուք զամե-
նակալն ա̃ծ ըղ-
հայր տ̃ն մերոյ
յի̃ քի̃ զԹագաւորն խա-
ղաղութե̃.

Խրատէ՛ զմեզ 'ի սկըզ-
բան քարոզութեա զա̃մ
ինչ յա̃յ համարել. զնա՛
ա̃մի ա̃ր Ճանաչել. զնա՛
խաղաղութեց Թագաւոր
և տո՛ւօղ իմանալ.

Զի ինքն իսկ ա̃ց մար-
գարէիւ՛ն, ‖Ես եմ որ առ-
նեմ զխաղաղութի և
հաստատեմ զչար.

Զի թէ զայս հաստա-
տիցեմք 'ի միտս, ոչ բախ-
տից ոչ տարերց ոչ դիպ-
ւածոց և ոչ այլ ինչ պա-
տահմանց համարիմք ըղ-
բարիսն զոր ունիցիմք 'ի
ձեռս. այլ՝ նախախնամու-
թեն ա̃յ և ողորմութեն.
Նոյնպէս և թէ 'ի կարիս
ինչ անկեալ իցեմք և ըմ-
բռնիցիմք, և զայն՝ կամ
յա̃յ կամ 'ի նր̃ թոյլ տա-
լոյն գիտիցեմք. կամ 'ի

խրատ, կամ վասն յար-
դարութիւն յոլովել.
Նաև այսպիսի խորհրդով
բարեացն՝ շնորհ ունիցիմք
ա̃յ. և 'ի փորձութիւնսն
համբերութի կալեալ՝
յանձինս 'ի հաշտութի
զա̃ծ ածցուք.

Յաղագս խաղաղութե
ա̃մ աշխարհի և հաս-
տատուն ո̃ւ կաթողիկէ
առաքելական եկե-
ղեցւոյ.

Նոյնպիսի ջերմսէր պար-
տիմք ունել առ ա̃մ մար-
դիկ, մինչ զի վ̃ս ա̃մ աշ-
խարհի խաղաղութե հո-
գալ և աղաչել զա̃ծ.
Նաև աղաչելն՝ քան զխնդ-
րելն առաւել ունի ըղ-
կամացն բաղձանս. ոչ զի
սաստիկ ցանկութե պա-
ղատել վ̃ս աշխարհի խա-
ղաղութե, և առաւել
հաստատուն ո̃ւ եկեղե-
ցւոյ. Ոպ̃ զի մի՛ սաս-
նութի ինչ յայլադաւաց
կամ 'ի հերձուածոց առ-
ցէ. զի խաղաղութ̃ հաս-
տատութի 'ի հաւատսն

և 'ի բարեկարգութիւս
ունիցի ը̃ն առաքելական
քարոզութեան ։ Վ̃յնորիկ
յաւելու զա̃ռքելականն ։
Եւ ո̃չ վասն աշխարհի
խաղաղութե̃ զամենայնն
յաւելու, նոյնպէս և
վասն եկեղեցւոյ զկաթո
ղիկէն 'ի վերայ բերէ ·
այսինքն է տիեզերականն ։
Զի վ̃ն ա̃մ տիեզերաց
եկեղեցեաց աղաչեսցուք
զա̃ծ՝ հաստատուն պա
հել յառաքելադիր սահ
մանսն ։ Եւ զի զա̃մ եկե
ղեցիս որք ըստ առաքե
լո՛ցն են դաւանութե̃՝ մի
եկեղեցի համարեսցուք ։
Բայց և ոմանք միայնոյ
միասնական ս̃բ կաթողի
կէ առաքելական եկեղե
ցւոյ ասեն 'ի քարոզն ։
Զոր և երանելին եպի
փան յիշէ 'ի սաղմոսաց
մեկնութեն թէ՝ վ̃յնորիկ
միայնոյ միասնական եկե
ղեցւոյ ասեմք, զի ա̃մ
կաթողիկէ եկեղեցի ա̃յ 'ի
ծագաց մինչև 'ի ծագս
երկրի մի և միայն ասի ։

ԽԲ

Զի զբաղումամս խա
ղաղութե̃ տացէ մեզ տ̃ր
ա̃ծ մեր ։

Այսինքն զխաղաղութի̃
յարտաքին թշնամեաց ·
զխաղաղութի̃ 'ի թագա
ւորաց և'ի զանազան պե
տաց · 'ի զօրաց, 'ի զօրա
գլխաց, 'ի մերձանց և 'ի
մերոյին իսկ խորհրդոց ։
Որ̃պ զի ա̃մ ուստէք խա
ղաղութի̃ մեզ և մերո՛ցն
լինիցի · և նոքա առ մեզ
և մեք առ նոսա խաղաղա
ցեալք լիցուք և ազա
տեալք յա̃մ խռովութեց
'ի խաղաղութեցն ա̃յ որ
կարօղն է առ ա̃մ պատե
րազմունս յաղթութի̃ տալ
որք 'ի մարդկանէ կամ 'ի
դիւաց շարժիցին ։ Ք̃զի
այսպէս ասէ ։

Զբաղումամս խաղա
ղութե̃ տացէ մեզ տ̃ր ա̃ծ
մեր · և զթագաւորս խա
ղաղարարս առաքեսցէ
առ մեզ վ̃ն մեծի ս̃բ և
ահաւոր անուանն իւրոյ ։
զպէտս գաւառաց, զզի̃
նաւորս՝ զզօրագլուխս՝

ԲՂ

ըղ դրացիս, զմուտս և
զելս մեր զամենեսեան 'ի
խաղաղութե պահեսցէ,
որ զմ պատերազմունս
խորտակէ։
Որ ասացի՝ զդիւաց և
զմարդկան։ Այլ յաղա
չելն՝ զայս մ խոնարհու
թե ուսուցանէ հայցել։
Մ'չ 'ի մեր արժանաւորու
թենէ յուսալ առնուլ
զհայցուածսն. այլ նախ՝
զի տր ած մեր է՝ հարկի
ողորմիլ մեզ։ Այլ դար
ձեալ վս մեծի և սրբոյ
անուանն իւրոյ շնորհէ
մեզ խաղաղութի զի փա
ռաւոր լիցի անունն իւր
տր։ Այպա զոր 'ի սկզբանն
եդ զամենակալն՝ և 'ի
վերջիս յաւելու, ամենա
կալ տր ած մեր կեցո և
ողորմեա մեզ։

Աղօթք։

Լուր ձայնից մերոց
տր ած մեր. ըն
կալ զաղաչանս
մեր. զհամբարձումն ձե
ռաց մերոց և զբանս
աղօթից.

Օ այս այսպէս համա
րիմ թէ ըստ սաղմոսին
մտացն որ յերեկոյսն՝ ա
սել կարդեցաւ 'ի սկզբան
աղօթիցս։ Օ 'ի անդ
ասէ, տր կարդացի առ
քեզ և լուր ինձ. նայեաց
'ի ձայն աղօթից իմոց։
Այլ թէ՝ ուղիղ եղիցին
աղօթք իմ որպ խունկ
առաջի քո տր. համբար
ձումն ձեռաց իմոց պա
տարագ երեկոյի։ Իսկ
յաղօթս ասէ։
Լուր ձայնից մերոց տր
ած մեր. ընկալ զա
ղաչանս մեր զհամբար
ձումն ձեռաց մերոց և
զբանս աղօթից. սրբելով
զերեկոյին պատարագս
մեր 'ի հոտ անուշից 'ի
հաճոյս քեզ պատ
րաստել։
Արդ ցայս վայր զսաղմո
սին ունի զիմաստ բանքս
Այլ գեղեցիկս ասացեալ
երանելւոյն յովհաննու
ոսկեբերանի թէ՝ ձայն
և կարդացումն՝ է ջերմա
գոյն սրտին առ ած պա
ղա

ղատուժն։ Բուրվառ հո
գևոր առնել զբերանն,
և մ՟բ ունել յ՟ամ աղտոյ։
Որ՟պ հրով բորբոքել
զսիրտն ՚ի սէրն ա՟յ՝ հո
գւովն. և զաղօթսն ըղ
խունկն անոյշ՝ դնել իմ՟ն
զի բուրեսցէ առաջի ա՟յ։
Նաև զի թէ սրբեալ իցէ
ձեռն յագահութ՟է ՚ի զըր
կանաց ՚ի կոփելոյ զան
աւագն և յայլ մեղաց
սպասաւորութ՟է, համբար
ձումն այնպիսոյ ձեռբնն
պատարագ ա՟յ լինի։
Ապա թէ պղծեալ իցեն
մեղօք, փոխանակ ոսոխի
ձգեն յերկինս՝ բարկութ՟ի
անդուստ իջուցանել։
Վ՟ն այնորիկ նախ զանի
րաւութ՟ին ՚ի ձեռացն թօ
թափել արժան է, և ապա
լուանալ զաղտեղութ՟ի
նորա ողորմութ՟բ։
Նաև այնպէս առ ա՟ծ ամ
բառնալ և խնդրել ՚ի
նմանէ լսել ձայնի աղօ
թիցն, և ընդունել զա
ղաչանսն և զհամբառնալ
ձեռացն և զբանս աղօ
թիցն. և սրբել զպատա
րագն երեկոյի. որ սրբի
հոգւովն սրբով։
Որ՟պ ասացն պօղոս, ‖ զի
եղիցի պատարագն հեթա
նոսաց ընդունելի. սըր
բեալ հոգւովն ս՟բվ։
Այնպ՟ լինի պատարագն
հաճոյ ա՟յ և մ՟բ և անու
շահոտ։ Ապա աղաչէ
յետ զպատարագն անու
շահոտ ա՟յ պատրաստելոյ՝
այսպիսի ինչ փոխադար
ձել։
Յաւել ՚ի մեզ տ՟ր մեր
զհաւատ՝ զյոյս՝ զսէր
և զ՟ամ գործս առաքի
նութ՟ե։
‖ Յաւէտս խնդրեցին
յաւելուլ առաքելքն.
և մեք ՚ի նմանէ խրատելք
զնոյն աղաչեսցուք յու
սով. որ ‖ լի՛ ասաց առա
քեալն լինիլ համայնե
ցուոցն. յորմէ ամ՟ խըն
դութ՟ի և խաղաղութ՟ի
լինի ՚ի հոգւոյն ս՟բյ։
Վ՟յս և մեծաւ պաղատա
նօք խնդրեսցուք զայն
քան զբարեաց պարգևին։

 Իսկ

Իսկ սէրն ընդ ա՟յ և ընդ մարդկան՝ միաւորէ. և քո աշակերտութեն տայ ծանօթս: Զոր մեծաւ առաւելութբ՟ հաստատել մաղթեմք:

Սա՟ զա՟մ գործս առաքինութե՟:

Ա՟մ գործք առաքինութե՟ ՚ի հաւատոյ և ՚ի յուսոյ և ՚ի սիրոյ բղխեն: Զի թէ զհաւատս և զյոյս և զսէր արժանաւ ցուք ստանալ, դիւրաւ զա՟մ առաքինութիս ուղղեցեմք և կամարարք ա՟յ լինիցիմք. զոր և աստ իսկ.

Ո՟պ զի ըստ կամաց քոց բարեսիրաց միշտ կրօնաւորեալք բարեպաշտութբ՟.

Քո կամքդ աստ զբարին սիրէ: արդ զի տ՟ր մեր և ա՟ծ ես՝ հարկաւ ծառայիցս և արարելոցս ՚ի քէն՝ ըստ կամաց քոց լինել պիտոյ է. Նա՟ յայս մեք թէ և յօժարիմք, առանց քո ոչինչ կարեմք առնել: Ամենորեք պաղատիմք ո՟պ զի հաւատով և յուսով և սիրով լըցեալք ըստ բարեսէր կամաց քոց կրօնաւորեացուք բարեպաշտութբ՟:

Կրօնք՝ վարուցն և կարգացն կոչէ. Բարեպաշտութբ՟ զվարս աշխարհիս վարել միղթէ: Պաշտելն՝ ծառայելն և սպասաւորելն է. Բարի ծառայութի՝ ըստ կամաց տ՟րն պաշտելն է. Իսկ որ չէ ըստ կամաց տ՟ն, չէ բարեպաշտ. այլ դառնացուցիչ: Արդ հայցելով ը՟ կամաց երկնաւոր տ՟ն բարեպաշտել՝ յեւս համարձակութի ելանել աղօթէ: Նա՟ որ է այն: Ծառայք աստ կամարարք տերանց՝ վստահութի ունին զցայգ և զցերեկ ՚ի տերանց իւրեանց խնդրել զիւրեանց պէտս և զայլոց:

Արդ՝ եթէ լինիցի մեզ կամարարս և բարեպաշտս լինել քեզ,

՚Ի տուէ և ՚ի գիշերի

ար

արժանաւորք եղիցուք յաղագս անձանց մերոց փրկութեն և վն հոգևոր կենաց աղաչել ըզ քեզ տր։

Նոյնպիսի եղիցուք եղ բարք, որպ զի համարձա կապէս զտիւն և զգիշեր առաջի նյ կացցուք. և փրկութի անձանց և ընկե րաց խնդրեսցուք։

Իսկ վասն հոգևոր կե նացն զի՞նչ է. Եթէ ոչ զի մի՛ ըստ մարմնոյ կեց ցեմք և մեռանիցիմք որպ ասէ առաքեալն։ այլ զի հոգւով զգործս մարմնոյ սպանցուք և կեցցուք զի որդիք այ լիցուք։ Զի որ հոգւովն այ վա րին՝ նոքա են որդիք այ։ Նոյնպիսիքն իբր ՚ի հօրէ վստահաբար զիւրեանցն և զեղբարցն խնդրեն և առնուն զպէտս։

Եւ գտանել ՚ի քէն ըզ շնորհս և ողորմութի։ Զի թէպէտ և բիւրա պատիկ համայք իցեմք, նկայն տուրքն այ շնորհք են և ողորմութի են. այսինքն ձրի և ողորմելով։

Եւ գոհանալով յաւ անդադար փառաւորել զհայր և զորդի և զհո գին սբ. այժմ"։

Հանապազ զամենայնին յարէ ՚ի գոհանալն. ու սուցանելով թէ ըն ամն գոհացողք պարտիմք լի նիլ այ. թէ ՚ի բարեկրու թեան՝ և թէ յոչախոր ժելի կեանս իցեմք։

Եւ հայցեմք ո՛չ միայն յայս կեանս լինիլ փառա բանիչս այ, այլ և ՚ի հան դերձեալսն ։ Քանզի զայս նշանակէ ասելն ՚ի փառս տալն, այժմ և միշտ և"։

Խոստովանութիւն Ս. Գնէ ցուն։

Քեզ երկրպագանելով տր ած մեր։

Ո՜վ բերկրարար ձայնիս որք միտս ունին. քանի՜ հեշտալի է զամենեցունցն ած մեզ ընտանեբար կո չել սրտի մտօք. նմա եր կիր

կիր՟պագանել մտացատես
առաջի նորա կալով և
ասելով.
Քեզ երկիրպագանելով
տ՟ր ա՟ծ մեր, գոհանամք
զքեն յաղագս խաղա
ղութե՟ անցուցանել ՚ի
մէնջ զերկայնութիւն
տունջեանս։
Արդարև մեծ գոհութ՟ի
երկրպագութե՟ պարտիմք
ա՟յ մատուցանել խաղա
ղութե՟ յերեկոյն հասելք.
Քանզի անթիւ ՚ի բազ
մութենէ են խռովութիք
վտանգիչք մարդկան որք
ըստ հոգւոյ և ըստ մար
մնոյ պատահին. Այլ թըշ
նամին կենաց մերոց ամե
նայնիւ ընդ ամենեսեան
պատերազմի. գործակիցս
իւր ՚ի մարդկանէ առնել.
Բազում անգամ և զան
դամս մարմնոց մերոց ը՟դ
դէմ վառէ մեզ ՚ի հոգւոց
և ՚ի մարմնոց վնասս. յա
ճախակս և խորհրդովք
մերովք մարտ եդեալ
կռուի ընդ մեզ.
Արդ մինչ ա՟յ օգնելովն
և պահպանութե՟ն յերե
կոյն հասանիմք խաղա
ղութե՟ ընդ առուրն եր
կայնութի անցելալք, սերտ
սիրով շնորհակալութք մե
րում տ՟ննն լիցուք. որ
պահէն և փրկէն և զօրա
ցուցանէն և յաջողէն ՚ի
գործս բարիս և լնու
զպէտս մեր. և ՚ի նաւա
հանգիստ գիշերոյն մեր
հեցուցանէ խաղաղութե՟.
Ապա իբրև վասն անցե
լոցն գոհանամք արժա
նապէս, վ՟ն առաջիկայիցն
խնդրել վստահանամք.
Վ՟այնորիկ և յարէ ՚ի
գոհութիւն.
Տուր մեզ տ՟ր աղաչեմք
զքեզ՝ զերեկս և զառա
ջիկայ գիշերս առանց մե
ղաց և առանց գայթակ
ղութե անցուցանել.
Արդարև յոյժ աղաչե
լի է զերծանիլ ՚ի հաղ
բից սատանայի և ՚ի դայ
թակղութեց նր՟ յերեկո
րին և ՚ի գիշերին ժամա
նակի. Վ՟որոյ և ոչ լոկ
ասէ թէ տուր մեզ տ՟ր,

այլ յաւելու թէ, աղաչեմք զքեզ։ Նաև ապա աղաչէ հաստատուն կալ 'ի սէրն Աստուծոյ և 'ի պատուիրանացն նորա պահպանութեան այսպէս ասելով։

Հաստատուն կալ մնալ 'ի սէր և 'ի պատուիրանապահութեան քում։

Սոքա իրերօք կազմին. քանզի երբեմն ասէ Տէրն, ‖եթէ սիրէք զիս՝ զպատուիրանս իմ պահեսջիք։ Նաև երբեմն՝ ‖եթէ պահեսջիք զպատուիրանս իմ, կացջիք 'ի սէր իմ։ Զի սէրն քո յորդորէ և ժրացուցանէ 'ի պատուիրանաց նորա պահպանութեան։ Նաև պատուիրանացն քո պահպանութեան՝ սիրոյն նորա հաստատութիւն առնէ։ Ըստ ասացելումն թէ՝ ‖հաստատուն կացջիք 'ի սէր իմ։ Նաև 'ի նոյն յարէ եթէ պահեսջիք զպատուիրանս իմ, կացջիք 'ի սէր իմ։

Յայս միտս աղօթիցն բան մաղթէ։

Հաստատուն կալ մնալ 'ի սէր և 'ի պատուիրանապահութեան քոյ։

Ո՛չ մի ժամ կամ օր կամ ամսի, այլ հանապազ 'ի նոյին կալ և մնալ։

Խնդրելով զխաղաղութիւն ամենայն աշխարհի. եկեղեցւոյ քոյ զհաստատութիւն, և անձանց մերոց զփրկութի։

Որդարև որ հաստատեալ է 'ի սէրն քո և պահէ զպատուիրանս նորա, նա հանապազ հոգայ վասն աշխարհի խաղաղութեան և վասն սրբ եկեղեցւոյ հաստատութեան, և վասն անձին և ընկերաց փրկութեան. և զնոյն հանապազ խնդրէ 'ի քէն։ Վասն զի որ սիրէ զԱստուած 'նման նմին զամենայն մարդոյ կամի զկեանս.

Զի ընդունելով 'ի քէն զհայցուածս մեր, ըղձ վայելչական փառաբանութիս միշտ 'ի բարձունս առաքեսցուք ամենազօր Տէրութեանդ քո Աստուած մեր. այժմ և "։

Չիք մեր կար ըստ արժա

ժանեաց փոխադարձել
բարեացն Ա̃յ անկարօտին.
բայց միայն զի գոհաս
ցուք և փառս տացուք
Նմա և այնու մեք փառա
ւոր լիցուք։ Ո՛չ եթէ
Նմա ինչ յաւելումն ա-
ռասցուք որ փառաւո
րեալն է յամենեցունց։
«Քանզի գրեալ է, ‖ զփա
ռաւորիչս իմ փառաւորեցից
Իսկ զի՞նչ է վայելչականն
Ա̃ն զի վայելէ Ա̃յ ա̃մ
գոհութիւն և փառաբա
նութիւն բանք։ Որ արժա
նի՛ է փառաբանութեան
այժմ և''։

Յովհաննու Օձնեցւոյ վ̃ն
Երեքսրբեան Երգին։

Հետ որոյ և խոր
հրդաբար կար
գեալ է երից սըր
բասացութեանցն երգ.
ըստ տեսլեան մրգրէին
և մեկնութեան ա̂տրնչէին։
Զի զփառս խաչին ‖ ե՛
տես եսայի և խօսեցաւ
վ̃ն նր̃։ Զ նոյն և հայրա
կանն յայտնեաց բարբ̃ռ.

‖ փառաւոր արարի, և
դրձ̃լ փառաւոր արարից։
Եւ ինքն յաղագս իւր
վկայէ յասելն, ‖ այժմ փա
ռաւորեցաւ որդի մար
դոյ։ Ա̃յ ո՛չ վայրապար
մեք 'ի կիր առնումք ըղ
խաչեցարն 'ի գլուխ սըր
բասացութեանցն։
Եւ քանզի ս̃բ է որդի և
հզօր և անմահ . և կա
մօքն հօր և հաճութ̃ հո
գւոյն եկն նա՛ 'ի չարչա
րանս խաչին . և նովաւ
իսկ ծանեաք զհայր և
զհոգին։ Եւ մի՛ պախա
րակեսցեն այլապէս խոր
հեցողքն զերից սրբասա
ցութեանս երգ, որք և ամօթ
ևս վարկանին զփրկու
թեանն մերոյ անօթ։
Այլ մեզ յա՛յլ ինչ մի՛
լիցի պարծիլ ըստ առա
քելոյ, ‖ բայց միայն 'ի
խաչն Տ̃ն մերոյ Յ̃ի Ք̃ի։
Եւ մեզ առկայս ցի այս.
զի և ո՛չ ժամ իսկ է։
Այլ այսքան, զի ծանի
ցուք զսա՛ հրեղէն պա
րիսպ եկեղեցւոյ։

Եւ

Եւ շուրջառեալ է 'ի գլխաւորական աղօթս առաւօտի, և խորհրդական ժամուն երրորդի, և երեկոյի ։ Երիցս անգամ յաւուրն ըզնոյն եռակի կրկնելով ։

Եւ զի զխաչին երախտիքն ծանեաք, ընդ նըմին և զմայրն լուսոյ յիշատակեմք և աղերսեմք 'ի բարեխօսութի առ այն որ հաճեցաւ բնակել յորովայնի նր և խաչին սրբով փրկել զմեզ ։

Եւ այսպ փոխանակ օրինաւոր գառանցն առաւօտնոյ և երեկոյնոյ մատուցելոց, յեկեղեցւոյ աստի մատուցանի խոստովանութի մեզ անուան նր 'ի պտղոյ շրթանց, և յանբիծ վարուց ուղղութի ։

Եւ առ Մովսէսի փոխել զմեզ, և Յակոբայ Մ լսելի լինելոց ։ Եւ այսպ փոխա ։

Համբարձի զաչս իմ 'ի լերինս ։ և այլն ։

Զի պահպանիցիմք տէրունական աջովն այ ։

Ուստի և ակն ունիմք զօգնութի ընդունել յարարողէն երկնի և երկրի ։

Եւ զի յարևու փորձութեանց մի' խորշակահար լիցիմք ։ այլ պահելով զմեզ 'ի մեղանաց ապրեցիմք և յամ որոգայթից հոգւով և մարմնով ։

Տր պահեսցէ զմուտս քո ծննդեամբ յաշխարհ, և զել քո մահուամբ ։ Յայսմ հետէ մինչև յաւիտեանս ։ Յաւիտեացս մինչև 'ի հանդերձեալ յաւիտեանն ։

Աղօթս զկնի Համբարձման ։

Հայր գթած՝ բարեխնամօղ՝ արարիչ ամ արարածոց ։

Հայր ասելով՝ զվերընտին ծնունդն որ յաւազանէն՝ առաջի արկանելով 'ի

'ի գութ զա՟ծ խոնարհե
ցուցանել կամի. վ՟յնորկ
և զգթածն յաճել և
զխնամօղն։ Զի հայր
և գթած և խնամօղն՝ ո՛չ
անտես առնէ զորս յոր
դէգրութիւն ընկալաւ։
Մանաւանդ զի ո՛չ հայր
միայն է, այլ և արարիչ.
Եւ վ՟ն զի ա՟մ աշխարհի
զողորմութ՟ կամի հայցել,
վ՟յնորիկ յարէ զայն թէ,
Արարիչ ամենայն արա
րածոց։
Ընկա՛լ ըզ պաղատանս
մեղուցեալ ծառայից
քոց։
Որ հայրական և արար
չական գթոյդ թէ և մե
ղուցեալ իցեմք, ընկա՛լ
զպաղատանս մեր. զի և
ծառայք քո՛ եմք և հայր
զքե՛զ կոչեմք։
Ողորմեա՛ ի վ՟ր ա՟մ աշ
խարհի. հիւանդաց՝
վշտացելոց՝ ճանապարհոր
դաց՝ նաւորդաց՝ խոստո
վանողաց՝ ապաշխարողաց,
և հոգւոցն հանգու
ցելոց։

Ս՟ զի կամի ա՟ծ զամե
նեցուն փրկութ՟, և
սիրէ՛ զի մեք խնամածի
ցեմք և զիրերաց զօգուտն
հայցիցեմք, վ՟ն այնորիկ
մաղթեմք ա՟մ աշխարհի
ողորմութ՟ և կարգ ըստ
կարգի ամենեցուն զոր
թուեցաքն։ Եւ տե՛ս,
միայն զի ողորմիս ասէ՝
պաղատիմք. այլ զինչ
պէտք են հ՟րակաց մեզ՝
զայն դու ինքնին գիտես
առաւել քան զոր խնդ
րեմքն և իմանամքն։
Արդ զի առա՛տ ես պար
գևօք բարերարութե՟՝
և զպէտս գիտես առա
ւել քան զմեզ՝ ողորմիլ
հայցեմք և գթա՛լ հայրա
բար. և յամենայնի քեզ
փառս մատուցանեմք.
Քանզի յարէ 'ինոյն,
Եւ քեզ Հօր արարչի
և Որդւոյդ միածնի
հանդերձ կենդանարար
և ազատիչ ս՟բ Հոգւովդ
վայելեն փառք իշխա
նութ՟ և պատիւ.
այժմ և՟։

Յովհաննու Օձնե ցւոյ.

Ե̂ ապա սաղմո
սօղքն հասարակ
մաղթեն՝ ընդ հո
վանեաւ բարձրելոյն լի
նիլ. և յերկինս հանդըս
տեանն արժանաւորիլ։
և աստէն յորսողին փըր
կիլ որոգայթից զինու
ճշմարիտ պահպանութեն։

Ե̂ զի թաքնաբար ընդ
խաւար շրջի որոգայթա
դիրն, զօր̄ց՛ առեալք զըն
թացս սրտից մերոց՝ կո
խել զգլխաւորական չա
րութի̄ չարասիրին.

Ա ս̄րոյ և յայսմ գիշերի
առ քեզ համբառնամք
զմտաւորական աչս իբր
ծառայ առ տր̄, զի 'ի ծը
փական տառապ̄նաց զեր
ծուսցես զմեզ. և ըն
դունիցես զոգիս մեր
անխարդախ կանխել առ
քեզ 'ի մէջ գիշերոյ և
յառաւօտի. և զկամա
ւորն մատուցանել քեզ
պատարագ բանաւոր.

Ե̂ քարոզն միաբան
խնդրել զայսօրիկ յոր
դորէ.

Իսկ քահանայն միջ
նորդէ աղօթիւք առ
կենացն անմահից յոյսն
յս̄ քս̄, կատարել 'ի բա
րի զաղօթսն՝ բարեխօ
սութեամբ սրբուհւոյ
ա̄ծածնին և հաճոյա
կան վկայիցն.

Ե̂ ժողովուրդն զքա
հանայն տր̄ անուանե
լով աղաչէ յիշել յա
ղօթսն զպաշտօնեայսն
ըստ հոգւոյ և մարմնա
պէս, և զծնօղսն, և զայլն
ևս միըստմիօջէ.

Իսկ նա համառօտելով
ասէ, Յիշեա զմս̄ հա
ւատացեալս և փրկեա
յիւրաքանչիւր վըտան
գից և 'ի փորձութե̄ց.
զի յամենեցունց արժա
նապէս փառաւորի
ամենաս̄բ Երրոր
դութի̄դ. այժմ
և միշտ և
յաւի՛՛։

Քարոզ Ապաշխարողաց։
Խոստովանու։

Եկեալքս ՚ի խոստովանութ ապաշխարութե հաւատով զայս միածնի որ դւոյն այ դիցուք ՚ի սիրտս մեր։

Տեառնեմս, զի չասէ լոկ զապաշխարութիւնն․ այլ նախ զխոստովանութիւնն և ապա զապաշխարութի․ զի առանց խոստովանութե չիք ճար քաւութի գտանել։

Վասորիկ պարտ է փութալ ՚ի խոստովանութի․ քահանային խոստովանիլ միանգամ․ և այ հանապազ․ և այնպէս պաղատել հաւատով և յուսով։ Թէպէտ և բիւր չարեօք և սաստիկ մեղօք վիրաւորեալ իցեմք, հաւատացուք ՚ի մարդասիրութեն քի քաւութի և թողութի առնուլ․ քանզի հրամայէ քարոզն։

Հաւատով զայս միածնի որդւոյն այ դիցուք

՚ի սիրտս մեր խնդրելով ՚ի նմանէ զքաւութի և զթողութի յանցանաց մերոց։

Առ ՚ի հաստատել զայսն՝ զբարերարութեն քի ըղ գործս և զբանս որպէս առհաւատչեայ առաջի դնէ։

Ս̃ զի նա ինքն է նախախնամօղն ամ յաւէտ տենական որ եկն կամաւ հօր ՚ի փրկել զարարածս․ և ասաց զինքն լինել քաւիչ մեղաւորաց՝ յոյս ապաշխարողաց․ շնորհելով հանգիստ աշխատելոց․ ընդունելով զծանրաբեռինս և զտաժանեալս մեղօք յապաշխարութի քաւութե։

Նախախնամօղ այն է որ յառաջախնամօղ լինի առ հոգս ուրուք․ քանզի և արուեստ իսկ այ բարերարութեն այս է՝ նախահոգամ լինիլ առ իւր արարածս․ Քանզի յառնելն զմարդն՝ նախ զեր կինս և զերկիր ՚ի սմինօքս

արար, և ապա զմարդն
գոյացոյց։ Նա՛ յառաջ
զդալարին, և ապա զա
նասունս ստեղծ։
Նա՛ ցարդ ևս՝ նախ քան
զելանել մանկանն յար
գանդէն՝ և կամ անաս
նոց ծննդոց, լնու զըս
տինսն կաթամբ առ նո
ցայն սնունդ։ Այլ և
զստինսն կանանց և զո
րէնս նշ երբ ժամանակ
լինի ծննդականութեն՝
նախակարգէ։ Իսկ զՀո
գւոյն նախախնամութ՝
նախ արարածովքս եցոյց
զի ծանիցի արարիչն ստ
քօք։ Յետ այսր սրբովք
իւրովք արդարովք և
մարգարէիւք։ Ապա իւ
րով մարդանալովն։
Յետ այնր՝ առաջնորդովք
և գրովք սրբովք ազգի
ազգի օրինակս ուղղու
ցուցեալ ինքեամբ և
ընտրելովք իւրովք։
Նա՛ մեղաւորացն և սօրի
նակ քաւու ցուցեալ
՚ի հնումն և ՚ի նորումն։
Այլ և մարգարէիւքն

կոչեալ զամ մեղաւորս
յապաշխարութի՝ և ՚ի քա
ւութի յուսադրեալ։
Նա՛ զիւր գալուստն՝ մե
ղաւորաց վն ասէ. և եր
թողացն առ ինքն՝ յապաշ
խարութե մեղաց և՚իբեե
ռանց նշ հանգիստ խոս
տանայ։ Այսէ զոր ասէն
Շնորհելով հանգիստ
աշխատելոց։
Իսկ՝ ընդունելն զծան
րաբեռինս և զտաժա
նեալս յապաշխարութի
քաւութե՝ այսէ, որ ոչ
բանիւք միայն, այլ և ար
դեամբք եցոյց ընդու
նելութի մեղաւորաց։
Որպ զմաքսաւորն առա
քեալ և աւետարանիչ
արար։ Նա՛ միւս մաքսա
ւորին՝ տամբքն փրկու
եա։ Զ պոռնիկն արժա
նացոյց յամենասը ոտն
իւր մերձիլ. և պղծեալ
շրթամբքն համբուրել.
և ՚ի պատրօղ աչացն ար
տասուաց լուանիլ. և
վարսօր գլխոյն հերովն
մաքրել։ Որում ոչ մե
ղացն

ղացն միայն Թողուլի եւտ
այլ և աշխարհաքարող
զնորա ուղղութիւն անե
տարանաւն արար։
Նաև զանազանն յառաջե
ցոյց քան զամենեսեան
'ի դրախտն։ Ո՛ պետրոս
ոչ միայն յուրացութեան
գլորմանէ կանգնեաց,
այլ և գլուխ առաքելոց
և հիմն եկեղեցւոյ և փա
կող արքայութեան լինել
պատրաստեաց։ Ո՛ սոսա
և զայլս բազումս զտա
ժանեալս'իմն զս'այսինքն
զաշխատեալս 'ի չարեաց
ծանրբեռինս, յայս և'ի
սոյնպիսի բարեաց հան
գիստ շնորհեաց քա
ւութե։
Արդ եկայք ամենեքն խո
նարհեալ անձամբ՝ բե
կեալ սրտիւ՝ անկցուք
և լացցուք առաջի տն
արարչին մերոյ։
Այս է դեղ մեր վէրաց
չարաց՝ խոնարհ միտք և
բեկեալ սիրտ. զոր չէք
ձեռար արհամարհել այ.
այլ պատարագ հաճոյա

կան է այ խոնարհն.
Սոյն է որ զհայրն 'իմե
ղաւորն այ առնէ.
Որդի ասաց ինքնին մար
գարէիւն՝ յո՞ հայեցայց
ես. եթէ ոչ 'ի հեզս և
'ի խոնարհս և որք դո
ղան 'ի բանից իմոց։
Յայնպիսին ոչ հայի և
եթ, այլ և հուպ կայ 'ի
նոսա և կեցուցանէ։
Մերձ է ասէ տր առ այ
նոսիկ որ մաշեալ են սրր
տիւք, և զխոնարհս հո
գւով՝ կեցուցանէ։
Նաև թէ յանձն բեկեալ
մերձ է ած՝ որ այնպիսի
խոնարհի՝ մտօք և բեկա
նի՝ սրտիւ, նա յարտաս
ւաց ոչ երբէք դադրէ.
այլ համակ 'ի սուգ է.
հանապազ անկանի առա
ջի այ արարչին իւրոյ.
յորմէ և մխիթարի և ե
րանելի՝ լինի։ Բայց ոչ
վայրապար յաւել մար
գարէն զասելն, անկցուք
և լացցուք առաջի տն
արարչին մերոյ. յորմէ
քարոզս գբանն էառ։

Այլ

Արդ զի 'ի միտ առցուք
թէ ո՛րչափ մեղաք։ ա՛րդեն
որ արարն զմեզ բարի.
վ՟ նմանող իւր լինելոյ.
վ՟ հաճոյ իւր լինելոյ.
վ՟ ծառայելոյ ըստ կա
մաց հաստչին։ և վ՟ այսր
ամ՟ի եղեալ 'ի նմանէ։
Փոխանակ այսոցիկ դառ
նացուցիչք լեալ, յիրա
ւի լալ և ողբալ պար
տիմք առաջի նր՟։

Զի որ թէ արասցուք,
գրթայ վ՟ արարչական
սիրոյն և ներէ. և ո՛չ
խնդրէ զվրէժ։

Բանզի և քարոզն 'իսոյն
յօդէ զայս։

Զի անցուսցէ 'ի մէնջ
զցասումն պատուհասի
յանցանաց մերոց։

Մեք յիշելովն զարար
չին երախտիս և զմեր
ապերախտութիւն, 'ի լալն
այնու գամք եթէ իցեմք
երկիւղածք 'ի անէ։
Այլ արարիչն 'ի գթոյն
չկարէ ըզլացեալսն պատ
ժել. այլ և մխիթարա
լից ևս առնէ։

Ապա յաղօթս զբանն
փակէ. ամենակալ տր ած
մեր կեցո՛ և ողորմեա՛
մեզ։

Աղօթք Խոսրո
վու։

Տ բարձրեալ գո
վեալ և փառա
ւորեալ.

Ի սկզբան աղօթիցս ուշ
առնեմք անձանց զայ
մեծութիւն և զմեր յան
դգնութիւն։ Այլ դար
ձեալ զայ ներողութիւն
առ մեզ. զի ած է, և զի
բարձրեալ է 'ի վր՟ երկնի
և երկրի, և զի գովեալ է
'ի բնութէ և 'ի գործոց
և յերախտեաց իւրոց, և
փառաւորեալ է յամենե
ցունց։ Այլ մեր արհա
մարհեալ զնա և զպատ
ւիրանս նորա. և նա եր
կայնամիտ է և ներէ. և
անսայ ապաշխարութէ։
Այլ 'ի դառնալն' գիրկս
տարածանէ և ընդունի
խնդութեամբ. վ՟ որոյ
և ասէ,

 Որ

Որ երկայնամիտդ ես
քաղցրութբ քո։
Յայն սակս ներողութեդ
մինչ դեռ 'ի մեղսն
իցեմք։
Բազումողորմ և բազ
մաշնորհ ես առ ամենե
սեան որ կարդան առ
քեզ և խնդրեն 'ի քէն
զքաւութի և զթողութի
յանցանաց։
Նոյն առ դարձեալսն
յապաշխարութի։
Որպ կանխաւ խօսեցար
'ի ձեռն մարգարէին
և ասացեր, ‖ դարձարուք
առիս և ես դառնամ առ
ձեզ. զի ոչ կամիմ զմահ
մեղաւորին, այլ զդառ
նալ նր 'ի չար ճանապար
հէն և զկեալն։
Զայս եզեկիէլ մարգա
րէ որպ յերեսաց այ ասէ
յապաշխարութի յորդորե
լով զմեղուցեալսն։
Նա դարձեալ իսկ ասա
ցեր բերանովդ քով
սրբով եթէ՝ ‖ ոչ եկի կո
չել զարդարս, այլ զմեղա
ւորս յապաշխարութի։
ԻԲ

Զայս ասաց տրն յոր
ժամ բանբասեցաւ 'ի
փարիսեցւոցն թէ ուտէ
և ըմպէ ընդ մեղաւորս
և ընդ մաքսաւորս։
Քանզի վասն բժշկելոյ
զնս՝ յանձին կալաւ ընդ
անիրաւսն զանիրաւաբր
ժողովեալսն ուտել։
Արդ մեք զայսպիսի մար
դասիրութիւն յիշելով
ասեմք թէ՝ որ մարդա
րէիւն խոստացար դառ
նալ 'ի դարձեալսն 'ի քեզ,
և քոյին ամենասբ բերա
նովդ ասացեր յապաշխա
րութիւն ընդունել
զմեղաւորս։
Արդ ողորմեա՛ց ած իմ
ապաշխարողաց. և ընկա՛լ
զսոցա զաղօթս զխնդրըր
ւածս զպաղատանս ըղ
խոստովանութս։
Թէ և արժանի ինչ գործս
չունիցին, զի ողորմա՛ծ
ես՝ ողորմեա՛ և ընկա՛լ
զաղօթելս և զաղաչելս
և զպաղատելս և զխոս
տովան լինելս զմեղս։
Աղօթք է աղերսել ինչ։

և

և խնդրեալք է կարևոր
պիտոյից յայտնութեան։
Պաղատանք է՝ վս պա
տուհասի սպառնման եր
կիւղալից աղաչանս մա
տուցանել և տագնապա
ստիպել առ ներութն։
Գթութե քո թող սոցա
զմեղս և զյանցանս և
զպարտիս։
Դարձեալ 'ի գթութին
ապաւինի գթալ և թո
ղուլ զմեղսն։ Մեղք և
յանցանք և պարտիք՝ ա
մենեքեան անօրէնութե
անուանք են։ Բայց թէ
զանազանէ ոք, զմեղսն
ասաց և զյանցանսն՝ ըղ
պատուիրանաւն այ ան
ցանել։ Իսկ զպարտիսն՝
զոր պարտիմք տանջանաց
եթէ ոչ ապաշխարի
ցեմք։
Մարդասիրութե քո բը
ժըշկեա զվէրս զհար
ուածս զբեկութե որ եղև
'ի նենգութե թշնամւոյն
և 'ի մոլար խաբէութե
նորա։
Տէր՝ և աստ 'ի մարդա
ԻԿ.

սիրութիւնն յուսայ բը
ժիշկ լինել վիրացն։
Զանազանէ զանուանսն
և աստ. զի ոմն սաստիկ
վիրաւորի և ոմն նուազ
հարուածելէ և ոմն խոր
տակութն ընկալեալ։
Նա պատճառ ամցունց՝
նենգութին սատանայի է
որ խաբէ և մոլորեցուցա
նէ զոչ զգուշացեալսն։
Որպէս զի սոքա միւսան
գամ առողջացեալք հո
գւով՝ մնասցեն յեկեղեցի
քո սբ։
Պաղատանս մատուցա
նէ քահանայն զի զամ
հիւանդութիւն բժըշ
կեսցէ և 'ի սբ առողջու
թիւնն հասուսցէ։
Զի միւսանգամ յեկե
ղեցի մտանել արժանաս
ցին և ժողովրդեանն այ
փառաբանակից լինիցին։
Քանզի ամենեքեն որք
'ի քս մկրտեցան, քի ան
դամք և մարմինք եղեն։
Իսկ մեղուցեալքն ըստ
ասելոյն 'ի պօղոսէ ոչ կա
րեն անդամք քի լինել·
զի

զի որ մերձենայ 'ի պտու-
նիկն՝ նորա մարմին է։
Այլ ինքն իսկ տէրն ասէ,
իբրաց կացէք յինէն ա-
մենեքեան ով գործէք
զանօրէնութիւն։
Վասն այնորիկ և յեկե-
ղեցւոյ արտաքսեն զանօ-
րինեալն. զի եկեղեցին
տուն այ է. և 'ի նմա ոգ
յառաջաստի՝ միանան ը
քի ոգիքն. և յանցաւորքն
յերեսաց նր ընկեցեալք
են։ Մինչև ստոյգ խոս-
տովանութե և ապաշխա-
րութե վերըստին առող
ջասցին. սրբեալք 'ի մե-
ղաց՝ արտասուաց ան-
զանաւ. որով մաքրա-
ցեն դարձեալ յեկեղե-
ցի յոգւոցն հարսանարան
մտանել և 'ի ժողովուրդ
այ խառնիլ. և ը հրեշ-
տակս և ընդ սբս այ՝ մա-
տուցանել գոհութի այ։
Բանզի յեկեղեցիս այ
միաբանութի լինի հրեշ-
տակաց և մարդկան և
սբցն ոգւոց. Սորդ՝ ար
տաքսեալքն խոնարհ հո

գւով և բեկեալ սրտի-
սուգ առցեն և ողբասցեն
զայնպիսի վրիպանան.
զի հասցեն 'ի գթութեցն
այ քաւութի. և առողջա-
ցին և 'ի սբսն խառնես-
ցին, և 'ի ժողովուրդան
միասցին։ Որպէս և
ասէն թէ՝
Այ ընդ ժողովրդեան
քում հանցեն զօրհնու-
թիւն և զփառս հօր և
որդւոյ և հոգւոյդ սբյ
այժմ և։։

Ասյն Այրոնէր Մալթանման Մ. գօրհնոց։

Թագաւոր խաղա
ղութե՝ օգնական
և փրկիչ անձանց մերոց
քս այծ մեր, պարըսպեալ
պահեա զհաւատացեալ
ժողովուրդս քո ընդ հո
վանեաւ պատուականն և
սբ խաչի քո 'ի խաղա
ղութի։
Օ մարգարէին առեալ
զբանն. զոր կանխագու-
շակ եսուցեալ պատմաբա
նեալ ասէր 'ի դէմս քի
ես

Ապա կացի Թագաւոր 'ի
նմանէ իվր սիօնի լերին
սբյ նր։ Ապա դրձլ ասէ,
Թագաւորեաց ած իվր
հեթանոսաց։ Ապա թէ՝
ասեմ զգործս իմ Թա
գաւորի։ Ապա այլ ուր
յայտնապ ասէ, որ Թա
գաւորեաց՝ վայելչուն
զգեցաւ խաչին։
Զի թէպէտ և ածութե
էր Թագաւոր յառաջ
քան զյաւիտեանս 'ի վր
ամի, այլ զմարմնով Թա
գաւորելն ասէ։ Ապա զի
արար խաղաղութի արեամբ
խաչին իւրոյ, վսրոյ և
Թագաւոր խաղաղութե
կոչէ։
Օգնական և փրկիչ ան
ձանց մերոց քս ած
մեր։
Օգնական եղև բնու
թեա որ տկարացեալ
էր 'ի մեղաց, և փրկեաց
'ի ծառայութէ սատա
նայի. ըստ առաքելոյ,
Ոչ ապականացու արծա
թեղինօք և ոսկեղինօք
փրկեցայք. այլ՝ պատուա
կան արեամբն քի։
Այս տիրապէս ցուցաւ
մեզ որ և Թագաւոր և
օգնական քս ած մեր։
Որն ըստ մարմնական տը
նօրէնութեն որով փրկե
ցաք։ Ապա ած ըստ արար
չական որութեն։
Պարըսպեալ պահեա՛ ըզ
յուսացեալ ժողովուրդս
քո ընդ հովանեաւ պատ
ուական և սբ խաչի քոյ
'ի խաղաղութի։
Ասեծ է խնամք բարե
րարին այ առ արարածս
բայց և ս առաւել առ հա
ւատացեալ ժողովուրդս
և առ երկիւղածս իւր
ցուցանէ զխնամական
գթութիւնս իւր։
Ըստ այնմ, բնակէ հրեշ
տակաց տն շուրջ է զեր
կիւղածովք իւրովք և
պահէ զնոսա։ Ապա թէ՝
զկամս երկիւղածաց իւ
րոց առնէ տր։ Ապա դար
ձեալ թէ՝ եղիցի ձեռն
քո 'իվր առն. աջ քո 'ի
վերայ որդւոյ մարդոյ.
Ո՛չ է զոր բան աղօ

Թէցս խընդրէ պարիսպ
և պաՀպանութի։
Իսկ զի ասէ, ընդ Հովա
նեաւ պատուական և
սբ̃ խաչի քոյ։
Սաչդ անուն յառաջ
մինչ չև էր քո̃ ՚ի նմա
բևեռեալ՝ նախատանաց
էր անուն և չարագոր
ծաց պատժարան։
Ա̃ որոց և անօրէն Հրէ
այքն այլազգ մաՀուամբ
ոչ կամեցան զտր̃ն սպա
նանել, բայց միայն խա
չիւ. զի յամենեցունց
մաՀապարտ և չարագործ
կարծիցի որպէս զաւա
զակսն. վասն որոյ և ընդ
նոսա խաչեցին։
Իսկ տր̃ն որպէս մարմին
զգենլով զմեղանչական
մարմինս սրբեաց և մաք
րեաց, այսպէս ՚ի խաչին
բևեռելով պատուական
և սբ̃ արար զխաչն։ և
ետ պարիսպ ամրութե
և զէն անվթար Հաւա
տացելոց իւրոց։
Ա̃ զորօրինակ որք ընդ
Հովանեաւ ծառոց կամ
այլ իմիք տաղաւարին՝
անվնաս մնան ՚ի տապոյ
արեգականն։ Ըստ այսմ
օրինակի որք ընդ Հովա
նեաւ պատուական և
սբ̃ խաչին պաՀպանին՝
ամրացեալ և խաղաղա
ցեալ մնան յամ̃ մեքե
նայից սատանայի. իբր ըզ
քաղաք ամուր եօթնեկի
պարըսպօք զօրացեալ.
զոր և միշտ ՚ի մեզ լինիլ
մաղթեսցուք. Ա̃ զի
միշտ դարանամուտ լինի
չարն. և ջանայ որսալ
՚ի կորուստ զորդիս մարդ
կան. ոչ միայն զՀոգիս
վիրաւորելով, այլ և ըզ
մարմինս չարաչար վտան
գօք լնու. Ո̃ ոմանս
՚ի զանազան մեղս գթե
ցուցանէ. և յոմանց վե
րայ զաունս փլուցանէ։
Ո̃ այլ ոմանս գ.Հավէժ
կամ̃ բքախեղդ գետա
կուր և ծովամոյն առնէ։
Ո̃ կէսս դազանակուր
և աւազակախողխող առ
նէ։ Աիսոց ‖զիւրովին տայ
երթալ և անձնամատն

լինիլ։ Զ որոց ընդ մար-
մնոցն և զհոգւոյն կորու-
սանէ և բաժին խաւա-
րին առնէ։ Թողից ա-
սել և զորս կախարդա-
նօք դիւթութեամբ և դե-
ղատուութեամբ և այլ զա-
նազան չարեօք սովոր է
կորուսանել զձօնիչսն
և զձօնեալսն։

Նա՛ արդ յայսմ ամե-
նայնոքիկ զերծանին որք
միշտ ընդ հովանեաւ պա-
տուական և սբ խաչին
պահպանին․ և զօրութեամբ
նորին՝ յերևելի և յան-
երևոյթ թշնամեաց ճո-
ղոպրին։ Ո՛վ և մեծին
կոստանդիանոսի երևէր
նշան խաչին և յաղթու-
թիւն շնորհէր․ և ամե-
նեցուն նոյնպէս լիցի։
Ա՛յո և արժանի՝ լինին
ասա և ՚ի հանդերձեալ
երկրին հաստատեալք
անդադար փառաւորել
զսբ զԵրրորդութին․
այժմ և միշտ և
յաւի''։

Յորդորակ։

Եւ՛ արդ՝ զայս ամ գի-
տելով սիրելիք բա-
զում փոյթ յանձին կալ-
ցուք ընդ հովանեաւ կեն-
սատու Խաչին պահպա-
նիլ յերևելի և յաներե-
ւոյթ թշնամեացն․ զի ար-
ժանի լիցուք արժանապ
փառաւորել զարժանին
ամ փառաց և պատուոյ
զՀայրն ամենակալ և
զՈրդին միածին և ըզ
Հոգին ճշմարիտ։

Նա՛ այս որպէս լինի։
Յորժամ արժանի լինիմք
ամ արթնութեամբ պահել
զպահպանութին ոգւոց
մերոց․ և զպատուիրանն
որ յաւազանէն՝ ոչ աղտե-
ղացուցանել։ Յորժամ
զգուշասցուք գործոց
բարեաց և առաքինասէր
վարուց․ և պաքնութ և
աղօթիւք արժանի՝ լի-
ցուք բերել յանձին ըզ
նմանութին անմարմնոցն
դասուց։ Յորժամ մի-
մեանց հնազանդեսցուք․
զմիմեանս լաւ՛ համարել

քան զանձինս. և աղօթից
ըստէպ կացցուք. և 'ի
պէտս սրբոց հաղորդես
ցուք. և օտարսիրութե՛
զհետ երթիցուք. զաղ
քատս կերակրելով. ըզ
մերկս զգեցուցանելով.
'ի տես հիւանդին ոչ
դանդաղելով. որբոց և
այրեաց ունկնդիր լինե
լով: Նեղելոց զրկելոց
և կարօտելոց օգնակա
նութի՛ և կարեկցութի՛ առ
նելով և զպէտս լնլով:
Եւ զպաղատանս վտան
գելոց անտես ոչ առնե
լով. յընտանեաց զա՛նա
կի զակն ոչ դարձուցա
նելով: Ո՛չ հատուցանել
չար փոխանակ չարի. կամ
բանբասանս ընդ բան
բասանաց: Ո՛չ տալ թոյլ
մտանել արեգական ի վե՛ր
բարկութե՛. այլ թէ հը
նա՛ր իցէ ընդ ա՛մ ումեք
զխաղաղութի՛ ունել. և
զանձն օրինակ տալ գոր
ծոց բարեաց և անարատ
վարուց առ ա՛մ ոք:
Լալ ընդ լացօղս և խըն
դալ ընդ խնդացօղս:
Եւ գթալ առ ա՛մն. և
սէր մ՛բ ունել ընդ ա՛մ
ոք. և սրտի՛ սիրել և
գթալ ի վե՛ր վտանգելոց.
և զմիմեանց բեռն բառ
նալ: Ո՛ ի՛ բանիւք և եթ
սիրելով, այլ՝ արդեամբք
և գործովք կարեկից լի
նելով առ ա՛մն, և բաշ
խելով զկարև որ պէտս
գթով և սիրով:
Որպիսի ոք աբրահա՛մն
էր աղքատասէրն՝ օտա
րասէրն: Որ ուխտ դնէր
անձինն առանց հիւրի
ոչ ճաշակել: Որ ընդ
օտարացն և զա՛ծ ընդու
նէր. որ զսէրն ա՛յ առ սի
րելիսն ա՛յ ցուցանէր.
մանաւանդ թէ առ նը
մանսն և փոխանորդսն:
‖ Որով հետև արարիք
ասէ միում՝ ի փոքրկանցս՝
ինձ արարիք.
Որպիսի ոք յո՛բն էր որ
զինչսն ո՛չ անձին և եթ
ունէր, այլ հասարակաց.
Որ աչք էր կուրաց և
ոտք կաղաց, հանդերձ

մեր

մերկոց և կերակուր կա
րօտելոց։ Որ յո՛րկ էր
հանգստեան աշխատելոց,
և յանձանձիչ վշտացելոց
Որ ողորմութե՛ աղբիւրն
էր և համբերութեան
ապացոյցն։ Որ զինչսն
յորժամ ունէր ո՛չ իւր
ունէր, այլ իբր զտ̃րունի
բարւոք մատակարարէր։
Նա՛ յորժամ յընչիցն վրի
պէր, իբրև զբեռն ծանր
'ի բաց եդե՜լ համարէր.
որ ընդ ընչիցն և զանձն
ևս տայր սիրոյն ա̃յ փո
խարէն. և համբերութբ̃
տանէր եօթնամեայ վըշ
տացն և նեղութեանցն։
Նա՛ զի ոչինչ պատուա
կան ա̃յ սիրոյն փոխանա
կեաց, ո՛չ զինչս, ո՛չ զոր
դիս, նաև ո՛չ զանձն ևս։
Ս̃րոյ վերստին այսրէն
կրկին ընդունէր զա̃մ.
և 'ի հանդերձեալսն ըզ
յաւիտենական կեանս
ժառանգէր։

Որպիսի ոք մովսէսն էր
հե՛զն և հանդարտն յա
մենայնի. որ և յա̃յ բերա
նոյն վկայէր ‖ Ծռ̃յն իմ
մովսէս հե՛զ է քան զա̃մ
ոք։ Ընդ որում և բե
րան 'ի բերան խօսէր ա̃ծ
Որ և յայտնի ցուցանէր
զհեզութիւնն ասելով,
‖ Տ̃ր՝ եթէ թողուս զյան
ցանս ժողովրդեանս թո՛ղ.
ապա թէ ո՛չ, և զիս ջըն
ջեա՛ 'ի դպրութէ քումմէ
յոր գրեցեր. Որ և ‖ վ̃ս
անձին արհամարհանաց
ո՛չ ցասնոյր, այլ խոնար
հութեամբ տանէր.
Իսկ ‖ վ̃ս փառացն ա̃յ՝
բազում բարկութեամբ
վրէժխնդիր լինէր։
Մինչ զի ‖ զտախտակսն
որ յա̃յ՝ խորտակէր. և
‖ զյանցաւորսն սատակէր։
զբարւոք նախանձն ա̃յ
նախանձէր. և արարչին
հաճոյ գտանէր. և ‖ առ
նոյր վերստին զօրէնսն։
Ո՛ հիւանդացեալ ժողո
վուրդն կազդուրեցու
ցանէր. և յերկիր աւե
տեաց առաջնորդէր յօ
րինակ փրկչին
մերոյ ք̃ի։

Որ

Որպիսի ուրախ Դաւիթն էր Թագաւորն և Մարգարէն և Ածահայրն կոչեցեալ. Որ համարձակութեամբ ասէր ցԱծ, յիշեա՛ Տր զԴաւիթ և զամ հեզութի նր. Ո՛չ զմի կամ զերկու կամ զէս աւելի, այլ զամ. Զի ո՛չ ոտէր որ ասէրն կորուսանէ Տր զամենե սեան որ խօսին սուտ. Եւ՛ յայտ յիրացն Սա ւուղէ և Աբիսողոմ մայ և ՚ի Նաթանայ Յոր ժամ յանդիմանէրն. Զի ո՛չ ընդդէմ դառ նայր իբր զթագաւոր և հակառակէր ասելով՝ ո՞վ դու և ուստի՞ յորոց արժանաւորաց. և կամ թէ քեզ զի՞ փոյթ է. Որպ սովորութի է մարդ կան ասել ՚ի ժամու յան դիմանութե որ անմտաբր վարին յայնպիսի իրս. Այլ ի՞նչ. Զանձն օրի նակ բարեաց տայր ամ զղջացելոց. յոգւոց հծե լով և ասելով, մեղայ Տն. Որով Թողութի գտանէր

Զի ասէր մարգարէն, և Տր անցոյց զքե ըզ մեղս քո. Բայց ո՛չ յան հոգս լինէր վյսորիկ, այլ հանապազ տրտում գրնայր և արտասուօք զանկողինսն թանայր. ՚Ի մէջ գիշերի խոստվան լինէր իրաւանցն Այ. Աստակէր ՚ի հեծու թեանն, և ՚ի մահիճս հանգստեանն լայր դառ նապէս. Զի մոխիր փո խանակ հացի ճաշակէր, և զըմպելին արտասուօք խառնէր. և անմխիթար միշտ լինէր, մինչև յի շումն Այ ուրախ զնա առ նէր. Թէ որ ստեղծն, նո՛յն և գթասցի հայրաբար. Որոյ ՚ի դառնագոյն վըշ տամբերութէն նեխէին վէրքն և փտէին յինքեն. և ոգին նորոգէր ՚ի ցա ւոց մարմնոյն և լոյս մի տացն վերստին արծար ծէր. և շնորհք մարգա րէութեն ՚ի նմին մնայր. և օրինակ բարի ամ զղջ ջացելոց լինէր որպէս

ա

ստացաւ ։ զի ած հաշ
տէր. և ընդ աստեացս
և հանդերձելոցն լինէր
ժառանգաւոր ։

Որպիսի ոք և պօղոսն
էր, անօթն ընտրուե̃
տեսօղն դրախտին փափ
կուե̃. փո́ղն տարսոնացի.
քարո́զն հեթանոսաց ։
Որ ընդ ամի ամ լինէր.
որ ասէր յայտնապէս,
Ո՞ հիւանդանայ և ես
ո́չ հիւանդանամ. ո՞
գայթակղի և ես ո́չ տա
պանամ ։ Որոյ զայրա
նայր հոգին յորժամ յան
ամուե̃ զոք տեսանէր.
և 'ի զանազան ճնարս մը
տանէր զփրկուե̃ մարդ
կան շահել ։ Նաե̃ սկսեալ
յեէմէ մինչև 'ի լիւրի
կէ լի՛ առնէր զաւետա
րանն. աշխատասէր ո̆
տիւքն անձանձիր միշտ
ընթանալով. Որ և գորո
վագութ սիրով դողայր
միշտ 'ի վերայ աշակերտե
լոցն, և 'ի ձեռն գրոյ
զյօղդողդեալսն վերըս
տին միշտ հաստատէր և
կազմէր ժողովուրդ սեպ
հական այ, նախանձաւոր
գործոց բարուե̃ ։
Նաե̃ զայլապէս աւետա
րանօղսն արտքոյ իւրոցն
քարոզէց՝ Նզովէց մատ
նէր, թէ և երկնային ոք
լինէր հրեշտակ ։ Որ և
ըղձիւք ես Խնդրէր նը
զով լինել 'ի քէ վս մար
մնաւոր ազգականացն
թէ ճնար լինէր փրկուե̃
հասանել. Նոյն՝ զոր երկ
նի և երկրի և աստեացս
և հանդերձելոցն և թէ
այլ արարածք լինէր՝
անճնա́ր էր մեկնել 'իսի
րոյն քո̃. Յաղագս որոյ
'ի հրէից ճնգիցս քառա
սուն՝ միով պակաս գա
նէր. երիցս ձաղկելով
և մի անգամ քարկոծ լի
նելով. և զտիւ և զգի
շերմի՝ յանդունդս ծո
վու տառապէր. Որ ըզ
քրիստոսին վս քո սի
րէր և վս նոցին չարչա
րիւր. և զպակասութի
չարչարանացն քո 'ի մար
մնի իւրում միշտ լնոյր ։

Որոյ աշխարհ 'ի խաչ
ելեալ էր և ինքն ծի.
և քի՟ միշտ խօսէր և
զհոգին սբ՟ յայտնապէս
յինքեան ասէր. և զա
մենեսեան կամէր զի հան
դոյն ինքեան ժուժկա
լեսցին: Այս՟ կուսանաց
զհաճոյից տն՟ միշտ հո
գալ ասէր. Որ կապիւր
վս՟ քի՟ յեղէմ, և'ի մեծա
գանձս հոգոյ արձակիւր.
Այս՟ հրէից ահագին
տագնապ արկանէր, և
խընդութի՟ մեծ հաւա
տացելոց ընձեռէր:
Նաև զյոլովս ևս անդ
շահէր. և յառագաստն
վերին հրաւիրէր. յառա
գաստ սբ՟ փեսային և 'ի
հարսնարանն անմահ բա
նին: Ընդ որս և զինքն
անդ կապողին ընդ մար
մնոյ ընծայէր. Որ յա
ռաջ քան զլինիլ աշխար
հի ընտրեալ զինքն ասէր.
Այս՟ յաւէտ ևս արձակո
ղին ըստ նախահօրն պար
տեաց. և դարձել բարձ
րադոյն կապողին անա

պականն մարմնով յանե
րեկի աւուրն:

Որպիսի ոքէր և գլուխ
առաքելոցն պետրոս.
փակողն երկնից արքայ
ութե՟ն: Որ ոչ 'ի մարդ
կանէ կամ 'ի հրեշտակաց
առնոյր զտեղեկութիւն
որդւոյ. այլ 'ի հօրէն
լուսոյ: Այս՟ յիրաւի ե
րանութե՟ արժանացաւ
'ի քս՟է: Այն որ կա
րէրն ասել համարձակ,
մեք թողաք զամենայն
և եկաք զկնի քո:
Այս՟ փոխարէն զդատողա
կանն աթոռ ընդունէր.
Որ և զվէմ անուանեցաւ
'ի տն՟է և հիմն եկեղե
ցւոյ եդաւ: Այս՟ ջերմ
եռանդն փափագմամբ
խանդակաթ էր 'ի սէրն
քի՟. և միշտ փափագէր
երևմանն տյ՟. Որ զսի
մոնն սատակէր վս՟ նա
խանձու տն՟ իւրոյ. և
'ի հոգոյ խաչիւր գլուխ
'ի վայր, և զընթացս յեր
կինս ուղղէր ասելով,
մի թէ զոր սիրեցի անձն
իմ

իմ տեսի՛ք ։ Նա՞ ճշմար
տապէս ՚ի սէր դառինն
վառէր․ և փութանակի
առնա՛ հասանէր զանըս
պառ բարիսն ժառանգե
լով և զկեանս անվախ
ճանս ընդ ա՟ն իւրոյ։
Սոցի՛ն նմանեսցուք և
մեք․ սոցին հաղորդես
ցուք վարուց․ զի և պր
սակացն արժանասցուք։
Ո ի թէ ո՛չ աշխատի մր
շակն՝ ո՛չ հնձէ զպտուղն
՚ի դէպ ժամանակի․
Նո՛յս է ժամանակ գոր
ծոց և աշխատութե՟ ։
Նո՛յս է ժամանակ սեր
մանելոյ։ Սերմանեսցո՛ւք
զբարիս մինչ դեռ ժա
մանակս ՚ի ձեռս է․ զի
հնձիցեմք յապագայսն
զկեանսն յաւիտե
նից ։
Պետրոս խաչիւր վասն
ք՟ի․ և դու փոքր ինչ
յանձն առ զնեղութիւն
մարմնոյ և զարհամ՟րհանս
վս՟ սիրոյն ա՟ն։
Պօղոս ճընշէր զմար
մինն և չարչարէր ։

դու գտ՛նեայ չափաւոր
մի՛ աղօթեա՛ ։
Դաւիթ լո՞ւանայր զան
կողինն արտասուօք և
մոխիր ճաշակէր․ դու
սակաւուք բաւականա
ցիր․ և թա՛ց զաչս քո
արտասուօք և հեծե
ծեա՛ ։
Մովսէս իվերայ թշնա
մեացն աղօթէր և թո
ղութի՟ խնդրէր։ դու
գտ՛նեայ մի՛ ունե՛ք չա
րի չար հատուցանէր․
կամ փոխարէն բան
բասէր ։
Յոբ հասարակո՛րդ առ
նէր զաղքատսն ըս
տացուածոցն, և նեղու
թեանցն և վշտացն ու
րախութեամբ տանէր ։
դու գտ՛նեայ սակաւ ինչ
կարկառեա՛ կարօտելոցն,
և ՚ի վիշտս մի՛ տըր
տընջար։
Աբրահամ ընդ հաւա
տոցն և զգործքն ունէր
բարի՝ զօտարասիրութի՟ և
զհիւրընկալութի՟, և հող
և մոխիր զինքն կոչէր ։

Դու և զեկեալ հիւրոն մի՛ դարձուցաներ․ և մեծամտութ̃ մի՛ ամբարտաւ̂աներ․ այլ ընդ խոնարհս զիջանիջիր։

Եթէ զայս առնիցես և զսոցին նմանս, ճշմարտապէս ծառայ ա̃յ գտանիցիս և ՚ի բարւոյ մասին լինիցիս․ և ընդ սրբոցն դասուց զանըսպառ բարիսն և զանվախճան կեանս ժառանգիցես։

Որոց լիցի ամենեցուն մեզ հասանել, Շնորհօք և մարդասիրութ̃ տ̃ն մերոյ և փրկչին յի քի․ Ընդ Որում Հօր միանգամայն և Հոգւոյն ս̃բյ վայելէ փառք իշխանութի և պատիւ̂․ Այժմ և․․

Կարգաւորուն̃ Հասարակաց Աղօթից Խաղաղական ժամուն, Որ կատարի ՚ի դէմս Հ̃ցյն ա̃յ․ Նաև ասի, Օրհնեցից զտ̃ր յա̃մ ժամ․ Նաև այլն որ ՚ի կարգին․

Յաղագս Խաղաղականին Աղօթիցն․

Իսկ հանգստենն ժամու աղօթքն վասն զի կարգեալ է առ ՚ի զմեզ զգաստացուցանել, և պատրաստիմք ուշիմ մտօք առ ՚ի խորս նայիլ․ զի կարօղ լինիցիմք օգտել առ ՚ի գրելոցն յիշատակէ։

Նաև արդ՝ հանգստեան կոչի աղօթք, և խաղաղական ասի, վ̃ն զի օրինակ է իջանելոյն ՚ի գուբ գերեզմանին։ Նաև ոպ̃ ՚ի մահիճ իջանելով հանգ

չիմք

չիմք յաշխատութեեց և
խաղաղանամք ՚ի խորհրդ
դոց • զնմանութի բերեմք
զմահուն հանգստեան
և զխաղաղանալն ՚ի բղղ
բաղմանց կենցաղոյս ։
Վն որոյ և յորժամ ՚ի
մահիճս ննջիցեմք, պար
տիմք զմտաւ ածել ասե
լով, ո՞ գիտէ թէ օրի
նակս ՚ի ճշմարտութի փո
խեսցի • և այլ ո՛չ յառ
նեմ յանկողնոյս, այլ
փոխիցիմ ՚ի ննջմանէս ՚ի
ննջումն մահու ։
Նոյնպէս և ՚ի յառնելն
յիշել զմահն ասելով՝ ո՞
գիտէ թէ յերեկոյն հա
սանիցեմք թէ ոչ ։
Բայց և զայսմանէ ո՛չ է
պարտ զանց առնել •
զի յեկեղեցիս մեր այսօր
զարևագալին աղօթսն ՚ի
յառաւօտին յարեն և
միայն տողեն միջոց ո՛չ
առնելով • Եւ շատք և ս
ա՛յն են՝ որ ՚ի գիշերոյն
սաղմոսն յարեն ։
Յառաջ քան զօրհնութին
և զթագաւորքն՝ ասեն՝
Եղիցի անուն տն օրհ
նեալ • և յարևելից • և
զառաւօտու աղօթս ։
Եւ ապա՛ սկսանին զօրհ
նութին և զթագաւորքն
և զհարցն ։ և յո՛յժ անմը
տաբա՛ր է այս և անկարգ ։
Իսկ զխաղաղականին ա
ղօթքն՝ յերեկոյին ժամն
յարեն, կամ յառա՛ջ ա
սեն քն զերեկոյին ժամն
զկնի սաղմոսին ասելով՝
՚Ի տէ կարդացի և
գիշերի առաջի քո ։
Եւ թէ՝ շնորհեա՛ ան
խռով զգիշերս ։
Եւ թէ՝ խաղաղացո՛ ըզ
միտս ՚ի գիշերիս ։
Եւ թէ՝ պահեա՛ յեր
կիւղական գիշերիս ։
Եւ թէ՝ փարատեա՛ զխա
ւարային խորհուրդս ։
Եւ ապա՛ ասեն, ես առ
ած կարդացի և լուաւ
ինձ յերեկոյս ։ որ յո՛յժ
ծաղո՛ւ է արժանի •
Նա և այս ամ ՚ի տարտա
մութե լինի և յանփոյթ
առնելոյ ։ ՚Ի հոգոց և ՚ի
զբաղմանց կենցաղոյս •

և 'ի միշտ զերկրաւորս
խորհելոյ քահանայից,
և աշխարհական վարուք
վարելոյ։ Զի շատք են
այն են, որք ոչ գիտեն
թէ յետ խաղաղականին
աղօթից՝ այլ չէ արժան
ընդ ումեք խօսիլ։
Նոյնպէս ահիւ և դողութեամբ
պարտ է ննջել, և յան
կողնին հանդէս առնել
մտացն թէ 'ի մանկութենէ
մինչև 'ի նոյն ժամն ինչ
մեղքէ գործեալ. կամ
յանցեալ աւուրն ինչ է
սխալեալ բանիւ կամ
գործով և կամ խորհրդ
դով, և զղջալ յանկող
նին։ Նոյնպէս մեք յառա
ջիկայս դարձուցուք բան
զոր հանդերձեալ եմք
տեսանել եթէ որ ուղ
ղեսցէ 'ի շահ և յօգուտ
լսողաց. և ոչ թէ 'ի պար
ծանս անձին, կամ յար
ժանաւորութիւն ինչ ապա
տան լինելով։
Եւ արդ՝ կարգեալ է 'ի
սկիզբն խաղաղականիս
աղօթից բան ըստ պատ
շաճի որ ասէ ։

Տէր Աստուած փրկութեան իմոյ 'ի
տուէ կարդացի և
գիշերի առաջի քոյ։
'Ի սկիզբն բանիս խոս
տովանի զիշխանական
տէրութիւն Աստուծոյ. զի տէր է
փրկութեան և Աստուած ողորմու
թեան. որ միշտ խնամէ՛ զա
րարածս իւր, և ունկըն
դիր լինի պաղատանաց
որք կարդան առ նա 'ի
տուէ և 'ի գիշերի։
Ապա ասէ, 'ի տուէ կար
դացի և գիշերի առաջի
քո։ 'Ի տունջեան ասէ
կարդացի վասն քաւութեան
մեղաց իմոց, և այժմ 'ի
մուտ գիշերոյս զնոյն պա
ղատիմ։ Եւ թէ ոք տիւ
զբարեգործութեան ժամա
նակն ասէ՝ և գիշեր յոր
ժամ 'ի մեղս ինչ շաղա
խիցի՝ ոչ մեղանչէ։
Զի թէ ոք յօրժամ ա
ւուրց իցէ հոգւով՝ վըս
տահութեամբ կարդայ. ապա
և 'ի մեղանչելն չէ պարտ
յուսահատիլ և կասիլ
յաղօթից. այլ միշտ պա
ղատիլ առ տէր զի թողութեան

հաս

հասցէ։ Թէպէտ և մե
ղաւորին տաց ած, ըն
դէր ընաւ պատմես զար
դարութի իմ․ այլ այս վն
զարհուրեցուցանելոյ է
և յապաշխարութի կոչե
լոյ։ Եւ զի բերանն է քա
հանայն ժողովրդեանն՝
ընդ ամենեցուն աղօթէ
և վն ամենեցուն պա
ղատի․ և ասէ։

Մատչեն աղօթք իմ առա
ջի քո տր․ խոնարհես
ցի ունկն քո ՚ի խնդրո
ւածս իմ։

Որպէս տու կոռնելիոս
ասացաւ թէ Աղօթք քո
և ողորմութիք ելին յի
շատակաւ առաջի այ։
Եւ մրգրէն ասէ, զհե
ծութի կոպելոց լուաւ տր
Եւ թէ՝ ՚ի նեղութե կար
դացի առ տր և լուաւ ինձ
և եհան զիս յանդորր։
Զայս հայցէ բան աղօ
թիցս․ և ընդ փառաբա
նութեն և զօրհնութի մա
տուցանէ մբ Երրոր
դութեն։

Եւ ապա սկսանին սաղ
մոս չորք ըստ քառանիւ
թեայ բնութեն։ Իսկ
ոմանք հինգ սաղմոս ա
սեն ըստ հինգ զգայու
թեցս մաքրութե․ և ըստ
նախադրութե գիշերային
սաղմոսացն։ Եւ է առա
ջին որ ասի այս, Ի կար
դալ իմում լուաւ ինձ
ած՝ յայսմ կենցաղոյս։
ըստ արդարութե, զի սա
տանայի չեմ ինչ մեղու
ցեալ։ Եւ թէ՝ մատու
ցէ՛ք պատարագ արդա
րութե զքանականն պաշ
տօն։ Տր մի՛ սրտմտութե
քով յանդիմաներ զիս
վասն մեղաց իմոց։ և
Մինչև յերբ տր մոռա
նաս ՚ի կենցաղս յայս
որ է ժամանակ ապաշխա
րութեան։ Եւ այ մոռա
ցօնք ո՛չ է․ այլ վասն ան
տես առնելոյն ասէ։
Մինչև ցերբ բարձրա
նայ թշնամին ՚ի վր իմ։
զի յորժամ դու վրէժ
խնդիր ո՛չ լինիս չարին,
նա մեծաբանէ ՚ի վր իմ։
Ա այ Դատ արա ինձ ած

 փրբ

փրկելով յաղգէ որ ո՛չ է
սուրբ 'ի բանս իւր ։
Եւ զմեզ աստ՝ իրաւ
պարտ է իմանալ։
Նուաքեա՛ տէր զլոյս քո
որով զերծայց 'ի յորդո
մութեանց և խոստովանե
ցայց զքեզ փրկիչ ։
Մի՛ յօգնել ինձ նայեաց,
զի առանց քո չեմ բա
ւական յաղթել չարին։
իսկ թէ դու օգնեսցես՝
թշնամին ամաչէ. և որք
զքեզ խնդրեն՝ ցնծաս
ցեն՝ զանուն քո մեծա
ցուցանելով 'ի փրկեն
քո ։ Իսկ են ոմանք որ
աստ՝ և տա՛ւր զօրութի
ասեն, և պտղաձաւո՛ր է։
զի խաչին մշտատակ յա
ձախ աստ լինի ։
Եւ պա՛րտ է ասել զի
երախտիք նշանին յայտ
նին և տէր փառա
ւորի փառաւո
րեալն յաւի
տեան ։

Յաղագս Նշգոյն. Զ որ ըղ
ջնի Աստուածոյ Նշանա
ջնն ։

Շնորհեա՛ մեզ տէր
'ի գիշերի զերկ
նային զխաղաղութի քո.
և պահեա՛ զմեզ 'ի պատ
րանաց թշնամւոյն ամե
նայաղթ զօրութբ տէ
խաչի քոյ ։
Զ որ խոստացաւ առա
քելոցն ‖ զխաղաղութի
զիմ տամ ձեզ ։ Եւ խա
ղաղութիւն այ 'ի վեր է
քան զամ զմիտս և զիմա
ցումն . զոր խնդրէ բան
աղօթիցս տալ մեզ ո՛չ
իբր զփոխարէն կամ ըղ
վարձ, այլ իբր զձրի պար
գևք շնորհել ։ Եւ 'ի
գիշերի ասէ . Զ ի'իգի
շերի առաւե՛լ վնասէ՝
զմեզ չարն ըստ հոգւոյ
և ըստ մարմնոյ քան 'ի տը
ւընջեան ։ Ըստ որում
և տէրն յայտ առնէր ասե
լով առ հրէայսն . ‖ ա՛յս է
ձեր ժամ և իշխանութի
խաւարի ։ Նայլ և գիշեր՝
զկենցաղս կոչէ . յորում

առա

առաւել զօրանայ չարն
առ 'ի մարտնչել. օժան
դակ ունելով զմարմնոյս
մերոյ տկարութի և ըզ
վայրաքարշ բնութի.
Վասն որոյ բազում արթ
նութե պէտք են մեզ.
բազում տքնութե և աղօ
թից. զի խաղաղութբն
այ պահպանեալ լիցուք
'ի պատրանաց թշնամոյն.
զզօրութի սրբոյ խաչին
ունելով զօրավիգն և
ամրութի.

Տր ած փրկութե իմոյ 'ի
տուէ կարդացի և
գիշերի առաջի քոյ.
Մտցեն աղօթք իմ առա
ջի քո տր. խոնարհեցի
ունկն քո 'ի խնդրը
ւածս իմ.

Օ որ վերադոյնսկիզբն
եդ բանիս, զնոյն և ասա
երկրորդէ. զառաջինն
իբրև զնախադրութի և
զհիմն շինուածոյս. իսկ
զերկրորդս իբրև զհաս
տատութի և զենթակայ
գործոյս.

Լկեսցէ առ մեզ տր

պահապան 'ի քէն և պա
հեսցէ զմեզ յամ ժամ.
Առաքեա առ մեզ տր ըզ
զօրութի այդ խաչին որ
պահեսցէ զմեզ յամ
ժամ.

Օ որ օրինակ կնիք թա
գաւորական' զգուշութի
և ամրութի է ընչից և
երկիւղ գողոց և աւա
զակաց, պահելով յամ
դաւողաց. Այսպէս և
նշան երկնաւոր թագա
ւորին' դողումն և եր
կիւղ է սանդարամետա
կանաց. և զէն անբթելի
միշտ ընդ դէմ դիւաց
գնդին. աներկիւղ պա
հելով զհաւատացեալս
յամ վտանգից հոգւոյ
և մարմնոյ. Որպէս և կայ 'ի
վարս սբց հարցն եթէ'
հրեայ ոմն' միայն ադա
նէր ըստ դիպուածոյ ճա
նապարհի յանմարդաբը
նակ տեղիս. և զարհու
րեալ երկնչէր 'ի խաւա
րաշրջօղ դիւացն.
Ապա զմտաւ ածեալ եթէ
քրիստոնեայքն կնքեն

զինքեանս խաչին և
պահպանեալ լինին․ և
տնագրեալ զինքն խա-
չին՝ ննջէր։ Այն ահա
զարհուրեցուցիչ դևքն
ամնդր հասեալ լինէին
արհաւիրս առնելով․
Այն հուպ եկեալ ընշան
խաչին տեսանէին և ձիչ
բարձեալ ասէին, եկայք
'ի զարմացումն․ անօթ-
ունայն՝ կնքեալ մատա-
նեաւն։ զի հրեայն ոչ ու-
նէր զմկրտութի սբ աւա-
զանին։ և անդէն չէք լի-
նէին դևքն։ Իսկ հրեայն
տեսեալ զզօրութի սրբոյ
խաչին սխրանայր։
Այն յարուցեալ յառա-
ւօտուն ընթացեալ պատ-
մէր եպիսկոպոսի քաղա-
քին և մկրտիւր։
Իսկ 'ի մարմնական Թըշ-
նամեաց զի փրկէ նշանն
տէրունական՝ յայտ 'ի մե-
ծէն կոստանդիանոսէ է
և յալոց բազմաց․ որք զօ-
րացան նովաւ և յաղթե-
ցին․ և Երևելի և հզօր
եղեն խչւ Թշնամեաց։

Սորոյ զայս գիտելով՝
յամ ժամու և յամ իրս
խաչին ամրացուսցուք
զանձինս․ 'ի նստիլ 'ի
տան և 'ի գնալ 'ի ճանա-
պարհի․ 'ի ննջել և'ի յառ-
նել․ 'ի բանս և'ի գործս․
'ի կերակուրս և յըմպե-
լիս․ և յամ շարժմունս։
զի միշտ պահպանեալ լի-
ցուք փրկական սբ
խաչին։
Արժանաւորեա տր զե-
րեկս զայս խաղաղութ
և առանց փորձութե ան-
ցո զմեզ․ արժանի արա
տր զգիշերս զայս խաղա-
ղութ և առանց մեղաց
պահելով։
Օ ի հոսանուտ ունիմք
բնութի և փորձիչն միշտ
դարանամուտ լինի առ
'ի գայթակղեցուցանել
զմեզ 'ի զանազան փոր-
ձութիւնս և 'ի մեղս։
Ըստ այնմ, ‖ ոսոխն ձեր
սատանայ իբրև զառիւծ
գոչէ․ և խնդրէ թէ զո՛
կլանիցէ։ Այն մեք թէ
միշտ պաղատիմք առ տր
խնդ-

խնդրելով զօգնականու-
թիւն, փրկիմք 'ի մեքե-
նայից ն՟ր և 'ի խաղաղու-
թե՟ն վայելեմք։

Ընդ մեզ տ՟ր ա՟ծ, գիտա-
ցէ՛ք հեթանոսք և պար-
տեցարուք. զի ա՟ծ ընդ
մե՛զ է։ և լուարո՛ւք զայս
'ի ծագաց մինչև 'ի
ծագս երկրի. զի ա՟ծ
ընդ մե՛զ է։

Հեթանոսն ազգ կոչի
եթէ դիւաց և եթէ
մարդկան։ Եւ յորժամ
զա՟ծ ընդ մե՛զ ունիցիմք
հաւատովք և բարեգոր-
ծութե՟ք, ա՟մ հակառա-
կորդ թշնամիքն 'ի պար-
տութի՟ մատնին։ և 'ի ծա-
գաց մինչ 'ի ծագս երկ-
րի լսելի լինին սքանչե-
լիք բարերարին ա՟յ։

Եւ ծանիցեն ճշմարտա-
պէս թէ մերձ է տ՟ր առ
այնոսիկ որ մաշեալ են
սրտիւք. և զխոնարհս
հոգւով կեցուցանէ՛։
Եւ թէ՝ զկամս երկիւ-
ղածաց իւրոց առնէ տ՟ր.
աղօթից ն՟ց լսէ և կեցու-
ցանէ զն՟ս։

Եւ հզօրացեալքդ պար-
տեցարո՛ւք զի ա՟ծ ը՟ն
մեզ է. Եւ զի թէպէտ
և դարձեալ զօրանայք,
դարձեալ 'ի պարտութե՟
մատնեսջիք. զի ա՟ծ ընդ
մե՛զ է. Եւ զխորհուրդն
զոր խորհիք՝ խափանե՛
տ՟ր, զի ա՟ծ ընդ մեզ է.
Եւ զբանն զոր խօսիք,
մի՛ մնասցէ առ ձեզ, զի
ա՟ծ ընդ մե՛զ է։

Բազմադիմի՛ և զանա-
զա՛նք են խորհուրդք
մարդկան առ 'ի նենգել.
և ևս առաւե՛լ դիւաց.
Ո՟պ ասէ մեծն Եւագրիոս
եթէ՝ դեւք միմեանց հա-
կառա՛կ են, և 'ի մարդկան
կորուստ միաբանին։
Եւ թէ՝ դեւն պոռնկու-
թե՟ հակառա՛կ է դիւ՟ին
հպարտութե՟. զի զոր սա
շինէ, նա՛ քակէ՛ զհպար-
տութի՟ն յընկենու՟ն 'ի
պոռնկութիւն։
Եւ արդ՝ եթէ դեւք և
եթէ մարդիկ անյա-
գաբար միշտ խոկան 'ի
նենգել որք յայնոսիկ
են

են պարապեալ։ Նա՛ թէ
պէտ բազո՛ւմ անգամ
յաղթահարին, ո՛չ եր
բէք դադարին 'ի խոր
հելոյ զչար։ այլ դարձ
ճնարս իմանան թերևս
կարասցեն զամադիւտ
լինիլ։ Որպէս և 'ի սևանայ
կղզւո՛յն է յայտ։ վասն որոյ
և զերդս ասի երգել 'ի
յայտնիլ դաւաճանօղ
թշնամեացն։ Նա՛ զոր
օրինակ մեծ և կարծրա
գոյն վէմ յեզր ծովու
հաստատո՛ւն իցէ, և բազ
մադիմի ալեաց յարուց
մունք ո՛չ կարիցեն սասա
նել զնա։ այլ՛ հաստա
տուն կայ և մնայ յանշար
ժութե։ Նոյնպէս որք
հաւատով յԱստուած իցեն խա
րսխեալք և զշինուած
առաքինութեն 'ի վերայ հաս
տատուն վիմին հաւատոյ
իցէ արկեալ, թէ և ամենայն
յողդողդմունք չարաց 'ի
մարդկանէ և 'ի դիւաց
մաքառիցեն, պարտաւո
րեալ գտցին։ Մինչ
զգուշանալ պարտ է 'ի

հաճոյսն այ որով փրկ
կութի գտանի։ Իսկ եթէ
և երբեմն արդարք մատ
նին 'ի վիշտս և 'ի նեղու
թիս, և այն ևս 'ի թոյլ
տալոյ և 'ի խնամոցն այէ
վասն բազո՛ւմ իրաց։
Նա՛ զի թէ փո՛քր ինչ կա
սեալ լինին արդարք յա
ռաքինութէ և կամ մե
ծամտեալ 'ի գործս բա
րիս, և թոյլ տայ ած գալ
փորձութեց 'ի վր այնպի
սեացն զի զգաստասցին։
Նա՛ է՝ զի մատնէ ած եր
բեմն զարս արդարս 'ի
փորձութի վս առաւել
սիրոյ և մտերմութե։ զի
երևելի լիցին յերկիր՝ և
յերկինս պայծառասցին։
Որպէս աբրահամ։ յոբ։ և
դաւիթ։ և այլք բա
զումք 'ի սբցն։
Վասնզի յերկիւղէ ձեր
մէ մեք ո՛չ երկիցուք և
ո՛չ խռովիցուք զի ած ը
մեզ է։ Նա՛ զոր ած մեր
փառաւոր արասցուք և
նա՛ եղիցի մեզ յերկիւղ
զի ած"։ Նա՛ յուսաչել

եղի

եղիցուք մեք ’ի նա՝ և
նա՛ եղիցի մեզ ’ի սրբու-
թի՟ն, զի ա՟ծ". Զի՛ յու-
սացեալ եղիցուք մեք ’ի
նա՝ և նա՛ եղիցի մեզ ’ի
փրկուի՟ն, զի ա՟ծ":

Որ յուսայ ’ի տ՟ր ասէ
մարգարէն՝ իբրև ըզ
լեառն սիօն ոչ սասանես
ցի. զի լերինք շուրջ են
զնովա՛ւ հրշտ՟կաց բազ
մութի՟ք և տ՟րն հրեշտա
կաց. Զի՛ ոչ թողու ըզ
գա՛ւազան մեղա՛ւորաց ’ի
վիճակս արդարոց. վ՟յ
աներկիւղ միշտ լինին ’ի
յարկածից թշնամեաց.
և անխռով խաղաղութե՟
վայելեն ’ի սէրն ա՟յ.
Զի՛ առաքեալն ասէ,
Յոյս որ տեսանի՝ չէ՛ յոյս.
այլ որ առ յապայ ակնու-
նելին է, և ’ի դէպ ժամա
նակի հանդերձեալ է կա
տարումն առնուլ:

Զի թէ ոչ յուսայ ոք
վարձուց հատուցումն
ընդունել ’ի կատարածի.
առաջարկութե՟ բարեաց
փոյթ ոչ կարէ առնել:

Զի թէ ոչ յուսայր
աբէլ, հաճոյական պա
տարագ զիա՛րդ մատու
ցանէր ա՟յ. Զի՛ ենովս
յուսով կոչէր զանունն
ա՟յ յօգնականութի՟ն.
Այսպէս և նոյ զամս
հինգ հարիւր կուսութե՟
այսու յուսով անցուցա
նէր. Ս՟րոյ հաճոյ գը
տա՛ւ ա՟յ և երկրորդ աշ
խարհի սկիզբն եղև.
Նոյնպէս և աբրահամ ’ի
յոյսս յայս զորդին իւր
պատարագէ՛ր ա՟յ. և հայր
ազգաց բազմաց կոչիւր,
և երդմամբ ա՟յ զօրհնու-
թիւնն ժառանգէր.
Սովիմբ և յոբ հայր համ
բերութե՟ գտանէր. որի
նակ բազմաց լինելով.
և յա՟յ վկայէ՛ր յայտնի լի
նիլ ամենեցուն:
Այսու յուսով և մով
սէս զտ՟ր ապաւէնն կար
դայր. և սովիմբ օրինա
դրէր ժողովրդեննն իւրե՟լ:
Նաև դա՛ւիթ հալածա
կան լինէր ’ի յոյսս յայս:
Զի՛ մարգարէքն ա՟մ յազ

գատողհմբ խուրեանց նեն
դեալք լինէին։
Այո՛ զի՛նչէ ինձ երկայնել
զբանս․ առաքեալքն սո
վիմք քարոզէին ընդ տի
եզերս ա՟մ։ Ստեփաննոս
քարկոծիւր․ և վկայքն
ա՟մ նահատակեին՚ի յոյսս
յայս։ Այո՛ զոր օրինակ
հուր զա՛ղտ՚ի բա՛ց մաք
րէ յոսկւոյ և սրբէ զնա,
այսպէս և յոյսն որ առ
ա՟ծ և համբերութի՟ն՚ի
վիշտս՝ զոգիս մարդկան
մաքրէ՛ և սրբէ և փըր
կութե արժանացուցանէ․
սիրելի և մտերիմ ծա
ռայ ա՟յ գործելով։
Նաև յոյսն անսահման
և բացարձա՛կ իմն է և ը՟ն
ա՟յ երկարաձգի․ զի որ՟չ է
ա՟ծ, է՛ և յուսալ ՚ի նա։
Այո՛ ո՟չ զա՟մ ինչ զոր տե
սանէ ոք զչափ և զձև
առնու և ՚ի միտս իւր
կշռէ՛ զորքանութիւնն․
իսկ զորս ո՛չ տեսանէ՝ ան
պարունակելի միայ և
յանբաւ՟ս աճէ։ Նյսպի
սի իմն և զյոյսն է տեսա

նել․ զի որքան մտօք ո՛չ
պարունակի, յև՟ս բարձ
րագոյն աճէ և օր ը՟ն օրէ
պայծառանայ։ Այո՛ յոյս
երբէք զկայ ո՛չ առնու
կամ ընդ մտօք փակի․
ո՛չ աստ և ո՛չ ՚ի հանդեր
ձեալ աշխարհին։ Նյլ
որ քան է՛ ա՟ծ ո՟չ աս՟ց՛,
է՛ և յուսով՝ բարեաց ակն
ունել ընդունել յա՟յ
և աստ և յանվախճան
կեանսն․ հրեշտակաց և
մարդկան և ա՟մ բանա
կան բնութեան։ Զի միշտ
սրբէ և պայծառացուցա
նէ և ա՟ծ արժանի գործէ
յառաջադէմս առնելով
միշտ ՚ի տալն։
Այո՛ ահաւասիկ ես և
մանկունք իմ զոր ետ
ինձ ա՟ծ, զի ա՟ծ"։
Զոր օրինակ մ՟րմնաւոր
ծնունդքն մանկունք կո
չին ծնողացն, և պարծին
նոքօք ՚ի մէջ մարդկան․
և ա՟մ ուրէք յիշեն և
խրախանան և ՚ի բազմաց
երանին․ Զի ՚ի հինն
յօրինուածն մասին եղ ա՟ծ

զոր

զորդէծնութիւն. և բար
գաւաձևալս կոչեց պատ
ճաւորս երևեցուցանե
լով. Նոյնպէս և որք հո
գևոր ծննդեամբն են
սքանչացեալ, հրաշալի՛
երևին ՚ի մէջ մարդկան
և գովելի առաջի այ. և
համարձակութ ասեն ահա
հասիկ ես և մանկունք
իմ զոր ետ ինձ ած։
Ոպ առաքել Պարծանս
կոչէր իւր զծղ վորդսն։
Զի ամ տուրք բարիք
և պարգևք կատարեալք
յայ շնորհին մարդկան
ըստ առաքելոյ։ Եթէ
չարչարիցի ոք ՚ի ձէնջ ա
սէ վս քի՝ այն շնորհք
յայ է։ Նաև որք բանիւ
վարդապետութե աշխա
տին՝ ծնօղք կոչին ըստ
պօղոսի. Ի քս յս աւե
տարանաւն ես ծնայ
զձեզ. Նայլ և ծնօղ ևս
ունիմք ՚ի մեզ ինքեանս
զմիտս մեր. և մանկունս
զոր ՚ի ձեռն զգայութեցս
յղացեալ ծնանիմք ծը
նունդ. եթէ բարի և

եթէ չար։ Նաև ոպ չար
ծնունդքն նախատինքեն
մարդկան և ամօթ, այսպ
և բարի ծնունդքն պար
ծա՛նք են առ ած և առ
մարդիկ։ Նաև այս շնորհ
միայն մարդկան տուաւ
յայ. աճեցուցանել ըզ
քանքար պատուիրանին
և զպարգևս շնորհին.
զի հրեշտակք զայս ոչ
ունին։ Որդարև ոչ
այսպս արար ամ ազգաց
մր. և զգործս զայս ոչ
շնորհեաց նց։ Սորոյ
զինչ տացուք տրիտուր
ան. այլ գոհութբ զա
նուն նորին օրհնեսցուք
հանապազ։ Զի ոչ ըստ
մեղաց մերոց արար մեզ.
և ոչ ըստ անօրէնութե
մերում հատոյց։ այլ ըս
բարձրութե երկնից զօրա
ցոյց զողորմութի իւր յեր
կիւղածս իւր։

Նաև ժողովուրդ որ նս
տէր ՚ի խաւարի ետես
զլոյս մեծ, զի ած ընդ՚՚։
Նաև որ բնակեա՛լդ էք ՚ի
խաւարի և ՚ի ստուերս
մա

մահու՝ լոյս ծագեսցէ
առ ձեզ, զի ած՛՛։
Մեծ լոյսն քո՛ որ ասաց
‖ես եմ լոյս աշխարհի,
ճշմարտապէս ծագեցաւ
հեթանոսաց ժողովրդ-
եանն որ նստէին 'ի խա-
ւարի կռապաշտութե և
'ի ստուերս անհաւատու-
թե. միշտ դեգերեալ
և տատանեալ յանձինս.
ոչ ակն ունելով երբէք
ծագման լուսոյն։
Եւ զոր օրինակ՝ որ ընդ
ծառով կամ ընդ քարի՛
նըստիցի՝ 'ի ստուերի՛ է
միշտ և ո՛չ ծագէ 'ի նա
լոյս արեգականն որ քան
'ի ստուերն իցէ. իսկ յոր
ժամ ի բաց յառնէ և ար
տաքս դիմէ առ լոյսն,
տեսանէ ճշմարտապ ըզ
պայծառութի լուսոյն։
Այնպէս որ քան ընդ մա
հո՛ւ ստուերաւ նստեմա
ցեալ նստէին մարդիկ՝
'ի խաւարի անածութե
էին. և ընդ մահու գրա
ւեալ իշխանութեամբ
և չարին վիճակեալ։

Ըստ այնմ, մահ հովուես
ցէ զնոս։ այսինքն 'ի չա
րաչար ծառայութիս և
'ի վիշտս։ Իսկ յորժամ
ա՛յց արար մեզ արեգակն
արդարութե 'ի բարձանց
և լուսաւորեաց զխաւար
ոգւոց մերոց. և հրա
մայեաց դիմել յօժար
կամօք 'ի լոյսն ածային։
Ըստ խրատուն տն բանի՝
‖գնացէք ընդ լոյս՝ մինչ
դեռ զլոյսդ ընդ ձեզ
ունիք. զի մի՛ խաւար
ձեզ հասցէ։ Յայնժամ
կատարեցաւ բան հոգ
երգողին, տր հովուես
ցէ զիս և ինձ ինչ ո՛չ պա
կասեսցէ։ 'Ի վայրի դա
լարոջ անդ բնակեցոյց
և առ ջուրս հանգստեն
սնոյց զիս։ Ած զի ճըշ
մարտապէս բնակիչք՝ 'ի
խաւարի և ստուերին մա
հու՝ տեսաք զլոյսն մեծ
գիտութեան եկեալ
հասեալ։
Եւ քանզի մանուկ ծը
նաւ և որդի տուաւ
մեզ, զի ած ընդ՛՛։

Այն որոյ իշխանութիւն
իւր իվր̄ ուսոյ իւրոյ,
զի ած՟։ Այն որ կոչի
անուն նր̄ մեծի խորհր
դոյ հրեշտակ, զի ած՟։
Այն սքանչելի խորհրդա
կան, զի ած՟։ Այն ած
հզօր իշխան, զի ած՟։
Այն իշխան խաղաղութե
հայր հանդերձելոյ յաւի
տենին, զի ած՟։

Այն ք̄ զի մանուկ ծնաւ
ասէ և որդի տուաւ։
Անուանս վտանգելոյ ՚ի
նախահօրն յանցանաց՝ մա
նուկ ծնաւ մեզ մարմնա
ցեալ բանն ած և որդի
տուաւ ‖ խոստանացելոցս
՚ի բարեծնութե։ Այն զոր
օրինակ՝ ծերացելոյ հօր՝
մանուկն ցուպ է և հաս
տատութիւն։ Այնպէս
և հնացելոյ բնութեա ՚ի
մեղս՝ նորոգումն և հաս
տատութ̄ի և մխիթարութ̄ի
տուաւ բնութենակից և
աթոռակից հօր որդին.
յոր օրհնեցան ամ̄ ազգ
երկրի. և եկեղեցի ՚ի
բազմորդութ̄ի աճեաց։

Ըստ այնմ, ‖ Բազո՛ւմ եղեն
որդիք սկնդկիդ առա
ւել քան զարամբւոյն։
Զոր և մարգարէն հիաց
մամբ ասէ, ‖ ո՞ լուաւ,
ո՞ ետես, եթէ երկնեաց
երկիր և ծնաւ ազգ մի
ողջոյն միանգամայն։
Աս̄ զի երկնեա՛ց սիօն
և ծնաւ զմանկունս
իւր։

Այն որոյ իշխանութիւն
իւր ասէ իվր̄ ուսոյ
իւրոյ։

Իշխանութ̄ի զխա՛չն է
իմանալ։ Ըստ այնմ,
‖ չև էր հոգի. քանզի յս̄
չև էր փառաւորեալ։
Այն զի փառք և իշխա
նութ̄ի զխաչն կոչէ ոպ̄
անցաւ. զի փառք այն է
որով թշնամին պարտի՛։
Այն տրն̄ ՚ի խաչին պար
տեաց զսատանայ։
Այն յաղօթելն յորժամ
ասէր տրն̄, ‖ հա՛յր փառա
ւորեա՛ զորդի քո։
Այն հայրական բարբառն
վկայէր, և փառաւոր
արարի և դարձեալ փա

ռաւոր արարից ։ Զի
զօրօրինակ իշխանութ՟ի
իշխանին փառք կոչի իւր
և պատիւ ։ Նոյնպէս և
տ՟րն խաչին էառ զիշ
խանութ՟ի ի վ՟ր երկրի ըստ
մարմնոյ ․ ըստ մրգ՟րէին,
Տ՟ր Թագաւորեց վայել
չութիւն զգեցաւ ։
Եւ ըստ իւրում տ՟ն բա
նին, ‖ տուաւ ինձ ա՟մ իշ
խանութ՟ի յերկինս և
յերկրի ։ Զի ա՟ծութ՟ն
յառաջ քան զյաւիտ՟ն
էր իշխան ի վ՟ր ա՟մի ։
Իսկ մարմնով յետ խա
չին 'ի վ՟ր հաւատացելոց
էառ զիշխանութ՟ի ։
Եւ որ կոչի անուն ն՟ր
մեծի խորհրդոյ հրեշ
տակ և սքանչելի խորհր
դակից ։
Հրեշտ՟կն սպասաւորի՛
անուն է ․ և զի սպասաւոր
եղև տ՟րն մեծի խորհր
դոյ տնօրէնութեանն ․
վ՟յ հրեշտակ կոչեցաւ
մեծի խորհրդոյ ․ ըստ ա
ռաքելոյ, ‖ որ մտադիւրն
ծառայեաց բազմաց ։

Եւ թէ՝ ‖ խորհուրդս
այս մեծ է, բայց ես ա
սեմ 'ի ք՟ս և յեկեղեցի ։
Իսկ զի ասէ, սքանչելի՛
խորհրդակից ․ զի կամաւ
հօր և հաճութ՟բ հոգւոյն
ս՟բյ եղև մարմնաւորութ՟ի
որդւոյն ։ Եւ խորհրդ
գալստեան բանին ա՟յ ըս
քանչելեօք ծանուցաւ
սրբոց մարգարէիցն ։
Որպէս ասէր մովսէս,
‖ Մարգարէ յարուսցէ
ձեզ տ՟ր ա՟ծ ձեր յեղբարց
ձերոց ․ Եւ դաւիթ,
սքանչացաւ գիտութ՟ի քո
յիս ։ Եւ ամբակում,
‖ տ՟ր լուր քո լուայ և
երկեայ ․ տ՟ր նայեցայ 'ի
գործս քո և զարմացայ ։
Եւ ինքն տ՟րն առ հայր
խորհրդաբար ասէր,
‖ Հա՛յր՝ կամիմ զի ո՟պ դու
յիս և ես 'ի քեզ, զի և
սոքա 'ի մե՛զ իցեն ․ զի
եղիցուք կատար՟լք 'ի մի ․
որ է արդարև սքանչելի
խորհրդակցութ՟ի ։
Եւ ա՟ծ հզօր իշխան ․
և իշխան խաղաղութ՟ե

Հայր

Հայր հանդերձելոյ յա
ւիտենին ։
Զի իշխանութին այ ոչէ
իբր զմարմնաւոր թագա
ւորաց որ երբեմն զօրա
նան և այլ երբեմն տկա
րանան ։ այլ՝ իշխանութի
նր իշխանութի յաւիտե
նից, և տրութի նր յազգէ
յազգ ․ զի տր հզօր է զօ
րութբ ․ և տր կարօղ ՚ի
պատերազմի ։ Այլ այն
զի ասէ,

Իշխան խաղաղութեան
և հայր հանդերձելոյ
յաւիտենին ։

‖ Զի արար խաղաղութի
ասէ առաքեալն արեամբ
խաչին իւրոյ որ ինչ յեր
կինս և որ ինչ յերկրի ։
Այլ թէ՝‖ մինչ թշնամիքն
էաք՝ հաշտեցաք ընդ այ
մահուամբ որդւոյ նր ։
Այլ ինքն տրն,‖ զխաղա
ղութի զիմ թողում ձեզ։
Զի քաղցր է խաղա
ղութին իրք և ախորժե
լի ․ և այ համաքատակի․
զի ինքն ած է խաղաղու
թիւնն ։ Այլ հայր ասէ

հանդերձելոյ յաւիտե
նին ։ Զի արարչութն
որ զամ արար յոչ էից,
այսպէս և հանդերձեալ
յաւիտեանն նմա է արա
րած․ Այլ արարչութբն
հայր կոչի իբր զծնօղ
եղելոցս և յառաջ բե
րօղ․ յորոց փառա
ւորի՛ միշտ․

Այլ զկնի այսորիկ ըղ
համբառնալ ձեռացն
ասէ սրբութբ, և զխոստո
վանիլ խորհրդոց բանից
և գործոց առ յառաջա
տեան և ծածկագէտն,
և յողորմութին այ միշտ
յուսալ և խնդրել ՚ի նը
մանէ յիշման արժանի
առնել, յորժամ վարձս
բարեաց պարգևեսցէ
արժանաւորացն։
Զի և մեզ լիցի ողոր
մութի գտանել ՚ի նմա
նէ և ՚ի մի բերան փառա
ւորել զՀայր և զՈրդի
և զսբ Հոգին ընդ վեր
նոցն դասուց։
Այժմ և միշտ և
յաւի՛․

Յորդորակ։

Յանկարծուք և մեք ողորմութեն այ. և խնդրեսցուք ՚ի նմանէ զայցելութի ՚ի դէպ ժամանակի. զի մի՛ հարսնարանին արտաքոյ գտցուք որպ յիմար կուսանքն. որք եղկելի դատան քան զամենեսեան։ Զի կուսութբ ճնշեցին զմարմինս. և նեղութբ և վըշտօք զկեանս անցուցին. և ժուժկալութբ պատերազմեցան. և վայ հանդիսանային՝ վրիպեցաւ դատան. և լուան ՚ի թագաւորէն եթէ ոչ գիտեմ զձեզ։ և ողորմելի կենօք զամօթի հարկանեին. Ա՛յ արդ՝ տր մարդասէր և քաղցր ընդէ՞ր ոչ գիտես զմեզ. վս քո կուսութբ նահատակեցաք. վս քո աղօթիւք և ճգնութբ տքնեցաք. վս քո ամ նեղութեանց և վշտաց ժուժկալութբ տարաք. ընդէ՞ր ոչ գիտես զմեզ։

իդ

Ամէն ասեմ ձեզ ասէ եթէ ոչ գիտեմ զձեզ. ո՛չ զի ոչ պահեցիք կամ ո՛չ ժուժկալեցիք և ճգնեցայք ՚ի գործ մշակութե ձերոյ. զի զոր արարիք գիտեմ ըստուգիւ և վկայեմ ճշմարտապ. Ապա ընդէ՞ր ոչ գիտես զմեզ ո՛վ տր բարերար։ Զի կարօտելոյն ո՛չ կարկառեցիք ձեռն յողորմութիւն. զի զմերկն ո՛չ զգեցուցիք. զի զորբն և զայրին անտե՛ս արարիք. զի վտանգելոյն ո՛չ ողորմեցայք. զի զհիւանդս և զբանտարգելս ո՛չ տեսիք. զի զօտարս ո՛չ ժողովեցիք. զի զվշտագնեալն ո՛չ մխիթարեցիք. զի զկեղեքեալն և զբրդգզեալն ո՛չ յանձանձեցիք. վասն որոյ ասեմ եթէ ո՛չ գիտեմ զձեզ։

Աւա՛ղ թշուառութեն. աւա՛ղ եղկութեն. աւա՛ղ ողորմելի կենացն։

Զի պատերազմ պատերազմեցան. զնահատակութին

նա

նահատակեցան. զճգնու
թիւն կրեցին, և՛ի հանդի
սադրէն ոչ պսակեցան։
Որոց 'ի դէպ էր ասել,
ո՛վ տ՟ր բարեր՟ր և քաղցր
և ողորմած. 'ի զո՛ւր վաս
տակեցաք, 'ի զո՛ւր ըստա
ցաք զկուսութի՟ և զջան
ի՟մ արութե՟ և ժուժկա
լութե՟ որովհետև զա՛յդ
էաք լսելոց։
Օ՛ արհուրեսցո՛ւք աղա
չեմ, զարհուրեսցուք և
ա՟ռ՟ել ես դողասցուք,
և մի՛ մոռասցուք զսոս
կալի կերս զայսոսիկ. մի՛
ապաստան լիցուք միայն
'ի պահս և յաղօթս 'ի կու
սութիս և 'ի ճգնութիս.
Այլ թէ կամիմք ողոր
մութիւն գտանել յա՟յ՝
ստասցուք և մեք զողոր
մութիւն յա՟մ ժամ։
Ա՜յ զի ողորմութի՟ 'ի սի
րո՛յ գայ յառաջ, և սէր
ա՟ծ է ճշմարտա՟պ. և որ
արտաքոյ է ողորմութե՟՝
օտա՛ր է 'ի սիրոյ. և որ'ի
սիրոյ օտար գտանի,
յայտ է թէ հեռի՛ առնէ
զանձն յա՟յ։ Ապա յիրա
ւի ոչ գտանէ այնպիսին
ողորմութիւն յա՟յ։
Ա՜յ տես թէ յո՞ր վիհ
կորստեան ընկենու ըղ
մեզ անգթութի՟ն և ան
կարեկցութի՟ն։ զի զի՛նչ
այլ մեծագոյն կորուստ
կայցէ քան զօտարանալն
յա՟յ և 'ի սիրոյ նորին։
Ա՜յ զայս գիտելով եղ
բարք՝ ստասցո՛ւք զողոր
մութի՟ առատապէս յա՟մ
ժամ. զի 'ի դէպ ժամա
նակի գտցուք և մեք զո
ղորմութի՟ յողորմածէնա՟յ։
Չափ բարուոք ասէ Թա
թաղուն զեղուն շար
ժուն տացեն 'ի գոգս
ձեր. և որով չափով չա
փէք չափեսցի ձեզ։
Իսկ ողորմութի՟ ոչ միայն
'ի գոյից է առնել և 'ի
ըստացուա՟ծոց. այլ և
բանիւ՟ վրդ՟պտուե՟ խրա
տական հանճարով։
Օ՛ ի որչափ մեծ է ոգի
քան զմարմին, մեծ է և
ողորմելն ոգւոյ քան ըղ
մարմնոյ։ Ա՜յ զինչ և

շնոր

շնորհէ՛ ա՟ծ մարդոյ, զայն
պահանջէ ՚ի նմանէ ՚ի
գործել։ Ա՟յ թէ ըստ
հոգւոյ և թէ ըստ մար
մնոյ յարաժամ ստասցուք
զողորմութ՟ի յօժար կա
մօք և զնարթառատ սըր
տիւ․ զի և խոստացելոց
բարեացն արժանի լիցուք
Շնորհօքն և մարդասի
րութեամբ տ՟ն մերոյ և
փրկչին յ՟ի ք՟ի։
Ընդ Որում Հօր միան
գամայն և Հոգւոյն ս՟բյ
վայելեն փառք իշխա
նութ՟ի և պատիւ․
այժմ և ''։

Սրբանելւոյն Ի տարօնա՟
Սա՟կա Պարթեւին։

Մխաբանութ՟ք ամե
նեքեան գոհասցա
րուք զտ՟նէ որ իւ
րով ողորմութ՟ն
առաջնորդեաց մեզ ՚ի
գործս տուընջեան։
Հանապազ ՚ի քարոզու
թեանն զմիաբանութ՟ին
խնդրէ․ զի այնպէս առա
ւել լինի գոհութ՟ին և
խնդիրքն ա՟յ։

Գոհացարուք զտ՟նէ
որ իւրով ողորմութ՟ն
առաջնորդեաց մեզ ՚ի
գործս տուընջեան։
Բանզի ՚ի նմանէ է մե
րոց գործոցն յաջողուած
և ա՟մ պիտոյից լրումն։
Ո որ թէ և մեղաւորք
իցեմք, ողորմութ՟ն զա՟մ
պէտս մեր պարգևէ։
Ծագէ ա՟րգկն չարաց
և բարեաց․ և տեղայ ար
դարոց և մեղաւորաց․
Բանայ զձեռն և կերակ
րէ զամենեսեան քաղցր
կամօք իւրովք։ Սմա
և պահպանէ զա՟մսեան․
ոչ զմարդիկ միայն, այլ
և զանասունս։
Սորդ՝ հրամայէ գոհա
նալ վ՟ս տուընջեան գոր
ծոցն և պիտոյիցն և յա
ջողուածցն։ Սպա և զայն
եթէ, Շնորհեաց գալ
միաբանութ՟ք ՚ի հանդիսա
գիշերոյս։
Հասոյց ասէ զա՟մսեան
խաղաղութ՟ք ՚ի գիշերս ՚ի
հանգստեան ժամանակս։
Սորդարև մեծ է ողոր
մու

մութին ո՟չ առ իւր արա
րածս . բայց առաւել
մեծ ողորմութե պարգեւք
են գիշերոյն հ՟նգիստք .
յորում ա՟մ աշխատեալք
եւ ծփեալք գործովք եւ
հոգովք, եւ որք հարկին
'ի բունաւորց յաղգ ազգ
տաժանմունս եւ վրտան
գեալք բազմադէմ վըշ
տօք, դադարին յիւրա
քանչիւրոցն արկածից .
եւ գիշերաւն փոքր ոգի
յիւրաքանչիւր կրից եւ
աշխատութեց լինին .
Քանզի եւ ո՟չ կարծեմ,
լիալուսին հաստատ բո
լոր գիշերաց վ՟ս այնորիկ
ո՛չ կարգեաց ա՟ծ, զի մի'
սովորիցիմք կամայ եւ ա
կամայ խոնջիլ յիւրա տը
ընջեան գործոցն .
Այլ՝ յար փոփոխմամբն՝
'ի հանգստեանն մխիթա
րութե անզիրկ մնասցուք .
Եւ թէ կարի' հարկն ըս
տիպիցէ 'ի գործ կամ 'ի
ճանապարհ, զայն լնու
ցումք լուսովն յաւուրս
ինչ . եւ զհանպզորդեան
հանգիստ գիշերոյն մի'
մոռասցուք . Ապա զի
եւ հանգստեանն պէտք
են պահպանութե, աղա
չել հրամայէ վասն
այնորիկ .
Եւ մեք աղաչեսցուք
զբարեգութն ա՟ծ լի
նել պահպանիչ անձանց
մերոց . եւ նա իւրով ողոր
մութբն պահեսցէ զմեզ
անխռովս 'ի տուէ եւ 'ի
գիշերի .
Տեսանես, դարձեալ ողոր
մութբ լսել վստահա
ցուցանէ զաղաչանսն .
վասն որոյ եւ ասէ .
Աղաչեսցուք զբարե
գութն ա՟ծ, եւ նա իւրով
ողորմութբն անխռովս պա
հեսցէ զտիւ եւ զգիշեր .
Անխռովն անփորձ է .
Եւ առաջնորդեալ հա
սուսցէ զմեզ 'ի յաւի
տենական ուրախութին
զոր խոստացաւ տալ սի
րելեաց իւրոց ճշմա
րիտն ա՟ծ .
Ո'չ միայն 'ի խաղաղու
թե պահէ աղաչելն

զբարեգութ և ողորմած
տրն, այլ և առաջնորդէ
յարդարութի և հաստա-
ցանէ 'ի յաւիտենական
ուրախութիւնսն.

Յաւիտենական ասի ան
սպառն. զոր անմահութե
վայելեն սբքն ըստ ան
սուտ խոստման ճշմար
տին տյ: Նպա ասէ, յս
քս տր մեր կեցո և
ողորմեա:

Նուէրն Աան Նզօ
Բիւն.

Տ բարերար որ
մեծ գթութբդ
պատրաստեցեր
ըզ յաւիտենական հան
գիստն առաքինութե աշ
խատելոցն.

Բարերար ասելով՝ ըզ
բարիսն որ 'ի նմանէ 'ի
հոգի և 'ի մարմին շնոր
հեցաւ՝ յիշելով գոհութի
մատուցանեմք:

Մեծաւ գթութբ քով
պատրաստեցեր ասէ ըզ
յաւիտենակն հանգիստն
առքինութե աշխատելոցն.

ԻԿ

Գութդ քո ասէ մեծ
և անչափ՝ ստիպեց պատ
րաստել զայն զանձառ
և զանանցն հանգիստ.
զի սակաւ ժամանակս
աշխատեալ՝ յաւիտենկն
ընդ քեզ հանգիցեն:

Եւ ոչ միայն առաքի
նեացն պատրաստեցեր
զայն, այլ և զմեղաւորս
'ի նոյն կոչեցեր ապաշ
խարութե: Քանզի ասա
ցեր՝ Եկայք առիս ամ
աշխատեալք և բեռնա
ւորք, և ես հանգուցից
զձեզ: Այս է զոր աղօ
թիցն բան ասէ:

Կոչեցեր առ քեզ քաղցր
ձայնիւ զծանրաբեռ
նեալս և զտաժանեալս
մեղօք. հանգիստ նոցա
խոստանալով:

Քաղցր է արդարև՝
ձայնն այն որ զմեղաւորս
յապաշխարութի կոչէ.
որ ոչ միայն ազատէ 'ի
տանջանաց, այլ և արքայ
ութե հանգստեանն ար
ժանացուցանէ ընդ սբս
իւր: Ո մեղացն ծան

րու

րուն բեռն իբաց առնէ
'ի նոցանէ, և յանդիմանում
կենսան առաջնորդէ յան
մահ և յանանց հան
դիստն։

Շնորհեա և մեզ տէր
անխռով հանգստեամբ
զգիշերս անցուցանել։

Պահեա՛ զմեզ զի զհանգիստ
քնոյ զոր ետ մեզ՝ շնոր
հեսցէ անխռով. զի ոչ
դևք և ոչ 'ի գազանաց
և 'ի սողնոց կամ յայլ
անասնոց կամ 'ի մարդկա
նէ փնասել կարասցեն։
Այլ ոչ զարհուրանք ե
րազոց տագնապեցուցա
նիցեն. Այլ խաղաղա
կան հանգստեամբ զոր
կարութիւս մեր զօրացու
ցանել։ Այլ ապա յետ
այսր վասն միւսոյ հան
գրստեան զբանն յա
ռաջ ածէ։

Այլ 'ի ծանրութէ մեղաց
զաշխատեալքս ապահո
վացո ողորմութբ քո։

Ոպ մարդասիրութբ ըզ
մարմնաւոր աշխատու
թիւն նորոգես հանգըս

ԻԼ.

տեամբ գիշերոյս, այսպ
և զհոգիս մեր զաշխա
տեալս 'ի մեղաց ապահո
վացո. այսինքն է դադա
րեցո յալէկոծութենէ
մեղաց։ Այլ ոչ ըստ ար
ժանի մեր ապաշխարու
թե, կամ 'ի բարին յառա
ջանալոյ. այլ՝ ողորմութդ
քո. զի և քո ողորմութդ
իսկ է պատճառ 'ի մեղա
ւորս խնայելոյ և յապաշ
խարութիւն կոչելոյ։

Որով և զմեզ ապահովս
արասցես յամ մարմնա
ւոր ցանկութեցն որ զին
ւորին ընդ դէմ ոգւոյ։
Այլ 'ի պարկեշտ և 'ի խա
ղաղական և յարդարակե
րով կեանս փոխեսցես։
Ապա և վասն երրորդ
բուն և անսպառ և ու
րախալից հանգստեանն
պաղատի։

Արժանաւորս արա ըզ
մեզ մշտնջենաւոր հան
գրստեամբ ընդ ամ
սբս քո։

Բանզի զսբս քո որք
աստ ընդ նեղութիւնս

և

եւ ընդ վիշտս եւ ընդ աշ
խատութիւնս անցին վս
սիրոյդ քո, առ քեզ ժո
ղովելով հանգուցանես
յայն երկայն ամին անչա
փութեան ։

Որում հանգստեան եւ
զմեզ արժանաւորեսցես
քեզ փառս եւ գոհութիւ
մատուցանել ։

Քանզի յայն սակս յա
րէ 'ի նոյն, Այժմ ընդ նո
սին գոհանալով փառա
ւորել զՀայր եւ զՈրդի
եւ զսբ Հոգիդ. այժմ
եւ միշտ եւ''.

Խաղաղութիւն Ամենե
ցուն ։

Պարգեւատու բա
րեաց եւ աղբիւր
խաղաղութեան
տր ած մեր.

Հեսանեա, համակ զբա
րերարութեցն այ նախ
գոհանալ խրատեն սբքն
զմեզ, եւ ապա խնդրել
զորինչ խնդրելն կամիմք.
Ի այս գործ շնորհա
կալու ծառայիցէ հնա
պազ գոհանալ զպարգե
ւատուէն ։ Յառաջնում
դրուագին այսպէս դնէ
զսկիզբն. Տր բարերար՝
որ մեծաւ գթութեդ քո
պատրաստեցեր զյաւի
տենական հանգիստն՝
եւ որ զկնին.

Իսկ յերկրդ տունս, Պար
գեւատու բարեաց եւ աղ
բիւր խաղաղութեան
տր ած մեր.

Գրեթէ զյակոբայ ա
ռաքելոյ զբանն երկրոր
դէ որ ասէ, Ամ տուրք
բարիք եւ ամ պարգեւք
կատարեալք 'ի վերուստ
են իջեալ առ 'ի հօրէն
լուսոյ ։ Ի սոյն եւ սբ
լուսաւորիչն մեր ասէ վս
այ թէ՝ աղբիւր է ամ բա
րեաց. եւ 'ի նմանէ բաշ
խին պարգեւք յարիծս ։
Արդ՝ գոհացեալ զպար
գեւողէն զբարիս եւ զխա
ղաղութին բղխողէն աղ
բիւրաբար, մաղթէ ըղ
խաղաղութն բարին որ
լաւագոյնն է քան զամ
բարիս. առանց որոյ եւ ոչ
այլ բարիքն հաստատին.
Յա

Յամենայն սատանայական խռովութեց խաղաղացո՛ զմիտս և զխորհուրդս մեր 'ի գիշերիս յայսմիկ և յա՛մ ժամանակի:

Բազում պատրզմունք են սատանայի և դիւաց ընդ միտս և ընդ խորհուրդս մարդկան զանազան արկածիւք:

Եւ որ խաբէ՛ զչարն բարի ցուցանելով. և է որ անհնար զառաքինութիւն դնէ և քաղցրացուցնէ՛ զմեղսն: Եւ որ յամօթոյ կամ յերկիւղէ կամ յաչառանաց՝ 'ի մեղս զառածէ՛. Եւ որ 'ի ձեռն մարդկան չար խրատուց դըրդուէ՛ 'ի չարն: Եւ զի և բռնութե՛ մարդկան պատերազմի 'ի դարձուցանել զմիտս 'ի չարն:

Եւ զի և զարհուրանս և երկեղուկս արկանէ 'ի քունս կամ յարթունս առաջս երևմամբ, կամ յոդիսն՝ կերպարան արհաւրաց տեսիլս և երևմունս. և կամ ը՛ քունս երկեցուցանէ ազգի ազգի դիմօք և իրօք, և 'ի մեղս և ս խոտորեցուցանէ. և երազս բազումս և պատիրս և հաղբս բազմօրինակս ցուցանէ:

Զայս և որ սոցին նման խռովութիս 'ի վ՟ր մարդկան բերէ: Ա՛յնէ զոր ասէն, յա՛մ սատանայկն խռովութեց խաղաղացո՛ ըզ միտս և զխորհուրդս մեր 'ի գիշերիս յայսմիկ և յամենայն ժամանակի:

Ապա յարէ՛ 'ի նոյն,

Որպէս զի առաջնորդեալք յանցաւոր կենցաղոյս:

Երբ 'ի սատանայական հաղբից փրկեցես ըզմեզ, կարասցուք զարժանն գնալ քով առաջնորդութբ: Յանցաւոր կենցաղոյս ասէ, զի 'ի միտ առցուք և գիտասցուք և ջանասցուք անցաւորա՛ս զանինց ուրախութիւն շահել: Քանզի և ասէ իսկ զկնի այսորիկ,

Կա

Ժամանեսցուք յաւէր-
տենական յերկնից ար-
քայութիդ զոր պատրաս-
տեցեր 'ի սկզբանէ աշխ՟ի
սբ՟ց քոց :
Քանիօնէ երանութի՟,
յաւիտեանս և յերկինս
ընդ ա՟յ և ընդ ս՟բս ն՟ր ու-
րախանալ: Ապա ասէ,
Եւ ընդ նոսին գոհանա-
լով փառաւորել զՀայր
և զՈրդի և զս՟բ Հո-
գին · այժմ և՟":

Եւ ապա ասէ աղօթս:

Տ՟ր լոյս իմ և կեանք
իմ, ես յուսամ քեզ եր-
կեայց: Որչափ իմանալի
ակն մտացս ա՟ծ ային լու-
սովդ պայծառանայ ասէ
և կենդանարար զօրութի
հզօրին ա՟յ ընդ իս իցէ,
ո՞չ է ինձ երկիւղ 'ի մեր-
ձենալ չարաց 'ի դիւաց
խաւարային զի լոյս իմ
տ՟ր է : Մի ինչ միայն
խնդրեմ զի 'ի տան տ՟ն
բնակեցայց զա՟մ աւուրս
իմ աստ յեկեղեցի՝ և 'ի
հանդերձե՟լն 'ի վերինն
սիօն : Զ ի տեսող եղէց
վայելչութ՟ե տան տ՟ն և
հրամանատու տճ՟րի ն՟ր:
Եւ այժմ զսոյն աղաչեմ
զի լուիցես ձայնի իմում.
և ոչ դարձուսցես զե-
րեսս քո յինէն : Այլ
օգնութ՟բ քով միշտ պահ-
պանեսցես զիս : Որով
հաւատամ թէ արժանի
եղէց տեսանել զբարութի
տ՟ն 'ի կենդանեաց եր-
կիր: Ս՟րոյ յամենայնի
միշտ համբերեմ քաջալե-
րելով զիս ինքն :

Քարոզ:

Աղաչեսցուք զամե-
նակալն ա՟ծ, զի
առաքեսցէ ըզ
հրեշտակ խաղաղութ՟ե որ
եկեալ պահեսցէ զմեզ
յերկիւղական գիշերիս
'ի դիւական խռովութ՟ե
ամբողջ պահելով զհոգի
և զմարմին մեր մինչև 'ի
կատարումն ժամանակի
ամաց մերոց · ամենակալ
տ՟ր ա՟ծ մեր կեցո՛ և ողոր-
մեա՛ մեզ:

Աղաչեսցուք աստ, այս
ինքն 'ի սրտէ՛ պաղատես
ցուք։ Զի՛ այլ է խնդ
րելն և այլ է աղերսի
ժտելն և Թախանձելն։
Եւ ամենակալ ասէ ած,
զի որ ամի տրն է՝ և իւրա
քանչիւր կարեաց լցու
ցիչ է։
Զի առաքեսցէ զհրեշ
տակ խաղաղութեան որ
եկեալ պահեսցէ զմեզ
յերկիւղական գիշերիս
'ի դիւական խռովուէ։
Վն զի դևք 'ի գիշերի
առաւել խիզախեն․ զի
խաւարասէրք են և դա
րանամուտք․ որով պատե
րազմին միշտ ը մարդիկ։
Մանաւանդ յորս դա
մադիւտ լինին զԹոյնս
դառնութե իւրնց սերմա
նել խորհրդով բանի
և գործով։ Եւ այս ամ
'ի գիշերի առաւել յա
ճախեն․ և բազում խռո
վուբ և ամբոխմամբ ըզ
միտս մարդկան լնուն։
Զոմանս 'ի քուն զար
հուրեցուցանելով և զո
իե

մանս յարԹնութե արհա
ւիրս առնելով և երկե
ղուկս։ Իսկ զոմանս 'ի
ցնորս վայրապարս յածու
ցանեն։ Վոյ և զխաղա
ղաղար հրեշտակն պահա
պան խնդրէ, զի յայսմ
ամէ՛ անհոգ լիցուք։
Որպ սրբոցն ոգիք որ զօ
րացեալ են ածային շնոր
հիւն, առ ոչ ինչ դրեն
զնոցա մեքենայսն։
Որպ և գրեալ է 'ի վարս
հարանցն Թէ, ոմն 'ի սրբ
բոցն զգիշեր ողջ տիւ ու
նէր յընԹեռնուլ և 'ի
գործել․ զի ընդ մտացն
լուսաւորութե՝ և զգալի՛
աչաց լոյս ունէր 'ի գի
շերի ողջ 'ի տուընջեան։
Ոմն ասէր առ դևն չար
յորժամ մարտ եդեալ
կռուէր, եԹէ՝ խուցս
այս դարբնոց է․ մի տաս
և մի առնուս 'ի կոփելն։
Եւ մանաւանդ զի տր
իմ օգնական է․ որ հա
ւատամ զի յաղԹեցից
քում չարաճճարու
Թեանդ։

Եմ

Ամբողջ ասէ պահելով
զհոգի և զմարմին մեր
մինչև 'ի կատարումն ժամա
նակի ամաց մերոց։
Զի ընդ օխալոտ մար
մնով կապեալ եմք. վ(սն)յ
և ը(ս)տ ոգւոյն և զմարմնոյ
խնդրէ զամբողջ պ(ա)հելն.
զի մի' յանապակաց կամ
'ի դազանաց վնասիցիմք.
որք առաւել 'ի գիշերի'
յածին վնասել ումեք.
Կամ մինչ դեռ 'ի քուն
ոք լեցի, յարկք իվերայ
փլուզանին 'ի շարժմանէ
երկրի կամ 'ի մեքենայից
դիւաց։ Կամ զի թուլա
ցեալ լինին նիւթք շին
ուածոցն և խարխալեալ
կազմածք շարադրութեն
յերկարաձգութէ ամացն,
և ոչ զօրեն 'ի վեր ունել
զծանրութի յարկացն.
այլ խոնարհեալ իջանին
և բազմաց մահ գործեն։
Իսկ այս ա(ստուա)ծմ և որ սոցին
նման իցեն, հուր ընկէ
ցութի կամ այլ ինչ դա
ւից, մարդասէր տրն եր
կիւղածաց իւրոց և հա
նատով խնդրողաց' յա
ռաջագոյն ազդումն ինչ
առնէ երկիւղին զարհու
րեցուցանելով կամ նշա
նաց ազդումն ինչ առնե
լով. կամ 'ի տեսիլս երա
զոց զգուշացուցանէ զի
պատրաստեսցին, թէպէտ
և սակաւուց այս լիցի։
Ամենակալ տր ա(ստուա)ծ մեր
կեցո և ողորմեա մեզ։
Ապ զօկիզեն արար բա
նիս ամենակալ ասե
լով, այսպ(է)ս և զվախճանս
'ի նոյն առնէ։
Յորմէ և զկեցուցանելն
խնդրէ և զողորմիլն։
Այս զա(ստուա)ծ 'ի նոյն յորդո
րէ ասելով' տր ողորմեա.
զի հայրէ քարոզօղն ժո
ղովրդեանն։

Աղօթք.

Շնորհատու բա
րեաց' առատ ան
մահ տր, փառա
տեա յանձինս մերոց զաղ
ջամղջին և զխաւարային
խորհուրդս. 'ի պատրա
նաց բանսարկուին պա
հեա

հեմ զմեզ. և շնորհեմ հաւատով ապաւինիլ յամենայնս Երրորդութիւնդ. այժմ և՛՛։

Զանազանք են շնորհք բարեաց հեղեալ յարարչէն ոյ յարարածս իւր։ Եւ ևս առաւել մարդկայինս բնութե ըստ հոգւոյ և ըստ մարմնոյ. և այն առատապէս ևս և լիապատար ըստ մեծաձեռնութեան արարչին։ Եւ զի անմահ է բաշխօղն շնորհաց, անմահ է և շնորհքն իւր յարարածս իւր։

Բայց դու տէր ինձ և զոր մարդեղութեն քո և քարոզութ առաքելոցն ևս առաւել յաւելաւ հաստատացեալ քրիստոնեայս. Այլ և ամենաբան աւետարանիչն ասէ յովհաննէս, տեսէք եղբարք որպիսի շնորհս 'ի ձեռն իմ ետ ձեզ Աստուած. որպիսի ձիրս. որպիսի պարգևս, և որ 'ի կարգին։ Եւ բազումք ևս այն էն որ այժմ ո՛չ երեւին զգալի աչաց այսոցիկ. այլ 'ի դէպ ժամանակի ծանուցեալ լինին իմանալի հայարանին։ Եւ թէ կամիս նկատել ինչ փոքր 'ի շատէ զառաւելութիւն շնորհին, նայեաց 'ի բարբարոսն և յանքրիստոսն և տես թէ յորպիսի շնորհաց գիտութէ են զրկեալ. և ծանիցես զունողացս առաւելութիւն և գոհասցիս զտուողէն։

Բայց ո՛չ է պարտ միայն 'ի շնորհսն ապաստան լինիլ. զի զհեղգացեալսն և զքանքարաթաքոյցսն դատապարտեաց տէրն. իսկ աճեցուցողացն վարձս բարիս հատոյց։

Փարատեմ ասէ յանձինց մերոց զաղջամղջին և զխաւարային խորհուրդս, 'ի պատրանաց բանսարկուին պահեմ զմեզ.

Աղջամղջին ասէ և խաւարային, վասն զի խաւարն յայտնի ցուցանէ թէ ձա

խա

խակողմանն է պտուղ,
բայց քաղցրութեամբն
մեղկէ և պատրէ։
Իսկ աղջամուղջն մասն
ինչ լուսոյ ունելով ընդ-
խառնրի, որով զպարզա
միտսն դիւրաւ գթեսցէ
Իսկ որք զտէրն զօրավիգն
ունիցին՝ յայսպիսեացս
դիւրաւ զերծանին և
շնորհի տն արժանանան
ոգւ և հետակայ բանս
ցուցանէ։
Շնորհեա՛ հաւատով
ապաւինիլ յամենաւքն
Երրորդութիդ. այժմ և
միշտ և ″։
Վս զի առանց հաւա
տոց՝ տմ ինչ անվաւէր և
ոգւ անօգաշէն տունն է
և ո՛չ առնու հաստատու
թի։ զի հաւատն հի՛մն է
տմ բարեգործութե։
Նաև տէրն հրամայէ թէ՝
զամ ինչ որ հաւատով
խնդրէք՝ առնուցուք։
Նոյն զամ ասելովն՝ եցոյց
թէ՝ ուր բոլոր հաւատ
իցէ, ոչ ինչ լինիցի ան
ճարին թէ և 'ի կարի'
մեծագունիցն իցէ։
Ապ ասէ, շնորհեա՛ հա
ւատով ապաւինիլ յա
մենաւքն Երրորդութիդ
ո՛չ միայն այժմ և միշտ
որ է աստի կենաց ըն
թացս թէպէտ և աստ
գոն յաւիտեանք, այլ
և յանծերանալին յաւի
տեանս յաւիտենին։

Յորդորակ։

Ե՛ մեք կալցուք
պնդագոյնս յան
ձինս մեր զհաստատութի
հաւատոյն. յորդորեալ
հանապազօր 'ի գործս
բարիս. 'ի վր հաստատուն
վիմի հիմունս արկանե
լով. և զշինուածս առա
քինութեան գեղեցկա
յարմար յօրինելով։
Ո՛չ միայն 'ի հաւատ
ապաստան լիցուք. զի մի՛
հրէականին նմանեսցուք
ժողովոյ որ ասէին,
տաճար տն տաճար տն։
Այսինքն թէ՝ ո՛րչափ
տաճարս այս շէնէ 'ի մի
ջի մերում, մեք հաճոյ
եմք

եմք այ և ո՛չ երբէք սա
սանեսցուք. այլ միշտ զը
նարձացեալք լիցուք։
Թէպէտ և գործս ոչ ու
նէին զայս այսպէս կար
ծէին և յանձն առաստան
եղեալ յօրանային.
Որոց ասէր երեմիաս,
Տաճար տն է, բայց զայս
գիտասջի՛ք, զի եէմ կաթ
սա՛յ է որպէս ասէք. և
դուք միս որ եփիք ՚ի նմա
վս չարաց գործոց ձե
րոց ոպ և եղեն իսկ.
Զի եկն բաբելացին
այրեաց զերուսաղէմ՝ և
զտաճարն, և զբնակիչս
՚ի նմա սատակեաց. և
ըզ մնացեալսն գերի՛ վա
րեալ եմոյծ ՚ի բաբիլօն.
Նաև մկրտիչն յովհան
նէս ասաստէր նոցա ասե
լով, Մի՛ համարիք ասել
յանձինս թէ ունիմք
հայր զաբրահամ. ասեմ
ձեզ՝ թէ կարօղ է ած ՚ի
քարինցս այսցանէ յարու
ցանել որդիս աբրահա
մու. ոպ և եղեն իսկ.
Զի յարուց զքարացլ

հեթանոսս վերստին ծը
նընդեամբ աւազանին.
Ո՛չ միայն որդիս հաւա
տոյն աբրահամու. այլ
և զորդեգրութին հօրն
երկնաւորի և յեղբայրակ
ցութին քի. Որք ՚ի քս
մկրտեցայք՝ զքս զգեցայք.
Վասն որոյ առաւել
զգուշանալ պարտ է, զի
մի՛ վրիպեսցուք ՚ի շնոր
հացս զոր ընկալաք.
Զի ո՛չ եթէ դու զար
մատն ՚ի վեր ունիս ասէ
առաքեալն. այլ արմատն
զքեզ։ Զի դու ՚ի բուն
ոստն պատուաստեցար.
Եւ զի նա վս չարութեն
անկաւ, բարւո՛ք է. և դու
վս բարւոյ պատուաստե
ցար։ Զգո՛յշ լեր գու
ցէ և դու անկանիցիս։
Զի որ ՚ի բուն ոստն ո՛չ
խնայեաց, և ՚ի քեզ ոչ
խնայեսցէ. եթէ մեղի
ցես և ո՛չ զղջասցիս և
ապաշաւեսցես։
Եւ զայս գիտելով սի՛
րելիք սրբեսցո՛ւք զան
ձինս մեր ՚ի մեղաց. կա

տա

տարեսցո՛ւք զօրութի
անձինց մերոց ահիՆ այ։
Մի՛ յապաղեսցուք խոս
տովան լինիլ նմա զմեղս
մեր արտասուօք և ապաշ
խարութբ։ Մի՛ երէկ
ծնգնեալ և այսօր հեղ
գացեալ. և կամ այսօր
ջերմպու և վաղիւն գին
ըմպու։ Մի անգամ սը
գացեալ վասն մեղաց և
դարձեալ խրախացեալ
անհոգութբ։ Զի ոչ
եթէ երկոքումբք ոտիւք
կաղայցէ ոք և ոչ յայտ
լեցի։ Նաև ոչ միով ա
կամբ յերկինս և միով
յերկիր հայիլ ումեք հը
նարաւոր է. Այլ ոչ երկ
նաւոր և երկրաւոր սի
րով հաճոյանալ այ։
Զի որ երբեմն չինէ և
երբեմն քակէ, ոչ կարէ
յաւարտ հասանիլ։
Այլ զի ‖ սէր աշխարհիս
թշնամութիւն է առ ած
ոպ յայտ առնէ ածաբան
աւետարանիչն յովհաննէս։
Ա՛սա է քաղցնուլն և
ա՛սա է ծարաւին։

Զի յետ աստեացս վը
ճարելոյ՝ դուռն ապաշ
խարութե այլ ոչ գոյ։
‖ Ահաւասիկ ժամանակ
ընդունելի ասէ առաքեալն
ահա՛ օր փրկութե. մի՛ և
մի՛ ինչ տայցէք պատ
ճառս զի մի՛ արատեսցի
պաշտօնն։ Զի հեղգու
թի և ծուլութիւն յոր
ժամ տեղի գտանէ՝ ՚ի
փոքրէն ՚ի մե՛ծն ելանէ
չարն ոպ եղև կորուստն
իւրն։ Սրոյ առաւել
զգուշանալ պարտ է, զի
մի՛ զրկիցիմք ՚ի սատա
նայէ։
Զի դրունք են զգայ
ութիւնքս ՚ի քաղաքի
բնութեանս մերում։
Այսինքն է տեսանելիք.
լսելիք. հոտոտելիք. ճա
շակելիք. շօշափելիք։
Այլ այսոքիւք ամենե
քումբք կռուի՛ ընդ մեզ
սատանայ. և ջանայ ՚ի
ներքս վաղել ընդ դրունսս
ընդ այսոսիկ զի ըմբըռ
նեսցէ զամրութի քաղա
քիս մերոյ. և՛ իներքուստ
՚ի

'ի դուրս դիւրաւ մարտընչիցի և յաղթիցէ մեզ։ Իսկ մեր զայս գիտելով՝ պարտիմք արթուն լինել միշտ և պատրաստ և կազմ. զի մի՛ յանպատրաստից ըմբռնիցիմք։ Զի որքան հսկէ տանուտէրն, գողք ո՛չ կարեն ական հատանել և գողանալ։ այլ՝ ա՛յլ խոյս տուեալ փախիցեն։

Գրեալ է 'ի վարս հարանցն եթէ՝ Ճգնաւոր մի զերկոտասան ամ 'ի պատուիրանս և յօրէնս տն միշտ խոկայր և խորհէր։ Իսկ զերկոտասան ամսն զայնոսիկ դևն 'ի դրանն կալով ո՛չ կարէր 'ի ներքս մտանել, Իսկ յորժամ դադարեաց և թուլացաւ Ճգնաւորն 'ի բարի խորհրդոց, տեղի եգիտ դևն և վազեաց 'ի ներքս և ըմբռնեալ զմիտս Ճգնաւորին ցնորեցուցանէր. Որոյ բազում հոգք յանձին բերել պարտ է և բազում փոյթ ըստանալ 'ի ջանս առաքինութեան. զի 'ի բազում մեքենայից չարին զերծել գտանիցիմք, զի Ոսոխն մեր սատանայ գոչէ ըստ առաքելոյն պետրոսի և խնդրէ թէ զո՛ կլանիցէ. Զի անյագ է 'ի չարիս նենգաւորն, և երբէք հերիք ո՛չ ասէ։ Իսկ թէ 'ի դրախտէն խաբելովն ասա զմեզ ընկէց յերկիր անիծից և ընդ ծառայութե դրաւեաց, ապա աստի յորժամ խաբիցէ ո՞ւր կամիցի ընկենուլ. եթէ ոչ յանդունդս դժոխոց. Իսկ արդ՝ զմտաւ ածցուք թէ վ՟էր եկաք յաշխարհս յայս. ո՛չ զի զօրէն անասնոց կայտռիցիմք իվ՟ր երկրի զպորտ և զորովայն լնլով։

Զոր և առաքեալն նախատէ ասելով՝ Ո կերակուր պորտոյ և պորտ կերակրոյ. և ա՟ծ զսա և զնա խափանեսցէ։ Զի մարմին ցանկայ հանդէպ հակառակ հոգւոյ։

Իսկ

Եւ մեզ պա՛րտ է զգու-
շանալ և գործել հակա
ռակ մարմնոյ . որով կա
րասցուք միշտ յաղթող
գտանիլ ՚ի պատերազմի։
Եւ արդ զի պատկեր
ստեղծաք այ, ըստայնմ
‖արար ած զմարդն ՚ի
պատկեր իւր . պա՛րտիմք
զնմանութի սկզբնատպին
՚ի մեզ ինքեանս բերել։
Եւ որո՛վ կարիցեմք բե
րել արարածքս զարարչին
նմանութի . հողանիւթ
բնութիւն գոլով և ընդ-
մարմնոյ կարեօք անկեալ
և զգայարանօք կապեալ
ո՛րպ շղթայիւք ոմամբք։
Իսկ այ ձեռք և ոտք և
կամ բնաւ զգայարանս
ինչ իմանալ կամ կար
ծել անմտութի մեծ է։
Զի թէպէտ և լսեմք
այսպիսիս ՚ի գրոց, ըստ
մերում տկարութեանս ձե
ւացուցանեն զբանն զոր
մեք սովոր եմք ասել .
զի ընտելականաւն կարի
ցեմք իմանալ։ Որպ այն
զի ասեմք, ‖խոնարհեցո
իե

տէր զունկն քո և լո՛ւր,
բա՛ց զաչս քո և տե՛ս.
Զարթի՛ր ընդէ՞ր ննջես,
արի՛ և մի՛ մերժեր
զմեզ։ Ա՛ռ զզէն և զաս
պար քո և արի՛ յօգնել
ինձ. Եւ ած այսմ ամի
ո՛չ պիտոյանայ . զի կամքն
գո՛րծ է կատարել . ասաց
և եղեն, հրամայեաց և
հաստատեցան որպ ասէ
մարգարէն։ Ապա յա՛յտ է
թէ իմանալեաւն և ներ
քին մարդովն եմք պատ
կեր այ . որով յա՛յտ է թէ
գո՛յ ճնար նմանիլ այ ըս
կարողութե մարդկան .
անոխակալութբն՝ սիրովն՝
և ողորմածութեամբն
և կարեկցութբն ։
Աղօթեաց տէրն ՚ի վերայ
չահանուացն ասելով,
‖Հա՛յր թո՛ղ դց թէ զղ
ջասցին և դարձցին, զի
ո՛չ գիտեն զինչ գործեն։
Եւ դու թէ ո՛չ այնպէս
որդիաբար առ հայր,
այլ ծառայաբար առ տէր։
Որպ սբն ստեփաննոս առ
տէր՝ ասելով, ‖Մի՛ համարիր
սո

սոցա զայս մեղս։ Նաև որպ
նա շահեցաւ զանօթն
ընտրութեան և այլս բա
զումս, այնպ և դու շա
հեսցիս զյոլովս և պայ
ծառասցիս հոգւով։
Արժանացոյց տրն ըզ
մատանիչն՝ սեղանոյն և
զոտսն լուանալոյ և համ
բուրի ևս բազում ջա
նիւք և յօժարութբ։ զի
կամէր շահիլ զփրկութի
նր մինչև 'ի վերջին կա
տարածն։ և նա ո՛չ կամե
ցաւ, այլ ապականեալ
կորեաւ։ ո՛չ վայելելով
'ի փրկութի փրկագործո
ղին։ Անձինն մեղս դի
ցէ և ո՛չ այնմ որ կամե
ցաւն կեցուցանել և
ինքն ո՛չ յօժարեաց։
Լե՛ր և դու անոխակալ
առ թշնամիս քո. թէ քաղ
ցեալ է հա՛ց տուր նմա։
և եթէ ծարաւի է՝ ջուր
մատո։ թէ մերկ է՝ զգե
ցո՛։ և թէ յարկի՛ է կա
րօտ՝ և զա՛յն պատրաստեա
և երանելի՛ լինիցիս։
Նաև մի՛ ոք արգխտաբար
ընդ դէմ բերցէ բանիս
ասելով թէ՝ քս յետ մա
հու՝ արքայութն ընդ է՞ր
ոչ արժանացոյց զյուդա
և զխաչահանուսն։
Մի՛ ոք յանդրգնեսցի
և մի՛ ոք անմտասցի զայս
պիսիս խօսելով ադխտա
բար։ այլ ուսցի և տեղե
կասցի։ որով կարասցէ
հասու լինիլ և 'ի վր կալ
զօրութեան բանին։
Արդա՛ր է դատաւոր,
և անիրաւ ո՛չ առնէ դա
տաստան։ զի խնամար
կելն 'ի թշնամին՝ յայսմ
կենցաղումս է, և զայն
ո՛չ արար պակաս տրն։
Իսկ որք անզեղջ աստի
գնան անդ, այլ բարեաց
ակն ունել ո՛չ է, այլ պա
տիժ պատուհասի ըստ
տրունական հրամանին։
‖ Մեղաւորքն ասէ եր
թիցեն 'ի տանջանս յա
ւիտենից, և արդարքն 'ի
կեանսն յաւիտենից։
Նաև թէ ‖ոմանց յարութ
կենաց և ոմանց յարու
թիւն դատաստանաց։

Նաև

Ո՞չ դու յորժամ լսիցես
յած՟այինն գրոց թէ Բա
րի՛ արարէք ատելեաց ձե
րոց և աղօթս ի վ՟ր նեղ
չաց՝ յայսմ կենցաղումս
իմա թէ քեզ պատուիրէ
առնել և ո՛չ թէ ՚ի հան
դերձելումն ։ Զի ան
տի կենացն դու ո՛չ ես
տ՟ր ․ այլ՝ արարիչն ամ՟
որ ակնկալութիւն է ամե
նեցուն և յոյսն հանդեր
ձելոյ աշխարհին ։
Նաև մեծն յովհան ոս
կի կոչեցեալն բերան,
իբր երկանալով իմն սաս
տէ՛ այնոցիկ և վրէժխնդ
դիր լինի այնպիսեացն
որք խօսիցին այնպիսի
հայհոյութիւն վասն այ՟
և ասէ այսպէս ․
Իբր քարի՞ ասէ հարկա
նեմ զբերան քո բանի՛
ած՟ային գրոց վարդապե
տութե՟ ․ զի յաստի կենս
միայն հրամայեաց զբա
րի առնելն թշնամեաց ․
զոր և ինքն աստ միշտ և
հանապազ արար ․ յանձ
նէ՛ օրինակ տալով ամե
նեցուն ամ՟ բարեաց ։
Ո՞չ դու այժմ Թո՛ղ ըզ
հարիւր դահեկանի չափ
պարտս ծառ՟այակցին քում,
զի և դու գտցես անդ ՚ի
տ՟նէ բիւր տաղանդացն
թողութի ․ մանաւանդ
թէ և՛ս առաւել բազմա
պատկաց ։ Զի այնչափ
ո՛չ կարէ մարդ մեղանչել
մարդոյ՝ որպէս մարդ այ՟
միշտ մեղանչէ ։ Ո՞չ դու
թէ թողցես աստ զսա
կա՛ւն, գտցես և դու
անդ բազմին թողութի ։
Սո՛րոյ և տ՟րն յաղօթսն
զայս հրամայէ ասել
միշտ և հանապազ, Հա՛յր
մեր որ յերկինս ․ Թո՛ղ
մեզ զպարտս մեր ո՟պ և
մեք թողումք մերոց պար
տապանաց ։ Ո՞չ սուտ
են որք շրջեն զբանն և
ասեն, Թո՛ղ մեզ զպարտս
մեր և արժանի արա թո
ղուլ մերոց պարտապա
նաց ։ Զի տ՟րն զբարին
միշտ մեզ օրինադրէ ․ զի
որչափ և ասէ ոք թէ ար
ժանի արա թողուլ որ

պար

պարտին մեզ, բնա՛ւ ՚ի
զղջումն ո՛չ եկեսցէ և ո՛չ
հոգ արասցէ թողուլ։
Իսկ յորժամ ասէ՝ թո՛ղ
մեզ ո̃պ և մեք թողումք.
յայնժամ զարհուրի և
դողայ և թողու զպարտա
ընկերին. զի տ̃րն յայս
միտս և զեղանակ բանիս
այսպէս եդ առաջի։
Ո՛ քեզ ինքնդ ասէ ա
րարի դատաւո՛ր կամաց
քոց. զի թէ թողցես,
և յինէն գտցես թողութ̃ի։
և թէ ոչ թողցես, ո՛չ և
յինէն ակն ունիցիս։
Դու անձին քում ողոր
մեաց. զի որով չափես չա
փով՝ չափեսցի՛ քեզ։
Իբկատեա՛ ճշդի՛ւ զգե
րանաձև մեղսդ ՚ի քում
ականդ. և մի՛ խուզես
ցես խնդրել զշիւղ յա
կան եղբօր քում։
Կազմութիւն մարմնոյս
մերոյ ո՛չէ իբրև զայլ
կենդանեացդ որ զգլուխն
՚ի խոնարհ ունելով միշտ
ը̃ երկիր պշնուն. զա՛յն
միայն շահ օգտի համա
րելով զառօրեայ գտեալ
կերակուրն. Իսկ մար
դոյս կազմութիւն կան
գուն գոլով ՚ի վեր միշտ
ըդ հայիլն գուշակէ առ
ա̃ծ. ըստ առաքելոյ Զվե
րինն խնդրեցէք հանա
պազ ուր ք̃սն նստի ընդ
աջմէ հօր. զվերինն խոր
հեցարուք. զի յորժամ
ք̃ս յայտնեսցի կեանքն
ձեր, յայնժամ և դուք
ընդ նմա յայտնեսջիք
փառօք. Որպիսի յոյս
խոստացեալ ունիմք և
այսպիսի մեծագոյն պա
տի՛ւ կայ մեզ առաջի.
և մեք իբր զտղա՛յս ան
իմաստ ՚ի ստո՛ւերականս
խաղալ յօժարիմք։
Ո՛չէ միայն բաւական
զատելութի՛ ի բաց բառ
նալ. այլ և սէրն ՚ի տե
ղւոջն տնկել. Զի ա̃ծ
սէր է. և որ կայ ՚ի սէր
նր̃՝ յա̃ծ բնակէ և ա̃ծ
՚ի նմա՛ որպէս ասացն։
Ա՛ն թէ՝ յա՛յսմ ծանիցեն
ասաց տ̃րն թէ իմ աշա
կերտքէք՝ եթէ սիրիցէք

զմ

զմիմեանս. և ||լրումն օրինաց սէրն աստուծոյ.

Լ՟ դարձ ո՛չ է միայն բանական զհպարտութիւն և զամբարտաւանութի իբաց ընկենուլ և զնորաձև ամբարհաւաճութի, այլ և զխոնարհութի ստանալ և զհեզութի և զցած ոգի լինելն. ||Զի որ խոնարհեցուցանէ զանձն՝ բարձրասցի ըստ տրունական հրամանին. Լ՟ թէ՝ ||ուսարուք յինէն զի հեզ եմ և խոնարհ սրտիւ.

Լ՟ մարգարէին դարձել, ||ես յո՞ բնակեցայց եթէ ոչ 'ի հեզս և 'ի խոնարհս և որք դողան 'ի բանից իմոց. Լ՟ դաւիթ ածահայրն թգաւորն և մարգարէն իբր խրախոյս իմն տալով ասէ, զսիրտ մք և զհոգի խոնարհ՝ ած ո՛չ արհամարհէ.

Լ՟ դարձեալ՝ չէ՛ և չէ՛ միայն բանական զուրշութի և զպղացումն 'ի բաց ընկենուլ. այլ և զողորմածութի և զձեռն արձակութի առատապէս ստանալ յամ ժամ. և առաւել և՛ս յաւուրս պահոց. Զի մի՛ լուիցէ 'ի տնէ թէ, ||զայդպիսի պահս ո՛չ ընտրեցի ինձ 'ի հաճոյս. այլ լո՛յծ ըզ կընձիռն անիրաւութե. քակեա՛ զխարդախութի. և զմուրհակ անիրաւութեն յօժարութբ հերձեա՛. զի մի՛ ունայն լինիցի բողոքելն քո յորժամ ես ո՛չ լսիցեմ. ||Զի ողորմութի կամիմ ասէ ած և ո՛չ զզոհ. Լ՟ թէ՝ ||երանի ողորմածաց՝ զի նոքա ողորմութի գտցեն յայ 'ի դէպ ժամանակի.

Լ՟ մրգրէն քաջալերատալ ասելով, ||զմեղս քո ողորմութբ քաւեսցես, և զանօրէնութիւնս քո տրովք տնանկաց.

Լ՟ թէ՝ ||բարձր 'ի գլուխ պարծի ողորմութիւնն առ դատաստանաւն.

Լ՟ թէ՝ ||զտուրս զ՟արթ առատս սիրէ ած.

Մի՛ ճշդիւ և մի՛ տըր
տմնջելով և խոժոռ դի
մօք. զի մի՛ անհաճոյ լի
ցի բարին. այլ՝ յօժա
րութբ և առատութեամբ
և պայծառ դիմօք և զը
ւարթ երեսօք. զի այնպ
ընկալցի զփոխարէնն.
Չափ բարւոք ասէ տրն
թաթաղուն զեղուն շար
ժուն տացին 'ի գոգս
ձեր. Նա՛ թէ՝ որով չա
փով չափէք՝ չափեսցի
ձեզ.
Ոմն յառաջին ածասէր
և բարեսէր թագաւո
րացն՝ գրեալ է թէ յոր
ժամ ողորմուի առնէր՝
ասէր, այսօր թագաւորե
ցաք յորժամ ողորմուի
արարաք. Նա՛ գիրք մեք
զողորմածն ած ասեն ան
պատկառ ամ համարձա
կութեամբ ըստ կրկնակի
բայից և բառից. Նաև
մարդկան սովորութի է՝
յորժամ ողորմութի առ
ցէ ոք յումեքէ, և հար
ցանեն թէ ո՞վ ետ, ասէ
համարձակ թէ ած ետ.

Ողորմութի դուստր է
թագաւորի, և ունի հա
մարձակութի առ հայր
իւր. և համարձակութբ
մուծանէ զստացողն իւր
առ թագաւորն.
Պահքն 'ի ճանապարհ
հանէ զմարդ արքայու
թեն. և Աղօթքն մինչ
'ի դուռն տանի. իսկ
Ողորմութին 'ի ներքս
մուծանէ յառագաստն
առ թգւրն երկնաւոր ըստ
իւրումն տն բանին թէ՝
Ուր եսն եմ, անդ և պաշ
տօնեայն իմ եղիցի.
Նա՛ թէ՝ եկայք օրհնեալք
հօր իմոյ. ժառանգեցէք
ձեզ պատրաստեալ զար
քայութին. Զի քաղ
ցեայ և ետուք ինձ ու
տել. ծարաւեցի և ար
բուցիք ինձ. մերկ էի և
զգեցուցիք. հիւանդ էի
և 'ի բանտի՝ և եկիք ա
ռիս. և թէ որով հետև
արարիք միում 'ի փոքր
կանցս յայսցանէ յեղ
բարցս՝ ինձ արարիք.
Չէ և չէ միայն բանա

կան զմեղս մաքրել խոստովանութ՟· այլ և ապաշխարութ՟ և գործովք բարեօք լնուլ զտեղին ։

Զի մի՛ դարձել անօթ լիցի չարին ըստ տ՟րունական հ՟րամանին թէ Այսն պիղծ որ վ՟ն մեղաց թողտալոյն ա՟յ մտեալ է 'ի մարդ, յորժամ ողորմութ՟ նորին ելեալ 'ի մարդոյ և հանգիստ ոչ գտեալ յանջրդին տեղիս յարդարոցն ոգիս, դառնայ և գտանէ զառաջին տեղին դատարկ 'ի բարի գործոց · յայնժամ երթեալ գումարէ ընդ ինքեան չարագոյնս քան զինքն դևս · ոչ միայն եօթն, այլ և հազարս և բիւրս ։ Զի անուն եօթանդ՝ միայն բազմաւորութե՟ է անուն ։ և տ՟րն առակաւն խօսի · Ո՟պ այն որ 'ի յայտնութեն ասէր առ մեծն յովհաննէս աւետարանիչ և ա՟ծաբան թէ Առ հրեշտակս եօթն եկեղեցեացն ասա զայս և զայս ինչ · Նա՛ այն ոչ թէ նոցին միայն էր պատւէր · այլ նոքօք ընդ ա՟մ տիեզերաց եկեղեցիս խօսի ։ Ա՟յսպ և 'ի վ՟ր չարագոյն այսոյն է իմանալ ։

Նայց մի՛ ոք տգիտաբար կարծիցէ թէ տ՟րն այսահարիցն միայն ասէ զայս · այլ և ա՟մ մեղաւորաց · զի մեղաւորն որչափ 'ի մեղս է, բնակարան է սատանայի · և չար գործովք իւրովք կերակրէ զնա և հանգուցանէ ։ Իսկ եթէ յողորմութենէն ա՟յ զղջացեալ շարժի 'ի խոստովանութիւն և յապաշխարութ՟ի · և փոքր ինչ յառաջեալ 'ի բարիս, դարձեալ ծուլասցի և սիրէ զհեղգութ՟ի և զամայութ՟ի, և զրկի յայնմանէ որ Ե՟րի գործովքն կերակրէր զա՟ծ և բնակարան լինէր շնորհաց հոգւոյն սրբոյ ։ Նա՛ անսեալ թշնամւոյն զոչ յօժարութ՟ի նո՟ 'ի բարիս · և զախորժակօք դևմե՟ն

'ի

'ի չարիս, ժողովէ՛ զբազ
մութ չարագոյն այսոցն
և մտեալ բնակէ՛ իբր 'ի
յարդարեալ տաճարի ան
հոգութե · արկանելով
զնա 'ի վիհս կորստեան ·
այսինքն 'ի զանազան տե
սակս մեղաց · բնականս
և անբնականս ։ Եւ ընդ
կրնի այնորիկ ընկենու
զնա 'ի թերահաւատութ
և յանզգամութի և յու
րացութի ։ Եւ ապա յու
սահատ առնէ զնա յողոր
մութէն այ ասելով թէ՝
այլ ո՛չ գոյ քեզ թողու
թիւն · և ո՛չ ևս կարես
հասանիլ փրկուե վրոյ
պինտ կաց 'ի նոյն անա
ռակութեդ ։ Եւ զած
անողորմ ցուցանէ նմա ·
և զապաշխարուին դըժ
ուարին · և զժամանակն
երկար · և զինքն անար
ժան ողորմութեն այ ։
Եւ ա՛յնչափ տագնապէ՛
զնա և 'ի նեղասրտուիս
արկանէ, մինչ զի իխեղդ
մտաբերիցէ և անձին ևս
առնէ ։ Եւ ահա՛ եղե

որդւոյն այնորիկ յետինն
չար քան զառաջինն ըստ
տրունական բանին ։
Եւ ո՛չ տայ չար թշնա
մին եղկելոյն այնորիկ
բնաւ՛ ածել զմտաւ՛ ընդ
հրամանս տրունեն եթէ
‖ դարձարո՛ւք առ իս, և
ես դարձայց առ ձեզ ։
Եւ թէ՝ ‖ յորժամ հեծե
ծեսցես, յա՛յնժամ կեց
ցես ։ Եւ թէ՝ ‖ եկա՛յք
առ իս ամ աշխատեալք
և բեռնաւորք և ես հան
գուցից զձեզ ։ Եւ թէ՝
ո՛չ եկի կոչել զարդարս,
այլ զմեղաւորս յապաշ
խարութ ։ Զի առաջին
ճանապարհ առ ած՝ ո՛չ
մեղանչելն է · իսկ երկ
րորդ՝ յետ մեղանացն
զղջալ և ապաշխարել և
ո՛չ յուսահատութե կո
րընչիլ · զի ո՛չ կամի տր
զմահ մեղաւորին · այլ
զդառնալն 'ի չար ճանա
պարհէն և զկեալն ։
Եւ արդ ասէ եսայի,
‖ ո՞ պատմեսցէ ձեզ ընդ
տեղւոյն յաւիտենից է

թէ

թէ հուր գանձեալ կայ
և տանջանք պատրաստեալ
ոչ զղջացելոցն 'ի մեղս։
Այլ զի ամենայնն հրով
փորձելոց է գալուստ վե
կայէ. ած մեր ասէ յայտ
նապէս գայցէ. և հուր
առաջի նր գնասցէ առ
'ի փորձել զիւրքչիւրսն
և 'ի հատուցանել ըստ
արժանեաց։ Այլ պօղոս
ասէ, որ շինէ 'ի վերայ
հիման հաստատոյն փայ
տ խոտ եղէգն, այսինքն
մեղս ընականս կամ ան
ընականս, յորժամ ամ
ինչ 'ի հուր անցանէ,
որոյ գործն այրի՝ տու
ժի և գործօղ մեղացն 'ի
հուր և ոչ մեռանի. այլ
կայ անմահ 'ի տանջանսն
յաւիտենից։ Իսկ որ շի
նէ 'ի վր հիման հաստա
տոյն ոսկի արծաթ ակնս
պատուականս որ է բարի
գործ և հաճոյական ա
ռաքինութիք, որ ոչ են
կեղծաւորութբ կամ մար
դահաճութբ և փառասի
րութբ։ Ո՜ 'ի այնպիսիքն
ոչ եթէ միայն 'ի պսա
կացն զրկին որ վս այ ոչ
առնեն զառաքինութին,
այլ և տանջին ևս։
Իսկ ճշմարտասիրացն և
ըստ այ հաճոյիցն ճգնո
ղացն, յորժամ գործն 'ի
հուր արկանի՝ ոչ այրի.
այլ ևս առաւել պայծա
ռանայ ոպ ոսկի արծաթ
և լուսատու քարինք.
և գործօղն կայ և մնայ
մշտնջենաւոր 'ի կեանսն
յաւիտենից ընդ հրեշ
տակս դասակցեալ 'ի փա
ռաբանութին այ։
Այլ մեր զայս ամ գի
տելով՝ միշտ զերկրաւ
գամք և ընդ երկիր պըշ
նումք և զերկրաւորս յա
ւէտ խորհիմք։ Օ՜ արդա
րելով զձիս և զջորիս, և
զևս վատթարագոյնս ըղ
գաղանաբարոյ շունս։
Թողից ասել զյարկաց
և զապարանից և զբարձ
րագունից տանց։ Ո՜ տս
կիաղօծ ձեղուանց և
զյախճապակեալ յորին
ւածոց. և զկձեհիւք և

զզանազան պատկերովք
լցելովք։ Որոց ոգիքն
ուր կացեալք և բազմա
պատիկ ախտիւք վրդով
եալք։ Այլ նա զորմս
տանցն պայծառացուցա
նէ և զինքն մոռացեալ է
եղկելին։

Գրեալ է թէ յարտաք
նոցն իմաստասէր ոմն
տուն շինեաց. և դեղա
գործ ոմն ասաց ցնա,
ծեփեա զտունն քո զի ե
կեալ գեղեցկացուցից
զնա զանազան նկարուք
պատկերաց և անդուա
ծոց յօրինուածովք։
Այլ ասէ իմաստասէրն,
եկ յառաջ նկարեա և
ապա իմ ծեփեցից. զի
զգարշելին ծածկեսցես
բարւոք քան թէ յայտ
նելն։ Այլ մեծն յովհան
գրեալ է բերանն ոսկի,
թէ զոմն իմաստասէր 'ի
հայկերոյթ կոչեցին. և
նա իբրև եմուտ 'ի տուն
և բազմեցաւ, նայեցեալ
'ի վեր և 'ի վայր և 'ի չո
րեսին կողմունս տանն՝
իզ

ետես զանազան գունովք
զարդարեալ. և ազգի ազ
գի երանգովք պայծա
ռացուցեալ։ և լցեալ
զբերանն խխով՝ եթուք
յերեսս տանուտեառնն։
Այլ իբրև հարցին եղև
թէ ընդէ՞ր արարեր զայդ.
պատասխանեալ ասէ, և
զի՞նչ վնաս արարի. զոր
դուք պատուեալ էիք և
ես պատուեցի. և զոր
դուք ոչ էիք պատուեալ՝
և ոչ ես պատուեցի։
Հայեցայ յամ տունս և
տեսի զարդարեալ ամե
նեքումբք, և ոչ կարացի
թքանել զի պատուած
էր, և զերեսս տանու
տեառն միայն տեսի ան
պատիւ, զի ոչ էր զարդա
րեալ առաքինութ զներ
քին մարդն՝ և անդ թքի։
Այլ թէ այսոքիկ արտա
քինքն որ զճշմարիտ
ածածանօթութի ոչ գի
տէին՝ այսպիսի իմն նա
խանձ ունէին բարեաց
գործոց և առաքինասէր
վարուց, ապա որչափ
ևս

և ս առաւել մեզ պարտ է
ե̃ղում զգուշութի՛ և փոյթ
ունել յառաքինութի՛ս.
որք մեծագոյն շնորհի ար
ժանացաք գալստեամբն
քո և պատուական խաչին
փրկագործութե՛ն. Նմա
մեք մինչ 'ի խորին ծերու
թիւն աղայաբարուք և
բազմրուխշտ գտանիմք,
զանցաւորօքս բուռն հա
րեալ և զոչ ծնացականս
ծախսացուցեալ. Նոյն զքո
'ի դրունս տեսեալ բըրդ
գրգեալ և երեթուեալ
անտես առնեմք ոչ գթա
լով և ողորմելով և զպէտ
սըն լնլով. Ու երանի թէ
այս միայն, այլ և նախա
տեմք ես և բանբասեմք
ըռակւյ անուն կորդալով
իվեր. և տրտմութե և ամօ
թալի դիմօք դարձուցա
նեմք. և որ դեհեն զմեզ
ոչ այրեսցէ. կամ որ տան
ջանք մեզ բանական լի
նիցի. Որդարև ուր
այժմույս դպիր իմաստուն
և հանճարեղ խորհրդա
կան. ամենեքեան խոտո
րեցաք իմիասին և անպի
տանացաք. Նոյն հովիւն
իբրև զհօտն, և առաջ
նորդն իբրև զառաջնոր
դեալքն. Իւրաքանչիւր
ոք զիւր ախտն պաշտէ և
իւրում ուռկնին զոհէ.
քահանայք և կրօնաւորք
Սանականք և աշխար
հականք, վարդապետք
և վերակացուք, ամենեան
միապէս սիրեցաք զաշխ՟
և որ ինչ յաշխարհի է.
Ամենեքեան միապէս սի
րեցաք զչարիս ըստ իւրա
քանչիւր չափու. Ամե
նեքեն միապէս զարտու
ղի գնացաք 'ի ճանապար
հէ բարի գործոց յաջ
և յահեակ խոտորելով.
Սորոյ զգուշացեալ
բնաւն հարցուք զառա
քինութեց գոնէ անագան
իմն. և գործեսցուք ըզ
բարիս. Զի և երկնից
արքայութեանն արժանի
լիցուք փառաւորելով
զՀայր և զՈրդի և ըզ
սուրբ Հոգին. այժմ և
միշտ և.

Բանք Յիշատակի Մովսէս Վրդպտի Սէ Գլուխ Հատորոյս․

Ես Մովսէս մեղօք
մեռեալս ոգի․
ծնունդ վերջին
ժամանակի և սպասաւոր
պիտակ բանի․ Կամեցայ
հաւաքումն առնել սըր-
բոցն բանից որ վն աղօ-
թից և ժամակարգութե
արարեալ էին յառաջա-
գոյն․ Եւ զիւրաքանչիւր
առանձնակի որոշեալսն՝
յանձնիւր տեղւոջն կար-
գել․ Այլ և բռնադա-
տեալ եղէ ՚ի սիրելի եղ-
բօրէ ումեմնէ թէոդո-
րոյ՝ զթողելսն ՚ի մեծէն
խոսրովու զբանս աղօ-
թից՝ յանձնիւր տեղւոջ
վերլուծութբ դնել․
Եւ իմ թէպէտ և հայե-
ցեալ տեսանէի յոյժ ան-
արժան զիս այսպիսի գոր-
ծառնութե, և լբեալ
մեծ զայսպիսի իրողութեց
բուռն հարկանել որ ՚ի
վեր է քան զկար և զար-
ժանն իմ․ Սակայն ըստ

մտաւն ածի թէ և ձագ-
ագռաւնու՝ թէ ընդ որ
ծովոյ և ը̅ բազէի օդա-
պարիկ լինիցի, ոչ ինչ շը-
փոթումն եղիցի․ զի ա-
մենեցունց յայտնի երևի
թէ ագռաւն ագռաւէ
սևաթորմի զազրալի կեն-
դանի և ամցունց ատելի
և նոյնպէս ագռաւ մնասցէ
և ծանիցի․ Եւ քան թէ
հեղգութբ ՚ի հանդիստ
յօժարիլ՝ աշխատութեն
յաւէտ է բարի․ և իւրա-
քանչիւր ոք զիւր վարձ
առցէ․ Եւ թէպէտ և
կամեցայ հասկաքաղ լի-
նիլ ՚ի հունձս սոցն և
ճռաքաղ ՚ի կութս, սա-
կայն փախեայ յաշխա-
տութենէ զամենայնսն
ոչ կարացեալ քննել․
Այլ և խնայելով ՚ի լը-
սելիս ունկնդրաց․
Եւ զի մնացեալքն զնոյն
զօրութի ունին․ Եւ իմ
չմեղադրութի պահան-
ջելով յամցնց ներումն
խնդրեմ․ Եւ Քի Այ
մերոյ փառք յաւիտենս
ամէն․

* Սուրբ և Սանոն Առաքելոյն
որ խնդրեալ է 'ի հոգեւոր
առաքելոց յուդաթէի մասնաւորելոց որ
բանն և զուարճանան հոգւոյ
Պուրիգորէ Սարեկաւայոյ:
Որ և ցուցանէ նախագրութե
բանին թէ ոչ համարի զանձն որ
ծանր այսպիսի իրի: Այլ տր այն
զառաւաքելոյն բան 'ի դէջ առնել
գնէ ... չանոնիս պատմութե
և հոգեւորն խրատու.

ռաքելն պօղոս
անօթն ընտ
րութե և
բնակարանն
ամենասուրբ հոգւոյն.
այն որ քրին խօսէր.
այսպէս գրէ ասելով,
Վերկնչէիմ ես ինքնին գու
ցէ խոտան գտայց.
Այլ նոյն ինքն տրն' առա
ըողջացն հրմայէ զուսու
ցանելն. Իսկ ես անար
ժան և'ի խղճէ մտացս հա
րեալ. մեղաց ծնունդ.

յետին և չար ժամանա
կի պատուղ. ադէտ և ան
վարժ 'ի գրոց աշխատու
թեանց: զի մարդ իշխեմ
բան իւրատու գրել քեզ
եղբայր զոր ոչ եմ բնաւ
արարեալ: Սայլ և զամ
ժամանակս իմ մեղօք ան
ցուցեալ. մարդկան հա
ճոյ լեալ և ոչ այ. արտա
քոյ մարդ, և 'ի ներքոյ
վարակեալ: Սատ զաւե
սօղքս խաբել. և անդ
'ի քրի առեննին դատիլ:
Այլ տմ ոք որ աստ իբրև
'ի մբ նայեցեալ են յիս,
անդանօր յամօթալի' ե
րեսս իմ թքանելոց են.
Սասեն, այդպիսի գոր
ծովք էիր, և առ մեզ ողջ
մբ կերպարանէիր.
Այլ զինչ ասեմ սաստիցն
դտնորին. զի զորպէսն
տծ գիտէ:
Բայց դու եղբայր որ
յուսով բանս պահան
ջես 'ի մեղուցեալ ոգւոյ
գրիգորոյ, յուսալով յա
մենաւատ մբ հոգին այ,
զի աղօթիւք ձեր' արտա

քոյ

քոյ արժանեաց շնորհեա
ցէ մեզ բանս օգտակար։
Այն որ զէշն անբան՝ խօ
սուն արար, բացցէ ըզ
շըրթունս իմ խօսել ՚ի
փառս իւր։ Այն նոյնինքն
զձեզ տրամցէ երկիր բա
րի ՚ի հարիւրաւորն պըտ
ղաբերել։

Բայց նախ զայս գիտեա
ե՛ղբայր · զի մի հոգե
՛որ բարեաց հիմն՝ դա
՛անումն մեր Երրորդու
թեն է · զոր կամեցայ ՚ի
գլուխ բանիս կարգել
զոր ուսայ ՚ի մեր հարցն
աւանդութեանց
այսպէս։

Խոստովանիմք և դա
ւանիմք. պաշտեմք
և երկրպագեմք ըզ
զուգափառ միութիւն ամե
նասուրբ Երրորդութեն.
Եռութիւն անձանց.
Միշտ բարի. Նոյնագոյ.
Հաւասարապատիւ.
Ընդհաս իմաստից թեւոց
սլացման։ ՚Ի վեր քան զօ
րինակ. Այն անդր քան
զնմանութի. Գերազանց

գոլով սահմանի, անզա
րագիր բացարձակութե.
Յառաջ քան զհիմն յա
ւիտենից անտարրափակ
էութեց. Ստեղծականացս
կարգաց օրհնաբանութե
անթարգմանելեաւ ամե
նահարուստ մեծութե
յաւէտ պսակեալ.
Հաստիչ ժամանակաց,
և որք ՚ի ժամանակի են
կերպաւորեալք. Ինքն
պատճառ, հանդերձիչ
և յարմարապէս յօրինիչ
տեսականաց և աներևու
թից. Ո՛չ անուանմբ հա
փել, և ոչ յորջորջմամբ
նշանակել. Ո՛չ որակութե
նմանել, և ոչ քանակու
թե կշռեցեալ. Ո՛չ օրի
նակաւ ձևացեալ, և ոչ
որպիսութե ծանուցեալ.
Ո՛չ ՚ի թերութէ տարա
ծեալ, և ոչ ՚ի լրմանէ՝
ամփոփեալ. Ո՛չ ուրեք
երբէք գրաւեալ, և ոչ
՚ի տեղւոջ վայրի երևել.
Հայր գթութեց ունող
ամի, և ամ հանուրց որ
յերկինս՝ և որ յերկրի՝

բաց ՚ի բանէն միայնոյ
որով զամ ինչ ունի։
Ստեղծիչ և տուիչ շնոր
հաց ամենից. բաց ՚ի հո
գւոյն իսկակցէ որով ըզ
համայնն կազմեաց։
Մ՝ինն յերջանկափառ
համազօր ահաւորուէ
երից անձնաւորուեց՝
խոնարհեալ ՚ի վերուստ
աստ ՚ի ստորինս. որ էրն
՚ի սկզբանէ՛ անբաժ ՚ի
ներքնոցս։ Անկապուտ
մնալով փառացն աթոռոյ,
և անկարօտ դիմաց ծնո
ղին սիրոյ։ Մ՝տեալ ՚ի
սենեակ կուսին արգան
դի պարզաբար, և ելեալ
անտի յօդաւորաբր. մար
մին էապէս անորոշելի.
Անեթերի մարդկութն,
և անպակաս ածութն.
Մ՝ի որդի հօրն միայնոյ,
և միածին անդրանիկ՝
ածամայր տիրածին կու
սին։ Արարիչն յեղակա
նուամն մարդեղով ճշմա
րիտ սկզբնածին։ Ահա
ոչ զկնի եղելոց երկրաս
տեղծիցս նմանուե. այլ

նոր և չքնաղ թագաւո
րաց վեհափառ։ Որ ոչ
ցուցաւ ՚ի դարս, և ոչ
գոյացաւ ՚ի ժամանակս։
Անդրանիկ ըստ սաղմո
սողին՝ քան զամ թագա
ւորս երկրի։ Անպական
խառնուե կերպացեալ
զմերս ՚ի մարմնի. ըստ օրի
նակի հոգւոյ ըն մարմնոյ.
և ոսկւոյ ընդ հրոյ՝ և
կամ յայտնապէս ասել՝
լուսոյ ընդ օդոյ։
Ո՛չ փոփոխեալ և ոչ ան
ջատեալ։
Նոյն ինքն եկեալ կամա
ւորութե ՚ի խաչն մա
հու իբր զգառն անարտ
՚ի սպանդ վարեցաւ.
և հանդերձեաց զօրեղ
ինքն իշխանութե զարար
ծոց իւրոց փրկութի.
Զարչարեալ իսկութե
կենդանեաց՝ եդաւ ՚ի
շիրմի անորոշելի յածու
թենէն։ Եռօրեայ թաղ
մամբն ՚ի դժոխս՝ սանդա
րամետականացն վհատե
լոցն բանտարգելոց քա
րոզեալ ցուցաւ նորո

դուռն և լոյս։ Նմանաւար
տեսեալ զտնօրինականացն
զփրկանաւորն զորընտե
սութի, ածապէս վերա
կենցաղեաց։ Նա կառա
վարեալ 'ի Թևս հողմոց
ելեալ 'ի քրովբէս ամ
պով անքննութեն ծած
կեցաւ։ Համբարձեալ
գերիվերոյ ամ երկնի,
նստաւ ձախուք յաթոռն
իւրական սկզբնաժամնդ
հօրն հաւասարութեան՝
յորմէ և բնաւ իսկ ոչ մե
կուսացաւ։ Անկորուստ
առեցելոցն և աննրճաղ
սեպհականօքն։ Որով և
եկեսցէ 'ի դատաստան հա
տուցման, քննել զծած
կեալսն կշռուք չափոյ՝
արդար իրաւանց՝ որում
սպասեմք և յոր ազօթեմք՝
հաւատացել յամի ամի
ամենակալ տրութեն նր։
Որ արտրև մինն է միայն
'ի միայնոյն, 'ի միոյն փա
ռակցութի յաւիտեան
երկրպագեալ։
Բարեբանեմք միշտ և
օրհնեմք ընդ որդւոյ և

հօր՝ և զհոգին էութեն նո
ցին՝ ամենազօր ճշմարիտ
կատարեալ և ած. որ յան
էից գոյացոյց զբոլորե
ղեալքս ամենայն։
Ինքնագործ համիշխան
երկուցն ևս ընդ նմին
անեղծ և անսահմանթա
գաւորութեն։ Որ ինչ
պատճառն առաջին՝ և
բանն ահաւորն որին ինք
նութեան, նոյն ինքն և
հոգին բարձրացեալ։
Բարի՝ ինքնակալ՝ ամե
նից բաշխիչ զհօրն պար
գևս, 'ի գովեստ անւան
փառաց միածնին։
Որ ազդեաց յօրէնսն։
Հնչեաց 'ի մրգրէսն։
Փչմամբ ազգակցին որ
պաւորեցաւ յառաքելսն։
Սերովբին աղաւնւոյ ցու
ցաւ 'ի յորդանան 'ի մե
ծուն փառաց եկելոյն։
Փայլեաց 'ի գիրս անուան
դականաց։ Սրար հան
ճարեղս։ Զօրացոյց
իմաստունս։ Լցոյց վար
դապետս։ Յօծ արքայու
թիւնս։ Օժանդակեաց

Թագաւորս։ Այս վերակա
ցուա։ Հրամանատրեաց
փրկութիս։ Շնորհեաց
ձիրս։ Հանդերձաւորեց
քաւութիս։ Զմկրտել
'ի մարմին քո՝ 'ի բնակութ
իւր մաքրագործեաց։
Զոր հայր և որդի՝ ընդ
նոյն և հոգին ներգոր
ծեաց։ Այս ինքն է ած
խոնարհեալ տիրապէս ամ
յամի։ Քանզի ո՛չ նա
խաթարմանելոյն յերրորդու
թեանն ոք մեծ ինչ քան
զմիւսն. և կամ 'ի զկնի
անուանելն՝ նուաստա
գոյն առ նմանն։
Այլ կամ 'ի միոյն ասելով՝
խառնակութի գոլ դի
մացն, և կամ յերիցն տրո
հումն՝ ուրոյնութի ել
կամացն։ Քանզի անմե
ծար հայր ամին է, թէ
ոչ զբանն ունիցի ինքեան
զօրութի։ Որ ո՛չ գոլով
ընդ նմա հոգւոյն՝ անհա
գագ ումն և անկենդան.
և առ ամ հրաման նուա
զեալ։ Իսկ բանն՝ եթէ
ոչ անուանմբ հօրն ծանի

իզ

ցի, ո՛րք ումն և կամ լը
քեալ. և կամ 'ի մահա
ցուէ ումեմնէ յոչէ է.
Որ և հոգին՝ եթէ ոչ 'ի
պտձուէն նշանակեսցի,
ապա շուք ումն թափա
ռեալ իբր զշունչ ինչ
անդասելի.
Այս իմ հաւատ և դա
ւանութի 'ի սբ Երրոր
դութի.
Բայց գիտեմ եղբայր
զի ամենեցուն այս
ուսած պիտի։
Այս աղօթիցն սահման
զոր խնդրեցեր, ամե
նայնն 'ի հոգէկիր արանց
սահմանեալ կայ. և անե
լո՛րդ է ինձ 'ի վր նոցին
բանիցն յաւելուլ կամ
նուազեցուցանել։
Այլ հաստատիր եղեալ
մեր 'ի բանից սուրբ հա
րանցն՝ լցցուք զփափագս
ըղձից ձերոց համառօ
տաբար։ Զկնի շաւղաց
նոցա ընթասցուք. և զոր
պարգևէ տր առաջնոր
դական հոգին սբ՝ բեր
ցուք 'ի սեղանաւորսն.

զի

զի ձեզ լիցի բաւական
և այլոց ևս որ զկնի մեր։
Նաև սկսեալ ՚ի նոցունց
իսկ հոգևկիր արանցն և
յա̃ծաբանիցն պատմես
ցուք զարարեալսն ՚ի նո
ցանէ յօգուտ մեզ և
ձեզ և այլ ա̃մցուն զորս
կոչեսցէ տ̃ր ա̃ծ մեր։
Անօթն ընտրութե̃ պօ
ղոս. հրամայէ աղօթել
առանց բարկութե̃ և երկ
մտութե̃։ Նաև թէ լե
զուա̃ կամ յաղօթս՚ հո
գիս անպտուղ լինի և
ոչ ինչ օգտիմ։ Ա̃րդ
զհինգ բանս մտօք ընտ
րեցի քան զբ̃զուս բանս
լեզուօք։ Նաև տ̃րն հրա
մայէ չլինել շատախօս յա
ղօթելն։ Նաև այս ոչ թէ
զբազում աղօթելն ար
գելու. քանզի և ինքն
զգիշերն ՚ի գլուխ հա
նէր յաղօթսն ա̃յ, մեզ
՚ի խրատ։ Նաև դրձ̃լ թէ
յա̃մ ժամ աղօթս արա
րէք. այլ զի զվայր̃պարն
և զմարմնաւորն և զանցա
ւոր խնդիրն արգելցէ՚

որ լեզուա̃ւն է միայն ա
ռանց մտաց։ Նաև աղօ
թից ուսուցանելն անհը
նար է. բայց թէ ՚ի փոր
ձոյ ուսցի. և կարի՚ աշ
խատուն պէտքէ և ար
տասուաց, առնուլ ըղ
շնորհս աղօթից.
Քանզի յերկուց է մ̃րդս
իմանալի և զգալի. պարտ
է յորժամ աղօթել կա
միցին՚ մտօք առ ա̃ծ վե
րանալ. և զմարմինս մը
տացն իբրև հովանի ու
նել։ Յորժամ սա անդ
՚ի յատն կայ որ է իմանա
լի մտօքս, մարմինս աստ։
Նաև յորժամ նա անդ
զձեռն ամբառնայ, սա
ընդ նմին։ Նաև երբ նա
խօսի, և սա։ Քանզի բ̃
մտացն պարտ է զմարմինն
շարժել։ Նաև զա̃մ ինչ որ
մարմինն առանց մտացն
առնէ, շատախօսութի̃ է
և լեզուա̃ աղօթել։
Քանզի իմանալի է ա̃ծ.
և զիմանալի մտաց աղօ
թելն խնդրէ։
Որովհետև եթէ մըքա̃

ռաջի իշխանի կացեալ,
թէ ոչ զմիտս յամենայն
զգայութեանց յի՛նքն ամ
փոփեալ խօսեսցի. փո
խանակ պարգևս առնը
լոյն՝ անարգի. ապա քա
նիօն առաւել առաջի ա՟յ
կացեալ պարտիմք զգու
շութեամբ խօսիլ. զի մի՛
փոխանակ պարգևացն
դատիցիմք։
Նախ և առաջին զայս
գիտեա՛, զի պահպանու
թի՟ն կայ ա՟յ առ մեզ առա
ւել 'ի քունն քան յարթ
նութեանն. ո՟պ պատմի
'ի ս՟բ գիրս։ Նայց յոր
ժամ արթնանամք՝ խընդ
րէ՛ 'ի մէնջ աղօթիւք գո
հանալ զանցեալն որ ամ
բողջ մնաց, և զառաջա
կայն զգուշանալ աղօ
թիւք. ըստ տ՟ն հրամա
նի, յաղօթս կացէք չան
կանիլ 'ի փորձութի՟։
Յորժամ հոգևոր փողն
հարկանի, և դու արթ
նանաս. իսկ և իսկ կնքեա՛
զքեզ նշանաւ խաչին.
միշելով զամենասուրբ
Երրորդութի՟ն. զի մի՛
դատարկ գտեալ զքեզ
չարին՝ ծուլութի կամ այլ
ինչ տկարութիւն դիցէ
'ի քեզ։ Այլ դու քա
ջա՟պս արիացեալ զինեա՛
զքեզ։ Զորօրինակ յոր
ժամ մարմնաւոր պատե
րազմին փողն հարկանի՝
քաջքն և պատերազմողքն
արիանան և պնդին. իսկ
թոյլքն և վատքն լքանին
տրտմին և թուլանան։
Նա՛ նոքա ոչ միայն զին
քեանս, այլ և ընկերացն
լինին զօրավիգն։
Նոյնպ՟ և սոքա անձանց
և այլոցն լինին օգուտ։
Նա՛ յարուցեալ աղօթե
լով երթիցես։ Նա՛ թէ
ասես զի՞նչ ասեմ.
Ո՛չ այլ ինչ՝ քան եթէ ըղ
կարգեալ աղօթսն որ ա
ռաջի կայ. ք՟ զի ամենայնն
խորհրդով են և հոգւով
ս՟բ կարգած զպիտոյն
հոգւոյ և մարմնոյ։
Զտր եթէ շրթունսն
սկսեր ասելով գնասցես
Յորժամ 'ի տեղի աղօ

Թիւցն հասցես յատենին՝
երեք ծունր կրկնեա․
և յրժմ մտանես՚ի դասն՝
երեք ևս անդ կրկնեա։
և զսկսեալ աղօթսն մի՛
թողցես մինչև տան զօր
հնեա տրն։ Իսկ թէ գի
շերն կարդ լինի հանդի
պեալ․ յորժամ զարթ
նուցուս՝ կնքեա զքեզ․
բայց մի՛ աղօթեսցես․
այլ միայն տր ողորմեա
ասելով անդադար մինչ
՚ի ժամատունն։ Իսկ որ
տասնաց ջանք դիր․ և
յորժամ տայ ած, խոս
տովանեա և յայնժամ հա
մարձակ աղօթեա։
Իսկ յորժամ զհասարա
կացն սկսանին, ՚ի ՏՐ
եթէ շրթունսն յամէն
փոխի երեք ծունր․ և
՚ի տր ողորմեայքն լման
ծունր․ և յամ աղօթից
վճարն ծունր։ ՚Ի սաղ
մոսն ամ գուբղայի գ
ծունր․ և կանոնգլուխն
մին։ յՕրհնութիւն ամ
տան ծունր․ ալէլուիային
և թագաւորին ոչ․

՚Ի ժամ գրոցն աղաչեմ
աղաչեմ ամէն զգաստա
ցիր և բաց զականջսդ
ներքին և մի՛ քնոյ և ծու
լութեան տացես զքեզ․
զի մի՛ անմասն մնասցես
՚ի բանիցն ածայնոց, և
՚ի սբցն ձգանց․ ոպ և
է ոմանց կուրութի և
համրութիւն մտաց։
Յորժամ հարցն ասի՝
ամէն տան ծունր․ և գոր
ծատանցն ոչ։ Մեծա
ցուսցէին և ողորմեային՝
ծունր, և ՏՐ յերկնցին
ոչ։ ՚Ի Փառք՚ի բարձունս
որն կարի՛ ահի և ջերմ
սիրով կաց՝ յատեանն եր
թալով․ զի յայսմ տե
ղւոջ հանապազ շնորհս
տայ ած երկրպագաց
իւրոց։ Բայց ՚ի միաշա
բաթ գիշերն առաւել
զգուշութե պարտ է աղօ
թել յաւն կացութե․
թէ կարող լինի յերեկո
րեայ հսկմամբ․ և թէ
ոչ՝ փոքր մի հանգիստ առա
լով մարմնոյն․ զի պա՛րզ
մօք յառաւօտն ՚ի պա

տարագն ժամանեսցէ ։
Ոմանք տրտմին դըժ-
գըմին և յօրանջեն ։
՚Ի զուր աշխատին և ոչ
առնուն վարձս ․ զի խա
բէութ և ոչ սիրով կան
յաղօթս ։

Ոմն ՚ի սրբոցն ասաց,
թէ ՚ի միաշաբաթուջ
աւուրն յարձակման գի
շերային հսկմանն տեսա
նէի զք̃ս յատենի յաթոռ
փառաց նստեալ, և պար
գևս բաժանէր ։ Որ յե
րեկոյէն էր աշխատեալ՝
ոսկի՛ տայր ․ և որ ՚ի մէջ
գիշերին՝ արծաթ ․ և որ
յառաւօտին՝ պղինձ ․ և
կիսոց ոչ ինչ ․ և զայս ա
սէր թէ՝ զշաբաթուն հո
գևոր պարգևս ՚ի կիրա
կի առնու երկինքն աղօ
թօղն ։ Նա՟ դարձ՟ ասէր
թէ՝ յորժամ զնշան խաչին
յերեսս կերպարանէի,
տեսանէի որ խըրև զլոյս
յօդս վերանայր ․ և զխա
ւարային դունդն ցրէր ։
Վ̃ս պարտէ զմ̃տ զգայա
րանս սովաւ պարըսպել ։

Յորժամ յառանձնա
կա՛նն ժամանես՝ կըն
քեա՛ զքեզ ասելով ։
Հա՛յր ս̃բ ա̃ծ Ճշմարիտ
սրբեա՛ զմիտս իմ ։
Որդի ս̃բ ա̃ծ Ճշմարիտ
սրբեա՛ զմարմինս իմ ։
Հոգի ս̃բ ա̃ծ Ճշմարիտ
սրբեա՛ զհոգի իմ ։
Ամենօրհնել ս̃բ Երրոր
դութի̃ սրբեա՛ զզգայու
թիւս իմ և շնորհեա՛ ինձ
՚ի հաճոյս քեզ աղօթել ։
Եւ ՚ի հարցէն սկսեալ
մինչ յարևագալին վը
ճարումն ասա՛ քր̃ղիւքն
և աղօթիւքն ։ զի յոյժ
խորհրդիւ եդեալ են ։
Մի՛ ծանր թուեսցի ․
զի թէ չափես՝ կէս կանո
նի չափ չէ ։ Եւ թէ կա
միս սաղմոս ասել՝ զան
ցեալ ժամուն գիշերին
յորժամ զօրհնեայն ե
տուն և դու թողեր՝ ան
տի սկսիր ։ Եւ յամենայն
առանձնական սաղմոսս
յո̃մ դուբղայի գլուխ
պաղատանս արասցես ․
զի սաղմոսելն չէ տիրա̃պ

աղօթել․ այլ միայն զի
հաւաքեսցի միտքն 'ի ցը
նորմանէ․ և ծունր սաղ
մոսին ոտ̄ք և գրեցաւ։
Այլ յերրորդ ժամուն
զիւր սաղմոսն և զքա
րոզն և զաղօթսն որ պա
հոցն ասեն՝ յամենայն օր
պարտ է ասել զի խորհըր
դով լի է․ Նոյնպ̄ և ըզ
վեց ժամուն յիւր ժամն,
և զինն ժամուն յիւրն․
Իսկ 'ի ժամ պատրգին՝
յեկեղեցւոյն 'ի դուրս
մի՛ կենար ծուլութբ․
բայց եթէ իրք լինիցին
հանդիպիլ․ զի ամ աղօ
թից ժամանակ դերա
գոյն է, բայց այս կարի՛
սարսափման․ զի այժմ
բաց են դրունք ողոր
մութե․ և բաշխի առա
տապէս պարգև խնդրո
ղացն յուսով և արտաս
ուօք։ Թէ այլք պատա
րագ են՝ դու պաշտօն
տար և աղօթեա ահիւ։
Այլ մի՛ ան յուսաբար հե
ռանար չդիտելով զշահ
օգտին․ և մի՛ աներկիւ

Ա․

ղաբար մերձենար զի մի՛
դատաստան առցես ան
ձինդ։ Այլ թէ կարես՝
յառաջ քան զդիշերային
ժամն աղօթեա արտաս
ուօք․ քանզի մեզ վրդովումն
թուեմ այսպէս սահմա
նեալ․ բայց մեք 'ի կամս
ապաստան արարաք։
Մայլ յառաջին ժամէն
մինչև պատարագեսցես
մի՛ ընդ ումեք խօսեսցիս․
և մի՛ ննջեսցես․ կամ այլ
ծուլութե տացես զքեզ․
այլ զհասարակաց և զա
ռանձինն ահիւ և ար
տասուօք արասցես։
Այլ 'ի ժամ խորհրդոյն
զինչ ասացից․ ահա գի
տութե և ընտրութե ժա
մանակ․ սարսափման․ ըղ
ձից․ արտասուաց․ յու
սոյ և հաւատոյ․ զի մի՛
կենացն դեղ՝ մահու լեալ
դատեսցէ։ Մի՛ որդի
ութբ և աղտեղի խոր
հրդով․ մի՛ 'ի հարկէ
կամ մարդահաճութբ․
մի՛ յաղագս ագահութե․
այլ բաղում զգուշութբ

ամ̄

ո՛չ գրեցաւդ պատարա
գեմ զքս յաղագս ան
ձինդ և ամ աշխարհի։
Մի՛ ադխտուէ միոյ մե
ռելոյ տացես և զկենդա
նիս և զայլսն զրկեսցես։
Զի պատարագն կեն
դանեցէ առաւել քան
մեռելոց ոչ բանք պա
տարագին ուսուցանեն։
Եւ այն՝ յոյս և հաւատ
ունողացէ, և ո՛չ որ
գրամ տայ ինչ։
Պարձեալ պարտէ գի
տել թէ ո՞րքան ՚ի հայրէ.
կամ ո՞ր յորդի. կամ ո՞ր
՚ի հոգին։ Եւ թէ՝ մին
չև ցո՞ր վայր օրինակ է.
և կամ ցո՛ր վայր ճշմար
տութի. վասն զի գործ
ածային է։ Զանց արաս
ցես զերկրաւորօքս, նա՛
և զերկնաւորօ՛քն ևս։
Առաջի հօր կալով ՚ի
գիրկս ունելով զորդին.
իբր թէ ասելով, ած հա՛յր
հայեա՛ց ՚ի սորա պատա
ռեալ կողս և ՚ի տեղիս
բևեռացն. և զի ածս
ճշմարիտ մարդ եղև և
ազատեաց զմարդկային
բնութիս ՚ի դժոխոց ՚ի մե
ղաց և ՚ի դիւաց։
Ահա՛ եղբայր աստի՛ ու
սի՛ր զխորհրդոյս զօրու
թիւն. զի իմաստնոյն մի
բան բաւական է զբա
զումս իմանալ։
Մի՛ շատ, զի մի՛ արուեստ
լինիցի. յամ շաբաթ մի
օր բաւական է.
Եւ յետ պատարագին
զառանձին կարգն մի՛ թո
ղուլ զամ ժամու կար
գեալսն. և մի՛ դատար
կուն տալ զքեզ. և ո՛չ
բնաւ ննջել զի պիղծ է
և ախտային. Կարդա՛,
ձեռագո՛րծ արա։ Բայց
մի՛ խաբիր ՚ի գործոյն
կամ ՚ի կարդալոյն և զա
ղօթից ժամանակն խա
փաներ. կարծելով թէ
այս այլ աղօթք է. զի կար
դալն ուսուցիչ է և ա
ղօթքն գործ. և ձեռա
գործն ծուլութ և դա
տարկութե խափանիչ.
Թէ աղօթես առանց
կարդալոյ տգիտութի է
և

և անբանութի և չէ՛ ըն
դունելի . և թէ միա՛յն
կարդս առանց աղօթից՝
ծուլութի է և անհաւա
նութի . զի ո՛չ հաւատաս
գրոյդ զոր կարդաս . զի
ամ գիրք յետ գիտութե,
և զաղօթելն և զսրբու
թիւն անձինն ասէ :
Եւ յորժամ յինն ժամն
աղօթես՝ կերակուր ճա
շակէ . զի ՚ի զատկէն մինչ
՚ի խաչն այս է ժամ ճա
շակելոյ , զի մեծ է օրն .
և ՚ի խաչէն յետոյ՝ ՚ի մը
տանել արեգականն .
Եւ ՚ի ճաշակելն՝ ահի
լիցի և գոհութեամբ .
զի ՚ի տնէ՛ աւանդեցաւ .
առեալ զհացն գոհացաւ :
Երեք անգամ օրհնեա՛ .
սաղմոս և քարոզ ոպ կար
գեալ է . Յառաջն յիշեա՛
սբ զԵրրորդութիւնն ,
ապա արա՛ զնշանն տրու
նական . Եւ զկնի ճա
շակմանն զսբ զածածինն
և նովաւ զիւր միածինն .
Ո՛ ի այսպէս ասէն իթէ
զենիս և սուրբն անտոն

և այլ սբ հարքն . զի Յս
ծունր կրկնէին յառաջ
քան զճաշելն , և զկնի
նոյնպէս : Յերեկոյին ժամն
խոնարհեցո ծնրով . ապ
րեցո ո՛չ : համբարձին
ծնրով . և սաղմոսի փո
խերն բնաւին ծնրով .
և յամ աղօթից վերջն
ծունր ոպ գրեցաւ :
Խաղաղականին և քնոյ
ժամն բազում աղօթից
ծնրոյ և աշխատութեան
պէտքէ . զի խաւարայինքն
՚ի գիշերի ըզօրում ցնորս
յարուցանեն : Ոպ տրն
ասէ , ‖ եթէ ոք գնայ ՚ի
գիշերի՝ գայթակղի . և
թէ լոյս աղօթից չունի
ցի ընդ իւր :
Բայց վա՛յ ինձ թէ մեք
քանի դանդաղանօք ա
ղօթեմք . վսրոյ ՚ի քունն
բազում դառնութեան
հանդիպիմք : Աղաչեմ
վս տն . մի՛ շտապով մի՛
ծայրատ և մի՛ ծուլութե .
զի մի՛ չարն անպատշաճ
խորհուրդ տնկեսցէ ՚ի
մեզ կամ գործ . և մի՛
մա

մահու ապաստեսցէ ան
պատրաստ գտեալ զմեզ.
կամ դիմահարութեան
կարծիս տացէ։
Մայլ աղօթեմ երկի-
ղիւ և ջանարեմ արտաս-
ուաց. և զարարիչն ած
յօգնութիւն կոչեմ։
Այլ առանց ամենտրանի
մի՛ ննջեր. թէ գրով թէ
՚ի բերան. Այլ զդ կողմն
տանն զառաստաղն և ըզ
յատակն կնքեմ նշանաւ
խաչին. և զմիտսդ և ըզ
զգայութիւնսդ ՚ի սէր ան
բևեռեմ. և աներկիւղ
ննջեմ ՚ի փառս նորա։
Որ է օրհնեալ յաւիտեանս
ամէն։

Յովհաննու Իմաստասիրի,
Սոյն Գիշերային Ժա-
մուն։

Ազդարարութի ժա-
մահարին՝ ըզ
գաբրիելեան
փողոյն ունի զօրինակ։
Այլ դիմելն ՚ի տեղի աղօ-
թիցն՝ զհաւաքումն ա-
հեղ ատենին։ Զի զար-
թուցեալքն ՚ի թմրութէ
քնոյ, օրինակեն զարդրան
առաջինս. յաձայն ազդ-
մանէ՝ ՚ի միտսն զարթու-
ցեալ ՚ի մարմնականացն
հեշտութէ անկողնոց.
և զհետ կամացն այ՝ ՚ի
կիրս կացեալ առաքինու-
թեց. Նաև զազդումն
փողոցն ՚ի սինա, և զազ-
դումն հոգւոյն ՚ի մար-
գարէսն նշանակէ։
Այլ որպէս բարձրաբար-
բառ փողով խմր լերինն
բարձու կացեալ՝ զամե-
տիսն օթծէին սիոնի.
Նշանակէ և զառաքելսն,
և զամենատարանիչսն. որք
քաջամեծօղք եղեն փո-
ղովք՝ ժամատուք տիեզե-
րաց. Այլ զհանդերձեալն
ևս զեկուցանէ վն հա-
սարակաց յարութե յաւի-
տենից ննջեցելոցն. և
զամենայնն ՚ի գիշերի՝ ու-
սաք լինիլ. Առաջինն,
զի գիշեր էր անգիտուե.
Այլ երկրորդն, խաւար
եգիպտականն ախտակրու-
թեան. Իսկ երրորդս՝
որպէս ՚ի գիշերի եղև
տր

տ՟րունական յարութ՟ն։ Ամ պէս մինչ անզգայ եալք 'ի մեղսն էաք 'ի մէջ գիշերի՝ կենդանա ցաք կենարարին մերոյ յարութ՟ն։

Ստեփաննոսի Սիւնեաց Եպիսկոպոսի, Թուէ որպէս նոր գեալ է Մաշտոցի Գրոց Հայցուածս։

Զա՟ծայինն ժամանեալ խաղաղութ՟ն խորհուրդ 'ի չարին վրդովմանց՝ ժողովուրդ ք՟ս եկեղեցւոյ՝ որպէս յանդիման կալով առաջի մեծի Թ՟գ՟որի, նմին համարձակութիւն հայցէ 'ի բանալ բերանոյն· յասելն, Տ՟ր՝ եթէ զշրթունս իմ բանաս, բերան իմ երգեսցէ զօրհնութիւն քո։

Ահա յետ այսորիկ համարձակեալ պատմէ՝ զնեղչացն դաւաճանութ՟ն և զազգի ազգի աւէկոծութիւն, յասելն, Տ՟ր՝ զի բազում եղեն

իէ

նեղիչք իմ· և բազումք յարեան իվ՟ր իմ 'ի սկըզբանէ կենաց իմոց թըշնամիք 'ի դըրախտին հակառակամարտ զօրութ՟իքն։ Ահա բազումք ասէին զանձնէ իմմէ թէ չիք փրկութի նորա առ ա՟ծ իւր։ Սորոյ աղաչէ օգնական լինել տկարու՟ բնութ՟եաս, առ 'ի խորտակել զյարձակումն յլկողացն, և ո՛չ անտես լինել բնութ՟եաս 'ի բարեգթութենէն տ՟ն։ Զի լցոյց ասէ չարչարանօք զհոգի իմ, և զկեանս իմ 'ի փառաց դրախտէն՝ 'ի դժոխս մերձեցոյց· և համարեցայ ես ընդ այնոսիկ որ իջանեն 'ի գուբ· և որ զկնի սաղմոսն պատմէ զանազան փորձութ՟ 'ի վար արկեալ ոգ՟ վարմի՝։

Արդ ը՟ ա՟մ կիրս մարդկային անցեալ եկեղեցւոյ, սակայն ո՛չ լքանի յարարչական խնամոցն· յիշելով զսկզբունսն հայրական խնամոցն որ 'ի դը

րախ

րախտին, ամենևին որ
տաքս սահմանել զինքն
'ի բարձրուէ. խոնարհե
ցուցանող տրտմութեց,
'ի վերինն ուրեմն խարըս
խեալ ամրութի՝ գոչէ
քաջալերաբար հրամա
նաւ ասելով յինքեան,
Օրհնեա անձն իմ զՏր,
և ամ ոսկերք իմ զանուն
սբ նր. Այլ թէ՝ մի մո
ռանար զամ արարեալ
սքանչելեսն զառաջինսն,
և զառ յապայսն, յոր պը
սակելոց է զկամարարսն
իւր՝ իւրով ողորմուքն.
Այլ այսպէս սրբեալ և
ամրացեալ և զգաստացեալ
հինգ սաղմոսիւքն, յա
ղագս հինգ զգայութեցն
մաքրութեց խնդրեաց
յԱյ զսբ հոգւոյն շնորհն
յոգնականութի. առաջ
նորդ լինել յերկիր բա
րութեանցն ուստի ելաք
մախանօք չարին.
Յասելն թէ, հոգի քո
բարի առաջնորդեսցէ
ինձ յերկիր ուղիղ.
Օ, որ և քարոզն պատ
ւիրէ պահել զպատուի
րանն. զի երկայնօրեայք
լինիցին յերկրին բարու
թե. և ոչ ոպ 'ի դրախտին
սակաւօրեայք.
Որոց լիցի մեզ ամցուն
պահել զպատուիրանս նր
և հասանել յայն երանե
լի կեանսն 'ի քս յս 'ի տր
մեր. Որում վայելէ
փառք իշ".

Թուղթն Տն Կարգաց Ներսէ
շնորհալւոյ եւ Մխիթարայ. Օ որ
[illegible] է [illegible] Վար
դապետի, 'ի խնդրոյ Վար
դապետաց Մխիթարայ եւ [illegible]
[illegible] Մ[illegible] [illegible]
[illegible] Մ[illegible].

Զիմաստաիղձ և ըղ
գովելի նամակս
խնդրոյ՝ ընկա
լայ ես թարմատար և տը
կար ոգի եսայի. և գիտա
ցի զհմտագոյն իմաստա
սիրաց ձերոց ծնունդ
սխրալի. Ա՛րդ՝ ասեմ
քաջ գիտողացդ ոպ ու
սաք 'ի սրբցն հարց.

Ակե

Եկեղեցի դուստր է վերին սիօնի · և քաղաք անմահ արքային ։ և նըման երկնաւորին կառուցաւ յերկրի · զի անվըրէպ զերկնայնոցն և ըզբոլոր ծագաց երկրի բերէ յինքեան զօրինակ ։ Խորհնաւն զերկինս երկնից ուր ածութին հանգուցեալ է ։ Եւ տաճարն զհրեշտակակին կայանսն մաքրութբ և ձևով յարմարութեամբ իւրով։ Իսկ գաւիթն զերկրի՛ շրջագայ բնութե ունի զկազմութի ։ Որպէս և'ի ծնունդն եռայարկ խորանն կառուցաւ · և երիցս անգամ նոյնպէս նորոգեցաւ · և ըստ աստիճանի արժանաւորութեան առանձին գործ ղատեցաւ ։ Քահանայապետի · քահանայի · հրէի · հեթանոսի · եկկի և բնակի · մաքրոցն և անմբցն ։ Զնոյն կրեաց և նորս եկեղեցի ։ սկսաւ 'ի հընումն, և նորոգեցաւ 'ի նորումն · և կատարի 'ի հանդերձեալն ։

Այս և երրակի զանազան յարկօք տարածեալ ունի զգոգս իւր ։ Խորանն ածընկալ՝ ուր սեղանն է և պատկերն յի և մարմին նորին բաշխի · քահանայապետական կարգի և բոլոր զարդուն իւր տեղի · ուր բազմի և ներգործէ զածանմանութին ։ Իսկ տաճարն երկնահանգէտ՝ սրբզան ժողովրդոց · որք զերկնայնոցն բերեն յինքենս զօրինակ մաքրութբ և կայանիւ ։ Իսկ գաւիթն՝ երկրիս է խորհուրդ · ոպ զի անկեալն յերկնից սատանայ և տարագրեն 'ի դրախտէն մարդս և ստեղծեալք 'ի սմա կենդանիք՝ ըստ տաղաւարին · լծեալք ընդ ցաւօք և հիւանդութբ հոգեկան և մարմնական ։ Նոյնպ և 'ի սրահս եկեղեցւոյն ախտացեալքն մեղօք և դերեալքն ցան

կու

կութք, և այսակրեալք
ախտիւ դիւականս և տա
րադիրքն յեկեղեցւոյ՝
կան անդ դեգերեալք.
և կերակրեն զանձինս
ապաշխարութեամբ և
խրատով գրոց բըժշկե
լով զախտս հոգւոյ և
մարմնոյ. և 'ի դէպ ժա
մու գտանել զփրկութիւն.
Այս է կարգ եկեղե
ցւոյ. զի ասէ մարգա
րէն՝ յաղօթս կացցեն
առ քեզ ամենայն սուրբք
'ի ժամ ընդունելի.
Նաև օրէնք են բժշկաց
դիտել զժամանակս դեղ
ըմպութեան, և սպեղանիս
դնել ախտացելոց.
Սոյնպէս բժշկապետք հո
գւոց մերոց առաքեալք
և մարգարէք և վարդա
պետք, սահմանեցին և
դորին զտեղի և զժամա
նակ ախտանալոյ բնու
թեան, և ետուն զդեղն
կենաց.
Որդ՝ եղև ախտանալն
առաջին յերրորդ ժա
մուն. մահաբեր խրատն
զոր ետ օձն Եւայի. և 'ի
վեց ժամն եկեր ըզպը
տուղն և ետ առն և մեր
կացան. Իսկ յիննն ժամն
ընկալան զանէծս և ելին
'ի դրախտէն.
Այս յերեկոյին յորում
սպառեցաւ լոյսն և խա
ւար ծածկեաց զերկիր՝
գրեցաւ մարդն ընդ լը
ծովն սատանայի.
Որդ՝ տէրն և արարիչն
հոգւոց և մարմնոց,
նոյն եղև բժիշկ կենաց.
Յերրորդ ժամուն ըն
կալաւ զվճիռ մահուն
'ի պիղատոսէ և գնաց
'ի խաչ. 'Ի վեց ժամուն
տարածեաց զձեռն իւր
և խաւարեցոյց զարեգակն
և զլուսին և ճաշակեաց
զլեղին. 'Ի յիննն ժամուն
աւանդեաց զմարդկային
հոգին 'ի ձեռս Աստուծոյ հօր,
յորում ժամու ել ադամ.
Այս յերեկոյին եդաւ 'ի
սիրտ երկրի. յորում
ադամ յերկիր և 'ի
սատուեր գիշերին.

Որդ նոյն ինքն որ զայս ամենայն արար, նա՛ 'ի ձեռն քարոզչացն իւրոց կարգեաց յեկեղեցիս ժամանակ աղօթից. զի քա՛ւեսցին 'ի նոյն տեղւոջ.

Երրորդ ժամուն զառաջին ողորմեայն. յորում էջ հոգին ա՛ծ. և աղօթք 'ի նոյն հոգին.

'Ի վեց ժամն զերկրորդ ողորմեայն և ըզ պատարագն. յորում ճաշակեց մարդն զպտուղն և քն զլեղին վասն նորին.

Եւ յինն ժամն զերրորդ ողորմեայն, և զնորին խորհրդական աղօթսն. յորում մարդն ել 'ի դրախտէն. Իսկ յերեկոյին 'ի մօտիլ գիշերոյն զգոհութեանն և զհանգըստեան աղօթսն.

Այս են ժամանակ աղօթից 'ի տնէ ա՛ւանդեալ.

Իսկ 'ի մէջ գիշերին, յորում դա՛ւիթ աղօթէր, 'ի մէջ գիշերի յառնէի ասելով. Եւ՛ պօղոս և շիղա աղօթէին. Եւ՛ 'ի հա՛ւախօսին զոր տր զիւր դալուստն ասաց. Եւ՛ յարևագալին դա՛ւիթ ասէ. ընդ առաւօտս կանխէի խօստո''. Եւ պատճառ գիշերային աղօթից ընկալա՛ եկեղեցի զհրամանն քի որ ասաց, ‖ արթուն կացէք. վն զի ոչ գիտէք յո՛րժամ տր տանն գայ. յերեկորեայ. թէ 'ի մէջ գիշերի. թէ 'ի հա՛ւախօսի. և այլն. Յորում յայսքան ժամս արթուն է եկեղեցի և սպասէ քի գալստեանն. Եւ այս լինի ըն դա՛ւթայ որ ասէ, եօթն անգամ յա՛ւուրն օրհնեցից զքեզ վն իրաւանց և արդա''.

Ո այս սահման կանոնի աղօթից ունի ամ եկեղեցի. Պահեաց և մեր յոլով ժամանակս յա՛ւուրս ինքնակալ թագա՛ւորացն մերոց. իսկ յորժամ զօրացան հալա

 ծիչքն

ծիչքն՝ նեղեալք 'ի վը
տանգից և 'ի հարկապա
հանջութէ ազգս մեր,
սաստիկ նեղութե՟ն ոչ
տայր թոյլ ըստ կարգի
և ժամու աղօթել. այլ
զերկու և զերեք ժամու
աղօթսն իմիասին կատա
րէին. Նոյն զի հոգւով
լի՛ էն առաջին հարքն,
այնմ ժամանակին զնը
շանն թողին 'ի կատրւմն
աղօթիցն և ժամուն.
զի թերևս դարձեալ նո
րոգեսցի: 'Ի ժամանակս
իշխանութեան և խաղա
ղութեան, զեօթն ժամն
յեկեղեցին կատարէին.
Բայց արժնորքն միայն
մտանէին. և դաիթն
կայր 'ի սկզբանէ յառա
ջելոցն, որ ապաշխարո
ղացն էր տեղի:
Զի զախտացելսն ոչ
ընդունի եկեղեցի. այլ
'ի ժամ ահաւոր խորհըր
դոյն արտաքս հանէին
ընդ ունկնդիրսն:
Նա̂ սարկաւագն դըռ
նապան կայր կարգած.

և կամ բնաւ ոչ տայրն
թոյլ մտանել: Նա̂ այն
էր մեծ ամօթ որով գոր
ծիւր քաւութիւնն.
յորժամ յարքունական
տաճարէն և 'ի լուսերա
միցն դասէ արտաքս տան
ջեալ լինէին յայտնապ.
Իսկ յետոյ առաջնորդք
եկեղեցւոյ՝ տեսեալ ըղ
տրկարութիւն ոմանց զի
ոչ կարէին յանդիման
այլոցն արտաքս կալ,
վասն որոյ թուլացուցին
զայս և ետուն հրաման
իմիասին աղօթել:
Բայց զձայն սարկաւա
գին թողին 'ի տեղն, զի
որ կարօղն իցէ տանիլ
զայն խոնարհութիւն,
ելցէ արտաքս ըստ հրա
մանին. և թէ ոչ կամի
ցի, կացցէ 'ի ներքս և
աղօթեսցէ:

Նա̂ քի փառք յա
ւիտեանս
ամէն:

Յորանէլոյն Գրիգորի Ս. Տար
ծաղկեցին Հայոց և Յորդանա
ան Ս. Ծաւան Սարգպէտի
Մեծ Տաթևացւոյն և Հօրն
հաւատարչաց, Սարգսելի Իկերոյ
արարողութեանց Սաջեղէացւոյ
Հայաստանեայց, 'Ի բան մար
գարէին որ ասէ, Տ̅ր եթէ զշ
րթունս իմ բանաս, և
այլն.

Լս̅ ե՞ր 'ի մ̅տնէ խընդրեմք բանալ զբերանս մեր. Նա՛խ՝ զբերան իմ բացի և առի զհոգի աղօթէ մարգարէն. և մեք բացցուք զբերան մտաց և առցուք զհոգի շնորհաց և նովա՛ խօսեսցուք ըզբանս աղօթից. և զի թէ պէտ մարմնոյ շրթունս մեր է, այլ զբերան հոգւոյս տ̅րն բանայ. որ պատկեր է նմա.

Պարզ̅ե՛ է̅ կա՛պ է բերա նոյն. այսինքն՝ հրամանն և երկիւղն ա̅յ. կա՛պ են սորա. Նախ՝ հրամանն որ եսա ադամայ 'ի պտղոյն չուտել. և անհրաման եկեր. մեք հրամանա՛ նորա բանամք զբերանս 'ի պտուղ օրհնութե. Երկրորդ՝ երկիւղն որ յեկեղեցն ասացա՛. ե̅ սուրբ երկիւղ քո բանեալ պահեա՛. Ապա խնդրեմք 'ի նմանէ բանալ զբերանս.

Ս՛ ասա ք̅ հարցումն լինի. Նախ թէ՝ վ̅ս է՞ր ք̅ փոխեն և հ̅զ տուն. Պատխնի. Ս̅ս չորից. Նախ՝ զի 'ի հինն ք̅ ժամն 'ի գիշերի էր. Երկր̅դ՝ զի չորեքնիւթեայ է բնութիւնս մեր. Եր̅րդ՝ 'ի փրկութի̅ չորից հասսակաց. որ է երեկոյն, մէջ գիշերն, հա՛ւախօսն, և առա՛ւօտն. Չ̅րդ՝ զի ասէ մարգարէն, 'ի մէջ գիշերի յառնէի խոստո՛. Ս՛ չորս կերպի՛ իրա՛ունք արարք̅. Նախ՝ խաչի՛ն որ է առաջին փոխն. Երկր̅դ՝ թաղմամբն որ է երկր̅դ փոխն. Եր̅դ՝ յարութե̅ն որ է եր̅դ փոխն. Չ̅րդ՝ հոգւոյն որ է չ̅րդ փոխն.

Երկրորդ հարցումն թէ՝ վ՟ն էր համաձայն երգեմք: Պատ՟: Ասեմք թէ, ՚Նախ՚ համաձայն էր ադամ ընդ հրեշտակացն. և յետոյ բաժանեցաւ: Երկրորդ՝ ՚ի ծնընդեան ք՟ն հրշտկք և հովիւք համաձայնք եղեն: Երրորդ՝ յարութ՟ն քի Հրէայք և հեթանոսք կենդանիք և մեռեալք: Չորրորդ՝ ՚ի գալստեանն մարդիկք ընդ հրեշտակաց ՚ի փառս.

Իսկ է՟ դասն որ յեկեղեցի՝ յերկնի և երկրի օրինակ: Եւ դրձ՟լ՝ ՚ի յերկինս է՟ որմունք. հրեշտակաց և մարդկան:

Երրորդ հարցումն թէ՝ վ՟ն էր մի սարկաւագն միայն քարոզէ. Պատ՟: Ասեմք թէ նոյն է. ո՟պ երկու սղմոսղքն է՟ դասուցն, նոյնպէս և մինն փոխանակ է՟ դասուցն: Եւ դրձ՟լ՝ զերկու տունն ՚ի մի շունչ ասել. զի եղ տունն՝ ՚ի մի շունչ լինի իէ

լ՟ք տուն. ՚ի խորհուրդ մարդեղութե ամաց ք՟ն: զի զ՟ն թաղումն և ըզ յարութ՟ն նշանակէ չորս սաղմոսքս այսոքիկ:

Եւ այն որ մինն միայն սաղմոսէ՝ դ՟ ինչ նշանակութիւն ունի:

՚Նախ՚ ՚ի յերկրաւորս. որ մի ումն առ թւգաւորն զգեղին դանկատն ասէ: Երկրորդ՝ մովսէս միայն՝ վ՟ն ժողովրդեանն աղաչէր: Երրորդ՝ ք՟ր մեր վ՟ն ա՟մ մարդկան: և նոյն է խորհուրդն յորժամ մինն պ՟րգէ կամ աղօթէ: Չրրդ՝ նշանակէ սարկաւագն զհոգին ս՟բ. որ բարեխօս լինի ՚ի հեծութիւնս:

Իսկ երգն Ներսէսի ՚ի պաշտօնս գիշերոյ՝ դ՟ բաժին ունի:

Առաջինն՝ վեց տուն որ ասէ, Յիշեսցուք ՚ի գիշերի զանուն քո տ՟ր: Զի գիշերէ համարեալ այս կեանքս հանդերձ՟լ կենացն. և վեցիւք կա

տա

տարի։ Ո՛ եցէ որ շաբա
թուն։ Եւ վեցէ դար
կենցաղոյս կենաց։
Եւ վեց կենդանակեր
պիւք խոնարհի արգ՟կն,
և վեցիւք բարձրանայ։
Եւ վեցէ շարժումն մար
դոյ յամ՟ գործս. եթէ 'ի
չար և թէ 'ի բարի։
Երկրորդն՝ Բ տուն զար
թիքն 'ի դէմս Բ կու
սանացն. որք ննջեցին
մարմնով 'ի գերեզմանի,
և հոգւով հանգեան 'ի
կայանս հոգւոցն։
Իսկ երրորդն՝ Գ տուն
զարթիր ընդ էր ննջես.
'ի խորհուրդ յարութեն
քն. և յարութեան հա
սարակաց մարդկան։
Զի յարութին զօրութ
Երրորդութեն կատարի.
և Երրորդութեն փառս
մատուցանեն երեք յա
ւիտեանս։
Եւ չորրորդն՝ Դ տուն
զարթուցեալքս. որ
այժմ Ե զգայութբ արթ
նացաք 'ի քնոյ, և յայն
ժամ բոլոր ամ՟ զգայութբ

յառնեմք 'ի փառաւորա
նութին մյ։ Եւ բովան
դակն իդ տունն է 'ի պահ
պանութին իդ ժամուց
աւուրց տուընջեան և
գիշերոյ։ Եւ 'ի հանդեր
ձեալն 'ի խորհուրդ իդ
երիցանցն։ Որք և յեր
կոտասան առաքելոցն և
բժան մարգարէիցն։
Եւ Ճ տր ողորմեայն ա
պաշխարութն՝ 'ի խոր
հուրդ հարիւր ոչխարցն.
միոյն պակասեալ։
Եւ յիսունն՝ մարտիրոսց.
զի ազատեալք եղեն։
Եւ 'ի դէմս Երրորդու
թեն 'ի տրունակին տօնս՝
'ի հոգւոյ և'ի մարմնոյ և
'ի մտաց մերոց սրբութ։
Իսկ ասելն, Օրհնեալ
տր մեր և փրկիչ յս քս։
Նախ՝ 'ի յօրհնութենէ
սկսեալք 'ի նոյն աւար
տեմք։ Եւ դարձեալ զամ
աղօթս մեր 'ի քս նուի
րեմք. զի նա ընծայէ
հօր։
Յետ որոյ կանոնք սաղ
մոսաց. է գուբղայն

տի կենացս և ընդ հան
դերձելոյն ։ Նոյնպէս և
ութ կանոնն որ ելք աս
տիճանաց ասէ՝ զելեալն
աստեացս նշանակէ ։

Իսկ կանոնագլուխն կըր
կին ունի խորհուրդ ։
Նախ՝ զի որպ յեսու է
որ շուրջ եկեալ յերի
քով. զվեց օրն լուսոյ,
և յեօթն երրորդին աղա
ղակաւ. և կործանեցաւ
պարիսպն ՚ի ձայնէն ։
Նոյնպէս և մեք զվեց
գուբղայն ՚ի թիւ ասեմք
և զեօթն ձայնիւ ․ և ըզ
փոխն աղաղակաւ ։ և ՚ի
կործանիլ մեղացն ապա
օրհնութի այ նուիրեմք ։
Եւ վս Յ բանեան օրի
նացն և վս Թուոյ աղա
տուե՝ Յ շարական ասի
օրհնութի ՚ի տօնս տրու
նականս և ՚ի տօնս մար
տիրոսաց. զի ազատեցան
աստեցս ։ Իսկ ՚ի պահքն
ոչէ օրհնութի զի ապաշ
խարութի է. Նմանապէս
և ոչ խունկ զի դարշա
հոտ եմք մեղօք ։

Իսկ Թագաւորքն Դ Դ
տունն է ՚ի դէմս Երրոր
դուռն ։ և միջին տունն
՚ի սաղմոսաց խառնեալ.
զի ած է մարդացեալ ։
Եւ ՚ի տրունական տօնս՝
Ալէլուիայիւ՝ հրեշտա
կաց երգակից լինիմք ։
Եւ աստ կտրի մէջ գիշե
րոյ ժամն ։

Իսկ հարցն Դ Դ տունն ։
Նախ ՚ի դէմս երրոր
դուռն ։ Երկրորդ՝ վասն
երից նախահարցն ։
Երրորդ՝ զի Դ էին ման
կունքն ։ Եւ գործա
տունն Է տուն ․ զի Է են
արարածք ․ երկնաւորք
և երկրաւորք ․ իմանա
լիք և զգալիք ։ Եւ սաղ
մոսն Ա տուն ․ զի պատ
կերն բելայ Ա կանգուն
էր ։ Եւ վեց տունն շա
րական՝ զի վեց կանգուն
էր լայնքն ։ Եւ Դ ած
քաւեամ՝ ապաշխարութե.
ոպ աստց մաքսաւորն ։
Եւ զի հարցն ՚ի դէմս
ադամայ էր. և Սողոմեայն
՚ի դէմս Եւայի, ապաշ
խա

խարութիւն։ Մեծա
ցուսցէն 'ի մէջն 'ի դէմս
Ա՟ծածնի. վասն զի նա
եղև լուծիչ երկուց դա
տապարտութ՟եց։
Իսկ 'ի կիրակէի՝ Եղիցի
անուն տ՟ն օրհնեալ.
Մեղմ ձայնիւ 'ի բերանոյ
ադամայ. Եւ փակումն
դրանն՝ զթաղումն 'ի դե
րեզմանի։ Երկու զամ
պարքն՝ զերկու լուսա
ւոր հրեշտակսն։ այլ և
զլոյս աւետարանին։
Իսկ բուրվառն՝ նշանա
կէ զմարդկութիւն ք՟ի.
և հուրն՝ զա՟ծութ՟ին։
Ծխումն՝ զբուրումն հո
գւոյն սրբոյ։ Երեք չը
ւանքն՝ զերեք գոյացու
թ՟ին։ Մերին ադոյցն՝
զմիութ՟իւնն։ Եւ զան
կակքն՝ զառաքեալսն։
Դարձեալ բուրվառն
է կոյսն Մարիամ. և
հուր՝ Ա՟ծութ՟ին 'ի նմա
բնակեալ։ Իսկ խունկն
մերձեալ 'ի հուրն և ըզ
հոտն բուրեալ՝ է մար
մինն միաւորեալ ընդ

բանին և զհոտ անոյշ
բուրեալ աշխարհի։
Դրակալն՝ նշանակէ ըզ
մովսէս. որ ընկալեալ
զպ՟տգամն ա՟յ խօսէր առ
ժողովուրդն։ Եւ ծած
կոյթն՝ զքօղ օրինացն։
Դրձ՟՝ նշանակ խաչին.
և ք՟ս 'ի վ՟ր ն՟ր խաչիւն
քարոզել. Եւ համբոյր
աւետարանին՝ վասն զի
'ի համբոյր եկն մեզ ք՟ս
մարմնով։ Եւ տ՟ր երկ
նիցն բարձր ձայնիւ ը՟
հրեշտակացն երգ.
Եւ ապա փառք 'ի բար
ձունս. զոր երգեցին
հրեշտ՟կք 'ի ծննդեանն.
և յերրորդ ժողովն որ յե
փեսոս ապա կտրեցաւ.
Եւ առաւօտու երգն 'ի
դէմս խաչինն է։ Իսկ է
րեքսրբեանն 'ի դէմս ք՟ի
աւետարանն վկայեաց.
Զայս ասաց եսայի և
խօսեցաւ վ՟ն ն՟ր ասէ։
Եւ այս է միտք բանին։
Թէպէտ ո՟պ մարդ ըմ
բռնեցար՝ ա՟ծ ես.
Եւ թէպէտ կամաւ տր
կա

կարացար՝ հզօր ես։ Այլ
Թէպէտ մեռար մարմնով՝
անմահ ած ես․ վս քո չար
չարանացդ ողորմեա՛ մեզ։
Օ այս յովսէփ արեմա
թացին անց և ընկալաւ
զածացեալ մարմինն 'ի
խաչէն․ Այլ զփառաւո
րեալն՝ Թումա առաքեալն
ասաց 'ի փոխումն ածա
մօրն և կուսի։ Այլ յետ
այսորիկ՝ մանկունքն․ զի
'ի քս մանկացուք միրր
տուք ապաշխարուք և
արեամբ․ և ապա 'ի հան
դերձեալն յարութեն․
Այլ աստ կատարի առա
ւօտու ժամն։

Այլ գիտելի է զի 'ի հր
նումն է անգամ էր
ժամն․ և 'ի նորա ինն ան
գամ․ Առաւօտու յարե
ւելից, և երիկունան խա
ղաղական ոչ էր 'ի հինն․
այլ 'ի նորոյէ յաւելեալ։
Խաղաղականն 'ի խոր
հուրդ իջանելոյն 'ի դը
ժոխս․ և զի խաղաղացոյց
զհոգիսն․ Այլ արևա
գալն 'ի խորհուրդ յա

Ի․

րութեն․ զի յարուցեալ
'ի մէջ գիշերի՝ ընդ ար
շալոյսն երևեցաւ առա
քելոցն և իւղաբեր կա
նանցն։ Այս՝ առաւօ
տու երեք ժամու խոր
հուրդն։

Իսկ 'ի ճաշուն՝ առաջին
ողորմեայն 'ի դէմս հո
գւոյն․ Որ յերրդ ժամն
էջ 'ի դաս առաքելոցն։
Այլ յերրորդ ժամու ա
ւուրն՝ կապեցաւ քս 'ի
հրէիցն․ Այլ յերրդ ժա
մուն խաչեցաւ ըստ գրե
լոյն աւետարանչին մար
կոսի։ Այլ յերեք ժամու
կանոնեցաւ 'ի նոցանէ
պատարագել զքս։
Այլ յերեք ժամու հա
տանի վճիռ յարդար դա
տաւորէն 'ի վր մեղաւո
րաց․ ըստ որում հատին
վճիռ 'ի վր անմահ Թա
գաւորին․ Այլ յերեք
ժամուն հաւանել կինն
ճաշակել 'ի հրաժարեցու
ցեալ ծառոյն։

Իսկ երկրդ ողորմեայն
'ի վեց երորդ ժամուն

վասն ճաշակման նախա-
ստեղծիցն • որ անկեալ
'ի մեղս՝ արտաքսեցան'ի
դրախտէն ։ Ապ երկրորդն
ադամ 'ի վեց ժամու ա-
ւուրն եկն առ իմանալն
դրախտն 'ի մբ ծածինն
և յղացաւ 'ի նմանէ •
Այլ 'ի սոյն ժամուն բե-
ւեռեցաւ 'ի խաչին •
մերկացեալ 'ի փայտին
ճաշակեաց զլեղին ։
Այլ և 'ի վեց ժամու
աւուրն երևեցաւ մետա-
սանիցն • և էկեր ընդ
նոսա յաւուրն յայն յո-
րում կամեցաւ համբառ-
նալ յերկինս ։ Այլ 'ի Է
ժամու աւուրն օձն պը-
ղընձի բարձրացաւ 'ի մով-
սիսէ յանապատն սինայ
յօրինակ փրկչին մի ։
Իսկ երրորդ ողորմեայն
յինն ժամու աւուրն
ըստ այնմ առադրի, վն
զի ժամուն յորում յան-
ցեաւ ադամ և յետ մե-
ղացն մնաց 'ի դրախտին՝
նոյնչափ չարչարեցաւ քս
'ի վր խաչին ասէ եւսեբի

ԻՐ

իմեսու եպիսկոպոսն ։
Այլ յորում ժամու ծաղ-
կեցաւ ծառն կենաց՝ 'ի
նոյն ժամու խոցեաց զի-
նաւորն դեղարդեամբ
զկող փրկչին • որ բացաւ
աղբիւրն 'ի կողէն և ել
արիւն և ջուր ։ Այլ 'ի
ժամու յորում մերժե-
ցաւ ադամ յադինայ՝
յայնժամ աւազակն վն
խոստովանութեն եմուտ •
կարապետ այնոցիկ որոց
անդ էին դառնալոց •
Սն այն 'ի սոյն ժամու
աղօթեմք և փառաւորեմք
զքս զի մտցուք ուր
ինքն հորդեաց մեղ
ճանապարհ ։
Իսկ 'ի տասներորդ ժամն
տրն կենաց էջ 'ի շիրիմ
մահացելոցն • և անապա-
կան յարութեն հաստա-
տեաց յոյս մարդկան սե-
ռի ։ Այլ 'ի ժամու առա-
ջին մրդոյն մաշկափած-
լինելոյն՝ պատի պատա-
ռակալօք բնակեալն 'ի
լոյս անմատոյց ։ Աւ յոր-
ժամ ադամ հեռացաւ 'ի

դրախ

դրախտէն՝ 'ի նոյն ժամն էջ 'ի սէրտ երկրի · ուստի պարտէ աղօթել։

Ո՛ի որ էջ 'ի ստորին կողմն երկրի՝ տարցէ՛ ըզմեզ 'ի վերին աշխարհն անմահ մարմնով նորոգեալ։

Իսկ յերեկոյին ժամն փառաւորեմք զա՟ծ · զի յայնմ ժամու ք՟ս կս ցոյց զպատարագն 'ի վերնատունն, և լուա՛ց զոտս աշակերտացն։ Նա՛ 'ի նմին ժամու իջուցին 'ի խաչէն։

Իսկ 'ի վերջին ժամու երեկոյին որ է խաղաղականն, օրհնեմք զա՟ծ · զի 'ի նմին ժամու աղօթէր ք՟ս, և հեղոյր 'ի նմանէ քրտունքն արեան։ Նա՛ 'ի նմին ժամու եդա՛ւ 'ի գերեզմանի։ Նա՛ 'ի նմին ժամու եկաց 'ի մէջ աշակերտացն դըրօքն փակելովք և ետ նո՟ց ողջոյն ։

Իսկ եկեսցէն որ է իններորդ հանգըստեան ժամն 'ի դէմս հօր, ասեմք և ննջեմք · որ է վերջք և ա՛ւարտ ամենայն ժամուց բոլոր ա՛ւուրն ·

Նա՛ այլ բանք պիտանիք վասն արարողութեանց եկեղեցւոյ՝ լիապէս ասացա՛ւ 'ի գիրս հարցմանց յիններորդ հատորն · 'ի իը՟ երորդ պրակէն մինչև ցվախճան հատորին։

Նա՛ Պ՟Ի Յուսոյն մերոյ փառք յաւիտեանս Ամէն։

Ի Բնբոսն Մեծն Ներսէսի Շնորհալւոյ Հայոց Կաթողիկոսի Յաղագս Մատաղին որ է աղքատաց կերակուր 'ի փառս այ։

Լու՛աք դարձեալ և յաղագս անբանից զենմանց կենդանեաց զոր 'ի տրունական յարուԹ և 'ի յիշատակս ննջեցելոց հոգւոց առնեն և մատաղ անուանեն, եԹէ հակառակուԹի է 'ի ձեզ։ Ոմանց ասել Թէ բարւոք է, և այլոց Թէ չար և խոտելի. զի զհինն ասեն առնէք ըն հրէից։ Ցուցցուք ձեզ և զայս ևս յայտնի և պարզ։ Հրէական զոհիցն և պատարագաց արիւնք առ տեղեաւն 'ի քաւուԹի էր ակամայից ոմանց մեղաց. իսկ խորհրդեամբ զարիւնն քի նշանակէին որ լինելոց էր ԹողուԹի ամենայն տիեզերաց։

Այլ մինչև ցգալուստն այ պատարագիլ 'ի վր խաչին, ընդունելիք էին այնոքիկ, վս զի օրինօքն այ գործէին։ Իսկ 'ի գալ ճշմարտուԹեն՝ խափանեցան ստուերքն և օրինակք. քզի չէին պիտանացուք։ որպ և ոչ ճրագ 'ի ծագել արեգական յետ գիշերային մԹուԹՆՆ։

Այլ արդ՝ որ ըստ հրէական օրինացն առնիցէ զմատաղ զատկին, կամ զյիշատակ հանգուցելոց 'ի քս. ոչ միայն խոտելի է, այլ և չար և վնասակար։ Քանզի այնպիսին յայտ առնէ Թէ դեռևս չէ քի արեամբն ազատեալ 'ի մեղաց, այլ ստուերականին ծառայէ օրինաց։ Բայց նախ քննեսցուք Թէ օրէնքն մովսէսի որպիսի օրինակաւ հրամայէին հրէից առնել

նել զզատիկն ։ և եթէ
մերս այնպէս հանդիպի
եղեալ, ապա 'ի բաց ըն
կենլի է և խոտելի։
Այս՝ այսէ նոցայն ։ 'ի Ժ
երրդն Նիսան ամսոյ առ
նուլ ոչխարս տարեկան
և արու 'ի տունս իւ՟րնց
և պահել մինչև ցչորեք
տասան նորին ամսոյն։
Այս՝ յերեկոյին յորում
լուսանայ հնգետասանն,
զենուլ և խորովել և
արեամբն զդրունսն դրոշ
մել ։ և ապա գօտէպինդ
լինիլ և ցուպ 'ի ձեռս
առնուլ և յընթացս ու
տել իբրև Ճանա՟պրհորդ
հանդերձ բաղարջաւ և
դառնըճով։ Իսկ այլ
զոհքն որ վասն մեղաց՝
պէս՟պս և զանազան էին
առնլոյն օրինակքն ըստ
իւրաքանչիւր յանցուա
ծոցն եղելոց։
Այս՝ արդ ասասցուք և
զմերս եթէ համեմատեա
ցին արդեօք նոցայցն,
եթէ հեռագոյնք իցեն։
Ն՟ք տարեկանս ընտրէին
և արուաց ։ և մերս կամ
ամսօրեայ, կամ ո՟պ պա
տահէ ։ կամ աւելի կամ
նուազ ։ և եթէ արու կամ
էգ, անփոյթ եղեալ է։
Նոքա Է՟ աւուրբք յա՟ջ
'ի տունս ածէին։ և մեք
'ի նմին աւուր, կամ ըստ
հանդիպման եղեալ։
Նոքա 'ի հին զատկին ե
րեկոյին զենեալ, և մեք
'ի նորս զատկին առաւօ
տին։ Նոքա 'ի գիշերի
յոտն ուտէին ։ և մեք
բազմեալ և 'ի տու՟նջեն։
Նոքա ընդ բաղարջ և
ընդ դառնիճ ։ և մեք ի՛ր
մոռեալ հացի՛ և առանց
դառնըճի, նոյն՟պ և այլ
զոհք։ Նոցայն վ՟ս կեն
դանեաց ։ և մերս զոր
առնեմք՝ յաղագս մեռե
լոց յիշատակի ։ զի զաղ
քատսն կերակրելով ողոր
մուի գտցեն նոքա յ՟այ։
Որդ՝ որո՞վ կարասցեն
ի՞ւիք ցուցանել հրէա
կանին զմերս համեմատ
Ճշմարտութե ։ և ոչ եր
բէք, բայց թէ սրտու՟ե
մի

միայն և լեզուադարու
թն: Զի որ զնոցայն
առնէ, ստոյգ հեռի՛ է ՚ի
ճշմարտութենէն: այլ
մերս ոչ ըստ այսմ խոր
հրդոյ: մի՛ լիցի: այլ
յոյժ հեռագոյն ՚ի նո
ցայցն:

Այլ թէ զինչ է պատճա
ռ մերոյս և ուստի՞ գը
տան և յումմէ՞, հարկ է
տեղ մի ըստ միոջէ: զի մի՛
այլ ընդ այլոյ կարծեսցի
ոդխտաց: այլ ճշմարիտն
յայտնի եղիցի ամենեցուն:
Գրեալ է ՚ի կանոնական
գիրս սրբոյն սահակայ
հայրապետի թէ, յետ դառ
նալոյ ազգիս հայոց ՚ի կը
ռոցն մոլորութէ յածա
ծանօթութիւն ՚ի ձեռն
սրբոյն գրիգորի, եկեալ
առաջի նր քուրմք հա
ւատացեալք և ասեն.
եթէ ՚ի հեթանոսութե
անդ ՚ի պիղծ զոհիցն ան
տի ուտէաք զկերակուրն
մեր և որդւոց մերոց,
արդ այսու հետև հրա
մայեսցէ տէրութիւնդ
իր

ձեր ցուցանել զպտղաբու
կենաց մերոց եթէ որով
ապրեսցուք: Այլ նա
սահմանեաց տալ նոցա
ժերորդս յամենայնէ.
որպէս ղևտացւոց քահա
նայից ՚ի ծնունդ: Այլ ժո
ղովրդեանն հրամայեաց
զի փոխանակ մեռելոտի
կռոցն նուէրաց զոր մա
տուցանէին յառաջագոյն,
այժմ նուիրեսցեն միայն
այ նուէրս յանբանից
կենդանեաց զենմամբ,
աղիւ խառնելով. ՚ի զատ
կի յարութեան տն.
և յիւրաքանչիւր տօնս.
և յերևելի սրբոցն, և յիշա
տակ ննջեցելոցն ՚ի քս.
Եբրև զտուրս ողորմութե
՚ի կերակուրս աղքատաց
յանուն նց: Այլ ՚ի զե
նեաց նց օրհնադրեաց
տալ հաւատացելոց քըր
մացն մասունս: Ոչ միայն
զոր այժմս տան երի և
մորթի, այլ և ս յոլովա
գոյնս որ այժմուս խա
փանեալ է յաղքատութէ
և ՚ի ժլատութէ տօնողաց:
եւ

Նաև զորդիսն նց եւ յու-
սումն քրիստոնէութե.
լինիլ քահանայս և ժա
ռանգս եկեղեցւոյ. և
կալ ընծայիւք ժողովրը
դեանն. Արդ՝ պտճառ
մերոյ ազգի մատաղ առ-
նելոյն, և եթէ երբ կամ
յումմէ օրինադրեցաւ՝
այս է ստուգութի զոր
գրեցաք. Ոչ ըստ հրէ
ականացն՝ քաւ լիցի. զի
որ առնէ՝ ընդ նս նզովս
ընկալցի. այլ փոխանակ
անոտխապատիր դիցն որ
զոհէին հեթանոսք զա
րարածս այ դիւացն՝ յա
նուն ճշմարտին այ փո
փոխել զզենումն. և նը
մին արարչին նուիրել
զիւր ստեղծեալ կենդա
նիս. Որպ և նախահարքն
որ յառաջ քան զմեզ.
աբէլ, նոյ, և աբրահամ.
զի ըստ որում փոխեցաւ
ընդ դրօշելոց փայտիցն
հեթանոսաց փայտ խա
չին, և ընդ մարդադէմ
գազանացն որոց երկրը
պագէին մարդիկ, պատ

կերն հօր որ 'ի մեր բնու
թե կերպարանս եղեալ՝
բևեռեցաւ իվր խաչին.
Որպ և սբն գրիգոր ասէ
յաղօթական բանսն որ
'ի կախաղանսն. Նոյնպ
և նուիրական զոհից նց
փոփոխումն 'ի ստութե
նէն և 'ի ստուերականէն 'ի
ճշմարիտ և յօգտակարն
դարձուցանելով.
Նաև թէ այլք ազգաց
քրիստոնէից ոչ ունին սո
վորութի առնել զայս,
մի՛ ոք այնու զմերս ըստ
գտանիցէ. քանզի նոքա
ո՛չ ընկալան աւանդութ
'ի նախնի իւրեանց առաջ
նորդացն որպ մեզս. և
առաջնորդք նց վդպտք
ոչ եդին զայս օրէնք՝ զի
չեղև հարկ որպ մերոյ լու
սաւորչին. Նաև առ 'իմըր
բոյն գրիգորէ օրինա
դրեալն մի թէ փոքր ինչ
իցէ արդեօք քան զսբց
առաքելոցն, որ չէր ինչ
նուազ 'ի նոցանէ վասն
անտանելի չարչարանացն
որոց համբեր նա վասն
ան

անուանն քո · և ածա_
շունչ զօրութեն զոր ըն
կալաւ 'ի նմանէ, այս քան
ազինս դարձուցանելով
յերկրպագութի նր ·
Բայց հարցանեմք ընդ
հակառակօղսդ՝ զի թէ
և 'ի սբյն գրիգորէ չէր
հաստատեալ, այլ 'ի վերջ
նոց ոմանց և յաննշանից ·
զի՞նչ պատճառ վնասու
դոյ 'ի մատաղն զատկին,
կամ 'ի հոգեհանգիստ
ունելոյն ։ Որդ՝ կամ
ցուցէք մեզ զվնասն հո
գւոց մերոց և արդարա
ցուցէք զբանս ձեր 'ի
գրոց վկայութե և մեք
հաւանիմք բառնալ զսա ։
Նաև կամ մեք ցուցնեմք
զօգտակարութիս նց ·
որ ո՛չ միայն վնաս չէ,
այլ և յօգուտ ոգւոց ·
և դուք բարձէք 'ի մը
տաց զչար գայթակղու
թիդ զայդ ։
Յորժամ ստեղծ արա
րիչն զազգ զգալի կեն
դանեաց, վկայեաց բանն
զամենեցունց թէ՝ ետես
ած և ահա բրի են յոյժ ։
բայց նոյն արարիչն յե
տոյ որոշեաց զնոսա 'ի
միմեանց · զոմանս սբս
անուանեաց զոր և ու
տել հրամայեաց իբրև
ըզ բանջար · և զոմանս
պիղծս, զորս և անուտե
լիս ասաց ։ Նաև 'ի սրբոց
անտի խնդրեաց 'ի մարդ
կանէ նուէրս մատուցա
նել ինքեն · զոր և յայտ
առնէ նոյ որ յետ ջրհե
ղեղին զմի մի սբց կեն
դանեաց մատուցանէր այ
ողջակէզ · յորոց և հո
տոտեցաւ տր 'ի հոտ ա_
նուշից ։ Նաև այնք զորս
ած այնն բանն սբս լինել
հրամայեաց՝ սբք են և
ուտելիք անխղճաբար ·
և զորս պիղծս ասաց,
պիղծք են և գարշելիք
հաւատացելոց · և որ ու
տէ 'ի նցնէ՝ հակառա՛կ է
հրամանին այ, բայց 'ի խո
զէ որ յառաջն անսուրբ
էր և յետոյ սրբացաւ
հրամանաւ հոգւոյն սբյ
'ի ձեռս առաքելոցն վս

որո

որոշելոյ զհաւատացեալս
'ի քո՛ 'ի հրէիցն միաբա
նութէ։ Ա՞ն արդ՝ եթէ
մեք զմատաղն յանձնք կեն
դանեաց անտի նուիրէաք
ասելով եթէ աղն օրհ
նութեան սրբէ զնս՞ որ
զպղծեալ կերակուրս
աստիք 'ի ձեռն աղօթից՝
ունէիք թերեւս իրաւու
նս հակառակելոյ։
Բայց յորժամ և առնից
աղին օրհնութն սբ են
կենդանիքն զորս մատղս
առնեմք՝ զի՞նչ պատճառաւ
յետ այնորիկ անձնք թը
ւին ձեզ և վնասակար։
Մի թէ քահանայական
աղօթքն և մարգարէից
և առաքելոց և աւետա
րանչացն բանք զորս ըն
թեռնուն իվե՞ր աղին և
խաչին դրոշմն, պի՞ղծա
տայ համարել քեզ զնք
կենդանիսն և անուտե
լի՞։ Ա՞ն առաքեալն պօ
ղոս հրամայէ, ո՛չ միայն
զնուիրեալսն ած այլ և
զհասարակաց կերակուրս
և ըմպելիս նախ սրբել

բանիւն ած և աղօթիւք
և ապա՛ ուտել։ Ուրեմն
ըստ մանիքեցւոցն խոր
հիս զի նախ անիծանեն
զկերակուրն և ապա ու
տեն։ Ո՛վ դու՝ ընթեր
ցի՛ր և 'ի միտ առ զմիտս
բանիցն ասացելոց զոր
'ի վե՛ր աղին ընթեռնուն
քահանայքն յօրհնելն։
և ցո՛յց զնոցա վնասն։
և մեք ներեմք քումդ
շաղակրելոյդ։ Ապա թէ
ոչ կարես ցուցանել, ըլ
ռեցի՛ր զլեզու քո 'ի չա
րութէ և մի՛ դայթակղե
ցուցաներ զժողովուրդն
ած։ Ուրեմն 'ի ձեռոց սը
տայօդ և չարաթոյն բա
նից մոլորեալ են և ա
ռաջնորդք աստոց, որք
օրինադրեն որպ լուաք
իւրեանց ազգին զպանիր
որ յայլ ազգաց ուտել
անխղճաբար և զմեռելո
տի և զամ դարշելի կեն
դանիս որպ սովոր են, և
'ի պանրէ հայոց զգուշա
նալ։ զի մի՛ դուցէ ասեն
'իմանտաղէ դառինն զատ

 կի

կի խախաց մերձեցեալ իցէ 'ի նմա ։ Նա որս 'ի դէպ է առել զմտրուկա կանն քան զոր առ հրէիցն կուրացեալ առաջ նորդան եթէ՝ զմժղուկս քամէք և զուղտս կլանէք։ Նա՛ դարձեալ՝ զի՞ տեսանես զշիւղ յական եղբօր քո, և 'ի քում ական զգերանդ ո՛չ նշմարես։ Նա՛ թէպէտ մերս դատն առ յանցանս ոչ մժղուկ է և ո՛չ շիւղ, այլ բարի և մբ վկայեալ յայս։ խսկ նց մկնապիղծ կերակուրքն առաւել մեծագոյն է 'ի մեղս քան զուղտս և զգերանս։ Ալ հակառակասիրութե և կուրութն նց․ մանաւանդ թէ և չարին խաբէութն։ Զի մուելոտի զեռնովք պղծեալ կերակուրսն և զըմպելիսն․ զոր մծ պիղծս ասաց, նոքա քահանայական օրհնութք իւրեանց հաստատեն մբ լինել․ և զգառինս որ յառաջ քան զըղ

քահանայական աղօթելն 'ի վր մբ է, պիղծ համարին․ զոր այնպիսիքն դիհաց պաշտօնեայք են։ Նա՛ թէ աղն ասէք պըղծէ զնս, էր 'ի նշխարս ձեր խառնէք զաղն, և կամ յայլ կերակուրս․ զի եթէ զգառն որ օրինակ միայն է Ճշմրտ գառինն անմբ առնէ աղն, և ս առաւել Ճշմարտութե պատարագին խառնելով 'ի նմա։ Նա՛ թէ ասէք, վն զի ըստ հնոց օրինացն առնէք վն այնորիկ դարշիմք 'ի նմանէ․ և ո՛ւր է մեղ ընտրութն ոչխարին և ուտելն 'ի գիշերի և ո՛չ յայգ հանելն 'ի նըմանէ․ և բաղարջ և եղէգն և ցուպ 'ի ձեռս և կօշիկս յոտս. և դօտի ընդ մէջ, և ո՛չ բեկանել զոսկրն․ և այլ ամենայն գրեալքն յօրէնս․ յորոց եթէ առնէաք, յիրաւի դայթակղէիք։ բայց մեք ահաւասիկ ո՛չ 'ի հէինգաւակին ուտեմք և ո՛չ յերե

կս

կորին և ո՛չ նախ քան զա
մենայն կերակուրս ոչ
և նոքա • այլ յետ յարու
թե՛ տն և 'ի տու՛նջեան
միաշաբաթին զկնի ճշմա
րիտ գառինն մարմնոյ և
արեան տն ճաշակելոյ։
Զի թէ զայն կտրէաք՝
պարտ էր զայն ուտել
և ապա զճշմարտութիս։
Ե՛ւ զոսկրն ո՛չ թէ միայն
ոչ բեկանեմք, այլ և ար
տաքս ընկենումք • և ո՛չ
յայգն ևեթ հանեմք,
այլ 'ի նոյն օրն զենեալ
և խորովեալ լինի։
Իսկ եթէ ասիցէք եթէ
ո՛վ ոք յազգացն քրիս
տոնէից նախ քան զձեզ
եղելոց ունի զայդ սովո
րութիւնդ • Ասասցուք
եթէ իւրաքանչիւր ոք յա
ռաջնորդաց ոչ կամեցան
եդին իւրեանց ժողովր
դոցն ա՛ւանդութիւնս
պէսպէսս և զանազանս •
ոչ և առ ձեզ բազում
են դարովելիք յայլոցն •
ոչ ուրբաթազենն, և ո՛չ
խոստովանիլն զմեզս, և

պիղծ կերակրոց անխըտ
րութի, և այլք յոլովք։
Ե՛ւ թէպէտ մեր լուսա
ւորչին ընդունելի է ոչ
'ի հոգւոյն սրբոյ, բայց
նա ո՛չ 'ի յանձնէ եդ ըզ
գառին զենումն զատ
կին • այլ՝ 'ի հռովմայե
ցւոց եկեղեցւոյ ընկա
լա՛ւ և ա՛ւանդեաց •
Որպէս և այժմ առա՛ւել
զգուշութե՛ քան զմեզ
առնեն զայս յամ եկեղե
ցիս Փռանկաց • քանզի
խորովեալ գառն 'ի զատ
կին ա՛ւուր դնեն 'ի խո
րանն ընդ պատրգա՛ն •
և յետ սուրբ խորհրդոյն
հաղորդելոյ՝ բաժանեն
զնա քահանայքն • և տան
իւրաքանչիւր մասն։ և
'ի նմին իսկ յեկեղեցւջն
ուտեն յառաջ քան զայլ
հասա՛րկաց կերակուրս։
Սակայն ընդ ձեր փոփո
խելի բանսդ յո՛յժ զար
մանամք • զի յորժամ հար
ցանեմք ընդ ձեզ եթէ
վս՛ է՞ր 'ի նշխարն ձեր
աղ և ձէթ խառնէք •

դուք 'ի հինն ընթանայք
առնուլ ձեզ վկայութի՟
նոր խորհրդեանն քի՟,
եթէ վս՟ զի մովսէս հրա
մայեց եթէ յա՟մ պատա
րագ ձեր աղ խառնես
ցին. և եղիսէ աղի՟ սըր
բեաց զջուրն երիքովի.
և վս՟ ձիթին' եթէ աղա՟
նին ձիթենի ունէր տե
րև 'ի բերանն. և զօրի
նակն զիւղան որով քա
հանայք և մարգարէք
օծանէին. Իսկ յորժամ
ասեմք եթէ զպղծեալ
կերակուրսն մկամբ' ու
տէք անխտիր և զանմա
քուր կենդանիսն, 'ի
նո՛րս փոփոխէք' թէ վս՟
զի հրամայեաց քս՟ եթէ
ո՛չ որ մտանէ 'ի բերանն
այն պղծէ զմարդն, այլ
որ ելանէ 'ի բերանոյն.
Որ ո՛չ վս՟ զանօթ իրս ու
տելոյ ասաց, այլ վս՟ ան
լուայ ձեռօք. Ա՛ յա
ղագս այնպիսի խորտու
թեանց բերէք յառաջ
և ըզկտաւեղէն անօթն
զոր ետես պետրոս. որ
ո՛չ վասն զշունս զգայլս
և զօձս և զգորտունս ու
տելոյ ասացա՟ այլ' պետ
րոս զէ՛ն և կե՛ր. այլ վս՟
զայնոսիկ պաշտողացն հե
թանոսաց որք սրբելո՛ց
էին 'ի պղծութենէ 'ի
ձեռն պետրոսի քարոզու
թեանն. ո՟պ առ ընթեր
բանն վկայէ. քանզի ո՛ր
պարգևք էին այն պետ
րոսին յետ հոգւոյն սբ՟յ
արբմանն զմուկն և ըզ
մուղեզ և զնմանս նոցա
հրամայել յերկնից զե
նուլ և ուտել. Ասէք
և զառաքելականն բանսն
եթէ ո՛չ ինչ է պիղծ նո
վա՟. և եթէ' ա՟մ արա՟ծք
այ՟ սբ՟ են, և զայլսն զոր
ասէ պօղոս. Որ ո՛չ եթէ
զայս ասելով հրամանս
տայ գազանս լինիլ շաղ
ղակերս. և յա՟մ գարշե
լիս բերանաբաց եղեալ
գազանաբար առա՟ել
քան զհեթանոսս.
Այլ քանզի էին ոմանք
'ի սուտ առաքելոց որք
արդելուին զհաւատացե՟լ

որք 'ի հեթանոսաց՝ 'ի
յամուսնութէ և 'ի մսոյ.
ոչ յանձնք կենդանեաց
միայն, այլ և 'ի մ͞րց ու
տելեաց: յաղագս յայն
պխսեաց գրեաց պօղոս
զայս: զորոց յայտ առ
նէ գրովն առ տիմօթէոս՝
թէ որք արգելուն յա
մուսնանալոյ, և մեկնեն
'ի կերակրոց զոր պատ
րաստեաց ա͞ծ 'ի վայելս
հաւատացելոց և որք հա
սեալ են 'ի ճշմարտու͞թ
վերայ: Տե՛ս ահաւասիկ
զի 'ի մ͞ր կենդանեացն
մարմնոց ասէ պատրաս
տեաց ա͞ծ 'ի վայելս հա
ւատացելոց, այսինքն թէ
հրամայեաց. և ոչ զան
արբոցն ասաց ուտել.
զի զանձնք կենդանիսն
ոչ ուրեք գտանէ ոք 'ի
հինն կամ 'ի նորս հրա
մանն տուեալ ա͞յ ուտել
իւրոց հաւատացելոցն:
Այլ որք կերինն կամ
ուտեն, ընդ դէմ հրա
մանաց նորա գործեն
և պատուհասին:

իր

Զորոց և դաւիթ ամ
բաստանէ 'ի սաղմսի անդ,
թէ կերին զզոհեալ և
զմեռելոտի. և պղծեցան
'ի բեելբեգովր. նոյն͞պ և
ա͞մ մրգրէքն.
Նա՛ թէ ասէք թէ 'ի
հինն էր այն, և 'ի նո
րումս բարձաւ խորու
թի͞ւ կերակրոցն. և ո՞վ
եղև 'ի նորս հրամանա
տու դազանաց՝ ցուցէք
յայտնապէս և մեք հա
ւանիմք ձեզ. ոչ 'ի փո
քունց և յաննշանից ո
մանց այլ երկոտասան առա
քելոցն և քահանայիցն
և յամենեցունց նորոց
կտակարանացն հաստա
տողաց ժողովելոց յէ͞մ
յետ իջման հոգւոյն սըր
բոյ, զի ընդ կռապաշտու
թեան և ընդ շնութե և
ընդ սպանութե և ընդ
պոռնկութե, օրինադրե
ցին որք 'ի հեթանոսաց
հաւատացելոց զհեղձու
ցիկ մեռելոտի ուտեն.
Ա͞պ և պօղոս պատուիրէ
զգուշանալ 'ի պոռնկու

թե

թենէ 'ի զոհից և'ի հեղ
ձուցելոյ. Եւ՛ զուկաս
պատմէ 'ի գործս առաքե
լոցն։ Իսկ դուք օրէնս
եդեալ էք ձերոցդ ընդ
դէմ օրինացն ա̄յ, թէ
զամենայն կերակուր որ
մտացդ ախորժակօք ո՛չ
գարշիս 'ի նոցանէ, կե՛ր
անխտիր։ որք օրէնք ո՛չ
մրտաւոր և բանաւոր
մարդկան, այլ շանց և
խոզից. զի զա̄մ զիրս զոր
տեսանեն աչօք՝ յարձա
կին բերանով։ Եւ՛ թէ
այսպէս է, ապա քո̄ մե
ղացն պաշտօնեայ եղև.
զորովայնամոլութի առա
ւել քան զհրէիցն և ըզ
հեթանոսաց օրինադրե
լով մարդկան։ Ո՛ի ա
ռաջին մեղք և մահու
պատճառք բնութեան՝
որկորստութիւնն եղև։
Եւ՛ զի՞նչ լինիցի աստ
ցեալն 'ի տ̄նէ, եթէ ո՛չ
աւելացու արդարութին
ձեր աւելի քան զդըպ
րացն և փարիսեցւոցն,
ո՛չ մտանէք յարքայութին

երկնից. Եւ՛ մեծ արդա
րութեան վաստակն պա
տերազմին է պահօք ընդ
դէմ որկորստութե, որով
և ա̄մ ս̄ք արդարացան։
Եւ՛ եթէ 'ի հրամայեալ
կերակրոցն կարծել հա
ճո՛յ է ա̄յ, ապա յո՛չ հրա
մայելան մերձենալ՝ ընդ
դէմ կամաց ն̄ր է. յայտ
նի է այս և 'ի օդիտաց.
Եւ՛ նոյն ինքն պետրոս
որ զայն լուաւ զիմրդ
ոչ կտրեաց զերկնայինն
հրամանն. ուտելով ըզ
պիղծ կենդանիսն, եթէ
ուտելո՛յ դէմս էր աստ
ցեալն. այլ սակաւ ոլո
ռամբ շատացեալ լինէր
յաւուրն. որպ̄ս վկայէ
գրիգոր ա̄ծաբանն 'ի
բանն որ յաղագս աղ
քատսիրութեան։

Բայց թողցուք զայսո
սիկ և որ այլ թիւրաւան
դուք են 'ի նո̄ երկնա
ւոր գաստաւորին քննե
լոյ. և զսակաւս զայս վ̄ս
այժմորիկ ասացաք. զի մի՛
ոք 'ի մերոց ասասցէ լսե
լով

լով զայսպիսի բանս 'ի
նոցանէ, անսայցէ. և
կարծելով ուղիղս՝ մոլո
րեսցի 'ի ճշմարտութե
նէն։

Այսմ որդ՝ այսուհետև
առ մերս դարձուսցուք
զբանս հաստատցեալս
'ի տնէ ժողովուրդսդ.
ցուցանելով ձեզ ըստ
հարցմանս ձերոյ թէ զի՞
որդ արժանէ կատարել
առանց խղճի մտաց և
ըստ կանոնական հրամա
նի և կամացն այ զմա
տաղս զատկի, և զտնա
կան, և զննջեցելոց յիշա
տակի. զյաւելորդսն և
զյետոյ մտեալսն 'ի տգի
տաց իբաց հանելով. զի
առանց գայթակղութե
կատարեսցին։

Արդ՝ նախ զզատկին ա
սասցուք։ Դրոշմեսցէ
քահանայն զաղն խաչիւն
քի. ասելով 'ի վր զսաղ
մոսն և զաղօթսն որ կար
գեալն է. և տայցեն զայն
'ի կերակուր գառինն,
զի սրբեսցի բանիւն այ

և աղօթիւք որպէս և
դրեալն է։ Ո՛չ ի թէ պտ
և սբ է բնութբ, այլ հան
դերձեալ է նուիրել այ՝
առաւել պարտ է սրբել։
Այլ զենցեն զնա յորում
տեղւոջ և հանդիպի.
ուր և զայլ անասունս։
Այլ մի՛ ոք որգիտաբար
զարիւն գառինն ժողո
վեսցէ, և կամ կերիցէ.
ուր լսեմք զոմանց ախմա
րաց զի առնեն. զի որ
զարիւն անասնոցն ուտէ՝
իբրև զմեռելոտիս հա
մարեալ է. զի արիւնն
առնէ պիղծ զմեռելո
տին և անուտելի որ 'ի
նմին մնայ և ոչ ելանէ։
Վասնզի պիղծ է արիւնն
ըստ հրամանին այ որ
ասէր առ նոյ, թէ զմիս
արեամբ շնչոյ մի՛ ուտի
ցէք։ Այլ մի՛ ոք իշխես
ցէ այսպէս առնել ա
րեամբ գառինն, որպէս
ասեն զտգիտաց ոմանց
թէ առնեն. զի այն հրէ
ական է։ և որ այնպէս
առնէ ընդ անիծիւք է.

քան

քանզի սեամք դրանց
մերոց՝ զգայարանք մերէ
որ արե̄մբն քի օծանին:
Եւ խորովեալ տացեն
զմասն քահանային բերև
զնուէրս ա̄յ և զայլն կե
րիցեն: Թէպէտ յառաջ
քան զայլ կերակուրս և
թէպէտ յետոյ, անմիջամս
են երկոքին:
Ըստ այսմ նմանութե̄
կատարեսցեն և զայլոց
տ̄րունական տօնից մա
տաղսն, և զսբ̄ցն ա̄յ:
Իսկ խոստ̄ցեալն ա̄յ զոր
տ̄նական կոչեն՝ եղիցի
այսպէս: Մարդասցեն
զգրեալ օրհնութիս իմ̄ր
աղին քահանայք: և տա
ցեն անասնոցն և զեն
ցեն: և հանցեն ըզ մա
սունս քահանայիցն: և
զայլն տացեն աղքատաց
և կարօտելոց: առանց
ակնառութե̄ բաշխեսցեն
զի հաճոյ լիցի ա̄յ:
Եւ զայլսն զոր 'ի տօնէ
քահանայիցն եդեալ է
'ի ցուցակին, կարմրով
ծածկել զանասունն և
յեղջիւրսն Նարօտ կա
պել ըստ հնոյն օրինի,
ամենևին մի՛ առնէք զի
ա̂նելորդ է և անօգուտ
և պատճառ գայթակ
ղութե̄:
Իսկ առ 'ի յիշատակ նըն
ջեցելոցն 'ի քս̄ յորժամ
կամեսցի ոք առնել մա
տաղ՝ այսպէս եղիցի:
Խորովեսցին քահանայք
ի միասին 'ի դուռն եկե
ղեցւոյն, եթէ յոլովք
իցեն և եթէ սակաւ̂ք և
եթէ մի ոք, ընդ նոսին
և տէր պատարագին: և
դիցեն զաղն առաջի սբ̄յ
խաչին, և երգեսցեն ըզ
գրեալ սաղմոսն և զպաշ
տամունսն և ընթերցցին
զկարդացմունսն և զա
ղօթսն երկիւղիւ̂ մեծաւ̂:
և ջերմեռանդն սրտի̂
յիշեսցեն զանուն մեռե
լոյն, և թողութի̄ մեղաց
խնդրեսցեն նմա 'ի տ̄նէ:
և տացեն զաղն օրհնեալ
և զենցեն զանասունն:
և զքահանայից մասն տա
ցեն զսահմանեալն: և

զկարօտեալս հերակլրես
ցեն և զքաղցեալսն նախ.
և ապա թէ յաւելու՝ ըզ
սիրելիսն և զբարեկամս.
Այլ բաց յառաջի օրէն
այլ առաջակայ աւուրցն
'ի յայնցանէ մի՛ ամբա
րեսցէ կերակուր տան
իւրոյ զի ա̄յ է նուիրել.
Այլ մի՛ ոք որդիոտաբար
ասասցէ եթէ առանց մա
տաղ առնելոյ՝ պատարագն
քո չմատչի ննջեցելոցն.
և զայս ասել յոյժ ամ
բարշտութիւն է. քանզի
անասնոց զենմունքն ո՛չ
այլ ինչ առաւելութիւն
ունին 'ի կենդանեացն
օգնութ̄ի կամ մեռելոցն՝
բայց միայն իբրև զողոր
մութն տուրս. Քանզի
պատուէր ունիմք յա̄մէ
զորս ետ մեզ ա̄ծ, նուի
րել նմա 'ի ձեռս աղքա
տացն. և ո̄չ 'ի պտղոյ և
'ի սերմանեաց՝ այն̄չ և
'ի կենդանի անասնոց.
Իսկ պատարագն քո զոր
կատարեն ճշմարիտ հա
ւատով մբ̄ քահանայքն

ԻԸ

յանուն ննջեցելոցն, 'ի
վե՛րէ մեծութ̄ե քան ըզ
միտս և զբան. զի թէ
մի անգամ պատարագելոյն
քո̄ 'ի վե̄ր խաչին զմեղս
բնութե̄ մարդկան ջըն
ջեաց որ յադամայ, ապա
յորժամ բազում անգամ
մատչի յանուն քրիստո
նէութեամբ ննջեցելոց՝
զի՞նչ արդեօք մեղք իցեն
զոր ո՛չ թողցէ նմա հայրն
երկնաւոր վասն միածնի
որդւոյն իւրոյ զենմանն.
Այլ որ հաւատայ՝ մի և
նո՛յն է պատարագն զոր քո̄
մատոյց և զոր քհ̄նայքն
մատուցանեն. միայն թէ
յուղիղ հաւատս և 'ի
դարձումն մեղաց լիցի
ննջեցեալն 'ի ժամ վախ
ճանին. Այլ և ողորմու
թե̄ն տուրք եթէ յանբա
նից մսոց որ է մատաղն,
և եթէ յայլ գոյից իցէ,
մեծ ա̄պս օգտեցուցանէ
զկենդանիս և զմեռեալս.
քանզի ողորմութի̄ է որ
բարձր 'ի գլուխ պարծի.
Այլ և նախ քան զմա

րութեն որ ազդուածն լինի նենջեցելոց հոգւոյն յոր ժամ կենդանիք վն նց պտրգ կամ յաղօԹս կամ ողորմուԹիս մատուցանեն առաջի այ։ Եւ 'ի յառնելն 'ի մեռելոց՝ ողորմուԹին է որ յաջակողմեանն քի դասա՛ւորէ զգործօղս իւր և տայ լսել զեկայք օրհնեալն։

Իսկ Թէ զինչ պատճառա՛ւ սահմանեցին առաջին սբ հարքն մեր նախ օրհնեալ աղ տալ նուիրելոյն և ապա զենուլ, յայտնի արասցուք և զայս։ Աղն՝ մաքրուԹե օրինակ է․ որպ քս աշակերտացն ասաց, դուք էք աղ երկրի առ 'ի զնեխուԹի ապականուԹե նր մաքրել բանիւ՛ քարոզուԹե։ Եւ քանզի երկիր և որ 'ի սմա որք 'ի ստեղծանին յօրհնեցին յարրչէն՝ յետ պատուիրանազանց լինելոյ մարդոյն անէծս ընկալան։ ըստ որում ընդ իշխանին դատապարտելոյ

ԻԹ․

և իշխեցելքն պատժին, և յաղագս այնր պատճառի եղեն անմաքուրք։ Վորոյ և մեք զորս հան դերձեալ եմք յչէս կենդանեացն չի նուիրել, յառաջագոյն բնի՛ն այ զոր ընԹեռնումք, և սբ անուանն նր յիշմամբ, և խաչին դրոշմամբ սրբեմք զաղն և տամք զնա կենդանեաց առ 'ի յուտել․ զի խառնելով ընդ լռուԹի մարմնոյ նր՝ սրբեսցէ 'ի վերջնոյ անիծիցն և զառաջինն օրհնուԹի վերըստին առցէ․ և ապա առժանասցի նուէր լինիլ այ։ այս է խորհուրդ աղին օրհնուԹե․

Եւ արդ՝ յայս ճշմարիտ հաւատոյ հիման վր զոր եդին հրքն մեր առաջինք՝ հաստատեցէք զանձինս ձեր․ և եԹէ որ այլ ազգ ինչ ուսուցանէ ձեզ հակառակ սբց հարցն ա՛նդուԹեց՝ հալածեցէք 'ի միջոյ ձերմէ զայնպիսին։

Եւ քի փառք յա՛՛։

Յիշատակարան Տպողի սբ Գրքոյս.

Փառք Պատիւ Գոհութի և երկրպագութիւն ամենասբ Երրդութեն և միոյ Ածութեն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սբյ ամէն.

Որ առատ ողորմութբն իւրով ետ կարողութի մեզ նուաստիցս և անարժանիցս Տպել և 'ի լոյս ածել զսբ հոգեշահ մատեանս որ կոչի մեկնութի Աղօթից. 'ի փառս իւրոյ բարերար մեծութեն և 'ի յօգուտ մաքուր մանկանց եկեղեցւոյ։

Որում դարձեալ գոհութի և երկրպագութի 'ի յաւիտեանս յաւիտենից Ամէն։

Տպեցաւ սբ գիրքս 'ի Հայրպտութե լուսակառոյց սբ գահին Էջմիածնի տն Աբրահամու Կրիցս երանեալ Արքզն Կթղկսին ամ հայոց.

Եւ երկուց Սրբազան Պատրիարգացն սբյն Երուսաղէմի և Կոստանդնուպօլսի տն Գրիգորի և տն Յօհաննիսի Աստուածաբան Վարդպտացն.

Իսկ և ընդհանրական մեծի Աթոռոյն Էջմիածնի հաւատարիմ միաբան և ծայրագոյն նուիրակ տն Ղազարու Աստուածաբանութեան Վարդապետին Ճահկեցւոյ յոգնաջան երկամբն և անդուլ աշխատութբն։

Այլ ինքն՝ զկանոնս բաժանելով և զխորագիրս զումանս մակագրելով, և զայլ բազում բանս սբց Վարդպտաց ժողովելով և աստ դնելով։ Նաև զարս բարեմիտս զներքոգրեալսն յորդորելով առ 'ի տպել զսբ գիրքս։ Որոյ յիշատակն օրհնութբ եղիցի, Ամէն։

Եւ արդ՝ որք հանդիպիք սբ մատենիս այսմիկ և օգտիք 'ի սմանէ, ընթեռնլով կամ լսելով,

յի

յիշեսջիք 'ի տէ(ր) աղօթս
ձեր զարևելցի մահտե
սի պարոն Ղազարն
և զեղբայրն իւր զպարոն
աէհրատն․ և զծնօղսն
զպարոն հախնազարն և
զԹադուհին: Նաև զկո
ղակիցսն զհռիփսիմէն
և զմիւս հռիփսիմէն:
Նաև զորդիսն զհախնա
զարն և զստեփաննոս:
Նաև զկուսակրօն եղբայրն
նորին զտէրոջ ստեփան
նոսն․ և զքըրմերսն ըղ
մարգարիտն զկիւզէլն և
զԹամարն․ և զայլ ամ(ենայն)
արենաւու մերձաւորսն
նորին զկենդանիս և
զմեռեալս:
Յիշեսջիք և զմիւս ջա
նակից և ըղձակից ըն
կերն նորին զտէր Մով
սէսն կոստանդնուպօլսե
ցի․ և զծնօղսն իւր զխօ
ճա դանիէլն և զսիմայն․
և զմեծ մայրն զմահտեսի
փաշուկն: Նաև զորդիսն
ոնոփրիոսն, զմիքայէլն,
և զհանգուցեալ մատթէ
ոսն, և զմիւս ոնոփրիոսն

և զտիրացու յակոբն, և
զմայր սոցին զխօնձայն․
և զայլ ամ(ենայն) արիւնամերձ
ընտանիսն նորին զկեն
դանիս և զմեռեալս:
Յիշեսջիք և զսեբաս
տացի երեսպաշտօն քրիս
տոնեայսն զպետրոսի որ
դի մահտեսի յակոբն․
և յարութենի որդի զաբ
րահամն․ զի սոքա ետուն
զօրինակն գրքոյս ջերմե
ռանդ սիրով:
Նաև յետոյ ետ օրինակ
մի և Սրբոցն Նաշկան
Թրակիոյ Աբրհմ աստուածա
բան վարդապետն․ որ և
նորին յիշատակն օրհնութ(եամբ)
եղիցի:
Յիշեսջիք և զտպագրօղ
սորին զկոստանդնուպօլ
սեցի անարժան մահտե
սի աստուածատուրս․ և զծը
նօղսն իմ զխօճա կարա
պետն և զմարիամն: և
զորդեակն իմ զտիրացու
մինասն: Նաև զմիւս որ
դեակն իմ զտիրացու յօ
հաննէսն զանձանձիր և
մշտաջանաս տքնութե

զծայգ և զծերեկ շարա
բարդօղն զկապարեալ
գիրսն։ Որ և այն քան
ունի սէր ջերմեռանդ 'ի
վր մբ գրոց, մինչ զի ու-
նի 'ի մտի որքան հնար
իցէ՝ և զայլ մբ մատենս
երջանիկ վրդպտացն որ
պէլ 'ի փառս այ և յօ
գուտ եղբարց։ Այսրոյ
մաղթեմ 'ի սիրելեացդ
իմոց, հայցել 'ի տնէ տալ
նմա շնորհ և կարողութի
ոպ ինքն կամեսցի։
Յիշեսջիք և զհանգուցել
մայրն սոցին զսիմայն, և
զայլ ամ ննջեցելան մեր
'ի տր։ Յիշեսջիք և զաշ
խատաւորսն գործարա
նիս զթոխաթեցի տիրցու
զաքարիայն, և զվանեցի
տիրացու վարդանն։
Նաև արզրումեցի զգրա
վաճառ եղբայր մանուկն
յիշեսջիք 'ի տր։ որ նա ևս
ունի աշխատանս իվերայ
գործառնութե գրքոյս։
Ոպ զի տուօղն բարեաց՝
ձեզ և մեզ առ հասա
րակ ողորմեսցի
Ամէն։

Ցանկ Գլխաւոր Բանից
Ըստ Գրքոյս։

Ա

Աբրահամ և այլքն 358
Ահեղ ատեանն քո 59
Ալ վայ է ինձ և 237
Անկեալ առաջի քո 305
Անձուկ ճանապարհն 73
Աղաչեսցուք զամե 232
Աղաչեսցուք զամե 251
Աղաչեսցուք զամե 336
Աղաչեսցուք զկեն 304
Աղօթից գովութին 124
Աղօթից զգուշու 114
Աղօթից խրատ 7
Ամենապայծառ և 147
Ամէն ասելն ինչ է 193
Աշխարհասիրաց եղ 311
Առաջի քո տր 27
Առաջի քո տր և 246
Առաջնորդաց եկե 122
Առաջնորդեա՛ մեզ 264
Առաջնորդ կենաց 251
Առաւօտին երգոցն 208
Առաքինութին ինչ է 14
Առ մբ հոգին մաղ 208

Ա՟ծական արեամբն 17
Ա՟ծ բարձրեալ դու 351
Ա՟ծ խաղաղութ ասի 86
Ա՟ծ միայն է ընդձայն 54
Ա՟ն երկիրպագեսցուք 26
Արատաւորութին 58
Արդարքն յիշատակին 358
Արեւագալին ժամեր 141
Արթուն մտօք և 272
Արի՛ տէր օգնեա՛ մեզ 141

Բ

Բազումողորմ ած 302
Բարերարութին այ 117

Գ

Գիրք ընթեռնուլն 108
Գոհաբանելով աղ 266
Գոհանալոյն զայ 147
Գոհանամք զքեն 93
Գոհանամք զքեն 218
Գոհանամքքէն յոյժ 214
Գոհութ տեսականքն 169
Գործոց բարեց խրատ 239
Գրիգորի նորկ ցւոյ 408
Գրոց գիտութին 29
Գրոց սբց ընթեր 108

Ե

Եկեալքս ամենքն ի սբ 132
Եկեալքս ի խոստո 348
Եկեալքս ի մտանել 325
Եկեղեցւոյ արհա 135
Եկեղեցւոյ գովու 134
Եկեղ՟ մեծ շնորհքն 133
Ես առ ած կարդացի 315
Երախտիքն այ առ 313
Երից մանկանց երգն 130
Երկաբնականքն յան 176
Երկնաւոր խաղաղ 278
Երկրպագեմքին վրբ ն 147
Երգ ժամուն ժամ 255
Եւ եւս խաղաղութ 40
Եւ յամ ժմ օրհնեմք 201

Զ

Զարթիցուք և մեք 287
Զարթուցեալքս ամե 9
Զտուօտու աղօթս 249
Զգեցո՛ մեզ տր ած 276
Զհրեշտակ խաղա 16
Զուարճացեալքս 144
Զքեն գոհանամք 20
Զօրացո՛ զմեզ տր 220

Թ

Թէր խաղաղութ 354
Թողուլ ընկերին 398

Ի

Ի գիշերի և ՚ի տուընջ 68
Իմաստունանէ ՚ի կենս 211
Իններորդ ժամուն 288
Իւղաբերիցի կարգն 141

Լ

Լոյս զուարթ սբ 321
Լոյս տուր տր աչաց 108
Լուր ձայնից մերոց 338
Լսելն տեառ որդւ իմանի 69

Խ

Խաղաղականին աղ 364
Խաղաղութէ քով հո 267
Խաղաղութ ամցուն 25
Խաչին քի յերգ ժա 256
Խնրհեցո տր զունկն 316
Խոնարհութին գովի 199
Խնդրեսցուք հտով 262
Խնդրեա" հտով ՚ի 284
Խրատք բարի գոր 197
Խրատք բարի գոր 392

Կ

Կթղիկէ վա էր ասի 133

Կանխեալքս ՚ի ժամ 99
Կենդանարար զօրուի 97

Հ

Համբարձի զաչս իմ 345
Հայր գթած՝ բարե 345
Հայր գթութեց եւ ած 285
Հասեալքս ՚ի ժամ 334
Հատուցումն գրծց 128
Հարցին ժամերգու 130
Հեղգսն ՚ի պաշտօննայ 113
Հզօր ամենակարող 140
Հովիւ քաջ է քս 72

Ձ

Ձեռնադրելն զոգ" 122

Ճ

Ճանպրհ կոչի կեն 263

Մ

Մարդեղութ բանին 118
Մրմնասիրց գրծքն 404
Մարմնոյ և արեն ձա 118
Մեղաց բծաւորու 60
Մեղաց չարութին 111
Մեսեդիկեաց մեկ 335
Մխաբան ամքն գո 257
Մխաբան ամքն գո 382
Մովսէսի յշտկրնն 407

Յ

Յապականութեան 212
Յարևելից մինչև 'ի 242
Յաւիտեանն երբեք 41
Յիշելով զմեծամեծս 292
Յոյս հաղորդութեն 275

Ն

Նայեաց տր բարերր 27
Նաւահանգիստ կա 65
Նեղութիք վս ճշմար 198

Շ

Շնորհատու բարեաց 390
Շնորհաց լոյսն 214
Շնորհեա մեզ տր 368
Շնորհն և ողորմութին 88

Ո

Ոխերիմ մտօք հայի 311
Ողորմած մրդասէր և 151
Ողորմութե օգնութին 112
Ողորմութին գովի 400
Ոչ ողորմելոյն փնասն 380
Որ բնակեալն մեկնի 347
Որ էիր յառաջ քան 261
Որ ընտրեցեր և ըն 228
Որ թուչի 'ի տունէ 273
Որ 'ի քրոբէական և 259
Որ տայ զկենդանութի 329

Չ

Չար խորհուրդքն 29
Չար խորհուրդքն սա 76

Պ

Պատարագ է աղօթքն 12
Պարգևատու բարեաց 386
Պատերազմ է մս 197
Պատկեր գոլն մերոյ 396
Պսակիչ սբց որպս 226

Ս

Սղմսին քաղուածքն 40
Սատանայի չարութին 395
Սերոբէից խորհուրդն 158
Սիմոնական մեղքն 122
Սէ ածին մեկնուի 344
Սէ ես տր ած մեր 223
Սէ ես տր և 'ի սբս 247
Սէ ճգնաւորօքն աղ 225
Սէ ճգնաւորօքն աղ 247
Սէ սրտիւ և հաւ 290

Վ

Վս գտանելոյ մեզ 88
Վս 'ի գիշերի և 'ի 57
Վս 'ի վերուստ խա 48
Վս հիւանդաց և 280
Վս ուղղելոյ զգր 73
Վս սբ տեղւոյս չի 142
Վեցերորդ ժամուն 270

Տ

Տանջանք մեղաւ՟որացն 129
Տ՟ր ապաւէն եղեր 205
Տ՟ր ա՟ծ փրկու՟թ իմոյ 366
Տ՟ր ա՟ծ փրկու՟թ մերոյ 351
Տ՟ր բարերար որ մե 384
Տ՟ր երկնի և երկրի 80
Տ՟ր զօրութ՟ց, որ կա 297
Տ՟ր լոյս իմ և կեանք 388
Տ՟ր ողորմեայն մեկնի 40
Տ՟ր առ՟ընջեան և 50

Ց

Ցօղեա՛ տ՟ր զցօղ բա 139

Փ

Փառաւորեսցուք և 332
Փառ՟որեսցուք զա 210
Փառ՟որեսցուք զա 249
Փառք ՚ի բ՟րձունս ա՟յ 157
Փառք պատիւ և գո 208
Փարատեցո՛ զցաւս 282

Ք

Քահ՟նյից հեղգու՟թն 120
Քահ՟նյից մեծու՟թն 42
Քահ՟նյից պատիժն 45
Քահ՟նյից պատիւն 46
Քաւարանն սո՛ւտ է 200
Քեզ երկիրպ՟գանեմ 341
Ք՟ի միաւորու՟թն յիշի 176
Ք՟ս որդի ա՟յ անո 308
Քում ամենազօր և 85

Օ

Օգնեա՛ մեզ ա՟ծ փր 232
Օրհնեա՛լ ես ամենա 105
Օրհնեալ ես տ՟ր ա՟ծ 252
Օրհնեալ հայր ա՟բ 270
Օրհնեալ որդիդ ա՟բ 288
Օրհնեալ հոգիդ ա՟բ 255
Օրհնեալ տ՟ր բնա 317
Օրհնեալ տ՟ր ուսո՛ 204
Օրհնեսցուք և մեք 253
Օրհնութի և փառք 41

Ո՛ անխիջիք և զայս սխ րելիք, զի ՚ի խորագրի փառք ՚ի բարձունսին գրեալ էր թէ՝ խոստովանէ մեկնութիս. և մեք այնպ՟ եդաք։ Բայց յետոյ ծանեաք ՚ի միջին բանէն, որ այլ վրդովմունք արարեալ է։ Եւ մեզ այսպ՟ թուեցաւ թէ՝ Ներսէսի Լամբրոնա ցւոյն է արարեալ։

Օ սրբագրող ս՟բ Գրքոյս և աշխատող ցանկիս՝ զպաղատո՟ր մեղաւոր անձն իմ իմայնովքս հան դերձ յիշեսջիք ՚ի տ՟ր։

Վ. Ն. Բ. Ջ.